

KRALIN DÖNÜŞÜ

mis, şekilsizleşmiş, kimi zalimce kesilip biçilmişti ama yine de çoğu kendini belli eden özelliklerini taşıyordu ve sanki acı çekerek ölmüşlerdi; her biri Kapaksız Göz işaretiyle dövülenmişti. Fakat istedikleri kadar şekilleri bozulmuş ve aşağılanmış olsunar, böylelikle, insanlar bu yolla bir kez daha bir zamanlar baştan aşağı silahlarla mağrurca yürüyen, tarlaları süren veya tepelerdeki yeşil vadilerinden bayram günleri için aşağılara inen tanıdıkları birini görmüş oluyorlardı.

Boşu boşuna sallıyorlardı yumruklarını Cümlekapısı'nın önünde kaynaşan acımasız düşmanlarına. Lanetlere kulak astıkları, Batılı insanların dillerinden anladıkları yoktu; kaba sesleriyle hayvanlar veya leş kargaları gibi çığlıklar atıyorlardı. Fakat kısa bir süre sonra ayağa kalkıp Mordor ordularına karşı koyabilecek yüreğe sahip çok az kişi kalmıştı. Çünkü aklıktan daha tez bir silahı vardı Karanlık Kule'nin Efendisi'nin: Korku ve ümitsizlik. Nazgûl bir kez daha geldi; artık Karanlıklar Efendisi büyüdüğü ve bütün gücünü ortaya döktüğü için, sadece onun iradesini ve garazını söyleyen sesleri kötülük ve dehşet doluydu. Ölü insanlarla karınlarını doyurmayı uman akbabalar gibi durmadan döndüler durdular Şehir'in üzerinde. Hem görüş, hem de atış menzili dışında uçuyorlardı ama varlıktan hep oradaydı, ölümcül sesleri havayı yırtıyordu. Gitgide daha da dayanılmaz bir hal aldılar her yeni çığlıkla. Sonunda, en yiğit adamlar bile gizli tehlike üzerlerinden geçerken kendilerini yere atmaya başladılar; veya zihinlerine bir karanlık basar, artık savaş hakkında düşünemez olup da sadece gizlenmeyi, emekleyip bir yere sinmeyi ve ölümü düşünür hale gelirken silahları sinirleri boşalmış ellerinden düşüyor, öylece dikilip kalıyorlardı.

Bütün o kara gün boyunca Faramir, çaresiz bir ateş içinde çırpınarak Ak Kule'deki odada yatağı üzerinde yattı; ölüyor, dedi biri, kısa süre sonra surlardaki ve sokaklardaki adamların hepsi "ölüyor" diyorlardı. Babası yanında oturuyor, hiçbir şey söylemiyor ama seyrediyor ve artık savunma konusuna hiç aldırış etmiyordu. Böylesine karanlık saatlerin varlığını hiç bilmemişti Pippin, Uruk-hai'nin pençelenmeyken bile. Hükümdar'ın hizmetinde beklemekten onun görevi ve bekliyordu da, ama görünüşe göre onu, kendi korkularını elinden geldiğince bastırırken, aydınlatılmamış odanın kapısının yanında ayakta unutmuşlardı. Ve bakarken ona öyle geldi ki Denethor sanki gözleri önünde gitgide yaşlanıyordu; sanki o mağrur iradesini

GONDOR KUŞATMASI

bir şey kapatıvermiş, katı aklı yenilmişti Elem yapmıştı bunu, belki bir de vicdan azabı. O acımasız yüzde gözyaşları görüyordu; bu hiddetten daha dayanılmazdı.

"Ağlamayın beyim," diye kekeledi. "Belki de iyileşir. Gandalfa sordunuz mu?"

"Beni büyücülerle avutma!" dedi Denethor. "Ahmağın umudu suya düştü. Düşman onu buldu, artık gücü artıyor; düşüncelerimizi teker teker biliyor, ne yaparsak yapalım boşuna.

"Oğlum nankörce, kutsamadan gereksiz bir tehlikeye yolladım; ve işte burada damarlarında zehirle yatıyor artık. Yo, yo, artık savaşta ne olursa olsun benim soyum tükeniyor; Vekilharçlar Sülalesi dahi başaramadı. Tepelerde hırsız gibi saklanan insanların krallarından ka- lanlar da kötü insanlar yönetecek ta ki birer birer avlanıncaya kadar."

Kapıya, Şehir'in Hükümdan'ını çağıran adamlar dayandı. "Hayır, aşağıya inmeyeceğim," dedi. "Oğlumun yanında kalmalıyım. Her şey bitmeden önce hâlâ konuşma ihtimali var. Fakat buna da bir vakit kalmadı. Kimi isterseniz onu izleyin, hatta umutlan suya düşmüş olsa da Gri Aptal'ı bile izleyebilirsiniz. Ben burada kalacağım."

Böylece Gondor Şehri'nin son savunmasının kumandasını Gan-dalf almıştı. Nereye gitse adamların yürekleri hafifliyor, kanatlı gölgelerin hatırası siliniyordu. Yorulmak nedir bilmeden gitti geldi Hisar' dan Cümlekapısı'na, surlar boyunca kuzeyden güneye; onunla birlikte Dol Amroth Prens'i de gidiyordu, pırl pırl zırhları içinde. Çünkü Nümenor soyunu bozulmadan devam ettiren prens ve silanşörleri, beyliklerini muhafaza ediyorlardı. Onları gören adamlar şöyle fısılda-şıyordu: "Aynı eski hikâyelerin anlatmış olduğu gibi; o halkın damarlarında elf kanı var, çünkü Nimrodel halkı bir zamanlar oralarda uzun süre yaşamışlar." Sonra karanlık içinde biri Nimrodel'in şarkısından veya Anduin Vadisi'ne ait, yitip gitmiş yıllardan gelen diğer şarkılardan birkaç beyit okuyordu.

Yine de onlar uzaklaştıklarında gölgeler yeniden adamların üzerine abanıyor, yürekleri soğuyor ve Gondor'un bahadırlığı kül oluyordu. Ve böyle böyle, korkularla dolu loş günden, çaresiz gecenin karanlığına geçtiler. Yangın artık Şehir'in ilk dairesinde denetimsiz bir şekilde yükseliyordu; dış surlardaki garnizonun daha şimdiden geri çekilme yolları kesilmişti. Fakat orada, görev yerlerinde kalmış olan sadık kişilerin sayısı çok azdı; çoğu ikinci kapının gerisine kaçmıştı.

Çarpışmanın çok gerisinde Nehir üzerine aceleyle bir köprü kurulmuş, bütün gün boyunca büyük bir savaş gücü ve malzemesi akmıştı bu köprü üzerinden Sonunda, gecenin yarısında saldırı başladı. Öncü kollar, ateş dolu siperler arasında bırakılmış birçok dolambaçlı yoldan geçti. Yaklaştıkça uğradıkları kayıplar hiçe sayarak durmadan ilerlediler, hâlâ bir arada, sürü gibi okçuların menziline girdiler. Fakat artık gerçekten de onlara büyük bir zarar verebilecek çok az kişi kalmıştı surlarda; gerçi yangınların ışığı Gondor'un bir zamanlar övündüğü cinsten okçular için birçok hedefi gözler önüne seriyordu. Sonra Şehir'in yiğitliğinin çoktan kırılmış olduğunu fark eden gizli Komutan gücünü ortaya koydu. Yavaş yavaş, Osgiliath'ta inşa edilmiş olan kocaman kuşatma kuleleri karanlığın içinden ilerledi.

Ak Kule'deki odaya haberciler geldi yine; Pippin onları içeri aldı, çünkü çok aceleleri vardı. Denethor yüzünü yavaş yavaş Faramir'in yüzünden çevirdi ve onlara sessizce baktı.

"Şehir'in ilk dairesi yanıyor beyim," dediler. "Emirleriniz nedir? Hâlâ Hükümdar ve Vekilharçsınız. Herkes Mithrandir'i izlemiyor. Adamlar surlardan kaçıp, surları korumasız bırakıyor."

"Neden? Neden kaçıyor ahmaklar?" dedi Denethor. "Madem eninde sonunda yanacağız bir an önce yanmakta yarar var. Şenlik ateşinize geri dönün! Ben mi? Ben şimdi cenazemi yakmak için hazırlanan odun yığınının üzerine gideceğim. Kendi yığınının üzerine! Denethor ile Faramir'in mezarı olmayacak! Mezar yok! Mumyalanmış ölümün uzun ve yavaş uykusu yok artık. Batı'dan buraya gemiler gelmeden önceki barbar krallar gibi yanacağız. Batı kaybetti. Gidin geri, yanın!"

Haberciler selam ve cevap vermeden dönüp kaçtılar.

Artık Denethor ayağa kalkmış ve biraz önce elinde tuttuğu Faramir'in ateşli elini bırakmıştı. "Yanıyor, daha şimdiden yanıyor," dedi hüzünle. "Ruhunun evi ufalanıyor." Sonra yavaşça Pippin'e doğru giderek, ona baktı. "Elveda!" dedi. "Elveda Paladin oğlu Peregrin! Hizmet süren kısa oldu ve artık sonuna yaklaşıyor. Kalan o az süreden de azat ediyorum seni. Git artık verence en uygun şekil nasılsa öyle öl. Ve kiminle istersen onunla 61, hatta ahmaklığı seni bu ölüme getirmiş olanla bile. Hizmetkârlarımı yolla bana ve git. Elveda!"

"Ben elveda, demeyeceğim beyim," dedi Pippin diz çökerek. Sonra aniden yine hobbitvari bir şekilde ayağa kalktı ve yaşlı adamın gözlerinin içine baktı, "izinle ayrılacağım beyim," dedi; "çünkü gerçekten de Galdalf'ı görmeyi çok arzu ediyorum. Ama o bir ahmak değildir; onun yaşamdan umudu kesilmedikçe benim ölmeye hiç niyetim yok. Fakat ne kendi sözümden, ne de senin hizmetinden azat edilmek istemiyorum, sen yaşadıkça. Ve en sonunda Hisar'a gelirlerse burada senin yanında bulunmayı ve belki de bana verilen silahları da hak etmeyi düşünüyorum."

"Nasıl istersen öyle yap Efendi Buçukluk," dedi Denethor. "Ama benim hayatım parçalandı artık.

Hizmetkârlarımı yolla bana!" Tekrar Faramir'e döndü.

Pippin onu bırakarak hizmetkârları çağırdı; hizmetkârlar geldi: Ev halkından altı adam, güçlü ve zarif; yine de çağrı karşısında titriyorlardı. Fakat Denethor sakin bir sesle Faramir'in yatağının üzerine sıcak örtüler örtmelerini ve yatağı yukarı taşımalarını buyurdu. Onlar da öyle yaptılar, yatağı kaldırarak odadan çıkarttılar. Yavaş yavaş attılar adımlarını, ateşli adamı mümkün olduğu kadar az rahatsız etmek için. Artık iki büküm halde bir bastona dayanan Denethor onları izledi; en son Pippin gidiyordu.

Ak Kule'den çıkıp yürüdüler; sanki bir cenaze taşırmış gibi, üzerlerinde asılı duran bulutun aşağıdan gelen donuk kırmızı ateş tapırO-lanıyla aydınlatılmış olduğu karanlığa doğru. Yavaş yavaş geçtiler büyük avluyu ve Denethor'un tek bir sözle Kuru Ağaç'ın yanında durdular.

Herkes sessizdi, aşağıdaki Şehir'deki savaş gürültüleri hariç; suyun ölü dallardan karanlık havuza hüzünlü hüzünlü damlayışını duyabiliyorlardı. Sonra, nöbetçinin hayret ve keder dolu bakışları altında Hisar kapısından geçip gittiler. Batıya dönünce sonunda altıncı dairesinin geri surlarındaki bir kapıya vardılar. Fen Hollen deniyordu buraya, çünkü cenaze dışında hep kapalı tutulurdu ve sadece Şehir'in Hükümdarı veya ölümlerin evlerine bakanlar ve mezarlara yadigârları getirenler bu yolu kullanabilirdi. Kapının gerisinde birçok kavisle dolanarak aşağıda, Mindolluin'in sarp kayalarının gölgesi altında Kralların ve Vekilharçlarının kaşanelerinin bulunduğu dar bir araziye inen bir yol uzanıyordu.

Yolun kenarında, küçük bir evde bir kapıcı oturuyordu; gözlerinde

korku, elinde bir lambayla ilerledi. Hükümdarın buyruğuyla kapıyı açtı ve sessizce geriye dayadı; onlarda kapıcının elinden lambayı alarak kapıdan geçtiler. Lamba ışığıyla bir sağa bir sola sallanan kadim surlar ve yol kenarından yükselen çok sütunlu korkulukların arasından yukarı doğru tırmanan yol karanlıktı. Rath Dinen'e yanı Sessiz Cadde'ye gelinceye kadar aşağı, aşağı doğru indikçe ağır ayak sesleri solgun kubbeler, boş salonlar, çoktan ölmüş adamların suretleri arasında yankılanıp durdu; sonra Vekilharçların Evi'ne girerek yüklerini bıraktılar.

Burada Pippin etrafına huzursuz huzursuz baktıkça, minik lambanın kefenli duvarlarına düşürdüğü koca gölgelerle örtülmüş gibi duran tonozlu geniş bir odada olduğunu gördü. Mermerden oyulmuş bir sürü masa dizisi zorlukla seçilebiliyordu; her masa üzerinde, elleri kavuşturulmuş, başı taşa yaslanmış uyuyan şekiller vardı. Fakat yakında duran bir masa bomboştı. Denethor'un bir işaretiyle Faramir ile babasını yan yana yatırdılar ve ikisini de tek bir örtüyle örttüler; sonra da ölü yatağının yanında yas tutan insanlar gibi boyunları bükük durdular. Sonra Denethor alçak sesle konuştu.

"Biz burada bekleyeceğiz," dedi. "Fakat mumyacılar haber yolla-maym. Bize çabuk tutuşan odun yollayın, etrafımıza ve altımıza yığın. Ve emir verdiğimde bir meşale atın. Böyle yapın ve bir daha benimle konuşmayın. Elveda!"

"izninizle beyim!" dedi Pippin ve dönerek bu ölüm dolu evden dehşet içinde kaçtı. "Zavallı Faramir!" diye düşündü. "Gandalfı bulmalıyım. Zavallı Faramir! Gözyaşından çok ilaca ihtiyacı olduğu kesin. Ah, Gandalfı nerede bulacağım? İşlerin sarpa sardığı yerde herhalde, onun da ölen ya da çıldıran birine ayıracak zamanı olmayacaktır."

Kapıda, orada nöbet beklemek için kalan hizmetkârlardan birine döndü. "Efendiniz kendinde değil," dedi.

"Yavaş olun! Faramir hayattayken buraya odun getirmeyin! Gandalf gelirçeye kadar bir şey yapmayın!"

"Minas Tirith'in efendisi kim?" diye cevap verdi adam. "Hükümdar Denethor mu, Gri Gezgin mi?"

"Ya Gri Gezgin, ya da hiç kimse, görünüşe göre," dedi Pippin; ayaklarının onu taşıyabildiği hızla geriye, yukarı doğru döne döne tırmanan yola koştu, şaşkın kapıcıyı geçerek kapıdan çıktı ve Hisar'ın kapısına yaklaşıncaya kadar yoluna devam etti. Kapıdan geçip gider-

ken nöbetçi onu selamladı; o zaman Beregond'un sesini tanıdı.

"Ne yana koşuyorsun Efendi Peregrin?" diye seslendi.

"Mithrandir'i bulmaya," diye cevap verdi Pippin.

"Hükümdar'ın işi acildir ve benim seni oyalamamam gerekir," dedi Beregond; "ama eğer mümkünse çabuk çabuk anlat: Neler oluyor? Hükümdarımız nereye gitti? Nöbeti şimdi devraldım ama onun Kapalı Kapı'ya doğru gittiğini duydum; adamlar önünde Faramir'i taşıyor-larmış."

"Evet," dedi Pippin, "Sessiz Cadde'ye."

Beregond göz yaşlarını gizlemek için başını eğdi. "Ölüyor olduğunu söylemişlerdi," diye iç geçirdi, "öldü demek."

"Hayır," dedi Pippin, "daha değil. Ve hâlâ ölümünün engellenebileceğini zannediyorum. Fakat Şehir'in Hükümdarı, Beregond, şehri ele geçmeden düştü. Aklını kaçırdı, artık tehikeli biri." Çabuk çabuk Denethor'un garip sözlerini ve işlerini anlattı. "Hemen Gandalfı bulmam gerek."

"O halde çatışmaya inmen lazım."

"Biliyorum. Hükümdar bana izin verdi. Fakat Beregond eğer elinden gelirse, olacak olan korkunç şeyleri engelle."

"Hükümdar, siyah ve gümüş giyenlerin kendi emri olmadan görev yerlerinden ayrılmasına izin vermez."

"Eh o halde Faramir'in yaşamı ile emirler arasında bir seçim yapman gerekecek," dedi Pippin. "Emirlere gelince, bence muhatabınız bir deli, bir bey değil. Gitmem gerek. Eğer gelebilirim geri döneceğim."

Koşmaya devam etti aşağıya, aşağıya dış şehire doğru. Yangından kaçan adamlar onu geçtiler; onun üniformasını gören bir kısım adam dönüp ona seslendi ama o hiç kulak asmadı. Sonunda gerisinde surlar arasında koca alevlerin yükseldiği tkinci Kapı'dan geçmişti. Yine de ona garip bir biçimde sessiz geldi her şey. Ne çatışmanın gürültüsü ve haykırısları, ne de silahların şakırtısı duyuluyordu. Sonra aniden korkunç bir çığlık ve büyük bir sarsıntı ve derin, yankılı bir gümbürtü duyuldu. Neredeyse onu dizlerine kadar sarsan bir korku ve dehşet rüzgârına karşı koymak için kendini zorlayarak, Cümlekapısı'nın arkasındaki geniş bir yere açılan köşeyi döndü Pippin. Orada olduğu yere çakıldı kaldı. Gandalfı bulmuştu; ama geri çekilip bir gölgeye sindi.

Gece yarısından beri büyük taarruz devam ediyordu. Davullar gümbürdüyordu. Kuzeyden ve güneyden, düşman bölüğü üzerine düşman bölüğü surlara yüklenip duruyordu. Düzensiz al ışıkta tıpkı hareket eden evler gibi görünen kocaman hayvanlar gelmişti; yani Ha-rad'ın ateşler arasındaki yollardan koskoca kuleler ve makinalar çeken mmak'an. Yine de komutanları bu hayvanların yaptıklarına da telef olabileceklerine de pek aldış etmiyordu: Onların bütün amacı savunmanın gücünü sınınamak ve Gondor'un adamlarını birçok yerde meşgul etmekte. En ok Cümlekapısı'na yüklenilecekti. Kapı elik ve demirden yapılmış, inatçı taş kuleler ve burçlarla korunuyor olabiliirdi ama bütün o yüksek ve aşılmaz surun en zayıf noktası, kilidiydi. Davullar daha da yüksek sesle vurdu. Alevler yükseldi. Kocaman makinalar alanlardan ilerledi; tam ortada kocaman bir şahmerdan vardı; muazzam zincirlerin ucunda sallanan, uzunluğ yüzlerce ayağı varan, ormandan kesilmış bir ağ. Uzun zamandır Mordor'un demirhanelerinde dökülüp duruyordu bu şahmerdan ve kara çelikten dökülmüş olan iğrenç kafasına kudurmuş bir kurt biğimi verilmişti; üzerinde de yıkım büyüleri vardı. Grond koymuşlardı ismini, eskinin Yeraltı Tokmağ'ının bir hatırası olarak. Kocaman hayvanlar çekiyorlardı şahmerdanı, etrafını orklar sarmıştı; geriden de şahmerdanı kullanacak olan dağ devleri yürüyordu.

Fakat Cümlekapısı civarında mukavemet hâlâ kuvvetli idi; burada Dol Amroth silahşörleri ile garnizonun en etin adamları saldırmak için hazır bekliyorlardı. Her yandan ok yağıyordu; kuşatma kuleleri birer meşale misali aniden çatırdıyarak alev alıveriyordu. Cümlekapı-s'ının her iki yanında surların önünde yer döküntüler ve cesetlerle dolup taşmıştı; yine de sanki zıvanadan çıkmış gibi daha da çok sayıda düşman geliyordu. Grond yoluna devam etti. Grond'un iskeleti ateş almıyordu; arada bir şahmerdanı çekmekte olan kocaman hayvanlardan biri delirip, şahmerdanı koruyan sayısız ork arasında tepinip onları yere serse bile, bunların cesetleri yoldan çekiliyor ve diğeri onları yerine geçi-veriyordu. Grond yoluna devam etti. Davullar deliler gibi gümbürdüyordu. Cesetlerin oluşturduğ tepeciklerin üzerinden korkunç bir suret belirdi: Bir atlı, uzun boylu, kukuletalı, kara bir pelerine bürünmüş. Yavaş yavaş, ölenlerin üzerine basarak, okları umursamadan ileri doğru sr-

d atını. Durdu ve uzun, soluk kılıcını kaldırdı. Ve o tam bunu yaparken herkesin içine, hem şehri savunmaların, hem de düşmanın içine büyük bir korku dşti; adamların kolları iki yanlarına dşti, artık yayların telleri şakımıyordu. Bir an için her şey durdu. Davullar gümbürdeyerek takırdadı. Grond büyük bir hamleyle, kocaman eller tarafından ileriye savruldu. Kapiya ulaştı. Sallandı. Bulutlar içinde gezen gökgürültüsü gibi derinden bir bum sesi bütün şe-hir'de gümbürdedi. Fakat demirden kapılar ve çelikten destekler bu darbeye dayandı. Kara Kumandan zengisi üzerinde doğrularak, unutulup gitmiş bir dilde, hem yreğ'i hem de taşı parçalayacak, g ve deşet kelimeleri söylerek korkunç bir sesle bağırdı. Üç kere bağırdı. Üç kere bumladı koca şahmerdan. Ve aniden son darbede Gondor'un Cümlekapısı kırıldı. Sanki çok tesirli bir büyüye kapılmış gibi infilak ederek parçalandı: Gözleri kr eden bir şimşek çaktı ve kapılar yarılmış parçacıklar halinde yere yıkıldı.

Nazgûl Efendisi atını içeri sürdü. Gerideki alevlerin önünde, muazzam bir ümitsizlik tehdidi halinde büyüyen, kocaman kara bir suret olarak yükseldi. Sürdü atını içeri Nazgûl Efendisi, daha önce hiçbir düşmanın geçememiş olduğ kemer altından; yüzünü gören herkes kaçtı.

Biri hariç herkes. Orada, Cümlekapısı'nın önündeki alanda sessiz ve hareketsiz bekleyen Gandalf, Gölgeyele'nin üzerinde oturuyordu: Dünyanın bütün hr atları içinde bu deşete kıpırdamadan, Rath Dinen'deki oyulmuş bir heykel gibi sabit bir şekilde katlanabilecek tek at olan Gölgeyele'nin üzerinde. "Buraya giremezsin," dedi Gandalf; koca gölge durdu. "Sen kendin için hazırlanmış olan cehenneme geri dön! Geri dn! Seni ve Efendini bekleyen hiliğ dş. Git!"

Kara Süvari kukuletasını geriye itti; o da ne! Başında krallara ait bir taç vardı; yine de taç görünen hiçbir baş üzerine oturtulmamıştı. Tacın ve örtülü geniş, kara omuzlarının arasından al al alevler parlıyordu. Görünmeyen ağızından ölümcül bir kakhaha duyuldu.

"Yaşlı ahmak!" dedi. "Yaşlı ahmak! Bu benim saatim. Gördüğünde lm' tanımaz mısın sen? Geber; lanetlerin boşuna artık!" Bunu der demez kılıcını yukanlara kaldırdı; kılıçtan aşağıya alevlerini.

Gandalf kıpırdamadı. Ve tam o anda, Şehir'in avlularından birinde bir horoz öttü. Tiz sesiyle net bir biçimde öttü; ne büyücülüğe ne de savaşa kulak asıyor, sadece ölümün gölgelerinin çok yukarısında, gökyüzünde, şafakla gelen sabahı karşılıyordu.

Ve ona karşılık verircesine uzaktan başka bir ses duyuldu. Borular, borular, borular. Karanlıkta Mindolluin'in yanlarında donuk donuk yankılandılar. Kuzey'in koca boruları deliler gibi üfleniyordu. Rohan gelmişti sonunda.

Hava karanlıktı ve Merry battaniyeye sarılmış bir halde yerde yatarken hiçbir şey görmüyordu; yine de gece havasız ve rüzgârsız olsa bile, etrafındaki bütün ağaçlar yavaş yavaş ah etmekteydi. Başını kaldırdı. Sonra yine o sesi duydu: Ormanlarla kaplı tepelerdeki ve dağ basamaklarındaki davulların belli belirsiz gelen sesiydi sanki. Titreşim aniden kesiliyor ve sonra belki de başka bir noktada yeniden başlıyordu; bazen daha yakın, bazen daha uzak. Nöbetçilerin bunu duyup duymadıklarını merak etti.

Merry onları göremiyordu ama etrafında Rohirrim bölüklerinin olduğunu biliyordu. Karanlıkta atların kokusunu alabiliyor, nöbet değişimlerini ve çam iğneleriyle kaplı yerdeki yumuşak ayak seslerini duyabiliyordu. Ordu, büyük Doğu Anören yolunun yanında uzanan Druadan Ormanı'nın uzun sırtlarından ayrı ve yüksek bir tepe olarak yükselen Eilenach İşaretkulesi etrafında kümelenmiş çam omıanları içine geçici bir ordugâh kurmuştu.

Çok yorgun olmasına rağmen Merry uyuyamıyordu. Dört gündür kesintisiz at binmişti; durmadan koyulaşan karanlık da yavaş yavaş içini karartıyordu. Geride kalmak için kendisine gayet iyi bir gerekçe verildiği ve hatta beyinin emri olduğu halde, gelmek için neden bu kadar can atmış olduğunu merak etmeye başlamıştı. Aynı zamanda yaşlı Kral'ın emrine karşı geldiğini bilip bilmediğini ve kızgın olup olmadığını merak etti. Belki de öyle olmamıştı. Saklımığfer ile birlikte at sürdükleri atçılara kumanda eden Elfmiğferi'nin arasında bir anlaşma var gibiydi. Hem o, hem de bütün adamları Merry'yi görmezlikten, konuştuğunda da duymazlıktan geliyorlardı. Sanki Saklımığfer'in taşıdığı torbalardan biriydi o. Saklımığfer de içini rahatlatmıyordu: Kimseyle konuşmuyordu hiç. Merry kendini küçücük, istenmeyen, yalnız biri gibi hissediyordu. Endişe zamanıydı ve ordu tehlike için-

112

KRALIN DÖNÜŞÜ

deydi. Minas Tirith'in kasaba topraklarını kuşatan dış surlarına bir günlük yolculuktan biraz az kalmıştı. Öncüler yollanmıştı. Kimi geri dönmedi. Diğerleri, yolun onlara karşı tutulmuş olduğu haberiyle geri geldi. Bir düşman ordusu, Amon Dîn'in üç mil batısında yolun üzerinde konaklamıştı ve insanlardan oluşan bir kuvvet yol boyunca ilerliyordu; uzaklıkları da üç fersahtan fazla değildi. Orklar yol kenarındaki tepelerde ve ormanlarda dolanıp duruyorlardı. Kral ile Gömer gece nöbeti sırasında bir toplantı yaptılar.

Merry konuşacak birini arıyordu; Pippin'i düşündü. Ama bu huzursuzluğunu arttırmaktan başka bir işe yaramadı. Zavallı Pippin, taştan koca şehir içine hapsolmuştu, yalnız ve korku içinde. Merry Gömer gibi uzun boylu bir Süvari olmuş olmayı diledi; boru falan üf-leyebilmeyi ve Pippin'i kurtarmak için dört nala at sürebilmiş olmayı geçirdi içinden. Artık daha yakından gelen, tekrar çılmaya başlayan davulları dinleyerek doğrulup oturdu. Derken fısılduşan sesler duydu ve ağaçlar arasından yan örtülmüş, yan aydınlık lambaların geçtiğini gördü. Yakındaki adamlar, karanlık içinde ne yapacaklarını bilemeden kıpırdanmaya başladılar. O sırada tepesinde beliren uzun boylu bir şekil, ağaç köklerine küfretti. Merry, Komutan Elfmiğferi'nin sesini tanıdı.

"Ben ağaç kökü değilim Beyim," dedi Merry, "torba da değilim; incinmiş bir hobbitim sadece. Bir şey yapmak istiyorsanız en azından bana nelerin dönmekte olduğunu anlatabilirsiniz."

"Bu şeytani karanlıkta ne olabilirse o," diye cevap verdi Elfmiğferi. "Fakat beyim herkesin tetikte olmasını buyurdu: Ani bir hareket için bir buyruk gelebilir."

"O halde düşman geliyor mu?" diye sordu Merry endişeyle. "Bunlar onların davulları mı? Bunları kendi kendime hayal ediyorum diye düşünmeye başladım, kimse kulak asmadığı için."

"Yo, yo," dedi Elfmiğferi, "düşman yolda, tepelerde değil. Sen V/oslari duyuyorsun, Ormanların Vahşi İnsanları'nı Onlar böyle konuşurlar uzaktan uzağa kendi a/alarmda. Hâlâ Druadan Ormanı'nda dolaştıkları söylenir. Az sayıdadırlar ve gizlenerek yaşarlar; hayvanlar gibi yabani ve ürkek, geçmiş bir zamanın kalıntılarıdır. Ne Gon-dor'la, ne de Yurt'la savaşa gitmezler; fakat şimdi karanlığın ve orkların gelişleriyle tedirgin olmuşlar: Karanlık Yıllar'ın geri gelmesinden korkuyorlar, görünüşe göre de bu hiç uzak bir olasılık değil Bizi avla-madıklarına şükredelim: Çünkü zehirli oklar kullandıkları söylenir ve

113

ROHIRRIM'IN GELİŞİ

eşi benzeri bulunmayan birer tahta ustasıdır. Thdoden'e hizmet etmeyi önermişler. Şimdi, şu anda başlarından biri krala götürüldü, öteden gidiyor ışıklan. Bu kadarını duydum, daha fazlasını değil. Şimdi beyimin buyrukları yerine getirmem gerek. Kendini toparla Efendi Torba!" Gölgeler içinde kayboldu Elfmigferi.

Merry vahşi insanlar ve zehirli oklar muhabbetini sevmeyi ama -bundan ayrı olarak üzerinde korkunun büyük bir yükü vardı. Beklemek dayanılmaz bir şeydi. Nelerin olacağını bilmeyi çok istiyordu. Ayağa kalktı, kısa bir süre sonra ağaçlar arasında kaybolmadan önce son lambanın peşinden gitmeye başladı.

Derken, büyük bir ağacın altına kral için kurulmuş küçük bir çadırın bulunduğu açık bir alana geldi. Üzeri örtülü, kocaman bir lamba bir dala asılmıştı ve altına soluk bir halka halinde ışık saçıyordu. Orada oturuyordu Thdoden ile Eomer, önlerinde garip, tıknaz görünüşlü bir adam yere oturmuştu; tıpkı yaşlı bir taş gibi yamru yumruydı ve seyrek sakalı topak çenesinden kurumuş yosunlar gibi sarkıyordu. Kısa bacaklı, kalın kollu, tıknaz biriydi ve üzerinde sadece beline dolanmış otlar vardı. Merry'ye sanki onu daha önce bir yerlerde görmüş gibi geldi ve aniden Dunharrow'daki Koncoloslar geldi aklına, işte o kadim suretlerden biri canlanmıştı; belki de çok öncelerin unutulmuş us-talan tarafından kullanılmış modellerin sonsuz yıllar arasından gelen gerçek soydaşlarından bir yaratıktı.

Merry yaklaşıırken sessizlik vardı; sonra Vahşi insan konuşmaya başladı, bir soruya cevap veriyordu herhalde. Sesi derin ve gırtlaktan bir sestiydi; yine de Merry'yi hayretler içinde bırakarak Ortak Lisan'da konuştu; gerçi duraksaya duraksaya konuşuyordu ve konuşmasına bazı kaba sözcükler karışmıştı.

"Hayır At Adamlar'ın babası," dedi, "biz dövüşmezik. Avlank sırf. Ormanda görgün öldürürük, ork halkından nefret ederik. Siz de gor-gün'dan nefret edersiz. Elden geldikçe yardım yaparık. Vahşi İnsan-lar'ın uzun kulakları, uzun gözleri var; bütün patikaları bilir. Vahşi insanlar Taş Evler'den önce burda yaşırdı, Uzun Boylu insanlar Su'dan çıkmadan önce."

"Ama bize, cenkte yardım gerek," dedi Eomer. "Siz ve halkınız bize nasıl yardım edeceksiniz?"

"Haber getiririk," dedi Vahşi insan. "Tepelerden bakank. Büyük dağa tırmanır, aşağı bakank. Taş Şehir kapalı. Orda dışarda ateşler

115

1.14

KRALIN DÖNÜŞÜ

yanıyor; içerde de. Oraya gitmek istiyor musunuz? O zaman çabuk olun. Ama görgün ve adamlar ta uzakta," kısa boğum boğum kolunu doğruya doğru salladı, "at yolu üzerinde oturur. Çok adam, At Adam-lar'dançok."

"Bunu nereden biliyorsun?" dedi Gömer.

Yaşlı adamın ahlak yüzü ve kara gözleri bir şey belli etmedi ama sesi memnuniyetsizlikle huysuzlaşmıştı.

"Vahşi insanlar vahşi, hür ama çocuk değil," diye cevap verdi. "Ben büyük başkan Ghân-buri-Ghân. Çok şey sayarım: Gökteki yıldızlar, ağaçlardaki yapraklar, karanlıkta insanlar. Yirmi kere yirmiyi on beş kere sayacak adamınız var. Onların daha çok var. Büyük dövüş; kim kazanacak? Sonra çok daha fazlası da Taş Evler'in surları etrafında yürüyor."

"Heyhat! Çok akıllıca konuşuyor," dedi Theoden. "Sonra bizim izcilerimiz de yol üzerine hendekler kazıp kazıklar koyduklarını söyledi. Onları ani bir saldırı ile süpürüp atamayız."

"Ama yine de çok acele etmemiz gerekiyor," dedi Eomer. "Mund-burg yanıyor!"

"Bırak Ghân-buri-Ghân sözünü bitirsin!" dedi Vahşi insan. "Birden fazla yol biliyor. Sizi hiç çukur olmayan yollardan götürecektir; hiç görgün yürümez orda, sırf Vahşi insanlar ve hayvanlar. Yolların çoğu Taş Ev Halkı daha güçlüyken yapılmış. Avcıların hayvan eti kestikleri gibi keserlerdi dağları. Vahşi insanlar onların taş yediklerini düşünür. Koca yük arabalarıyla Druadan'dan Rimmon'a giderlerdi. Artık gitmiyorlar. Unutuldu Yol, ama Vahşi insanlar unutmadı. Tepenin üzerinden ve gerisinden gider hâlâ, otların ve ağaçların altından; orada Rimmon gerisinde ve aşağıya Dîn'e sonra yeniden At Adamlar'ın yoluna döner. Vahşi insanlar size o yolu gösterecek. Sonra siz gor-gün'u öldürüp parlak demirle kötü karanlığı süreceksiniz ve Vahşi insanlar yine vahşi ormatılarda uyuyacak."

Gömer ile kral kendi dillerinde konuştular. Sonunda Theoden Vahşi İnsan'a döndü. "Önerinizi kabul edeceğiz," dedi. "Çünkü bir ordu düşmanı geride bıraksak da ne fark eder? Eğer Taş Şehir düşecek olursa, bizim de dönüşümüz olmaz. Eğer şehir kurtulursa o zaman ork ordularının kendiliğinden yolu kesilmiş olacak. Eğer sadık biriyse Ghan-buri-Ghân, o zaman sana zengin armağanlar veririz ve sonsuza kadar Yurt'un dostluğunu kazanırsın."

"Ölü adamlar yaşayanların dostu olamaz ve onlara armağan veremez," dedi Vahşi insan. "Ama eğer Rara-nlık'tan sonra yaşarsan Vahşi

İnsanlar'ı ormanlarda rahat bırak ve bir daha onları hayvan gibi avlama. Ghân-buri-Ghân seni tuzağa çekmeyecek. O kendi de At Adamlar'ın babasıyla birlikte gidecek; eğer sizi yanlış yere götürürse, onu öldürün."

"Öyle olsun!" dedi Thöoden.

"Düşmanı aşip yola dönmemiz ne kadar zaman alır?" diye sordu Eomer. "Yayan gitmemiz gerekecek eğer bize siz öncülük edecekseniz; sonra yolun dar olduğundan da kuşum yok."

"Vahşi insanlar hızlı gider yayan," dedi Ghân. "Yol, oradaki Taşa-raba Vadisi'nde dört atın gideceği kadar geniş. Vahşi insanlar buradan Dîn'e şafaktan akşama kadar yürür."

"O halde öncülere en az yedi saat vermeliyiz," dedi Eomer; "fakat herkes için bir on saati hesaba katmak gerekir. Gözden kaçan şeyler bizi oyalayabilir; ordumuzun hepsi yoladizilirse, tepelerden çıktığımızda onları yeniden düzene sokmak çok vakit alabilir. Şimdi saat kaç?"

"Kim bilir?" dedi Thöoden. "Her yer gece şimdi."

"Her yan karanlık ama her yer gece değil daha," dedi Ghân. "Güneş çıktığında onu hissederiz, gizli olduğunda bile. Daha şimdiden Doğu dağlarından tırmanıyor. Gök tarlalarında günün açılış vakti."

"O zaman en kısa zamanda yola çıkmalıyız," dedi Gömer, "öyle olsa bile Gondor'un yardımına bugün yetişmeyi ümit edemeyiz."

Merry daha fazla dinlemeyi gereksiz bulup, harekât için hazırlanmaya gitti. Bu çatışmadan önceki son safhaydı. Ona, çatışmadan pek fazla insan kurtulabilecek gibi gelmiyordu. Fakat Pippin'i ve Minas Tirith'teki alevleri düşününce kendi korkusunu bastırdı.

O gün her şey yolunda gitti; onları pusuya düşürecek düşmanın ne sesini, ne soluğunu duydular. Vahşi İnsanlar'ın dikkatli avcılarından bir bölük düşmana karşı siper vazifesi görmüştü, böylece ne orklar ne de dolaşan düşmanlar tepelerdeki hareketten haberdar olacaktı. Onlar-kuşatılmış şehre yaklaştıkça ışık gitgide daha da loşlaştı; Süvariler uzun sıralar halinde, insanların ve atların kara gölgeleri misali geçip gittiler. Her bölük bir vahşi orman adamı tarafından yönlendiriliyordu; fakat yaşlı Ghân kralın yanında yürüyordu. Harekete geçişleri umduklarından daha yavaş olmuştuk çünkü bir yandan yürüyüp bir yandan atlarını çeken Süvariler'in, konakladıkları yerin gerisinde ve gizli Taşaraba Vadisi'ne inerken sık ağaçlı sırtlarda yollarını bulması zaman aldı. Öncüler, Amon Dîn'in doğu yakasının ardında uzanan ve

117

116

ROHIRRİM'İN GELİŞİ

KRALIN DÖNÜŞÜ

dizi dizi tepeler arasında Nardol'dan Dîn'e, doğudan batıya uzanan büyük bir boşluğu örten geniş gri çalılıklara vardıklarında gün akşama kavuşuyordu. Çok önceleri bu boşluktan çoktan unutulmuş olan araba yolu geçiyordu ve tekrar, Şehir'den çıkıp Anören'den geçen ana at yoluna bağlanıyordu; fakat artık, birçok insan nesli boyunca ağaçlar burada diledikleri gibi büyümüşler ve yol sayısız yılların yaprakları altında ufalanmış, gömülüp yok olmuştu. Yine de çalılıklar Süvariler'e, açık çatışmaya girmeden önce son bir gizlenme ümidi veriyorlardı; çünkü bunların doğusunda ve güneyinde kıvrım kıvrım tepelerin bir araya gelip, kale burçları gibi üst üste tırmanarak Mindol-luin sırtlarının koca kütlelerini oluşturdukları çıplak ve kayalık tepeler vardı; ötelerinde ise Anduin yolu ve ovaları uzanıyordu.

Ön bölük durmuştu; diğerleri de Taşaraba Vadisi uçurumundan dizi dizi çıkarak etrafa yayıldılar ve gri ağaçlar altındaki kamp yerlerine geçtiler. Kral komutanları toplantıya çağırdı. Eomer, yolu kolağan etsinler diye izciler yolladı; ama yaşlı Ghân başını salladı.

"At Adam yollamanın faydası yok," dedi. "Vahşi insanlar, kötü havada görülebilecek her şeyi gördü zaten. Biraz sonra gelip, bana burada anlatacaklar."

Komutanlar geldi; sonra ağaçlar arasından yaşlı Ghân'a, Merry'nin onları birbirinden ayıramayacağı kadar çok benzeyen, koncolos biçimli adamlar dikkatle çıktı. Garip, gırtlaktan gelen bir lisanla Ghân'a bir şeyler söylediler.

Ghân hemen krala döndü. "Vahşi insanlar çok şey söylüyor," dedi. "Önce, dikkatli olun! Hâlâ Dîn'in gerisinde kampta çok adam var, buradan bir saatlik yolda," kolunu batıya, kara işaret kulesine doğru salladı. "Fakat Taş Halk'ın yeni surları ile burası arasında görünürde bir şey yok. Surlarda çok faaliyet var. Surlar ayakta değil artık: Surları görgün yergörlüğüyle ve kara demirden sopalarla yıkmış. Dikkatli değillermiş, etraflarının K'tmıyorlarmış. Arkadaşları bütün yolları koruyor samyokımn; .^onra Ghân garip, gargara yapar gibi bir ses çıkardı; sanki gülüyor gibiydi.

"Güzel haberler!" diye haykırdı Eomer. "Bu karanlıkta bile ümit yeniden pırıldıyor. Düşmanımızın tertipleri onun elinde olmadan bizim işimize yarıyor. Bu lanet olası karanlık bile bizim için bir örtü oldu. Ve şimdi de,

Gondor'u harap etme ve taş taş üstünde bırakmama arzusu içindeki orklar, benim en büyük korkumu da ortadan kaldırmış oldular. Dış surlar uzun süre bize karşı dayanabilirdi. Şimdi esip geçe-

bileceğiz - eğer o kadar ileriye gidebilirsek."

"Bir kez daha sana teşekkür ederim ormanın Ghân-buri-Ghân'ı," dedi Theoden. "Hem getirdiğin haberler, hem de ettiğin kılavuzluk için bahtın hep açık olsun!"

"Öldürün gorgûn'ul Öldürün ork halkını! Başka hiçbir söz Vahşi tnsanlar'ı mutlu edemez," diye cevap verdi Ghân "Kötü havayı ve karanlığı parlak demirle kovun gitsin!"

"Bunları yapabilmek için sürdürdük atlarımızı bunca ırak yola," dedi kral, "kalkıştığımız şey bu. Fakat neler başarabileceğimizi sadece yarın gösterecek bize."

Ghân-buri-Ghân yere çömelip, diken diken kaşlarını toprağa değ-dirdi, veda ettiğinin bir göstergesi olarak. Sonra, ayrılmak istemesine ayağa kalktı. Fakat aniden, değişik bir havayı koklayan bir orman hayvanıymış gibi şaşaladı. Gözlerine bir ışık geldi.

"Rüzgâr değişiyor!" diye bağırdı; ve bununla birlikte sanki göz açıp kapayıncaya kadar hem o, hem de arkadaşları, bir daha Rohan Süvarileri tarafından görülmek üzere karanlıklar içinde kayboldular. Çok geçmeden uzakta doğu tarafında davullar yeniden uzaktan uzağa gümbürdedi. Yine de ordunun içinde kimsenin gönlüne, garip ve sevimsiz görünüşlü olsalar da Vahşi insanların onlara ihanet edecekleri korkusu düşmedi.

"Artık kılavuza ihtiyacımız yok," dedi Elfmigferi; "çünkü ordunun içinde banş günlerinde Mundburg'a at sürmüş olanlar var. Ben bunlardan biriyim. Yola vardığımızda, yol güneye doğru yön değiştirip kasaba topraklarının surlarına varmadan yedi fersah daha önümüzde uzanacak. O yolun büyük bir bölümünde, yolun her iki yanında da bol bol çimenlik vardır. Gondor'un ulaklan, en büyük hızlarını bu uzantıda yapmayı hesaplarlar. Bu mesafeyi büyük bir gürültü koparmadan çabucak aşabiliriz."

"O halde, madem kötü olaylar bekliyoruz ve bütün gücümüze ihtiyacımız var," dedi Eomer, "şimdi dinlenip buradan gece ayrılmamızı, böylece gidişimizi yann hava aydınlanacağı kadar aydınlandığında ya da beyimiz bize işaret ettiğinde varacak şekilde ayarlamamızı öneririm."

Kral buna rıza gösterdi ve komutanlar ayrıldı. Fakat kısa bir süre sonra Elfmigferi geri döndü, "izciler gri ormanın gerisinde rapor edecek bir şey bulamamışlar beyim," dedi, "iki adamdan gayri: İki ölü adam ve iki ölü at."

118

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Ee?" dedi Eomer. "Ne olmuş?"

"Şu beyim. Bunlar Gondor'un ulaklarıymış, biri Hırgon olabilir. En azından elinde hâlâ Kızıl Ok varmış ama kafası kesilmiş. Ve bir şey daha var. İşaretlere göre öldürüldüklerinde batı yönüne doğru ka-çıyormuş Okuyabildiğim kadarıyla düşmanı daha o zaman dış surda bulmuşlar, ya da geri döndüklerinde surlara saldırırken - bu da iki gece önce anlamına gelir, eğer âdetleri olduğu üzere asken menziller-deki atları kullanmışlarsa. Şehir'e varıp geri dönmüş olamazlar."

"Eyvah!" dedi Thöden. "O halde Denethor bizim gelişimizi haber almamış, gelmemizden ümidi kesmiş olabilir."

"Sıkışanın gecikmeye tahammülü olmaz ama hiç yoksansa geç olması yeğdir," dedi Eomer. "Sonra belki de bu dar zamanda, insanlar ağızlarıyla konuşmaya başlayalı beri kullandıkları bu eski atasözünün doğruluğu ilk defa tam anlamıyla ortaya çıkacaktır."

Geceydi. Rohan ordusu yolun iki yanında da yavaş yavaş ilerliyordu. Mindolluin'in eteklerinden geçen yol artık güneye doğru dönüyordu. Uzakta, neredeyse tam önlerinde kara gökyüzünün altında al al bir ışıltı vardı ve koca dağın yamaçları bunun önünde kapkara yükseliyordu. Pelennor'un Rammas'larına yaklaşıyorlardı; ama gün henüz gelmemişti.

Kral önden giden bölüğün ortasında sürüyordu atını, etrafında hanedanından adamlarla. Elfmigferi'nin atçanları onları izliyordu; Merry Saklımıgfer'in artık yerini terk ettiğini ve sonunda tam kralın muhafızlarının arkasına varıncaya kadar karanlıkta durmadan ileri gittiğini fark etti. Aniden durdular. Merry önünde, insanların fısıltıyla konuştuklarını duydu. Neredeyse surlara kadar gitmiş olan öncüler geri dönmüştü. Krala gittiler.

"Çok büyük yangınlar var beyim," dedi bir tanesî. "Şehir olduğu gibi alevler içinde ve tarlalar düşmanlarla dolu. Fakat hepsi saldırıya gitmiş. Tahmin edebildiğimiz kadarıyla dış surlarda çok az düşman bırakılmış; onlar da hiçbir şeyi umursamıyor, etrafı yakıp yıkmakla meşgul."

"Vahşi İnsan'ın sözlerini hatırlıyor musun beyim?" dedi bir başkası. "Barış günlerinde ben açık bozkırlarda yaşıyordum; adım Widfara' dır, hava bana da haberler taşır. Daha şimdiden dönmeye başladı rüzgâr.

Güney'den taze bir nefes geliyor; içinde denizin yosun kokusu var, belli belirsiz de olsa. Sabah yeni şeyler getirecek. Siz surları geç-

119

ROHIRRtM'IN GELİŞİ

liginizde bu fena kokunun üzerinde şafak sökecek."

"Eğer doğruyu söylüyorsan Widfara, bugünlerin gerisindeki yıllarda huzur içinde yaşayasın!" dedi Th6oden. Yakınında olan hanedan mensuplarına dönerek, ilk atçanlar arasından da birçok kişinin duyabileceği şekilde net bir sesle konuştu:

"Artık zamanı geldi Yurt'un Süvarileri, Eorloğullan! önünüzde düşman ve ateş var; yurtlarınız ise irak, geride. Yine de, ellerin cephesinde cenk etseniz de, orada semeresini göreceğiniz zafer sonsuza kadar sizin olacaktır. And içtiniz: Şimdi yerine getirin bunları beyiniz, toprağınız ve dostluğun birliği adına!"

Adamlar mızraklarını kalkanlarına vurdular.

"Eomer, oğlum! Sen ilk atçanları yönet," dedi Theoden; "onlar kralın sancağı arkasından, tam ortadan gidecek. Elfmiğferi sen, surları geçtikten sonra bölüğünü sağa yönelt. Grimbold kendi bölüğünü sola götürsün. Geriden gelen bölükler de bu üç bölüğü izlesinler ellerinden geldiğince. Düşman nerede toplarsa orayı vurun. Başka planlar yapamayız, çünkü henüz cephede neler olduğunu bilmiyoruz. Şimdi ileri; karanlıktan korkayım demeyin!"

Önü çeken bölüktekiler ellerinden geldiğince hızla sürdüler atlarını çünkü Widfara önceden ne hissederse hissetsin ortalık hâlâ zifiri karanlıktı. Merry atta, Saklımiğfer'in arkasındaydı, sol eliyle tutunmaya çalışırken sağ eliyle de kını içindeki kılıcını kurtarmaya çalışıyordu. Şimdi yaşlı kralın sözlerinin doğruluğunu acı acı hissediyordu: öyle bir savaşta sen ne yapacaksın Meriadoc ? "Sadece bunu," diye düşündü: "Bir atlıya yük olacağım ve en iyi şartlarda, dörtnala giden atların ayakları altında ezilmeden oturduğum yerde oturmayı ümit edeceğim!"

Dış surların olduğu yere bir fersah kadar kalmıştı. Kısa bir süre sonra surlara vardılar; Merry için çok kısa bir süre olmuştu bu. Vahşi çığlıklar koptu, silahların şangırtısı duyuldu ama çok kısa sürdü. Surlarda eyleşen orklar hem azdı, hem de şaşırmışlardı; çabucak öldürüldüler veya savuşturuldular. Rammas'ın kuzey kapısının yıkıntılarının önünde kral bir kez daha durdu, ilk atçan grubu kralın arkasına ve her iki yanına yaklaştı. Elfmiğferi'nin bölüğü sağ tarafta olduğu halde Sak-limiğfer krala yakın bir yerde durdu. Grimbold'un adamları yana dönerek, surların doğu tarafında biraz uzaktaki bir yarıktan dolanıp girdi.

120

KRALIN DÖNÜŞÜ

Merry Saklımiğfer'in arkasından bakıyordu. Çok uzakta, belki on mil, belki daha uzak bir mesafede büyük bir yangın vardı fakat bu yangın ile Süvariler arasında, en yakın noktası bir fersahtan daha uzak olan bir mesafede geniş bir yarım ay şeklinde alevler yükseliyordu. Karanlık cephede bir şeyler daha seçebiliyordu ama yine de ne sabahın umudunu görebilmiş, ne de, ister değişmiş olsun ister değişmemiş, bir rüzgâr hissedebilmmişti.

Artık Rohan ordusu sessizce Gondor cephesinde ilerliyor, aynı insanların güvenli zannettikleri bir bentin gediklerinden geçip kaban bir sel gibi yavaş yavaş ama muntazaman akıyordu. Fakat Kara Ko-mutan'ın bütün aklı ve iradesi tamamen düşmekte olan şehre eğilmişti ve henüz ona planlarında bir çatlak olduğuna dair ikazda bulunan bir haber ulaşmamıştı.

Bir süre sonra kral adamlarını biraz doğuya doğru yönlendirdi, kuşatmanın ateşleri arasına ve dış cephesine gidebilmek için. Hâlâ onlara meydan okuyan olmamıştı ve hâlâ Theoden bir işaret vermemişti. Sonunda bir kez daha durdu. Şehir artık daha da yakındaydı. Havada bir yanık kokusu ve ölümün ağır gölgesi vardı. Atlar huzursuzlandı. Fakat kral Karyele üzerine oturmuş, hareketsiz, Minas Tirith'in can çekişmesini seyrediyordu; aniden büyük bir kedere veya korkuya kapılmış gibi. Sanki.büzülmüş, yaşlanıp küçülmüştü. Merry de üzerine dehşet ve kuşkunun büyük ağırlığının çöktüğünü hissetti. Kalp atışları yavaşlamıştı. Zaman sanki tereddütle asılı kalmıştı. Çok geç kalmışlardı! Çok geç kalmış olmak, hiç olmamasından da kötüydü! Belki de Theoden yıllacak, yaşlı başını eğecek ve tepelerde saklanmak için sıvışacaktı.

Sonra aniden *Merry de, nihayet, kuşku duymayacak biçimde hissetti: Bir değişim. Rüzgâr yüzünü

okşuyordu! Işık pırıldıyordu. Çok, çok uzakta, Güney'de yuvarlanan, sürüklenen bulutlar, irak gri suretler şeklinde belli belirsiz görülüyorlardı: Sabah bunların gerisinde uzanıyordu.

Fakat aynı anda bir şimşek çaktı, sanki Şehir'in altındaki topraktan bir yıldırım yükselmiş gibi. Kör edici bir an için, uzakta siyah ve beyaz, göz kamaştırarak durdu, en uç noktası pırıldayan bir iğne gibi yükseldi; sonra karanlık yeniden kapanırken, tarlaların üzerinden koca bir bum sesi koptu.

Bu sesle kralın bükülmüş sureti aniden doğruldu. Yeniden uzun

ROHIRRIM'tN GELİŞİ 121

boyu ve mağrur görünüyordu; üzengileri üzerinde doğrularak yüksek bir sesle bağırdı, orada bulunanların ölümlü bir adamdan daha önce duymadıkları bir berraklıkla:

Uyanın, uyanın, Theoden 'in Süvarileri!

Kötülükler kapımızda: Ateş ve katliam!

Mızrak savrulacak, kalkan parçalanacak,

kılıç günü geldi, kızıl gün geldi daha güneş doğmadan!

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Bu sözlerle birlikte sancaktan Guthlâftan büyük bir boru aldı ve ona öyle büyük bir güçle üfledi ki boru parçalara ayrıldı. Ve derhal, ordudaki bütün borular birlikte kaldırılıp şakıldılar; o anda Rohan'ın borularının üflenmesi ovada bir fırtına, dağlarda bir gök gürültüsü gibiydi.

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Kral aniden Karyele'ye seslendi ve at ok gibi ileri fırladı. Arkasından sancağı, yani yeşil ovadaki beyaz atlı bayrak havada dalgalandı fakat kral onu geride bıraktı. Arkasından hanedanının süvarileri şimşek gibi çaktı ama kral hep onlardan çok ilerideydi. Gömer önden gidiyordu, miğferindeki beyaz atkuyruğu hızından uçuyordu; atçanların öndeki ilk bölümü sahilde patlayan köpük köpük dalga gibi kükredi ama The'oden'e yetişemiyordu. Delirmiş gibiydi adeta; ya da babalarının cenk çılgınlığı damarlarında akmaya başlamıştı; Karyele'nin üzerinde eskilerin tanrıları gibi duruyordu, tıpkı dünya daha gençken olan Valar savaşındaki Muhteşem Orome gibi. Altın kalkanı ortaya çıkmıştı ve o da nesi! Güneş'in sureti gibi parlıyor, çimenler küheyla-nının ak ayaklarında yeşil alevler oluşturuyorlardı. Çünkü sabah ermişti, denizden gelen yel ve sabah erişmişti; karanlık geri çekilmişti; Mordor'un orduları ağlaşıyordu, dehşet sarmıştı her yanlarını; kaçtılar ve öldüler, hiddetin nallan üzerlerinden geçti. Sonra bütün Rohan ordusu bir şarkıya başladı, bir yandan biçtiler, bir yandan şarkı söylediler çünkü çengin keyfini çıkartıyorlardı; zarif ve korkunç olan şarkılarının sesi Şehir'e bile varmıştı.

123

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

BÖLÜM VI

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

Fakat Gondor'a yapılan saldırıyı yöneten ne bir ork komutanıydı ne de bireşkiye. Karanlık çok erken bölünmeye başlamıştı, Efendisi'nin tayin ettiği tarihten daha önce: O an için talih ihanet etmiş, dünya karşı gelmişti; tam elini uzatmış tutacaktı ki zafer elleri arasından kayıp gidivermişti. Ama onun kolu uzundu. Hâlâ komuta ondaydı, büyük güçleri kullanıyordu. Kral, Yüzüktayfı, Nazgûl Efendisi olarak bir sürü silahı vardı. Cümlekapısı'nı bırakarak gözden yok oldu.

Yurt'tın Kralı Theoden, Cümlekapısı'ndan Nehir'e uzanan yola varmış, Şehir'e doğru dönmüştü ve artık şehirden bir mil kadar uzaktaydı. Hızını biraz azaltmış yeni düşmanlar arıyordu; silahşörleri etrafına toplandı; Saklımiğfer bunların arasındaydı, ilerde, surlara daha yakın yerlerde Elfmigferi'nin adamları muhasara aletlerinin arasında düşmanlarını ateş çukurlarının içine doğru biçiyor, kesiyor, sürüyordu. Hemen hemen Pelennor'un bütün kuzey yarısı istila edilmiş, kamplar ateşe verilmişti, orklar avcılarının önündeki sürüler gibi Nehir'e doğru kaçıyorlardı; Rohirrim ise, gönüllerinin dilediğince bir o yana, bir bu yana gidiyordu. Fakat henüz kuşatmayı alaşağı edememiş, Cümleka-pısı'na ulaşamamışlardı. Kapının önünde çok düşman vardı; üstelik ovanın diğer yarısında henüz dövüşülmemiş ordular bulunuyordu. Güneyde, yolun gerisinde Haradrim'in ana gücü bulunuyordu ve burada onların atlıları kendi başkanlarının sancağı altında toplanmıştı. Başkanları baktı ve artmakta olan ışıktaki kralın sancağını gördü; sancak az ilerideydi ve etrafında az sayıda adam vardı. Bunun üzerine kızıl bir öfkeyle yüksek sesle haykırdı, al üzerine kara yılan olan sancağını göstererek bir yığın adamıyla yeşil üzerindeki ak atın üzerine geldi; Güneyliler'in palalarını çekişi yıldızların pınlıtlarını andırıyordu.

Sonra Theoden onun farkına vardı; saldırısını beklemeden Karye-

le'ye seslenerek dosdoğru onu karşılamak için hücum etti. Karşılaşmalarının gürültüsü muazzam oldu. Fakat Kuzeyliler'in ak şiddeti daha bir yanıyordu; üstelik uzun mızraklarıyla gösterdikleri hüner daha fazla ve daha acımasızdı. Daha azdılar ama Güneyliler arasında ormandaki ateş topu gibi yarıp geçtiler. Kuşatmanın ortasında dalıp geçti Thengel oğlu Theoden; başkanlarını yere sererken mızrağı titremişti. Savruluverdi kılıcı ve sancağa doğru mahmuzladı atını, gönderi ve sancaktan biçti; kara yılan düştü. O zaman öldürülmeden bırakılmış olan süvarilerin hepsi dönerek uzaklara kaçtı.

Fakat o da ne! Aniden haşmetinin tam ortasında kralın altın kalkanı karardı. Yeni doğan sabaha gökyüzünden bir leke düştü. Etrafına karanlık çöktü. Atlar gerileyerek kişnedi. Eyerlerinden yere düşen adamlar yerde süründüler.

"Buraya! Buraya!" diye bağırdı Theoden. "Kalkın Eorloğulları! Korkmayın karanlıktan!" Fakat dehşetle çıldıran Karyele şaha kalktı, boşluğa tekmeler savurup büyük bir çığlıkla yana düştü: Kara bir ok delip geçmişti onu. Kral atın altında kaldı.

Koca gölge, düşen bir bulut gibi alçaldı. Ve bakın hele! bu kanatlı bir yaratıktı: Eğer bir kuş idiyse, o zaman bütün diğer kuşlardan daha büyük ve çıplaktı, ne tüyü ne dikenini vardı ve geniş kanatları da boynuzlu parmaklar arasına gerilmiş deriden ağlara benziyordu; çok pis kokuyordu. Belki de daha eski bir dünyanın yaratığıydı; cinsi Ay'ın altında unutulmuş soğuk dağlarda eylemiş, bu günlere kadar gelebilmiş ve iğrenç yuvasında, şerre meyilli bu zamansız son yavrusunu yetiştirmişti. Karanlıklar Efendisi onu almış, sonunda uçan bütün diğer şeylerin çok ötesinde büyüünceye kadar kötü etlerle beslemişti; sonra da onu hizmetkârlarına binak olarak vermişti. Alçaldı, alçaldı, sonra parmaklı ağını katlayarak çatlak bir çığlık attı, Karyele'nin bedeni üzerine kondu, pençelerini batırıp uzun ve çıplak boynunu uzattı.

Üzerinde bir şekil oturuyordu, siyah pelerinli, kocaman ve tehdit-kâr. Çelikten bir taş taşıyordu fakat cübbesiyle, tacın kenan arasında, gözlerinin ölümcül pırıltısından başka hiçbir şey görünmüyordu: Nazgûl Efendisi. Havaya dönmüş, karanlık bozulmadan önce bineğini çağırması ve sonra tekrar geri dönmüştü, etrafı felaket saçarak, ümidi ümitsizliğe, zaferi ölüme çevirerek. Kocaman kara bir topuz kullanıyordu.

Fakat Thoden tamamen yüzüstü bırakılmamıştı. Hanedanından

T

125

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

124

KRALIN DÖNÜŞÜ

olan silahşörler ya etrafında katledilmiş olarak yatıyordu ya da çıldıran küheylanları gemi azağına alıp onları uzaklara taşımışlardı. Yine de hâlâ orada duran biri vardı: Genç Saklımiğfer, sadakati korkusuna baskın çıkmış, ağlıyordu çünkü beyini babası gibi severdi. Bütün saldıran boyunca Merry onun arkasında hiç yaralanmadan taşınmıştı, ta ki Gölge gelinceye kadar; o zaman Yeltay içine düştüğü dehşetle onları atmış şimdi de ovada deliller gibi koşturuyordu. Merry afallamış bir hayvan gibi emeklemeye başladı; üzerinde öyle büyük bir dehşet vardı ki etrafı göremiyor, midesi bulanıyordu.

"Kralın adamı! Kralın adamı!" diye haykırıyordu içinden kalbi. "Onun yanında kalmalısın. Sizi babam sayıyorum, demiştin ona." Fakat iradesi hiç cevap vermedi, bedeni titredi. Gözlerini açıp, yukarı bakmaya cesaret edemedi.

Sonra aklına düşmüş karanlığın arasından Saklımiğfer'in sesini duyduğunu sandı; ama o anda ses bir tuhaf gelmişti, tanıdığı başka bir sesi çağırıyordu.

"Yıkıl karşımdan leş kargalarının başı, iğrenç yaratık! Ölüleri rahat bırak!"

Soğuk bir ses cevap verdi: "Nazgûl ile avının arasına girme! Yoksa seni sıran geldiğinde öldürmem. Alır, bütün karanlıkların gerisinde etlerinin yenip bitirileceği, kuruyarak büzüşen aklının Kapaksız Göz önünde çıplak bırakılacağı feryat evlerine taşırım."

Bir kılıç sakırdadı kınından çekilirken. "Ne istersen onu yap; ama buna engel olacağım eğer elimden gelirse."

"Engel olmak mı? Seni ahmak seni. Hiçbir ölümlü adam bana engel olamaz!"

Sonra Merry, o saatte duyduğu seslerin en garibini duydu. Sanki Saklımiğfer gülüyordu; berrak sesi çeliğin şakırtısı gibiydi. "Ama adam değilim ki ben! Karşımda bir kadın var! Eomund'un kızı Eowyn' im ben. Sen benim ile beyim, hismim arasında duruyorsun. Yıkıl, eğer ölümsüz değilsen! Yoksa canlı da olsan, kara bir ölmemiş de olsan biçerim seni, eğer ona dokunursan."

Kanatlı yaratık kıza doğru bir çığlık attı ama Yüzüktafı hiç cevap vermedi; sessizdi, sanki ani bir kuşku duyarmış gibi. Bir an için hayretin ta kendisi baskın çıktı Merry'nin korkusuna. Gözlerini açtı ve birden karanlık k'alkıverdi gözleri üzerinden. Orada, ondan birkaç adım ileride koca hayvan oturuyordu ve etrafındaki her şey karanlık gibiydi; üzerinde Nazgûl Efendisi ümitsizliğin gölgesi gibi yükseli-

yordu. Biraz sol tarafta, yüzü onlara dönük Merry'nin Saklımiğfer dediği kişi duruyordu. Fakat kendini gizlediği miğfer düşmüştü başından; bağından kurtulmuş parlak saçları soluk altın ışıltısıyla omuzlarında pırıldıyordu. Deniz gibi gri olan gözleri sert ve insafsızdı; yine de yanaklarında gözyaşları vardı. Elinde bir kılıç vardı; kalkanını düşmanının gözlerinin dehşetine karşı kaldırmıştı.

Eowyn idi bu; hem de Saklımığfer. Çünkü Merry'nin aklında, Dun-harrowv'dan ayrılırken gördüğü yüzün anısı şimşek gibi çaktı: Hiç umudu olmadan, ölümü aramaya giden birinin yüzü. Gönlünü acıma duygusu ve büyük bir merak aldı ve aniden soyunun o yavaş tutuşan cesareti uyandı. Ellerini sıktı. Bu kadar zarif, bu kadar umutsuz olan bu kız ölmemeliydi! En azından tek başına, yardım görmeden ölmeyecekti.

Düşmanın yüzü ona dönük değildi ama o hâlâ, ya o ölümcül gözler üzerine düşerse korkusuyla hareket etmeye pek cesaret edemiyordu. Yavaş yavaş yan tarafa doğru emeklemeye başladı; fakat kuşku ve garazla tüm dikkatini önünde duran kadına vermiş olan Kara Komutan, ona çamur içinde debelenen bir solucandan fazla bir önem vermedi.

Aniden koca hayvan iğrenç kanatlarını çırpıtı; yarattıkları rüzgâr pis kokuluydu. Tekrar havaya sıçradı ve sonra hızla, çığlık atarak gagası ve pençeleriyle saldırarak Eowyn'in üzerine inmeye başladı.

Yine de ürkmedi Rohirrim'in kızı, kralların çocuğu, ince ama çelik bir bıçak gibi, zarif ama korkunç Eowyn. Hızla bir darbe indirdi, ustaca ve ölümcül. Uzanmış boynu ikiye ayırdı ve kesilen kelle bir taş gibi düştü. Koskoca şekil çarpıp yıkılırken geriye doğru sıçradı, geniş kanatlar gerildi; toprağa çöktü; onun düşüşüyle gölge geçip gitti. Kızın etrafına ışıklar döküldü ve saçı güneş ışığında parladı.

Yıkıntı içinden Kara Süvari uzun boyuyla doğruldu, tehdit edercesine, kızın üzerinde yükseldi. Kulakları zehirin kendisiymişçesine ısırان bir nefret haykışıyla topuzunu indirdi. Kızın kalkanı bin parçaya bölündü, kolu da kırılmıştı; tökezlenip dizleri üzerine düştü. Kara Süvari üzerine bir bulut gibi eğildi, gözleri pırıldıyordu; topuzunu öldürmek için kaldırdı.

Fakat aniden o da can acısından bağırarak ileriye doğru tökezledi; darbesi boşa gitti ve yere savruldu. Merry'nin kılıcı onu arkadan vurmuştu, kara pelerini yırtıp zırhlı yeleşinin altına girerek o koca dizinin arkasındaki kırışı parçalamıştı.

"Eovvyn! Eovvyn!" diye bağırdı Merry. Kız sendeleyerek, bütün

126

KRALIN DÖNÜŞÜ

127

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

çabasıyla ve son gücüyle kılıcını taç ile pelerin arasına indirdi, o koca omuzlar önünde eğilmişken. Kılıç kıvılcımlar saçarak paramparça oldu. Taç, bir takırtıyla yuvarlandı gitti. Gowyn öne, düşmanın üzerine devrildi. Ama o da ne! Pelerin ve zırhlı yelek boştu. Artık biçim-sizce yırtılmış ve atılmış bir halde uzanıyordu yerde; derken tüyler ürpertici bir çığlık yükseldi, tiz bir uluma sesi halinde azalarak rüzgârla birlikte geçip gitti; ölüp giden bedensiz, ince ses yutulup yok oldu ve bu dünyanın o çağında bir daha da hiç duyulmadı.. Oracıkta, ölenlerin ortasında duruyordu hobbit Meriadoc, gün ışığındaki bir baykuş gibi gözlerini kırıştıra kırıştıra, çünkü gözyaşları kör etmişti onu; buğular arasından, orada uzanmış hiç kıpırdamadan yatmakta olan Eowyn'in zarif saçlarına baktı; sonra zaferinin tam ortasında düşmüş olan kralın yüzüne de baktı. Çünkü Karyele can çekişirken yuvarlanarak kralın üzerinden kalkmıştı; ama yine de sahibinin felaketine neden olmuştu.

Bunun üzerine Merry eğilerek öpmek için kralın elini kaldırdı ve o da ne! Theoden gözlerini açtı; gözleri berraktı ve zorlanarak da olsa sakın bir sesle konuştu.

"Elveda Efendi Holbitla!" dedi. "Bedenim kırıldı. Atalarıma gidiyorum. Ve artık, onların o kudretli topluluklarında bile utanmayacağım. Kara yılanı düşürdüm. Ümitsiz bir sabah, mutlu bir gün ve altın bir gün batımı!"

Merry konuşmadı, yine gözyaşlarına boğulmuştu. "Affet beni beyim," dedi sonunda, "emirlerine uymadıysam ve seninle ayrılırken ağlamaktan başka bir hizmet sunamadıysam sana..."

Yaşlı kral gülümsedi. "Üzülme! Affedildin. Yürekli kişilere dizgin vurulamaz. Artık kutlu bir yaşamın olsun; ağzında piponla huzur içinde otururken beni hatırla! Artık seninle Tekev'de oturamayacağım söz vermiş olduğum gibi, veya senin ot bilimini dinleyemeyeceğim." Gözlerini kapattı, Merry onun yanında boynunu eğerek selama durdu. Sonra kral yeniden konuştu. "Gömer nerede? Çünkü gözlerim kararıyor, gitmeden önce onu görmek isterim. Benden sonra kral o olmalı. Sonra Eowyn'e de haber yollamak istiyorum. O, benim ondan ayrılmamı istememişti, artık onu göremeyeceğim, benim için kızımdan da üstündü."

"Beyim, beyim," diye başladı Merry kekeleyerek, "o..." fakat tam o anda büyük bir gürültü koptu; etraflarında borular, borazanlar ötüp

duruyordu. Merry etrafına bakındı: Savaşı ve yanındaki bütün dünyayı unutmuştu; aslında kısacık bir süre önce olduğu halde kralın düştüğü yere atını süreli saatler geçmiş gibi geliyordu ona. Fakat şimdi, çok yakında başlayacak büyük bir çarpışmanın tam ortasında yakalanma tehlikesi içinde olduklarını gördü.

Düşmanın yeni güçleri Nehir'deki yoldan büyük bir hızla ilerliyor, surların altından da Morgul alayları geliyordu; güney yönünden önde atlılar, arkada piyadeler Harad'lılar geliyor, bunların arkasında da üzerlerinde savaş kuleleriyle mumcuların koca sırtları yükseliyordu. Fakat kuzeyden Eomer'ın ak sorgucu, tekrar bir araya getirip kumanda ettiği koca Rohirrim cephesinin başını çekiyordu; Şehir'deki bütün insan gücü dışarı çıkmıştı, Dol Amroth'un gümüş kuşusu öncüler tarafından taşınıyor ve düşmanı Cümlekapısı'ndan sürüyordu.

Bir an için şu düşünce Merry'nin aklından süzülüp geçti: "Gandalf nerede? Burada değil mi? Kralı ve Eowyn'i kurtaramaz mıydı?" fakat tam o sırada Gömer aceleyle sürdü atını; yanında hanedandan hayatta kalan silahşörler de vardı ve artık atlarına hâkim olabiliyorlardı. Kötü hayvanın orada yatan leşine hayretle bakakaldılar; küheylanlar yakınına gitmiyordu. Fakat Eomer eyerinden atladı; kralın yanına gelip sessizce durduğunda üzerine bir keder ve yeis çökmüştü.

Sonra silahşörlerden biri kralın sancağını orada ölmüş yatan bayraktar Guthlâf'ın elinden alarak havaya kaldırdı. Thöoden gözlerini yavaş yavaş açtı. Sancağı görerek onun Eomer'e verilmesi gerektiğini anlattı işaretlerle.

"Selam sana Yurt'un Kralı!" dedi. "Şimdi zafere sür atını! Eowyn'e benim için veda et!" Ve böylece öldü, Eovvyn'in yanında yatmakta olduğunu bilmeden. Yakında olanlar ağlamaya başladılar şöyle haytara-rak:

"Thfoden Kral! Theoden Kral!"

Fakat Eomer onlara şöyle dedi:

Yas tutmayın çok! Kudretliydi ölen,

şanına yakışır oldu sonu. Höyüğü yükseldiğinde

ağlayacak kadınlar ardından. Şimdi cenk çağırıyor bizi!

Yine de kendisi de ağlıyordu konuşurken. "Silahşörleri burada kalsın," dedi, "ve çatışma üzerinden geçmesin diye bedenini şan ile alandan taşısınlar! Evet, burada yatan kralın diğer adamlarını da." Katledilmiş olanlara baktı isimlerini bir bir sayarak. Sonra aniden kızkarde-

128 KRALIN DÖNÜŞÜ

Şi Govvyn'i gördü yattığı yerde, onu tanıdı. Bir an için, tam haykıracakken bir ok ile kalbi parçalanmış bir adam gibi durdu; sonra yüzü ölü gibi bembeyaz kesildi; içinde soğuk bir hiddet yükseldi, öyle ki bir süre istese de konuşamadı. Üzerine cin çarpmış gibi bir hal geldi.

"Eowyn, Eowyn!" diye bağırdı en sonunda. "Govyn nasıl vardın buraya? Bu ne biçim bir delilik, ne biçim bir şeytanlık? Ölüm, ölüm, ölüm! Ölüm alsın hepimizi!"

Sonra kimseye danışmadan, Şehir'den gelen adamların yaklaşmasını beklemeden düşmanlarının koca ordusunun ön cephesine dosdoğru mahmuzladı atını ve saldırının başlaması için yüksek sesle haykırdı. Savaş alanının üzerinde berrak sesi gümbürdetti çağrısını: "Ölüm! Sürün, sürün atlarınızı yıkıma ve dünyanın sonuna!"

Bununla birlikte ordu harekete geçti. Fakat Rohirrim artık şarkı söylemiyordu. Tek bir sesle, olanca güçleriyle, korkunç bir biçimde Ölüm.' diye hay kırıyorlardı; savaş büyük bir akıntı gibi hız kazanarak göçmüş krallarının etrafından toparlanıp geçti ve güneye doğru gürledi.

Ve hobbit Meriadoc hâlâ orada durmuş, gözyaşları arasında gözlerini kırıştırtıyordu; kimse onunla konuşmamıştı; aslında ona kulak asan yok gibiydi. Gözyaşlarını aceleyle silerek Eovvyn'in ona vermiş olduğu yeşil kalkanı almak için eğildi; kalkanı arkasına astı. Sonra elinden düşen kılıcına bakındı; çünkü darbesini indirirken kolu uyuşmuştu ve artık sadece sol elini kullanabiliyordu. Ama o da ne! Silahı orada duruyordu da keskin kısmı ateşe sürülmüş kuru bir dal gibi tütüyordu; o bakarken kılıç büzüştü, büzüştü ve yok oldu. Böyle yok olup gitti Höyük Yaylaları'nın kılıcı, Batelli'lerin eseri. Ama kılıcın kaderini, Dünedain henüz gençken ve düşmanlarının en belli başlı korkuları Angmardiyan ile bu diyarın büyücü kralı olduğu zamanlarda, Kuzey Krallığında uzun süre önce yavaş yavaş yapmış olan kişi bileydi, mutlu olurdu. Başka hiçbir kılıç, isterse çok daha kudretli eller tarafından kullanılmış olsun, o düşmanda öyle acı bir yara açamaz, ölümsüz etini yaramaz, onun iradesinin görünmeyen gücünü dokuyan büyüyü bozamazdı.

Adamlar kralı kaldırmışlardı artık; mızrak sopalarının arasına pelerinlerini sererek onu Şehir'e doğru taşıyacak bir sedye yaptılar idareten: diğerleri de Eowyn'i kibarca kaldırdı ve onu da kralın ardından

taşıdı. Fakat kralın hanedanına mensup adamları henüz savaş alanından getiremiyorlardı; çünkü kralın silahşörlerinin yedisini düşmüştü orada, başları D6orwine de aralarındaydı. Böylece onları düşmanlarından ve o kötü hayvandan ayrı bir yere uzatıp etraflarına mızraklar yerleştirdiler. Daha sonra, her şey olup bittikten

sonra geri dönerek orada bir ateş yakıp hayvanın leşini yaktılar; fakat Karyele için bir mezar kazarak, mezara üzerinde Gondor ve Yurt dillerinde şu yazıların kazınmış olduğu bir taş diktiler:

Sadık bir hizmetkârdı ama efendisinin felaketi oldu yine de, Tezayağın tayı, hızlı Karyele.

Uzun ve yeşil bitti Karyele'nin mezarı üzerindeki otlar, ama o hayvanın yakıldığı yerdeki toprak hep kara ve çıplak kaldı.

Artık yavaş yavaş ve hüznle yürüyordu Merry taşıyıcıların yanında; çatışmaya kulak asmiyordu. Yorgundu, acı içindeydi ve elleri, kolları, bacakları sanki üşüyormuş gibi tir tir titriyordu. Denizden büyük bir yağmur geldi; sanki her şey ThĠoden ve Eowyn için ağılıyor, Şehir' deki yangını gri gözyaşlarıyla söndürüyordu. Derken puslar arasından Gondor'lulann öncülerinin gelmekte olduğunu gördü. Dol Amroth Prensi Imrahil sürdü atını ve onların önünde dizginlerini çekti.

"Yükünüz nedir Rohan'ın insanları?" diye bağırdı.

"Theoden Kral," diye cevap verdiler. "Öldü. Fakat EomerKral yönetiyor artık cengi: Ak sorgucu rüzgârda dalgalanan o."

Bunun üzerine prens atından inerek krala ve kralın büyük saldırısına hürmeten tabutunun yanında diz çöküp ağladı. Sonra ayağa kalkarak Eowyn'e baktı ve şaşkınlıklar içinde kaldı. "Burada bir kadın var galiba?" dedi.

"İhtiyacımız karşısında Rohirrim kadınları da mı savaşa geldi?"

"Hayır! Bir teki sadece," diye cevap verdiler. "Hanım Ġovvyn'dir o, Eomer'ın kızkardeşi; bu saate kadar onun geldiğinden haberimiz yoktu, şimdi kahroluyoruz bu yüzden."

Sonra prens, yüzü solgun ve soğuk da olsa onun güzelliğini görerek, daha yakından bakmak için eğilirken kızın eline değdi. "Rohan' lılar!" diye bağırdı. "Aranızda hiç hekim yok mu? Ölümcül bir yara ile yaralanmış olabilir ama kanımca hâlâ yaşıyor." Kolundaki parlatılmış kol zırhını kızın soğuk dudaklarına götürdü: zırhın üzerinde an-

131

130

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

KRALIN DÖNÜŞÜ

O

çak görülebilen minik bir buğu oluşmuştu.

"Artık aceleye ihtiyaç var," dedi ve birini hemen Şehir'e geri yolladı yardım getirmesi için. Kendisi ise ölmüş olana eğilerek veda etti ve atma atlayarak savaşa gitti.

Artık çatışma Pelennor tarlalarında bütün şiddetiyle artmaya başlamıştı; silahların gürültüsü arşa varıyordu adamların haykırışları ve atların kişnemeleriyle. Borular öttürülüyor, borazanlardan kulakları tırmalayan sesler çıkıyor, mûmak'lar savaşa sürülürken böğürüyorlar-dı. Şehir'in güney surları altında Gondor'un piyadeleri, hâlâ burada büyük bir güç halinde toplanmış bulunan Morgul alaylarıyla karşılaşmışlardı. Fakat süvariler doğuya Ġomer'ın imdadına gittiler: Anahtarlar Muhafızı, Lossarnach Beyi Uzun Hurin, Yeşil Tepeler'den Hirluin ve etrafında silahşörleriyle zarif Prens Imrahil.

Rohirrim onların yardımına çok çabuk gelemedi; çünkü şans Ġo-mer'e karşı dönmüş, hiddeti kendisine zarar vermişti. Saldırısdaki o büyük hiddet düşmanlarının ön safını hemen hemen tamamen alaşağı etmiş ve Süvarilerin üçgen şeklinde ilerleyen büyük kümesi Güneyli-ler'in saflarından geçerek atlılarını mağlup etmiş, piyadelerini mahvetmişti. Fakat mûmak'lann gittiği yere atlar gitmiyor, ürküyor, yoldan sapıyorlardı; büyük canavarlarla dövüşülmemişti, onlar savunma kuleleri gibi duruyorlar, Haradrim onların etrafında toplanıyordu. Ve eğer Rohirrim saldırırken Haradrim'den üç kere daha az sayıda idiyse bile, kısa bir süre sonra durumları daha da kötü oldu; çünkü artık Os-giliath'tan savaş alanına yeni güçler akmaya başlamıştı. Bunlar buraya Şehir'i ve Gondor'u yağmalamak için toplanmış ve komutanlarının emrini bekliyorlardı.

Komutanları artık yok edilmişti; fakat Mor-gul'un vekili Gothmog onları bu karışıklığın içine atmıştı; baltalarıyla Doğulular, Khand'ın Variag'lan, allar içinde Güneyliler, Uzak Harad' dan beyaz gözlü, kırmızı dilli yan deve benzeyen kara renkli adamlar. Kimisi şimdi Rohirrim'in ardından aceleyle gidiyor, diğerleri Gondor'un güçlerini durdurmak ve Rohan'a katılmalarına mani olmak için batı tarafını tutuyorlardı.

Gün böyle başlayıp Gondor'un aleyhine dönmüş, ümitleri azalırken ve öğlen zamanlarında artık büyük bir rüzgâr eser, yağmur kuzeye koşar ve güneş parlarken Şehir'den yeni bir haykırış işitildi. O berrak havada surlardaki gözcüler dehşet veren yeni bir görüntüye tanık oldular ve son umutlan da kendilerini terk etti.

Çünkü Anduin, Harlond'daki kıvamından öyle akıyordu ki Şehir'den bakan adamlar birkaç fersah boyunca nehiri uzunlamasına görebiliyorlardı; gözleri keskin olan biri, gelen herhangi bir gemiyi yaklaşıırken

görebilirdi. Ve o yöne bakarak dehşetle bağınıyorlardı; pml pm\ akarsu üzerinde kapkara bir filonun rüzgârla geldiğini görmüşlerdi: Kadırgalar ve bir sürü kürekli ağır gemi ve meltemde bel büken kara yelkenler. "Umbar Korsanları!" diye bağıştı adamlar. "Umbar Korsanları! Bakın! Umbar Korsanları geliyor! Demek ki Belfalas düşmüş, Ethir de; Lebennin de gitti. Korsanlar üzerimize geldi! Bu kör talihin son darbesi!" Şehir'de kumanda edecek kimse kalmadığı için, kimisi gelişigüzel çanlara koşarak alarm verdi; kimisi askerlerin geri çekilmesi için borazanları üfledi. "Surlara geri gelin!" diye bağırıldılar. "Surlara geri gelin! Her yer basılmadan geri gelin!" Fakat gemilere hız kazandıran rüzgâr onların bütün feryatlarını uzağa taşıdı. Gerçi Rohirrim'in ne haberlere, ne de alarma ihtiyacı vardı. Hepsı kendiliklerinden kara yelkenleri gayet iyi görebiliyorlardı. Çünkü Eo-mer artık Harlond'dan ancak bir mil kadar uzaktaydı ve arkasından yeni düşmanlar kaynaşarak gelip onların Prens'le bağlantısını keserken, karşılaştığı ilk düşmanın büyük baskısı onunla liman arasında kalmıştı. Şimdi Nehir'e bakıyordu; içindeki bütün ümit öldü ve biraz önce kutsadığı rüzgâra şimdi lanet etmeye başladı. Fakat Mordor'un orduları yükelenmişlerdi; yeni bir heves ve taşkınlıkla dolarak bağıra çağırarak saldırıya geçtiler.

Eomer'in ruhu sertleşmiş ve akıllı bir kez daha açılmıştı. O tarafa gelebilecek bütün adamları sancağı altında toplayabilmek için borula-n çaldırdı; çünkü en azından büyük bir duvar oluşturmaya düşünüyordu; dayanabildiği kadar burada kalıp, düşünceye kadar yerde savaştırmayı, Batı'da son Yurt Kralı'nı hatırlayacak hiçbir adam kalmayacağı halde, Pelennor kırlarında şarkılara geçecek işler başarmayı düşünüyordu. Böylece yeşil tepeciğe sürerek atını buraya sancağını dikti ve Ak Atlı sancak rüzgârda çırpınmaya başladı. Kuşkudan, karanlıktan çıkıp günün doğuşuna kılıcını çekip geldim güneşte şarkı söyleyerek. Umudun bittiği kalplerin kırıldığı yere sürdüm atımı: Gazaba, yıkıma ve kızıl bir guruba vardım şimdi!

WF 9

132

KRALIN DÖNÜŞÜ

133

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

Bu mısraları okudu ama yine de bunları söylerken güldü. Çünkü bir kez daha savaşın arzusunu duyuyordu içinde; henüz yaralanmamıştı, gençti ve kraldı: Düşmüş bir halkın kralı. Ama daha ümitsizliğine gülmesi sona ermeden bir kez daha kara gemilere baktı ve onlara meydan okuyarak kılıcını kaldırdı. Sonra bir hayrettir aldı Eomer'i; büyük de bir coşku; kılıcını güneşe doğru fırlattı ve tekrar yakalarken şarkılar söyledi. Bütün gözler onun bakışını izledi ve o da ne! En öndeki gemide büyük bir bayrak açıldı, gemi Harlond'a doğru dönerken rüzgâr bu bayrağı gözler önüne serdi. Ak Ağaç çiçek açmıştı bayrakta, Gondor için; fakat etrafında Yedi Yıldız vardı ve üzerinde bir taç, yani Elendil'in sayısız yıldır hiçbir hükümdarın kullanmadığı nişanı. Ve yıldızlar güneş ışığında alev alevdi çünkü Elrond'un kızı Arwen tarafından değerli taşlarla işlenmişti; taç da sabah ışığında parlak görünüyordu çünkü mithril ve altından yapılmıştı. Böyle varmıştı Isildur'un varisi Arathorn oğlu Aragorn Ölülerin Yolu'ndan Gondor krallığına, Deniz'den gelen yelle taşınarak; Rohir-rim'in cümbüşü bir kahkaha seli ve kılıçların şimşegi; Şehir'in neşesi ve şaşkınlığı ise borazanların müziği ve çanların sesi olmuştu. Fakat Mordor'un ordularını bir delilik sarmıştı ve kendi gemilerinin düşmanlarıyla dolu olması onlara bir çeşit büyü gibi gelmişti; kaderin gelgitlerinin kendi aleyhlerine döndüğünü ve sonlarının yakın olduğunu anlayınca üzerlerine kara bir korku düştü. Doğuya sürdüler atlarını Dol Amroth'un silahşörleri, önlerinde düşmanı sürerek: Dev adamları, Variag'ları ve güneş ışığından nefret eden orklar. Güneye ilerledi Gömer; adamlar onun gözü önünde kaçıştılar ve örs ile çekiç arasına kısıldılar. Çünkü artık adamlar gemilerden Harlond iskelelerine atlıyorlar ve kuzeye doğru bir yıldırım gibi esiyorlardı. Legolas ve elinde baltası ile Gimli de geldi; ve Leben-nin, Lamedon ve Güney tımarlarından bahadır halkını yöneten sanca-ğıyla Halbarad ve Elladan, alnında yıldızlarıyla Elrohir ve Kuzeyin Kolcuları, ağır elli Dünedain. Fakat hepsinin önünden yeni tutuşturulmuş bir ateş gibi parlayan Batının Alevi Anduril, yani en az eskisi kadar ölümcül dövülmüş Narsil ile Aragorn gidiyordu ve alnında Elendil'in Yıldızı vardı.

Ve böylece sonunda Eomer ile Aragorn savaşın ortasında buluştular; kılıçlarına yaslanarak birbirlerine baktılar; memnundular.

"Aramızda Mordor'un bütün orduları olduğu halde böyle buluştuk

işte yine," dedi Aragorn. "Borukent'te böyle söylememiş miydin?"

"öyle konuşmuştun," dedi Eomer, "fakat umut insanları genellikle kaldırır ve o zamanlar ben senin uzağı gören bir kişi olduğumu bilmiyordum. Yine de beklenmedik anda gelen bir yardım iki kere kutlu olsun; dostların karşılaşması daha önce hiç böyle neşe dolu olmamıştır." Ve birbirlerinin ellerini kavradılar. "Daha iyi

bir zamanda da olamazdı," dedi Eomer. "Çok da erken gelmedin arkadaşım. Çok kayıp ve üzüntüler geldi başımıza."

"O halde, haydi bunların öcünü alalım bu konuda konuşmadan önce!" dedi Aragorn, ve birlikte savaşa sürdüler atlarını.

Hâlâ önlerinde zorlu bir dövüş ve uzun bir uğraş vardı; çünkü Güneyliler hem cesur hem de sağlam insanlardı ve çaresizlikleri içinde hiddetliyidiler de; Doğulular da güçlü, savaşta pişmiş, aman dilemeyen insanlardı. O yüzden, kâh burada, kâh orada, yanmış bir müstemilat veya ambarın yanında, bir tepecikte veya toprak yığını üzerinde, surların altında veya alanda hâlâ bir araya toplanmaya devam ettiler, saldırdılar ve gün geçip gidinceye kadar dövüştüler.

Sonra, sonunda Güneş Mindolluin'in ardından battı ve bütün gökyüzünü büyük bir yangınla doldurdu, böylece tepeler ve dağlar kanla boyanmış gibi oldu; Nehir'den ateş akıyordu ve gece çökerken Pelen-nor otları al al uzanıyordu. Ve tam o saatte Gondor Meydan Savaşı bitmişti; Rammas'ın çemberi içinde canlı tek bir düşman kalmamıştı. Ölümüne veya Nehir'in kızıl köpüğünde boğulmak için kaçanlar hariç hepsi kılıçtan geçmişti. Çok azı doğuya doğru Morgul veya Mordor'a gidebilmişti; Haradrim ülkesine ise uzaktan bir masal ulaşmıştı sadece: Gondor'un hiddetinin ve dehşetinin bir söylentisi.

Aragorn, Eomer ve İmrahil Şehir Cümlekapısı'na doğru geri sürdüler atlarını; artık yorgunluktan ne sevinecek, ne üzülecek durumdaydılar. Bu üçü hiç yara almamıştı; çünkü böyleydi onların yazgıları ve bileklerinin gücü ile hüneri; gerçekten de çok az kişi onlara dayanabilmiş veya hiddetleri sırasında yüzlerine bakabilmişti. Fakat diğerlerinin çoğu yaralanmış, sakatlanmış veya savaş alanında ölmüştü. Baltalar atından inmiş tek başına dövüşen Forlong'u biçmişti; okçularını canavarların gözlerini vurmaları için yönetirken mûmaklan. saldıınca hem Morthond'lu Duilin, hem de kardeşi çiğnenerek ölmüşlerdi. Ne zarif Hirluin dönebilmişti Pinnath Gelin'e, ne Grimbald Grims-

r

134

KRALIN DÖNÜŞÜ

lade'e, ne de bükülmez bilekli Halbarad Kuzey topraklarına. Ünü olmayan, isimsiz az insan göçmedi, ister komutan-olsun, ister er; çünkü bu çok büyük bir savaşı ve bu savaşta bütün olup bitenleri anlatan hiçbir öykü yazılmamıştır daha. Sonradan, çok zaman sonra Rohan'da bir destancı Mundburg Höyükleri'nden söz etti türküsünde:

Tepelerde çınlayan boruları duyduk, Güney krallığında parlıyordu kılıçlar. Küheylanlar sabah rüzgârı gibi Daldı Stoningland'a. Cenk oldu. Orada düştü Başkomutan Theoden, kudretli Thengeloğlu, dönmedi bir daha altın saraylarına ve Kuzey kırlarındaki yeşil otlaklara. Harding ve Guthldf, Dûnhere ve Deonvine, yiğit Grimbald Herefara ve Herubrand, Horn ve Fastred dövüşüp düştüler orada, o uzak ülkede: Mundburg Höyükleri altında, küfler içinde yatıyorlar şimdi yoldaşları Gondor bey teriyle. Ne zarif Hirluin dönebildi deniz kıyısındaki tepelere, ne de yaşlı Forlong döndü zaferle Arnach'a, ülkesinin çiçekli vadilerine; Derufin ve Duilin, uzun boylu okçular, dönemediler kara sulara, dağların gölgesindeki Morthond göllerine. Beyler ve erler kabul ettiler sabah vakti ve gün sonunda ölümü. Uzun zamandır uyurlar şimdi Ulu Nehir kıyısında, Gondor'un çimenleri altında. Şimdi gözyaşları gibi, parlayan gümüş gibi akan su, oO gün kıpkızıl güdüyordu: Günbatımıyla alevlenmişti kana boyalıKöpükler; işaret kuleleri gibi yanıyordu dağlar akşam vakti; Rammas Echor'a al al düşüyordu çiğ.

BÖLÜM VII

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

Cümlekapısı'ndaki kara gölge çekildikten sonra bile Gandalf kıpırdamadan durdu. Fakat Pippin, sanki üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi ayağa kalktı; boruları dinleyerek ayakta durdu ve kalbinin mutluluktan infilak edebileceğini hissetti. Bir daha hiçbir zaman, uzaktan gelen bir boru sesini gözleri yaşarmadan dinleyemedi. Fakat o anda birden görevi geldi aklına ve ileri doğru koştu. Aynı anda Gandalf kıpırdadı ve Gölgeyleyle konuştu; tam Cümlekapısı'ndan geçip gitmek üzereydi.

"Gandalf, Gandalf!" diye bağırdı Pippin; Gölgeyle durdu.

"Burada ne arıyorsun?" dedi Gandalf. "Siyah ve gümüş giyenlerin, efendileri izin vermedikçe Hisar'dan ayrılmamaları Şehir'in bir kuralı değil mi?"

"İzin verdi," dedi Pippin. "Beni salıverdi. Ama ben korkuyorum. Orada çok korkunç bir şey olabilir. Hükümdar aklını kaybetti, diye düşünüyorum. Korkarım hem kendini, hem de Faramir'i öldürecek. Bir şeyler yapamaz mısın?"

Gandalf açılan kapıdan baktı; daha şimdiden savaş alanında artmaya başlayan çatışma seslerini duyabiliyordu. Yumruklarını sıktı. "Gitmem lazım," dedi. "Kara Süvari ortalarda; hâlâ bize zarar verebilir. Hiç vaktim yok."

"Ama Faramir!" diye bağırdı Pippin. "O ölmedi, onu canlı canlı yakacaklar eğer biri onları durdurmazsa."

"Canlı canlı mı yakacaklar?" dedi Gandalf. "Neymiş bu hikâye böyle? Çabuk çabuk anlat!"

"Denethor Mezarlar'a gitti," dedi Pippin, "Faramir'i de götürdü ve hepimizin yanacağını söylüyor; beklemeyecekmiş, odunları çatıp kendini yakıtacak, Faramir'i de. Adamları odun ve yağ getirmeleri

136

KRALIN DÖNÜŞÜ

için gönderdi Bunu Beregond'a söyledim ama korkarım o bulunduğu yerden ayrılmaya cesaret edemeyecek Nöbetçiydi Sonra zaten o ne yapabilir ki? Böyle çıktı Pippin'in öyküsü ağızdan, bir yandan uzanıp titreyen ellerle Gandalf'ın dizine dokunurken "Faramir'i kurtaramaz mısın?"

"Belki kurtarabilirim," dedi Gandalf, "ama eğer onu kurtarırsam diğerleri ölecek korkarım Evet, gelmem lazım geliyor, başka hiçbir yardım ona ulaşamaz Fakat bu iş, kötülük ve hüzne neden olacak Kalemizin içinden bile vurabiliyor Düşman bizi Çünkü şu anda işbaşında olan onun iradesi "

Sonra kararını verdikten sonra hızla harekete geçti Pippin ı yakalayıp önüne yerleştirerek tek bir sözle Golgeyele'yı dondurdu Minas Tirith'te tırmanan caddelerinden takırdayıp geçtiler arkalarındaki savaş sesleri yükselirken Her yerde adamlar yeislerinden ve korkularından kurtularak silahlarını kapıyorlar, birbirlerine şöyle sesleniyorlardı Rohan geldi!" Komutanlar haykırıyor, bölükler toplanıyordu, çoğu Cumlekapisinden çıkmaya başlamıştı bile

Prens Imrahil ile karşılaştılar, Prens onlara seslendi Ne yana şimdi Mithrandir?" Rohirrim Gondor kırlarında dövüşüyor Bulduğumuz bütün gücü bir araya getirmeliyiz "

"Daha da fazlasına ihtiyacınız var," dedi Gandalf "Elinden geldiğince tez git İlk fırsatta geleceğim Fakat Hükümdar Denethor için yapmam gereken acil bir iş var Hükümdar'ın yokluğunda kumandayı sen al! Yollarına devam ettiler, tırmanıp Hısar'a yaklaştıkça yüzlerine çarpan rüzgâr ve güney göğünde artmakta olan bir ışığı hissettiler, uzaktaki sabahın pırıltısını yakaladılar Fakat önlerinde ne gibi bir kötülüğün olduğunu bilmediklerinden ve çok geç kalmış olmaktan korktuklarından bu onlara çok az bir ümit getirdi

"Karanlık geçiyor," dedi Gandalf, "ama Şehir'in uzerine hâlâ tüm ağırlığı la çökmüş duruyor"

Hısarın kapısında nöbetçiye rastlamadılar Demek ki Beregond sızmış, dedi Pippin biraz daha fazla ümitle Dönerek Kapalı Kapı ya giden yol boyunca hı/ld ilerlediler Kapı ağızına kadar açık duyu du kapıcı yere serilmişti Kapıcı öldürülerek anahtarı alınmıştı

Düşman'ın ışığı dedi Gandalf 'Böyle işlere bayılır Dostu dostu düşürmek, gonullerdeki kargaşa yüzünden bölünen sadakat' Attan

DENETHOR U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR 137

inerek Golgeyele'ye ahırına dönmesini söyledi ' Çünkü dostum," dedi, "sen ve ben çok önceleri kirlarda koşmalıydık, fakat başka işler beni alıkoymuştu Yine de eğer çağırırsam çabucak gel"

Kapı'yı geçip dolambaçlı dik yoldan inmeye başladılar Işık artmaya başlamıştı, yolun yanındaki uzun sütunlar ve yontular gri hayaletler gibi yavaş yavaş geçiyorlardı

Aniden sessizlik bozuldu, altlarından bağırış sesleri, şakırdıyan kılıçlar duyuldu Böyle sesler Şehir'in inşa edildiği zamanlardan beri kutsal yerlerde hiç duyulmamıştı Sonunda Rath Di'nen'e vardılar ve koca kubbesi altında alacakaranlıkta yükselen Vekilharçlar Evi'ne doğru seyrifttiler

"Durun! Durun!" diye bağırdı Gandalf kapıların önünde bulunan taş merdivene doğru sıçrayarak "Durdurun bu deliliği!"

Çünkü orada, ellerinde kılıçları ve meşalelerle Denethor'un hizmetkârları vardı, fakat sundurmanın en üst basamağında Beregond tek başına durmuştu Nöbetçilerin siyah ve gümüş renkleri içinde, kapıyı onlara karşı savunuyordu Daha şimdiden ıkısı, kutsal yerleri kanlarıyla kirleterek onun kılıcıyla düşmüştü, diğerleri de onu lanetliyorlar, yasalara karşı gelmekle ve efendisine hamlik etmekle suçluyorlardı

Tam Gandalf ile Pippin ileri koşarken ölümlerin içinden Denethor'un şöyle bağırdığını duyuldu "Çabuk, çabuk! Size emrettiğimi yapın! Bu hamı oldurun benim için! Yoksa bunu kendim mi yapmam gerekiyor?" Bunun üzerine Beregond'un sol eliyle kapalı tuttuğu kapı zorla çevrilerek açıldı, tam arkasında uzun boyu ve tüm kötülüğüyle Şehir'in Hükümdarı duruyordu, gözleninde alev gibi bir ışık vardı ve elinde kınından çekilmiş bir kılıç tutuyordu

Fakat Gandalf basamaklardan sıçradı, adamlar onun önünden kaçışarak gozlennı kapadılar, çünkü onun gelişı, karanlık bir yere giren beyaz bir ışıık gibiydi, üstelik büyük bir öfkeyle geliyordu. Elini kaldırdı ve bu darbesiyle Denethor'un kılıcı havaya uçup elinden kurtularak arkasına, evin gölgeleri içine düştü, Denethor, Gandalf m önünde hayretlere düşmüş biri gibi geriledi
"Nedir bu beyim9" dedi buyucu Ölülerin evlen yaşayanlar için değildir Ve neden adamlar burada, Kutsal Yerlerde dövüşüyorlar, Cumlekapısı nın önünde yeterince çatışma varken0 Yoksa düşmanımız Rath Dînen e kadar bile geldi mı9
"Ne zamandan beri Gondor Hükümdarı sana karşı sorumlu oldu9" dedi Denethor "Yoksa kendi hizmetkârlarıma emir veremeyecek mı-

138 KRALIN DÖNÜŞÜ

yim?"
"Verebilirsin," dedi Gandalf. "Fakat delilik veya kötülüğe dönerse iraden, başkaları sana karşı çıkabilirler. Oğlun Faramir nerede?"
"İçeride yatıyor," dedi Denethor, "yanıyor, daha şimdiden yanıyor. Eterini tutuşturmuşlar. Fakat kısa bir süre sonra her şey yanacak. Batı kaybetti. Her şey büyük bir yangına dönüşecek ve her şey bitecek. Kül! Rüzgârda savrulan kül ile duman!"
O zaman, ondaki deliliğı gören Gandalf, kötü bir şey yapmış olmasından korktu ve Denethor içerdeki masanın yanında duruncaya kadar gerilerken o da ileriye doğru bir hamle yaptı, arkasında Bere-gond ve Pippin ile. Fakat burada Faramir'i yatakta, hâlâ ateşler içinde hayaller görürken buldular. Masanın altına ve etrafına yukarılara kadar odun istiflenmiş ve her şey yağ ile ıslatılmıştı, hatta Faramir'in giysileri ile örtüleri bile; fakat henüz hiçbir tutuşturulmamıştı. Sonra Gandalf tıpkı gücünün ışığı gri pelerininin içinde nasıl gizliyse içinde öyle gizli kalmış kuvveti ortaya çıkartıverdi. İnce odunların üzerine zıpladı, hasta adamı kaldırarak yine kolaycacık yere sıçradı ve onu kapıya doğru taşıdı. Fakat o bunu yaparken Faramir homurdanarak rüyasında babasına seslendi.
Denethor trans halinden kurtulan biri gibi irkildi; gözündeki alev söndü ve ağlamaya başladı; şöyle dedi:
"Oğlumu benden ayırmayın! Bana sesleniyor."
"Sesleniyor," dedi Gandalf, "fakat sen henüz onun yanına varamazsın. Çünkü ölümün eşiğindeyken onun şifa araması gerek, bula-masa da. Senin görevine gelince, senin Şehir'inin savaşına çıkman lazım, orada ölüm seni bekliyor olabilir. Bunun böyle olduğunu sen de gönülden biliyorsun."
"Bir daha uyanmayacak," dedi Denethor. "Savaş boşuna. Neden daha fazla yaşamayı isteyelim? Neden ölüme yan yana gitmeyelim?"
"Hüküm sana verilmemiş Gondor'un Vekilharcı, kendi ölümünün saatini tesbit etmen için," diye cevap verdi Gandalf. "Ve sadece Karanlık Güç'ün etkisi altındaki kâfir krallar böyle yaparlar, kibir ve yeisle kendilerini yok edip kendi ölümlerini kolaylaştırmak için akrabalarını öldürürler." Sonra kapıdan geçerek Faramir'i bu ölümcül evden çıkardı; Faramir'i buraya taşımış olan ve o anda sundurmada duran sedyeye yatırdı. Denethor onu izleyip, yüzünde oğluna duyduğu hasret, titreyerek durdu. Ve bir an için herkes elem içindeki Hükümdarı sessiz ve hareketsiz seyrederken o duraksadı.

139

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

"Haydi!" dedi Gandalf. "Bize ihtiyaçları var. Senin yapabileceğin çok şey vardâla."
Sonra aniden güldü Denethor. Yeniden uzun boyuyla mağrur bir biçimde dikildi ve çarçabuk geriye, masanın yanına sıçrayarak, başının altına yastık etmiş olduğu şeyi aldı. Sonra kapıya gelerek örtüyü çekti ve o da ne! Elleri arasında bir palanır tutuyordu. Bunu yukarı kaldırdıkça, seyredenlere kürenin içi içten gelen bir alevle parlıyor gibi geldi, öyle ki Hükümdar'ın ince yüzü sanki kızıl bir ateşle aydınlatılıyordu; siyah gölgelerle kesin hatlara sahip yüzü sert bir taştan kesilmiş gibi soylu, mağrur ve korkunç duruyordu. Gözleri parladı.
"Kibir ve yeis!" diye haykırdı. "Ak Kule'nin gözlerinin kör olduğunu mu zannetmiştin? Hayır, senin bildiğinden daha çoğunu gördüm Gri Ahmak. Çünkü senin umudun cahillikten başka bir şey değil. Git o halde, şifa bulmaya çalış! Git de dövüş! Kibir. Çünkü bir günlüğüne, savaş alanında azıcık bir yerde bir zafer kazanabilirsin. Fakat şu anda uyanmakta olan Güç'e karşı zafer kazanılamaz. Bu Şehir'e sadece elinin ilk parmağı ulaşmıştır. Bütün Doğu hareket halinde. Şu anda sizi umutlandıran rüzgâr bile sizi arkadan vuruyor, Anduin'den kara yelkenli bir filoyu sürüklüyor. Batı kaybetti. Esir olmak istemeyenlerin ayrılma vakti geldi."
"Bu tür nasihatlerin Düşman'ın zaferini kesinleştireceğine kuşku yok," dedi Gandalf.
"Umutlanmaya devam et o halde!" diye güldü Denethor. "Seni tanımaz mıyım ben Mithrandir? Sen, benim yerime hüküm sürmeyi; kuzeyde, güneyde veya batıda bulunan bütün tahtların arkasında olmayı umuyorsun. Senin aklını ve aklının takip ettiği yolu okudum. Buradaki bu buçukluğa sessiz kalması için

emirler verdiğini bilmiyor muyum? Onu buraya, benim odamda casusluk etsin diye getirdiğini? Yine de birlikte konuşurken yol arkadaşlarınızın hepsinin isimlerini ve amaçlarını öğrendim. Böyle işte! Sol elinle beni bir süre için Mor-dor'a karşı kalkan gibi kullanırken sağ elinle Kuzeyli bu Kolcuyu beni yerimden etmek için getireceksin.

"Fakat sana söylüyorum Gandalf Mithrandir, ben sana alet olmayacağım! Ben Andrion Hanedanı'nın Vekilharcı'yım. Bir zıpcıktının bunak teşrifatçısı olmak için aşağıya adım atmam, iddiası bana kanıtlanmış olsaydı bile, yine de sadece İsilbur'un soyundan geliyor, o kadar. Ben öyle birine, hükümrانlık ve asaletten çok önce yoksun kalmış düzensiz bir hanedanın son üyesine boyun eğmem."

141

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

140

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Ne yaparsın o zaman," dedi Gandalf, "eğer isteğine karışılmayacak olsaydı?"

"Her şeyin, yaşamım boyunca olduğu gibi olmasını isterdim," diye cevap verdi Denethor, "ve benden önceki atalarımın zamanında, barış içindeki bu Şehir'in Hükümdarı olmak ve tahtımı kendi kendinin efendisi olan, bir büyücünün çırağı olmayan oğluma bırakmak isterdim. Fakat eğer kader bunu bana vermiyorsa o halde hiçbir şey istemiyorum: ne sönük bir yaşam, ne bölünmüş bir sevgi, ne de eksilmiş bir onur."

"Bana, sadakatle görevini teslim eden bir Vekilharç ne sevgi, ne de onurda alçalmaz gibi geliyor," dedi Gandalf. "Ayrıca en azından, ölümü hâlâ kesin değilken oğlunun elinden seçeneğini çalmış olmazsın."

Bu sözlerle Denethor'un gözleri yeniden alevlendi; Taş'ı kolunun altına kıştırarak bir bıçak çekti ve tabuta doğru yürüdü. Fakat Bere-gond ileri doğru atılarak kendini Faramir'in önüne sürdü.

"Demek öyle!" diye haykırdı Denethor. "Daha şimdiden oğlumun sevgisinin yarısını kazanmıştın. Şimdi de silahşörlerimin kalplerini çalıyorsun ki sonunda onlar beni oğlumdan tamamiyle mahrum bıraksınlar. Fakat en azından şu konuda benim isteğime karşı koyamayacaksın: Kendi sonuma hükmetme isteğime."

"Buraya gelin!" diye bağırdı hizmetkârlarına. "Gelin, hepiniz de alçak değilsiniz ya, gelin!" Bunun üzerine ikisi, merdivenlerden onun yanına koştu. Çabucak birisinin elindeki meşaleyi kaparak eve geri sıçradı Denethor. Gandalf ona engel olamadan sopayı yakacakların arasına-soktu ve odunlar hemen çıtırdayarak alevle gürlledi. Sonra Denethor masaya sıçrayarak orada durdu ve ateş ile duman etrafında çelenk olurken o, ayaklarının dibinde duran vekilharçlık asasını alıp dizinde kırdı. Parçalan alevlere atarak eğilip masanın üzerine uzandı ve palantir'i her iki eliyle iyice kavrayarak göğsünün üzerine koydu. Ve derler ki, ondan sonra Taş'a kim bakarsa baksın, eğer başka bir amaca çevirmek için büyük bir iradesi yoksa, sadece alevler içinde buruşup yok olan iki yaşlı el görülmüş.

Gandalf acı ve dehşetle yüzünü çevirdi ve kapıyı kapattı. Bir süre için düşünceler içinde durdu sessizce eşikte, diğerleri içeriden gelen ateşin açgözlü gürleyişini dinlerken. Sonra Denethor'dan büyük bir haykırış duyuldu; daha sonra bir daha ne konuştu, ne de ölümlü insanlar arasında görüldü.

"işte böylece gelip geçti Echthelion oğlu Denethor," dedi Gandalf. Sonra Beregond'a ve Hükümdar'ın donakalmış hizmetkârlarına döndü. "Ve böylece bitiyor Gondor'un sizin bildiğiniz haliyle günleri; ister iyi, ister kötü olsun o günler geride kaldı. Burada kötü şeyler yapıldı; fakat gelin artık aranızdaki bütün husumeti bir kenara bırakın, çünkü bu husumet Düşman tarafından tertip edilmişti ve onun isteklerine hizmet ediyordu. Kendi dokumadığınız savaş görevlerinin ağında sıkışmış buldunuz kendinizi. Ama düşünün, siz, Hükümdar'ın körü körüne itaat eden hizmetkârları; eğer Beregond hainlik etmemiş olsaydı. Ak Kule'nin komutanı Faramir de yanmış olacaktı.

"ölen yoldaşlarınızı bu uğursuz yerden taşıyın. Biz de Gondor Vekilharcı Faramir'i huzur içinde uyuyabileceği ya da yazgısı o ise ölebileceği bir yere taşıyalım."

Bunun üzerine sedyeyi kaldıran Gandalf ile Beregond, arkalarında başını önüne eğmiş Pippin ile Şifa Evleri'ne doğru taşımaya başladılar Faramir'i. Fakat Hükümdar'ın hizmetkârları çarpılmış gibi ölü evinde duruyorlardı; tam Gandalf Rath Dfnen'in sonuna varmıştı ki büyük bir gürültü koptu. Arkalarına baktıklarında evin kubbesinin çabrdadığını ve içinden duman püskürdüğünü gördüler; sonra bina, hızla ve taşların büyük gürültüsüyle, telaşla yanan ateşin içine çöktü; fakat azalmayan alevler hâlâ yıkıntının etrafında dans etmeye, oynamaya devam ediyordu. Böylece hizmetkârlar korku içinde kaçarak Gandalf ı izlediler.

Zamanla Vekilharç'ın Kapısı'na vardılar ve Beregond hüznle kapıcıya baktı. "Bu işten hep pişmanlık duyacağım," dedi; "fakat üzerine acele etmek için bir delilik gelmişti; o ise beni dinlemiyordu ve bana kılıç çekmişti." Sonra ölen adamdan dövüşerek aldığı anahtarı çıkartarak kapıyı kapattı ve kilitledi. "Bu artık Hükümdar Faramir'e verilmeli," dedi.

"Hükümdarın yokluğunda Dol Amroth Prensi komutayı aldı," dedi Gandalf; "fakat o da burada olmadığına göre, onu ben kendim almalıyım. Anahtarı alıp korumanı emrediyorum, Şehir yeniden bir düzene girinceye kadar."

Artık sonunda Şehir'in yüksek dairelerine geçmişlerdi ve sabah ışığında Şifa Evleri'ne doğru yollarına devam ettiler; bunlar, fena surette hasta olanlar için ayrılmış zarif evlerdi fakat şimdi çatışmalarda yaralanan ve ölmekte olanları tedavi etmek için hazırlanıyordu. Altın-

143

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

142

KRALIN DÖNÜŞÜ

cı dairede, Hisar Kapısından çok uzakta olmayan bir yerde, tam güney surunda bulunuyorlardı ve evlerin etrafında, Şehirde başka hiçbir yerde bulunmayan bir bahçe, ağaçlarla dolu bir çimenlik vardı. Burada, şifa verecek ya da tedavi edenlerin hizmetinde bulunabilecek yetenekte oldukları için Minas Tirith'te kalmasına izin verilmiş olan kadınlar oturuyordu.

Fakat tam Gandalf ile arkadaşları sedyeyi Evler'in ana kapısına taşıyıp getirdikleri sırada Cümlekapısı'nın önündeki alandan büyük bir haykırışın tiz bir şekilde yükselerek kulakları yırtarcasına göğşe vardığını, geçtiğini ve rüzgârda yitip gittiğini duydular. Haykırış o kadar korkunçtu ki bir an için hepsi kıpırdamadan durdu; ama ses geçip gittikten sonra Doğu'dan karanlık geleli beri tatmadıkları bir umutla gönülleri ferahladı; onlara öyle geldi ki, sanki ışık daha bir belirginleşmiş ve güneş bulutlar arasından görünmüştü.

Fakat Gandalf in yüzü sert ve üzgündü; Beregond ile Pippin'e Fa-ramir'i Şifa Evleri'ne götürmelerini emrederek yakındaki surların tepesine gitti; orada, yeni doğan güneş altında ak bir heykel gibi durarak etrafa bakındı. Ve kendisine bahsedilmiş olan görüş kuvveti ile olup biteni gördü; Eomer çenginin ön saflarından gelip savaş alanında yatanların yanında durduğu zaman iç geçirerek yeniden pelerinine sa-nndı ve surlardan aşağıya indi. Beregond ile Pippin dışarı çıktıklarında onu Evler'in önünde düşüncelere dalmış buldular.

Ona baktılar; bir süre sessiz kaldı. Sonunda konuştu. "Dostlarım," dedi, "ve bu şehrin ve bütün Batı ülkelerinin bütün ahalisi! Büyük üzüntüye ve şana yol açacak şeyler meydana geldi. Sevinecek miyiz, üzülecek miyiz? Hiç umulmadık bir biçimde düşmanlarımızın komutanı yok edildi; sizler de onun yeisinin son yankısını duydunuz. Fakat giderken eleme ve büyük kayıplara neden oldu. Ve eğer Denethor'un deliliği olmasaydı ben bunu engelleyebilirdim. Düşmanımızın eli çok uzadı! Heyhat! Fakat artık onun iradesinin Şehir'in kalbine kadar nasıl girebilmiş olduğunu biliyorum.

"Vekilharçlar bunun sadece kendileri tarafından bilinen bir sır olduğuna hükmetmiş oldukları halde çok önce, Yedi Gören Taş'ın en önemsizlerinden birinin burada Ak Kule'de saklandığını tahmin etmiştim. Dirayetli günlerinde, kendi gücünün sınırlarını bildiği için Denethor taşı kullanmaya veya Sauron'a meydan okumaya cesaret etmemişti. Fakat irfanı tükendi; ve korkarım ülkesinin içinde bulundu-

ğu tehlike arttıkça o da Taş'a baktı ve kandırıldı: Herhalde Boromir ayrıldığından beri oldukça sık baktı. Karanlık Güç'ün iradesine boyun eğmeyecek kadar büyük biriydi; bununla beraber sadece Güç'ün görmesine izin verdiği şeyleri görebildi. Elde ettiği bilgiler, kuşkusuz, genellikle işine yarıyordu; yine de ona gösterilmiş olan Mordor'un büyük kudretinin görüntüsü onun gönlünü ümitsizlikle doldurmuştu, ta ki sonunda aklını alaşağı edinceye kadar."

"Şimdi bana bu kadar garip gelen şeyin ne olduğunu anladım!" dedi Pippin konuşurken aklına gelenlerle ürpererek. "Hükümdar Fara-mir'in yattığı odadan ayrılmıştr, onun değiştiğini, yaşlandığını, kırıldığını ilk o zaman, geri döndüğünde düşünmüştüm."

"Tam Faramir'in Kule'ye getirildiği saat, birçoğumuz en üst odada garip bir ışık gördük," dedi Beregond.

"Fakat bu ışığı daha önce de görmüştük; uzun zamandır Şehir'de, Hükümdar'ın zihninde Düşman ile görüşebildiği söylentileri dolanıyordu."

"Heyhat! O halde doğru tahmin etmişim," dedi Gandalf. "Böylece girmiş Sauron'un iradesi Minas Tirith'e; ben de böylece alıkonuldum burada. Ve burada kalmaya zorlanmaya da devam edeceğim çünkü çok yakında başka işlerim de olacak, sadece Faramir değil.

"Şimdi gidip, gelenleri karşılamam lazım. Savaş meydanında kalbime çok dokunan bir şey gördüm; daha büyük üzüntüler de meydana gelebilir. Benimle gel Pippin! Fakat sen Beregond, Hisar'a geri dönüp Muhafız başına olanları anlatmalısın. Seni muhafızlıktan almak, onun görevi olacak korkarım; fakat ona, eğer benim fikrimi dinleyecek olursa, seni, komutanının muhafızı ve hizmetkârı olman ve uyandığında -tabii bu mümkün olursa- başucunda bulunman için Şifa Evleri'ne yollamasını söyle. Çünkü onu ateşten kurtaran sen oldun. Git şimdi! Kısa bir süre sonra döneceğim."

Bunları söyledikten sonra ayrılarak Pippin ile birlikte alt şehre doğru inmeye başladı. Onlar aceleyle yol alırlarken rüzgâr gri bir yağmur getirdi ve önlerinden büyük bir duman yükseldi.

ŞİFA EVLERİ!

145

BÖLÜM VIII

ŞİFA EVLERİ

Merry'nin gözlerinde yaşlardan ve yorgunluktan bir buğu vardı, Mi-nas Tirith'in yıkılmış Cümlekapısı'na yaklaştıklarında. Yıkıntılara ve etraftaki katliama pek kulak asmadı. Havada ateş, duman ve leş gibi bir koku vardı; çünkü orada burada büyük Güneyli canavarların yan yanmış, mancınıklarla oraları buraları kırılmış veya Morthond'un cesur okçuları tarafından gözlerinden vurulmuş leşleri yatarken, savaş aletlerinin ve katledilenlerin de çoğunluğu yanmış ya da ateş çukurlarına atılmıştı. Uçuşan yağmur bir ara durmuş ve güneş her şeyin üzerinde pırlıdamıştı; fakat bütün aşağı şehir hâlâ tütmekte olan pis bir kokuyla sarılmıştı. Daha şimdiden adamlar muharebenin yıkıntılarından bir yol açmaya çalışıyorlardı; o anda da Cümlekapısı'ndan sedyeler taşıyan birileri girmişti. Kibarca yatırdılar Eowyn'i yumuşak minderler üzerine; fakat kraliçe bedenini altından büyük bir örtüyle örttüler ve etrafına meşaleler getirdiler; güneş ışığında soluk meşale alevlen rüzgârla dalgalandı.

Böylelikle Theoden ile Eowyn Gondor Şehri'ne gelmiş oldu; onları gören herkes başlarını açarak boyunlarını bükte; onlar ise yanmış dairenin kül ve dumanından geçerek taş caddelerden yukarı doğru götürüldüler Merry'ye tinnaniş asırlar sürmüş gibi geldi, sanki seilmeyen bir rüyadaki, hatıraların kavrayamadığı karanlık bir sona doğru durmadan giden anlamsız bir yolculuk gibi.

Yavaş yavaş önündeki meşalelerin ışıkları titreşerek söndü, o bir karanlıkta yürüyordu; şöyle düşündü: "Bu mezara uzanan bir tünel; sonsuza kadar orada kalacağız." Fakat aniden rüyasının içine canlı bir ses düştü.

"Olur şey değil Merry! Şükürler olsun seni buldum!"

Başını kaldırıp baktı ve gözlerinin önündeki bulanıklık biraz açıl-

di. Pippin oradaydı işte! Dar bir yolda yüz yüze gelmişlerdi fakat onların dışında her yer bombostu. Gözlerini ovuşturdu.

"Kral nerede?" dedi. "Ya Eowyn?" Sonra sendeledi, eşiğe oturarak yeniden ağlamaya başladı.

"Onlar Hisar'a çıktılar," dedi Pippin. "Galiba sen ayakta uyuyakalmışsın ve yanlış bir yola sapmışsın. Onlarla olmadığını görünce Gan-dalf seni bulmak için beni yolladı. Zavallı Merry'cik! Seni bir kez daha gördüğüme öyle memnunum ki! Fakat çok yorulmuşsun, seni konuşarak rahatsız etmeyeceğim. Ama söyle bana bir yerin acıyor mu, yaralı mısın?"

"Hayır," dedi Merry. "Yo hayır, zannetmiyorum. Ama sağ kolumu kullanamıyorum Pippin, onu bıçakladığımdan beri kullanamıyorum. Sonra kılıcım da bir odun parçası gibi yandı bitti kül oldu."

Pippin'in yüzü endişeliydi. "Bir an önce benimle gelsen fena olmayacak," dedi. "Keşke seni taşıyabilseydim. Daha fazla yürüyecek halde değilsin. Seni hiç yürütmemeliydiler; ama onları mazur görmem lazım. Şehir'de o kadar korkunç şeyler olup bitti ki Merry, savaştan gelen zavallı bir hobbit rahatlıkla gözden kaçabilirdi."

"Gözden kaçmak her zaman talihsizlik olmuyor," dedi Merry. "Biraz önce o da beni gözünden kaçırdı... Yo yo, onun hakkında konuşamayacağım. Yardım et bana Pippin! Yine her yer kararmaya başladı ve kolum da çok soğuk."

"Yaslan bana Merry oğlum!" dedi Pippin. "Haydi! Adım adım. Uzak değil."

"Beni gömecek misin?" dedi Merry.

"Elbette ki hayır!" dedi Pippin, içi korku ve acıma duygusuyla bu-rulduğu halde neşeli görünmeye çalışarak.

"Şimdi Şifa Evleri'ne gidiyoruz."

Yüksek evler ile dördüncü dairenin dış surları arasında giden yoldan ayrılıp çıkarak Hisar'a doğru tırmanan ana yola döndüler. Merry uykuda gibi sallanıp mırıldanırken adım adım ilerliyorlardı.

"Onu oraya götüremeyeceğim," diye düşündü Pippin. "Bana yardım edecek kimse yok mu? Onu burada bırakamam." Tam o anda, hayretle bir çocuğun arkasından geldiğini gördü; tam yanlarından geçerken Beregon'dun oğlu Bergil'i tanıdı.

"Hop Bergil!" diye seslendi. "Nereye gidiyorsun? Seni tekrar ve canlı olarak gördüğüm için çok memnun oldum!"

ŞİFA EVLERİ

147

146

"Şifacılar için haber taşıyorum," dedi Bergil. "Oyalanamam." "Oyalanma," dedi Pippin. "Fakat onlara de ki yanımda hasta bir hobbit var, sava;; alanından gelmiş bir penan, unutm. Oraya kadar yürüyebileceğini zannetmiyorum. Eğer Mithrandir orada ise bu haberi duyduğuna memnun olacaktır." Bergil koşmaya devam etti.

"En iyisi burada bekleyeyim," diye düşündü Pippin. Böylece Merry'yi güneş alan bir yere, yolun üzerindeki döşemenin üzerine yavaşça bıraktı, başını kucağına yatırarak. Yavaş yavaş Merry'nin bedenine ve kollarına dokundu ve arkadaşının ellerini kendi ellerine aldı. Sağ eli, dokununca buz gibi gelmişti ona. Gandalf in bizzat onları aramaya gelmesi çok sürmedi. Merry'nin üzerine eğilerek alnını okşadı; sonra dikkatle kaldırdı onu. "Bu şehre şerefle taşınmalıydı," dedi. "Benim güvenimi fazlasıyla haklı çıkardı; çünkü eğer Elrond benim dediklerimi hürmeten kabul etmiş olmasaydı ikiniz de yola çıkamayacaktınız; o zaman bu günün kötülükleri çok daha hüznü verici olacaktı." içini çekti. "Yine de bana bir iş daha çıktı işte, bir yandan savaş da hep dengede dururken."

Böylece sonunda Faramir, Eowyn ve Meriadoc Şifa Evleri'ne yatı-nlmışlardı; orada güzel güzel bakılıyordu onlara. O son günlerde bütün irfanlarda eski zamanların yetkinliğinden bir düşüş olduğu halde Gondor'un hekimlik zanaatı hâlâ ferasetliydi, yaralanmışları berelen-mişleri ve Deniz'in doğusunda ölümlülerin maruz kaldıkları bütün hastalıkları iyi etme konusunda hünerliyidiler. Yaşlılık hariç. Bunun için hiç çareleri yoktu; gerçekten de ömürleri artık diğer insanların ömürlerinden biraz fazla da olsa, azalmıştı ve elden ayaktan kesilmeden elli yaşı geçenlerin hikâyeleri de azalmaya başlamıştı artık - saf bir kana sahip birkaç sülale hariç. Fakat şimdi sanatları ve bilgileri aciz kalmıştı; çünkü iyileştirilemez bir illetten hastalanmış birçok hasta vardı; onlar buna Kara Gölge diyorlardı çünkü Nazgûl'den kaynaklanıyordu. Buna tutulan herkes yavaş yavaş, durmadan derinleşen bir rüyaya dâliyor ve sonra sessizliğe gömülüp ölümcül bir şekilde soğumaya başlayarak ölüyordu. Bu hastalara bakanlara Buçukluk ile Rohan'ın Hanımı'nda da aynı illet var gibi gelmişti. Yine de sabah vakti ilerlerken zaman zaman konuşuyorlar, rüyalarında mırıldanıyorlardı; onlara bakanlar, belki hastalıklarına bir faydası olacak bir şey duyarız umuduyla bütün söylediklerini dinliyordu. Fakat kısa bir süre sonra karanlığa batmaya başladılar, gri gölgeler yüzlerinden ge-

çerken güneş batıya doğru dönüyordu. Yine de Faramir hafiflemeyen bir ateşle cayır cayır yanıyordu. Gandalf endişe içinde bir birine, bir diğerine gidip duruyor, hastaların başındaki nöbetçilerin bütün duydukları kendisine anlatılıyordu. Dışarıdaki büyük savaş değişen umutlarla ve garip haberlerle devam ederken, böylece geçti gün; Gandalf, kavuşan kızıl güneş bütün göğü doldurup, pencerelerden geçen ışık hastaların kül rengi yüzlerine düşünceye kadar orada bekleyip gözlemeye devam ederek bir yere ayrılmadı. Yakınlarda duranlara bu parlak ışık içinde hastaların yüzleri, sanki sağlıkları geri geliyormuşçasına hafifçe pembeleşmiş gibi geldi bir ara, ama bu umudun oynadığı bir oyundu sadece.

Sonra ebe loreth, o evde hizmet eden en yaşlı kadın, Faramir'in zarif yüzüne bakarak ağladı çünkü herkes onu çok severdi. Ve şöyle dedi: "Eyvah! Ya ölürse. Ah, Gondor'da krallar olaydı, bir zamanlar olduğu söylendiği gibi! Çünkü eski bir tekerlemede şöyle denir: Kralın elleri, bir şifacının elleridir. Böylece ne zaman olursa olsun hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilirmiş."

Bunun üzerine yakında duran Gandalf şöyle dedi: "İnsanlar uzun süre senin sözlerini hatırlayabilirler loreth! Çünkü sözlerinde umut var. Belki de bir kral gerçekten de Gondor'a dönmüştür; yoksa sen Şe-hir'e gelen garip haberleri duymadın mı?"

"Bütün o bağnşa çağırşa kulak veremeyecek kadar meşguldüm," diye cevap verdi kadın. "Bütün ümit ettiğim o katil şeytanların bu Ev'e gelip hastaları rahatsız etmemeleri."

Sonra Gandalf aceleyle ayrıldı; daha şimdiden kül rengi akşam kırlardan emekleyip gelirken, gökyüzündeki ateş sönmeye başlamış, tütmekte olan tepeler soluyordu.

Güneş aşağılara indiğinde Aragorn, Eomer ve Imrahil, komutanları ve silahşörleriyle Şehir'e iyice yaklaşmışlardı; Cümlekapısı'na vardıklarında Aragorn şöyle dedi:

"Büyük bir yangının içine batan Güneş'e bakın! Bu birçok şeyin sonu ve düşüşü, dünya akıntılarında değişiklik anlamına geliyor. Fakat bu Şehir, Vekilharçların yönetiminde uzun yıllar dinlendi ve korkarım davet edilmeden buraya girersem, savaş sırasında yaşanmaması gereken kuşklar ve tartışmalar çıkabilir. Galip olanın biz mi Mor-dor mu olduğu kesinleşmeden içeri girmeyeceğim, bir talepte de bulunmayacağım. Adamlar çadırlanmı savaş alanına kurarlar; burada

"
Şehir'in Hükümdan'nın beni karşılamasını bekleyeceğim."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Kralların sancağını açtınız ve Elendil hanedanlarının nişanlarını gösterdiniz bile. Bunlara itiraz edilmesine izin mi vereceksiniz?"

"Hayır," dedi Aragorn. "Fakat zamanın daha ermediğini düşünüyorum; ayrıca Düşman ve onun hizmetkârlarından başka kimseyle didişmeye niyetim yok."

Prens İmrahil de şöyle dedi: "Sözleriniz akıllıca efendim, eğer Hükümdar Denethor'un bir akrabasının bu konuda fikir yürütmesine izin verecek olursanız. Denethor güçlü bir iradeye sahip, mağrur biridir ama yaşlıdır; oğlu yaralandığından beri hareketleri de bir garipleşti. Yine de ben olsaydım, kapıdaki bir dilenci gibi burada kalmazdım."

"Bir dilenci değil," dedi Aragorn. "Şehirlere ve taştan evlere alışık olmayan Kolcuların bir komutanı diyelim." Ve sancağını toparlamaları için emir verdi; Kuzey Krallığının Yıldızı'nı saklayarak bunu El-rond'un oğullarına emanet etti.

Sonra Prens İmrahil ile Rohan'lı Eomer onu bıraktılar, Şehir'i ve insanların yaygarasını geçerek Hisar'a tırmandılar ve Vekilharç'ı bulmak için Kule Binası'na geldiler. Fakat tahtı boş buldular ve kürsünün önünde Yurt Kralı Thëoden'in naaşının katafalka konmuş olduğunu gördüler; etrafında on iki meşale vardı; hem Rohan, hem de Gondor silahşörlerinden on iki de muhafız. Katafalkın örtüleri yeşil beyazdı ama göğsüne kadar altından büyük bir örtü örtülmüştü, bunun üzerinde kınından çıkmış kılıcı ve ayak ucunda kalkanı duruyordu. Meşalelerin ışığı ak saçlarında, fiskiyeğin püsküren sularında oynayan güneş gibi pırıldıyordu, ama yüzü, gençliğin ulaşamayacağı bir huzurun varlığı bir yana bırakılacak olursa, genç ve zarifti; uyuyordu sanki. Kralın yanında bir süre sessizce durduktan sonra İmrahil dedi ki: "Velikharç nerede? Ya Mithrandir nerede?"

Muhafızlardan biri cevapladı: "Gondor Vekilharç Şifa Evleri'n-de."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Eowyn Hanım, kız kardeşim nerede, çünkü onun da kralın yanında uzanıyor olması, en az onun kadar saygı görmesi gerekmiyor mu? Ne yana koydular onu?"

Ve İmrahil şöyle dedi: "Ama onu buraya taşıdıklarında Eowyn Hanım daha yaşıyordu. Bilmiyor muydunuz?" Ümit öyle beklenmedik bir şekilde geldi ki Eomer'in gönlüne ve

ümitle birlikte endişe ve korkusu içini kemirmeye öyle bir başladı ki, daha başka bir şey söylemedi ama dönerek hızla binadan çıktı; Prens de onu izledi. Dışarı çıktıklarında akşam çökmüş, bir sürü yıldız gökyüzünü sarmıştı. Gandalf yayan olarak çıkageldi, yanında da grilere bürünmüş biri vardı; Şifa Evleri'nin önünde karşılaştılar. Gandalf ı selamlayarak dediler ki: "Vekilharç'ı arıyoruz, onun Ev'de olduğunu söylediler. Yaralandı mı acaba? Sonra Eowyn Hanım, o nerede?"

Gandalf cevap verdi: "Hanım içerde yatıyor, ölmedi ama ölüme çok yakın. Fakat Faramir Bey kötü bir okla yaralanmış sizin de duymuş olduğunuz gibi; artık Vekilharç da o; çünkü Denethor yok artık, evi küller içinde." Bunun üzerine onlar Gandalf in anlatmış olduğu hikâyeye keder ve merak içinde kaldılar.

Fakat İmrahil şöyle dedi: "Öyleyse bu zafer mutluluğu eksik ve pahalıya mal olmuş bir zafer, eğer aynı günde hem Gondor'u, hem de Rohan'ı hükümdarlarından mahrum ettiyse. Eomer Rohirrim'i yönetiyor. Bu arada Şehir'i kim yönetecek? Hâlâ Hükümdar Aragorn'u çağırmayacak mıyız?"

Pelerinli adam konuştu ve dedi ki: "Geldi." Kapının yanındaki lambanın ışığına bir adım atınca adamın, zırhlarının üzerine Lōrien'in gri pelerinini giymiş olan ve üstünde Galadriel'in yeşil taşından başka hiçbir nişan taşımayan Aragorn olduğunu gördüler. "Geldim çünkü Gandalf gelmem için yalvardı," dedi. "Fakat şimdilik Amor'lu Düne-dain'in Komutanı'yım; Faramir uyanıncaya kadar Şehir'i Dol Amroth Hükümdarı yönetecek. Fakat önümüzdeki günlerde ve Düşman ile yapacağımız bütün işlerimizde hepimizi Gandalf in yönetmesini öneririm." Bu konuda hepsi hemfikir oldular.

Sonra Gandalf dedi ki: "Gelin kapıda eğlenmeyelim, zamanımız çok sıkışık. Gelin girelim! Çünkü Ev'de yatan hastalar için tek ümit Aragorn'un gelmesindedir. Böyle söyledi İoreth, Gondor'un arif kadını: Kralın elleri, bir şif acının elleridir ve böylece hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilir." "

Önce Aragorn girdi içeri, diğerleri de onu izledi. Kapıda Hisar'ın özel üniforması içinde iki muhafız duruyordu: Biri uzun boyluydu fakat diğeri ancak bir oğlan çocuğu boyundaydı; onları gördüğünde hayret ve sevinçle yüksek sesle bağırdı.

" Yolgezer! Ne harika! Biliyor musun, o kara gemilerle gelenin sen olduğunu tahmin etmiştim. Fakat herkes korsanlar diye bağırıp duru-

yordu, beni dinleyen yoktu. Nasıl basardın bunu?"

Aragorn gülerek hobbitin elini tuttu. "Gerçekten de hoş bir karşılaşma!" dedi. "Fakat henüz seyyahların hikâyelerine ayıracak zaman yok."

Fakat trnrahil Eomer'e şöyle dedi: "Krallarla böyle mi konuşulur? Ama belki de otacını başka bir isimde giyecektir!"

Onu duyan Aragorn döndü ve dedi ki: "Çok doğru, çünkü eskinin yüce lisanında ben Elessar\m yani Elftaşı; aynı zamanda da Envinya-tar\m yani Yenileyici": göğsünde duran yeşil taşı kaldırdı. "Fakat hanedanımın ismi Yolgezer olacak eğer kurulabilecek olursa. Yüce lisanda bu o kadar kötü durmuyor, Telcontar olacağım ben ve bedenimin varisleri."

Bu sözle birlikte Ev'e geçtiler; onlar hastaların tedavi edildiği odalara doğru giderken Gandalf Eowyn ile Meriadoc'un yaptıklarını anlattı. "Çünkü," dedi, "uzun zamandır onların yanında duruyorum; ilk başlarda ölümcül karanlığa çökmeden önce rüyalarında çok konuştular. Ayrıca bana uzaktaki şeyleri görmek de bahşedilmiştir."

Aragorn önce Faramir'e gitti, sonra Fx>wyn Hanım'a ve en son olarak da Merry'ye. Hastaların yüzüne bakıp da hastalıklarını görünce iç geçirdi. "Burada bana bahşedilmiş olan bütün gücü ve beceriyi ortaya koymam gerekecek," dedi. "Keşke Elrond burada olsaydı çünkü o bizim soyumuzun en yaşsıdır ve en büyük güce sahiptir."

Onun çok üzgün ve yorgun olduğunu gören Eomer dedi ki: "Önce dinlenmen, en azından biraz bir şeyler yemen gerekmez mi?"

Fakat Aragorn şöyle cevap verdi: "Hayır, çünkü bu üçü ve en çok da Faramir için zaman sona ermek üzere. Elimizden geldiğince acele etmeliyiz."

Sonra İoreth'e seslendi ve dedi ki: "Bu Ev'de şifalı otlar stoku var mı?"

"Evet beyim," diye cevap verdi kadın; "ama yeterince yok tahmi-nimce, ihtiyacı olan herkese yetecek kadar yok. Fakat dahasını nerede bulabileceğimizi bilmediğimizden eminim; çünkü bu korkunç günlerde ateşlerle yangınlarla, bu kadar az haber getirip götürülen delikanlılarla, tıkanan yollarla her şey karman çorman oldu. Baksanıza Lossar-nach'tan pazara bir taşıyıcı gelmeyeli kaç sene oldu! Fakat biz Ev'de elimizdekilerle, elimizden geleni yapıyoruz beyefendi hazretleri, sizin de bildiğiniz gibi mutlaka."

"Ancak gördükten sonra varabilirim bu hükme," dedi Aragorn.

"Az bulunan bir şey daha var; o da konuşacak zaman. Athelas var mı?"

"Bilmiyorum beyefendi emin olun," diye cevap verdi kadın, "en azından o isimle bilmiyorum. Gidip şifalı otlar ustasına sorayım; o bütün eski adları bilir."

"Kralfoyası da denir," dedi Aragorn; "belki bitkiyi bu isimle tanırırsınız; çünkü köylüler son günlerde bu ismi kullanıyor."

"Hı o mu!" dedi Ioreth. "Eh beyefendi hazretleri baştan öyle söyleseydiniz size cevap verebilirdim. Hayır, ondan hiç olmadığından eminim. Tuhaf, bu bitkinin büyük bir tesiri olduğunu hiç duymamıştım; hemşirelerle yetiştiği ormanlarda ona rast geldiğimizde sık sık şöyle derdim: 'kralfoyası,' derdim, 'garip bir isim, acaba neden böyle bir isim takılmış; çünkü eğer ben bir kral olsaydım bahçemde çok daha parlak bitkiler yetiştirirdim.' Yine de ezildiğinde hoş bir koku çıkartır, öyle değil mi? Tatlı, yerinde bir deyim olabilir mi: Tekin, belki de daha yaklaşık bir sözcük."

"Tekin, gerçekten," dedi Aragorn. "Ve şimdi hatun kişi, eğer Hükümdar Faramir'i seviyorsan, dilin gibi seri koş da bana kralfoyası getir, eğer Şehir'de bir yaprakçık bile varsa."

"Eğer yoksa," dedi Gandalf, "Ioreth'ı arkama alıp Lossarnach'a sürerim atımı; beni ormana götürür, kız kardeşlerine değil. Gölgeyle de ona acele etmenin ne demek olduğunu gösterir."

Ioreth gittiğinde Aragorn diğer kadınlara suyu iyice ısıtmalarını söyledi. Sonra Faramir'in elini eline aldı, diğer elini de hasta adamın alına koydu. Alını terden sırlıslamıdı; fakat Faramir ne kıpırdadı, ne de bir harekette bulundu; zorlukla nefes alıp veriyor gibiydi.

"Hemen hemen tükenmiş," dedi Aragorn Gandalf'a dönerek. "Fakat bu yaradan kaynaklanmıyor. Bakın! Yara iyileşiyor. Sizin zannettiğiniz gibi Nazgûl'un bir okuyla vurulmuş olsaydı, o gece ölürdü. Bu yara Güneyli bir okla açılmış tahminim. Kim çıkarttı oku? Ok saklandı mı?"

"Ben çıkardım oku," dedi İmrahil, "ve kanını durdurdum. Fakat oku alıkoymadım, çünkü yapacak çok işimiz vardı. Ok, hatırladığım kadarıyla, aynı Güneylilerin kullandıkları cinstendi. Yine de ben onun yukardaki Gölgeleden gelmiş olduğunu zannettim, çünkü ateşi ve hastalığı başka türlü açıklanmıyordu; yani yara fazla derin ve önemli olmadığı için. O halde bu meseleyi nasıl açıklıyorsun?"

"Yorgunluk, babasının durumuna duyduğu üzüntü, yara ve hepsi-

153

ŞİFA EVLERİ

152

KRALIN DÖNÜŞÜ

nin üzerine Kara Nefes," dedi Aragorn. "Hâlâ kuvvetli bir iradeye sahip, çünkü dış surlarda savaşmaya gitmeden önce Gölge'nin çok altına yaklaşmıştı. O mevkiini korumaya çalışıp savaşırken yavaş yavaş karanlık üzerine çökmüş olmalı. Keşke daha önce buraya varabilseydim!"

Bu sırada şifalı otlar ustası geldi. "Beyefendi hazretleri kralfoyası istemiş, köylülerin deyimiyle," dedi; "ya da soylu dilde veya iyi kötü biraz Volinarca bilenler için athelas..."

"Ben biliyorum," dedi Aragorn, "ve şu anda buna asea aranion mu dersin kralfoyası mı umurumda değil, yeter ki sende biraz bulunsun."

"Affedersiniz beyim!" dedi adam. "Görüyorum ki siz bir irfan us-tasisınız, sadece savaşta bir komutan değil. Fakat heyhat! Beyim, biz bu şeyi sadece çok ağır yaralıların veya hastaların bakıldığı Şifa Evle-ri'nde bulundurmuyoruz. Çünkü bizim bildiğimiz kadarıyla, kötü havayı yumuşatmak ya da gelip geçici bir ağırlığı uzaklaştırmaktan başka bir tesiri yok. Tabii eğer, bizim iyi yürekli toreth'imiz gibi kadınların hâlâ anlamadan tekrarladıkları, eski günlerden kalma tekerlemelere kulak asıyorsanız o başka.

Tüm ışıklar sönünce ölüm gölgesi büyüyünce üfleyince kara nefes gel athelas, gel athelas! Şifa kralın ellerinden Hayata döner ölen!

Bu sadece, korkarım, eski ebelerin hafızalarında zamanla bozulmuş, pek önemi olmayan ufak bir şiir. Anlamını, takdir etmeniz için size bırakıyorum, tabii eğer bir anlamı var ise. Fakat eskiler hâlâ otun çayını baş ağrısına karşı içerler."

"O halde kral adına gidin de daha az irfan sahibi ama akli daha başında olan, evinde hâlâ biraz bu ottan bulunduran yaşlı bir adam bulun!" diye bağırdı Gandalf.

Aragorn Faramir'in yanına diz çökmüş, bir elini alnına koymuştu. Onu izleyenler büyük bir mücadelenin yaşanmakta olduğunu hissetti-

ler. Çünkü Aragorn'un yüzü yorgunluktan kül gibi olmuştu; arada sırada Faramir'in ismini sesleniyordu fakat sanki Aragorn da onlardan uzaklaşmıştı, sesi ırak karanlık vadinin birinde, kaybolmuş birine ses-leniyormuş gibi her seferinde kulaklarına biraz daha belirsiz geliyordu.

Sonunda Bergil koşarak içeri girdi, bir bezin içinde altı tane yaprak taşıyordu. "Kralfoyası Beyim," dedi; "ama taze değil korkarım. En azından iki hafta önce toplanmış. Umarım bir işe yarar Beyim!" Sonra Faramir'e bakarak gözy aslan na boğuldu.

Fakat Aragorn gülümsedi, "işe yarayacak," dedi. "En kötüsü geçti. Kal burada, için rahatlasın!" Sonra iki yaprak alarak bunları elleri üzerine koydu ve üzerine nefes verdi, sonra yaprakları ufaladı; bunun üzerine hemen bütün odayı bir canlılık kapladı, sanki havanın kendisi uyanmış da kıpırdaşıyormuş, neşeyle parlıyormuş gibi. Sonra yaprakları, kendisine getirilen dumanı tüten suyla dolu kaselere koydu ve koyar koymaz bütün yürekler ferahladı. Çünkü herkesin burnuna gelen rayiha; ilkbahardaki zarif dünyanın kendisinin de gelip geçici bir hatıra olduğu bir ülkedeki gölgesiz bir güneşin doğurduğu şebnemli sabahların hatırasına benziyordu. Fakat Aragorn canlanmış olarak ayağa kalktı; kâseyi Faramir'in hülyalar içindeki yüzüne doğru tutarken gözlerinin içi gülüyordu.

"Olur şey değil! Kim inanırdı?" dedi loreth yanında duran bir kadına. "Ot benim tahmin ettiğimden de iyi. Genç kızlığımdaki îmloth Melui'nin güllerini hatırlattı; hiçbir kral da bundan fazlasını isteyemez."

Aniden Faramir kıpırdadı, gözlerini açtı ve üzerine eğilmiş olan Aragorn'a baktı; gözlerinde bir bilgi ve sevgi ışığı tutuştu ve yavaş yavaş konuştu. "Efendim beni siz çağırdınız. Geldim. Kralımız ne buyuruyorlar?"

"Artık gölgelerde dolanan, uyan!" dedi Aragorn. "Çok yorgunsun. Biraz dinlen, bir şeyler ye ve geri döndüğümde hazır ol."

"Olacağım efendim," dedi Faramir. "Kral döndüğünde kim aylak aylak yatmak ister!"

"O halde bir süre için hoşça kal!" dedi Aragorn. "Bana ihtiyacı olan diğerlerine gitmem gerek." Sonra Gandalf ve tınrahil ile bölmeyi terk etti; fakat Beregon ile oğlu mutluluklarına hâkim olamadan arkada kaldılar. Gandalf ı takip eden Pippin kapıyı kapatırken loreth'in şöyle bağırdığını duydu:

154

KRALIN DÖNÜŞÜ

155

"Kral! Duydunuz mu? Dememiş miydim? Bir şifacının elleri demiştim." Ve kısa bir süre içinde kralın gerçekten de aralarına gelmiş olduğu ve savaştan sonra şifa dağıttığı haberi Ev'den her yana yayıldı, bütün Şehir'i dolandı.

Fakat Aragorn Eowyn'in yanına giderek şöyle dedi: "Burada keder verici bir yara ve ağır bir darbe var. Kırılmış olan kol büyük bir hünerle tedavi edilmiş ve zamanla iyileşecek, eğer yaşayacak kadar gücü olursa. Sakatlanmış olan kalkanı tutan kolu. ama asıl kötülük kılıcı tutan kolundan kaynaklanıyor. Şu anda kırık olmadığı halde hiç hayat yok gibi görünüyor.

"Heyhat! Çünkü kendi zihin ve beden gücünün çok ötesinde bir düşmanla karşı karşıya gelmişti. Ve öyle bir düşmana karşı kılıç çekenlerin çelikten daha sert olmaları gerekir, tabii yaşadıkları şaşkınlığın kendisi onları mahvetmez de kılıcı çekebilirlerse. Onu bu yola sokan kötü bir yazgıymış. Çünkü o çok zarif bir kız, kraliçelerin çıktığı bir hanedana mensup güzel bir hanım. Yine de onunla nasıl konuşmam gerektiğini bilmiyorum. Ona ilk baktığımda mutsuzluğunu hissettim; dimdik duran, bir zambak kadar biçimli, mağrur ak bir çiçek görmüştüm sanki, ama yine de elf zanaatçılar tarafından çelikten yapılmış gibi sert olduğunu biliyordum. Belki de özünü buza çevirmiş olan bir kırağıydı; öyle duruyordu, tatlı-sert, yine de görünüşü çok zarifti ama kısa bir süre sonra düşecek veya ölecek şekilde yaralanmış gibi miydi desem? Onun derdi bugünden çok önce başlamıştı, öyle değil mi Eomer?"

"Bana sormanıza hayret ettim beyim," diye cevap verdi Eomer. "Çünkü ben sizi, diğer bütün konularda olduğu gibi suçsuz buluyorum; yine de kızkardeşim Eowyn'in size ilk baktığı ana kadar buz kesmiş olduğunu fark etmemiştim. Endişesi ve korkusu vardı ve bunu benimle paylaşıyordu Solucandil'li günlerde ve kralın büyülenmiş olduğu zamanlarda, krala artan bir korkuyla hizmet ediyordu. Ama bu sonucu doğuran o değildi!"

"Dostum," dedi Gandalf, "senin atların vardı, silahlarla yaptığın işler ve açık kırların; fakat bir kızın bedeniyle dünyaya gelen Eovvyn, en az seninkine denk bir ruha ve cesarete sahipti. Yine de babası gibi sevdiği yaşlı bir adama hizmet etmeye ve onun kötü, şerefsiz bir bunaklık içine düşmesini seyretmeye mecbur kalmıştı; ve ona, kendi oynadığı rol, yaşlı adamın dayandığı asadan bile daha şerefsiz geliyordu.

"Solucandil'in zehrinin sadece Theoden'in kulakları için olduğunu mu sanıyordun? Bunak! Eorl'un konağı, eşkıyaların pis kokular içinde içtiği, veletlerinin itlerle yerde yuvarlandığı bir yer değil de ne? Bu sözleri daha önce duymamış mıydın? Saruman, Solucandil'in hocası söylemişti bunları. Gerçi evde Solucandil'in bunların manalarını daha zekice terimlerle sarıp sarmaladığına hiç kuşum yok. Beyim, eğer kızkardeşinizin size olan sevgisi ve hâlâ görevine yönelmiş bulunan iradesi dudaklarını mühürlemiş olmasaydı, bu tür sözlerin o dudaklar arasından da kaçtığını duymuş olurdu. Fakat Eowyn tek basınayken, gece boyunca süren o acı nöbetlerde, bütün yaşamı eriyip gidiyormuş gibi gelirken, kulübesinin duvarları, vahşi şeyleri tuzağa düşürmek için kullanılan kafesler gibi üstüne üstüne gelirken karanlıklara neler söylediğini kim bilebilir?"

Bunun üzerine Eomer sessizleşerek, sanki birlikte geçmiş olan yaşamlarına ait günler hakkında yeniden düşünürmüş gibi kızkardeşine bakmaya başladı. Fakat Aragorn şöyle dedi: "Ben senin görmüş olduğunu da gördüm Eomer. Şu dünyanın kör acıları arasında bu kadar zarif ve cesur bir hanımın karşılık veremeyeceğin aşkını görmek kadar acı ve utanç veren başka çok az keder vardır bir erkek için. Onu Dun-harrowv'da çaresizlikten deliye dönmüş bir halde bırakıp ölülerin Yo-lu'na gittiğimden beri hüznün ve acıma duygusu yakamı bırakmadı; ve o yol üzerinde hiçbir korku, onun başına gelebileceklerin korkusu kadar baskın değildi. Ama yine de korner, sana şunu söyleyeyim ki seni benden daha büyük bir samimiyetle seviyor; çünkü seni hem seviyor, hem biliyor; ama bende sadece bir gölgeyi ve bir düşünceyi seviyor: Bir şanın ve büyük eylemlerin, Rohan'dan uzaktaki ülkelerin ümidini.

"Belki benim onun bedenini iyileştirme, onu karanlık vadiden geri çağırma gücüm vardır. Ama uyanınca ne halde olacak: Ümitli mi, unutmuş mu, ümitsiz mi bilemem. Eğer ümitsizlik içinde uyanırsa, benim veremediğim başka bir şifa bulmazsa o zaman ölür. Heyhat! Yaptıkları onu büyük şan sahibi kraliçelerin yanına kattı."

Sonra Aragorn eğilerek kızın yüzüne baktı; gerçekten de yüzü bir zambak gibi beyaz, kırağılar gibi soğuk ve yontulmuş bir taş gibi sertti. Fakat eğilerek kızı alnından öptü ve ona hafifçe seslenerek şöyle dedi:

"Gomund kızı Eowyn, uyan! Çünkü düşmanın göçüp gitti!"

Kız kıpırdamadı ama artık derin derin nefes almaya başlamıştı, göğsü beyaz ketenden örtüsü altında inip kalkıyordu. Aragorn bir kez

daha iki athelas yaprağını ezerek kaynar suya attı; kızın alnını ve örtülerin üzerinde soğuk ve hissiz yatan sağ kolunu bununla yıkadı.

Sonra, Aragorn gerçekten Batıhlar'ın unutulmuş bazı güçlerine sahip olduğundan mı, yoksa onun Hanım Eovvyn için söylediği sözlerin üzerlerindeki etkisinden miydi bilinmez, şifalı otun tatlı etkisi oda içine yayılırken, etrafta duranlara pencereden sert bir yel esmiş ve bu yel hiç koku taşımadığı halde daha önce canlı hiçbir şey tarafından solunmamış tamamen taze, temiz ve diri bir havaymış, yıldızlardan bir gök-kubbe altında yükselen karlı dağlardan veya köpükten denizler tarafından yıkanan uzakların gümüş kıyılarından yeni oluşmuş da gelmiş gibi geldi.

"Uyan Eovvyn, Rohan'ın Hanımı!" dedi Aragorn bir kez daha; kızın sağ elini eline aldığı anda can gelerek ısındığını fark etti. "Uyan! Gölge gitti ve bütün karanlık yıkanıp temizlendi!" Sonra kızın elini Eomer'in eline vererek kızın yanından uzaklaştı. "Seslen ona!" dedi ve sessizce odadan çıktı.

"Eowyn, Eovvyn!" diye seslendi Eomer gözyaşları arasında. Fakat kız gözlerini açarak dedi ki: "Gömer! Bu ne büyük mutluluk böyle? Çünkü senin öldürülmüş olduğunu söylemişlerdi. Yo, bu sadece rü-yamdaki karanlık seslerdi. Ne zamandır rüya soruyorum?"

"Çok uzun süre değil kızkardeşim," dedi Eomer. "Ama daha fazla düşünme bu konuda!"

"Garip bir şekilde yorgunum," dedi Eovvyn. "Biraz dinlenmem gerek. Fakat söyle bana Yurt'un Hükümdarı'na ne oldu? Heyhat! Bana onun da bir rüya olduğunu söyleme; çünkü öyle olmadığını biliyorum. Tıpkı önceden sezmiş olduğu gibi öldü."

"Öldü," dedi Eomer, "ama bana, onun için kızından da kıymetli olan Eovvyn'e veda etmemi söyledi. Artık Gondor'un Hisar'ında büyük bir gururla yatıyor."

"Bu keder verici," dedi kız. "Yine de, Eorl Hanedanı'nın herhangi bir çoban sülalesinden daha az bir şerefle çöküp gidecekmiş gibi görüldüğü o karanlık günlerde umut etmeye bile cüret edemediğim kadar güzel. Peki ya kralın silahtan Buçukluk'a ne oldu? Eomer onu At-çanyurt silahşoru yap, bunu hak ediyor!"

"O da bu Ev'de, yakınlarda bir yerde yatıyor, şimdi ona gideceğim," dedi Gandalf. "Eomer bir süre burada kalacak. Fakat henüz tamamen iyileşmeden savaştan ve düşmanlardan konuşmayın. Yeniden sıhhat ve ümit içinde uyanmış olman ne büyük bir mutluluk yiğit ha-

ŞİFA EVLERİ

mm!"

"Sihhat içinde mi?" dedi Eovvyn. "Olabilir. Benim yerini doldurabileceğim, düşmüş olan bir Süvari'nin boş eyeri olduğu sürece yapılacak işler var demektir. Ama ümit? Onu bilemiyorum."

Gandalf ile Pippin Merry'nin odasına gittiler ve Aragorn'u yatağın yanında dururken buldular. "Zavallı Merry'cik!" diye haykırdı Pippin ve yatağın yanına koştu çünkü ona arkadaşı daha da kötüymüş gibi gelmişti; yüzü kül rengiydi, üzüntü dolu yılların ağırlığı üzerine çökmüştü adeta; aniden Pippin'i bir korku aldı, sanki Merry ölecekmiş gibi.

"Korkma," dedi Aragorn. "Tam zamanında geldim ve onu geri çağırdım. Şimdi çok yorgun ve kederli; Eovvyn Hanım gibi bir yara almış o korkunç şeye vurmaya cesaret etmekle. Fakat bu kötülükler iyi-leştirilebilir; içinde öyle güçlü ve neşeli bir ruh var ki. Kederini hiç unutmayacak; ama bu onun gönlünü karartmayacak, tersine ona bir bilgelik verecek."

Sonra Aragorn elini Merry'nin başına koyarak hafifçe kahverengi bukleler arasında gezdirdi, gözkapaklarına dokundu ve ismini seslendi. Ve athelas'ın kokusu, bir mey ve bahçesinin veya üzeri anlarla dolu güneş altındaki bir fundalığın kokusu gibi odaya yayılınca, Merry aniden uyanarak şöyle dedi:

"Kamım acıktı. Saat kaç?"

"Yemek vaktini geçti artık," dedi Pippin; "gerçi sanırım sana bir şeyler getirebilirim, eğer bana izin verirlerse."

"Elbette verirler," dedi Gandalf. "Sırf yiyecek değil, adının şeref listesinde olduğu Minas Tirith'te bulunan Rohan'h bu Süvari'nin istediği her şeyi getirebilirsin hem de."

"Âlâ!" dedi Merry. "O halde önce yemek istiyorum, ondan sonra da pipo." Birden yüzü bulutlandı. "Hayır, pipo istemiyorum. Bir daha pipo içebileceğimi hiç zannetmiyorum."

"Nedenmiş?" dedi Pippin.

"Şey," diye cevap verdi Merry yavaş yavaş. "O öldü. Bana onu hatırlattı. Benimle pipoluk otlar konusunda konuşamadığı için çok üzgün olduğunu söyledi. Hemen hemen söylediği son sözler bunlardı. Bir daha onu, atını Isengard'da sürdüğü o günü ve ne kadar kibar biri olduğunu düşünmeden pipo içemem Pippin."

"O halde hem piponu iç, hem onu düşün!" dedi Aragorn. "Çünkü o

ŞİFA EVLERİ

çok iyi yürekliydi, büyük bir kraldı ve sözünü tutuyordu; son güzel sabahını görmek için gölgelerden çıkmıştı. Ona hizmetin kısa sürmüş olsa bile ömrünün sonuna kadar memnuniyetle ve şerefle hatırlayacağı bir anı olacak."

Merry gülümsedi. "Eh o halde," dedi, "eğer Yolgezer ihtiyacımız olan şeyleri tedarik eder ise ben de pipomu içer düşünürüm. Saru-man'ın en iyi otları dengimdeydi ama savaş sırasında başına neler geldiğini bilmediğim kesin."

"Efendi Meriadoc," dedi Aragorn, "eğer dağlardan, Gondor ülkesinden ve elimde kılıçla ateşler içinden eşyasını oraya buraya atan dikkatsiz bir askere otlar getirmek için geldiğimi zannediyorsan yanıyorsun. Eğer dengin bulunmıyorsa bu Ev'in şifalı otları ustasını çağır. O da sana senin istediğin otun bir faydası olduğunu bilmediğini ama o ota halk arasında batılıdamotu, soylular arasında galenas dendiğini, daha büyük ırfana sahip başka dillerde başka isimler verildiğini söyleyecek, anlamını anlayamadığı yan yanya unutulmuş birkaç tekerlemeden sonra üzülerken sana Ev'de bundan kalmadığını haber verecek ve senin dillerin tarihi hakkında düşüncelere dalmaya neden olacaktır. Ve artık benim de bunu yapmam gerek. Çünkü Dunharrov' dan ayrıldığımdan beri böyle bir yatakta yatmadım ve şafaktan önceki karanlıktan beri de yemedim."

Merry onun elini tutarak öptü. "Çok çok üzgünüm," dedi "Hemen git! Edoras'taki o geceden beri hep sana yük olduk. Fakat bu tür zamanlarda hafif sözcükler kullanıp, söylediklerinden daha azını kastetmek benim halkımın bir özelliği. Çok söz söylemeye korkuyoruz. Şaka yerinde olmayınca bizi kelimelerden yoksun bırakıyor."

"Bunu çok iyi bilirim, yoksa size aynı şekilde davranmazdım," dedi Aragorn. "Shire solmadan sonsuza kadar yaşasın!" Ve Merry'yi öperek dışarı çıktı; Gandalf da onunla birlikte gitti.

Pippin geride kaldı. "Onun gibi biri daha gelmiş midir dünyaya acaba?" dedi. "Gandalf hariç, tabii ki.

Herhalde onların arasında bir bağ vardır. Eşek kafalı, dengin yatağının üzerinde ya; üstelik seninle karşılaştığımda da sırtındaydı. Dengi başından beri görüyordu mutlaka. Sonra benim de kendime ait biraz bir şeylerim var. Haydi! Uzun-dip Yapraklar bunlar. Ben gidip azıcık yiyecek bir şeyler bakarken sen de doldur pipoları. Sonra biraz kendimize zaman-ayıralım. Aman canını! Biz, Took'lar ve Brandybuck'lar uzun süre yükseklerde yaşı-

yamayız zaten."

"Yok," dedi Merry. "Ben yaşayamam. Şimdilik en azından. Fakat hiç olmazsa onları görebiliyoruz şimdi Pippin, ve takdir ediyoruz. Sanırım, ilk başta en iyisi kişinin sevmesi uygun olan birini sevmesi: Bir yerlerden başlayıp bazı köklerinin olması gerek; Shire'in toprağı da derindir. Yine de daha derin ve daha yüksek şeyler var; onlar olmayaydı babalıklardan hiçbir bahçesini huzur dediği şey içinde ekip biçemez-di, onları tamsa da, tanımasa da. Ben onları, biraz da olsa tanıdığım için çok memnunum. Ama neden böyle konuştuğumu bilmiyorum. Yapraklar nerede? Sonra, kırılmadıysa pipomu da çıkar dengimden."

Aragorn ile Gandalf Şifa Evleri'nin Şifacıbaşı'na gidip Faramir ve Eovvyn'in orada kalması ve daha uzun bir süre ihtimamla bakılmaları gerektiği hakkında talimat verdiler.

"Eowyn Hanım," dedi Aragorn, "kısa bir süre sonra ayağa kalkarak ayrılmak isteyecek; lâkin buna izin verilmemesi gerekir, eğer elinizden gelirse en az on gün geçinceye kadar onu bırakmamız gerekir."

"Faramir'e gelince," dedi Gandalf, "en kısa zamanda babasının ölmüş olduğunu öğrenmesi lazım. Fakat Denethor'un deliliğinin bütün ayrıntıları anlatılmamalı ona iyice iyileşip, yapacak işlerinin başına geçinceye kadar. Dikkat edin de Beregon ile orada bulunan penan ona bu konuda bir şeyler söylemesinler daha!"

"Ya benim gözetimimde olan diğer perian Meriadoc, ona ne olacak?" diye sordu Şifacıbaşı.

"Yann ayağa kalkması muhtemeldir ama kısa bir süre için," dedi Aragorn. "Eğer isterse bırakın kalsın.

Arkadaşlarının gözetiminde biraz yürüyebilir."

"Olağanüstü bir soy onlarınki," dedi Şifacıbaşı başını sallayarak. "Çok dayanıklı dokuları var tahminimce."

Evler'in kapılarında daha şimdiden birçok kişi Aragorn'u görmek için toplanmıştı, onun peşinden gittiler; sonunda yemeğini yedikten sonra yanına giderek yaralandıkları veya Kara Gölge'nin altında bulundukları için hayatları tehlike içinde olan akrabalarını ve arkadaşlarını iyileştirmesi için ona yalvardılar. Aragorn ayağa kalkarak dışarı çıktı, Elrond'un oğullarına haber yolladı ve hep birlikte gece geç saatlere kadar çalıştılar. Ve bütün Şehir'i bir söylentidir aldı: "Gerçekten

BÖLÜM IX

SON MÜZAKERE

de Kral geri dönmüş." Ve taşıdığı yeşil taştan dolayı ona Elftaşı adını taktılar; böylece doğumunda ilerde taşıyacağı kehanetinde bulunulan ismi, ona kendi halkı tarafından verilmiş oldu.

Artık daha fazla çalışamayacak hale gelince pelerinine sarınarak Şehir'den dışarı süzüldü ve şafaktan hemen önce çadırına giderek biraz uyudu. Sabah, mavi sular üzerindeki kuğu gibi beyaz bir gemi olan Dol Amroth sancağı Kule'de dalgalanıyordu; adamlar yukarı bakarak Kral'ın gelişinin bir rüya olup olmadığını merak etmeye başladılar.

Savaş gününün ertesinde sabah olmuştu, üstelik hafif bulutlar ve batıya dönen rüzgârla hoş bir sabahtı bu. Legolas ile Gimli erkenden ortalıkta dolanıp Şehir'e çıkmak için yalvardılar; çünkü Merry ile Pippin'i görmeyi çok arzu ediyorlardı.

"Onların hâlâ hayatta olduklarını öğrenmek çok hoş," dedi Gimli; "çünkü Rohan'dan geçişimizde bize çok zahmet vermişlerdi; o çabaların hepten boşa gitmesini istemezdim doğrusu."

Elf ile cüce birlikte Minas Tirith'e girdiler; onları gören halk böyle iki arkadaşın geçmekte olmasına çok hayret ettiler; çünkü Legos insanların ölçülerini çok aşan bir yüz zarafetine sahipti ve sabah vakti berrak sesiyle bir elf şarkısı söylerken Gimli yanında sakalını sıvazlayıp etrafına bakınarak azametle yürüyordu.

"Burada bazı yerlerde güzel taş işçiliği var," dedi surlara bakarken; "ama bazı yerlerde o kadar iyi değil, sonra caddeler daha güzel tertip edilebilirdi. Aragorn layık olduğu mevkie erişince ona Dağlar' m taşustalannın hizmetinden yararlanmasını teklif edeceğim ve bu şehri övünülecek bir yer haline sokacağız."

"Daha çok bahçeye ihtiyaçları var," dedi Legolas. "Evler ölü ve burada yeşerip de halinden memnun olan çok az şey var. Eğer Aragorn layık olduğu mevkie erişirse Orman halkı ona şarkı söyleyen kuşlar ve ölmeyen ağaçlar getirecek."

Sonunda Prens tmrartU'in yanına vardılar; Legolas prense bakarak yerlere kadar eğildi; çünkü karşısında damarlarında gerçekten de elf kanı taşıyaa biri olduğunu görmüştü. "Selam sana beyim!" dedi. "Nimrodel halkı Lören ormanlarından ayrılalı çok oldu ama anlaşılan hepsi Amroth'un limanından denizi aşarak batıya gitmemiş."

"Böyle deniyor benim ülkemin irfan kitaplarında da," dedi Prens;

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Yine de unutulmuş yıllardan beri oralarda zarif halktan kimse görülüş değil. Ve şimdi burada, üzüntüler ve savaşın ortasında onlardan birini gördüğüm için hayretler içindeyim. Ne arıyorsunuz burada?"

"Ben, Mithrandir ile birlikte tmladris'ten yola çıkan Dokuz Yolar-kadaşı'ndan biriyim," dedi Legolas; "ve dostum olan bu cüce ile birlikte Hükümdar Aragorn'la geldik. Ama şimdi bize söylendiğine göre sizin gözetiminiz altında olan arkadaşlarımız Meriadoc ile Peregrin'i görmeyi arzuluyoruz."

"Onları Şifa Evleri'nde bulabilirsiniz; sizi oraya ben götürürüm," dedi tmrakil.

"Bizi oraya götürecek birini bulmanız yeterlidir beyim," dedi Legolas. "Çünkü Aragorn size şu mesajı yolladı. Bu vakitte tekrar Şe-hir'e girmek istemiyor. Yine de komutanların bir an önce toplantı yapması gerekiyor; sizin ve Rohan'lı Eomer'in ilk fırsatta onun çadırına gitmenizi rica ediyor. Mithrandir oraya gitti bile."

"Geleceğiz," dedi Imrahil; saygılı sözlerle birbirlerinden ayrıldılar.

"O insanların adil bir hükümdarı ve büyük bir komutan," dedi Legolas. "Eğer söndüğü bu günlerde böyle adamlara sahipse, Gondor'un yükselme günlerinde ihtişamı çok büyük olmalı."

"Ve belli ki iyi taş işçiliği eskiye ait ve Şehir ilk inşa edilirken ya-pılmış," dedi Gimli. "insanların başladıkları bütün işler böyledir: Ya baharda don olur, ya da yazın samyeli eser ve onlar da sözlerinde duramaz."

"Yine de tohumları pek yabana gitmez," dedi Legolas. "Ve hiç umulmadık bir zamanda ve zeminde yeşermek için tozun, küfün içinde gizlenirler, insanların yaptıkları bizden daha çok yaşayacak Gimli."

. "Yine de sonunda 'kçške'lcrcdn başka bir şey olmayacak tahtni-nimce," dedi cüce.

"Bu sorunun cevabını cifler bilmiyor," dedi Legolas.

Bu sözle birlikte prensin hizmetkârı gelerek onları Şifa Evleri'ne götürdü; orada arkadaşlarını bahçede buldular; kavuşmaları çok neşeli oldu. Bir süre için Şehir'in yüksek ve rüzgârlı dairelerinde, sabahın altında huzur ve sükûn dolu kısa bir zaman boyu konuştular, yürüdüler. Sonra Merry yorulunca, arkasında Şifa Evleri bulunan çimenlerin kenarındaki surlara giderek orada oturdular; önlerinde, güneyde tıza-

Diğerleri konuşurken Legolas sessizleşmiş, güneşe doğru bakıyordu; baktıkça Nehir'den yukarı kanat çırpıp beyaz deniz kuşlarını gördü.

"Bakın!" diye bağırdı. "Martılar! Karanın çok içlerine kadar uçmuşlar. Benim için hayret verici bir şey; gönlümü huzursuz ediyorlar. Bütün hayatım boyunca, Pelargir'e varncaya kadar onlarla hiç karşılaşmamıştım; orada da gemilerin savaşına doğru giderken onların çığlıklarını havada duymuştum. Sonra kıpırdamadan durmuştum Orta Dünya'daki savaşı unutarak; çünkü onların o sızlanan sesleri bana De-niz'i anlatmıştı. Deniz! Heyhat! Henüz denizi görmedim. Fakat benim soyumdan gelen herkesin gönlünde, derinlerde bir yerde deniz hasreti vardır ve bunu harekete geçirmek de çok tehlikelidir. Eyvah ki eyvah martılara! Artık ne kayın, ne karaağaç altında huzur bulamam."

"Böyle deme!" dedi Gimli. "Daha Orta Dünya'da görecektir sayısız şey, yapacak büyük işler var. Ama bütün zarif halk Limanlar'a giderse, burada kalmaya mecbur olanlar için çok sıkıcı bir dünya olur bu."

"Hem sıkıcı, hem kasvetli olur gerçekten de!" dedi Merry. "Limanlar'a gitmemelisin Legolas. Her zaman için sana ihtiyacı olan halklar bulunacaktır büyüklü, hatta Gimli gibi birkaç bilge cüce bile... En azından öyle olacağını umuyorum. Yine de bu savaşın en kötü kısmının daha başlamadığını hissediyorum. Sonuçlanmış olmasını, iyi sonuçlanmış olmasını o kadar çok isterdim ki!"

"Bu kadar karamsar olma!" dedi Pippin. "Güneş parlıyor ve burada en az bir iki gün birlikteyiz. Ben sizin hakkınızda daha çok şeyler duymak istiyorum. Haydi Gimli! Legolas'la sen, Yolgezer'le yaptığınız o garip yolculuğa en azından on kere değinmişsinizdir sabahdan beri. Ama bu konuda bana hiçbir şey anlatmadınız."

"Güneş burada parlıyor olabilir," dedi Gimli, "ama o yolla ilgili öyle anılarım var ki karanlıklardan çıkartıp hatırlamak istemiyorum. Eğer önümde ne olduğunu bilseydim, hiçbir dostluk uğruna ölümlerin Yolu'nu tutmazdım."

"Ölümlerin Yolu mu?" dedi Pippin. "Aragorn'un da bunu söylediğini duydum ve ne demek istiyor diye merak ettim. Bize biraz daha bir şeyler anlatamaz mısınız?"

"İsteyerek değil ama," dedi Gimli. "Çünkü o yol üzerinde çok

SON MÜZAKERE

165

164

KRALIN DÖNÜŞÜ

utanç duydum: Ben, kendini insanlardan daha sert ve yer altında bütün ciflerden daha dayanıklı sanan Glöin'in oğlu Gimli. Fakat her ikisinin de doğruluğunu kanıtlayamadım; ancak Aragorn'un iradesiyle kalabildim yolda."

"Ve ona duyduğün sevgiyle aynı zamanda," dedi Legolas. "Çünkü onu tanıyan herkes onu kendine göre seviyor; hatta o soğuk Rohirrim kız bile. Biz Dunharrow'dan ayrılmadan, sen oraya gelmeden önceki sabahın erken vaktiydi Merry ve halkın üzerinde öyle bir korku vardı ki kimse bizim ayrılışımızı seyrederken, şimdi aşağıdaki Ev'de yaralı yatan Eowyn Hanım'dan başka. Ayrılırken büyük keder yaşandı, seyrederken çok müteessir oldum."

"Heyhat! Ben sadece kendim için hisleniyordum," dedi Gimli. "Yo! O yolculuk hakkında konuşmayacağım." Sessizleşti; fakat Pippin ile Merry bir şeyler öğrenmek için o kadar hevesliyildiler ki sonunda Legolas: "Huzur bulmanız için yeterince şey anlatacağım; çünkü ben dehşeti hissetmedim, onları güçsüz ve zayıf addettiğim için insanların gölgelerinden korkmadım," dedi.

Sonra çabuk çabuk dağların altındaki hayaletli yolu, Erech'teki randevuyu, oradan Anduin üzerinde Pelargir'e yaptıkları doksan ve üç fersahlık büyük yolculuğu anlattı. "Dört gün ve geceyi aşan bir süre boyunca yolculuk yaptık Kara Taş'tan," dedi. "Ve o da ne! Mordor'un karanlığı içinde ümidim arttı; çünkü o karanlık içinde Gölge Ordu gitgide güçleniyor, bakılmayacak kadar korkunçlaşıyor gibiydi. Kimisinin ata bindiğini, kimisinin yürüdüğünü ama yine de hepsinin aynı hızda ilerlediklerini gördüm. Sessizdiler ama gözlerinde bir pırıltı vardı. Lamedon tepelerinde bizim atlarımıza yetiştiler, etrafımızı çevirdiler ve eğer Aragorn men etmeseydi bizi geçip gideceklerdi de.

"Onun emriyle geri kaldılar, 'insanların gölgeleri bile onun iradesine boyun eğiyor,' diye düşündüm kendi kendime. 'Ona yardımcı olabilirler!'

"Işıklı bir gün devam ettik yolumuza, sonra şafaksız gün geldi, biz yine yolumuza devam ettik ve Ciril ile Ringlō'yu geçtik; sonra üçüncü gün Gilrain'in ağzının biraz üzerindeki Linhir'e vardık. Ve burada Lamedon'lular, nehir yukarı gelmiş olan Umbar ve Harad'ın zalim halkı ile çekişiyorlardı nehir geçitlerini korumak için. Fakat hem düşmanlar hem de geçitleri koruyanlar biz gelince, Ölümlerin Kralı üzerimize geliyor diye kaçtılar. Sadece Lamedon Hükümdarı Angbor tahammül edebildi bize; ve Aragorn kendisine, eğer cesaret edebilirlerse, Gri Ordu

geçip gittikten sonra halkını toplayıp arkasından gelmesini emretti.

"Pelagir'de Isildur'un Varisi'nin size ihtiyacı olacak," dedi.

"Böylece, Mordor'un müttefiklerini bozguna uğratarak, önümüzden sürerek Gilrain'i geçtik; sonra biraz dinlendik. Fakat kısa bir süre sonra Aragorn ayağa kalkarak şöyle dedi: İşte! Minas Tirith'e saldırıldı bile. Yardımına koşmadan düşmesinden korkuyorum." Böylece gece geçip gitmeden yeniden atlarımıza binerek, atlarımızın tahammül edebildiği en büyük hızla Lebennin ovalarından geçtik."

Legolas durarak içini geçirdi ve gözlerini güneye doğru çevirerek hafifçe şarkı söyledi:

Celos'tan Erui'ye gümüş akar ırmaklar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Uzun olur otlar. Denizden esen rüzgârda

Salınır ak zambaklar,

Mallos ve alfirin'den dökülmüş altın çingiraklar çalar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Denizden esen rüzgârda!

"Yeşildir o kırlar halkımın şarkılarında; fakat biz geçerken karanlıktılar, önümüzdeki siyahlıkta gri, çorak topraklar vardı. Ve o engin arazi üzerinde, otlar ve çiçekleri, hiç dikkat etmeden ezerek, sonunda Ulu Nehir'in acı nihayetine varıncaya kadar düşmanlarımızı bir gün ve bir gece boyu avladık.

"O zaman Deniz'e yaklaştığımızı gönülden hissettim; çünkü karanlıkta su engin duruyordu ve sayılamayacak kadar çok deniz kuşu kıyılarında çığlık atıyordu. Ah o martıların sızlanışı! Hanım bana onlara dikkat etmem gerektiğini söylememiş miydi? Ve artık onları unutamıyorum."

"Bana soracak olursanız, ben onlara hiç kulak asmadım bile," dedi Gimli; "çünkü o zaman, sonunda ciddi olarak savaşa varmıştık. Orada Pelagir'de Umbar'ın ana filosu duruyordu: Elli büyük gemi ve sayısız küçük tekne. Peşine düştüğümüz düşmanın çoğu limanlara bizden önce vardı ve korkularını da yanlarında götürdü; gemilerin bazılarını Ne-hir'den aşağı doğru kaçıp uzak sahile varmak için yola koyuldu; küçük teknelerin çoğu tutuşturuldu. Fakat artık kıyıya kadar kovalanmış olan Haradrim sıkışıp kalmış ve çaresizlik içinde deliye dönmüştü; bize baktıklarında güldüler çünkü hâlâ çok büyük bir orduydular.

167

SON MÜZAKERE

166

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Fakat Aragorn durarak yüksek sesle haykırdı: 'Şimdi gelin! Kara Taş'ın adına çağırıyorum sizi!' Ve aniden, en arkada kalmış olan Gölge Ordu gri bir sel gibi geldi ve önündeki her şeyi süpürdü. Uzaktan çığlıklar, belli belirsiz öten borular ve bir mırıltı, sanki uzaktaki sayısız sestten geliyormuş gibi bir mırıltı duydum: Çok eskiden kalma unutulmuş bir muharebenin yankısı gibi. Soluk kılıçlar çekildi; ama bu kılıçların hâlâ işe yarayıp yaramadıklarını bilmiyorum, çünkü Ölü-ler'in artık korkudan başka bir silaha ihtiyaçları yoktu. Kimse onlara karşı koyamazdı.

"Kıyıdaki bütün gemilere çıktılar; sonra suyun üzerinden açıkta demirli olan gemilere gittiler; gemiciler, küreklere zincirlenmiş köleler hariç, korkudan delirmiş gibi güvertelerden aşağı atlıyorlardı. Kaçan düşmanlarımız arasından umursamazca yürüdük, onları yapraklar gibi sürükledik kıyıya varıncaya kadar. Sonra kalan her büyük gemi için Aragorn bir Dünedain yolladı, onlar gemide bulunan tutsakları avuttular; korkularını bir yana atmalarını, artık özgür olduklarını söylediler.

"O karanlık gün bitmeden bize karşı koyacak hiç düşman kalmamıştı; hepsi ya boğulmuş ya da kendi ülkelerini yayan bulabilecekleri umuduyla güneye kaçmışlardı. Mordor'un planlarının böyle korkuların ve karanlıkların hayaletleri tarafından bozulması bana hem çok tuhaf, hem de harika geldi. Kendi silahıyla vurulmuştu!"

"Tuhaf gerçekten de," dedi Legolas. "Tam o saatte Aragorn'a bakarak, eğer Yüzük'ü kendisine alıkoysaydı ne kadar ulu ve ne kadar korkunç bir Hükümdar olurdu diye düşündüm. Mordor boşu boşuna korkmuyor ondan. Fakat onun ruhu, Sauron'un anlayabileceğinden çok daha soylu; çünkü o Lüthien'in çocuğu değil mi? O soy hiç yok olmayacak, yıllar sayılmayacak kadar uzasa da."

"Böyle kehanetler cücelerin görüş menzillerinin dışında kalıyor," dedi Gimli. "Fakat gerçekten çok kudretliydi Aragorn o gün. Bir görseydiniz! Bütün kara filo avucunun içindeydi; kendisi için en büyük gemiyi seçti ve gemiye çıktı. Sonra düşmandan ele geçen bütün borazanları öttürttü ve Gölge Ordu kıyıya çekildi. Orada sessizce, yanan gemilerin ışıltısını yakalayan gözlerindeki kızıl ışık hariç belli belirsiz durdular. Aragorn yüksek sesle Ölü İnsanlar'la konuştu ve şöyle seslendi:

"Şimdi Isildur'un Varisi'nin sözlerini dinleyin! Sözünüzü yerine getirdiniz. Dönün artık ve vadiyi bir daha hiç rahatsız etmeyin! Ayrı-

lın ve huzur bulun!"

"Bunun üzerine Ölülerin Kralı ordunun önüne çıktı, mızrağını kırarak yere attı. Sonra eğilerek selam verdi ve arkasını döndü; bütün gri ordu hızla hareket ederek anı bir rüzgârla dağılan gri bir sis gibi yok oldu. Bana bir uykudan uyanıyormuşum gibi geldi.

"O gece, diğerleri çalışırken biz dinlendik. Çünkü serbest bırakılan bir sürü tutsak ve Gondor'a yapılan saldırılar sırasında yakalanıp esir edilmiş bir sürü adam vardı; sonra kısa sürede Lebennin ve Ethir' den bir sürü adam çıkagelip toplandı; Lamedon'lu Angbor da bir araya toplayabildiği kadar atıyla geldi. Artık Ölüler'in korkusunu üstlerinden atmış olduklarından bize yardım etmek ve Isildur'un Varisi'ni görmek için geldiler; çünkü o ismin söylentisi karanlıkta yangın gibi yayılmıştı.

"Bu da hemen hemen bizim öykümüzün sonu oluyor. Çünkü bütün o akşam ve gece boyunca birçok gemi hazırlanarak mürettebatı bindirildi; filo sabah yola çıktı. Şimdi çok geçmiş gibi geliyor ama dünden önceki günün sabahıydı, Dunharrow'dan çıkışımızın altıncı sabahı. Ama yine de Aragorn hâlâ çok geç olmasından korkuyordu.

"Talargir'den Harlond'daki iskelelere kırk ve iki fersah var,' dedi. 'Yine de yarına kadar Harlond'a varmamız gerek yoksa tamamen kaybederiz.'

"Kürekler artık özgür insanlar tarafından çekiliyordu ve insanca çabalıyorlardı; yine de Ulu Nehir'i yavaş yavaş geçtik çünkü akıntıya karşı gitmeye çabalıyorduk, Güney'de akıntı çok hızlı olmadığı halde rüzgâr bize yardımcı değildi. Eğer Legolas aniden gülmeseydi limanlarda kazandığımız zafere rağmen gönlüm çok ağır olacaktı.

"Sakalınla çok yaşa Durin'in oğlu!' dedi. 'Çünkü şöylç denmişti: Ümit doğar genellikle, her şey ümitsizleştiğinde ' Fakat uzaktan ne gibi bir ümit gördüğünü söylemiyordu. Gece geldiğinde karanlığı derinleştirmekten başka bir işe yaramadı; gönüllerimiz kor gibiydi çünkü Kuzey'de bulutların altında kızıl bir parlaklık görüyorduk ve Aragorn şöyle demişti: 'Minas Tirith yanıyor'

"Fakat geceyarısı gerçekten de ümidimiz yeniden belirdi. Ethir'in deniz ustası adamları, güneye doğru bakarak Deniz'den esen serin bir rüzgârla gelen bir değişiklikten söz ettiler. Gün ermeden çok önce direkli gemiler yelkenlerini açtı ve hızımız arttı, ta ki şafak vakti pruva-lardaki köpükleri aklaştırmaya kadar. Ve böylece, sizin de bildiğiniz gibi sabahın üçüncü saatinde mutedil bir rüzgârla, örtüsü açılmış Gü-

168

169

SON MÜZAKERE

KRALIN DÖNÜŞÜ

neş altında geldik ve savaşta büyük sancağımızı açtık. Bu çok büyük bir gün, çok büyük bir saatti, bundan sonra ne olursa olsun."

"Arkasından ne gelirse gelsin büyük olayların ehemmiyetini azaltmaz," dedi Legolas. "Bu konuda, gelecek günlerde şarkılar yakıp söyleyecek kimse kalmasa bile Gondor'da, Ölülerin Yolu'ndan geçmek büyük bir olaydı."

"Ve kalmayabilir de," dedi Gimli. "Çünkü Aragorn ile Gandalf in yüzleri asık. Orada, aşağıdaki o çadırlarda ne gibi bir fikir alışverişinde bulunuyorlar çok merak ediyorum. Bana soracak olursanız, Merry gibi ben de, zaferimizle savaşın bitmiş olmasını dilerdim. Yine de bundan sonra her ne yapılacaksa. Yalnız Dağ'ın halkının şerefi için, onda bir rolüm olmasını isterim."

"Ve ben de Büyük Orman'ın halkı adına," dedi Legolas, "ve Ak Ağaç'ın Hükümdan'na olan sevgimden dolayı." Bunun üzerine arkadaşlar sessizleşti ama bir süre orada, o yüksek yerde, Komutanlar aşağıda tartışırken her biri kendi düşüncelerine dalmış halde oturdu.

Prens tmrahil Legolas ile Gimli'den ayrıldıktan sonra hemen Eo-mer'i çağırttı; Gömer de ortuna birlikte Şehir'den aşağıya indi ve Ara-gorn'un savaş alanına, Kral Thoden'in düşmüş olduğu yere yakın bir yere kurulmuş çadırlarına gittiler. Ve burada Gandalf, Aragorn ve El-rond'un oğullarıyla fikir alışverişinde bulundular.

"Efendiler," dedi Gandalf, "Gondor'un Vekilharcı'nın ölmeden önceki son sözlerini dinleyin: Pelennor ovalarında bir gün için zafer kazanabilirsiniz ama artık uyanmış olan Güç'e karşı bir zafer kazanmak mümkün değildir. Ben, onun yapmış olduğu gibi ümitsizliğe kapılmanızı söylemiyorum size, ama bu sözlerdeki gerçekler hakkında düşünmenizi istiyorum.

"Gören Taşlar yalan söylemez; Barad-dûr Hükümdarı bile bunu yaptıramaz. Belki, kendi iradesiyle daha zayıf akıllarca görülmesi gerekenleri seçebilir veya onların gördüklerini yanlış anlamalarına neden olabilir. Her şeye rağmen Denethor, Mordor'da kendisine karşı hazırlanan ve hazırlanmaya devam eden büyük güçleri görünce gerçekleri görmüş oldu.

"İlk büyük saldırıyı karşılamaya ancak yetti gücümüz, ikincisi daha büyük olacaktır. Bu savaş için, Denethor'un da sezmiş olduğu gibi, kesin bir ümit yok o halde. Zaferi silahla kazanamayız^ burada oturup

bütün kuşatmalara dayanabilsek veya Nehir'in gerisine baskın yapmak için yürüsek bile. Kötüler arasında bir seçim yapmanız lazım; ve akl-ı selim daha önce yapmış olduğunuz gibi sağlam yerleri daha da kuvvetlendirmenizi ve burada hücumu beklemenizi emreder; çünkü ancak böylelikle sonumuzun biraz gecikmesi sağlanabilir."

"O halde bizim Minas Tirith'e, Dol Amroth'a veya Dunharrovv'a çekilip orada, dalgaların gelip kumdan kalelerini yıkmasını bekleyen çocuklar gibi beklememizi mi öneriyorsunuz?" dedi tmrahil.

"Bu yeni bir nasihat olmazdı," dedi Gandalf. "Denethor zamanında bu ve bunun gibi şeyler yapmadınız mı hep? Lâkin hayır! Ben bunun akl-ı selim olduğunu söyledim. Ben akl-ı selim önermiyorum. Size zaferin silahlarla kazanılamayacağını söyledim. Ben hâlâ bir zafer olacağını ümit ediyorum ama silahlarla değil. Çünkü tam bu tedbirlerin ortasında ortaya Barad-dûr'un temelini oluşturan ve Sauron'un bütün ümidi olan Güç Yüzüğü çıkıyor.

"Bu şey hakkında efendiler, hem bizim hem de Sauron'un içinde bulunduğumuz kötü durumu kavrayacak kadar bilgisi var hepinizin. Eğer onu yeniden ele geçirirse sizin bütün yığıtıklarınız boşa gider ve onun zaferi hem hızlanır hem de mükemmel olur: O kadar mükemmel olur ki, bu dünya ayaktayken kimse bu zaferin nihayetini göremez. Eğer bu şey yok edilirse, o zaman o düşecektir; o kadar aşağıya düşecektir ki kimse bir daha onun yeniden doğrulmasını göremeyecektir. Çünkü başlangıcında kendisi için tabii olan gücün en mükemmel kısmını kaybetmiş olacak ve o güçle yapılmış veya başlamış olan her şey uflanacak, o sonsuza kadar sakat kalıp kendi kendini gölgelerde kemiren önemsiz bir ruh halini alacak, ama bir daha ne büyüyecek ne de bir biçimi olacaktır. Ve böylece bu dünyanın büyük bir kötülüğü ortadan kaldırılmış olacak.

"Gelebilecek başka kötülükler de var; çünkü Sauron kendisi de bir hizmetkâr veya gizli bir casustan başka bir şey değildi. Yine de dünyanın bütün gelgitlerine hâkim olmak değil bizim rolümüz; bizim rolümüz içine bırakılmış olduğumuz yılan sıkıntıdan kurtarmak için elimizden geleni yapmak, bizden sonra yaşayanlar işlemek için temiz bir toprak bulabilsinler diye bildiğimiz tarlalardaki kötülüğü kökünden söküp atmak. Ama onların ne bulacakları bizim hükmümüze bağlı değil.

"Şimdi, Sauron bütün bunları ve kaybetmiş olduğu bu kıymetli şeyin yeniden bulunmuş olduğunu biliyor; ama henüz nerede olduğunu

171

170 KRALIN DÖNÜŞÜ

bilmiyor, ya da umarım öyledir O yüzden şu anda büyük bir kuşku içinde Çünkü eğer bu şeyi biz bulmuş olsaydık, aramızda onu kullanabilecek güce sahip bazılarımız var Bunu da biliyor o Çünkü Ara gorn, senin kendini Orthanc Taşı ile ona gösterdiğim tahmin etmekte haklıyım değil mi?"

Borukentten atımı sürmeden önce öyle yapmıştım diye cevap verdi Aragorn Zamanın geldiğine ve Taş'ın da sadece bu maksatla bana ulaşmış olduğuna kanaat getirmiştim O zamanlar Yüzük Taşını cısı, Rauros tan doğuya gıdely on gün olmuştu ve Sauron un Gözü, di ye düşünmüştüm, kendi ülkesinden uzaklara çevnlmeli Kule'sine döndüğünden ben çok nadiren ona meydan okuyan olmuştu Gerçi cevap vermek için bu kadar çabuk bir saldırıda bulunacağını önceden tahmin edebilmiş olsaydım, belki kendimi göstermeye cüret etmezdim Sızın yardımınıza gelebilmem için ucu ucuna zamanım oldu "

"Fakat bu nasıl olur?" diye sordu Gömer "Her şey boşuna, diyorsunuz eğer Yuzuk'u ele geçirirse Eğer yüzük bızdeyse neden bize saldırmanın boşuna olduğunu düşünmesin?"

"Henüz emin değil," dedi Gandalf, ' ve sonra bizim yaptığımız gibi, düşmanları kendilerini emniyete alıncaya kadar bekleyerek oluşturmadı gücünü Ayrıca biz de onu tüm gücüyle kullanmasını bir günde öğrenemedik Gerçekten de o sadece tek bir kış tarafından kullanılabilir, birkaç kış tarafından değil, o da aramızdaki büyüklerden bı-rının kendisini hâkim kılıp diğerlerini susturacağı bir didişme zamanı nı kollayacak Öyle bir zamanda Yüzük ona yardımcı olabilir, eğer derhal hareket edebilirse

"Kolluyor Çok şey görüyor ve çok şey duyuyor Nazgûlleri hâlâ ortalıkta Güneş doğmadan önce bu alanın üzerinden geçtiler, gerçi yorgun ve uykuda kişilerin çok azı onları fark etti işaretlen okuyor Onu yeniden yaptığı hazmeden mahrum eden Kılıç, bizim lehimize donen kaderin çarkları ve ilk saldırısında beklenmedik bir yenilgi, büyük komutanının olumu

"Biz burda konuşurken bile onun kuşkusunu artırıyor Gözü şu anda, hareket eden bütün diğer şeylere karşı kor, bütün gücüyle bize doğru donuyor Yanı gözünü bizden ayırmamasını sağlamamız lazım Bütün ümidimiz orada Benim öğüdüm şudur bu durumda Yüzük bizde değil Ya büyük bir arıflık ya da büyük bir ahmaklık sonucu yok edilmesi içim yollandı, o bizi yok etmesin diye Yüzük olmazsa onun gu cunu, sadece güç ile yenemeyiz Fakat her ne pahasına olursa olsun

SON MÜZAKERE

Goz'u kendisine yönelen gerçek tehditten uzak tutmalıyız Zaferi silahlarla kazanamayız ama silahlarla Yüzük Taşıyıcısı'na tek bir şans o tanıyabiliriz, az bir ihtimal de olsa

"Aragorn'un başlatmış olduğu gibi devam etmeliyiz Sauron'u son atışı içim zorlamalıyız Gızh kuvvetim ortaya çıkartmalıyız ki böylece o da topraklarını boşaltsın Onu karşılamak içim bir an önce yürüyüşe geçmeliyiz Onun dişlen üzerimize kapansa bile kendimizi yem yapmalıyız Ümitle ve açgözlülükle o yemi yutacak, çünkü böylesi bir cürette yeni Yüzük Efendisi'nin gururunu göreceksin Ve şöyle diyecek 'Demek öyle1 Boynunu çok çabuk ve çok ılenye uzattı Bırakayım gelsin de onu kaçırmayacağı bir tuzağa düşüreyim Orada onu ezenim, onun küstahlıkla ele geçirmiş olduğu şey yeniden, sonsuza kadar benim olacak'

"O tuzağa gözlerimizi dört açıp girmeliyiz, cesaretle ama kendimiz içim pek bir şey ummadan Çünkü efendiler, biz kendimiz, yaşayan topraklardan çok uzakta bir yerde, kara bir savaşın içinde tamamen yok olabiliriz, böylece Barad-dûr yıkılsa bile, yeni bir çağı göreceksin kadar yaşamayabiliriz Ama bu, kanaatimce, bizim görevimiz. Yine de, boşu boşuna yok olmaktan ve olurken yem bir çağın hiçbir zaman başlamayacağını bilmekten daha iyidir bu, eğer burada oturur-sak başımıza gelecek olan da budur "

Bir süre için sessiz durdular Sonunda Aragorn konuştu "Başladığım gibi devam edeceğim Işın tam kıyısına, ümit ile ümitsizliğin kardeş oldukları yere geldik Sendelemek düşmek anlamına gelir. Gelin hiçbirimiz, sonunda Sauron a karşı olan uzun gayretlerinin sınavı vakti gelen Gandalf m nasihatlarına karşı çıkmayalım Eğer o olmasaydı her şey çoktan yitip gitmişti En azından ben şimdilik insanları yönetmek içim bir talepte bulunmuyorum Diğerleri diledikleri seçimi yapsınlar"

Bunun uzenne şöyle dedi Elrohır 'Kuzey den bu gaye ile geldik ve pederimiz Elrond'dan da aynı öğütleri getirdik Gen dönmeyeceğiz "

"Bana gelince," dedi Gömer, "bu derin konular hakkında benim çok az bilgim var, ama bilgiye ihtiyacım da yok Dostum Aragorn benim ve halkımın imdadına yetişti, ne zaman isterse ben de onun yardımına giderim, bunu biliyorum ve bu bana yetiyor Gideceğim "

"Bense," dedi Imrahıl, "ben Hükümdar Aragorn'u, tabii olduğum

173

172 KRALIN DÖNÜŞÜ

hükümdarın olarak addediyorum, kendisi bunu talep etse de etmese de. Onun ricası benim için emirdir. Ben de gideceğim. Yine de bir süre için Gondor Vekilharcı'nın yerine bakıyorum, o yüzden öncelikle onun halkını düşünmek benim ilk görevimdir. Akl-ı selime de biraz hak tanınmalı, ister iyi, ister kötü her türlü ihtimale karşı hazırlanmamız icap eder. Bakarsınız zaferi biz kazanırız ve bu konuda hâlâ bir ümit varken Gondor korunması. Arkamızdan harabe haline sokulmuş bir Şehir'e ve tahrip edilmiş topraklara zafer kazanmış olarak dönmek istemem. Rohirrim'den kuzey cemahta hâlâ savaşmamış bir ordu olduğunu öğreniyoruz."

"Bu doğru," dedi Gandalf. "Size bütün Şehir'i savunmasız bırakmanızı öğütlemiyorum. Aslında doğruya yönlendireceğimiz gücün, bir savaşı başlatacak kadar büyük olması yeterli, Mordor'a ciddi bir saldırıda bulunacak güçte olmasına gerek yok. En kısa zamanda harekete geçmesi gerek. O yüzden komutanlara şunu soruyorum: En kötü ihtimalle iki gün içinde ne büyüklükte bir güç toplayıp yola çıkartabiliriz? Ve bunların, içinde bulundukları tehlikeyi bilen, gitmeye kendiliklerinden gönüllü, dayanıklı adamlar olmaları gerek."

"Hepsi yorgun ve çoğunun hafif olsun acılı olsun, yaraları var," dedi Eomer. "Atlarımızın çoğunu kaybetmiş olmanın acısını da çekiyoruz ve bu katlanılması zor bir durum. Eğer kısa bir süre sonra hareket edeceksek, iki bin adam toplamayı bile ümit edemem ama en az bir o kadarını şehri savunmak için bırakabilirim."

"Sadece bu cephede savaşanları hesaba katmak zorunda değiliz," dedi Aragorn. "Kıyıları temizlendiği için Güney topraklarından yeni kuvvetler yoldadır, iki gün önce dört bin kişiyi Pelargir'den, Lossar-nach üzerinden yola çıkarttım; Korkusuz Angbor da onlarla birlikte o geliyor. Eğer iki gün sonra yola çıkacaksa biz ayrılmadan onlar buraya gelmiş olur. Üstelik çok daha fazlası, bulabildikleri teknelerle beni izleme emri aldılar; bu rüzgârla kısa bir süre sonra burada olurlar, aslında daha şimdiden birkaç gemi Harlond'a vardı bile. Kanaatimce yedi bin atlı ve yaya çıkartabiliriz yola ve buna rağmen Şehir'i saldırı başladığı zamandan daha iyi bir müdafaa ile bırakmış oluruz."

"Cümlekapısı yıkıldı," dedi Imrahıl, "onu yeniden yapacak ve yerine yerleştirecek hüner kimde?"

"Dâin Krallığı'nda, Erebor'da böyle bir hüner mevcut," dedi Aragorn, "ve eğer bütün ümitlerimiz boşa çıkmazsa zamanla G16in oğlu Gimli'yi Dağ'ın ustalarını çağırması için yollarını. Fakat insanlar ka-

SON MÜZAKERE

pılardan daha önemli ve eğer onlar terk ederse Düşman'a hiçbir kapı dayanmaz."

Bu beylerin müzakeresinin sonu olmuştu: O günden sonraki ikinci günün sabahında, eğer bir araya getirebilirlerse yedi bin kişilik bir güçle yola çıkacaklardı; gitmeleri gereken toprakların kötülüğü yüzünden bu gücün büyük bir bölümü piyade olacaktı. Aragorn Güney'den iki bin kişi toplamaya çalışacaktı; ama tımarlı üç bin beş yüz; Gömer atsız kalmış ama kendileri son derece kıymetli savaşçı olan beş yüz Rohirrim'i bir araya getirecek, beş yüz atlıya da kendi kumanda edecekti; ayrıca aralarında Dünedain ile birlikte Elrond'un oğullarının ve Dol Amroth'un süvarilerinin bulunduğu atlı beş yüz kişilik bir bölük daha oluşturulacaktı: Hepsii toplam altı bin piyade ve bin atlı demek oluyordu. Fakat Rohirrim'in atlı kalan ve savaşabilen ana gücü, Elfmiğferi'nin kumandası altındaki üç bin kişilik bir güç Anânen' de bulunan düşmana karşı Batı Yolu'nu bekleyeceklerdi. Hızlı sürücüler hemen kuzey taraflarından, Osgiliath'ın doğusundan ve Minas Morgul'a giden yoldan haber toplamak için yola koyuldular.

Bütün güçlerini hesaplayıp, yapacakları yolculuklar ve seçecekleri yollar hakkında düşündükten sonra İmrahil aniden bir kahkaha attı.

"Muhakkak," diye haykırdı, "bu bütün Gondor tarihindeki en büyük latifedir: Dağlara ve Kara Ülke'nin devrilmez kapısına saldırmak için yedi bin kişiyle, yani ancak onun yükseliş devirlerinde kullandığı öncü kolu kadar bir kalabalıkla yola koyulalım! Bir çocuk da zırlara bürünmüş bir silahşöre yeşil söğüt ağacından yayı ve okuyla ancak böyle kafa tutabilirdi! Eğer Karanlıklar Efendisi, senin dediğin kadar çok şey biliyorsa Mithrandir, korkacağına tebessüm edip de kendisini sokmak isteyen bir sineğe yapacağı gibi serçe parmağıyla ezmez mi bizi?"

"Hayır, sineği tuzağa düşürüp iğnesini almaya çalışacaktır," dedi Gandalf. "Ve aramızda her biri bin zırhlı silahşöre bedel bir sürü isim var. Hayır, gülümsemeyecek."

"Biz de öyle," dedi Aragorn. "Eğer bu bir latifeyse bile gülünmeyecek kadar acı bir latife. Yo, çok zor bir durumda yapılan son hamle bu; ya o taraf ya da bu taraf için oyunun sonunu getirecek." Sonra Andüiril'i çekip pırl pırl parlarken güneşe doğru tuttu. "Son savaş olup bitinceye kadar sen tekrar kınına girmeyeceksin," dedi.

KRALIN DÖNÜŞÜ

mis, şekilsizleşmiş, kimi zalimce kesilip biçilmişti ama yine de çoğu kendini belli eden özelliklerini taşıyordu ve sanki acı çekerek ölmüşlerdi; her biri Kapaksız Göz işaretiyle dövmelenmişti. Fakat istedikleri kadar şekilleri bozulmuş ve aşağılanmış olsunlar, böylelikle, insanlar bu yolla bir kez daha bir zamanlar baştan aşağı silahlarla mağrurca yürüyen, tarlaları süren veya tepelerdeki yeşil vadilerinden bayram günleri için aşağılara inen tanıdıkları birini görmüş oluyordı.

Boşu boşuna sallıyorlardı yumruklarını Cümlekapısı'nın önünde kaynaşan acımasız düşmanlarına. Lanetlere kulak astıkları, Batılı insanların dillerinden anladıkları yoktu; kaba sesleriyle hayvanlar veya leş kargaları gibi çığlıklar atıyorlardı. Fakat kısa bir süre sonra ayağa kalkıp Mordor ordularına karşı koyabilecek yüreğe sahip çok az kişi kalmıştı. Çünkü açlıktan daha tez bir silahı vardı Karanlık Kule'nin Efendisi'nin: Korku ve ümitsizlik. Nazgûl bir kez daha geldi; artık Karanlıklar Efendisi büyüdüğü ve bütün gücünü ortaya döktüğü için, sadece onun iradesini ve garazını söyleyen sesleri kötülük ve dehşet doluydu. Ölü insanlarla karınlarını doyurmayı uman akbabalar gibi durmadan döndüler durdular Şehir'in üzerinde. Hem görüş, hem de atış menzili dışında uçuyorlardı ama varlıktan hep oradaydı, ölümcül sesleri havayı yırtıyordu. Gitgide daha da dayanılmaz bir hal aldılar her yeni çığlıkla. Sonunda, en yiğit adamlar bile gizli tehlike üzerlerinden geçerken kendilerini yere atmaya başladılar; veya zihinlerine bir karanlık basar, artık savaş hakkında düşünemez olup da sadece gizlenmeyi, emekleyip bir yere sinmeyi ve ölümü düşünür hale gelirken silahları sinirleri boşalmış ellerinden düşüyor, öylece dikilip kalıyorlardı.

Bütün o kara gün boyunca Faramir, çaresiz bir ateş içinde çırpınarak Ak Kule'deki odada yatağı üzerinde yattı; ölüyor, dedi biri, kısa süre sonra surlardak ve sokaklardaki adamların hepsi "ölüyor" diyorlardı. Babası yanında oturuyor, hiçbir şey söylemiyor ama seyreliyor ve artık savunma konusuna hiç aldırış etmiyordu. Böylesine karanlık saatlerin varlığını hiç bilmemişti Pippin, Uruk-hai'nin pençelenen deyken bile. Hükümdar'ın hizmetinde beklemekten onun görevi ve bekliyordu da, ama görünüşe göre onu, kendi korkularını elinden geldiğince bastırırken, aydınlatılmamış odanın kapısının yanında ayakta unutmuşlardı. Ve bakarken ona öyle geldi ki Denethor sanki gözleri önünde gitgide yaşlanıyordu; sanki o mağrur iradesini

GONDOR KUŞATMASI

bir şey kapatıvermiş, katı aklı yenilmişti Elem yapmıştı bunu, belki bir de vicdan azabı. O acımasız yüzde gözyaşları görüyordu; bu hiddetten daha dayanılmazdı.

"Ağlamayın beyim," diye kekeledi. "Belki de iyileşir. Gandalfa sordunuz mu?"

"Beni büyücülerle avutma!" dedi Denethor. "Ahmağın umudu suya düştü. Düşman onu buldu, artık gücü artıyor; düşüncelerimizi teker teker biliyor, ne yaparsak yapalım boşuna.

"Oğlumu nankörce, kutsamadan gereksiz bir tehlikeye yolladım; ve işte burada damarlarında zehirle yatıyor artık. Yo, yo, artık savaşta ne olursa olsun benim soyum tükeniyor; Vekilharçlar Sülalesi dahi başaramadı. Tepelerde hırsız gibi saklanan insanların krallarından ka- lanlar da kötü insanlar yönetecek ta ki birer birer avlanıncaya kadar."

Kapıya, Şehir'in Hükümdan'nı çağıran adamlar dayandı. "Hayır, aşağıya inmeyeceğim," dedi. "Oğlumun yanında kalmalıyım. Her şey bitmeden önce hâlâ konuşma ihtimali var. Fakat buna da bir vakit kalmadı. Kimi isterseniz onu izleyin, hatta umutlan suya düşmüş olsa da Gri Aptal'ı bile izleyebilirsiniz. Ben burada kalacağım."

Böylece Gondor Şehri'nin son savunmasının kumandasını Gan-dalf almıştı. Nereye gitse adamların yürekleri hafifliyor, kanatlı gölgelerin hatırası siliniyordu. Yorulmak nedir bilmeden gitti geldi Hisar' dan Cümlekapısı'na, surlar boyunca kuzeyden güneye; onunla birlikte Dol Amroth Prens'i de gidiyordu, pırl pırl zırhları içinde. Çünkü Nümenor soyunu bozulmadan devam ettiren prens ve silanşörleri, beyliklerini muhafaza ediyorlardı. Onları gören adamlar şöyle fısılda-şıyordu: "Aynı eski hikâyelerin anlatmış olduğu gibi; o halkın damarlarında elf kanı var, çünkü Nimrodel halkı bir zamanlar oralarda uzun süre yaşamışlar." Sonra karanlık içinde biri Nimrodel'in şarkısından veya Anduin Vadisi'ne ait, yitip gitmiş yıllardan gelen diğer şarkılardan birkaç beyit okuyordu.

Yine de onlar uzaklaştıklarında gölgeler yeniden adamların üzerine abanıyor, yürekleri soğuyor ve Gondor'un bahadırılığı kül oluyordu. Ve böyle böyle, korkularla dolu loş günden, çaresiz gecenin karanlığına geçtiler. Yangın artık Şehir'in ilk dairesinde denetimsiz bir şekilde yükseliyordu; dış surlardaki garnizonun daha şimdiden geri çekilme yolları kesilmişti. Fakat orada, görev yerlerinde kalmış olan sadık kişilerin sayısı çok azdı; çoğu ikinci kapının gerisine kaçmıştı.

105

OONDOR KUŞATMASI

104

KRALIN DÖNÜŞÜ

Çarpışmanın çok gerisinde Nehir üzerine aceleyle bir köprü kurulmuş, bütün gün boyunca büyük bir savaş gücü ve malzemesi akmıştı bu köprü üzerinden Sonunda, gecenin yarısında saldırı başladı. Öncü kollar, ateş dolu siperler arasında bırakılmış birçok dolambaçlı yoldan geçti. Yaklaştıkça uğradıkları kayıplar hiçe sayarak durmadan ilerlediler, hâlâ bir arada, sürü gibi okçuların menziline girdiler. Fakat artık gerçekten de onlara büyük bir zarar verebilecek çok az kişi kalmıştı surlarda; gerçi yangınların ışığı Gondor'un bir zamanlar övündüğü cinsten okçular için birçok hedefi gözler önüne seriyordu. Sonra Şe-hir'in yiğitliğinin çoktan kırılmış olduğunu fark eden gizli Komutan gücünü ortaya koydu. Yavaş yavaş, Osgiliath'ta inşa edilmiş olan kocaman kuşatma kuleleri karanlığın içinden ilerledi.

Ak Kule'deki odaya haberciler geldi yine; Pippin onları içeri aldı, çünkü çok aceleleri vardı. Denethor yüzünü yavaş yavaş Faramir'in yüzünden çevirdi ve onlara sessizce baktı.

"Şehir'in ilk dairesi yanıyor beyim," dediler. "Emirleriniz nedir? Hâlâ Hükümdar ve Vekilharçsınız. Herkes Mithrandir'i izlemiyor. Adamlar surlardan kaçıp, surları korumasız bırakıyor."

"Neden? Neden kaçıyor ahmaklar?" dedi Denethor. "Madem eninde sonunda yanacağız bir an önce yanmakta yarar var. Şenlik ateşinize geri dönün! Ben mi? Ben şimdi cenazemi yakmak için hazırlanan odun yığınının üzerine gideceğim. Kendi yığınının üzerine! Denethor ile Faramir'in mezarı olmayacak! Mezar yok! Mumyalanmış ölümün uzun ve yavaş uykusu yok artık. Batı'dan buraya gemiler gelmeden önceki barbar krallar gibi yanacağız. Batı kaybettir. Gidin geri, yanın!"

Haberciler selam ve cevap vermeden dönüp kaçtılar.

Artık Denethor ayağa kalkmış ve biraz önce elinde tuttuğu Faramir'in ateşli elini bırakmıştı. "Yanıyor, daha şimdiden yanıyor," dedi hüznle. "Ruhunun evi ufalanıyor." Sonra yavaşça Pippin'e doğru giderek, ona baktı. "Elveda!" dedi. "Elveda Paladin oğlu Peregrin! Hizmet süren kısa oldu ve artık sonuna yaklaşıyor. Kalan o az süreden de azat ediyorum seni. Git artık verence en uygun şekil nasılsa öyle öl. Ve kiminle istersen onunla 61, hatta ahmaklığı seni bu ölüme getirmiş olanla bile. Hizmetkârlarımı yolla bana ve git. Elveda!"

"Ben elveda, demeyeceğim beyim," dedi Pippin diz çökerek. Sonra aniden yine hobbitvari bir şekilde ayağa kalktı ve yaşlı adamın gözlerinin içine baktı, "izinle ayrılacağım beyim," dedi; "çünkü gerçekten de Galdalf ı görmeyi çok arzu ediyorum. Ama o bir ahmak değildir; onun yaşamdan umudu kesilmedikçe benim ölmeye hiç niyetim yok. Fakat ne kendi sözümünden, ne de senin hizmetinden azat edilmek istemiyorum, sen

yaşadıkça. Ve en sonunda Hisar'a gelirlerse burada senin yanında bulunmayı ve belki de bana verilen silahları da hak etmeyi düşünüyorum."

"Nasıl istersen öyle yap Efendi Buçukluk," dedi Denethor. "Ama benim hayatım parçalandı artık.

Hizmetkârlarımı yolla bana!" Tekrar Faramir'e döndü.

Pippin onu bırakarak hizmetkârları çağırdı; hizmetkârlar geldi: Ev halkından altı adam, güçlü ve zarif; yine de çağrı karşısında titriyorlardı. Fakat Denethor sakın bir sesle Faramir'in yatağının Üzerine sıcak örtüler örtmelerini ve yatağı yukarı taşımalarını buyurdu. Onlar da öyle yaptılar, yatağı kaldırarak odadan çıkarttılar. Yavaş yavaş attılar adımlarını, ateşli adamı mümkün olduğu kadar az rahatsız etmek için. Artık iki büküm halde bir bastona dayanan Denethor onları izledi; en son Pippin gidiyordu.

Ak Kule'den çıkıp yürüdüler; sanki bir cenaze taşırmış gibi, üzerlerinde asılı duran bulutun aşağıdan gelen donuk kırmızı ateş tapırO-lanıyla aydınlatılmış olduğu karanlığa doğru. Yavaş yavaş geçtiler büyük avluyu ve Denethor'un tek bir sözle Kuru Ağaç'ın yanında durdular.

Herkes sessizdi, aşağıdaki Şehir'deki savaş gürültüleri hariç; suyun ölü dallardan karanlık havuza hüzünlü hüzünlü damlayışını duyabiliyorlardı. Sonra, nöbetçinin hayret ve keder dolu bakışları altında Hisar kapısından geçip gittiler. Batıya dönünce sonunda altıncı dairenin geri surlarındaki bir kapıya vardılar. Fen Hollen deniyordu buraya, çünkü cenaze dışında hep kapalı tutulurdu ve sadece Şehir'in Hükümdarı veya ölümlerin evlerine bakanlar ve mezarlara yadigârları getirenler bu yolu kullanabilirdi. Kapının gerisinde birçok kavisle dolanarak aşağıda, Mindolluin'in sarp kayalarının gölgesi altında Kralların ve Vekilharçlarının kaşanelerinin bulunduğu dar bir araziye inen bir yol uzanıyordu.

Yolun kenarında, küçük bir evde bir kapıcı oturuyordu; gözlerinde

106

KRALIN DÖNÜŞÜ

107

GONDOR KUŞATMASI

korku, elinde bir lambayla ilerledi. Hükümdarın buyruğuyla kapıyı açtı ve sessizce geriye dayadı; onlarda kapıcının elinden lambayı alarak kapıdan geçtiler. Lamba ışıyla bir sağa bir sola sallanan kadim surlar ve yol kenarından yükselen çok sütunlu korkulukların arasından yukarı doğru tırmanan yol karanlıktı. Rath Dinen'e yanı Sessiz Cadde'ye gelinceye kadar aşağı, aşağı doğru indikçe ağır ayak sesleri solgun kubbeler, boş salonlar, çoktan ölmüş adamların suretleri arasında yankılanıp durdu; sonra Vekilharçların Evi'ne girerek yüklerini bıraktılar.

Burada Pippin etrafına huzursuz huzursuz baktıkça, minik lambanın kefenli duvarlarına düşürdüğü koca gölgelerle örtülmüş gibi duran tonozlu geniş bir odada olduğunu gördü. Mermerden oyulmuş bir sürü masa dizisi zorlukla seçilebiliyordu; her masa üzerinde, elleri kavuşturulmuş, başı taşa yaslanmış uyuyan şekiller vardı. Fakat yakında duran bir masa bomboştı. Denethor'un bir işaretiyle Faramir ile babasını yan yana yatırdılar ve ikisini de tek bir örtüyle örttüler; sonra da ölü yatağının yanında yas tutan insanlar gibi boyunları bükük durdular. Sonra Denethor alçak sesle konuştu.

"Biz burada bekleyeceğiz," dedi. "Fakat mummyacılar haber yolla-maym. Bize çabuk tutuşan odun yollayın, etrafımıza ve altımıza yığın. Ve emir verdiğimde bir meşale atın. Böyle yapın ve bir daha benimle konuşmayın. Elveda!"

"İzninizle beyim!" dedi Pippin ve dönerek bu ölüm dolu evden dehşet içinde kaçtı. "Zavallı Faramir!" diye düşündü. "Gandalfı bulmalıyım. Zavallı Faramir! Gözyaşından çok ilaca ihtiyacı olduğu kesin. Ah, Gandalfı nerede bulacağım? İşlerin sarp sardığı yerde herhalde, onun da ölen ya da çıldıran birine ayıracak zamanı olmayacaktır."

Kapıda, orada nöbet beklemek için kalan hizmetkârlardan birine döndü. "Efendiniz kendinde değil," dedi.

"Yavaş olun! Faramir hayattayken buraya odun getirmeyin! Gandalf gelirçeye kadar bir şey yapmayın!"

"Minas Tirith'in efendisi kim?" diye cevap verdi adam. "Hükümdar Denethor mu, Gri Gezgin mi?"

"Ya Gri Gezgin, ya da hiç kimse, görünüşe göre," dedi Pippin; ayaklarının onu taşıyabildiği hızla geriye, yukarı doğru döne döne tırmanan yola koştu, şaşkın kapıcıyı geçerek kapıdan çıktı ve Hisar'ın kapısına yaklaşıncaya kadar yoluna devam etti. Kapıdan geçip gider-

ken nöbetçi onu selamladı; o zaman Beregon'd'un sesini tanıdı.

"Ne yana koşuyorsun Efendi Peregrin?" diye seslendi.

"Mithrandir'i bulmaya," diye cevap verdi Pippin.

"Hükümdar'ın işi acildir ve benim seni oyalamamam gerekir," dedi Beregond; "ama eğer mümkünse çabuk çabuk anlat: Neler oluyor? Hükümdarımız nereye gitti? Nöbeti şimdi devraldım ama onun Kapalı Kapı'ya doğru gittiğini duydum; adamlar önünde Faramir'i taşıyor-larmış."

"Evet," dedi Pippin, "Sessiz Cadde'ye."

Beregond göz yaşlarını gizlemek için başını eğdi. "Ölüyor olduğunu söylemişlerdi," diye iç geçirdi, "öldü demek."

"Hayır," dedi Pippin, "daha değil. Ve hâlâ ölümünün engellenebileceğini zannediyorum. Fakat Şehir'in Hükümdarı, Beregond, şehri ele geçmeden düştü. Aklını kaçırdı, artık tehikeli biri." Çabuk çabuk Denethor'un garip sözlerini ve işlerini anlattı. "Hemen Gandalfı bulmam gerek."

"O halde çatışmaya inmen lazım."

"Biliyorum. Hükümdar bana izin verdi. Fakat Beregond eğer elinden gelirse, olacak olan korkunç şeyleri engelle."

"Hükümdar, siyah ve gümüş giyenlerin kendi emri olmadan görev yerlerinden ayrılmasına izin vermez."

"Eh o halde Faramir'in yaşamı ile emirler arasında bir seçim yapman gerekecek," dedi Pippin. "Emirlere gelince, bence muhatabınız bir deli, bir bey değil. Gitmem gerek. Eğer gelebilirim geri döneceğim." Koşmaya devam etti aşağıya, aşağıya dış şehire doğru. Yangından kaçan adamlar onu geçtiler; onun üniformasını gören bir kısım adam dönüp ona seslendi ama o hiç kulak asmadı. Sonunda gerisinde surlar arasında koca alevlerin yükseldiği tkinci Kapı'dan geçmişti. Yine de ona garip bir biçimde sessiz geldi her şey. Ne çatışmanın gürültüsü ve haykırışları, ne de silahların şakırtısı duyuluyordu. Sonra aniden korkunç bir çığlık ve büyük bir sarsıntı ve derin, yankılı bir gumbürtü duyuldu. Neredeyse onu dizlerine kadar sarsan bir korku ve dehşet rüzgârına karşı koymak için kendini zorlayarak, Cümlekapısı'nın arkasındaki geniş bir yere açılan köşeyi döndü Pippin. Orada olduğu yere çakıldı kaldı. Gandalfı bulmuştu; ama geri çekilip bir gölgeye sindi.

108

KRALIN DÖNÜŞÜ

109

GONDOR KUŞATMASI

Gece yarısından beri büyük taarruz devam ediyordu. Davullar gumbürdüyordu. Kuzeyden ve güneyden, düşman bölüğü üzerine düşman bölüğü surlara yüklenip duruyordu. Düzensiz al ışıktaki hareket eden evler gibi görünen kocaman hayvanlar gelmişti; yani Ha-rad'in ateşler arasındaki yollardan koskoca kuleler ve makinalar çeken mûmak'ın. Yine de komutanları bu hayvanların yaptıklarına da telef olabileceklerine de pek aldırmıyordu: Onların bütün amacı savunmanın gücünü sınamak ve Gondor'un adamlarını birçok yerde meşgul etmekte. En çok Cümlekapısı'na yüklenilecekti. Kapı çelik ve demirden yapılmış, inatçı taş kuleler ve burçlarla korunuyor olabilirdi ama bütün o yüksek ve aşılmaz surun en zayıf noktası, kilidiydi. Davullar daha da yüksek sesle vurdu. Alevler yükseldi. Kocaman makinalar alanlardan ilerledi; tam ortada kocaman bir şahmerdan vardı; muazzam zincirlerin ucunda sallanan, uzunluğu yüzlerce ayağa varan, ormandan kesilmiş bir ağaç. Uzun zamandır Mordor'un demirhanelerinde dökülüp duruyordu bu şahmerdan ve kara çelikten dökülmüş olan iğrenç kafasına kudurmuş bir kurt biçimi verilmişti; üzerinde de yıkım büyüleri vardı. Grond koymuşlardı ismini, eskinin Yeraltı Tokmağı'nın bir hatırası olarak. Kocaman hayvanlar çekiyorlardı şahmerdanı, etrafını orklar sarmıştı; geriden de şahmerdanı kullanacak olan dağ devleri yürüyordu.

Fakat Cümlekapısı civarında mukavemet hâlâ kuvvetli idi; burada Dol Amroth silahşörleri ile garnizonun en çetin adamları saldırmak için hazır bekliyorlardı. Her yandan ok yağıyordu; kuşatma kuleleri birer meşale misali aniden çatırdıyarak alev alıveriyordu. Cümlekapı-sı'nın her iki yanında surların önünde yer döküntüler ve cesetlerle dolup taşmıştı; yine de sanki zıvanadan çıkmış gibi daha da çok sayıda düşman geliyordu. Grond yoluna devam eti. Grond'un iskeleti ateş almıyordu; arada bir şahmerdanı çekmekte olan kocaman hayvanlardan biri delirip, şahmerdanı koruyan sayısız ork arasında tepinip onları yere serse bile, bunların cesetleri yoldan çekiliyor ve diğerleri onların yerine geçi-veriyordu.

Grond yoluna devam etti. Davullar deliller gibi gumbürdüyordu. Cesetlerin oluşturduğu tepeliklerin üzerinden korkunç bir suret belirdi: Bir atlı, uzun boylu, kukuletalı, kara bir pelerine bürünmüş. Yavaş yavaş, ölenlerin üzerine basarak, okları umursamadan ileri doğru sür-

dü atını. Durdu ve uzun, soluk kılıcını kaldırdı. Ve o tam bunu yaparken herkesin içine, hem şehri savunanların, hem de düşmanın içine büyük bir korku düştü; adamların kollan iki yanlarına düştü, artık yayların telleri şakımıyordu. Bir an için her şey durdu.

Davullar gümbürdeyerek takırdadı. Grond büyük bir hamleyle, kocaman eller tarafından ileriye savruldu. Kapiya ulaştı. Sallandı. Bulutlar içinde gezen gökgürültüsü gibi derinden bir bum sesi bütün Şe-hir'de gümbürdedi. Fakat demirden kapılar ve çelikten destekler bu darbeye dayandı.

Kara Kumandan üzengisi üzerinde doğrularak, unutulup gitmiş bir dilde, hem yüreği hem de taşı parçalayacak, güç ve dehşet kelimeleri söylerek korkunç bir sesle bağırdı.

Üç kere bağırdı. Üç kere bumladı koca şahmerdan. Ve aniden son darbede Gondor'un Cümlekapısı kırıldı. Sanki çok tesirli bir büyüye kapılmış gibi infilak ederek parçalandı: Gözleri kör eden bir şimşek çaktı ve kapılar yarılmış parçacıklar halinde yere yıkıldı.

Nazgûl Efendisi atını içeri sürdü. Gerideki alevlerin önünde, muazzam bir ümitsizlik tehdidi halinde büyüyen, kocaman kara bir suret olarak yükseldi. Sürdü atını içeri Nazgûl Efendisi, daha önce hiçbir düşmanın geçememiş olduğu kemer altından; yüzünü gören herkes kaçtı.

Biri hariç herkes. Orada, Cümlekapısı'nın önündeki alanda sessiz ve hareketsiz bekleyen Gandalf, Gölgeyele'nin üzerinde oturuyordu: Dünyanın bütün hür atlan içinde bu dehşete kıpırdamadan, Rath Din-en'deki oyulmuş bir heykel gibi sabit bir şekilde katlanabilecek tek at olan Gölgeyele'nin üzerinde.

"Buraya giremezsin," dedi Gandalf; koca gölge durdu. "Sen kendin için hazırlanmış olan cehenneme geri dön! Geri dön! Seni ve Efendini bekleyen hiçliğe düş. Git!"

Kara Süvari kukuletasını geriye itti; o da ne! Başında krallara ait bir taç vardı; yine de taç görünen hiçbir baş üzerine oturtulmamıştı. Tacın ve örtülü geniş, kara omuzlannın arasından al al alevler parlıyordu.

Görünmeyen ağızından ölümcül bir kahkaha duyuldu.

"Yaşlı ahmak!" dedi. "Yaşlı ahmak! Bu benim saatim. Gördüğünde ölüm'ü tanımaz mısın sen? Geber; lanetlerin boşuna artık!" Bunu der demez kılıcını yukanlara kaldırdı; kılıçtan aşağıya alevlerini.

110

KRALIN DÖNÜŞÜ

BÖLÜM V

ROHİRRİM'İN GELİŞİ

Gandalf kıpırdamadı. Ve tam o anda, Şehir'in avlularından birinde bir horoz öttü. Tiz sesiyle net bir biçimde öttü; ne büyücülüğe ne de savaşa kulak asıyor, sadece ölümün gölgelerinin çok yukarısında, gökyüzünde, şafakla gelen sabahı karşılıyordu.

Ve ona karşılık vericesine uzaktan başka bir ses duyuldu. Borular, borular, borular. Karanlıkta Mindolluin'in yanlarında donuk donuk yankılandılar. Kuzey'in koca boruları deliler gibi üfleniyordu. Rohan gelmişti sonunda.

Hava karanlıktı ve Merry battaniyeye sarılmış bir halde yerde yatarken hiçbir şey görmüyordu; yine de gece havasız ve rüzgârsız olsa bile, etrafındaki bütün ağaçlar yavaş yavaş ah etmekteydi. Başını kaldırdı. Sonra yine o sesi duydu: Ormanlarla kaplı tepelerdeki ve dağ basamaklarındaki davulların belli belirsiz gelen sesiydi sanki. Titreşim aniden kesiliyor ve sonra belki de başka bir noktada yeniden başlıyordu; bazen daha yakın, bazen daha uzak. Nöbetçilerin bunu duyup duymadıklarını merak etti.

Merry onları göremiyordu ama etrafında Rohirrim bölüklerinin olduğunu biliyordu. Karanlıkta atların kokusunu alabiliyor, nöbet değişimlerini ve çam iğneleriyle kaplı yerdeki yumuşak ayak seslerini duyabiliyordu. Ordu, büyük Doğu Anören yolunun yanında uzanan Druadan Ormanı'nın uzun sırtlarından ayn ve yüksek bir tepe olarak yükselen Eilenach İşaretkulesi etrafında kümelenmiş çam omıanlan içine geçici bir ordugâh kurmuştu.

Çok yorgun olmasına rağmen Merry uyuyamıyordu. Dört gündür kesintisiz at binmişti; durmadan koyulaşan karanlık da yavaş yavaş içini karartıyordu. Geride kalmak için kendisine gayet iyi bir gerekçe verildiği ve hatta beyinin emri olduğu halde, gelmek için neden bu kadar can atmış olduğunu merak etmeye başlamıştı Aynı zamanda yaşlı Kral'ın emrine karşı geldiğini bilip bilmediğini ve kızgın olup olmadığını merak etti. Belki de öyle olmamıştı. Saklımiğfer ile birlikte at sürdükleri atçanlara kumanda eden Elfmiğferi'nin arasında bir anlaşma var gibiydi. Hem o, hem de bütün adamları Merry'yi görmezlikten, konuştuğunda da duymazlıktan geliyorlardı. Sanki Saklımiğfer'in taşıdığı torbalardan biriydi o. Saklımiğfer de içini rahatlatmıyordu: Kimseyle konuşmuyordu hiç. Merry kendini küçücük, istenmeyen, yalnız biri gibi hissediyordu. Endişe zamanıydı ve ordu tehlike için-

KRALIN DÖNÜŞÜ

deydi. Minas Tirith'in kasaba topraklarını kuşatan dış surlarına bir günlük yolculuktan biraz az kalmıştı. Öncüler yollanmıştı. Kimi geri dönmedi. Diğerleri, yolun onlara karşı tutulmuş olduğu haberiyle geri geldi. Bir düşman ordusu, Amon Dîn'in üç mil batısında yolun üzerinde konaklamıştı ve insanlardan oluşan bir kuvvet yol boyunca ilerliyordu; uzaklıkları da üç fersahtan fazla değildi. Orklar yol kenarındaki tepelerde ve ormanlarda dolanıp duruyorlardı. Kral ile Gömer gece nöbeti sırasında bir toplantı yaptılar. Merry konuşacak birini arıyordu; Pippin'i düşündü. Ama bu huzursuzluğunu arttırmaktan başka bir işe yaramadı. Zavallı Pippin, taştan koca şehir içine hapsolmuştu, yalnız ve korku içinde. Merry Gömer gibi uzun boylu bir Süvari olmuş olmayı diledi; boru falan üf-leyebilmeyi ve Pippin'i kurtarmak için dört nala at sürebilmiş olmayı geçirdi içinden. Artık daha yakından gelen, tekrar çalmaya başlayan davulları dinleyerek doğrulup oturdu. Derken fisılduşan sesler duydu ve ağaçlar arasından yan örtülmüş, yan aydınlık lambaların geçtiğini gördü. Yakındaki adamlar, karanlık içinde ne yapacaklarını bilemeden kıpırdanmaya başladılar. O sırada tepesinde beliren uzun boylu bir şekil, ağaç köklerine küfretti. Merry, Komutan Elfmiğferi'nin sesini tanıdı.

"Ben ağaç kökü değilim Beyim," dedi Merry, "torba da değilim; incinmiş bir hobbitim sadece. Bir şey yapmak istiyorsanız en azından bana nelerin dönmekte olduğunu anlatabilirsiniz."

"Bu şeytani karanlıkta ne olabilirse o," diye cevap verdi Elfmiğfe-ri. "Fakat beyim herkesin tetikte olmasını buyurdu: Ani bir hareket için bir buyruk gelebilir."

"O halde düşman geliyor mu?" diye sordu Merry endişeyle. "Bunlar onların davulları mı? Bunları kendi kendime hayal ediyorum diye düşünmeye başladım, kimse kulak asmadığı için."

"Yo, yo," dedi Elfmiğferi, "düşman yolda, tepelerde değil. Sen V/oslari duyuyorsun, Ormanların Vahşi İnsanları'nı Onlar böyle konuşurlar uzaktan uzağa kendi a/alarmda. Hâlâ Druadan Ormanı'nda dolaştıkları söylenir. Az sayıdadırlar ve gizlenerek yaşarlar; hayvanlar gibi yabani ve ürkek, geçmiş bir zamanın kalıntılarıdır. Ne Gon-dor'la, ne de Yurt'la savaşa gitmezler; fakat şimdi karanlığın ve orkla-nın gelişiyse tedirgin olmuşlar: Karanlık Yıllar'ın geri gelmesinden korkuyorlar, görünüşe göre de bu hiç uzak bir olasılık değil Bizi avla-madıklarına şükrederim: Çünkü zehirli oklar kullandıkları söylenir ve

ROHIRRIM'IN GELİŞİ

eşi benzeri bulunmayan birer tahta ustasıdır. Thdoden'e hizmet etmeyi önermişler. Şimdi, şu anda başlarından biri krala götürüldü, öteden gidiyor ışıklan. Bu kadarını duydum, daha fazlasını değil. Şimdi beyimin buyruklarını yerine getirmem gerek. Kendini toparla Efendi Torba!" Gölgeler içinde kayboldu Elfmiğferi.

Merry vahşi insanlar ve zehirli oklar muhabbetini sevmeyi ama -bundan ayrı olarak üzerinde korkunun büyük bir yükü vardı. Beklemek dayanılmaz bir şeydi. Nelerin olacağını bilmeyi çok istiyordu. Ayağa kalktı, kısa bir süre sonra ağaçlar arasında kaybolmadan önce son lambanın peşinden gitmeye başladı.

Derken, büyük bir ağacın altına kral için kurulmuş küçük bir çadırın bulunduğu açık bir alana geldi. Üzeri örtülü, kocaman bir lamba bir dala asılmıştı ve altına soluk bir halka halinde ışık saçıyordu. Orada oturuyordu Thdoden ile Eomer, önlerinde garip, tıknaz görünümlü bir adam yere oturmıştı; tıpkı yaşlı bir taş gibi yamru yumruydı ve seyrek sakalı topak çenesinden kurumuş yosunlar gibi sarkıyordu. Kısa bacaklı, kalın kollu, tıknaz biriydi ve üzerinde sadece beline dolanmış otlar vardı. Merry'ye sanki onu daha önce bir yerlerde görmüş gibi geldi ve aniden Dunhairov'daki Koncoloslar geldi aklına, işte o kadim suretlerden biri canlanmıştı; belki de çok öncelerin unutulmuş us-talan tarafından kullanılmış modellerin sonsuz yıllar arasından gelen gerçek soydaşlarından bir yaratıktı.

Merry yaklaşırken sessizlik vardı; sonra Vahşi insan konuşmaya başladı, bir soruya cevap veriyordu herhalde. Sesi derin ve gırtlaktan bir sestiydi; yine de Merry'yi hayretler içinde bırakarak Ortak Lisan'da konuştu; gerçi duraksaya duraksaya konuşuyordu ve konuşmasına bazı kaba sözcükler karışmıştı.

"Hayır At Adamlar'ın babası," dedi, "biz dövüşmezik. Avlank sırf. Ormanda görgün öldürürük, ork halkından nefret ederik. Siz de gor-gün'dan nefret edersiz. Elden geldikçe yardım yaparık. Vahşi İnsan-lar'ın uzun kulaklan, uzun gözleri var; bütün patikalan bilir. Vahşi insanlar Taş Evler'den önce burda yaşardı, Uzun Boylu insanlar Su'dan çıkmadan önce."

"Ama bize, cenkte yardım gerek," dedi Eomer. "Siz ve halkınız bize nasıl yardım edeceksiniz?"

"Haber getiririk," dedi Vahşi insan. "Tepelerden bakank. Büyük dağa tırmanır, aşağı bakank. Taş Şehir kapalı. Orda dışarda ateşler

KRALIN DÖNÜŞÜ

yanıyor; içerde de. Oraya gitmek istiyor musunuz? O zaman çabuk olun. Ama görgün ve adamlar ta uzakta," kısa boğum boğum kolunu doğuya doğru salladı, "at yolu üzerinde oturur. Çok adam, At Adam-lar'dançok."
"Bunu nereden biliyorsun?" dedi Gömer.

Yaşlı adamın ablak yüzü ve kara gözleri bir şey belli etmedi ama sesi memnuniyetsizlikle huysuzlaşmıştı.
"Vahşi insanlar vahşi, hür ama çocuk değil," diye cevap verdi. "Ben büyük başkan Ghân-buri-Ghân. Çok şey sayarım: Gökteki yıldızlar, ağaçlardaki yapraklar, karanlıkta insanlar. Yirmi kere yirmiyi on beş kere sayacak adamınız var. Onların daha çok var. Büyük dövüş; kim kazanacak? Sonra çok daha fazlası da Taş Evler'in surları etrafında yürüyor."

"Heyhat1 Çok akıllıca konuşuyor," dedi Theoden. "Sonra bizim izcilerimiz de yol üzerine hendekler kazıp kazıklar koyduklarını söyledi. Onları ani bir saldırı ile süpürüp atamayız."

"Ama yine de çok acele etmemiz gerekiyor," dedi Eomer. "Mund-burg yanıyor!"

"Bırak Ghân-buri-Ghân sözünü bitirsin!" dedi Vahşi insan. "Birden fazla yol biliyor. Sizi hiç çukur olmayan yollardan götürecektir; hiç görgün yürümez orda, sırf Vahşi insanlar ve hayvanlar. Yolların çoğu Taş Ev Halkı daha güçlüyken yapılmış. Avcıların hayvan eti kestikleri gibi keserlerdi dağları. Vahşi insanlar onların taş yediklerini düşünür. Koca yük arabalarıyla Druadan'dan Rimmon'a giderlerdi. Artık gitmiyorlar. Unutuldu Yol, ama Vahşi insanlar unutmadı. Tepenin üzerinden ve gerisinden gider hâlâ, otların ve ağaçların altından; orada Rimmon gerisinde ve aşağıya Dîn'e sonra yeniden At Adamlar'ın yoluna döner. Vahşi insanlar size o yolu gösterecek. Sonra siz gor-gün'u öldürüp parlak demirle kötü karanlığı süreceksiniz ve Vahşi insanlar y ine vahşi ormatılarda uyuyacak."

Gömer ile kral kendi dillerinde konuştular. Sonunda Theoden Vahşi İnsan'a döndü. "Önerinizi kabul edeceğiz," dedi. "Çünkü bir ordu düşmanı geride bıraksak da ne fark eder? Eğer Taş Şehir düşecek olursa, bizim de dönüşümüz olmaz. Eğer şehir kurtulursa o zaman ork ordularının kendiliğinden yolu kesilmiş olacak. Eğer sadık biriysen Ghan-buri-Ghân, o zaman sana zengin armağanlar veririz ve sonsuza kadar Yurt'un dostluğunu kazanırsın."

"Ölü adamlar yaşayanların dostu olamaz ve onlara armağan veremez," dedi Vahşi insan. "Ama eğer Raranlık'tan sonra yaşarsan Vahşi

ROHtRRtM'İN GELİŞİ

İnsanlar'ı ormanlarda rahat bırak ve bir daha onları hayvan gibi avlama. Ghân-buri-Ghân seni tuzağa çekmeyecek. O kendi de At Adamlar'ın babasıyla birlikte gidecek; eğer sizi yanlış yere götürürse, onu öldürün."

"Öyle olsun!" dedi Thöoden.

"Düşmanı aşip yola dönmemiz ne kadar zaman alır?" diye sordu Eomer. "Yayan gitmemiz gerekecek eğer bize siz öncülük ederseniz; sonra yolun dar olduğundan da kuşku yok."

"Vahşi insanlar hızlı gider yayan," dedi Ghân. "Yol, oradaki Taşa-raba Vadisi'nde dört atın gideceği kadar geniş. Vahşi insanlar buradan Dîn'e şafaktan akşama kadar yürür."

"O halde öncülere en az yedi saat vermeliyiz," dedi Eomer; "fakat herkes için bir on saati hesaba katmak gerekir. Gözden kaçan şeyler bizi oyalayabilir; ordumuzun hepsi yoladizilirse, tepelerden çıktığımızda onları yeniden düzene sokmak çok vakit alabilir. Şimdi saat kaç?"

"Kim bilir?" dedi Thöoden. "Her yer gece şimdi."

"Her yan karanlık ama her yer gece değil daha," dedi Ghân. "Güneş çıktığında onu hissederiz, gizli olduğunda bile. Daha şimdiden Doğu dağlarından tırmanıyor. Gök tarlalarında günün açılış vakti."

"O zaman en kısa zamanda yola çıkmalıyız," dedi Gömer, "öyle olsa bile Gondor'un yardımına bugün yetişmeyi ümit edemeyiz."

Merry daha fazla dinlemeyi gereksiz bulup, harekât için hazırlanmaya gitti. Bu çatışmadan önceki son safhaydı. Ona, çatışmadan pek fazla insan kurtulabilecek gibi gelmiyordu. Fakat Pippin'i ve Minas Tirith'teki alevleri düşününce kendi korkusunu bastırdı.

O gün her şey yolunda gitti; onları pusuya düşürecek düşmanın ne sesini, ne soluğunu duydular. Vahşi İnsanlar'ın dikkatli avcılarında bir bölük düşmana karşı siper vazifesi görmüştü, böylece ne orklar ne de dolaşan düşmanlar tepelerdeki hareketten haberdar olacaklardı. Onlar-kuşatılmış şehre yaklaştıkça ışık gitgide daha da loşlaştı; Süvariler uzun sıralar halinde, insanların ve atların kara gölgeleri misali geçip gittiler. Her bölük bir vahşi orman adamı tarafından yönlendiriliyordu; fakat yaşlı Ghân kralın yanında yürüyordu. Harekete geçişleri umduklarından daha yavaş olmuştu çünkü bir yandan yürüyüp bir yandan atlarını çeken Süvariler'in, konakladıkları yerin gerisinde ve gizli Taşaraba Vadisi'ne inerken sık ağaçlı sırtlarda yollarını bulması zaman aldı. Öncüler, Amon Dîn'in doğu yakasının ardında uzanan ve

dizi dizi tepeler arasında Nardol'dan Dîn'e, doğudan batıya uzanan büyük bir boşluğu örten geniş gri çalılıklara vardıklarında gün akşama kavuşuyordu. Çok önceleri bu boşluktan çoktan unutulmuş olan araba yolu geçiyordu ve tekrar, Şehir'den çıkıp Anören'den geçen ana at yoluna bağlanıyordu; fakat artık, birçok insan nesli boyunca ağaçlar burada diledikleri gibi büyümüşler ve yol sayısız yılların yaprakları altında ufalanmış, gömülüp yok olmuştu. Yine de çalılıklar Süvariler'e, açık çatışmaya girmeden önce son bir gizlenme ümidi veriyorlardı; çünkü bunların doğusunda ve güneyinde kıvrım kıvrım tepelerin bir araya gelip, kale burçları gibi üst üste tırmanarak Mindol-luin sırtlarının koca kütlelerini oluşturdukları çıplak ve kayalık tepeler vardı; ötelerinde ise Anduin yolu ve ovaları uzanıyordu.

Ön bölük durmuştu; diğerleri de Taşaraba Vadisi uçurumundan dizi dizi çıkarak etrafa yayıldılar ve gri ağaçlar altındaki kamp yerlerine geçtiler. Kral komutanları toplantıya çağırdı. Eomer, yolu kolağan etsinler diye izciler yolladı; ama yaşlı Ghân başını salladı.

"At Adam yollamanın faydası yok," dedi. "Vahşi insanlar, kötü havada görülebilecek her şeyi gördü zaten. Biraz sonra gelip, bana burada anlatacaklar."

Komutanlar geldi; sonra ağaçlar arasından yaşlı Ghân'a, Merry'nin onları birbirinden ayıramayacağı kadar çok benzeyen, koncolos biçimli adamlar dikkatle çıktı. Garip, gırtlaktan gelen bir lisanla Ghân'a bir şeyler söylediler.

Ghân hemen krala döndü. "Vahşi insanlar çok şey söylüyor," dedi. "Önce, dikkatli olun! Hâlâ Dîn'in gerisinde kampta çok adam var, buradan bir saatlik yolda," kolunu batıya, kara işaret kulesine doğru salladı. "Fakat Taş Halk'ın yeni surları ile burası arasında görünürde bir şey yok. Surlarda çok faaliyet var. Surlar ayakta değil artık: Surları görgün yergürtüsüyle ve kara demirden sopalarla yıkmış. Dikkatli değillermiş, etraflarının K'ktmıyorlarmış. Arkadaşları bütün yolları koruyor samyokmın; .^onra Ghân garip, gargara yapar gibi bir ses çıkardı; sanki gülüyor gibiydi.

"Güzel haberler!" diye haykırdı Eomer. "Bu Karanlıkta bile ümit yeniden pırıldıyor. Düşmanımızın tertipleri onun elinde olmadan bizim işimize yarıyor. Bu lanet olası karanlık bile bizim için bir örtü oldu. Ve şimdi de, Gondor'u harap etme ve taş taş üstünde bırakmama arzusu içindeki orklar, benim en büyük korkumu da ortadan kaldırmış oldular. Dış surlar uzun süre bize karşı dayanabilirdi. Şimdi esip geç-

bileceğiz - eğer o kadar ileriye gidebilirsek."

"Bir kez daha sana teşekkür ederim ormanın Ghân-buri-Ghân'ı," dedi Theoden. "Hem getirdiğin haberler, hem de ettiğin kılavuzluk için bahtın hep açık olsun!"

"Öldürün gorgûn'ul Öldürün ork halkını! Başka hiçbir söz Vahşi tnsanlar'ı mutlu edemez," diye cevap verdi Ghân "Kötü havayı ve karanlığı parlak demirle kovun gitsin!"

"Bunları yapabilmek için sürdük atlarımızı bunca ırak yola," dedi kral, "kalkıştığımız şey bu. Fakat neler başarabileceğimizi sadece yarın gösterecek bize."

Ghân-buri-Ghân yere çömelip, diken diken kaşlarını toprağa değ-dirdi, veda ettiğinin bir göstergesi olarak. Sonra, ayrılmak istercesine ayağa kalktı. Fakat aniden, değişik bir havayı koklayan bir orman hayvanıymış gibi şaşaladı. Gözlerine bir ışık geldi.

"Rüzgâr değişiyor!" diye bağırdı; ve bununla birlikte sanki göz açıp kapayıncaya kadar hem o, hem de arkadaşları, bir daha Rohan Süvarileri tarafından görülmemek üzere karanlıklar içinde kayboldular. Çok geçmeden uzakta doğu tarafında davullar yeniden uzaktan uzağa gumbürdedi. Yine de ordunun içinde kimsenin gönlüne, garip ve sevimsiz görünümlü olsalar da Vahşi insanların onlara ihanet edecekleri korkusu düşmedi.

"Artık kılavuza ihtiyacımız yok," dedi Elfmigferi; "çünkü ordunun içinde baş günlerinde Mundburg'a at sürmüş olanlar var. Ben bunlardan biriyim. Yola vardığımızda, yol güneye doğru yön değiştirip kasaba topraklarının surlarına varmadan yedi fersah daha önümüzde uzanacak. O yolun büyük bir bölümünde, yolun her iki yanında da bol bol çimenlik vardır. Gondor'un ulakları, en büyük hızlarını bu uzantıda yapmayı hesaplarlar. Bu mesafeyi büyük bir gürültü koparmadan çabucak aşabiliriz."

"O halde, madem kötü olaylar bekliyoruz ve bütün gücümüze ihtiyacımız var," dedi Eomer, "şimdi dinlenip buradan gece ayrılmamızı, böylece gidişimizi yavaş hava aydınlanacağı kadar aydınlandığında ya da beyimiz bize işaret ettiğinde varacak şekilde ayarlamamızı öneririm."

Kral buna rıza gösterdi ve komutanlar ayrıldı. Fakat kısa bir süre sonra Elfmigferi geri döndü, "izciler gri ormanın gerisinde rapor edecek bir şey bulamamışlar beyim," dedi, "iki adamdan gayri: İki ölü adam ve iki ölü at."

118

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Ee?" dedi Eomer. "Ne olmuş?"

"Şu beyim. Bunlar Gondor'un ulaklarıymış, biri Hırgon olabilir. En azından elinde hâlâ Kızıl Ok varmış ama kafası kesilmiş. Ve bir şey daha var. İşaretlere göre öldürüldüklerinde batı yönüne doğru kaçıyorlarmış Okuyabildiğim kadarıyla düşmanı daha o zaman dış surda bulmuşlar, ya da geri döndüklerinde surlara saldırırken - bu da iki gece önce anlamına gelir, eğer âdetleri olduğu üzere asken menziller-deki atları kullanmışlarsa. Şehir'e varıp geri dönmüş olamazlar."

"Eyvah!" dedi Thöden. "O halde Denethor bizim gelişimizi haber almamış, gelmemizden ümidi kesmiş olabilir."

"Sıkışanın gecikmeye tahammülü olmaz ama hiç yoktansa geç olması yeğdir," dedi Eomer. "Sonra belki de bu dar zamanda, insanlar ağızlarıyla konuşmaya başlayalı beri kullandıkları bu eski atasözünün doğruluğu ilk defa tam anlamıyla ortaya çıkacaktır."

Geceydi. Rohan ordusu yolun iki yanında da yavaş yavaş ilerliyordu. Mindolluin'in eteklerinden geçen yol artık güneye doğru dönüyordu. Uzakta, neredeyse tam önlerinde kara gökyüzünün altında al al bir ışıltı vardı ve koca dağın yamaçları bunun önünde kapkara yükseliyordu. Pelennor'un Rammas'larına yaklaşıyorlardı; ama gün henüz gelmemişti.

Kral önden giden bölüğün ortasında sürüyordu atını, etrafında hanedanından adamlarla. Elfmigferi'nin atçanları onları izliyordu; Merry Saklımigfer'in artık yerini terk ettiğini ve sonunda tam kralın muhafızlarının arkasına varıncaya kadar karanlıkta durmadan ileri gittiğini fark etti. Aniden durdular. Merry önünde, insanların fısıltıyla konuştuklarını duydu. Neredeyse surlara kadar gitmiş olan öncüler geri dönmüştü. Krala gittiler.

"Çok büyük yangınlar var beyim," dedi bir tanesi. "Şehir olduğu gibi alevler içinde ve tarlalar düşmanlarla dolu. Fakat hepsi saldırıya gitmiş. Tahmin edebildiğimiz kadarıyla dış surlarda çok az düşman bırakılmış; onlar da hiçbir şeyi umursamıyor, etrafı yakıp yıkmakla meşgul."

"Vahşi İnsan'ın sözlerini hatırlıyor musun beyim?" dedi bir başkası. "Barış günlerinde ben açık bozkırlarda yaşardım; adım Widfara' dır, hava bana da haberler taşır. Daha şimdiden dönmeye başladı rüzgâr.

Güney'den taze bir nefes geliyor; içinde denizin yosun kokusu var, belli belirsiz de olsa. Sabah yeni şeyler getirecek. Siz surları geç-

119

ROHIRRtM'IN GELİŞİ

liginizde bu fena kokunun üzerinde şafak sökecek.""

"Eğer doğruyu söylüyorsan Widfara, bugünlerin gerisindeki yıllarda huzur içinde yaşayasın!" dedi Thöden. Yakınında olan hanedan mensuplarına dönerek, ilk atçanlar arasından da birçok kişinin duyabileceği şekilde net bir sesle konuştu:

"Artık zamanı geldi Yurt'un Süvarileri, Eorloğullan! önünüzde düşman ve ateş var; yurtlarınız ise irak, geride. Yine de, ellerin cephesinde cenk etseniz de, orada semeresini göreceğiniz zafer sonsuza kadar sizin olacaktır. And içtiniz: Şimdi yerine getirin bunları beyiniz, toprağınız ve dostluğun birliği adına!"

Adamlar mızraklarını kalkanlarına vurdular.

"Eomer, oğlum! Sen ilk atçanları yönet," dedi Theoden; "onlar kralın sancağı arkasından, tam ortadan gidecek. Elfmigferi sen, surları geçtikten sonra bölüğünü sağa yönelt. Grimbald kendi bölüğünü sola götürsün. Geriden gelen bölükler de bu üç bölüğü izlesinler ellerinden geldiğince. Düşman nerede toplaşırsa orayı vurun. Başka planlar yapamayız, çünkü henüz cephede neler olduğunu bilmiyoruz. Şimdi ileri; karanlıktan korkayım demeyin!"

Önü çeken bölüktekiler ellerinden geldiğince hızla sürdüler atlarını çünkü Widfara önceden ne hissederse hissetsin ortalık hâlâ zifiri karanlıktı. Merry atta, Saklımigfer'in arkasındaydı, sol eliyle tutunmaya çalışırken sağ eliyle de kını içindeki kılıcını kurtarmaya çalışıyordu. Şimdi yaşlı kralın sözlerinin doğruluğunu acı acı hissediyordu: öyle bir savaşta sen ne yapacaksın Meriadoc ? "Sadece bunu," diye düşündü: "Bir atlıya yük olacağım ve en iyi şartlarda, dörtlü giden atların ayakları altında ezilmeden oturduğum yerde oturmayı ümit edeceğim!"

Dış surların olduğu yere bir fersah kadar kalmıştı. Kısa bir süre sonra surlara vardılar; Merry için çok kısa bir süre olmuştu bu. Vahşi çığlıklar koptu, silahların şangırtısı duyuldu ama çok kısa sürdü. Surlarda eyleşen

orklar hem azdı, hem de şaşırmışlardı; çabucak öldürüldüler veya savuşturuldular. Rammas'ın kuzey kapısının yıkıntılarının önünde kral bir kez daha durdu, ilk atçan grubu kralın arkasına ve her iki yanına yaklaştı. Elfiği'nin bölümü sağ tarafta olduğu halde Sak-limiği krala yakın bir yerde durdu. Grimbold'un adamları yana dönerek, surların doğu tarafında biraz uzaktaki bir yarıktan dolanıp girdi.

120

KRALIN DÖNÜŞÜ

Merry Saklımı-ğfer'in arkasından bakıyordu. Çok uzakta, belki on mil, belki daha uzak bir mesafede büyük bir yangın vardı fakat bu yangın ile Süvariler arasında, en yakın noktası bir fersahtan daha uzak olan bir mesafede geniş bir yarım ay şeklinde alevler yükseliyordu. Karanlık cephede bir şeyler daha seçebiliyordu ama yine de ne sabahın umudunu görebilmiş, ne de, ister değişmiş olsun ister değişmemiş, bir rüzgâr hissedebilmişti.

Artık Rohan ordusu sessizce Gondor cephesinde ilerliyor, aynı insanların güvenli zannettikleri bir bentin gediklerinden geçip kabaran bir sel gibi yavaş yavaş ama muntazaman akıyordu. Fakat Kara Ko-mutan'ın bütün aklı ve iradesi tamamen düşmekte olan şehre eğilmişti ve henüz ona planlarında bir çatlak olduğuna dair ikazda bulunan bir haber ulaşmamıştı.

Bir süre sonra kral adamların biraz doğuya doğru yönlendirdi, kuşatmanın ateşleri arasına ve dış cephesine gidebilmek için. Hâlâ onlara meydan okuyan olmamıştı ve hâlâ Theoden bir işaret vermemişti. Sonunda bir kez daha durdu. Şehir artık daha da yakındaydı. Havada bir yanık kokusu ve ölümün ağır gölgesi vardı. Atlar huzursuzlandı. Fakat kral Karyele üzerine oturmuş, hareketsiz, Minas Tirith'in can çekişmesini seyreliyordu; aniden büyük bir kedere veya korkuya kapılmış gibi. Sanki.büzülmüş, yaşlanıp küçülmüştü. Merry de üzerine dehşet ve kuşkunun büyük ağırlığının çöktüğünü hissetti. Kalp atışları yavaşlamıştı. Zaman sanki tereddütle asılı kalmıştı. Çok geç kalmışlardı! Çok geç kalmış olmak, hiç olmamasından da kötüydü! Belki de Theoden yılacak, yaşlı başını eğecek ve tepelerde saklanmak için sıvışacaktı.

Sonra aniden *Merry de, nihayet, kuşku duymayacak biçimde hissetti: Bir değişim. Rüzgâr yüzünü okşuyordu! Işık pırıldıyordu. Çok, çok uzakta, Güney'de yuvarlanan, sürüklenen bulutlar, ırak gri suretler şeklinde belli belirsiz görölüyorlardı: Sabah bunların gerisinde uzanıyordu.

Fakat aynı anda bir şimşek çaktı, sanki Şehir'in altındaki topraktan bir yıldırım yükselmiş gibi. Kör edici bir an için, uzakta siyah ve beyaz, göz kamaştırarak durdu, en uç noktası pırıldayan bir iğne gibi yükseldi; sonra karanlık yeniden kapanırken, tarlaların üzerinden koca bir bum sesi koptu.

Bu sesle kralın bükülmüş sureti aniden doğruldu. Yeniden uzun

ROHIRRIM'tN GELİŞİ 121

boyu ve mağrur görünüyor; üzengileri üzerinde doğrularak yüksek bir sesle bağırdı, orada bulunanların ölümlü bir adamdan daha önce duymadıkları bir berraklıkla:

Uyanın, uyanın, Theoden 'in Süvarileri!

Kötülükler kapımızda: Ateş ve katliam!

Mızrak savrulacak, kalkan parçalanacak,

kılıç günü geldi, kızıl gün geldi daha güneş doğmadan!

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Bu sözlerle birlikte sancaktan Guthlâftan büyük bir boru aldı ve ona öyle büyük bir güçle üfledi ki boru parçalara ayrıldı. Ve derhal, ordudaki bütün borular birlikte kaldırılıp şakıldılar; o anda Rohan'ın borularının üflenmesi ovada bir fırtına, dağlarda bir gök gürültüsü gibiydi.

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Kral aniden Karyele'ye seslendi ve at ok gibi ileri fırladı. Arkasından sancağı, yani yeşil ovadaki beyaz atlı bayrak havada dalgalandı fakat kral onu geride bıraktı. Arkasından hanedanının süvarileri şimşek gibi çaktı ama kral hep onlardan çok ilerleydi. Gömer önden gidiyordu, miği'ferindeki beyaz atkuyruğu hızından uçuyordu; atçanların öndeki ilk bölümü sahilde patlayan köpük köpük dalga gibi kükredi ama The'oden'e yetişemiyordu. Delirmiş gibiydi adeta; ya da babalarının cenk çılgınlığı damarlarında akmaya başlamıştı; Karyele'nin üzerinde eskilerin tanrıları gibi duruyordu, tıpkı dünya daha gençken olan Valar savaşındaki Muhteşem Orome gibi. Altın kalkanı ortaya çıkmıştı ve o da nesi! Güneş'in sureti gibi parlıyor, çimenler küheyla-nının ak ayaklarında yeşil alevler oluşturuyorlardı. Çünkü sabah ermişti, denizden gelen yel ve sabah erişmişti; karanlık geri çekilmişti; Mordor'un orduları ağlaşıyordu, dehşet sarmıştı her yanlarını; kaçtılar ve öldüler, hiddetin nallan üzerlerinden geçti. Sonra bütün Rohan ordusu bir şarkıya başladı, bir yandan bıçtılar, bir yandan şarkı söylediler çünkü çengin keyfini çıkartıyorlardı; zarif ve korkunç olan şarkılarının sesi Şehir'e bile varmıştı.

BÖLÜM VI

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

Fakat Gondor'a yapılan saldırıyı yöneten ne bir ork komutanıydı ne de bireşkiye. Karanlık çok erken bölünmeye başlamıştı, Efendisi'nin tayin ettiği tarihten daha önce: O an için talih ihanet etmiş, dünya karşı gelmişti; tam elini uzatmış tutacaktı ki zafer elleri arasından kayıp gidivermişti. Ama onun kolu uzundu. Hâlâ komuta ondaydı, büyük güçleri kullanıyordu. Kral, Yüzüktayfı, Nazgûl Efendisi olarak bir sürü silahı vardı. Cümlekapısı'nı bırakarak gözden yok oldu.

Yurt'tın Kralı Theoden, Cümlekapısı'ndan Nehir'e uzanan yola varmış, Şehir'e doğru dönmüştü ve artık şehirden bir mil kadar uzaktaydı. Hızını biraz azaltmış yeni düşmanlar arıyordu; silahşörleri etrafına toplandı; Saklımiğfer bunların arasındaydı, ilerde, surlara daha yakın yerlerde Elfmigferi'nin adamları muhasara aletlerinin arasında düşmanlarını ateş çukurlarının içine doğru biçiyor, kesiyor, sürüyordu. Hemen hemen Pelennor'un bütün kuzey yarısı istila edilmiş, kamplar ateşe verilmişti, orklar avcılarının önündeki sürüler gibi Nehir'e doğru kaçıyorlardı; Rohirrim ise, gönüllerinin dilediğince bir o yana, bir bu yana gidiyordu. Fakat henüz kuşatmayı alaşağı edememiş, Cümleka-pısı'na ulaşamamışlardı. Kapının önünde çok düşman vardı; üstelik ovanın diğer yarısında henüz dövüşülmemiş ordular bulunuyordu. Güneyde, yolun gerisinde Haradrim'in ana gücü bulunuyordu ve burada onların atlıları kendi başkanlarının sancağı altında toplanmıştı. Başkanları baktı ve artmakta olan ışıktaki kralın sancağını gördü; sancak az ilerideydi ve etrafında az sayıda adam vardı. Bunun üzerine kızıl bir öfkeyle yüksek sesle haykırdı, al üzerine kara yılan olan sancağını göstererek bir yığın adamıyla yeşil üzerindeki ak atın üzerine geldi; Güneyliler'in palalarını çekışı yıldızların pıltılarını andırıyordu.

Sonra Theoden onun farkına vardı; saldırısını beklemeden Karye-

le'ye seslenerek dosdoğru onu karşılamak için hücum etti. Karşılaşmalarının gürültüsü muazzam oldu. Fakat Kuzeyliler'in ak şiddeti daha bir yanıyordu; üstelik uzun mızraklarıyla gösterdikleri hüner daha fazla ve daha acımasızdı. Daha azdılar ama Güneyliler arasından ormandaki ateş topu gibi yarıp geçtiler. Kuşatmanın ortasından dalıp geçti Thengel oğlu Theoden; başkanlarını yere sererken mızrağı titremişti. Savruluverdi kılıcı ve sancağa doğru mahmuzladı atını, gönderi ve sancaktan biçti; kara yılan düştü. O zaman öldürülmeden bırakılmış olan süvarilerin hepsi dönerek uzaklara kaçtı.

Fakat o da ne! Aniden haşmetinin tam ortasında kralın altın kalkanı karardı. Yeni doğan sabaha gökyüzünden bir leke düştü. Etrafına karanlık çöktü. Atlar gerileyerek kişnedi. Eyerlerinden yere düşen adamlar yerde süründüler.

"Buraya! Buraya!" diye bağırdı Theoden. "Kalkın Eorloğulları! Korkmayın karanlıktan!" Fakat dehşetle çıldıran Karyele şaha kalktı, boşluğa tekmeler savurup büyük bir çığlıkla yana düştü: Kara bir ok delip geçmişti onu. Kral atın altında kaldı.

Koca gölge, düşen bir bulut gibi alçaldı. Ve bakın hele! bu kanatlı bir yaratıktı: Eğer bir kuş idiyse, o zaman bütün diğer kuşlardan daha büyük ve çıplaktı, ne tüyü ne dikeniydi ve geniş kanatları da boynuzlu parmaklar arasına gerilmiş deriden ağlara benziyordu; çok pis kokuyordu. Belki de daha eski bir dünyanın yaratığıydı; cinsi Ay'ın altında unutulmuş soğuk dağlarda eylemiş, bu günlere kadar gelebilmiş ve iğrenç yuvasında, şerre meyilli bu zamansız son yavrusunu yetiştirmişti. Karanlıklar Efendisi onu almış, sonunda uçan bütün diğer şeylerin çok ötesinde büyüyünceye kadar kötü etlerle beslemişti; sonra da onu hizmetkârlarına binek olarak vermişti. Alçaldı, alçaldı, sonra parmaklı ağını katlayarak çatlak bir çığlık attı, Karyele'nin bedeni üzerine kondu, pençelerini batırıp uzun ve çıplak boynunu uzattı.

Üzerinde bir şekil oturuyordu, siyah pelerinli, kocaman ve tehdit-kâr. Çelikten bir taç taşıyordu fakat cübbesiyle, tacın kenan arasında, gözlerinin ölümcül pırıltısından başka hiçbir şey görünmüyordu: Nazgûl Efendisi. Havaya dönmüş, karanlık bozulmadan önce bineğini çağırmış ve sonra tekrar geri dönmüştü, etrafa felaket saçarak, ümidi ümitsizliğe, zaferi ölüme çevirerek. Kocaman kara bir topuz kullanıyordu.

Fakat Thoden tamamen yüzüstü bırakılmamıştı. Hanedanından

T

125

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

124

KRALIN DÖNÜŞÜ

olan silahşörler ya etrafında katledilmiş olarak yatıyordu ya da çıldıran küheylanları gemi azağına alıp onları uzaklara taşımışlardı. Yine de hâlâ orada duran biri vardı: Genç Saklımığfer, sadakati korkusuna baskın çıkmış, ağılıyordu çünkü beyini babası gibi severdi. Bütün saldıran boyunca Merry onun arkasında hiç yaralanmadan taşınmıştı, ta ki Gölge gelinceye kadar; o zaman Yeltay içine düştüğü dehşetle onları atmış şimdi de ovada deliler gibi koşturuyordu. Merry afallamış bir hayvan gibi emeklemeye başladı; üzerinde öyle büyük bir dehşet vardı ki etrafı göremiyor, midesi bulanıyordu.

"Kralın adamı! Kralın adamı!" diye haykıyordu içinden kalbi. "Onun yanında kalmalısın. Sizi babam sayıyorum, demiştin ona." Fakat iradesi hiç cevap vermedi, bedeni titredi. Gözlerini açıp, yukarı bakmaya cesaret edemedi.

Sonra aklına düşmüş karanlığın arasından Saklımığfer'in sesini duyduğunu sandı; ama o anda ses bir tuhaf gelmişti, tanıdığı başka bir sesi çağırıyordu.

"Yıkıl karşımdan leş kargalarının başı, iğrenç yaratık! Ölüleri rahat bırak!"

Soğuk bir ses cevap verdi: "Nazgûl ile avının arasına girme! Yoksa seni sıran geldiğinde öldürmem. Alır, bütün karanlıkların gerisinde etlerinin yenip bitirileceği, kuruyarak büzüşen aklının Kapaksız Göz önünde çıplak bırakılacağı feryat evlerine taşıyım."

Bir kılıç sakırdadı kınından çekilirken. "Ne istersen onu yap; ama buna engel olacağım eğer elimden gelirse."

"Engel olmak mı? Seni ahmak seni. Hiçbir ölümlü adam bana engel olamaz!"

Sonra Merry, o saatte duyduğu seslerin en garibini duydu. Sanki Saklımığfer gülüyordu; berrak sesi çeliğin şakırtısı gibiydi. "Ama adam değilim ki ben! Karşımda bir kadın var! Eomund'un kızı Eowyn' im ben. Sen benim ile beyim, hismim arasında duruyorsun. Yıkıl, eğer ölümsüz değilsen! Yoksa canlı da olsan, kara bir ölmemiş de olsan biçerim seni, eğer ona dokunursan."

Kanatlı yaratık kıza doğru bir çığlık attı ama Yüzüktayfı hiç cevap vermedi; sessizdi, sanki ani bir kuşku duymış gibi. Bir an için hayretin ta kendisi baskın çıktı Merry'nin korkusuna. Gözlerini açtı ve birden karanlık k'alkıverdi gözleri üzerinden. Orada, ondan birkaç adım ileride koca hayvan oturuyordu ve etrafındaki her şey karanlık gibiydi; üzerinde Nazgûl Efendisi ümitsizliğin gölgesi gibi yükseli-

yordu. Biraz sol tarafta, yüzü onlara dönük Merry'nin Saklımığfer dediği kişi duruyordu. Fakat kendini gizlediği miğfer düşmüştü başından; başından kurtulmuş parlak saçları soluk altın ışıltısıyla omuzlarında pırıldıyordu. Deniz gibi gri olan gözleri sert ve insafsızdı; yine de yanaklarında gözyaşları vardı. Elinde bir kılıç vardı; kalkanını düşmanın gözlerinin dehşetine karşı kaldırmıştı.

Eowyn idi bu; hem de Saklımığfer. Çünkü Merry'nin aklında, Dun-harrowv'dan ayrılırken gördüğü yüzün anısı şimşek gibi çaktı: Hiç umudu olmadan, ölümü aramaya giden birinin yüzü. Gönlnü acıma duygusu ve büyük bir merak aldı ve aniden soyunun o yavaş tutuşan cesareti uyandı. Ellerini sıktı. Bu kadar zarif, bu kadar umutsuz olan bu kız ölmeliydi! En azından tek başına, yardım görmeden ölmeyecekti.

Düşmanın yüzü ona dönük değildi ama o hâlâ, ya o ölümcül gözler üzerine düşerse korkusuyla hareket etmeye pek cesaret edemiyordu. Yavaş yavaş yan tarafa doğru emeklemeye başladı; fakat kuşku ve garazla tüm dikkatini önünde duran kadına vermiş olan Kara Komutan, ona çamur içinde debelenen bir solucandan fazla bir önem vermedi.

Aniden koca hayvan iğrenç kanatlarını çırpıtı; yarattıkları rüzgâr pis kokuluydu. Tekrar havaya sıçradı ve sonra hızla, çığlık atarak gagası ve pençeleriyle saldırarak Eowyn'in üzerine inmeye başladı.

Yine de ürkmedi Rohirrim'in kızı, kralların çocuğu, ince ama çelik bir bıçak gibi, zarif ama korkunç Eowyn. Hızla bir darbe indirdi, ustaca ve ölümcül. Uzanmış boynu ikiye ayırdı ve kesilen kelle bir taş gibi düştü. Koskoca şekil çarpıp yıkılırken geriye doğru sıçradı, geniş kanatlar gerildi; toprağa çöktü; onun düşüşüyle gölge geçip gitti. Kızın etrafına ışıklar döküldü ve saç güneş ışığında parladı.

Yıkıntı içinden Kara Süvari uzun boyuyla doğruldu, tehdit edencesine, kızın üzerinde yükseldi. Kulakları zehirin kendisiymişçesine ısran bir nefret haykışıyla topuzunu indirdi. Kızın kalkanı bin parçaya bölündü, kolu da kırılmıştı; tökezlenip dizleri üzerine düştü. Kara Süvari üzerine bir bulut gibi eğildi, gözleri pırıldıyordu; topuzunu öldürmek için kaldırdı.

Fakat aniden o da can acısından bağıarak ileriye doğru tökezledi; darbesi boşa gitti ve yere savruldu. Merry'nin kılıcı onu arkadan vurmuştu, kara pelerini yırtıp zırhlı yeleğinin altına girerek o koca dizinin arkasındaki kirişi parçalamıştı.

"Eowyn! Eowyn!" diye bağırdı Merry. Kız sendeleyerek, bütün

çabasıyla ve son gücüyle kılıcını taç ile pelerin arasına indirdi, o koca omuzlar önünde eğilmişken. Kılıç kıvılcımlar saçarak paramparça oldu. Taç, bir takırtıyla yuvarlandı gitti. Gowyn öne, düşmanın üzerine devrildi. Ama o da ne! Pelerin ve zırhlı yelek boştu. Artık biçim-sizce yırtılmış ve atılmış bir halde uzanıyordu yerde; derken tüyler ürpertici bir çığlık yükseldi, tiz bir uluma sesi halinde azalarak rüzgârla birlikte geçip gitti; ölüp giden bedensiz, ince ses yutulup yok oldu ve bu dünyanın o çağında bir daha da hiç duyulmadı.. Oracıkta, ölenlerin ortasında duruyordu hobbit Meriadoc, gün ışığındaki bir baykuş gibi gözlerini kırpıştırıp kırpıştırıp, çünkü gözyaşları kör etmişti onu; buğular arasından, orada uzanmış hiç kıpırdamadan yatmakta olan Eowyn'in zarif saçlarına baktı; sonra zaferinin tam ortasında düşmüş olan kralın yüzüne de baktı. Çünkü Karyeyle can çekişirken yuvarlanarak kralın üzerinden kalkmıştı; ama yine de sahibinin felaketine neden olmuştu.

Bunun üzerine Merry eğilerek öpmek için kralın elini kaldırdı ve o da ne! Theoden gözlerini açtı; gözleri berraktı ve zorlanarak da olsa sakın bir sesle konuştu.

"Elveda Efendi Holbitla!" dedi. "Bedenim kırıldı. Atalarım gidiyorum. Ve artık, onların o kudretli topluluklarında bile utanmayacağım. Kara yılını düşürdüm. Ümitsiz bir sabah, mutlu bir gün ve altın bir gün batımı!"

Merry konuşmadı, yine gözyaşlarına boğulmuştu. "Affet beni beyim," dedi sonunda, "emirlerine uymadıysam ve seninle ayrılırken ağlamaktan başka bir hizmet sunamadıysam sana..."

Yaşlı kral gülümsedi. "Üzülme! Affedildin. Yürekli kişilere dizgin vurulamaz. Artık kutlu bir yaşamın olsun; ağzında piponla huzur içinde otururken beni hatırla! Artık seninle Tekev'de oturamayacağım söz vermiş olduğum gibi, veya senin ot bilimini dinleyemeyeceğim." Gözlerini kapattı, Merry onun yanında boynunu eğerek selama durdu. Sonra kral yeniden konuştu. "Gömer nerede? Çünkü gözlerim kararıyor, gitmeden önce onu görmek isterim. Benden sonra kral o olmalı. Sonra Eowyn'e de haber yollamak istiyorum. O, benim ondan ayrılmamı istememişti, artık onu göremeyeceğim, benim için kızımdan da üstündü."

"Beyim, beyim," diye başladı Merry kekeleyerek, "o..." fakat tam o anda büyük bir gürültü koptu; etraflarında borular, borazanlar ötüp

duruyordu. Merry etrafına bakındı: Savaşı ve yanındaki bütün dünyayı unutmuştu; aslında kısacık bir süre önce olduğu halde kralın düştüğü yere atını sürelî saatler geçmiş gibi geliyordu ona. Fakat şimdi, çok yakında başlayacak büyük bir çarpışmanın tam ortasında yakalanma tehlikesi içinde olduklarını gördü.

Düşmanın yeni güçleri Nehir'deki yoldan büyük bir hızla ilerliyor, surların altından da Morgul alayları geliyordu; güney yönünden önde atlılar, arkada piyadeler Harad'lılar geliyor, bunların arkasında da üzerlerinde savaş kuleleriyle mumcuların koca sırtları yükseliyordu. Fakat kuzeyden Eomer'ın ak sorgucu, tekrar bir araya getirip kumanda ettiği koca Rohirrim cephesinin başını çekiyordu; Şehir'deki bütün insan gücü dışarı çıkmıştı, Dol Amroth'un gümüş kuşusu öncüler tarafından taşınıyor ve düşmanı Cümlekapısı'ndan sürüyordu.

Bir an için şu düşünce Merry'nin aklından süzülüp geçti: "Gandalf nerede? Burada değil mi? Kralı ve Eowyn'i kurtaramaz mıydı?" fakat tam o sırada Gömer aceleyle sürdü atını; yanında hanedandan hayatta kalan silahşörler de vardı ve artık atlarına hâkim olabiliyorlardı. Kötü hayvanın orada yatan leşine hayretle bakakaldılar; küheylanlan yakınına gitmiyordu. Fakat Eomer eyerinden atladı; kralın yanına gelip sessizce durduğunda üzerine bir keder ve yeis çökmüştü.

Sonra silahşörlerden biri kralın sancağını orada ölmüş yatan bayraktar Guthlâf in elinden alarak havaya kaldırdı. Thöoden gözlerini yavaş yavaş açtı. Sancağı görerek onun Eomer'e verilmesi gerektiğini anlattı işaretlerle.

"Selam sana Yurt'un Kralı!" dedi. "Şimdi zafere sür atını! Eowyn'e benim için veda et!" Ve böylece öldü, Eowyn'in yanında yatmakta olduğunu bilmeden. Yakında olanlar ağlamaya başladılar şöyle haytara-rak:

"Thfoden Kral! Theoden Kral!"

Fakat Eomer onlara şöyle dedi:

Yas tutmayın çok! Kudretliydi ölen,

şanına yakışır oldu sonu. Höyüğü yükseldiğinde

ağlayacak kadınlar ardından. Şimdi cenk çağırıyor bizi!

Yine de kendisi de ağlıyordu konuşurken. "Silahşörleri burada kalsın," dedi, "ve çatışma üzerinden geçmesin diye bedenini şan ile alandan taşısınlar! Evet, burada yatan kralın diğer adamlarını da." Katledilmiş olanlara baktı isimlerini bir bir sayarak. Sonra aniden kızkarde-

ſi Govvyn'i gördü yattığı yerde, onu tanıdı. Bir an için, tam haykıracakken bir ok ile kalbi parçalanana bir adam gibi durdu; sonra yüzü l gibi bembeyaz kesildi; içinde soğuk bir hiddet yükseldi, öyle ki bir süre istese de konuşmadı. Üzerine cin çarpmış gibi bir hal geldi.

"Eowyn, Eowyn!" diye bağırdı en sonunda. "Gowyn nasıl vardın buraya? Bu ne biçim bir delilik, ne biçim bir şeytanlık? Ölüm, ölüm, ölüm! Ölüm alsın hepimizi!"

Sonra kimseye danışmadan, Şehir'den gelen adamların yaklaşmasını beklemeden düşmanlarının koca ordusunun ön cephesine dosdoğru mahmuzladı atını ve saldırının başlaması için yüksek sesle haykırdı. Savaş alanının üzerinde berrak sesi gümbürdetti çağrısını: "Ölüm! Srn, sürün atlarınızı yıkıma ve dünyanın sonuna!"

Bununla birlikte ordu harekete geçti. Fakat Rohirrim artık şarkı söylemiyordu. Tek bir sesle, olanca güçleriyle, korkunç bir biçimde Ölüm.' diye hay kırıyorlardı; savaş büyük bir akıntı gibi hız kazanarak göçmüş krallarının etrafından toparlanıp geçti ve güneye doğru gürledi.

Ve hobbit Meriadoc hâlâ orada durmuş, gözyaşları arasında gözlerini kırptırıyor; kimse onunla konuşmamıştı; aslında ona kulak asan yok gibiydi. Gözyaşlarını aceleyle silerek Eovvyn'in ona vermiş olduğı yeşil kalkanı almak için eğildi; kalkanı arkasına astı. Sonra elinden düşen kılıcına bakındı; çünkü darbesini indirirken kolu uyuşmuştu ve artık sadece sol elini kullanabiliyordu. Ama o da ne! Silahı orada duruyordu da keskin kısmı ateşe sürülmüş kuru bir dal gibi tütüyordu; o bakarken kılıç büzüştü, büzüştü ve yok oldu.

Böyle yok olup gitti Höyük Yaylalan'nın kılıcı, Batielli'lerin eseri. Ama kılıcın kaderini, Dnedain henüz gençken ve düşmanlarının en belli başlı korkuları Angmardiyan ile bu diyarın büyücü kralı olduğı zamanlarda, Kuzey Krallığı'nda uzun süre önce yavaş yavaş yapmış olan kişi bileydi, mutlu olurdu. Başka hiçbir kılıç, isterse çok daha kudretli eller tarafından kullanılmış olsun, o düşmanda öyle acı bir yara açamaz, ölümsüz etini yaramaz, onun iradesinin görünmeyen gücünü dokuyan büyüyü bozamazdı.

Adamlar kralı kaldırmışlardı artık; mızrak sopalarının arasına pelerinlerini sererek onu Şehir'e doğru taşıyacak bir sedye yaptılar ida-reten: diğerkleri de Eowyn'i kibarca kaldırdı ve onu da kralın ardından

129

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

taşıdı. Fakat kralın hanedanına mensup adamları henüz savaş alanından getiremiyorlardı; çünkü kralın silahşörlerinin yedisi düşmüştü orada, başları Dorwine de aralarındaydı. Böylece onları düşmanlarından ve o kötü hayvandan ayrı bir yere uzatıp etraflarına mızraklar yerleştirdiler. Daha sonra, her şey olup bittikten sonra geri dönerek orada bir ateş yakıp hayvanın leşini yaktılar; fakat Karyele için bir mezar kazarak, mezara üzerinde Gondor ve Yurt dillerinde ſu yazıların kazınmış olduğı bir taş diktiler:

Sadık bir hizmetkârı ama efendisinin felaketi oldu yine de, Tezayağın tayı, hızlı Karyele.

Uzun ve yeşil bitti Karyele'nin mezarı üzerindeki otlar, ama o hayvanın yakıldığı yerdeki toprak hep kara ve çıplak kaldı.

Artık yavaş yavaş ve hüzünle yürüyordu Merry taşıyıcıların yanında; çatışmaya kulak asmıyordu. Yorgundu, acı içindeydi ve elleri, kolları, bacakları sanki üşüyormuş gibi tir tir titriyordu. Denizden büyük bir yağmur geldi; sanki her şey ThĖoden ve Eowyn için ağılıyor, Şehir' deki yangını gri gözyaşlarıyla söndürüyordu. Derken puslar arasından Gondor'lulann öncülerinin gelmekte olduğunu gördü. Dol Amroth Prensi Imrahil sürdü atını ve onların önünde dizginlerini çekti.

"Yükünüz nedir Rohan'ın insanları?" diye bağırdı.

"Theoden Kral," diye cevap verdiler. "ld. Fakat EomerKral yönetiyor artık cengi: Ak sorgucu rüzgârda dalgalanan o."

Bunun üzerine prens atından inerek krala ve kralın büyük saldırısına hürmeten tabutunun yanında diz gkp ağıladı. Sonra ayağa kalkarak Eowyn'e baktı ve şaşkınlıklar içinde kaldı. "Burada bir kadın var galiba?" dedi.

"İhtiyacımız karşısında Rohirrim kadınları da mı savaşa geldi?"

"Hayır! Bir teki sadece," diye cevap verdiler. "Hanım Govvyn'dir o, Eomer'ın kızkardeşi; bu saate kadar onun geldiğinden haberimiz yoktu, ſimdi kahroluyoruz bu yüzden."

Sonra prens, yüzü solgun ve soğuk da olsa onun güzelliğini görerek, daha yakından bakmak için eğilirken kızın eline değdi. "Rohan' lıları!" diye bağırdı. "Aranızda hiç hekim yok mu? Ölümcül bir yara ile yaralanmış olabilir ama kanımca hâlâ yaşıyor." Kolundaki parlatılmış kol zırhını kızın soğuk dudaklarına götürdü: zırhın üzerinde an-

131

130

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

KRALIN DÖNÜŞÜ

çok görülebilen minik bir buğu oluşmuştu.

"Artık aceleye ihtiyaç var," dedi ve birini hemen Şehir'e geri yolladı yardım getirmesi için. Kendisi ise ölmüş olana eğilerek veda etti ve atma atlayarak savaşa gitti.

Artık çatışma Pelennor tarlalarında bütün şiddetiyle artmaya başlamıştı; silahların gürültüsü arşa varıyordu adamların haykırısları ve atların kişnemeleriyle. Borular öttürülüyor, borazanlardan kulakları tırmalayan sesler çıkıyor, mûmak'lar savaşa sürülürken böğürüyorlar-dı. Şehir'in güney surları altında Gondor'un piyadeleri, hâlâ burada büyük bir güç halinde toplanmış bulunan Morgul alaylarıyla karşılaşmışlardı. Fakat süvariler doğuya Gomer'in imdadına gittiler: Anahtarlar Muhafızı, Lossarnach Beyi Uzun Hurin, Yeşil Tepeler'den Hirluin ve etrafında silahşörleriyle zarif Prens Imrahil.

Rohirrim onların yardımına çok çabuk gelemedi; çünkü şans Gö-mer'e karşı dönmüş, hiddeti kendisine zarar vermişti. Saldırısdaki o büyük hiddet düşmanlarının ön safını hemen hemen tamamen alaşağı etmiş ve Süvarilerin üçgen şeklinde ilerleyen büyük kümesi Güneyli-ler'in saflarından geçerek atlılarını mağlup etmiş, piyadelerini mahvetmişti. Fakat mûmak'lann gittiği yere atlar gitmiyor, ürküyor, yoldan sapıyorlardı; büyük canavarlarla dövüşülmemişti, onlar savunma kuleleri gibi duruyorlar, Haradrim onların etrafında toplanıyordu. Ve eğer Rohirrim saldırırken Haradrim'den üç kere daha az sayıda idiyse bile, kısa bir süre sonra durumları daha da kötü oldu; çünkü artık Os-giliath'tan savaş alanına yeni güçler akmaya başlamıştı. Bunlar buraya Şehir'i ve Gondor'u yağmalamak için toplanmış ve komutanlarının emrini bekliyorlardı. Komutanları artık yok edilmişti; fakat Mor-gul'un vekili Gothmog onları bu karışıklığın içine atmıştı; baltalarıyla Doğulular, Khand'ın Variag'lan, allar içinde Güneyliler, Uzak Harad' dan beyaz gözlü, kırmızı dilli yan deve benzeyen kara renkli adamlar. Kimisi şimdi Rohirrim'in ardından aceleyle gidiyor, diğerleri Gondor'un güçlerini durdurmak ve Rohan'a katılmalarına mani olmak için batı tarafını tutuyorlardı. Gün böyle başlayıp Gondor'un aleyhine dönmüş, ümitleri azalırken ve öğlen zamanlarında artık büyük bir rüzgâr eser, yağmur kuzeye koşar ve güneş parlarken Şehir'den yeni bir haykırış işitildi. O berrak havada surlardaki gözcüler dehşet veren yeni bir görüntüye tanık oldular ve son umutlan da kendilerini terk etti.

Çünkü Anduin, Harlond'daki kıvamından öyle akıyordu ki Şehir'den bakan adamlar birkaç fersah boyunca nehri uzunlamasına görebiliyorlardı; gözleri keskin olan biri, gelen herhangi bir gemiyi yaklaşıırken görebilirdi. Ve o yöne bakarak dehşetle bağınıyorlardı; pml pm\ akarsu üzerinde kapkara bir filonun rüzgârla geldiğini görmüşlerdi: Kadırgalar ve bir sürü kürekli ağır gemi ve meltemde bel büken kara yelkenler. "Umbar Korsanları!" diye bağıştı adamlar. "Umbar Korsanları! Bakın! Umbar Korsanları geliyor! Demek ki Belfalas düşmüş, Ethir de; Lebennin de gitti. Korsanlar üzerimize geldi! Bu kör talihin son darbesi!" Şehir'de kumanda edecek kimse kalmadığı için, kimisi gelişigüzel çanlara koşarak alarm verdi; kimisi askerlerin geri çekilmesi için borazanları üfledi. "Surlara geri gelin!" diye bağırıldılar. "Surlara geri gelin! Her yer basılmadan geri gelin!" Fakat gemilere hız kazandıran rüzgâr onların bütün feryatlarını uzağa taşıdı. Gerçi Rohirrim'in ne haberlere, ne de alarma ihtiyacı vardı. Hepsı kendiliklerinden kara yelkenleri gayet iyi görebiliyorlardı. Çünkü Eo-mer artık Harlond'dan ancak bir mil kadar uzaktaydı ve arkasından yeni düşmanlar kaynaşarak gelip onların Prens'le bağlantısını keserken, karşılaştığı ilk düşmanın büyük baskısı onunla liman arasında kalmıştı. Şimdi Nehir'e bakıyordu; içindeki bütün ümit öldü ve biraz önce kutsadığı rüzgâra şimdi lanet etmeye başladı. Fakat Mordor'un ordulan yüreklenmişlerdi; yeni bir heves ve taşkınlıkla dolarak bağıra çağıra saldırıya geçtiler.

Eomer'in ruhu sertleşmiş ve akıllı bir kez daha açılmıştı. O tarafa gelebilecek bütün adamları sancağı altında toplayabilmek için borula-n çaldırdı; çünkü en azından büyük bir duvar oluşturmayı düşünüyordu; dayanabildiği kadar burada kalıp, düşünceye kadar yerde savaşmayı, Batı'da son Yurt Kralı'nı hatırlayacak hiçbir adam kalmayacağı halde, Pelennor kırlarında şarkılara geçecek işler başarmayı düşünüyordu. Böylece yeşil tepeciğe sürerek atını buraya sancağını dikti ve Ak Atlı sancak rüzgârda çırpınmaya başladı. Kuşkudan, karanlıktan çıkıp günün doğuşuna kılıcını çekip geldim güneşte şarkı söyleyerek. Umudun bittiği kalplerin kırıldığı yere sürdüm atımı: Gazaba, yıkıma ve kızıl bir guruba vardım şimdi!

Bu mısraları okudu ama yine de bunları söylerken güldü. Çünkü bir kez daha savaşın arzusunu duyuyordu içinde; henüz yaralanma-mıştı, gençti ve kraldı: Düşmüş bir halkın kralı. Ama daha ümitsizliğine gülmesi sona ermeden bir kez daha kara gemilere baktı ve onlara meydan okuyarak kılıcını kaldırdı.

Sonra bir hayrettir aldı Eomer'i; büyük de bir coşku; kılıcını güneşe doğru fırlattı ve tekrar yakalarken şarkılar söyledi. Bütün gözler onun bakışını izledi ve o da ne! En öndeki gemide büyük bir bayrak açıldı, gemi Harlond'da doğru dönerken rüzgâr bu bayrağı gözler önüne serdi. Ak Ağaç çiçek açmıştı bayrakta, Gondor için; fakat etrafında Yedi Yıldız vardı ve üzerinde bir taç, yani Elendil'in sayısız yıldır hiçbir hükümdarın kullanmadığı nişanı. Ve yıldızlar güneş ışığında alev alevdi çünkü Elrond'un kızı Arwen tarafından' değerli taşlarla işlenmişti; taç da sabah ışığında parlak görünüyordu çünkü mithril ve altından yapılmıştı.

Böyle varmıştı Isildur'un varisi Arathorn oğlu Aragorn Ölülerin Yolu'ndan Gondor krallığına, Deniz'den gelen yelle taşınarak; Rohir-rim'in cümbüşü bir kahrkaha seli ve kılıçların şimşeği; Şehir'in neşesi ve şaşkınlığı ise borazanların müziği ve çanların sesi olmuştu. Fakat Mordor'un ordularını bir delilik sarmıştı ve kendi gemilerinin düşmanlarıyla dolu olması onlara bir çeşit büyü gibi gelmişti; kaderin gelgitlerinin kendi aleyhlerine döndüğünü ve sonlarının yakın olduğunu anlayınca üzerlerine kara bir korku düştü.

Doğuya sürdüler atlarını Dol Amroth'un silahşörleri, önlerinde düşmanı sürerek: Dev adamları, Variag'ları ve güneş ışığından nefret eden orklar. Güneye ilerledi Gömer; adamlar onun gözü önünde kaçıştılar ve örs ile çekiç arasına kısıldılar. Çünkü artık adamlar gemilerden Harlond iskelelerine atlıyorlar ve kuzeye doğru bir yıldırım gibi esiyorlardı. Legolas ve elinde baltası ile Gimli de geldi; ve Leben-nin, Lamedon ve Güney tımarlarından bahadır halkını yöneten sanca-ğıyla Halbarad ve Elladan, alnında yıldızlarıyla Elrohir ve Kuzeyin Kolcuları, ağır elli Dünedain. Fakat hepsinin önünden yeni tutuşturulmuş bir ateş gibi parlayan Batının Alevi Anduril, yani en az eskisi kadar ölümcül dövülmüş Narsil ile Aragorn gidiyordu ve alnında Elendil'in Yıldızı vardı.

Ve böylece sonunda Eomer ile Aragorn savaşın ortasında buluştular; kılıçlarına yaslanarak birbirlerine baktılar; memnundular.

"Aramızda Mordor'un bütün orduları olduğu halde böyle buluştuk

işte yine," dedi Aragorn. "Borukent'te böyle söylememiş miydim?"

"öyle konuşmuştun," dedi Eomer, "fakat umut insanları genellikle kaldırır ve o zamanlar ben senin uzağı gören bir kişi olduğumu bilmiyordum. Yine de beklenmedik anda gelen bir yardım iki kere kutlu olsun; dostların karşılaşması daha önce hiç böyle neşe dolu olmamıştır." Ve birbirlerinin ellerini kavradılar. "Daha iyi bir zamanda da olamazdı," dedi Eomer. "Çok da erken gelmedin arkadaşım. Çok kayıp ve üzüntüler geldi başımıza."

"O halde, haydi bunların öcünü alalım bu konuda konuşmadan önce!" dedi Aragorn, ve birlikte savaşa sürdüler atlarını.

Hâlâ önlerinde zorlu bir dövüş ve uzun bir uğraş vardı; çünkü Güneyliler hem cesur hem de sağlam insanlardı ve çaresizlikleri içinde hiddetliyidiler de; Doğulular da güçlü, savaşta pişmiş, aman dilemeyen insanlardı. O yüzden, kâh burada, kâh orada, yanmış bir müstemilat veya ambarın yanında, bir tepecikte veya toprak yığını üzerinde, surların altında veya alanda hâlâ bir araya toplanmaya devam ettiler, saldırdılar ve gün geçip gidinceye kadar dövüştiler.

Sonra, sonunda Güneş Mindolluin'in ardından battı ve bütün gökyüzünü büyük bir yangınla doldurdu, böylece tepeler ve dağlar kanla boyanmış gibi oldu; Nehir'den ateş akıyordu ve gece çökerken Pelen-nor otları al al uzanıyordu. Ve tam o saatte Gondor Meydan Savaşı bitmişti; Rammas'ın çemberi içinde canlı tek bir düşman kalmamıştı. Ölümüne veya Nehir'in kızıl köpüğünde boğulmak için kaçanlar hariç hepsi kılıçtan geçmişti. Çok azı doğuya doğru Morgul veya Mordor'a gidebilmişti; Haradrim ülkesine ise uzaktan bir masal ulaşmıştı sadece: Gondor'un hiddetinin ve dehşetinin bir söylentisi.

Aragorn, Eomer ve İmrahil Şehir Cümlekapısı'na doğru geri sürdüler atlarını; artık yorgunluktan ne sevinecek, ne üzülecek durumdaydılar. Bu üçü hiç yara almamıştı; çünkü böyleydi onların yazgıları ve bileklerinin gücü ile hüneri; gerçekten de çok az kişi onlara dayanabilmiş veya hiddetleri sırasında yüzlerine bakabilmişti. Fakat diğerlerinin çoğu yaralanmış, sakatlanmış veya savaş alanında ölmüştü. Baltalar atından inmiş tek başına dövüşen Forlong'u biçmişti; okçularını canavarların gözlerini vurmaları için yönetirken mûmaklan. saldırdı hem Morthond'lu Duilin, hem de kardeşi çiğnenerek ölmüşlerdi. Ne zarif Hiruin dönebilmişti Pinnath Gelin'e, ne Grimbald Grims-

lade'e, ne de bükülmez bilekli Halbarad Kuzey topraklarına. Ünü olmayan, isimsiz az insan göçmedi, ister komutan-olsun, ister er; çünkü bu çok büyük bir savaştı ve bu savaşta bütün olup bitenleri anlatan hiçbir öykü yazılmamıştır daha. Sonradan, çok zaman sonra Rohan'da bir destancı Mundburg Höyükleri'nden söz etti türküünde:

Tepelerde çınlayan boruları duyduk, Güney krallığında parlıyordu kılıçlar. Küheylanlar sabah rüzgârı gibi Daldı Stoningland'a. Cenk oldu. Orada düştü Başkomutan Theoden, kudretli Thengeloğlu, dönmedi bir daha altın saraylarına ve Kuzey kırlarındaki yeşil otlaklara. Harding ve Guthldf, Dûnhere ve Deonvine, yiğit Grimbold Herefara ve Herubrand, Horn ve Fastred dövüşüp düştüler orada, o uzak ülkede: Mundburg Höyükleri altında, küfler içinde yatıyorlar şimdi yoldaşları Gondor bey teriyle. Ne zarif Hirluin dönebildi deniz kıyısındaki tepelere, ne de yaşlı Forlong döndü zaferle Arnach'a, ülkesinin çiçekli vadilerine; Derufin ve Duilin, uzun boylu okçular, dönemediler kara sulara, dağların gölgesindeki Morthond göllerine. Beyler ve erler kabul ettiler sabah vakti ve gün sonunda ölümü. Uzun zamandır uyurlar şimdi Ulu Nehir kıyısında, Gondor'un çimenleri altında. Şimdi gözyaşları gibi, parlayan gümüş gibi akan su, oO gün kıpkızıl güdüyordu: Günbatımıyla alevlenmişti kana boyalıKöpükler; işaret kuleleri gibi yanıyordu dağlar akşam vakti; Rammas Echor'a al al düşüyordu çiğ.

BÖLÜM VII

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

Cümlekapısı'ndaki kara gölge çekildikten sonra bile Gandalf kıpırdamadan durdu. Fakat Pippin, sanki üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi ayağa kalktı; boruları dinleyerek ayakta durdu ve kalbinin mutluluktan infilak edebileceğini hissetti. Bir daha hiçbir zaman, uzaktan gelen bir boru sesini gözleri yaşarmadan dinleyemedi. Fakat o anda birden görevi geldi aklına ve ileri doğru koştu. Aynı anda Gandalf kıpırdadı ve Gölgeyle'yle konuştu; tam Cümlekapısı'ndan geçip gitmek üzereydi.

"Gandalf, Gandalf!" diye bağırdı Pippin; Gölgeyle durdu.

"Burada ne arıyorsun?" dedi Gandalf. "Siyah ve gümüş giyenlerin, efendileri izin vermedikçe Hisar'dan ayrılmamaları Şehir'in bir kuralı değil mi?"

"İzin verdi," dedi Pippin. "Beni salverdi. Ama ben korkuyorum. Orada çok korkunç bir şey olabilir. Hükümdar aklını kaybettiler, diye düşünüyorum. Korkarım hem kendini, hem de Faramir'i öldürecek. Bir şeyler yapamaz mısın?"

Gandalf açılan kapıdan baktı; daha şimdiden savaş alanında artmaya başlayan çatışma seslerini duyabiliyordu. Yumruklarını sıktı. "Gitmem lazım," dedi. "Kara Süvari ortalarda; hâlâ bize zarar verebilir. Hiç vaktim yok."

"Ama Faramir!" diye bağırdı Pippin. "O ölmedi, onu canlı canlı yakacaklar eğer biri onları durdurmazsa."

"Canlı canlı mı yakacaklar?" dedi Gandalf. "Neymiş bu hikâye böyle? Çabuk çabuk anlat!"

"Denethor Mezarlar'a gitti," dedi Pippin, "Faramir'i de götürdü ve hepimizin yanacağını söylüyor; beklemeyecekmiş, odunları çatıp kendini yaktıracak, Faramir'i de. Adamları odun ve yağ getirmeleri

136

KRALIN DÖNÜŞÜ

için gönderdi Bunu Beregon'da söyledim ama korkarım o bulunduğu yerden ayrılmaya cesaret edemeyecek Nöbetteydi Sonra zaten o ne yapabilir ki? Böyle çıktı Pippin'in öyküsü ağzından, bir yandan uzanıp titreyen ellerle Gandalf'ın dizine dokunurken "Faramir'i kurtaramaz mısın?"

"Belki kurtarabilirim," dedi Gandalf, "ama eğer onu kurtarırsam diğerleri ölecek korkarım Evet, gelmem lazım geliyor, başka hiçbir yardım ona ulaşamaz Fakat bu iş, kötülük ve hüzneden olacak Kalemizin içinden bile vurabiliyor Düşman bizi Çünkü şu anda işbaşında olan onun iradesi "

Sonra kararını verdikten sonra hızla harekete geçti Pippin ı yakalayıp önüne yerleştirerek tek bir sözle Gölgeyle'yi dondurdu Minas Tirith'ın tırmanan caddelerinden takırdayıp geçtiler arkalarındaki savaş sesleri yükselirken Her yerde adamlar yeislerinden ve korkularından kurtularak silahlarını kapıyorlar, birbirlerine şöyle sesleniyorlardı Rohan geldi!" Komutanlar haykırıyor, bölükler toplanıyordu, çoğu Cümlekapısı'ndan çıkmaya başlamıştı bile

Prens tmrahıl ile karşılaştılar, Prens onlara seslendi Ne yana şimdi Mithrandir" Rohırrım Gondor kırlarında dövüşüyor1 Bulduğumuz bütün gücü bir araya getirmeliyiz "

"Daha da fazlasına ihtiyacınız var," dedi Gandalf "Elinden geldiğince tez git İlk fırsatta geleceğim Fakat Hükümdar Denethor için yapmam gereken acil bir iş var Hükümdar'ın yokluğunda kumandayı sen al!

Yollarına devam ettiler, tırmanıp Hısar'a yaklaştıkça yüzlerine çarpan rüzgârı ve güney göğünde artmakta olan bir ışığı hissettiler, uzaktaki sabahın pırıltısını yakaladılar Fakat önlerinde ne gibi bir kötülüğün olduğunu bilmediklerinden ve çok geç kalmış olmaktan korktuklarından bu onlara çok az bir ümit getirdi "Karanlık geçiyor," dedi Gandalf, "ama Şehir in u/erine hâlâ tüm ağırlığı) la çökmüş duruyor" Hısarın kapısında nöbetçiye rastlamadılar Demek ki Beregond sızmış, dedi Pippin biraz daha fazla ümitle Dönerek Kapalı Kapı ya giden yol boyunca hı/ld ilerlediler Kapı ağzına kadar açık dııuyoy du kapıcı yere serilmişti Kapıcı öldürülerek anahtarı alınmıştı Düşman in ış1 dedi Gandalf 'Böyle işlere bayılır Dostu dostu düşürmek, gonullerdeki kargaşa yüzünden bölünen sadakat' Attan

DENETHOR U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR 137

inerek Gölgeyele'ye ahırına dönmesini söyledi ' Çünkü dostum," dedi, "sen ve ben çok önceleri kırlarda koşmalıydık, fakat başka işler beni alıyordu Yine de eğer çağırırsam çabucak gel" Kapı'yı geçip dolambaçlı dik yoldan inmeye başladılar Işık artmaya başlamıştı, yolun yanındaki uzun sütunlar ve yontular gri hayaletler gibi yavaş yavaş geçiyorlardı Aniden sessizlik bozuldu, altlarından bağırış seslen, şakırdıyan kılıçlar duydular Böyle sesler Şehir'in inşa edildiği zamanlardan beri kutsal yerlerde hiç duyulmamıştı Sonunda Rath D'i'nen'e vardılar ve koca kubbesi altında alacakaranlıkta yükselen Vekilharçlar Evi'ne doğru seyrítettler "Durun1 Durun" diye bağırdı Gandalf kapıların önünde bulunan taş merdivene doğru sığırayarak "Durdurun bu deliliği" Çünkü orada, ellerinde kılıçları ve meşalelerle Denethor'un hizmetkârları vardı, fakat sundurmanın en üst basamağında Beregond tek başına durmuştu Nöbetçilerin siyah ve gümüş renklen içinde, kapıyı onlara karşı savunuyordu Daha şimdiden ıkısı, kutsal yerleri kanlarıyla kirleterek onun kılıcıyla düşmüştü, diğerleri de onu lanetliyorlar, yasalara karşı gelmekle ve efendisine hamlik etmekle suçluyorlardı Tam Gandalf ile Pippin ileri koşarken ölümlerin evinin içinden Denethor'un şöyle bağırdığını duydular "Çabuk, çabuk1 Size emrettiğimi yapın1 Bu hamı oldurun benim için1 Yoksa bunu kendim mi yapmam gerekiyor" Bunun üzenne Beregond'un sol eliyle kapalı tuttuğu kapı zorla çevrilerek açıldı, tam arkasında uzun boyu ve tüm kötülüğüyle Şehir'in Hükümdarı duruyordu, gozlennde alev gibi bir ışık vardı ve elinde kınından çekilmiş bir kılıç tutuyordu Fakat Gandalf basamaklardan sıçradı, adamlar onun önUnden kaçışarak gozlenni kapadılar, çünkü onun gelişi, karanlık bir yere giren beyaz bir ışık gibiydi, üstelik büyük bir öfkeyle geliyordu. Elini kaldırdı ve bu darbesiyle Denethor'un kılıcı havaya uçup elinden kurtularak arkasına, evin gölgeleri içine düştü, Denethor, Gandalf m önünde hayretlere düşmüş biri gibi geriledi "Nedir bu beyim9" dedi buyucu Ölümlerin evlen yaşayanlar için değildir Ve neden adamlar burada, Kutsal Yerlerde dövüşüyorlar, Cumlekapısı nın önünde yeterince çatışma varken0 Yoksa düşmanımız Rath D'inen e kadar bile geldi mi9 "Ne zamandan beri Gondor Hükümdarı sana karşı sorumlu oldu9" dedi Denethor 'Yoksa kendi hizmetkârlarıma emir veremeyecek mı-

138 KRALIN DÖNÜŞÜ

yim?" "Verebilirsin," dedi Gandalf. "Fakat delilik veya kötülüğe dönerse iraden, başkaları sana karşı çıkabilirler. Oğlun Faramir nerede?" "İçeride yatıyor," dedi Denethor, "yanıyor, daha şimdiden yanıyor. Etlerini tutuşturmuşlar. Fakat kısa bir süre sonra her şey yanacak. Batı kaybetti. Her şey büyük bir yangına dönüşecek ve her şey bitecek. Kül! Rüzgârda savrulan kül ile duman!" O zaman, ondaki deliliği gören Gandalf, kötü bir şey yapmış olmasından korktu ve Denethor içerdeki masanın yanında duruncaya kadar gerilerken o da ileriye doğru bir hamle yaptı, arkasında Bere-gond ve Pippin ile. Fakat burada Faramir'i yatakta, hâlâ ateşler içinde hayaller görürken buldular. Masanın altına ve etrafına yukarılara kadar odun istiflenmiş ve her şey yağ ile ıslatılmıştı, hatta Faramir'in giysileri ile örtüleri bile; fakat henüz hiçbir tutuşturulmamıştı. Sonra Gandalf tıpkı gücünün ışığı gri pelerininin içinde nasıl gizliyse içinde öyle gizli kalmış kuvveti ortaya çıkartıverdi. İnce odunların üzerine zıpladı, hasta adamı kaldırarak yine kolaycacık yere sıçradı ve onu kapıya doğru taşıdı. Fakat o bunu yaparken Faramir homurdanarak rüyasında babasına seslendi. Denethor trans halinden kurtulan biri gibi irkildi; gözündeki alev söndü ve ağlamaya başladı; şöyle dedi: "Oğlumu benden ayırmayın! Bana sesleniyor."

"Sesleniyor," dedi Gandalf, "fakat sen henüz onun yanına varamazsın. Çünkü ölümün eşliğindeyken onun şifa araması gerek, bula-masa da. Senin görevine gelince, senin Şehir'inin savaşına çıkmam lazım, orada ölüm seni bekliyor olabilir. Bunun böyle olduğunu sen de gönülden biliyorsun."

"Bir daha uyanmayacak," dedi Denethor. "Savaş boşuna. Neden daha fazla yaşamayı isteyelim? Neden ölüme yan yana gitmeyelim?"

"Hüküm sana verilmemiş Gondor'un Vekilharcı, kendi ölümünün saatini tesbit etmen için," diye cevap verdi Gandalf. "Ve sadece Karanlık Güç'ün etkisi altındaki kâfir krallar böyle yaparlar, kibir ve yeisle kendilerini yok edip kendi ölümlerini kolaylaştırmak için akrabalarını öldürürler." Sonra kapıdan geçerek Faramir'i bu ölümcül evden çıkardı; Faramir'i buraya taşımış olan ve o anda sundurmada duran sedyeye yatırdı. Denethor onu izleyip, yüzünde oğluna duyduğu hasret, titreyerek durdu. Ve bir an için herkes elem içindeki Hükümdarı sessiz ve hareketsiz seyrederken o duraksadı.

139

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

"Haydi!" dedi Gandalf. "Bize ihtiyaçları var. Senin yapabileceğin çok şey vardâla."

Sonra aniden güldü Denethor. Yeniden uzun boyuyla mağrur bir biçimde dikildi ve çarçabuk geriye, masanın yanına sıçrayarak, başının altına yastık etmiş olduğu şeyi aldı. Sonra kapıya gelerek örtüyü çekti ve o da ne! Elleri arasında bir palanır tutuyordu. Bunu yukarı kaldırdıkça, seyredenlere kürenin içi içten gelen bir alevle parlıyor gibi geldi, öyle ki Hükümdar'ın ince yüzü sanki kızıl bir ateşle aydınlatılıyordu; siyah gölgelerle kesin hatlara sahip yüzü sert bir taştan kesilmiş gibi soylu, mağrur ve korkunç duruyordu. Gözleri parladı.

"Kibir ve yeis!" diye haykırdı. "Ak Kule'nin gözlerinin kör olduğunu mu zannetmiştin? Hayır, senin bildiğinden daha çoğunu gördüm Gri Ahmak. Çünkü senin umudun cahillikten başka bir şey değil. Git o halde, şifa bulmaya çalış! Git de dövüş! Kibir. Çünkü bir günlüğüne, savaş alanında azıcık bir yerde bir zafer kazanabilirsin. Fakat şu anda uyanmakta olan Güç'e karşı zafer kazanılamaz. Bu Şehir'e sadece elinin ilk parmağı ulaşmıştır. Bütün Doğu hareket halinde. Şu anda sizi umutlandıran rüzgâr bile sizi arkadan vuruyor, Anduin'den kara yelkenli bir filoyu sürüklüyor. Batı kaybetti. Esir olmak istemeyenlerin ayrılma vakti geldi."

"Bu tür nasihatlerin Düşman'ın zaferini kesinleştireceğine kuşku yok," dedi Gandalf.

"Umutlanmaya devam et o halde!" diye güldü Denethor. "Seni tanımaz mıyım ben Mithrandir? Sen, benim yerime hüküm sürmeyi; kuzeyde, güneyde veya batıda bulunan bütün tahtların arkasında olmayı umuyorsun. Senin aklını ve aklının takip ettiği yolu okudum. Buradaki bu buçukluğa sessiz kalması için emirler verdiğini bilmiyor muyum? Onu buraya, benim odamda casusluk etsin diye getirdiğini? Yine de birlikte konuşurken yol arkadaşlarınızın hepsinin isimlerini ve amaçlarını öğrendim. Böyle işte! Sol elinle beni bir süre için Mor-dor'a karşı kalkan gibi kullanırken sağ elinle Kuzeyli bu Kolcuyu beni yerimden etmek için getireceksin.

"Fakat sana söylüyorum Gandalf Mithrandir, ben sana alet olmayacağım! Ben Andrion Hanedanı'nın Vekilharcı'yım. Bir zıpcıktının bunak teşrifatçısı olmak için aşağıya adım atmam, iddiası bana kanıtlanmış olsaydı bile, yine de sadece İsilbur'un soyundan geliyor, o kadar. Ben öyle birine, hükümdarlık ve asaletten çok önce yoksun kalmış düzensiz bir hanedanın son üyesine boyun eğmem."

141

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

140

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Ne yaparsın o zaman," dedi Gandalf, "eğer isteğine karışılmayacak olsaydı?"

"Her şeyin, yaşamım boyunca olduğu gibi olmasını istedim," diye cevap verdi Denethor, "ve benden önceki atalarımın zamanında, barış içindeki bu Şehir'in Hükümdarı olmak ve tahtımı kendi kendinin efendisi olan, bir büyücünün çırağı olmayan oğluma bırakmak istedim. Fakat eğer kader bunu bana vermiyorsa o halde hiçbir şey istemiyorum: ne sönük bir yaşam, ne bölünmüş bir sevgi, ne de eksilmiş bir onur."

"Bana, sadakatle görevini teslim eden bir Vekilharç ne sevgi, ne de onurda alçalmaz gibi geliyor," dedi Gandalf. "Ayrıca en azından, ölümü hâlâ kesin değilken oğlunun elinden seçeneğini çalmış olmazsın."

Bu sözlerle Denethor'un gözleri yeniden alevlendi; Taş'ı kolunun altına kıştırarak bir bıçak çekti ve tabuta doğru yürüdü. Fakat Bere-gond ileri doğru atılarak kendini Faramir'in önüne sürdü.

"Demek öyle!" diye haykırdı Denethor. "Daha şimdiden oğlunun sevgisinin yarısını kazanmıştın. Şimdi de silahşörlerimin kalplerini çalıyorsun ki sonunda onlar beni oğlumdaki tamamiyle mahrum bıraksınlar. Fakat en azından şu konuda benim isteğime karşı koyamayacaksın: Kendi sonuma hükmetme isteğime."

"Buraya gelin!" diye bağırdı hizmetkârlarına. "Gelin, hepiniz de alçak değilsiniz ya, gelin!" Bunun üzerine ikisi, merdivenlerden onun yanına koştu. Çabucak birisinin elindeki meşaleyi kaparak eve geri sığırdı Denethor. Gandalf ona engel olamadan sopayı yakacakların arasına-soktu ve odunlar hemen çıtırdayarak alevle gürlledi. Sonra Denethor masaya sığırayarak orada durdu ve ateş ile duman etrafında çelenk olurken o, ayaklarının dibinde duran vekilharçlık esasını alıp dizinde kırdı. Parçalan alevlere atarak eğilip masanın üzerine uzandı ve palantir'i her iki eliyle iyice kavrayarak göğsünün üzerine koydu. Ve derler ki, ondan sonra Taş'a kim bakarsa baksın, eğer başka bir amaca çevirmek için büyük bir iradesi yoksa, sadece alevler içinde buruşup yok olan iki yaşlı el görürmüş.

Gandalf acı ve dehşetle yüzünü çevirdi ve kapıyı kapattı. Bir süre için düşünceler içinde durdu sessizce eşikte, diğerleri içeriden gelen ateşin ağgözlü gürleyişini dinlerken. Sonra Denethor'dan büyük bir haykırış duyuldu; daha sonra bir daha ne konuştu, ne de ölümlü insanlar arasında görüldü.

"işte böylece gelip geçti Ecthelion oğlu Denethor," dedi Gandalf. Sonra Beregond'a ve Hükümdar'ın donakalmış hizmetkârlarına döndü. "Ve böylece bitiyor Gondor'un sizin bildiğiniz haliyle günleri; ister iyi, ister kötü olsun o günler geride kaldı. Burada kötü şeyler yapıldı; fakat gelin artık aranızdaki bütün husumeti bir kenara bırakın, çünkü bu husumet Düşman tarafından tertip edilmişti ve onun isteklerine hizmet ediyordu. Kendi dokumadığınız savaş görevlerinin ağında sıkışmış buldunuz kendinizi. Ama düşünün, siz, Hükümdar'ın körü körüne itaat eden hizmetkârları; eğer Beregond hainlik etmemiş olsaydı. Ak Kule'nin komutanı Faramir de yanmış olacaktı.

"ölen yoldaşlarınızı bu uğursuz yerden taşıyın. Biz de Gondor Vekilharcı Faramir'i huzur içinde uyuyabileceği ya da yazgısı o ise ölebileceği bir yere taşıyalım."

Bunun üzerine sedyeyi kaldıran Gandalf ile Beregond, arkalarında başını önüne eğmiş Pippin ile Şifa Evleri'ne doğru taşımaya başladılar Faramir'i. Fakat Hükümdar'ın hizmetkârları çarpılmış gibi ölü evinde duruyorlardı; tam Gandalf Rath Dfnen'in sonuna varmıştı ki büyük bir gürültü koptu. Arkalarına baktıklarında evin kubbesinin çabrdadığını ve içinden duman püskürdüğünü gördüler; sonra bina, hızla ve taşların büyük gürültüsüyle, telaşla yanan ateşin içine çöktü; fakat azalmayan alevler hâlâ yıkıntının etrafında dans etmeye, oynamaya devam ediyordu. Böylece hizmetkârlar korku içinde kaçarak Gandalf ı izlediler.

Zamanla Vekilharç'ın Kapısı'na vardılar ve Beregond hüznle kapıcıya baktı. "Bu işten hep pişmanlık duyacağım," dedi; "fakat üzerime acele etmek için bir delilik gelmişti; o ise beni dinlemiyordu ve bana kılıç çekmişti." Sonra ölen adamdan dövüşerek aldığı anahtarı çıkartarak kapıyı kapattı ve kilitledi. "Bu artık Hükümdar Faramir'e verilmeli," dedi.

"Hükümdarın yokluğunda Dol Amroth Prensi komutayı aldı," dedi Gandalf; "fakat o da burada olmadığına göre, onu ben kendim almalıyım. Anahtarı alıp korumanı emrediyorum, Şehir yeniden bir düzene girinceye kadar."

Artık sonunda Şehir'in yüksek dairelerine geçmişlerdi ve sabah ışığında Şifa Evleri'ne doğru yollarına devam ettiler; bunlar, fena surette hasta olanlar için ayrılmış zarif evlerdi fakat şimdi çatışmalarda yaralanan ve ölmekte olanları tedavi etmek için hazırlanıyordu. Altın-

143

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

142

KRALIN DÖNÜŞÜ

cı dairede, Hisar Kapısından çok uzakta olmayan bir yerde, tam güney surunda bulunuyorlardı ve evlerin etrafında, Şehirde başka hiçbir yerde bulunmayan bir bahçe, ağaçlarla dolu bir çimenlik vardı. Burada, şifa verecek ya da tedavi edenlerin hizmetinde bulunabilecek yetenekte oldukları için Minas Tirith'te kalmasına izin verilmiş olan kadınlar oturuyordu.

Fakat tam Gandalf ile arkadaşları sedyeyi Evler'in ana kapısına taşıyıp getirdikleri sırada Cümlekapısı'nın önündeki alandan büyük bir haykırışın tiz bir şekilde yükselerek kulakları yırtarcasına göğşe vardığını, geçtiğini ve rüzgârda yitip gittiğini duydular. Haykırış o kadar korkunçtu ki bir an için hepsi kıpırdamadan durdu; ama ses geçip gittikten sonra Doğu'dan karanlık geleli beri tatmadıkları bir umutla gönülleri ferahladı; onlara öyle geldi ki, sanki ışık daha bir belirginleşmiş ve güneş bulutlar arasından görünmüştü.

Fakat Gandalf in yüzü sert ve üzgündü; Beregond ile Pippin'e Fa-ramir'i Şifa Evleri'ne götürmelerini emrederek yakındaki surların tepesine gitti; orada, yeni doğan güneş altında ak bir heykel gibi durarak etrafa bakındı. Ve kendisine bahşedilmiş olan görüş kuvveti ile olup biteni gördü; Eomer çenginin ön saflarından gelip savaş alanında yatanların yanında durduğu zaman iç geçirerek yeniden pelerinine sa-nndı ve surlardan aşağıya indi. Beregond ile Pippin dışarı çıktıklarında onu Evler'in önünde düşüncelere dalmış buldular.

Ona baktılar; bir süre sessiz kaldı. Sonunda konuştu. "Dostlarım," dedi, "ve bu şehrin ve bütün Batı ülkelerinin bütün ahalisi! Büyük üzüntüye ve şana yol açacak şeyler meydana geldi. Sevinecek miyiz, üzülecek miyiz? Hiç umulmadık bir biçimde düşmanlarımızın komutanı yok edildi; sizler de onun yeisinin son yankısını duydunuz. Fakat giderken eleme ve büyük kayıplara neden oldu. Ve eğer Denethor'un deliliği olmasaydı ben bunu engelleyebilirdim. Düşmanımızın eli çok uzadı! Heyhat! Fakat artık onun iradesinin Şehir'in kalbine kadar nasıl girebilmiş olduğunu biliyorum.

"Vekilharçlar bunun sadece kendileri tarafından bilinen bir sır olduğuna hükmetmiş oldukları halde çok önce, Yedi Gören Taş'ın en önemsizlerinden birinin burada Ak Kule'de saklandığını tahmin etmiştim. Dirayetli günlerinde, kendi gücünün sınırlarını bildiği için Denethor taşı kullanmaya veya Sauron'a meydan okumaya cesaret etmemişti. Fakat irfanı tükendi; ve korkarım ülkesinin içinde bulundu-

ğu tehlike arttıkça o da Taş'a baktı ve kandırıldı: Herhalde Boromir ayrıldığından beri oldukça sık baktı. Karanlık Güç'ün iradesine boyun eğmeyecek kadar büyük biriydi; bununla beraber sadece Güç'ün görmesine izin verdiği şeyleri görebildi. Elde ettiği bilgiler, kuşkusuz, genellikle işine yarıyordu; yine de ona gösterilmiş olan Mordor'un büyük kudretinin görüntüsü onun gönlünü ümitsizlikle doldurmuştu, ta ki sonunda aklını alaşağı edinceye kadar."

"Şimdi bana bu kadar garip gelen şeyin ne olduğunu anladım!" dedi Pippin konuşurken aklına gelenlerle ürpererek. "Hükümdar Fara-mir'in yattığı odadan ayrılmıştr, onun değiştiğini, yaşlandığını, kırıldığını ilk o zaman, geri döndüğünde düşünmüştüm."

"Tam Faramir'in Kule'ye getirildiği saat, birçoğumuz en üst odada garip bir ışık gördük," dedi Beregon.

"Fakat bu ışığı daha önce de görmüştük; uzun zamandır Şehir'de, Hükümdar'ın zihninde Düşman ile görüşebildiği söylentileri dolanıyordu."

"Heyhat! O halde doğru tahmin etmişim," dedi Gandalf. "Böylece girmiş Sauron'un iradesi Minas Tirith'e; ben de böylece alıkonuldum burada. Ve burada kalmaya zorlanmaya da devam edeceğim çünkü çok yakında başka işlerim de olacak, sadece Faramir değil.

"Şimdi gidip, gelenleri karşılamam lazım. Savaş meydanında kalbime çok dokunan bir şey gördüm; daha büyük üzüntüler de meydana gelebilir. Benimle gel Pippin! Fakat sen Beregon, Hisar'a geri dönüp Muhafız başına olanları anlatmalısın. Seni muhafızlıktan almak, onun görevi olacak korkarım; fakat ona, eğer benim fikrimi dinleyecek olursa, seni, komutanının muhafızı ve hizmetkârı olman ve uyandığında -tabii bu mümkün olursa- başucunda bulunman için Şifa Evleri'ne yollamasını söyle. Çünkü onu ateşten kurtaran sen oldun. Git şimdi! Kısa bir süre sonra döneceğim."

Bunları söyledikten sonra ayrılarak Pippin ile birlikte alt şehre doğru inmeye başladı. Onlar aceleyle yol alırlarken rüzgâr gri bir yağmur getirdi ve önlerinden büyük bir duman yükseldi.

ŞİFA EVLERİ

145

BÖLÜM VIII

ŞİFA EVLERİ

Merry'nin gözlerinde yaşlardan ve yorgunluktan bir buğu vardı, Mi-nas Tirith'in yıkılmış Cümlekapısı'na yaklaştıklarında. Yıkıntılara ve etraftaki katliama pek kulak asmadı. Havada ateş, duman ve leş gibi bir koku vardı; çünkü orada burada büyük Güneyli canavarların yan yanmış, mancınıklarla oraları buraları kırılmış veya Morthond'un cesur okçuları tarafından gözlerinden vurulmuş leşleri yatarken, savaş aletlerinin ve katledilenlerin de çoğunluğu yanmış ya da ateş çukurlarına atılmıştı. Uçuşan yağmur bir ara durmuş ve güneş her şeyin üzerinde pırlıdamıştı; fakat bütün aşağı şehir hâlâ tütmekte olan pis bir kokuyla sarılmıştı. Daha şimdiden adamlar muharebenin yıkıntılarından bir yol açmaya çalışıyorlardı; o anda da Cümlekapısı'ndan sedyeler taşıyan birileri girmişti. Kibarca yatırdılar Eowyn'i yumuşak minderler üzerine; fakat kralih bedenini altından büyük bir örtüyle örttüler ve etrafına meşaleler getirdiler; güneş ışığında soluk meşale alevlen rüzgârla dalgalandı.

Böylelikle Theoden ile Eowyn Gondor Şehri'ne gelmiş oldu; onları gören herkes başlarını açarak boyunlarını büktü; onlar ise yanmış dairenin kül ve dumanından geçerek taş caddelerden yukarı doğru götürüldüler Merry'ye tinnaniş asırlar sürmüş gibi geldi, sanki sevilmeyen bir rüyadaki, hatıraların kavrayamadığı karanlık bir sona doğru durmadan giden anlamsız bir yolculuk gibi.

Yavaş yavaş önündeki meşalelerin ışıkları titreşerek söndü, o bir karanlıkta yürüyordu; şöyle düşündü: "Bu mezara uzanan bir tünel; sonsuza kadar orada kalacağız." Fakat aniden rüyasının içine canlı bir ses düştü.

"Olur şey değil Merry! Şükürler olsun seni buldum!"

Başını kaldırıp baktı ve gözlerinin önündeki bulanıklık biraz açıl-

di. Pippin oradaydı işte! Dar bir yolda yüz yüze gelmişlerdi fakat onların dışında her yer bomboştu. Gözlerini ovuşturdu.

"Kral nerede?" dedi. "Ya Eowyn?" Sonra sendeledi, eşiğe oturarak yeniden ağlamaya başladı.

"Onlar Hisar'a çıktılar," dedi Pippin. "Galiba sen ayakta uyuyakalmışsın ve yanlış bir yola sapmışsın. Onlarla olmadığını görünce Gan-dalf seni bulmak için beni yolladı. Zavallı Merry'cik! Seni bir kez daha gördüğüme öyle memnunum ki! Fakat çok yorulmuşsun, seni konuşarak rahatsız etmeyeceğim. Ama söyle bana bir yerin acıyor mu, yaralı mısın?"

"Hayır," dedi Merry. "Yo hayır, zannetmiyorum. Ama sağ kolumu kullanamıyorum Pippin, onu bıçakladığımdan beri kullanamıyorum. Sonra kılıcım da bir odun parçası gibi yandı bitti kül oldu."

Pippin'in yüzü endişeliydi. "Bir an önce benimle gelsen fena olmayacak," dedi. "Keşke seni taşıyabilseydim. Daha fazla yürüyecek halde değilsin. Seni hiç yürütmemeliydiler; ama onları mazur görmen lazım. Şehir'de o kadar korkunç şeyler olup bitti ki Merry, savaştan gelen zavallı bir hobbit rahatlıkla gözden kaçabilirdi."

"Gözden kaçmak her zaman talihsizlik olmuyor," dedi Merry. "Biraz önce o da beni gözünden kaçırdı... Yo yo, onun hakkında konuşamayacağım. Yardım et bana Pippin! Yine her yer kararmaya başladı ve kolum da çok soğuk."

"Yaslan bana Merry oğlum!" dedi Pippin. "Haydi! Adım adım. Uzak değil."

"Beni gömecek misin?" dedi Merry.

"Elbette ki hayır!" dedi Pippin, içi korku ve acıma duygusuyla bu-rulduğu halde neşeli görünmeye çalışarak.

"Şimdi Şifa Evleri'ne gidiyoruz."

Yüksek evler ile dördüncü dairenin dış surları arasında giden yoldan ayrılıp çıkarak Hisar'a doğru tırmanan ana yola döndüler. Merry uykuda gibi sallanıp mırıldanırken adım adım ilerliyorlardı.

"Onu oraya götüremeyeceğim," diye düşündü Pippin. "Bana yardım edecek kimse yok mu? Onu burada bırakamam." Tam o anda, hayretle bir çocuğun arkasından geldiğini gördü; tam yanlarından geçerken Beregon'dun oğlu Bergil'i tanıdı.

"Hop Bergil!" diye seslendi. "Nereye gidiyorsun? Seni tekrar ve canlı olarak gördüğüm için çok memnun oldum!"

ŞİFA EVLERİ

147

146

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Şifacılar için haber taşıyorum," dedi Bergil. "Oyalanamam." "Oyalanma," dedi Pippin. "Fakat onlara de ki yanımda hasta bir hobbit var, sava;; alanından gelmiş bir penan, unutma. Oraya kadar yürüyebileceğini zannetmiyorum. Eğer Mithrandir orada ise bu haberi duyduğuna memnun olacaktır." Bergil koşmaya devam etti.

"En iyisi burada bekleyeyim," diye düşündü Pippin. Böylece Merry'yi güneş alan bir yere, yolun üzerindeki döşemenin üzerine yavaşça bıraktı, başını kucağına yatırarak. Yavaş yavaş Merry'nin bedenine ve kollarına dokundu ve arkadaşının ellerini kendi ellerine aldı. Sağ eli, dokununca buz gibi gelmişti ona.

Gandalf in bizzat onları aramaya gelmesi çok sürmedi. Merry'nin üzerine eğilerek alnını okşadı; sonra dikkatle kaldırdı onu. "Bu şehre şerefle taşınmalıydı," dedi. "Benim güvenimi fazlasıyla haklı çıkardı; çünkü eğer Elrond benim dediklerimi hürmeten kabul etmiş olmasaydı ikiniz de yola çıkamayacaktınız; o zaman bu günün kötülükleri çok daha hüznü verici olacaktı." içini çekti. "Yine de bana bir iş daha çıktı işte, bir yandan savaş da hep dengede dururken."

Böylece sonunda Faramir, Eowyn ve Meriadoc Şifa Evleri'ne yatırılmışlardı; orada güzel güzel bakılıyordu onlara. O son günlerde bütün irfanlarda eski zamanların yetkinliğinden bir düşüş olduğu halde Gondor'un hekimlik zanaatı hâlâ ferasetliydi, yaralanmışları berelenmişleri ve Deniz'in doğusunda ölümlülerin maruz kaldıkları bütün hastalıkları iyi etme konusunda hünerliydiler. Yaşlılık hariç. Bunun için hiç çareleri yoktu; gerçekten de ömürleri artık diğer insanların ömürlerinden biraz fazla da olsa, azalmıştı ve elden ayaktan kesilmeden elli yaşı geçenlerin hikâyeleri de azalmaya başlamıştı artık - saf bir kana sahip birkaç sülale hariç. Fakat şimdi sanatları ve bilgileri aciz kalmıştı; çünkü iyileştirilemez bir illetten hastalanmış birçok hasta vardı; onlar buna Kara Gölge diyorlardı çünkü Nazgûl'den kaynaklanıyordu. Buna tutulan herkes yavaş yavaş, durmadan derinleşen bir rüyaya dalıyor ve sonra sessizliğe gömülüp ölümcül bir şekilde soğumaya başlayarak ölüyordu. Bu hastalara bakanlara Buçukluk ile Rohan'ın Hanımı'nda da aynı illet var gibi gelmişti. Yine de sabah vakti ilerlerken zaman zaman konuşuyorlar, rüyalarında mırıldanıyorlardı; onlara bakanlar,

belki hastalıklarına bir faydası olacak bir şey duyarız umuduyla bütün söylediklerini dinliyordu. Fakat kısa bir süre sonra karanlığa batmaya başladılar, gri gölgeler yüzlerinden ge-

çerken güneş batıya doğru dönüyordu. Yine de Faramir hafiflemeyen bir ateşle cayır cayır yanıyordu. Gandalf endişe içinde bir birine, bir diğerine gidip duruyor, hastaların başındaki nöbetçilerin bütün duydukları kendisine anlatılıyordu. Dışarıdaki büyük savaş değişen umutlarla ve garip haberlerle devam ederken, böylece geçti gün; Gandalf, kavuşan kızıl güneş bütün göğü doldurup, pencerelerden geçen ışık hastaların kül rengi yüzlerine düşünceye kadar orada bekleyip gözlemeye devam ederek bir yere ayrılmadı. Yakınlarda duranlara bu parlak ışık içinde hastaların yüzleri, sanki sağlıkları geri geliyormuşçasına hafifçe pembeleşmiş gibi geldi bir ara, ama bu umudun oynadığı bir oyundu sadece.

Sonra ebe loreth, o evde hizmet eden en yaşlı kadın, Faramir'in zarif yüzüne bakarak ağladı çünkü herkes onu çok severdi. Ve şöyle dedi: "Eyvah! Ya ölürse. Ah, Gondor'da krallar olaydı, bir zamanlar olduğu söylendiği gibi! Çünkü eski bir tekerlemede şöyle denir: Kralın elleri, bir şifacının elleridir. Böylece ne zaman olursa olsun hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilirmiş."

Bunun üzerine yakında duran Gandalf şöyle dedi: "İnsanlar uzun süre senin sözlerini hatırlayabilirler loreth! Çünkü sözlerinde umut var. Belki de bir kral gerçekten de Gondor'a dönmüştür; yoksa sen Şe-hir'e gelen garip haberleri duymadın mı?"

"Bütün o bağışa çağrışa kulak veremeyecek kadar meşguldüm," diye cevap verdi kadın. "Bütün ümit ettiğim o katil şeytanların bu Ev'e gelip hastaları rahatsız etmemeleri."

Sonra Gandalf aceleyle ayrıldı; daha şimdiden kül rengi akşam kırlardan emekleyip gelirken, gökyüzündeki ateş sönmeye başlamış, tütmede olan tepeler soluyordu.

Güneş aşağılara indiğinde Aragorn, Eomer ve İmrahil, komutanları ve silahşörleriyle Şehir'e iyice yaklaşmışlardı; Cümlekapısı'na vardıklarında Aragorn şöyle dedi:

"Büyük bir yangının içine batan Güneş'e bakın! Bu birçok şeyin sonu ve düşüşü, dünya akıntılarında değişiklik anlamına geliyor. Fakat bu Şehir, Vekilharçların yönetiminde uzun yıllar dinlendi ve korkarım davet edilmeden buraya girersem, savaş sırasında yaşanmaması gereken kuskular ve tartışmalar çıkabilir. Galip olanın biz mi Mor-dor mu olduğu kesinleşmeden içeri girmeyeceğim, bir talepte de bulunmayacağım. Adamlar çadırlandı savaşı alanına kurarlar; burada

ŞİFA EVLERİ

149

148

KRALIN DÖNÜŞÜ

"

Şehir'in Hükümdan'ının beni karşılamasını bekleyeceğim."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Kralların sancağını açtınız ve Elendil hanedanlarının nişanlarını gösterdiniz bile. Bunlara itiraz edilmesine izin mi vereceksiniz?"

"Hayır," dedi Aragorn. "Fakat zamanın daha ermediğini düşünüyorum; ayrıca Düşman ve onun hizmetkârlarından başka kimseyle didişmeye niyetim yok."

Prens İmrahil de şöyle dedi: "Sözleriniz akıllıca efendim, eğer Hükümdar Denethor'un bir akrabasının bu konuda fikir yürütmesine izin verecek olursanız. Denethor güçlü bir iradeye sahip, mağrur biridir ama yaşlıdır; oğlu yaralandığından beri hareketleri de bir garipleşti. Yine de ben olsaydım, kapıdaki bir dilenci gibi burada kalmazdım."

"Bir dilenci değil," dedi Aragorn. "Şehirlere ve taştan evlere alışık olmayan Kolcuların bir komutanı diyelim." Ve sancağını toparlamaları için emir verdi; Kuzey Krallığının Yıldızı'nı saklayarak bunu El-rond'un oğullarına emanet etti.

Sonra Prens İmrahil ile Rohan'lı Eomer onu bıraktılar, Şehir'i ve insanların yaygarasını geçerek Hisar'a tırmandılar ve Vekilharç'ı bulmak için Kule Binası'na geldiler. Fakat tahtı boş buldular ve kürsünün önünde Yurt Kralı Thóden'in naaşının katafalka konmuş olduğunu gördüler; etrafında on iki meşale vardı; hem Rohan, hem de Gondor silahşörlerinden on iki de muhafız. Katafalkın örtüleri yeşil beyazdı ama göğsüne kadar altından büyük bir örtü örtülmüştü, bunun üzerinde kınından çıkmış kılıcı ve ayak ucunda kalkanı duruyordu. Meşalelerin ışığı ak saçlarında, fiskiye'nin püsküren sularında oynayan güneş gibi pırıldıyordu, ama yüzü, gençliğin ulaşamayacağı bir huzurun varlığı bir yana bırakılacak olursa, genç ve zarifti; uyuyordu sanki. Kralın yanında bir süre sessizce durduktan sonra İmrahil dedi ki: "Velikharç nerede? Ya Mithrandir nerede?" Muhafızlardan biri cevapladı: "Gondor Vekilharcı Şifa Evleri'n-de."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Eowyn Hanım, kız kardeşim nerede, çünkü onun da kralın yanında uzanıyor olması, en az onun kadar saygı görmesi gerekmiyor mu? Ne yana koydular onu?"
Ve İmrahil şöyle dedi: "Ama onu buraya taşıdıklarında Eowyn Hanım daha yaşıyordu. Bilmiyor muydunuz?"
Ümit öyle beklenmedik bir şekilde geldi ki Eomer'in gönlüne ve

ümitle birlikte endişe ve korkusu içini kemirmeye öyle bir başladı ki, daha başka bir şey söylemedi ama dönerek hızla binadan çıktı; Prens de onu izledi. Dışarı çıktıklarında akşam çökmüş, bir sürü yıldız gökyüzünü sarmıştı. Gandalf yayan olarak çıkageldi, yanında da grilere bürünmüş biri vardı; Şifa Evleri'nin önünde karşılaştılar. Gandalf ı selamlayarak dediler ki: "Vekilharç'ı arıyoruz, onun Ev'de olduğunu söylediler. Yaralandı mı acaba? Sonra Eowyn Hanım, o nerede?"
Gandalf cevap verdi: "Hanım içerde yatıyor, ölmedi ama ölüme çok yakın. Fakat Faramir Bey kötü bir okla yarananmış sizin de duymuş olduğunuz gibi; artık Vekilharç da o; çünkü Denethor yok artık, evi küller içinde." Bunun üzerine onlar Gandalf in anlatmış olduğu hikâyeyle keder ve merak içinde kaldılar.
Fakat İmrahil şöyle dedi: "Öyleyse bu zafer mutluluğu eksik ve pahalıya mal olmuş bir zafer, eğer aynı günde hem Gondor'u, hem de Rohan'ı hükümdarlarından mahrum ettiyse. Eomer Rohirrim'i yönetiyor. Bu arada Şehir'i kim yönetecek? Hâlâ Hükümdar Aragorn'u çağırmayacak mıyız?"
Pelerinli adam konuştu ve dedi ki: "Geldi." Kapının yanındaki lambanın ışığına bir adım atınca adamın, zırhlarının üzerine Lören'in gri pelerinini giymiş olan ve üstünde Galadriel'in yeşil taşından başka hiçbir nişan taşımayan Aragorn olduğunu gördüler. "Geldim çünkü Gandalf gelmem için yalvardı," dedi. "Fakat şimdilik Amor'lu Düne-dain'in Komutanı'yım; Faramir uyanıncaya kadar Şehir'i Dol Amroth Hükümdarı yönetecek. Fakat önümüzdeki günlerde ve Düşman ile yapacağımız bütün işlerimizde hepimizi Gandalf in yönetmesini öneririm." Bu konuda hepsi hemfikir oldular.
Sonra Gandalf dedi ki: "Gelin kapıda eğlenmeyelim, zamanımız çok sıkışık. Gelin girelim! Çünkü Ev'de yatan hastalar için tek ümit Aragorn'un gelmesindedir. Böyle söyledi İoreth, Gondor'un arif kadını: Kralın elleri, bir şif acının elleridir ve böylece hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilir." Önce Aragorn girdi içeri, diğerleri de onu izledi. Kapıda Hisar'ın özel üniforması içinde iki muhafız duruyordu: Biri uzun boyluydu fakat diğeri ancak bir oğlan çocuğu boyundaydı; onları gördüğünde hayret ve sevinçle yüksek sesle bağırdı.
" Yolgezer! Ne harika! Biliyor musun, o kara gemilerle gelenin sen olduğunu tahmin etmiştim. Fakat herkes korsanlar diye bağırıp duru-

151
ŞİFA EVLERİ
150
KRALIN DÖNÜŞÜ

yordu, beni dinleyen yoktu. Nasıl basardın bunu?"
Aragorn gülerek hobbitin elini tuttu. "Gerçekten de hoş bir karşılaşma!" dedi. "Fakat henüz seyyahların hikâyelerine ayıracak zaman yok."
Fakat İmrahil Eomer'e şöyle dedi: "Krallarla böyle mi konuşulur? Ama belki de otacını başka bir isimde diyecektir!"
Onu duyan Aragorn döndü ve dedi ki: "Çok doğru, çünkü eskinin yüce lisanında ben Elessar'ım yani Elftaşı; aynı zamanda da Envinya-tar'ım yani Yenileyici": göğsünde duran yeşil taşı kaldırdı. "Fakat hanedanımın ismi Yolgezer olacak eğer kurulabilecek olursa. Yüce lisanda bu o kadar kötü durmuyor, Telcontar olacağım ben ve bedenimin varisleri."
Bu sözle birlikte Ev'e geçtiler; onlar hastaların tedavi edildiği odalara doğru giderken Gandalf Eowyn ile Meriadoc'un yaptıklarını anlattı. "Çünkü," dedi, "uzun zamandır onların yanında duruyorum; ilk başlarda ölümcül karanlığa çökmeden önce rüyalarında çok konuştular. Ayrıca bana uzaktaki şeyleri görmek de bahşedilmiştir."
Aragorn önce Faramir'e gitti, sonra Eowyn Hanım'a ve en son olarak da Merry'ye. Hastaların yüzüne bakıp da hastalıklarını görünce iç geçirdi. "Burada bana bahşedilmiş olan bütün gücü ve beceriyi ortaya koymam gerekecek," dedi. "Keşke Elrond burada olsaydı çünkü o bizim soyumuzun en yaşlısıdır ve en büyük güce sahiptir."
Onun çok üzgün ve yorgun olduğunu gören Eomer dedi ki: "Önce dinlenmen, en azından biraz bir şeyler yemen gerekmez mi?"
Fakat Aragorn şöyle cevap verdi: "Hayır, çünkü bu üçü ve en çok da Faramir için zaman sona ermek üzere. Elimizden geldiğince acele etmeliyiz."

Sonra İoreth'e seslendi ve dedi ki: "Bu Ev'de şifalı otlar stoku var mı?"

"Evet beyim," diye cevap verdi kadın; "ama yeterince yok tahmi-nimce, ihtiyacı olan herkese yetecek kadar yok. Fakat dahasını nerede bulabileceğimizi bilmediğimizden eminim; çünkü bu korkunç günlerde ateşlerle yangınlarla, bu kadar az haber getirip götürülen delikanlılarla, tıkanan yollarla her şey karman çorman oldu. Baksanıza Lossar-nach'tan pazara bir taşıyıcı gelmeyeli kaç sene oldu! Fakat biz Ev'de elimizdekilerle, elimizden geleni yapıyoruz beyefendi hazretleri, sizin de bildiğiniz gibi mutlaka."

"Ancak gördükten sonra varabilirim bu hükme," dedi Aragorn.

"Az bulunan bir şey daha var; o da konuşacak zaman. Athelas var mı?"

"Bilmiyorum beyefendi emin olun," diye cevap verdi kadın, "en azından o isimle bilmiyorum. Gidip şifalı otlar ustasına sorayım; o bütün eski adlan bilir."

"Kralfoyası da denir," dedi Aragorn; "belki bitkiyi bu isimle tanırırsınız; çünkü köylüler son günlerde bu ismi kullanıyor."

"Hı o mu!" dedi Ioreth. "Eh beyefendi hazretleri baştan öyle söyleseydiniz size cevap verebilirdim. Hayır, ondan hiç olmadığından eminim. Tuhaf, bu bitkinin büyük bir tesiri olduğunu hiç duymamıştım; hemşirelerle yetiştiği ormanlarda ona rast geldiğimizde sık sık şöyle derdim: 'kralfoyası,' derdim, 'garip bir isim, acaba neden böyle bir isim takılmış; çünkü eğer ben bir kral olsaydım bahçemde çok daha parlak bitkiler yetiştirirdim.' Yine de ezildiğinde hoş bir koku çıkartır, öyle değil mi? Tatlı, yerinde bir deyim olabilir mi: Tekin, belki de daha yaklaşık bir sözcük."

"Tekin, gerçekten," dedi Aragorn. "Ve şimdi hatun kişi, eğer Hükümdar Faramir'i seviyorsan, dilin gibi seri koş da bana kralfoyası getir, eğer Şehir'de bir yaprakçık bile varsa."

"Eğer yoksa," dedi Gandalf, "toeth'i arkama alıp Lossarnach'a sürerim atımı; beni ormana götürür, kız kardeşlerine değil. Gölgeyle de ona acele etmenin ne demek olduğunu gösterir."

Ioreth gittiğinde Aragorn diğer kadınlara suyu iyice ısıtmalarını söyledi. Sonra Faramir'in elini eline aldı, diğer elini de hasta adamın alınına koydu. Alnı terden sırlıslamandı; fakat Faramir ne kıpırdadı, ne de bir harekette bulundu; zorlukla nefes alıp veriyor gibiydi.

"Hemen hemen tükenmiş," dedi Aragorn Gandalf a dönerek. "Fakat bu yaradan kaynaklanmıyor. Bakın! Yara iyileşiyor. Sizin zannettiğiniz gibi Nazgûl'ün bir okuyla vurulmuş olsaydı, o gece ölürdü. Bu yara Güneyli bir okla açılmış tahminim. Kim çıkarttı oku? Ok saklandı mı?"

"Ben çıkardım oku," dedi İmrahil, "ve kanını durdurdum. Fakat oku alıkoymadım, çünkü yapacak çok işimiz vardı. Ok, hatırladığım kadarıyla, aynı Güneylilerin kullandıkları cinstendi. Yine de ben onun yukardaki Gölgelerden gelmiş olduğunu zannettim, çünkü ateşi ve hastalığı başka türlü açıklanmıyordu; yani yara fazla derin ve önemli olmadığı için. O halde bu meseleyi nasıl açıklıyorsunuz?"

"Yorgunluk, babasının durumuna duyduğu üzüntü, yara ve hepsi-

153

ŞİFA EVLERİ

152

KRALIN DÖNÜŞÜ

nin üzerine Kara Nefes," dedi Aragorn. "Hâlâ kuvvetli bir iradeye sahip, çünkü dış surlarda savaşmaya gitmeden önce Gölge'nin çok altına yaklaşmıştı. O mevkiini korumaya çalışıp savaşırken yavaş yavaş karanlık üzerine çökmüş olmalı. Keşke daha önce buraya varabilsey-dim!"

Bu sırada şifalı otlar ustası geldi. "Beyefendi hazretleri kralfoyası istemiş, köylülerin deyimiyle," dedi; "ya da soylu dilde veya iyi kötü biraz Volinarca bilenler için athelas..."

"Ben biliyorum," dedi Aragorn, "ve şu anda buna asea aranion mu dersin kralfoyası mı umurumda değil, yeter ki sende biraz bulunsun."

"Affedersiniz beyim!" dedi adam. "Görüyorum ki siz bir irfan us-tası-sınız, sadece savaşta bir komutan değil.

Fakat heyhat! Beyim, biz bu şeyi sadece çok ağır yaralıların veya hastaların bakıldığı Şifa Evle-ri'nde bulundurmuyoruz. Çünkü bizim bildiğimiz kadarıyla, kötü havayı yumuşatmak ya da gelip geçici bir ağırlığı uzaklaştırmaktan başka bir tesiri yok. Tabii eğer, bizim iyi yürekli toeth'imiz gibi kadınların hâlâ anlamadan tekrarladıkları, eski günlerden kalma tekerlemelere kulak asıyorsanız o başka.

Tüm ışıklar sönünce ölüm gölgesi büyüyünce üfleyince kara nefes gel athelas, gel athelas! Şifa kralın ellerinden Hayata döner ölen!

Bu sadece, korkarım, eski ebelerin hafızalarında zamanla bozulmuş, pek önemi olmayan ufak bir şiir.

Anlamını, takdir etmeniz için size bırakıyorum, tabii eğer bir anlamı var ise. Fakat eskiler hâlâ otun çayını baş ağrısına karşı içerler."

"O halde kral adına gidin de daha az irfan sahibi ama akli daha başında olan, evinde hâlâ biraz bu ottan bulunduran yaşlı bir adam bulun!" diye bağırdı Gandalf.

Aragorn Faramir'in yanına diz çökmüş, bir elini alnına koymuştu. Onu izleyenler büyük bir mücadelenin yaşanmakta olduğunu hissetti-

ler. Çünkü Aragorn'un yüzü yorgunluktan kül gibi olmuştu; arada sırada Faramir'in ismini sesleniyordu fakat sanki Aragorn da onlardan uzaklaşmıştı, sesi ırak karanlık vadinin birinde, kaybolmuş birine sesleniyormuş gibi her seferinde kulaklarına biraz daha belirsiz geliyordu.

Sonunda Bergil koşarak içeri girdi, bir bezin içinde altı tane yaprak taşıyordu. "Kralfoyası Beyim," dedi; "ama taze değil korkarım. En azından iki hafta önce toplanmış. Umarım bir işe yarar Beyim!" Sonra Faramir'e bakarak gözyaşlarına boğuldu.

Fakat Aragorn gülümsedi, "işe yarayacak," dedi. "En kötüsü geçti. Kal burada, için rahatlasın!" Sonra iki yaprak alarak bunları elleri üzerine koydu ve üzerine nefes verdi, sonra yaprakları ufaladı; bunun üzerine hemen bütün odayı bir canlılık kapladı, sanki havanın kendisi uyanmış da kıpırdaşıyormuş, neşeyle parıldıyormuş gibi. Sonra yaprakları, kendisine getirilen dumanı tüten suyla dolu kaselere koydu ve koyar koymaz bütün yürekler ferahladı. Çünkü herkesin burnuna gelen rayiha; ilkbahardaki zarif dünyanın kendisinin de gelip geçici bir hatıra olduğu bir ülkedeki gölgesiz bir güneşin doğurduğu şebnemli sabahların hatırasına benziyordu. Fakat Aragorn canlanmış olarak ayağa kalktı; kâseyi Faramir'in hülyalar içindeki yüzüne doğru tutarken gözlerinin içi gülüyordu.

"Olur şey değil! Kim inanırdı?" dedi loreth yanında duran bir kadına. "Ot benim tahmin ettiğimden de iyi. Genç kızlığımdaki îmloth Melui'nin güllerini hatırlattı; hiçbir kral da bundan fazlasını isteyemez."

Aniden Faramir kıpırdadı, gözlerini açtı ve üzerine eğilmiş olan Aragorn'a baktı; gözlerinde bir bilgi ve sevgi ışığı tutuştu ve yavaş yavaş konuştu. "Efendim beni siz çağırdınız. Geldim. Kralımız ne buyuruyorlar?"

"Artık gölgelerde dolanma, uyan!" dedi Aragorn. "Çok yorgunsun. Biraz dinlen, bir şeyler ye ve geri döndüğümde hazır ol."

"Olacağım efendim," dedi Faramir. "Kral döndüğünde kim aylak aylak yatmak ister!"

"O halde bir süre için hoşça kal!" dedi Aragorn. "Bana ihtiyacı olan diğerlerine gitmem gerek." Sonra Gandalf ve tmrahil ile bölmeyi terk etti; fakat Beregon ile oğlu mutluluklarına hâkim olamadan arkada kaldılar.

Gandalf ı takip eden Pippin kapıyı kapatırken loreth'in şöyle bağırdığını duydu:

154

KRALIN DÖNÜŞÜ

155

ŞİFA EVLERİ

"Kral! Duydunuz mu? Dememiş miydim? Bir şifacının elleri demiştin." Ve kısa bir süre içinde kralın gerçekten de aralarına gelmiş olduğu ve savaştan sonra şifa dağıttığı haberi Ev'den her yana yayıldı, bütün Şehir'i dolandı.

Fakat Aragorn Eowyn'in yanına giderek şöyle dedi: "Burada keder verici bir yara ve ağır bir darbe var. Kırılmış olan kol büyük bir hünerle tedavi edilmiş ve zamanla iyileşecek, eğer yaşayacak kadar gücü olursa. Sakatlanmış olan kalkanı tutan kolu. ama asıl kötülük kılıcı tutan kolundan kaynaklanıyor. Şu anda kırık olmadığı halde hiç hayat yok gibi görüyor.

"Heyhat! Çünkü kendi zihin ve beden gücünün çok ötesinde bir düşmanla karşı karşıya gelmişti. Ve öyle bir düşmana karşı kılıç çekenlerin çelikten daha sert olmaları gerekir, tabii yaşadıkları şaşkınlığın kendisi onları mahvetmez de kılıcı çekebilirlerse. Onu bu yola sokan kötü bir yazgıymış. Çünkü o çok zarif bir kız, kraliçelerin çıktığı bir hanedana mensup güzel bir hanım. Yine de onunla nasıl konuşmam gerektiğini bilmiyorum. Ona ilk baktığımda mutsuzluğunu hissettim; dimdik duran, bir zambak kadar biçimli, mağrur ak bir çiçek görmüştüm sanki, ama yine de elf zanaatçılar tarafından çelikten yapılmış gibi sert olduğunu biliyordum. Belki de özünü buza çevirmiş olan bir kırağıydı; öyle duruyordu, tatlı-sert, yine de görünüşü çok zarifti ama kısa bir süre sonra düşecek veya ölecek şekilde yaralanmış gibi miydi desem? Onun derdi bugünden çok önce başlamıştı, öyle değil mi Eomer?"

"Bana sormanıza hayret ettim beyim," diye cevap verdi Eomer. "Çünkü ben sizi, diğer bütün konularda olduğu gibi suçsuz buluyorum; yine de kızkardeşim Eowyn'in size ilk baktığı ana kadar buz kesmiş olduğunu fark etmemiştim. Endişesi ve korkusu vardı ve bunu benimle paylaşıyordu Solucandil'li günlerde ve kralın büyülenmiş olduğu zamanlarda, krala artan bir korkuyla hizmet ediyordu. Ama bu sonucu doğuran o değildi!"

"Dostum," dedi Gandalf, "senin atların vardı, silahlarla yaptığın işler ve açık kırların; fakat bir kızın bedeniyle dünyaya gelen Eovvyn, en az seninkine denk bir ruha ve cesarete sahipti. Yine de babası gibi sevdiği yaşlı bir adama hizmet etmeye ve onun kötü, şerefsiz bir bunaklık içine düşmesini seyretmeye mecbur kalmıştı; ve ona, kendi oynadığı rol, yaşlı adamın dayandığı asadan bile daha şerefsiz geliyordu.

"Solucandil'in zehrinin sadece Theoden'in kulakları için olduğunu mu sanıyordun? Bunak! Eorl'un konağı, eşkıyaların pis kokular içinde içtiği, veletlerinin itlerle yerde yuvarlandığı bir yer değil de ne? Bu sözleri daha önce duymamış mıydın? Saruman, Solucandil'in hocası söylemişti bunları. Gerçi evde Solucandil'in bunların manalarını daha zekice terimlerle sarıp sarmaladığına hiç kuşum yok. Beyim, eğer kızkardeşinizin size olan sevgisi ve hâlâ görevine yönelmiş bulunan iradesi dudaklarını mühürlemiş olmasaydı, bu tür sözlerin o dudaklar arasında da kaçtığını duymuş olurdunuz. Fakat Eowyn tek basıyken, gece boyunca süren o acı nöbetlerde, bütün yaşamı eriyip gidiyormuş gibi gelirken, kulübesinin duvarları, vahşi şeyleri tuzağa düşürmek için kullanılan kafesler gibi üstüne üstüne gelirken karanlıklara neler söylediğini kim bilebilir?"

Bunun üzerine Eomer sessizleşerek, sanki birlikte geçmiş olan yaşamlarına ait günler hakkında yeniden düşünürmüş gibi kızkardeşine bakmaya başladı. Fakat Aragorn şöyle dedi: "Ben senin görmüş olduğunu da gördüm Eomer. Şu dünyanın kör acıları arasında bu kadar zarif ve cesur bir hanımın karşılık veremeyeceğin aşkını görmek kadar acı ve utanç veren başka çok az keder vardır bir erkek için. Onu Dun-harrowv'da çaresizlikten deliye dönmüş bir halde bırakıp ölülerin Yo-lu'na gittiğimden beri hüznün ve acıma duygusu yakamı bırakmadı; ve o yol üzerinde hiçbir korku, onun başına gelebileceklerin korkusu kadar baskın değildi. Ama yine de korner, sana şunu söyleyeyim ki seni benden daha büyük bir samimiyetle seviyor; çünkü seni hem seviyor, hem biliyor; ama bende sadece bir gölgeyi ve bir düşünceyi seviyor: Bir şanın ve büyük eylemlerin, Rohan'dan uzaktaki ülkelerin ümidini.

"Belki benim onun bedenini iyileştirme, onu karanlık vadiden geri çağırma gücüm vardır. Ama uyanınca ne halde olacak: Ümitli mi, unutmuş mu, ümitsiz mi bilemem. Eğer ümitsizlik içinde uyanırsa, benim veremediğim başka bir şifa bulmazsa o zaman ölür. Heyhat! Yaptıkları onu büyük şan sahibi kraliçelerin yanına kattı."

Sonra Aragorn eğilerek kızın yüzüne baktı; gerçekten de yüzü bir zambak gibi beyaz, kırağılar gibi soğuk ve yontulmuş bir taş gibi sertti. Fakat eğilerek kızı alnından öptü ve ona hafifçe seslenerek şöyle dedi:

"Gomund kızı Eowyn, uyan! Çünkü düşmanın göçüp gitti!"

Kız kırıdamadı ama artık derin derin nefes almaya başlamıştı, göğsü beyaz ketenden örtüsü altında inip kalkıyordu. Aragorn bir kez

157

156 KRALIN DÖNÜŞÜ

daha iki athelas yaprağını ezerek kaynar suya attı; kızın alnını ve örtülerin üzerinde soğuk ve hissiz yatan sağ kolunu bununla yıkadı.

Sonra, Aragorn gerçekten Bathlar'ın unutulmuş bazı güçlerine sahip olduğundan mı, yoksa onun Hanım Eovvyn için söylediği sözlerin üzerlerindeki etkisinden miydi bilinmez, şifalı otun tatlı etkisi oda içine yayılırken, etrafta duranlara pencereden sert bir yel esmiş ve bu yel hiç koku taşımadığı halde daha önce canlı hiçbir şey tarafından solunmamış tamamen taze, temiz ve diri bir havaymış, yıldızlardan bir gök-kubbe altında yükselen karlı dağlardan veya köpükten denizler tarafından yıkanan uzakların gümüş kıyılarından yeni oluşmuş da gelmiş gibi geldi.

"Uyan Eovvyn, Rohan'ın Hanımı!" dedi Aragorn bir kez daha; kızın sağ elini eline aldığı anda can gelerek ısındığını fark etti. "Uyan! Gölge gitti ve bütün karanlık yıkanıp temizlendi!" Sonra kızın elini Eomer'in eline vererek kızın yanından uzaklaştı. "Seslen ona!" dedi ve sessizce odadan çıktı.

"Eowyn, Eovvyn!" diye seslendi Eomer gözyaşları arasında. Fakat kız gözlerini açarak dedi ki: "Gömer! Bu ne büyük mutluluk böyle? Çünkü senin öldürülmüş olduğunu söylemişlerdi. Yo, bu sadece rü-yamdaki karanlık seslerdi. Ne zamandır rüya soruyorum?"

"Çok uzun süre değil kızkardeşim," dedi Eomer. "Ama daha fazla düşünme bu konuda!"

"Garip bir şekilde yorgunum," dedi Eovvyn. "Biraz dinlenmem gerek. Fakat söyle bana Yurt'un Hükümdarı'na ne oldu? Heyhat! Bana onun da bir rüya olduğunu söyleme; çünkü öyle olmadığını biliyorum. Tıpkı önceden sezmiş olduğu gibi öldü."

"Öldü," dedi Eomer, "ama bana, onun için kızından da kıymetli olan Eovvyn'e veda etmemi söyledi. Artık Gondor'un Hisar'ında büyük bir gururla yatıyor."

"Bu keder verici," dedi kız. "Yine de, Eorl Hanedanı'nın herhangi bir çoban sülalesinden daha az bir şerefle çököp gidecekmiş gibi görüldüğü o karanlık günlerde umut etmeye bile cüret edemediğim kadar güzel. Peki ya kralın silahtan Buçukluk'a ne oldu? Eomer onu At-çanyurt silahşoru yap, bunu hak ediyor!"

"O da bu Ev'de, yakınlarda bir yerde yatıyor, şimdi ona gideceğim," dedi Gandalf. "Eomer bir süre burada kalacak. Fakat henüz tamamen iyileşmeden savaştan ve düşmanlardan konuşmayın. Yeniden sıhhat ve ümit içinde uyanmış olman ne büyük bir mutluluk yiğit ha-

ŞİFA EVLERİ

mm!"

"Sıhhat içinde mi?" dedi Eovvyn. "Olabilir. Benim yerini doldurabileceğim, düşmüş olan bir Süvari'nin boş eyeri olduğu sürece yapılacak işler var demektir. Ama ümit? Onu bilemiyorum."

Gandalf ile Pippin Merry'nin odasına gittiler ve Aragorn'u yatağın yanında dururken buldular. "Zavallı Merry'cik!" diye haykırdı Pippin ve yatağın yanına koştu çünkü ona arkadaşı daha da kötüymüş gibi gelmişti; yüzü kül rengiydi, üzüntü dolu yılların ağırlığı üzerine çökmüştü adeta; aniden Pippin'i bir korku aldı, sanki Merry ölecekmış gibi.

"Korkma," dedi Aragorn. "Tam zamanında geldim ve onu geri çağırdım. Şimdi çok yorgun ve kederli; Eovvyn Hanım gibi bir yara almış o korkunç şeye vurmaya cesaret etmekle. Fakat bu kötülükler iyi-leştirilebilir; içinde öyle güçlü ve neşeli bir ruh var ki. Kederini hiç unutmayacak; ama bu onun gönlünü karartmayacak, tersine ona bir bilgelik verecek."

Sonra Aragorn elini Merry'nin başına koyarak hafifçe kahverengi bukleler arasında gezdirdi, gözkapaklarına dokundu ve ismini seslendi. Ve athelas'ın kokusu, bir mey ve bahçesinin veya üzeri anlarla dolu güneş altındaki bir fundalığın kokusu gibi odaya yayılınca, Merry aniden uyanarak şöyle dedi:

"Kamım acıktı. Saat kaç?"

"Yemek vaktini geçti artık," dedi Pippin; "gerçi sanırım sana bir şeyler getirebilirim, eğer bana izin verirlerse."

"Elbette verirler," dedi Gandalf. "Sırf yiyecek değil, adının şeref listesinde olduğu Minas Tirith'te bulunan Rohan'h bu Süvari'nin istediği her şeyi getirebilirsin hem de."

"Âlâ!" dedi Merry. "O halde önce yemek istiyorum, ondan sonra da pipo." Birden yüzü bulutlandı. "Hayır, pipo istemiyorum. Bir daha pipo içebileceğimi hiç zannetmiyorum."

"Nedenmiş?" dedi Pippin.

"Şey," diye cevap verdi Merry yavaş yavaş. "O öldü. Bana onu hatırlattı. Benimle pipoluk otlar konusunda konuşamadığı için çok üzgün olduğunu söyledi. Hemen hemen söylediği son sözler bunlardı. Bir daha onu, atını Isengard'a sürdüğü o günü ve ne kadar kibar biri olduğunu düşünmeden pipo içemem Pippin."

"O halde hem piponu iç, hem onu düşün!" dedi Aragorn. "Çünkü o

ŞİFA EVLERİ

159

158

KRALIN DÖNÜŞÜ

çok iyi yürekliydi, büyük bir kraldı ve sözünü tutuyordu; son güzel sabahını görmek için gölgelerden çıkmıştı. Ona hizmetin kısa sürmüş olsa bile ömrünün sonuna kadar memnuniyetle ve şerefle hatırlayacağı bir anı olacak."

Merry gülümsedi. "Eh o halde," dedi, "eğer Yolgezer ihtiyacımız olan şeyleri tedarik eder ise ben de pipomu içer düşünürüm. Saru-man'ın en iyi otları dengimdeydi ama savaş sırasında başına neler geldiğini bilmediğim kesin."

"Efendi Meriadoc," dedi Aragorn, "eğer dağlardan, Gondor ülkesinden ve elimde kılıçla ateşler içinden eşyasını oraya buraya atan dikkatsiz bir askere otlar getirmek için geldiğimi zannediyorsan yanıyorsun. Eğer dengin bulunmadıysa bu Ev'in şifalı otlar ustasını çağır. O da sana senin istediğin otun bir faydası olduğunu bilmediğini ama o ota halk arasında batılıadamotu, soylular arasında galenas dendiğini, daha büyük irfana sahip başka dillerde başka isimler verildiğini söyleyecek, anlamını anlayamadığı yan yanya unutulmuş birkaç tekerlemeyi de sana Ev'de bundan kalmadığını haber verecek ve senin dillerin tarihi hakkında düşüncelere dalmaya neden olacaktır. Ve artık benim de bunu yapmam gerek. Çünkü Dunharrovv' dan ayrıldığımdan beri böyle bir yatakta yatmadım ve şafaktan önceki karanlıktan beri de yemedim."

Merry onun elini tutarak öptü. "Çok çok üzgünüm," dedi "Hemen git! Edoras'taki o geceden beri hep sana yük olduk. Fakat bu tür zamanlarda hafif sözcükler kullanıp, söylediklerinden daha azını kastetmek benim halkımın bir özelliği. Çok söz söylemeye korkuyoruz. Şaka yerinde olmayınca bizi kelimelerden yoksun bırakıyor."

"Bunu çok iyi bilirim, yoksa size aynı şekilde davranmazdım," dedi Aragorn. "Shire solmadan sonsuza kadar yaşasın!" Ve Merry'yi öperek dışarı çıktı; Gandalf da onunla birlikte gitti.

Pippin geride kaldı. "Onun gibi biri daha gelmiş midir dünyaya acaba?" dedi. "Gandalf hariç, tabii ki. Herhalde onların arasında bir bağ vardır. Eşek kafalı, dengin yatağının üzerinde ya; üstelik seninle karşılaştığımda da sırtındaydı. Dengi başından beri görüyordu mutlaka. Sonra benim de kendime ait biraz bir şeylerim var. Haydi! Uzun-dip Yapraklan bunlar. Ben gidip azıcık yiyecek bir şeyler bakarken sen de doldur pipoları. Sonra biraz kendimize zaman-ayırılım. Aman canını! Biz, Took'lar ve Brandybuck'lar uzun süre yükseklerde yaşı-

yamayız zaten."

"Yok," dedi Merry. "Ben yaşayamam. Şimdilik en azından. Fakat hiç olmazsa onları görebiliyoruz şimdi Pippin, ve takdir ediyoruz. Sanırım, ilk başta en iyisi kişinin sevmesi uygun olan birini sevmesi: Bir yerlerden başlayıp bazı köklerinin olması gerek; Shire'in toprağı da derindir. Yine de daha derin ve daha yüksek şeyler var; onlar olmayaydı babalıklardan hiçbir bahçesini huzur dediğı şey içinde ekip biçemez-di, onlan tamsa da, tanınmasa da. Ben onları, biraz da olsa tanıdığım için çok memnunum. Ama neden böyle konuştuğumu bilmiyordum. Yapraklar nerede? Sonra, kırılmadıysa pipomu da çıkar dengimden."

Aragorn ile Gandalf Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı'na gidip Faramir ve Eovvyn'in orada kalması ve daha uzun bir süre ihtimamla bakılmaları gerektiğı hakkında talimat verdiler.

"Eowyn Hanım," dedi Aragorn, "kısa bir süre sonra ayağı kalkarak aynılmak isteyecek; lâkin buna izin verilmemesi gerekir, eğer elinizden gelirse en az on gün geçinceye kadar onu bırakmamız gerekir."

"Faramir'e gelince," dedi Gandalf, "en kısa zamanda babasının ölmüş olduğunu öğrenmesi lazım. Fakat Denethor'un deliliğinin bütün ayrıntıları anlatılmamalı ona iyice iyileşip, yapacak işlerinin başına geçinceye kadar. Dikkat edin de Beregon ile orada bulunan penan ona bu konuda bir şeyler söylemesinler daha!"

"Ya benim gözetimimde olan diğer perian Meriadoc, ona ne olacak?" diye sordu Şifacıbaşı.

"Yann ayağı kalkması muhtemeldir ama kısa bir süre için," dedi Aragorn. "Eğer isterse bırakın kalsın.

Arkadaşlarının gözetiminde biraz yürüyebilir."

"Olağanüstü bir soy onlarınki," dedi Şifacıbaşı başını sallayarak. "Çok dayanıklı dokuları var tahminimce."

Evler'in kapılarında daha şimdiden birçok kişi Aragorn'u görmek için toplanmıştı, onun peşinden gittiler; sonunda yemeğini yedikten sonra yanına giderek yaralandıkları veya Kara Gölge'nin altında bulundukları için hayatları tehlike içinde olan akrabalarını ve arkadaşlarını iyileştirmesi için ona yalvardılar. Aragorn ayağı kalkarak dışarı çıktı, Elrond'un oğullarına haber yolladı ve hep birlikte gece geç saatlere kadar çalıştılar. Ve bütün Şehir'i bir söylentidir aldı: "Gerçekten

KRALIN DÖNÜŞÜ

160

BÖLÜM IX

SON MÜZAKERE

de Kral geri dönmüş." Ve taşıdığı yeşil taştan dolayı ona Elftaşı adını taktılar; böylece doğumunda ilerde taşıyacağı kehanetinde bulunulan ismi, ona kendi halkı tarafından verilmiş oldu.

Artık daha fazla çalışamayacak hale gelince pelerinine sarınarak Şehir'den dışarı süzüldü ve şafaktan hemen önce çadırına giderek biraz uyudu. Sabah, mavi sular üzerindeki kuğu gibi beyaz bir gemi olan Dol Amroth sancağı Kule'de dalgalanıyordu; adamlar yukarı bakarak Kral'ın gelişinin bir rüya olup olmadığını merak etmeye başladılar.

Savaş gününün ertesinde sabah olmuştu, üstelik hafif bulutlar ve batıya dönen rüzgârla hoş bir sabahtı bu. Legolas ile Gimli erkenden ortalıkta dolanıp Şehir'e çıkmak için yalvardılar; çünkü Merry ile Pippin'i görmeyi çok arzu ediyorlardı.

"Onların hâlâ hayatta olduklarını öğrenmek çok hoş," dedi Gimli; "çünkü Rohan'dan geçişimizde bize çok zahmet vermişlerdi; o çabaların hepten boşa gitmesini istemezdim doğrusu."

Elf ile cüce birlikte Minas Tirith'e girdiler; onları gören halk böyle iki arkadaşın geçmekte olmasına çok hayret ettiler; çünkü Legos insanların ölçülerini çok aşan bir yüz zarafetine sahipti ve sabah vakti berrak sesiyle bir elf şarkısı söylerken Gimli yanında sakalını sıvazlayıp etrafına bakınarak azametle yürüyordu.

"Burada bazı yerlerde güzel taş işçiliğı var," dedi surlara bakarken; "ama bazı yerlerde o kadar iyi değil, sonra caddeler daha güzel tertip edilebilirdi. Aragorn layık olduğu mevkie erişince ona Dağlar' m taşustalannın hizmetinden yararlanmasını teklif edeceğim ve bu şehri övünülecek bir yer haline sokacağız."

"Daha çok bahçeye ihtiyaçları var," dedi Legolas. "Evler ölü ve burada yeşerip de halinden memnun olan çok az şey var. Eğer Aragorn layık olduğu mevkie erişirse Orman halkı ona şarkı söyleyen kuşlar ve ölmeyen ağaçlar getirecek."

Sonunda Prens tmrartU'in yanına vardılar; Legolas prense bakarak yerlere kadar eğildi; çünkü karşısında damarlarında gerçekten de elf kanı taşıyaa biri olduğunu görmüştü. "Selam sana beyim!" dedi. "Nimrodel halkı Lören ormanlarından ayrılalı çok oldu ama anlaşılan hepsi Amroth'un limanından denizi aşarak batıya gitmemiş."

"Böyle deniyor benim ülkemin irfan kitaplarında da," dedi Prens;

KRALIN DÖNÜŞÜ

"yine de unutulmuş yıllardan beri oralarda zarif halktan kimse görülmüş değil. Ve şimdi burada, üzüntüler ve savaşın ortasında onlardan birini gördüğüm için hayretler içindeyim. Ne arıyorsunuz burada?"

"Ben, Mithrandir ile birlikte tmladris'ten yola çıkan Dokuz Yolar-kadaşı'ndan biriyim," dedi Legolas; "ve dostum olan bu cüce ile birlikte Hükümdar Aragorn'la geldik. Ama şimdi bize söylendiğine göre sizin gözetiminiz altında olan arkadaşlarımız Meriadoc ile Peregrin'i görmeyi arzuluyoruz."

"Onları Şifa Evleri'nde bulabilirsiniz; sizi oraya ben götürürüm," dedi tmrahil.

"Bizi oraya götüreceksin birini bulmanız yeterlidir beyim," dedi Legolas. "Çünkü Aragorn size şu mesajı yolladı. Bu vakitte tekrar Şe-hir'e girmek istemiyor. Yine de komutanların bir an önce toplantı yapması gerekiyor; sizin ve Rohan'lı Eomer'in ilk fırsatta onun çadırına gitmenizi rica ediyor. Mithrandir oraya gitti bile."

"Geleceğiz," dedi Imrahil; saygılı sözlerle birbirlerinden ayrıldılar.

"O insanların adil bir hükümdarı ve büyük bir komutan," dedi Legolas. "Eğer söndüğü bu günlerde böyle adamlara sahipse, Gondor'un yükselme günlerinde ihtişamı çok büyük olmalı."

"Ve belli ki iyi taş işçiliği eskiye ait ve Şehir ilk inşa edilirken ya-pılmış," dedi Gimli. "insanların başladıkları bütün işler böyledir: Ya baharda don olur, ya da yazın samyeli eser ve onlar da sözlerinde duramaz."

"Yine de tohumları pek yabana gitmez," dedi Legolas. "Ve hiç umulmadık bir zamanda ve zeminde yeşermek için tozun, küfün içinde gizlenirler, insanların yaptıkları bizden daha çok yaşayacak Gimli."

. "Yine de sonunda 'kçske'lrcdnc başka bir şey olmayacak tahtni-nimce," dedi cüce.

"Bu sorunun cevabını cifler bilmiyor," dedi Legolas.

Bu sözle birlikte prensin hizmetkârı gelerek onları Şifa Evleri'ne götürdü; orada arkadaşlarını bahçede buldular; kavuşmaları çok neşeli oldu. Bir süre için Şehir'in yüksek ve rüzgârlı dairelerinde, sabahın altında huzur ve sükûn dolu kısa bir zaman boyu konuştular, yürüdüler. Sonra Merry yorulunca, arkasında Şifa Evleri bulunan çimenlerin kenarındaki surlara giderek orada oturdular; önlüklerinde, güneyde tıza-

163

SON MÜZAKERE

ğa, Legolas'ın bile görüş alanının dışına, Lebennin'in ve Güney Ithili-en'in engin kumsallarına ve yeşil pusuna doğru aktıkça güneşte pırıldayan Anduin vardı.

Diğerleri konuşurken Legolas sessizleşmiş, güneşe doğru bakıyordu; baktıkça Nehir'den yukarı kanat çırpıp beyaz deniz kuşlarını gördü.

"Bakın!" diye bağırdı. "Martılar! Karanın çok içlerine kadar uçmuşlar. Benim için hayret verici bir şey; gönlümü huzursuz ediyorlar. Bütün hayatım boyunca, Pelargir'e vanncaya kadar onlarla hiç karşılaşmamıştım; orada da gemilerin savaşına doğru giderken onların çığlıklarını havada duymuştum. Sonra kıpırdamadan durmuştum Orta Dünya'daki savaşı unutarak; çünkü onların o sızlanan sesleri banaDe-niz'i anlatmıştı. Deniz! Heyhat! Henüz denizi görmedim. Fakat benim soyumdan gelen herkesin gönlünde, derinlerde bir yerde deniz hasreti vardır ve bunu harekete geçirmek de çok tehlikelidir. Eyvah ki eyvah martılara! Artık ne kayın, ne karaağaç altında huzur bulamam."

"Böyle deme!" dedi Gimli. "Daha Orta Dünya'da göreceksin sayısız şey, yapacak büyük işler var. Ama bütün zarif halk Limanlar'a giderse, burada kalmaya mecbur olanlar için çok sıkıcı bir dünya olur bu."

"Hem sıkıcı, hem kasvetli olur gerçekten de!" dedi Merry. "Limanlar'a gitmemelisin Legolas. Her zaman için sana ihtiyacı olan halklar bulunacaktır büyüklü küçüklü, hatta Gimli gibi birkaç bilge cüce bile... En azından öyle olacağını umuyorum. Yine de bu savaşın en kötü kısmının daha başlamadığını hissediyorum.

Sonuçlanmış olmasını, iyi sonuçlanmış olmasını o kadar çok isterdim ki!"

"Bu kadar karamsar olma!" dedi Pippin. "Güneş parlıyor ve burada en az bir iki gün birlikteyiz. Ben sizin hakkınızda daha çok şeyler duymak istiyorum. Haydi Gimli! Legolas'la sen, Yolgezer'le yaptığınız o garip yolculuğa en azından on kere değinmişsinizdir sabahtan beri. Ama bu konuda bana hiçbir şey anlatmadınız."

"Güneş burada parlıyor olabilir," dedi Gimli, "ama o yolla ilgili öyle anılarım var ki karanlıklardan çıkartıp hatırlamak istemiyorum. Eğer önümde ne olduğunu bilseydim, hiçbir dostluk uğruna ölümlerin Yolu'nu tutmazdım."

"Ölümlerin Yolu mu?" dedi Pippin. "Aragorn'un da bunu söylediğini duydum ve ne demek istiyor diye merak ettim. Bize biraz daha bir şeyler anlatamaz mısınız?"

"isteyerek değil ama," dedi Gimli. "Çünkü o yol üzerinde çok

SON MÜZAKERE

165

164

KRALIN DÖNÜŞÜ

utanç duydum: Ben, kendini insanlardan daha sert ve yer altında bütün ciflerden daha dayanıklı sanan Glöin'in oğlu Gimli. Fakat her ikisinin de doğruluğunu kanıtlayamadım; ancak Aragorn'un iradesiyle kalabildim yolda."

"Ve ona duyduğun sevgiyle aynı zamanda," dedi Legolas. "Çünkü onu tanıyan herkes onu kendine göre seviyor; hatta o soğuk Rohirrim kız bile. Biz Dunharrow'dan ayrılmadan, sen oraya gelmeden önceki sabahın erken vaktiydi Merry ve halkın üzerinde öyle bir korku vardı ki kimse bizim ayrılışımızı seyredemedi, şimdi aşağıdaki Ev'de yaralı yatan Eowyn Hanım'dan başka. Ayrılırken büyük keder yaşandı, seyrederken çok müteessir oldum."

"Heyhat! Ben sadece kendim için hisleniyordum," dedi Gimli. "Yo! O yolculuk hakkında konuşmayacağım." Sessizleşti; fakat Pippin ile Merry bir şeyler öğrenmek için o kadar hevesliydi ki sonunda Legolas: "Huzur bulmanız için yeterince şey anlatacağım; çünkü ben dehşeti hissetmedim, onları güçsüz ve zayıf addettiğim için insanların gölgelerinden korkmadım," dedi.

Sonra çabuk çabuk dağların altındaki hayaletli yolu, Erech'teki randevuyu, oradan Anduin üzerinde Pelargir'e yaptıkları doksan ve üç fersahlık büyük yolculuğu anlattı. "Dört gün ve geceyi aşan bir süre boyunca yolculuk yaptık Kara Taş'tan," dedi. "Ve o da ne! Mordor'un karanlığı içinde ümidim arttı; çünkü o karanlık içinde Gölge Ordu gitgide güçleniyor, bakılmayacak kadar korkunçlaşıyor gibiydi. Kimisinin ata bindiğini, kimisinin yürüdüğünü ama yine de hepsinin aynı hızda ilerlediklerini gördüm. Sessizdiler ama gözlerinde bir pırıltı vardı. Lamedon tepelerinde bizim atlarımıza yetiştiler, etrafımızı çevirdiler ve eğer Aragorn men etmeseydi bizi geçip gideceklerdi de.

"Onun emriyle geri kaldılar, 'insanların gölgeleri bile onun iradesine boyun eğiyor,' diye düşündüm kendi kendime. 'Ona yardımcı olabilirler!1

"Işıklı bir gün devam ettik yolumuza, sonra şafaksız gün geldi, biz yine yolumuza devam ettik ve Ciril ile Ringlō'yu geçtik; sonra üçüncü gün Gilrain'in ağzının biraz üzerindeki Linhir'e vardık. Ve burada Lamedon'lular, nehir yukarı gelmiş olan Umbar ve Harad'ın zalim halkı ile çekişiyorlardı nehir geçitlerini korumak için. Fakat hem düşmanlar hem de geçitleri koruyanlar biz gelince, Ölülerin Kralı üzerimize geliyor diye kaçtılar. Sadece Lamedon Hükümdarı Angbor tahammül edebildi bize; ve Aragorfi kendisine, eğer cesaret edebilirlerse, Gri Ordu

geçip gittikten sonra halkını toplayıp arkasından gelmesini emretti.

"Pelagir'de Isildur'un Varisi'nin size ihtiyacı olacak," dedi.

"Böylece, Mordor'un müttefiklerini bozguna uğratarak, önümüzden sürerek Gilrain'i geçtik; sonra biraz dinlendik. Fakat kısa bir süre sonra Aragorn ayağa kalkarak şöyle dedi: işte! Minas Tirith'e saldırıldı bile. Yardımına koşmadan düşmesinden korkuyorum.' Böylece gece geçip gitmeden yeniden atlarımıza binerek, atlarımızın tahammül edebildiği en büyük hızla Lebennin ovalarından geçtik."

Legolas durarak içini geçirdi ve gözlerini güneye doğru çevirerek hafifçe şarkı söyledi:

Celos'tan Erui'ye gümüş akar ırmaklar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Uzun olur otlar. Denizden esen rüzgârda

Salınır ak zambaklar,

Mallos ve alfrin'den dökülmüş altın çingiraklar çalar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Denizden esen rüzgârda!

"Yeşildir o kırlar halkının şarkılarında; fakat biz geçerken karanlıktılar, önümüzdeki siyahlıkta gri, çorak topraklar vardı. Ve o engin arazi üzerinde, otlar ve çiçekleri, hiç dikkat etmeden ezerek, sonunda Ulu Nehir'in acı nihayetine varıncaya kadar düşmanlarımızı bir gün ve bir gece boyu avladık.

"O zaman Deniz'e yaklaştığımızı gönülden hissettim; çünkü karanlıkta su engin duruyordu ve sayılamayacak kadar çok deniz kuşu kıyılarında çılgın atıyordu. Ah o martıların sızlanışı! Hanım bana onlara dikkat etmem gerektiğini söylememiş miydi? Ve artık onları unutamıyorum."

"Bana soracak olursanız, ben onlara hiç kulak asmadım bile," dedi Gimli; "çünkü o zaman, sonunda ciddi olarak savaşa varmıştık. Orada Pelargir'de Umbar'ın ana filosu duruyordu: Elli büyük gemi ve sayısız küçük

tekne. Peşine düştüğümüz düşmanın çoğu limanlara bizden önce vardı ve korkularını da yanlarında götürdü; gemilerin bazılarını Ne-hir'den aşağı doğru kaçıp uzak sahile varmak için yola koyuldu; küçük teknelerin çoğu tutuşturuldu. Fakat artık kıyıya kadar kovalanmış olan Haradrim sıkışıp kalmış ve çaresizlik içinde deliye dönmüştü; bize baktıklarında güldüler çünkü hâlâ çok büyük bir orduydular.

167

SON MÜZAKERE

166

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Fakat Aragorn durarak yüksek sesle haykırdı: 'Şimdi gelin! Kara Taş'ın adına çağırıyorum sizi!' Ve aniden, en arkada kalmış olan Gölge Ordu gri bir sel gibi geldi ve önündeki her şeyi süpürdü. Uzaktan çığlıklar, belli belirsiz öten borular ve bir mırıltı, sanki uzaktaki sayısız sestten geliyormuş gibi bir mırıltı duydum: Çok eskiden kalma unutulmuş bir muharebenin yankısı gibi. Soluk kılıçlar çekildi; ama bu kılıçların hâlâ işe yarayıp yaramadıklarını bilmiyorum, çünkü Ölü-ler'in artık korkudan başka bir silaha ihtiyaçları yoktu. Kimse onlara karşı koyamazdı.

"Kıyıda bütün gemilere çıktılar; sonra suyun üzerinden açıkta demirli olan gemilere gittiler; gemiciler, küreklere zincirlenmiş köleler hariç, korkudan delirmiş gibi güvertelerden aşağı atlıyorlardı. Kaçan düşmanlarımız arasından umursamazca yürüdük, onları yapraklar gibi sürükledik kıyıya varıncaya kadar. Sonra kalan her büyük gemi için Aragorn bir Dünedain yolladı, onlar gemide bulunan tutsakları avuttular; korkularını bir yana atmalarını, artık özgür olduklarını söylediler.

"O karanlık gün bitmeden bize karşı koyacak hiç düşman kalmamıştı; hepsi ya boğulmuş ya da kendi ülkelerini yayan bulabilecekleri umuduyla güneye kaçmışlardı. Mordor'un planlarının böyle korkuların ve karanlıkların hayaletleri tarafından bozulması bana hem çok tuhaf, hem de harika geldi. Kendi silahıyla vurulmuştu!"

"Tuhaf gerçekten de," dedi Legolas. "Tam o saatte Aragorn'a bakarak, eğer Yüzük'ü kendisine alıkoysaydı ne kadar ulu ve ne kadar korkunç bir Hükümdar olurdu diye düşündüm. Mordor boşu boşuna korkmuyor ondan. Fakat onun ruhu, Sauron'un anlayabileceğinden çok daha soylu; çünkü o Lüthien'in çocuğu değil mi? O soy hiç yok olmayacak, yıllar sayılmayacak kadar uzasa da."

"Böyle kehanetler cücelerin görüş menzillerinin dışında kalıyor," dedi Gimli. "Fakat gerçekten çok kudretliydi Aragorn o gün. Bir görseydiniz! Bütün kara filo avucunun içindeydi; kendisi için en büyük gemiyi seçti ve gemiye çıktı. Sonra düşmandan ele geçen bütün borazanları öttürttü ve Gölge Ordu kıyıya çekildi. Orada sessizce, yanan gemilerin ışıltısını yakalayan gözlerindeki kızıl ışık hariç belli belirsiz durdular. Aragorn yüksek sesle Ölü İnsanlar'la konuştu ve şöyle seslendi:

"Şimdi Isildur'un Varisi'nin sözlerini dinleyin! Sözünüzü yerine getirdiniz. Dönün artık ve vadiyi bir daha hiç rahatsız etmeyin! Ayrı-

lın ve huzur bulun!"

"Bunun üzerine Ölülerin Kralı ordunun önüne çıktı, mızrağını kırarak yere attı. Sonra eğilerek selam verdi ve arkasını döndü; bütün gri ordu hızla hareket ederek anı bir rüzgârla dağılan gri bir sis gibi yok oldu. Bana bir uykudan uyanıyormuşum gibi geldi.

"O gece, diğerleri çalışırken biz dinlendik. Çünkü serbest bırakılan bir sürü tutsak ve Gondor'a yapılan saldırılar sırasında yakalanıp esir edilmiş bir sürü adam vardı; sonra kısa sürede Lebennin ve Ethir' den bir sürü adam çıkagelip toplandı; Lamedon'lu Angbor da bir araya toplayabildiği kadar atıyla geldi. Artık Ölüler'in korkusunu üstlerinden atmış olduklarından bize yardım etmek ve Isildur'un Varisi'ni görmek için geldiler; çünkü o ismin söylentisi karanlıkta yangın gibi yayılmıştı.

"Bu da hemen hemen bizim öykümüzün sonu oluyor. Çünkü bütün o akşam ve gece boyunca birçok gemi hazırlanarak mürettebatı bindirildi; filo sabah yola çıktı. Şimdi çok geçmiş gibi geliyor ama dünden önceki günün sabahıydı, Dunharrow'dan çıkışımızın altıncı sabahı. Ama yine de Aragorn hâlâ çok geç olmasından korkuyordu.

"Talargir'den Harlond'daki iskelelere kırk ve iki fersah var," dedi. "Yine de yarına kadar Harlond'a varmamız gerek yoksa tamamen kaybederiz."

"Kürekler artık özgür insanlar tarafından çekiliyordu ve insanca çabalıyorlardı; yine de Ulu Nehir'i yavaş yavaş geçtik çünkü akıntıya karşı gitmeye çabalıyorduk, Güney'de akıntı çok hızlı olmadığı halde rüzgâr bize yardımcı değildi. Eğer Legolas aniden gülmeseydi limanlarda kazandığımız zafere rağmen gönlüm çok ağır olacaktı.

"Sakalınla çok yaşa Durin'in oğlu!" dedi. "Çünkü söylç denmişti: Ümit doğar genellikle, her şey ümitsizleştğinde." Fakat uzaktan ne gibi bir ümit gördüğünü söylemiyordu. Gece geldiğinde karanlığı derinleştirmekten başka bir işe yaramadı; gönüllerimiz kor gibiydi çünkü Kuzey'de bulutların altında kızıl bir parlaklık görüyorduk ve Aragorn şöyle demişti: 'Minas Tirith yanıyor'

"Fakat geceyarısı gerçekten de ümidimiz yeniden belirdi. Ethir'in deniz ustası adamları, güneye doğru bakarak Deniz'den esen serin bir rüzgârla gelen bir değişiklikten söz ettiler. Gün ermeden çok önce direkli gemiler yelkenlerini açtı ve hızımız arttı, ta ki şafak vakti pruva-lardaki köpükleri aklaştıncaya kadar. Ve böylece, sizin de bildiğiniz gibi sabahın üçüncü saatinde mutedil bir rüzgârla, örtüsü açılmış Gü-

168

169

SON MÜZAKERE KRALIN DÖNÜŞÜ

neş altında geldik ve savaşta büyük sancağımızı açtık. Bu çok büyük bir gün, çok büyük bir saatti, bundan sonra ne olursa olsun."

"Arkasından ne gelirse gelsin büyük olayların ehemmiyetini azaltmaz," dedi Legolas. "Bu konuda, gelecek günlerde şarkılar yakıp söyleyecek kimse kalmasa bile Gondor'da, Ölülerin Yolu'ndan geçmek büyük bir olaydı."

"Ve kalmayabilir de," dedi Gimli. "Çünkü Aragorn ile Gandalf in yüzleri asık. Orada, aşağıdaki o çadırlarda ne gibi bir fikir alışverişinde bulunuyorlar çok merak ediyorum. Bana soracak olursanız, Merry gibi ben de, zaferimizle savaşın bitmiş olmasını dilerdim. Yine de bundan sonra her ne yapılacaksa. Yalnız Dağ'ın halkının şerefi için, onda bir rolüm olmasını isterim."

"Ve ben de Büyük Orman'ın halkı adına," dedi Legolas, "ve Ak Ağaç'ın Hükümdan'na olan sevgimden dolayı." Bunun üzerine arkadaşlar sessizleşti ama bir süre orada, o yüksek yerde, Komutanlar aşağıda tartışırken her biri kendi düşüncelerine dalmış halde oturdu.

Prens tmrahil Legolas ile Gimli'den ayrıldıktan sonra hemen Eo-mer'i çağırttı; Gömer de ortuna birlikte Şehir'den aşağıya indi ve Ara-gorn'un savaş alanına, Kral Thoden'in düşmüş olduğu yere yakın bir yere kurulmuş çadırlarına gittiler. Ve burada Gandalf, Aragorn ve El-rond'un oğullarıyla fikir alışverişinde bulundular.

"Efendiler," dedi Gandalf, "Gondor'un Vekilharcı'nın ölmeden önceki son sözlerini dinleyin: Pelennor ovalarında bir gün için zafer kazanabilirsiniz ama artık uyanmış olan Güç'e karşı bir zafer kazanmak mümkün değildir. Ben, onun yapmış olduğu gibi ümitsizliğe kapılmanızı söylemiyorum size, ama bu sözlerdeki gerçekler hakkında düşünmenizi istiyorum.

"Gören Taşlar yalan söylemez; Barad-dûr Hükümdarı bile bunu yaptıramaz. Belki, kendi iradesiyle daha zayıf akıllarca görülmesi gerekenleri seçebilir veya onların gördüklerini yanlış anlamalarına neden olabilir. Her şeye rağmen Denethor, Mordor'da kendisine karşı hazırlanan ve hazırlanmaya devam eden.büyük güçleri görünce gerçekleri görmüş oldu.

"İlk büyük saldırıyı karşılamaya ancak yetti gücümüz, ikincisi daha büyük olacaktır. Bu savaş için, Denethor'un da sezmiş olduğu gibi, kesin bir ümit yok o halde. Zaferi silahla kazanamayız^ burada oturup

bütün kuşatmalara dayanabilirsek veya Nehir'in gerisine baskın yapmak için yürüsek bile. Kötüler arasında bir seçim yapmanız lazım; ve akl-ı selim daha önce yapmış olduğunuz gibi sağlam yerleri daha da kuvvetlendirmenizi ve burada hücumu beklemenizi emreder; çünkü ancak böylelikle sonumuzun biraz gecikmesi sağlanabilir."

"O halde bizim Minas Tirith'e, Dol Amroth'a veya Dunharrov'a çekilip orada, dalgaların gelip kumdan kalelerini yıkmasını bekleyen çocuklar gibi beklememizi mi öneriyorsunuz?" dedi tmrahil.

"Bu yeni bir nasihat olmazdı," dedi Gandalf. "Denethor zamanında bu ve bunun gibi şeyler yapmadınız mı hep? Lâkin hayır! Ben bunun akl-ı selim olduğunu söyledim. Ben akl-ı selim önermiyorum. Size zaferin silahlarla kazanılamayacağını söyledim. Ben hâlâ bir zafer olacağını ümit ediyorum ama silahlarla değil. Çünkü tam bu tedbirlerin ortasında ortaya Barad-dûr'un temelini oluşturan ve Sauron'un bütün ümidi olan Güç Yüzüğü çıkıyor.

"Bu şey hakkında efendiler, hem bizim hem de Sauron'un içinde bulunduğumuz kötü durumu kavrayacak kadar bilgisi var hepinizin. Eğer onu yeniden ele geçirirse sizin bütün yiğitlikleriniz boşa gider ve onun zaferi hem hızlanır hem de mükemmel olur: O kadar mükemmel olur ki, bu dünya ayaktaiken kimse bu zaferin nihayetini göremez. Eğer bu şey yok edilirse, o zaman o düşecektir; o kadar aşağıya düşecektir ki kimse bir daha onun yeniden doğrulmasını göremeyecektir. Çünkü başlangıcında kendisi için tabii olan gücün en

mükemmel kısmını kaybetmiş olacak ve o güçle yapılmış veya başlamış olan her şey ufulanacak, o sonsuza kadar sakat kalıp kendi kendini gölgelerde kemiren önemsiz bir ruh halini alacak, ama bir daha ne büyüyecek ne de bir biçimi olacaktır. Ve böylece bu dünyanın büyük bir kötülüğü ortadan kaldırılmış olacak.

"Gelebilecek başka kötülükler de var; çünkü Sauron kendisi de bir hizmetkâr veya gizli bir casustan başka bir şey değildi. Yine de dünyanın bütün gelgitlerine hâkim olmak değil bizim rolümüz; bizim rolümüz içine bırakılmış olduğumuz yıllan sıkıntıdan kurtarmak için elimizden geleni yapmak, bizden sonra yaşayanlar işlemek için temiz bir toprak bulabilsinler diye bildiğimiz tarlalardaki kötülüğü kökünden söküp atmak. Ama onların ne bulacakları bizim hükmümüze bağlı değil.

"Şimdi, Sauron bütün bunları ve kaybetmiş olduğu bu kıymetli şeyin yeniden bulunmuş olduğunu biliyor; ama henüz nerede olduğunu

171

170 KRALIN DÖNÜŞÜ

bilmiyor, ya da umarım öyledir O yüzden şu anda büyük bir kuşku içinde Çünkü eğer bu şeyi biz bulmuş olsaydık, aramızda onu kullanabilecek güce sahip bazılarımız var Bunu da biliyor o Çünkü Ara gorn, senin kendini Orthanc Taşı ile ona gösterdiğim tahmin etmekte haklıyım değil mi?"

Borukentten atımı sürmeden önce öyle yapmıştım diye cevap verdi Aragorn Zamanın geldiğine ve Taş'ın da sadece bu maksatla bana ulaşmış olduğuna kanaat getirmiştim O zamanlar Yüzük Taşırı cısı, Rauros tan doğuya gıdeli on gün olmuştu ve Sauron un Gözü, di ye düşünmüştüm, kendi ülkesinden uzaklara çevnlmeli Kule'sine döndüğünden ben çok nadiren ona meydan okuyan olmuştu Gerçi cevap vermek için bu kadar çabuk bir saldırıda bulunacağını önceden tahmin edebilmiş olsaydım, belki kendimi göstermeye cüret etmezdim Sızın yardımınıza gelebilmem için ucu ucuna zamanım oldu "

'Fakat bu nasıl olur?"' diye sordu Gömer "Her şey boşuna, diyorsunuz eğer Yuzuk'u ele geçirirse Eğer yüzük bızdeyse neden bize saldırmanın boşuna olduğunu düşünmesin?"

'Henüz emin değil," dedi Gandalf, ' ve sonra bizim yaptığımız gibi, düşmanları kendilerini emniyete alıncaya kadar bekleyerek oluşturmadı gücünü Ayrıca biz de onu tüm gücüyle kullanmasını bir günde öğrenemedik Gerçekten de o sadece tek bir kışı tarafından kullanılabilir, birkaç kışı tarafından değil, o da aramızdaki büyüklerden bı-rının kendisini hâkim kılıp diğerlerini susturacağı bir didişme zamanı nı kollayacak Öyle bir zamanda Yüzük ona yardımcı olabilir, eğer derhal hareket edebilirse

'Kolluyor Çok şey görüyor ve çok şey duyuyor Nazgûlleri hâlâ ortalıkta Güneş doğmadan önce bu alanın üzerinden geçtiler, gerçi yorgun ve uykuda kişilerin çok azı onları fark etti işaretlen okuyor Onu yeniden yaptığı hazmeden mahrum eden Kılıç, bizim lehimize donen kaderin çarkları ve ilk saldırısında beklenmedik bir yenilgi, büyük komutanının olumu

"Biz burda konuşurken bile onun kuşkusunu artırıyor Gözü şu anda, hareket eden bütün diğer şeylere karşı kor, bütün gücüyle bize doğru donuyor Yanı gözünü bizden ayırmamasını sağlamamız lazım Butun ümidimiz orada Benim öğüdüm şudur bu durumda Yüzük bizde değil Ya büyük bir ariflik ya da büyük bir ahmaklık sonucu yok edilmesi içm yollandı, o bizi yok etmesin diye Yüzük olmazsa onun gu cunu, sadece güç ile yenemeyiz Fakat her ne pahasına olursa olsun

SON MÜZAKERE

Goz'u kendisine yönelen gerçek tehditten uzak tutmalıyız Zaferi silahlarla kazanamayız ama silahlarla Yüzük Taşıyıcısı'na tek bir şans o tanıyabiliriz, az bir ihtimal de olsa

"Aragorn'un başlatmış olduğu gibi devam etmeliyiz Sauron'u son atışı içm zorlamalıyız Gızh kuvvetim ortaya çıkartmalıyız ki böylece o da topraklarını boşaltsın Onu karşılamak içm bir an önce yürüyüşe geçmeliyiz Onun dişlen üzerimize kapansa bile kendimizi yem yapmalıyız Ümitle ve açgözlülükle o yemi yutacak, çünkü böylesi bir cürette yeni Yüzük Efendisi'nın gururunu görecektir Ve şöyle diyecek' 'Demek öyle1 Boynunu çok çabuk ve çok ilenye uzattı Brakayım gelsin de onu kaçamayacağı bir tuzağa düşüreyim Orada onu ezenim, onun küstahlıkla ele geçirmiş olduğu şey yeniden, sonsuza kadar benim olacak'

"O tuzağa gözlerimizi dört açıp girmeliyiz, cesaretle ama kendimiz içm pek bir şey ummadan Çünkü efendiler, biz kendimiz, yaşayan topraklardan çok uzakta bir yerde, kara bir savaşın içinde tamamen yok olabiliriz, böylece Barad-dûr yıkılsa bile, yeni bir çağı görecektir kadar yaşamayabiliriz Ama bu, kanaatimce, bizim görevimiz. Yine de, boşu boşuna yok olmaktan ve olurken yem bir çağın hiçbir zaman başlamayacağını bilmekten daha iyidir bu, eğer burada oturur-sak başımıza gelecek olan da budur "

Bir süre için sessiz durdular Sonunda Aragorn konuştu "Başladığım gibi devam edeceğim Işın tam kıyısına, ümit ile ümitsizliğin kardeş oldukları yere geldik Sendelemek düşmek anlamına gelir. Gelin hiçbirimiz, sonunda Sauron a karşı olan uzun gayretlerinin sinanma vakti gelen Gandalf m nasihatlarına karşı

çıkamayalım Eğer o olmasaydı her şey çoktan yitip gitmişti En azından ben şimdilik insanları yönetmek içm bir talepte bulunmuyorum Diğerleri diledikleri seçimi yapsınlar"

Bunun uzenne şöyle dedi Elrohır "Kuzey den bu gaye ile geldik ve pederimiz Elrond'dan da aynı öğütlen getirdik Gen dönmeyeceğiz "

"Bana gelince," dedi Gömer, "bu derin konular hakkında benim çok az bilgim var, ama bilgiye ihtiyacım da yok Dostum Aragorn benim ve halkımın imdadına yetişti, ne zaman isterse ben de onun yardımına giderim, bunu biliyorum ve bu bana yetiyor Gideceğim "

"Bense," dedi Imrahıl, "ben Hükümdar Aragorn'u, tabı olduğum

173

172 KRALIN DÖNÜŞÜ

hükümdamn olarak addediyorum, kendisi bunu talep etse de etmese de. Onun ricası benim için emirdir. Ben de gideceğim. Yine de bir süre için Gondor Vekilharcı'nın yerine bakıyorum, o yüzden öncelikle onun halkını düşünmek benim ilk görevimdir. Akl-ı selime de biraz hak tanınmalı, tster iyi, ister kötü her türlü ihtimale karşı hazırlanmamız icap eder. Bakarsınız zaferi biz kazanırız ve bu konuda hâlâ bir ümit varken Gondor korunmaı. Arkamızdan harabe haline sokulmuş bir Şehir'e ve tahrip edilmiş topraklara zafer kazanmış olarak dönmek istemem. Rohirrim'den kuzey cenahta hâlâ savaşmamış bir ordu olduğunu öğreniyoruz."

"Bu doğru," dedi Gandalf. "Size bütün Şehir'i savunmasız bırakmanızı öğütlemiyorum. Aslında doğuya yönlendireceğimiz gücün, bir savaşı başlatacak kadar büyük olması yeterli, Mordor'a ciddi bir saldırıda bulunacak güçte olmasına gerek yok. En kısa zamanda harekete geçmesi gerek. O yüzden komutanlara şunu soruyorum: En kötü ihtimalle iki gün içinde ne büyüklükte bir güç toplayıp yola çıkartabiliriz? Ve bunların, içinde bulundukları tehlikeyi bilen, gitmeye kendiliklerinden gönüllü, dayanıklı adamlar olmaları gerek."

"Hepsi yorgun ve çoğunun hafif olsun acılı olsun, yaraları var," dedi Eomer. "Atlarımızın çoğunu kaybetmiş olmanın acısını da çekiyoruz ve bu katlanması zor bir durum. Eğer kısa bir süre sonra hareket edeceksek, iki bin adam toplamayı bile ümit edemem ama en az bir o kadarını şehri savunmak için bırakabilirim."

"Sadece bu cephede savaşanları hesaba katmak zorunda değiliz," dedi Aragorn. "Kıyılar temizlendiği için Güney topraklarından yeni kuvvetler yoldadır, iki gün önce dört bin kişiyi Pelargir'den, Lossar-nach üzerinden yola çıkarttım; Korkusuz Angbor da onlarla birlikte o geliyor. Eğer iki gün sonra yola çıkacaksak biz ayrılmadan onlar buraya gelmiş olur. Üstelik çok daha fazlası, bulabildikleri teknelerle beni izleme emri aldılar; bu rüzgârla kısa bir süre sonra burada olurlar, aslında daha şimdiden birkaç gemi Harlond'a vardı bile. Kanaatimce yedi bin atlı ve yaya çıkartabiliriz yola ve buna rağmen Şehir'i saldırı başladığı zamandan daha iyi bir müdafaa ile bırakmış oluruz."

"Cümlekapısı yıkıldı," dedi Imrahıl, "onu yeniden yapacak ve yerine yerleştirecek hüner kimde?"

"Dâin Krallığı'nda, Erebor'da böyle bir hüner mevcut," dedi Aragorn, "ve eğer bütün ümitlerimiz boşa çıkmazsa zamanla G16in oğlu Gimli'yi Dağ'ın ustalarını çağırması için yollarını. Fakat insanlar ka-

SON MÜZAKERE

pılardan daha önemli ve eğer onlar terk ederse Düşman'a hiçbir kapı dayanmaz."

Bu beylerin müzakeresinin sonu olmuştu: O günden sonraki ikinci günün sabahında, eğer bir araya getirebilirlerse yedi bin kişilik bir güçle yola çıkacaklardı; gitmeleri gereken toprakların kötülüğü yüzünden bu gücün büyük bir bölümü piyade olacaktı. Aragorn Güney'den iki bin kişi toplamaya çalışacaktı; ama tmrahıl üç bin beş yüz; Gömer atsız kalmış ama kendileri son derece kıymetli savaşçı olan beş yüz Rohirrim'i bir araya getirecek, beş yüz atlıya da kendi kumanda edecekti; ayrıca aralarında Dünedain ile birlikte Elrond'un oğullarının ve Dol Amroth'un süvarilerinin bulunduğu atlı beş yüz kişilik bir bölük daha oluşturulacaktı: Hepsi toplam altı bin piyade ve bin atlı demek oluyordu. Fakat Rohirrim'in atlı kalan ve savaşabilen ana gücü, Elfmiğferi'nin kumandası altındaki üç bin kişilik bir güç Anânen' de bulunan düşmana karşı Batı Yolu'nu bekleyeceklerdi. Hızlı sürücüler hemen kuzey taraflarından, Osgiliath'ın doğusundan ve Minas Morgul'a giden yoldan haber toplamak için yola koyuldular.

Bütün güçlerini hesaplayıp, yapacakları yolculuklar ve seçecekleri yollar hakkında düşündükten sonra İmrahıl aniden bir kahkaha attı.

"Muhakkak," diye haykırdı, "bu bütün Gondor tarihindeki en büyük latifedir: Dağlara ve Kara Ülke'nin devrilmez kapısına saldırmak için yedi bin kişiyle, yani ancak onun yükseliş devirlerinde kullandığı öncü kolu kadar bir kalabalıkla yola koyulalım! Bir çocuk da zırhlara bürünmüş bir silahşöre yeşil söğüt ağacından yayı ve okuyla ancak böyle kafa tutabilirdi! Eğer Karanlıklar Efendisi, senin dediğin kadar çok şey biliyorsa Mithrandir, korkacağına tebessüm edip de kendisini sokmak isteyen bir sineğe yapacağı gibi serçe parmağıyla ezmez mi bizi?"

"Hayır, sineği tuzağa düşürüp iğnesini almaya çalışacaktır," dedi Gandalf. "Ve aramızda her biri bin zırhlı silahşöre bedel bir sürü isim var. Hayır, gülümsemeyecek."

"Biz de öyle," dedi Aragorn. "Eğer bu bir latifeyse bile gülünmeyecek kadar acı bir latife. Yo, çok zor bir durumda yapılan son hamle bu; ya o taraf ya da bu taraf için oyunun sonunu getirecek." Sonra Andürl'i çekip pırl pırl parlarken güneşe doğru tuttu. "Son savaş olup bitinceye kadar sen tekrar kınına girmeyeceksin," dedi.

KRALIN DÖNÜŞÜ

mis, şekilsizleşmiş, kimi zalimce kesilip biçilmişti ama yine de çoğu kendini belli eden özelliklerini taşıyordu ve sanki acı çekerek ölmüşlerdi; her biri Kapaksız Göz işaretiyle dövülenmişti. Fakat istedikleri kadar şekilleri bozulmuş ve aşağılanmış olsunlar, böylelikle, insanlar bu yolla bir kez daha bir zamanlar baştan aşağı silahlarla mağrurca yürüyen, tarlaları süren veya tepelerdeki yeşil vadilerinden bayram günleri için aşağılara inen tanıdıkları birini görmüş oluyorlardı.

Boşu boşuna sallıyorlardı yumruklarını Cümlekapısı'nın önünde kaynaşan acımasız düşmanlarına. Lanetlere kulak astıkları, Batılı insanların dillerinden anladıkları yoktu; kaba sesleriyle hayvanlar veya leş kargaları gibi çığlıklar atıyorlardı. Fakat kısa bir süre sonra ayağa kalkıp Mordor ordularına karşı koyabilecek yüreğe sahip çok az kişi kalmıştı. Çünkü açlıktan daha tez bir silahı vardı Karanlık Kule'nin Efendisi'nin: Korku ve ümitsizlik. Nazgûl bir kez daha geldi; artık Karanlıklar Efendisi büyüdüğü ve bütün gücünü ortaya döktüğü için, sadece onun iradesini ve garazını söyleyen sesleri kötülük ve dehşet doluydu. Ölü insanlarla karınlarını doyurmayı uman akbabalar gibi durmadan döndüler durdular Şehir'in üzerinde. Hem görüş, hem de atış menzili dışında uçuyorlardı ama varlıktan hep oradaydı, ölümcül sesleri havayı yırtıyordu. Gitgide daha da dayanılmaz bir hal aldılar her yeni çığlıkla. Sonunda, en yiğit adamlar bile gizli tehlike üzerlerinden geçerken kendilerini yere atmaya başladılar; veya zihinlerine bir karanlık basar, artık savaş hakkında düşünemez olup da sadece gizlenmeyi, emekleyip bir yere sinmeyi ve ölümü düşünür hale gelirken silahları sinirleri boşalmış ellerinden düşüyor, öylece dikilip kalıyorlardı.

Bütün o kara gün boyunca Faramir, çaresiz bir ateş içinde çırpınarak Ak Kule'deki odada yatağı üzerinde yattı; ölüyor, dedi biri, kısa süre sonra surlardakı ve sokaklardaki adamların hepsi "ölüyor" diyorlardı. Babası yanında oturuyor, hiçbir şey söylemiyor ama seyreliyor ve artık savunma konusuna hiç aldırış etmiyordu. Böylesine karanlık saatlerin varlığını hiç bilmemişti Pippin, Uruk-hai'nin pengelenndeyken bile. Hükümdar'ın hizmetinde beklemekten onun görevi ve bekliyordu da, ama görünüşe göre onu, kendi korkularını elinden geldiğince bastırırken, aydınlatılmamış odanın kapısının yanında ayakta unutmuşlardı. Ve bakarken ona öyle geldi ki Denethor sanki gözleri önünde gitgide yaşlanıyordu; sanki o mağrur iradesini

GONDOR KUŞATMASI

bir şey kapatıvermiş, katı aklı yenilmişti Elem yapmıştı bunu, belki bir de vicdan azabı. O acımasız yüzde gözyaşları görüyordu; bu hiddetten daha dayanılmazdı.

"Ağlamayın beyim," diye kekeledi. "Belki de iyileşir. Gandalfa sordunuz mu?"

"Beni büyücülerle avutma!" dedi Denethor. "Ahmağın umudu suya düştü. Düşman onu buldu, artık gücü artıyor; düşüncelerimizi teker teker biliyor, ne yaparsak yapalım boşuna.

"Oğlumu nankörce, kutsamadan gereksiz bir tehlikeye yolladım; ve işte burada damarlarında zehirle yatıyor artık. Yo, yo, artık savaşta ne olursa olsun benim soyum tükeniyor; Vekilharçlar Sülalesi dahi başaramadı. Tepelerde hırsız gibi saklanan insanların krallarından ka- lanlar da kötü insanlar yönetecek ta ki birer birer avlanıncaya kadar."

Kapıya, Şehir'in Hükümdan'ını çağıran adamlar dayandı. "Hayır, aşağıya inmeyeceğim," dedi. "Oğlumun yanında kalmalıyım. Her şey bitmeden önce hâlâ konuşma ihtimali var. Fakat buna da bir vakit kalmadı. Kimi isterseniz onu izleyin, hatta umutlan suya düşmüş olsa da Gri Aptal'ı bile izleyebilirsiniz. Ben burada kalacağım."

Böylece Gondor Şehri'nin son savunmasının kumandasını Gan-dalf almıştı. Nereye gitse adamların yürekleri hafifliyor, kanatlı gölgelerin hatırası siliniyordu. Yorulmak nedir bilmeden gitti geldi Hisar' dan Cümlekapısı'na, surlar boyunca kuzeyden güneye; onunla birlikte Dol Amroth Prens'i de gidiyordu, pırl pırl zırhları içinde. Çünkü Nümenor soyunu bozulmadan devam ettiren prens ve silanşörleri, beyliklerini muhafaza ediyorlardı. Onları gören adamlar şöyle fısılda-şıyordu: "Aynı eski hikâyelerin anlatmış olduğu gibi; o halkın damarlarında elf kanı var, çünkü Nimrodel halkı bir zamanlar oralarda uzun süre yaşamışlar." Sonra karanlık içinde biri Nimrodel'in şarkısından veya Anduin Vadisi'ne ait, yitip gitmiş yıllardan gelen diğer şarkılardan birkaç beyit okuyordu.

Yine de onlar uzaklaştıklarında gölgeler yeniden adamların üzerine abanıyor, yürekleri soğuyor ve Gondor'un bahadırılığı kül oluyordu. Ve böyle böyle, korkularla dolu loş günden, çaresiz gecenin karanlığına geçtiler. Yangın artık Şehir'in ilk dairesinde denetimsiz bir şekilde yükseliyordu; dış surlardaki garnizonun daha şimdiden geri çekilme yolları kesilmişti. Fakat orada, görev yerlerinde kalmış olan sadık kişilerin sayısı çok azdı; çoğu ikinci kapının gerisine kaçmıştı.

Çarpışmanın çok gerisinde Nehir üzerine aceleyle bir köprü kurulmuş, bütün gün boyunca büyük bir savaş gücü ve malzemesi akmişti bu köprü üzerinden Sonunda, gecenin yarısında saldırı başladı. Öncü kollar, ateş dolu siperler arasında bırakılmış birçok dolambaçlı yoldan geçti. Yaklaştıkça uğradıkları kaybı hiçe sayarak durmadan ilerlediler, hâlâ bir arada, sürü gibi okçuların menziline girdiler. Fakat artık gerçekten de onlara büyük bir zarar verebilecek çok az kişi kalmıştı surlarda; gerçi yangınların ışığı Gondor'un bir zamanlar övündüğü cinsten okçular için birçok hedefi gözler önüne seriyordu. Sonra Şe-hir'in yiğitliğinin çoktan kırılmış olduğunu fark eden gizli Komutan gücünü ortaya koydu. Yavaş yavaş, Osgiliath'ta inşa edilmiş olan kocaman kuşatma kuleleri karanlığın içinden ilerledi.

Ak Kule'deki odaya haberciler geldi yine; Pippin onları içeri aldı, çünkü çok aceleleri vardı. Denethor yüzünü yavaş yavaş Faramir'in yüzünden çevirdi ve onlara sessizce baktı.

"Şehir'in ilk dairesi yanıyor beyim," dediler. "Emirleriniz nedir? Hâlâ Hükümdar ve Vekilharçsınız. Herkes Mithrandir'i izlemiyor. Adamlar surlardan kaçıp, surları korumasız bırakıyor."

"Neden? Neden kaçıyor ahmaklar?" dedi Denethor. "Madem eninde sonunda yanacağız bir an önce yanmakta yarar var. Şenlik ateşinize geri dönün! Ben mi? Ben şimdi cenazemi yakmak için hazırlanan odun yığınının üzerine gideceğim. Kendi yığınının üzerine! Denethor ile Faramir'in mezarı olmayacak! Mezar yok! Mumyalanmış ölümün uzun ve yavaş uykusu yok artık. Batı'dan buraya gemiler gelmeden önceki barbar krallar gibi yanacağız. Batı kaybetti. Gidin geri, yanın!"

Haberciler selam ve cevap vermeden dönüp kaçtılar.

Artık Denethor ayağa kalkmış ve biraz önce elinde tuttuğu Faramir'in ateşli elini bırakmıştı. "Yanıyor, daha şimdiden yanıyor," dedi hüznle. "Ruhunun evi ufalanıyor." Sonra yavaşça Pippin'e doğru giderek, ona baktı. "Elveda!" dedi. "Elveda Paladin oğlu Peregrin! Hizmet süren kısa oldu ve artık sonuna yaklaşıyor. Kalan o az süreden de azat ediyorum seni. Git artık verence en uygun şekil nasılsa öyle öl. Ve kiminle istersen onunla 61, hatta ahmaklığı seni bu ölüme getirmiş olanla bile. Hizmetkârlarımı yolla bana ve git. Elveda!"

"Ben elveda, demeyeceğim beyim," dedi Pippin diz çökerek. Sonra aniden yine hobbitvari bir şekilde ayağa kalktı ve yaşlı adamın gözlerinin içine baktı, "izinle ayrılacağım beyim," dedi; "çünkü gerçekten de Galdalf'ı görmeyi çok arzu ediyorum. Ama o bir ahmak değildir; onun yaşamdan umudu kesilmedikçe benim ölmeye hiç niyetim yok. Fakat ne kendi sözünden, ne de senin hizmetinden azat edilmek istemiyorum, sen yaşıyorkaç. Ve en sonunda Hisar'a gelirlirse burada senin yanında bulunmayı ve belki de bana verilen silahları da hak etmeyi düşünüyorum."

"Nasıl istersen öyle yap Efendi Buçukluk," dedi Denethor. "Ama benim hayatım parçalandı artık. Hizmetkârlarımı yolla bana!" Tekrar Faramir'e döndü.

Pippin onu bırakarak hizmetkârları çağırdı; hizmetkârlar geldi: Ev halkından altı adam, güçlü ve zarif; yine de çağrı karşısında titriyorlardı. Fakat Denethor sakın bir sesle Faramir'in yatağının üzerine sıcak örtüler örtmelerini ve yatağı yukarı taşımalarını buyurdu. Onlar da öyle yaptılar, yatağı kaldırarak odadan çıkarttılar. Yavaş yavaş attılar adımlarını, ateşli adamı mümkün olduğu kadar az rahatsız etmek için. Artık iki büküm halde bir bastona dayanan Denethor onları izledi; en son Pippin gidiyordu.

Ak Kule'den çıkıp yürüdüler; sanki bir cenaze taşımış gibi, üzerlerinde asılı duran bulutun aşağıdan gelen donuk kırmızı ateş tapırO-lanıyla aydınlatılmış olduğu karanlığa doğru. Yavaş yavaş geçtiler büyük avluyu ve Denethor'un tek bir sözle Kuru Ağaç'ın yanında durdular.

Herkes sessizdi, aşağıdaki Şehir'deki savaş gürültüleri hariç; suyun ölü dallardan karanlık havuza hüzünlü hüzünlü damlayışını duyabiliyorlardı. Sonra, nöbetçinin hayret ve keder dolu bakışları altında Hisar kapısından geçip gittiler. Batıya dönünce sonunda altıncı dairenin geri surlarındaki bir kapıya vardılar. Fen Hollen deniyordu buraya, çünkü cenaze dışında hep kapalı tutulurdu ve sadece Şehir'in Hükümdarı veya ölümlerin evlerine bakanlar ve mezarlara yadigârları getirenler bu yolu kullanabilirdi. Kapının gerisinde birçok kavisle dolanarak aşağıda, Mindolluin'in sarp kayalarının gölgesi altında Kralların ve Vekilharçlarının kaşanelerinin bulunduğu dar bir araziye inen bir yol uzanıyordu.

Yolun kenarında, küçük bir evde bir kapıcı oturuyordu; gözlerinde

korku, elinde bir lambayla ilerledi. Hükümdarın buyruğuyla kapıyı açtı ve sessizce geriye dayadı; onlarda kapıcının elinden lambayı alarak kapıdan geçtiler. Lamba ışığıyla bir sağa bir sola sallanan kadim surlar ve yol kenarından yükselen çok sütunlu korkulukların arasından yukarı doğru tırmanan yol karanlıktı. Rath Dinen'e yanı Sessiz Cadde'ye gelinceye kadar aşağı, aşağı doğru indikçe ağır ayak sesleri solgun kubbeler, boş salonlar, çoktan ölmüş adamların suretleri arasında yankılanıp durdu; sonra Vekilharçların Evi'ne girerek yüklerini bıraktılar.

Burada Pippin etrafına huzursuz huzursuz baktıkça, minik lambanın kefenli duvarlarına düşürdüğü koca gölgelerle örtülmüş gibi duran tonozlu geniş bir odada olduğunu gördü. Mermerden oyulmuş bir sürü masa dizisi zorlukla seçilebiliyordu; her masa üzerinde, elleri kavuşturulmuş, başı taşa yaslanmış uyuyan şekiller vardı. Fakat yakında duran bir masa bomboştu. Denethor'un bir işaretiyle Faramir ile babasını yan yana yatırdılar ve ikisini de tek bir örtüyle örttüler; sonra da ölü yatağının yanında yas tutan insanlar gibi boyunları bükük durdular. Sonra Denethor alçak sesle konuştu.

"Biz burada bekleyeceğiz," dedi. "Fakat mumyacılar haber yolla-maym. Bize çabuk tutuşan odun yollayın, etrafımıza ve altımıza yığın. Ve emir verdiğimde bir meşale atın. Böyle yapın ve bir daha benimle konuşmayın. Elveda!"

"izninizle beyim!" dedi Pippin ve dönerek bu ölüm dolu evden dehşet içinde kaçtı. "Zavallı Faramir!" diye düşündü. "Gandalfı bulmalıyım. Zavallı Faramir! Gözyaşından çok ilaca ihtiyacı olduğu kesin. Ah, Gandalfı nerede bulacağım? İşlerin sarpa sardığı yerde herhalde, onun da ölen ya da çıldıran birine ayıracak zamanı olmayacaktır."

Kapıda, orada nöbet beklemek için kalan hizmetkârlardan birine döndü. "Efendiniz kendinde değil," dedi.

"Yavaş olun! Faramir hayattayken buraya odun getirmeyin! Gandalf gelirçeye kadar bir şey yapmayın!"

"Minas Tirith'in efendisi kim?" diye cevap verdi adam. "Hükümdar Denethor mu, Gri Gezgin mi?"

"Ya Gri Gezgin, ya da hiç kimse, görünüşe göre," dedi Pippin; ayaklarının onu taşıyabildiği hızla geriye, yukarı doğru döne döne tırmanan yola koştu, şaşkın kapıcıyı geçerek kapıdan çıktı ve Hisar'ın kapısına yaklaşıncaya kadar yoluna devam etti. Kapıdan geçip gider-

ken nöbetçi onu selamladı; o zaman Beregond'un sesini tanıdı.

"Ne yana koşuyorsun Efendi Peregrin?" diye seslendi.

"Mithrandir'i bulmaya," diye cevap verdi Pippin.

"Hükümdar'ın işi acildir ve benim seni oyalamamam gerekir," dedi Beregond; "ama eğer mümkünse çabuk çabuk anlat: Neler oluyor? Hükümdarımız nereye gitti? Nöbeti şimdi devraldım ama onun Kapalı Kapı'ya doğru gittiğini duydum; adamlar önünde Faramir'i taşıyor-larmış."

"Evet," dedi Pippin, "Sessiz Cadde'ye."

Beregond göz yaşlarını gizlemek için başını eğdi. "Ölüyor olduğunu söylemişlerdi," diye iç geçirdi, "öldü demek."

"Hayır," dedi Pippin, "daha değil. Ve hâlâ ölümünün engellenebileceğini zannediyorum. Fakat Şehir'in Hükümdarı, Beregond, şehri ele geçmeden düştü. Aklını kaçırdı, artık tehikeli biri." Çabuk çabuk Denethor'un garip sözlerini ve işlerini anlattı. "Hemen Gandalfı bulmam gerek."

"O halde çatışmaya inmen lazım."

"Biliyorum. Hükümdar bana izin verdi. Fakat Beregond eğer elinden gelirse, olacak olan korkunç şeyleri engelle."

"Hükümdar, siyah ve gümüş giyenlerin kendi emri olmadan görev yerlerinden ayrılmasına izin vermez."

"Eh o halde Faramir'in yaşamı ile emirler arasında bir seçim yapman gerekecek," dedi Pippin. "Emirlere gelince, bence muhababınız bir deli, bir bey değil. Gitmem gerek. Eğer gelebilirim geri döneceğim."

Koşmaya devam etti aşağıya, aşağıya dış şehire doğru. Yangından kaçan adamlar onu geçtiler; onun üniformasını gören bir kısım adam dönüp ona seslendi ama o hiç kulak asmadı. Sonunda gerisinde surlar arasında koca alevlerin yükseldiği tkinci Kapı'dan geçmişti. Yine de ona garip bir biçimde sessiz geldi her şey. Ne çatışmanın gürültüsü ve haykırısları, ne de silahların şakırtısı duyuluyordu. Sonra aniden korkunç bir çığlık ve büyük bir sarsıntı ve derin, yankılı bir gümürtü duyuldu. Neredeyse onu dizlerine kadar sarsan bir korku ve dehşet rüzgârına karşı koymak için kendini zorlayarak, Cümlekapısı'nın arkasındaki geniş bir yere açılan köşeyi döndü Pippin. Orada olduğu yere çakıldı kaldı. Gandalfı bulmuştu; ama geri çekilip bir gölgeye sindi.

Gece yarısından beri büyük taarruz devam ediyordu. Davullar gümbüdüyordu. Kuzeyden ve güneyden, düşman bölüğü üzerine düşman bölüğü surlara yüklenip duruyordu. Düzensiz al ışıktaki tıpkı hareket eden evler gibi görünen kocaman hayvanlar gelmişti; yani Ha-rad'ın ateşler arasındaki yollardan koskoca kuleler ve makinalar çeken mûmak'\an. Yine de komutanları bu hayvanların yaptıklarına da telef olabileceklerine de pek aldırış etmiyordu: Onların bütün amacı savunmanın gücünü sınamak ve Gondor'un adamlarını birçok yerde meşgul etmekti. En çok Cümlekapısı'na yüklenilecekti. Kapı çelik ve demirden yapılmış, inatçı taş kuleler ve burçlarla korunuyor olabilirdi ama bütün o yüksek ve aşılmaz surun en zayıf noktası, kilidiydi. Davullar daha da yüksek sesle vurdu. Alevler yükseldi. Kocaman makinalar alanlardan ilerledi; tam ortada kocaman bir şahmerdan vardı; muazzam zincirlerin ucunda sallanan, uzunluğu yüzlerce ayağa varan, ormandan kesilmiş bir ağaç. Uzun zamandır Mordor'un demirhanelerinde dökülüp duruyordu bu şahmerdan ve kara çelikten dökülmüş olan iğrenç kafasına kudurmuş bir kurt biçimi verilmişti; üzerinde de yıkım büyüleri vardı. Grond koymuşlardı ismini, eskinin Yeraltı Tokmağı'nın bir hatırası olarak. Kocaman hayvanlar çekiyorlardı şahmerdanı, etrafını orklar sarmıştı; geriden de şahmerdanı kullanacak olan dağ devleri yürüyordu.

Fakat Cümlekapısı civarında mukavemet hâlâ kuvvetli idi; burada Dol Amroth silahşörleri ile garnizonun en çetin adamları saldırmak için hazır bekliyorlardı. Her yandan ok yağıyordu; kuşatma kuleleri birer meşale misali aniden çatırdıyarak alev alıveriyordu. Cümlekapı-sı'nın her iki yanında surların önünde yer döküntüler ve cesetlerle dolup taşmıştı; yine de sanki zıvanadan çıkmış gibi daha da çok sayıda düşman geliyordu. Grond yoluna devam eti. Grond'un iskeleti ateş almıyordu; arada bir şahmerdanı çekmekte olan kocaman hayvanlardan biri delirip, şahmerdanı koruyan sayısız ork arasında tepinip onları yere serse bile, bunların cesetleri yoldan çekiliyor ve diğerleri onların yerine geçi-veriyordu. Grond yoluna devam etti. Davullar deliler gibi gümbüdüyordu. Cesetlerin oluşturduğu tepeciklerin üzerinden korkunç bir suret belirdi: Bir atlı, uzun boylu, kukuletalı, kara bir pelerine bürünmüş. Yavaş yavaş, ölenlerin üzerine basarak, okları umursamadan ileri doğru sür-

dü atını. Durdu ve uzun, soluk kılıcını kaldırdı. Ve o tam bunu yaparken herkesin içine, hem şehri savunanların, hem de düşmanın içine büyük bir korku düştü; adamların kolları iki yanlarına düştü, artık yayların telleri şakıyordu. Bir an için her şey durdu.

Davullar gümbüdeyerek takırdadı. Grond büyük bir hamleyle, kocaman eller tarafından ileriye savruldu. Kapıya ulaştı. Sallandı. Bulutlar içinde gezen gökgürültüsü gibi derinden bir bum sesi bütün Şe-hir'de gümbürdedi. Fakat demirden kapılar ve çelikten destekler bu darbeye dayandı.

Kara Kumandan üzengisi üzerinde doğrularak, unutulup gitmiş bir dilde, hem yüreği hem de taşı parçalayacak, güç ve dehşet kelimeleri söyleyerek korkunç bir sesle bağırdı.

Üç kere bağırdı. Üç kere bumladı koca şahmerdan. Ve aniden son darbede Gondor'un Cümlekapısı kırıldı. Sanki çok tesirli bir büyüye kapılmış gibi infilak ederek parçalandı: Gözleri kör eden bir şimşek çaktı ve kapılar yarılmış parçacıklar halinde yere yıkıldı.

Nazgûl Efendisi atını içeri sürdü. Gerideki alevlerin önünde, muazzam bir ümitsizlik tehdidi halinde büyüyen, kocaman kara bir suret olarak yükseldi. Sürdü atını içeri Nazgûl Efendisi, daha önce hiçbir düşmanın geçememiş olduğu kemer altından; yüzünü gören herkes kaçtı.

Biri hariç herkes. Orada, Cümlekapısı'nın önündeki alanda sessiz ve hareketsiz bekleyen Gandalf, Gölgeyele'nin üzerinde oturuyordu: Dünyanın bütün hür atları içinde bu dehşete kıpırdamadan, Rath Dinen'deki oyulmuş bir heykel gibi sabit bir şekilde katlanabilecek tek at olan Gölgeyele'nin üzerinde.

"Buraya giremezsin," dedi Gandalf; koca gölge durdu. "Sen kendin için hazırlanmış olan cehenneme geri dön! Geri dön! Seni ve Efendini bekleyen hiçliğe düş. Git!"

Kara Süvari kukuletasını geriye itti; o da ne! Başında krallara ait bir taç vardı; yine de taç görünen hiçbir baş üzerine oturtulmamıştı. Tacın ve örtülü geniş, kara omuzlarının arasından al al alevler parlıyordu.

Görünmeyen ağzından ölümcül bir kakhaha duyuldu.

"Yaşlı ahmak!" dedi. "Yaşlı ahmak! Bu benim saatim. Gördüğünde ölüm'ü tanımaz mısın sen? Geber; lanetlerin boşuna artık!" Bunu der demez kılıcını yukanlara kaldırdı; kılıçtan aşağıya alevlerini.

BÖLÜM V ROHİRRİM'İN GELİŞİ

Gandalf kıpırdamadı. Ve tam o anda, Şehir'in avlularından birinde bir horoz öttü. Tiz sesiyle net bir biçimde öttü; ne büyücülüğe ne de savaşa kulak asıyor, sadece ölümün gölgelerinin çok yukarısında, gökyüzünde, şafakla gelen sabahı karşılıyordu.

Ve ona karşılık verircesine uzaktan başka bir ses duyuldu. Borular, borular, borular. Karanlıkta Mindolluin'in yanlarında donuk donuk yankılandılar. Kuzey'in koca boruları deliler gibi üfleniyordu. Rohan gelmişti sonunda.

Hava karanlıktı ve Merry battaniyeye sarılmış bir halde yerde yatarken hiçbir şey görmüyordu; yine de gece havasız ve rüzgârsız olsa bile, etrafındaki bütün ağaçlar yavaş yavaş ah etmekteydi. Başını kaldırdı. Sonra yine o sesi duydu: Ormanlarla kaplı tepelerdeki ve dağ basamaklarındaki davulların belli belirsiz gelen sesiydi sanki. Titreşim aniden kesiliyor ve sonra belki de başka bir noktada yeniden başlıyordu; bazen daha yakın, bazen daha uzak. Nöbetçilerin bunu duyup duymadıklarını merak etti.

Merry onları göremiyordu ama etrafında Rohirrim bölüklerinin olduğunu biliyordu. Karanlıkta atların kokusunu alabiliyor, nöbet değişimlerini ve çam iğneleriyle kaplı yerdeki yumuşak ayak seslerini duyabiliyordu. Ordu, büyük Doğu Anören yolunun yanında uzanan Druadan Ormanı'nın uzun sırtlarından ayn ve yüksek bir tepe olarak yükselen Eilenach İşaretkulesi etrafında kümelenmiş çam omıanları içine geçici bir ordugâh kurmuştu.

Çok yorgun olmasına rağmen Merry uyuyamıyordu. Dört gündür kesintisiz at binmişti; durmadan koyulaşan karanlık da yavaş yavaş içini karartıyordu. Geride kalmak için kendisine gayet iyi bir gerekçe verildiği ve hatta beyinin emri olduğu halde, gelmek için neden bu kadar can atmış olduğunu merak etmeye başlamıştı. Aynı zamanda yaşlı Kral'ın emrine karşı gelindiğini bilip bilmediğini ve kızgın olup olmadığını merak etti. Belki de öyle olmamıştı. Saklımiğfer ile birlikte at sürdükleri atçılara kumanda eden Elfmigferi'nin arasında bir anlaşma var gibiydi. Hem o, hem de bütün adamları Merry'yi görmezlikten, konuştuğunda da duymazlıktan geliyorlardı. Sanki Saklımiğfer'in taşıdığı torbalardan biriydi o. Saklımiğfer de içini rahatlatmıyordu: Kimseyle konuşmuyordu hiç. Merry kendini küçücük, istenmeyen, yalnız biri gibi hissediyordu. Endişe zamanıydı ve ordu tehlike için-

112

KRALIN DÖNÜŞÜ

deydi. Minas Tirith'in kasaba topraklarını kuşatan dış surlarına bir günlük yolculuktan biraz az kalmıştı. Öncüler yollanmıştı. Kimi geri dönmedi. Diğerleri, yolun onlara karşı tutulmuş olduğu haberiyle geri geldi. Bir düşman ordusu, Amon Dîn'in üç mil batısında yolun üzerinde konaklamıştı ve insanlardan oluşan bir kuvvet yol boyunca ilerliyordu; uzaklıkları da üç fersahtan fazla değildi. Orklar yol kenarındaki tepelerde ve ormanlarda dolanıp duruyorlardı. Kral ile Gömer gece nöbeti sırasında bir toplantı yaptılar.

Merry konuşacak birini arıyordu; Pippin'i düşündü. Ama bu huzursuzluğunu arttırmaktan başka bir işe yaramadı. Zavallı Pippin, taştan koca şehir içine hapsolmüştü, yalnız ve korku içinde. Merry Gömer gibi uzun boylu bir Süvari olmuş olmayı diledi; boru falan üf-leyebilmeyi ve Pippin'i kurtarmak için dört nala at sürebilmiş olmayı geçirdi içinden. Artık daha yakından gelen, tekrar çılmaya başlayan davulları dinleyerek doğrulup oturdu. Derken fısılduşan sesler duydu ve ağaçlar arasından yan örtölmüş, yan aydınlık lambaların geçtiğini gördü. Yakındaki adamlar, karanlık içinde ne yapacaklarını bilemeden kıpırdanmaya başladılar. O sırada tepesinde beliren uzun boylu bir şekil, ağaç köklerine küfretti. Merry, Komutan Elfmigferi'nin sesini tanıdı.

"Ben ağaç kökü değilim Beyim," dedi Merry, "torba da değilim; incinmiş bir hobbitim sadece. Bir şey yapmak istiyorsanız en azından bana nelerin dönmekte olduğunu anlatabilirsiniz."

"Bu şeytani karanlıkta ne olabilirse o," diye cevap verdi Elfmigferi. "Fakat beyim herkesin tetikte olmasını buyurdu: Ani bir hareket için bir buyruk gelebilir."

"O halde düşman geliyor mu?" diye sordu Merry endişeyle. "Bunlar onların davulları mı? Bunları kendi kendime hayal ediyorum diye düşünmeye başladım, kimse kulak asmadığı için."

"Yo, yo," dedi Elfmigferi, "düşman yolda, tepelerde değil. Sen V/oslari duyuyorsun, Ormanların Vahşi İnsanları'nı Onlar böyle konuşurlar uzaktan uzağa kendi a/alarında. Hâlâ Druadan Ormanı'nda dolaştıkları söylenir. Az sayıdadırlar ve gizlenerek yaşarlar; hayvanlar gibi yabani ve ürkek, geçmiş bir zamanın kalıntılarıdır. Ne Gon-dor'la, ne de Yurt'la savaşa gitmezler; fakat şimdi karanlığın ve orkla-nın gelişiyile tedirgin olmuşlar: Karanlık Yıllar'ın geri gelmesinden korkuyorlar, görünüşe göre de bu hiç uzak bir olasılık değil Bizi avla-madıklarına şükrederim: Çünkü zehirli oklar kullandıkları söylenir ve

ROHIRRIM'IN GELİŞİ

eşi benzeri bulunmayan birer tahta ustasıdır. Thdoden'e hizmet etmeyi önermişler. Şimdi, şu anda başlarından biri krala götürüldü, öteden gidiyor ışıklan. Bu kadarını duydum, daha fazlasını değil. Şimdi beyimin buyruklarını yerine getirmem gerek. Kendini toparla Efendi Torba!" Gölgele içinde kayboldu Elfmışferi.

Merry vahşi insanlar ve zehirli oklar muhabbetini sevmedi ama -bundan ayn olarak üzerinde korkunun büyük bir yükü vardı. Beklemek dayanılmaz bir şeydi. Nelerin olacağını bilmeyi çok istiyordu. Ayağa kalktı, kısa bir süre sonra ağaçlar arasında kaybolmadan önce son lambanın peşinden gitmeye başladı.

Derken, büyük bir ağacın altına kral için kurulmuş küçük bir çadırın bulunduğu açık bir alana geldi. Üzeri örtülü, kocaman bir lamba bir dala asılmıştı ve altına soluk bir halka halinde ışık saçıyordu. Orada oturuyordu Thdoden ile Eomer, önlerinde garip, tıknaz görünüşlü bir adam yere oturmuştu; tıpkı yaşlı bir taş gibi yamru yumruydı ve seyrek sakalı topak çenesinden kurumuş yosunlar gibi sarkıyordu. Kısa bacaklı, kalın kollu, tıknaz biriydi ve üzerinde sadece beline dolanmış otlar vardı. Merry'ye sanki onu daha önce bir yerlerde görmüş gibi geldi ve aniden Dunhairv/daki Koncoloslar geldi aklına, işte o kadim suretlerden biri canlanmıştı; belki de çok öncelerin unutulmuş us-talan tarafından kullanılmış modellerin sonsuz yıllar arasından gelen gerçek soydaşlarından bir yaratıktı.

Merry yaklaşırken sessizlik vardı; sonra Vahşi insan konuşmaya başladı, bir soruya cevap veriyordu herhalde. Sesi derin ve gırtlaktan bir sestti; yine de Merry'yi hayretler içinde bırakarak Ortak Lisan'da konuştu; gerçi duraksaya duraksaya konuşuyordu ve konuşmasına bazı kaba sözcükler karışmıştı.

"Hayır At Adamlar'ın babası," dedi, "biz dövüşmezik. Avlank sırf. Ormanda görgün öldürürük, ork halkından nefret ederik. Siz de gor-gün'dan nefret edersiz. Elden geldikçe yardım yaparık. Vahşi İnsan-lar'ın uzun kulaklan, uzun gözleri var; bütün patikalan bilir. Vahşi insanlar Taş Evler'den önce burda yaşırdı, Uzun Boylu insanlar Su'dan çıkmadan önce."

"Ama bize, cenkte yardım gerek," dedi Eomer. "Siz ve halkınız bize nasıl yardım edeceksiniz?"

"Haber getiririk," dedi Vahşi insan. "Tepelerden bakank. Büyük dağa tırmanır, aşağı bakank. Taş Şehir kapalı. Orda dışarda ateşler

KRALIN DÖNÜŞÜ

yanıyor; içerde de. Oraya gitmek istiyor musunuz? O zaman çabuk olun. Ama görgün ve adamlar ta uzakta," kısa boğum boğum kolunu doğruya doğru salladı, "at yolu üzerinde oturur. Çok adam, At Adam-lar'dançok."

"Bunu nereden biliyorsun?" dedi Gömer.

Yaşlı adamın ahlak yüzü ve kara gözleri bir şey belli etmedi ama sesi memnuniyetsizlikle huysuzlaşmıştı.

"Vahşi insanlar vahşi, hür ama çocuk değil," diye cevap verdi. "Ben büyük başkan Ghân-buri-Ghân. Çok şey sayarım: Gökteki yıldızlar, ağaçlardaki yapraklar, karanlıkta insanlar. Yirmi kere yirmiyi on beş kere sayacak adamınız var. Onların daha çok var. Büyük dövüş; kim kazanacak? Sonra çok daha fazlası da Taş Evler'in surları etrafında yürüyor."

"Heyhat! Çok akıllıca konuşuyor," dedi Theoden. "Sonra bizim izcilerimiz de yol üzerine hendekler kazıp kazıklar koyduklarını söyledi. Onları ani bir saldırı ile süpürüp atamayız."

"Ama yine de çok acele etmemiz gerekiyor," dedi Eomer. "Mund-burg yanıyor!"

"Bırak Ghân-buri-Ghân sözünü bitirsin!" dedi Vahşi insan. "Birden fazla yol biliyor. Sizi hiç çukur olmayan yollardan götürecekt; hiç görgün yürümez orda, sırf Vahşi insanlar ve hayvanlar. Yolların çoğu Taş Ev Halkı daha güçlüyken yapılmış. Avcıların hayvan eti kestikleri gibi keserlerdi dağlan. Vahşi insanlar onların taş yediklerini düşünür. Koca yük arabalarıyla Druadan'dan Rimmon'a giderlerdi. Artık gitmiyorlar. Unutuldu Yol, ama Vahşi insanlar unutmadı. Tepenin üzerinden ve gerisinden gider hâlâ, otların ve ağaçların altından; orada Rimmon gerisinde ve aşağıya Dîn'e sonra yeniden At Adamlar'ın yoluna döner. Vahşi insanlar size o yolu gösterecek. Sonra siz gor-gün'u öldürüp parlak demirle kötü karanlığı süreceksiniz ve Vahşi insanlar y ine vahşi ormatılarda uyuyacak."

Gömer ile kral kendi dillerinde konuştular. Sonunda Theoden Vahşi İnsan'a döndü. "Önerinizi kabul edeceğiz," dedi. "Çünkü bir ordu düşmanı geride bıraksak da ne fark eder? Eğer Taş Şehir düşecek olursa, bizim de dönüşümüz olmaz. Eğer şehir kurtulursa o zaman ork ordularının kendiliğinden yolu kesilmiş olacak. Eğer sadık biriysen Ghan-buri-Ghân, o zaman sana zengin armağanlar veririz ve sonsuza kadar Yurt'un dostluğunu kazanırsın."

"Ölü adamlar yaşayanların dostu olamaz ve onlara armağan veremez," dedi Vahşi insan. "Ama eğer Rara-nlık'tan sonra yaşarsan Vahşi

ROHtRRtM'IN GELİŞİ

İnsanlar'ı ormanlarda rahat bırak ve bir daha onları hayvan gibi avlama. Ghân-buri-Ghân seni tuzağa çekmeyecek. O kendi de At Adamlar'ın babasıyla birlikte gidecek; eğer sizi yanlış yere götürürse, onu öldürün."

"Öyle olsun!" dedi Thöoden.

"Düşmanı aşip yola dönmemiz ne kadar zaman alır?" diye sordu Eomer. "Yayan gitmemiz gerekecek eğer bize siz öncülük edecekseniz; sonra yolun dar olduğundan da kuşum yok."

"Vahşi insanlar hızlı gider yayan," dedi Ghân. "Yol, oradaki Taşa-raba Vadisi'nde dört atın gideceği kadar geniş. Vahşi insanlar buradan Dîn'e şafaktan akşama kadar yürür."

"O halde öncülere en az yedi saat vermeliyiz," dedi Eomer; "fakat herkes için bir on saati hesaba katmak gerekir. Gözden kaçan şeyler bizi oyalayabilir; ordumuzun hepsi yoladizilirse, tepelerden çıktığımızda onları yeniden düzene sokmak çok vakit alabilir. Şimdi saat kaç?"

"Kim bilir?" dedi Thöoden. "Her yer gece şimdi."

"Her yan karanlık ama her yer gece değil daha," dedi Ghân. "Güneş çıktığında onu hissederiz, gizli olduğunda bile. Daha şimdiden Doğu dağlarından tırmanıyor. Gök tarlalarında günün açılış vakti."

"O zaman en kısa zamanda yola çıkmalıyız," dedi Gömer, "öyle olsa bile Gondor'un yardımına bugün yetişmeyi ümit edemeyiz."

Merry daha fazla dinlemeyi gereksiz bulup, harekât için hazırlanmaya gitti. Bu çatışmadan önceki son safhaydı. Ona, çatışmadan pek fazla insan kurtulabilecek gibi gelmiyordu. Fakat Pippin'i ve Minas Tirith'teki alevleri düşününce kendi korkusunu bastırdı.

O gün her şey yolunda gitti; onları pusuya düşürecek düşmanın ne sesini, ne soluğunu duydular. Vahşi İnsanlar'ın dikkatli avcılarında bir bölük düşmana karşı siper vazifesi görmüştü, böylece ne orklar ne de dolaşan düşmanlar tepelerdeki hareketten haberdar olacaklardı. Onlar-kuşatılmış şehre yaklaştıkça ışık gitgide daha da loşlaştı; Süvariler uzun sıralar halinde, insanların ve atların kara gölgeleri misali geçip gittiler. Her bölük bir vahşi orman adamı tarafından yönlendiriliyordu; fakat yaşlı Ghân kralın yanında yürüyordu. Harekete geçişleri umduklarından daha yavaş olmuştu çünkü bir yandan yürüyüp bir yandan atlarını çeken Süvariler'in, konakladıkları yerin gerisinde ve gizli Taşaraba Vadisi'ne inerken sık ağaçlı sırtlarda yollarını bulması zaman aldı. Öncüler, Amon Dîn'in doğu yakasının ardında uzanan ve

117

116

ROHIRRtM'IN GELİŞİ

KRALIN DÖNÜŞÜ

dizi dizi tepeler arasında Nardol'dan Dîn'e, doğudan batıya uzanan büyük bir boşluğu örten geniş gri çalılıklara vardıklarında gün akşama kavuşuyordu. Çok önceleri bu boşluktan çoktan unutulmuş olan araba yolu geçiyordu ve tekrar, Şehir'den çıkıp Anören'den geçen ana at yoluna bağlanıyordu; fakat artık, birçok insan nesli boyunca ağaçlar burada diledikleri gibi büyümüşler ve yol sayısız yılların yaprakları altında ufanmış, gömülüp yok olmuştu. Yine de çalılıklar Süvariler'e, açık çatışmaya girmeden önce son bir gizlenme ümidi veriyorlardı; çünkü bunların doğusunda ve güneyinde kıvrım kıvrım tepelerin bir araya gelip, kale burçları gibi üst üste tırmanarak Mindol-luin sırtlarının koca kütlelerini oluşturdukları çıplak ve kayalık tepeler vardı; ötelerinde ise Anduin yolu ve ovaları uzanıyordu.

Ön bölük durmuştu; diğerleri de Taşaraba Vadisi uçurumundan dizi dizi çıkarak etrafa yayıldılar ve gri ağaçlar altındaki kamp yerlerine geçtiler. Kral komutanları toplantıya çağırdı. Eomer, yolu kolağan etsinler diye izciler yolladı; ama yaşlı Ghân başını salladı.

"At Adam yollamanın faydası yok," dedi. "Vahşi insanlar, kötü havada görülebilecek her şeyi gördü zaten. Biraz sonra gelip, bana burada anlatacaklar."

Komutanlar geldi; sonra ağaçlar arasından yaşlı Ghân'a, Merry'nin onları birbirinden ayıramayacağı kadar çok benzeyen, konkolos biçimli adamlar dikkatle çıktı. Garip, gırtlaktan gelen bir lisanla Ghân'a bir şeyler söylediler.

Ghân hemen krala döndü. "Vahşi insanlar çok şey söylüyor," dedi. "Önce, dikkatli olun! Hâlâ Dîn'in gerisinde kampta çok adam var, buradan bir saatlik yolda," kolunu batıya, kara işaret kulesine doğru salladı. "Fakat Taş Halk'ın yeni surları ile burası arasında görünürde bir şey yok. Surlarda çok faaliyet var. Surlar ayakta değil artık: Surları görgün yergüültüsüyle ve kara demirden sopalarla yıkmış. Dikkatli değillermiş, etraflarının K'tmıyorlarmış. Arkadaşları bütün yolları koruyor samyokımn; .^onra Ghân garip, gargara yapar gibi bir ses çıkardı; sanki gülüyor gibiydi.

"Güzel haberler!" diye haykırdı Eomer. "Bu Karanlıkta bile ümit yeniden pırıldıyor. Düşmanımızın tertipleri onun elinde olmadan bizim işimize yarıyor. Bu lanet olası karanlık bile bizim için bir örtü oldu. Ve şimdi de, Gondor'u harap etme ve taş taş üstünde bırakmama arzusu içindeki orklar, benim en büyük korkumu da ortadan kaldırmış oldular. Dış surlar uzun süre bize karşı dayanabilirdi. Şimdi esip geçe-

bileceğiz - eğer o kadar ileriye gidebilirsek."

"Bir kez daha sana teşekkür ederim ormanın Ghân-buri-Ghân'ı," dedi Theoden. "Hem getirdiğin haberler, hem de ettiğin kılavuzluk için bahtın hep açık olsun!"

"Öldürün gorgûn'ul Öldürün ork halkını! Başka hiçbir söz Vahşi tnsanlar'ı mutlu edemez," diye cevap verdi Ghân "Kötü havayı ve karanlığı parlak demirle kovun gitsin!"

"Bunları yapabilmek için sürdük atlarımızı bunca ırak yola," dedi kral, "kalkıştığımız şey bu. Fakat neler başatabileceğimizi sadece yarın gösterecek bize."

Ghân-buri-Ghân yere çömelip, diken diken kaşlarını toprağa değ-dirdi, veda ettiğinin bir göstergesi olarak. Sonra, ayrılmak istercesine ayağa kalktı. Fakat aniden, değişik bir havayı koklayan bir orman hayvanıymış gibi şaşaladı. Gözlerine bir ışık geldi.

"Rüzgâr değişiyor!" diye bağırdı; ve bununla birlikte sanki göz açıp kapayıncaya kadar hem o, hem de arkadaşları, bir daha Rohan Süvarileri tarafından görülmemek üzere karanlıklar içinde kayboldular. Çok geçmeden uzakta doğu tarafında davullar yeniden uzaktan uzağa gümbürdedi. Yine de ordunun içinde kimsenin gönlüne, garip ve sevimsiz görünüşlü olsalar da Vahşi insanların onlara ihanet edecekleri korkusu düşmedi.

"Artık kılavuza ihtiyacımız yok," dedi Elfmiğferi; "çünkü ordunun içinde banş günlerinde Mundburg'a at sürmüş olanlar var. Ben bunlardan biriyim. Yola vardığımızda, yol güneye doğru yön değiştirip kasaba topraklarının surlarına varmadan yedi fersah daha önümüzde uzanacak. O yolun büyük bir bölümünde, yolun her iki yanında da bol bol çimenlik vardır. Gondor'un ulakları, en büyük hızlarını bu uzantıda yapmayı hesaplarlar. Bu mesafeyi büyük bir gürültü koparmadan çabucak aşabiliriz."

"O halde, madem kötü olaylar bekliyoruz ve bütün gücümüze ihtiyacımız var," dedi Eomer, "şimdi dinlenip buradan gece ayrılmamızı, böylece gidişimizi yann hava aydınlanacağı kadar aydınlandığında ya da beyimiz bize işaret ettiğinde varacak şekilde ayarlamamızı öneririm."

Kral buna rıza gösterdi ve komutanlar ayrıldı. Fakat kısa bir süre sonra Elfmiğferi geri döndü, "izciler gri ormanın gerisinde rapor edecek bir şey bulamamışlar beyim," dedi, "iki adamdan gayri: İki ölü adam ve iki ölü at." ,

118

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Ee?" dedi Eomer. "Ne olmuş?"

"Şu beyim. Bunlar Gondor'un ulaklarıymış, biri Hirgon olabilir. En azından elinde hâlâ Kızıl Ok varmış ama kafası kesilmiş. Ve bir şey daha var. İşaretlere göre öldürüldüklerinde batı yönüne doğru ka-çıyorlarmış Okuyabildiğim kadarıyla düşmanı daha o zaman dış surda bulmuşlar, ya da geri döndüklerinde surlara saldırırken - bu da iki gece önce anlamına gelir, eğer âdetleri olduğu üzere asken menziller-deki atları kullanmışlarsa. Şehir'e varıp geri dönmüş olamazlar."

"Eyvah!" dedi Thëoden. "O halde Denethor bizim gelişimizi haber almamış, gelmemizden ümidi kesmiş olabilir."

"Sıkışanın gecikmeye tahammülü olmaz ama hiç yoktansa geç olması yeğdir," dedi Eomer. "Sonra belki de bu dar zamanda, insanlar ağızlarıyla konuşmaya başlayalı beri kullandıkları bu eski atasözünün doğruluğu ilk defa tam anlamıyla ortaya çıkacaktır."

Geceydi. Rohan ordusu yolun iki yanında da yavaş yavaş ilerliyordu. Mindolluin'in eteklerinden geçen yol artık güneye doğru dönüyordu. Uzakta, neredeyse tam önlerinde kara gökyüzünün altında al al bir ışıltı vardı ve koca dağın yamaçları bunun önünde kapkara yükseliyordu. Pelennor'un Rammas'larına yaklaşıyorlardı; ama gün henüz gelmemişti.

Kral önden giden bölüğün ortasında sürüyordu atını, etrafında hanedanından adamlarla. Elfmiğferi'nin atçanları onları izliyordu; Merry Saklımiğfer'in artık yerini terk ettiğini ve sonunda tam kralın muhafızlarının arkasına varıncaya kadar karanlıkta durmadan ileri gittiğini fark etti. Aniden durdular. Merry önünde, insanların fısıltıyla konuştuklarını duydu. Neredeyse surlara kadar gitmiş olan öncüler geri dönmüştü. Krala gittiler.

"Çok büyük yangınlar var beyim," dedi bir tanesî. "Şehir olduğu gibi alevler içinde ve tarlalar düşmanlarla dolu. Fakat hepsi saldırıya gitmiş. Tahmin edebildiğimiz kadarıyla dış surlarda çok az düşman bırakılmış; onlar da hiçbir şeyi umursamıyor, etrafı yakıp yıkmakla meşgul."

"Vahşi İnsan'ın sözlerini hatırlıyor musun beyim?" dedi bir başkası. "Barış günlerinde ben açık bozkırlarda yaşardım; adım Widfara' dır, hava bana da haberler taşır. Daha şimdiden dönmeye başladı rüzgâr. Güney'den taze bir nefes geliyor; içinde denizin yosun kokusu var, belli belirsiz de olsa. Sabah yeni şeyler getirecek. Siz surları geç-

119

ROHIRRtM'IN GELİŞİ

liginizde bu fena kokunun üzerinde şafak sökecek."

"Eğer doğruyu söylüyorsan Widfara, bugünlerin gerisindeki yıllarda huzur içinde yaşayasın!" dedi Th6oden. Yakınında olan hanedan mensuplarına dönerek, ilk atçanlar arasından da birçok kişinin duyabileceği şekilde net bir sesle konuştu:

"Artık zamanı geldi Yurt'un Süvarileri, Eorloğullan! önünüzde düşman ve ateş var; yurtlarınız ise Irak, geride. Yine de, ellerin cephesinde cenk etseniz de, orada semeresini göreceğiniz zafer sonsuza kadar sizin olacaktır. And içtiniz: Şimdi yerine getirin bunları beyiniz, toprağınız ve dostluğun birliği adına!"

Adamlar mızraklarını kalkanlarına vurdular.

"Eomer, oğlum! Sen ilk atçanları yönet," dedi Theoden; "onlar kralın sancağı arkasından, tam ortadan gidecek. Elfmiğferi sen, surları geçtikten sonra bölüğünü sağa yönelt. Grimbold kendi bölüğünü sola götürsün. Geriden gelen bölükler de bu üç bölüğü izlesinler ellerinden geldiğince. Düşman nerede toplarsa orayı vurun. Başka planlar yapamayız, çünkü henüz cephede neler olduğunu bilmiyoruz. Şimdi ileri; karanlıktan korkayım demeyin!"

Önü çeken bölüktekiler ellerinden geldiğince hızla sürdüler atlarını çünkü Widfara önceden ne hissederse hissetsin ortalık hâlâ zifiri karanlıktı. Merry attı, Saklımiğfer'in arkasındaydı, sol eliyle tutunmaya çalışırken sağ eliyle de kını içindeki kılıcını kurtarmaya çalışıyordu. Şimdi yaşlı kralın sözlerinin doğruluğunu acı acı hissediyordu: öyle bir savaşta sen ne yapacaksın Meriadoc ? "Sadece bunu," diye düşündü: "Bir atlıya yük olacağım ve en iyi şartlarda, dörtmala giden atların ayakları altında ezilmeden oturduğum yerde oturmayı ümit edeceğim!"

Dış surların olduğu yere bir fersah kadar kalmıştı. Kısa bir süre sonra surlara vardılar; Merry için çok kısa bir süre olmuştu bu. Vahşi çılgınlık koptu, silahların şangırtısı duyuldu ama çok kısa sürdü. Surlarda eyleşen orklar hem azdı, hem de şaşırmışlardı; çabucak öldürüldüler veya savuşturuldular. Rammas'ın kuzey kapısının yıkıntılarının önünde kral bir kez daha durdu, ilk atçan grubu kralın arkasına ve her iki yanına yaklaştı. Elfmiğferi'nin bölüğü sağ tarafta olduğu halde Sak-limiğfer krala yakın bir yerde durdu. Grimbold'un adamları yana dönerek, surların doğu tarafında biraz uzaktaki bir yarıktan dolanıp girdi.

120

KRALIN DÖNÜŞÜ

Merry Saklımiğfer'in arkasından bakıyordu. Çok uzakta, belki on mil, belki daha uzak bir mesafede büyük bir yangın vardı fakat bu yangın ile Süvariler arasında, en yakın noktası bir fersahtan daha uzak olan bir mesafede geniş bir yarım ay şeklinde alevler yükseliyordu. Karanlık cephede bir şeyler daha seçebiliyordu ama yine de ne sabahın umudunu görebilmiş, ne de, ister değişmiş olsun ister değişmemiş, bir rüzgâr hissedebilmişti.

Artık Rohan ordusu sessizce Gondor cephesinde ilerliyor, aynı insanların güvenli zannettikleri bir bentin gediklerinden geçip kaban bir sel gibi yavaş yavaş ama muntazaman akıyordu. Fakat Kara Ko-mutan'ın bütün aklı ve iradesi tamamen düşmekte olan şehre eğilmişti ve henüz ona planlarında bir çatlak olduğuna dair ikazda bulunan bir haber ulaşmamıştı.

Bir süre sonra kral adamların biraz doğruya doğru yönlendirdi, kuşatmanın ateşleri arasına ve dış cephesine gidebilmek için. Hâlâ onlara meydan okuyan olmamıştı ve hâlâ Theoden bir işaret vermemişti. Sonunda bir kez daha durdu. Şehir artık daha da yakındaydı. Havada bir yanık kokusu ve ölümün ağır gölgesi vardı. Atlar huzursuzlandı. Fakat kral Karyele üzerine oturmuş, hareketsiz, Minas Tirith'in can çekişmesini seyreliyordu; aniden büyük bir kedere veya korkuya kapılmış gibi. Sanki.büzülmüş, yaşlanıp küçülmüştü. Merry de üzerine dehşet ve kuşkunun büyük ağırlığının çöktüğünü hissetti. Kalp atışları yavaşlamıştı. Zaman sanki tereddütle asılı kalmıştı. Çok geç kalmışlardı! Çok geç kalmış olmak, hiç olmamasından da kötüydü! Belki de Theoden yıllacak, yaşlı başını eğecek ve tepelerde saklanmak için sıvışacaktı.

Sonra aniden *Merry de, nihayet, kuşku duymayacak biçimde hissetti: Bir değişim. Rüzgâr yüzünü okşuyordu! Işık pırıldıyordu. Çok, çok uzakta, Güney'de yuvarlanan, sürüklenen bulutlar, Irak gri suretler şeklinde belli belirsiz görüyorlardı: Sabah bunların gerisinde uzanıyordu.

Fakat aynı anda bir şimşek çaktı, sanki Şehir'in altındaki topraktan bir yıldırım yükselmiş gibi. Kör edici bir an için, uzakta siyah ve beyaz, göz kamaştırarak durdu, en uç noktası pırıldayan bir iğne gibi yükseldi; sonra karanlık yeniden kapanırken, tarlaların üzerinden koca bir bum sesi koptu.

Bu sesle kralın bükülmüş sureti aniden doğruldu. Yeniden uzun

ROHIRRIM'tN GELİŞİ 121

boyly ve mağrur görünüyordu; üzengileri üzerinde doğrularak yüksek bir sesle bağırdı, orada bulunanların ölümlü bir adamdan daha önce duymadıkları bir berraklıkla:

Uyanın, uyanın, Theoden 'in Süvarileri!

Kötülükler kapımızda: Ateş ve katliam!

Mızrak savrulacak, kalkan parçalanacak,

kılıç günü geldi, kızıl gün geldi daha güneş doğmadan!

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Bu sözlerle birlikte sancaktan Guthlâftan büyük bir boru aldı ve ona öyle büyük bir güçle üfledi ki boru parçalara ayrıldı. Ve derhal, ordudaki bütün borular birlikte kaldırılıp şakıdılar; o anda Rohan'ın borularının üflenmesi ovada bir fırtına, dağlarda bir gök gürültüsü gibiydi.

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Kral aniden Karyele'ye seslendi ve at ok gibi ileri fırladı. Arkasından sancağı, yani yeşil ovadaki beyaz atlı bayrak havada dalgalandı fakat kral onu geride bıraktı. Arkasından hanedanının süvarileri şimşek gibi çaktı ama kral hep onlardan çok ilerideydi. Gömer önden gidiyordu, miğferindeki beyaz atkuyruğu hızından uçuyordu; atçanların öndeki ilk bölümü sahilde patlayan köpük köpük dalga gibi kükredi ama The"oden'e yetişemiyordu. Delirmiş gibiydi adeta; ya da babalarının cenk çılgınlığı damarlarında akmaya başlamıştı; Karyele'nin üzerinde eskilerin tanrıları gibi duruyordu, tıpkı dünya daha gençken olan Valar savaşındaki Muhteşem Orome gibi. Altın kalkanı ortaya çıkmıştı ve o da nesi! Güneş'in sureti gibi parlıyor, çimenler küheyla-nının ak ayaklarında yeşil alevler oluşturunyorlardı. Çünkü sabah ermişti, denizden gelen yel ve sabah erişmişti; karanlık geri çekilmişti; Mordor'un orduları ağlaşıyordu, dehşet sarmıştı her yanlarını; kaçtılar ve öldüler, hiddetin nallan üzerlerinden geçti. Sonra bütün Rohan ordusu bir şarkıya başladı, bir yandan bıçtılar, bir yandan şarkı söylediler çünkü çengin keyfini çıkartıyorlardı; zarif ve korkunç olan şarkılarının sesi Şehir'e bile varmıştı.

123

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

BÖLÜM VI

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

Fakat Gondor'a yapılan saldırıyı yöneten ne bir ork komutanıydı ne de bireşkiye. Karanlık çok erken bölünmeye başlamıştı, Efendisi'nin tayin ettiği tarihten daha önce: O an için talih ihanet etmiş, dünya karşı gelmişti; tam elini uzatmış tutacaktı ki zafer elleri arasından kayıp gidivermişti. Ama onun kolu uzundu. Hâlâ komuta ondaydı, büyük güçleri kullanıyordu. Kral, Yüzüktayfı, Nazgûl Efendisi olarak bir sürü silahı vardı. Cümlekapısı'nı bırakarak gözden yok oldu.

Yurt'tın Kralı Theoden, Cümlekapısı'ndan Nehir'e uzanan yola varmış, Şehir'e doğru dönmüştü ve artık şehirden bir mil kadar uzaktaydı. Hızını biraz azaltmış yeni düşmanlar arıyordu; silahşörleri etrafına toplandı; Saklımiğfer bunların arasındaydı, ilerde, surlara daha yakın yerlerde Elfmigferi'nin adamları muhasara aletlerinin arasında düşmanlarını ateş çukurlarının içine doğru biçiyor, kesiyor, sürüyordu. Hemen hemen Pelennor'un bütün kuzey yarısı istila edilmiş, kamplar ateşe verilmişti, orklar avcılarının önündeki sürüler gibi Nehir'e doğru kaçıyorlardı; Rohirrim ise, gönüllerinin dilediğince bir o yana, bir bu yana gidiyordu. Fakat henüz kuşatmayı alaşağı edememiş, Cümleka-pısı'na ulaşamamışlardı. Kapının önünde çok düşman vardı; üstelik ovanın diğer yarısında henüz dövüşülmemiş ordular bulunuyordu. Güneyde, yolun gerisinde Haradrim'in ana gücü bulunuyordu ve burada onların atlıları kendi başkanlarının sancağı altında toplanmıştı. Başkanları baktı ve artmakta olan ışıktaki kralın sancağını gördü; sancak az ilerideydi ve etrafında az sayıda adam vardı. Bunun üzerine kızıl bir öfkeyle yüksek sesle haykırdı, al üzerine kara yılan olan sancağını göstererek bir yığın adamıyla yeşil üzerindeki ak atın üzerine geldi; Güneyliler'in palalarını çekişi yıldızların pınlıtlarını andırırmıştı.

Sonra Theoden onun farkına vardı; saldırısını beklemeden Karye-

le'ye seslenerek dosdoğru onu karşılamak için hücum etti. Karşılaşmalarının gürültüsü muazzam oldu. Fakat Kuzeyliler'in ak şiddeti daha bir yanıyordu; üstelik uzun mızraklarıyla gösterdikleri hüner daha fazla ve daha

acımasızdı. Daha azdılar ama Güneyliler arasından ormandaki ateş topu gibi yarıp geçtiler. Kuşatmanın ortasından dalıp geçti Thengel oğlu Theoden; başkanlarını yere sererken mızrağı titremiştir. Savruluverdi kılıcı ve sancağa doğru mahmuzladı atını, gönderi ve sancaktan bıçtı; kara yılan düştü. O zaman öldürülmeden bırakılmış olan süvarilerin hepsi dönerek uzaklara kaçtı.

Fakat o da ne! Aniden haşmetinin tam ortasında kralın altın kalkanı karardı. Yeni doğan sabaha gökyüzünden bir leke düştü. Etrafına karanlık çöktü. Atlar gerileyerek kişnedi. Eyerlerinden yere düşen adamlar yerde süründüler.

"Buraya! Buraya!" diye bağırdı Theoden. "Kalkın Eorloğulları! Korkmayın karanlıktan!" Fakat dehşetle çıldıran Karyele şaha kalktı, boşluğa tekmeler savurup büyük bir çığlıkla yana düştü: Kara bir ok delip geçmişti onu. Kral atın altında kaldı.

Koca gölge, düşen bir bulut gibi alçaldı. Ve bakın hele! bu kanatlı bir yaratıktı: Eğer bir kuş idiyse, o zaman bütün diğer kuşlardan daha büyük ve çıplaktı, ne tüyü ne dikenini vardı ve geniş kanatları da boynuzlu parmaklar arasına gerilmiş deriden ağlara benziyordu; çok pis kokuyordu. Belki de daha eski bir dünyanın yaratığıydı; cinsi Ay'ın altında unutulmuş soğuk dağlarda eylemiş, bu günlere kadar gelebilmiş ve iğrenç yuvasında, şerre meyilli bu zamansız son yavrusunu yetiştirmişti. Karanlıklar Efendisi onu almış, sonunda uçan bütün diğer şeylerin çok ötesinde büyüyünceye kadar kötü etlerle beslemişti; sonra da onu hizmetkârlarına binek olarak vermişti. Alçaldı, alçaldı, sonra parmaklı ağını katlayarak çatlak bir çığlık attı, Karyele'nin bedeni üzerine kondu, pengelerini batıp uzun ve çıplak boynunu uzattı.

Üzerinde bir şekil oturuyordu, siyah pelerinli, kocaman ve tehdit-kâr. Çelikten bir taş taşıyordu fakat cübbesiyle, tacın kenan arasında, gözlerinin ölümcül pırıltısından başka hiçbir şey görünmüyordu: Nazgûl Efendisi. Havaya dönmüş, karanlık bozulmadan önce bineğini çağırmış ve sonra tekrar geri dönmüştü, etrafa felaket saçarak, ümidi ümitsizliğe, zaferi ölüme çevirerek. Kocaman kara bir topuz kullanıyordu.

Fakat Thoden tamamen yüzüstü bırakılmamıştı. Hanedanından

T

125

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

124

KRALIN DÖNÜŞÜ

olan silahşörler ya etrafında katledilmiş olarak yatıyordu ya da çıldıran küheylanları gemi aزیya alıp onları uzaklara taşımışlardı. Yine de hâlâ orada duran biri vardı: Genç Saklımığfer, sadakati korkusuna baskın çıkmış, ağılıyordu çünkü beyini babası gibi severdi. Bütün saldın boyunca Merry onun arkasında hiç yaranlanmadan taşınmıştı, ta ki Gölge gelinceye kadar; o zaman Yeltay içine düştüğü dehşetle onları atmış şimdi de ovada deliller gibi koşturuyordu. Merry afallamış bir hayvan gibi emeklemeye başladı; üzerinde öyle büyük bir dehşet vardı ki etrafı göremiyor, midesi bulanıyordu.

"Kralın adamı! Kralın adamı!" diye haykıırıyordu içinden kalbi. "Onun yanında kalmalısın. Sizi babam sayıyorum, demiştin ona." Fakat iradesi hiç cevap vermedi, bedeni titredi. Gözlerini açıp, yukarı bakmaya cesaret edemedi.

Sonra aklına düşmüş karanlığın arasından Saklımığfer'in sesini duyduğunu sandı; ama o anda ses bir tuhaf gelmişti, tanıdığı başka bir sesi çağırıyordu.

"Yıkıl karşımdan leş kargalarının başı, iğrenç yaratık! Ölüleri rahat bırak!"

Soğuk bir ses cevap verdi: "Nazgûl ile avının arasına girme! Yoksa seni sıran geldiğinde öldürmem. Alır, bütün karanlıkların gerisinde etlerinin yenip bitirileceği, kuruyarak büzüşen aklının Kapaksız Göz önünde çıplak bırakılacağı feryat evlerine taşırım."

Bir kılıç sakırdadı kınından çekilirken. "Ne istersen onu yap; ama buna engel olacağım eğer elimden gelirse."

"Engel olmak mı? Seni ahmak seni. Hiçbir ölümlü adam bana engel olamaz!"

Sonra Merry, o saatte duyduğu seslerin en garibini duydu. Sanki Saklımığfer gülüyordu; berrak sesi çeliğin şakırtısı gibiydi. "Ama adam değilim ki ben! Karşımda bir kadın var! Eomund'un kızı Eowyn' im ben. Sen benim ile beyim, hismım arasında duruyorsun. Yıkıl, eğer ölümsüz değilsen! Yoksa canlı da olsan, kara bir ölmemiş de olsan biçerim seni, eğer ona dokunursan."

Kanatlı yaratık kıza doğru bir çığlık attı ama Yüzüktafı hiç cevap vermedi; sessizdi, sanki ani bir kuşku duymış gibi. Bir an için hayretin ta kendisi baskın çıktı Merry'nin korkusuna. Gözlerini açtı ve birden karanlık k'alkıverdi gözleri üzerinden. Orada, ondan birkaç adım ileride koca hayvan oturuyordu ve etrafındaki her şey karanlık gibiydi; üzerinde Nazgûl Efendisi ümitsizliğin gölgesi gibi yükseli-

yordu. Biraz sol tarafta, yüzü onlara dönük Merry'nin Saklımiğfer dediği kişi duruyordu. Fakat kendini gizlediği miğfer düşmüştü başından; bağından kurtulmuş parlak saçları soluk altın ısıltısıyla omuzlarında pırıldıyordu. Deniz gibi gri olan gözleri sert ve insafsızdı; yine de yanaklarında gözyaşları vardı. Elinde bir kılıç vardı; kalkanını düşmanın gözlerinin dehşetine karşı kaldırmıştı.

Eowyn idi bu; hem de Saklımiğfer. Çünkü Merry'nin aklında, Dun-harrowv'dan ayrılırken gördüğü yüzün anısı şimşek gibi çaktı: Hiç umudu olmadan, ölümü aramaya giden birinin yüzü. Gönlnü acıma duygusu ve büyük bir merak aldı ve aniden soyunun o yavaş tutuşan cesareti uyandı. Ellerini sıktı. Bu kadar zarif, bu kadar umutsuz olan bu kız ölmemeliydi! En azından tek başına, yardım görmeden ölmeyecekti.

Düşmanın yüzü ona dönük değildi ama o hâlâ, ya o ölümcül gözler üzerine düşerse korkusuyla hareket etmeye pek cesaret edemiyordu. Yavaş yavaş yan tarafa doğru emeklemeye başladı; fakat kuşku ve garazla tüm dikkatini önünde duran kadına vermiş olan Kara Komutan, ona çamur içinde debelenen bir solucandan fazla bir önem vermedi.

Aniden koca hayvan iğrenç kanatlarını çırpıtı; yarattıkları rüzgâr pis kokuluydu. Tekrar havaya sıçradı ve sonra hızla, çığlık atarak gagası ve pençeleriyle saldırarak Eowyn'in üzerine inmeye başladı.

Yine de ürkmedi Rohirrim'in kızı, kralların çocuğu, ince ama çelik bir bıçak gibi, zarif ama korkunç Eowyn. Hızla bir darbe indirdi, ustaca ve ölümcül. Uzanmış boynu ikiye ayırdı ve kesilen kelle bir taş gibi düştü. Koskoca şekil çarpıp yıkılırken geriye doğru sıçradı, geniş kanatlar gerildi; toprağa çöktü; onun düşüşüyle gölge geçip gitti. Kızın etrafına ışıklar döküldü ve saç güneş ışığında parladı.

Yıkıntı içinden Kara Süvari uzun boyuyla doğruldu, tehdit edercesine, kızın üzerinde yükseldi. Kulakları zehirin kendisiymişçesine ısırان bir nefret haykışıyla topuzunu indirdi. Kızın kalkanı bin parçaya bölündü, kolu da kırılmıştı; tökezlenip dizleri üzerine düştü. Kara Süvari üzerine bir bulut gibi eğildi, gözleri pırıldıyordu; topuzunu öldürmek için kaldırdı.

Fakat aniden o da can acısından bağırarak ileriye doğru tökezledi; darbesi boşa gitti ve yere savruldu. Merry'nin kılıcı onu arkadan vurmuştu, kara pelerini yırtıp zırhlı yeleğinin altına girerek o koca dizinin arkasındaki kirişi parçalamıştı.

"Eovvyn! Eovvyn!" diye bağırdı Merry. Kız sendeleyerek, bütün

126

KRALIN DÖNÜŞÜ

127

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

çabasıyla ve son gücüyle kılıcını taç ile pelerin arasına indirdi, o koca omuzlar önünde eğilmişken. Kılıç kıvılcımlar saçarak paramparça oldu. Taç, bir takırtıyla yuvarlandı gitti. Gowyn öne, düşmanın üzerine devrildi. Ama o da ne! Pelerin ve zırhlı yelek boştu. Artık biçim-sizce yırtılmış ve atılmış bir halde uzanıyordu yerde; derken tüyler ürpertici bir çığlık yükseldi, tiz bir uluma sesi halinde azalarak rüzgârla birlikte geçip gitti; ölüp giden bedensiz, ince ses yutulup yok oldu ve bu dünyanın o çağında bir daha da hiç duyulmadı.. Oracıkta, ölenlerin ortasında duruyordu hobbit Meriadoc, gün ışığındaki bir baykuş gibi gözlerini kırpıştırı kırpıştırı, çünkü gözyaşları kör etmişti onu; buğular arasından, orada uzanmış hiç kıpırdamadan yatmakta olan Eowyn'in zarif saçlarına baktı; sonra zaferinin tam ortasında düşmüş olan kralın yüzüne de baktı. Çünkü Karyele can çekişirken yuvarlanarak kralın üzerinden kalkmıştı; ama yine de sahibinin felaketine neden olmuştu.

Bunun üzerine Merry eğilerek öpmek için kralın elini kaldırdı ve o da ne! Theoden gözlerini açtı; gözleri berraktı ve zorlanarak da olsa sakın bir sesle konuştu.

"Elveda Efendi Holbitla!" dedi. "Bedenim kırıldı. Atalarıma gidiyorum. Ve artık, onların o kudretli topluluklarında bile utanmayacağım. Kara yılanı düşürdüm. Ümitsiz bir sabah, mutlu bir gün ve altın bir gün batımı!"

Merry konuşmadı, yine gözyaşlarına boğulmuştu. "Affet beni beyim," dedi sonunda, "emirlerine uymadıysam ve seninle ayrılırken ağlamaktan başka bir hizmet sunamadıysam sana..."

Yaşlı kral gülümsedi. "Üzülme! Affedildin. Yürekli kişilere dizgin vurulamaz. Artık kutlu bir yaşamın olsun; ağzında piponla huzur içinde otururken beni hatırla! Artık seninle Tekev'de oturamayacağım söz vermiş olduğum gibi, veya senin ot bilimini dinleyemeyeceğim." Gözlerini kapattı, Merry onun yanında boynunu eğerek selama durdu. Sonra kral yeniden konuştu. "Gömer nerede? Çünkü gözlerim kararıyor, gitmeden önce onu görmek isterim. Benden sonra kral o olmalı. Sonra Eowyn'e de haber yollamak istiyorum. O, benim ondan ayrılmamı istememişti, artık onu göremeyeceğim, benim için kızımdan da üstündü."

"Beyim, beyim," diye başladı Merry kekeleyerek, "o..." fakat tam o anda büyük bir gürültü koptu; etraflarında borular, borazanlar ötüp

duruyordu. Merry etrafına bakındı: Savaşı ve yanındaki bütün dünyayı unutmuştu; aslında kısacık bir süre önce olduğu halde kralın düştüğü yere atını süreli saatler geçmiş gibi geliyordu ona. Fakat şimdi, çok yakında başlayacak büyük bir çarpışmanın tam ortasında yakalanma tehlikesi içinde olduklarını gördü. Düşmanın yeni güçleri Nehir'deki yoldan büyük bir hızla ilerliyor, surların altından da Morgul alayları geliyordu; güney yönünden önde atlılar, arkada piyadeler Harad'lılar geliyor, bunların arkasında da üzerlerinde savaş kuleleriyle mumcuların koca sırtları yükseliyordu. Fakat kuzeyden Eomer'ın ak sorgucu, tekrar bir araya getirip kumanda ettiği koca Rohirrim cephesinin başını çekiyordu; Şehir'deki bütün insan gücü dışarı çıkmıştı, Dol Amroth'un gümüş kuşusu öncüler tarafından taşınıyor ve düşmanı Cümlekapısı'ndan sürüyordu.

Bir an için şu düşünce Merry'nin aklından süzülüp geçti: "Gandalf nerede? Burada değil mi? Kralı ve Eowyn'i kurtaramaz mıydı?" fakat tam o sırada Gömer aceleyle sürdü atını; yanında hanedandan hayatta kalan silahşörler de vardı ve artık atlarına hâkim olabiliyorlardı. Kötü hayvanın orada yatan leşine hayretle bakakaldılar; küheylanları yakınına gitmiyordu. Fakat Eomer eyerinden atladi; kralın yanına gelip sessizce durduğunda üzerine bir keder ve yeis çökmüştü.

Sonra silahşörlerden biri kralın sancağını orada ölmüş yatan bayraktar Guthlâf'in elinden alarak havaya kaldırdı. Thöoden gözlerini yavaş yavaş açtı. Sancağı görerek onun Eomer'e verilmesi gerektiğini anlattı işaretle.

"Selam sana Yurt'un Kralı!" dedi. "Şimdi zafere sür atını! Eowyn'e benim için veda et!" Ve böylece öldü, Eovvyn'in yanında yatmakta olduğunu bilmeden. Yakında olanlar ağlamaya başladılar şöyle haytara-rak: "Thfoden Kral! Theoden Kral!"

Fakat Eomer onlara şöyle dedi:

Yas tutmayın çok! Kudretliydi ölen,

şanına yakışır oldu sonu. Höyüğü yükseldiğinde

ağlayacak kadınlar ardından. Şimdi cenk çağırıyor bizi!

Yine de kendisi de ağlıyordu konuşurken. "Silahşörleri burada kalsın," dedi, "ve çatışma üzerinden geçmesin diye bedenini şan ile alandan taşısınlar! Evet, burada yatan kralın diğer adamlarını da." Katledilmiş olanlara baktı isimlerini bir bir sayarak. Sonra aniden kızkarde-

128 KRALIN DÖNÜŞÜ

Şi Govvyn'i gördü yattığı yerde, onu tanıdı. Bir an için, tam haykıracakken bir ok ile kalbi parçalanan bir adam gibi durdu; sonra yüzü ölü gibi bembeyaz kesildi; içinde soğuk bir hiddet yükseldi, öyle ki bir süre istese de konuşamadı. Üzerine cin çarpmış gibi bir hal geldi.

"Eowyn, Eowyn!" diye bağırdı en sonunda. "Gowyn nasıl vardın buraya? Bu ne biçim bir delilik, ne biçim bir şeytanlık? Ölüm, ölüm, ölüm! Ölüm alsın hepimizi!"

Sonra kimseye danışmadan, Şehir'den gelen adamların yaklaşmasını beklemeden düşmanlarının koca ordusunun ön cephesine dosdoğru mahmuzladı atını ve saldırının başlaması için yüksek sesle haykırdı. Savaş alanının üzerinde berrak sesi gümbürdetti çağrısını: "Ölüm! Sürün, sürün atlarınızı yıkıma ve dünyanın sonuna!"

Bununla birlikte ordu harekete geçti. Fakat Rohirrim artık şarkı söylemiyordu. Tek bir sesle, olanca güçleriyle, korkunç bir biçimde Ölüm.' diye hay kırıyorlardı; savaş büyük bir akıntı gibi hız kazanarak göçmüş krallarının etrafından toparlanıp geçti ve güneye doğru gürledi.

Ve hobbit Meriadoc hâlâ orada durmuş, gözyaşları arasında gözlerini kırıştırmıyordu; kimse onunla konuşmamıştı; aslında ona kulak asan yok gibiydi. Gözyaşlarını aceleyle silerek Eovvyn'in ona vermiş olduğu yeşil kalkanı almak için eğildi; kalkanı arkasına astı. Sonra elinden düşen kılıcına bakındı; çünkü darbesini indirirken kolu uyuşmuştu ve artık sadece sol elini kullanabiliyordu. Ama o da ne! Silahı orada duruyordu da keskin kısmı ateşe sürülmüş kuru bir dal gibi tütüyordu; o bakarken kılıç büzüştü, büzüştü ve yok oldu.

Böyle yok olup gitti Höyük Yaylalan'nın kılıcı, Batielli'lerin eseri. Ama kılıcın kaderini, Dünedain henüz gençken ve düşmanlarının en belli başlı korkuları Angmardiyan ile bu diyarın büyücü kralı olduğu zamanlarda, Kuzey Krallığı'nda uzun süre önce yavaş yavaş yapmış olan kişi bileydi, mutlu olurdu. Başka hiçbir kılıç, isterse çok daha kudretli eller tarafından kullanılmış olsun, o düşmanda öyle acı bir yara açamaz, ölümsüz etini yaramaz, onun iradesinin görünmeyen gücünü dokuyan büyüü bozamazdı.

Adamlar kralı kaldırmışlardı artık; mızrak sopalarının arasına pelerinlerini sererek onu Şehir'e doğru taşıyacak bir sedye yaptılar ida-reten: diğerleri de Eowyn'i kibarca kaldırdı ve onu da kralın ardından

taşıdı. Fakat kralın hanedanına mensup adamları henüz savaş alanından getiremiyorlardı; çünkü kralın silahşörlerinin yedisi düşmüştü orada, başları D6orwine de aralarındaydı. Böylece onları düşmanlarından ve o kötü hayvandan ayrı bir yere uzatıp etraflarına mızraklar yerleştirdiler. Daha sonra, her şey olup bittikten sonra geri dönerek orada bir ateş yakıp hayvanın leşini yaktılar; fakat Karyele için bir mezar kazarak, mezara üzerinde Gondor ve Yurt dillerinde şu yazıların kazınmış olduğu bir taş diktiler:

Sadık bir hizmetkârdı ama efendisinin felaketi oldu yine de, Tezayağın tayı, hızlı Karyele.

Uzun ve yeşil bitti Karyele'nin mezarı üzerindeki otlar, ama o hayvanın yakıldığı yerdeki toprak hep kara ve çıplak kaldı.

Artık yavaş yavaş ve hüznle yürüyordu Merry taşıyıcıların yanında; çatışmaya kulak asmiyordu. Yorgundu, acı içindeydi ve elleri, kolları, bacakları sanki üşüyormuş gibi tir tir titriyordu. Denizden büyük bir yağmur geldi; sanki her şey ThĠoden ve Eowyn için ağılıyor, Şehir' deki yangını gri gözyaşlarıyla söndürüyordu. Derken puslar arasında Gondor'lulann öncülerinin gelmekte olduğunu gördü. Dol Amroth Prensi Imrahil sürdü atını ve onların önünde dizginlerini çekti.

"Yükünüz nedir Rohan'ın insanları?" diye bağırdı.

"Theoden Kral," diye cevap verdiler. "Öldü. Fakat EomerKral yönetiyor artık cengi: Ak sorgucu rüzgârda dalgalanan o."

Bunun üzerine prens atından inerek krala ve kralın büyük saldırısına hürmeten tabutunun yanında diz çöküp ağladı. Sonra ayağa kalkarak Eowyn'e baktı ve şaşkınlıklar içinde kaldı. "Burada bir kadın var galiba?" dedi.

"İhtiyacımız karşısında Rohirrim kadınları da mı savaşa geldi?"

"Hayır! Bir teki sadece," diye cevap verdiler. "Hanım Ġovvyn'dir o, Eomer'ın kızkardeşi; bu saate kadar onun geldiğinden haberimiz yoktu, şimdi kahroluyoruz bu yüzden."

Sonra prens, yüzü solgun ve soğuk da olsa onun güzelliğini görerek, daha yakından bakmak için eğilirken kızın eline değdi. "Rohan' ıllar!" diye bağırdı. "Aranızda hiç hekim yok mu? Ölümcül bir yara ile yaralanmış olabilir ama kanımca hâlâ yaşıyor." Kolundaki parlatılmış kol zırhını kızın soğuk dudaklarına götürdü: zırhın üzerinde an-

131

130

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

KRALIN DÖNÜŞÜ

O

çak görülebilen minik bir buğu oluşmuştu.

"Artık aceleye ihtiyaç var," dedi ve birini hemen Şehir'e geri yolladı yardım getirmesi için. Kendisi ise ölmüş olana eğilerek veda etti ve atma atlayarak savaşa gitti.

Artık çatışma Pelennor tarlalarında bütün şiddetiyle artmaya başlamıştı; silahların gürültüsü arşa varıyordu adamların haykırışları ve atların kişnemeleriyle. Borular öttürülüyor, borazanlardan kulakları tırmalayan sesler çıkıyor, mûmak'lar savaşa sürülürken böğürüyorlar-dı. Şehir'in güney surları altında Gondor'un piyadeleri, hâlâ burada büyük bir güç halinde toplanmış bulunan Morgul alaylarıyla karşılaşmışlardı. Fakat süvariler doğuya Ġomer'ın imdadına gittiler: Anahtarlar Muhafızı, Lossarnach Beyi Uzun Hurin, Yeşil Tepeler'den Hirluin ve etrafında silahşörleriyle zarif Prens Imrahil.

Rohirrim onların yardımına çok çabuk gelemedi; çünkü şans Ġo-mer'e karşı dönmüş, hiddeti kendisine zarar vermişti. Saldırısdaki o büyük hiddet düşmanlarının ön safını hemen hemen tamamen alaşağı etmiş ve Süvarilerin üçgen şeklinde ilerleyen büyük kümesi Güneyli-ler'in saflarından geçerek atılarını mağlup etmiş, piyadelerini mahvetmişti. Fakat mûmak'lann gittiği yere atlar gitmiyor, ürküyor, yoldan sapıyorlardı; büyük canavarlarla dövüşülmemişti, onlar savunma kuleleri gibi duruyorlar, Haradrim onların etrafında toplanıyordu. Ve eğer Rohirrim saldırırken Haradrim'den üç kere daha az sayıda idiye bile, kısa bir süre sonra durumları daha da kötü oldu; çünkü artık Os-giliath'tan savaş alanına yeni güçler akmaya başlamıştı. Bunlar buraya Şehir'i ve Gondor'u yağmalamak için toplanmış ve komutanlarının emrini bekliyorlardı.

Komutanları artık yok edilmişti; fakat Mor-gul'un vekili Gothmog onları bu karışıklığın içine atmıştı; baltalarıyla Doğulular, Khand'ın Variag'lan, allar içinde Güneyliler, Uzak Harad' dan beyaz gözlü, kırmızı dilli yan deve benzeyen kara renkli adamlar. Kimisi şimdi Rohirrim'in ardından aceleyle gidiyor, diğerleri Gondor'un güçlerini durdurmak ve Rohan'a katılmalarına mani olmak için batı tarafını tutuyorlardı.

Gün böyle başlayıp Gondor'un aleyhine dönmüş, ümitleri azalırken ve öğlen zamanlarında artık büyük bir rüzgâr eser, yağmur kuzeye koşar ve güneş parlarken Şehir'den yeni bir haykırış işitildi. O berrak havada surlardaki gözcüler dehşet veren yeni bir görüntüye tanık oldular ve son umutlan da kendilerini terk etti.

Çünkü Anduin, Harlond'daki kıvamından öyle akıyordu ki Şehir'den bakan adamlar birkaç fersah boyunca nehiri uzunlamasına görebiliyorlardı; gözleri keskin olan biri, gelen herhangi bir gemiyi yaklaşıırken görebilirdi. Ve o yöne bakarak dehşetle bağınıyorlardı; pml pm\ akarsu üzerinde kapkara bir filonun rüzgârla geldiğini görmüşlerdi: Kadırgalar ve bir sürü kürekli ağır gemi ve meltemde bel bükten kara yelkenler. "Umbar Korsanları!" diye bağıştı adamlar. "Umbar Korsanları! Bakın! Umbar Korsanları geliyor! Demek ki Belfalas düşmüş, Ethir de; Lebennin de gitti. Korsanlar üzerimize geldi! Bu kör talihin son darbesi!" Şehir'de kumanda edecek kimse kalmadığı için, kimisi gelişigüzel çanlara koşarak alarm verdi; kimisi askerlerin geri çekilmesi için borazanları üfledi. "Surlara geri gelin!" diye bağıldılar. "Surlara geri gelin! Her yer basılmadan geri gelin!" Fakat gemilere hız kazandıran rüzgâr onların bütün feryatlarını uzağa taşıdı. Gerçi Rohirrim'in ne haberlere, ne de alarma ihtiyacı vardı. Hepsi kendiliklerinden kara yelkenleri gayet iyi görebiliyorlardı. Çünkü Eo-mer artık Harlond'dan ancak bir mil kadar uzaktaydı ve arkasından yeni düşmanlar kaynaşarak gelip onların Prens'le bağlantısını keserken, karşılaştığı ilk düşmanın büyük baskısı onunla liman arasında kalmıştı. Şimdi Nehir'e bakıyordu; içindeki bütün ümit öldü ve biraz önce kutsadığı rüzgâra şimdi lanet etmeye başladı. Fakat Mordor'un orduları yürekleşmişlerdi; yeni bir heves ve taşkınlıkla dolarak bağıra çağıra saldırıya geçtiler. Eomer'in ruhu sertleşmiş ve akli bir kez daha açılmıştı. O tarafa gelebilecek bütün adamları sancağı altında toplayabilmek için borula-n çaldırdı; çünkü en azından büyük bir duvar oluşturmaya düşünüyordu; dayanabildiği kadar burada kalıp, düşünceye kadar yerde savaştırmayı, Batı'da son Yurt Kralı'nı hatırlayacak hiçbir adam kalmayacağı halde, Pelennor kırlarında şarkılara geçecek işler başarmayı düşünüyordu. Böylece yeşil tepciğe sürerek atını buraya sancağını dikti ve Ak Atlı sancak rüzgârda çırpınmaya başladı. Kuşkudan, karanlıktan çıkıp günün doğuşuna kılıcını çekip geldim güneşte şarkı söyleyerek. Umudun bittiği kalplerin kırıldığı yere sürdüm atımı: Gazaba, yıkıma ve kızıl bir guruba vardım şimdi!

WF 9

132

KRALIN DÖNÜŞÜ

133

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

Bu mısraları okudu ama yine de bunları söylerken güldü. Çünkü bir kez daha savaşın arzusunu duyuyordu içinde; henüz yaralanma-mıştı, gençti ve kraldı: Düşmüş bir halkın kralı. Ama daha ümitsizliğine gülmesi sona ermeden bir kez daha kara gemilere baktı ve onlara meydan okuyarak kılıcını kaldırdı. Sonra bir hayrettir aldı Eomer'i; büyük de bir coşku; kılıcını güneşe doğru fırlattı ve tekrar yakalarken şarkılar söyledi. Bütün gözler onun bakışını izledi ve o da ne! En öndeki gemide büyük bir bayrak açıldı, gemi Harlond'a doğru dönerken rüzgâr bu bayrağı gözler önüne serdi. Ak Ağaç çiçek açmıştı bayrakta, Gondor için; fakat etrafında Yedi Yıldız vardı ve üzerinde bir taç, yani Elendil'in sayısız yıldız hiçbir hükümdarın kullanmadığı nişanı. Ve yıldızlar güneş ışığında alev alevdi çünkü Elrond'un kızı Arwen tarafından değerli taşlarla işlenmişti; taç da sabah ışığında parlak görünüyordu çünkü mithril ve altından yapılmıştı. Böyle varmıştı Isildur'un varisi Arathorn oğlu Aragorn Ölülerin Yolu'ndan Gondor krallığına, Deniz'den gelen yelle taşınarak; Rohir-rim'in cümbüşü bir kahkaha seli ve kılıçların şimşegi; Şehir'in neşesi ve şaşkınlığı ise borazanların müziği ve çanların sesi olmuştu. Fakat Mordor'un ordularını bir delilik sarmıştı ve kendi gemilerinin düşmanlarıyla dolu olması onlara bir çeşit büyü gibi gelmişti; kaderin gelgitlerinin kendi aleyhlerine döndüğünü ve sonlarının yakın olduğunu anlayınca üzerlerine kara bir korku düştü. Doğuya sürdüler atlarını Dol Amroth'un silahşörleri, önlerinde düşmanı sürerek: Dev adamları, Variag'ları ve güneş ışığından nefret eden orklar. Güneye ilerledi Gömer; adamlar onun gözü önünde kaçıştılar ve örs ile çekiç arasına kısıldılar. Çünkü artık adamlar gemilerden Harlond iskelelerine atlıyorlar ve kuzeye doğru bir yıldırım gibi esiyorlardı. Legolas ve elinde baltası ile Gimli de geldi; ve Leben-nin, Lamedon ve Güney tımarlarından bahadır halkını yöneten sanca-ğıyla Halbarad ve Elladan, alnında yıldızlarıyla Elrohir ve Kuzeyin Kolcuları, ağır elli Dünedain. Fakat hepsinin önünden yeni tutuşturulmuş bir ateş gibi parlayan Batının Alevi Anduril, yani en az eskisi kadar ölümcül dövülmüş Narsil ile Aragorn gidiyordu ve alnında Elendil'in Yıldızı vardı.

Ve böylece sonunda Eomer ile Aragorn savaşın ortasında buluştular; kılıçlarına yaslanarak birbirlerine baktılar; memnundular.

"Aramızda Mordor'un bütün orduları olduğu halde böyle buluştuk

işte yine," dedi Aragorn. "Borukent'te böyle söylememiş miydim?"

"öyle konuşmuştun," dedi Eomer, "fakat umut insanları genellikle kaldırır ve o zamanlar ben senin uzağı gören bir kişi olduğunu bilmiyordum. Yine de beklenmedik anda gelen bir yardım iki kere kutlu olsun; dostların karşılaşması daha önce hiç böyle neşe dolu olmamıştır." Ve birbirlerinin ellerini kavradılar. "Daha iyi bir zamanda da olamazdı," dedi Eomer. "Çok da erken gelmedin arkadaşım. Çok kayıp ve üzüntüler geldi başımıza."

"O halde, haydi bunların öcünü alalım bu konuda konuşmadan önce!" dedi Aragorn, ve birlikte savaşa sürdüler atlarını.

Hâlâ önlerinde zorlu bir dövüş ve uzun bir uğraş vardı; çünkü Güneyliler hem cesur hem de sağlam insanlardı ve çaresizlikleri içinde hiddetliydi; Doğulular da güçlü, savaşta pişmiş, aman dilemeyen insanlardı. O yüzden, kâh burada, kâh orada, yanmış bir müstemilat veya ambarın yanında, bir tepecikte veya toprak yığını üzerinde, surların altında veya alanda hâlâ bir araya toplanmaya devam ettiler, saldırdılar ve gün geçip gidinceye kadar dövüştüler.

Sonra, sonunda Güneş Mindolluin'in ardından battı ve bütün gökyüzünü büyük bir yangınla doldurdu, böylece tepeler ve dağlar kanla boyanmış gibi oldu; Nehir'den ateş akıyordu ve gece çökerken Pelen-nor otları al al uzanıyordu. Ve tam o saatte Gondor Meydan Savaşı bitmişti; Rammas'ın çemberi içinde canlı tek bir düşman kalmamıştı. Ölümüne veya Nehir'in kızıl köpüğünde boğulmak için kaçanlar hariç hepsi kılıçtan geçmişti. Çok azı doğuya doğru Morgul veya Mordor'a gidebilmişti; Haradrim ülkesine ise uzaktan bir masal ulaşmıştı sadece: Gondor'un hiddetinin ve dehşetinin bir söylentisi.

Aragorn, Eomer ve İmrabil Şehir Cümlekapısı'na doğru geri sürdüler atlarını; artık yorgunluktan ne sevinecek, ne üzülecek durumdaydılar. Bu üçü hiç yara almamıştı; çünkü böyleydi onların yazgıları ve bileklerinin gücü ile hüneri; gerçekten de çok az kişi onlara dayanabilmiş veya hiddetleri sırasında yüzlerine bakabilmişti. Fakat diğerlerinin çoğu yaralanmış, sakatlanmış veya savaş alanında ölmüştü. Baltalar atından inmiş tek başına dövüşen Forlong'u biçmişti; okçularını canavarların gözlerini vurmaları için yönetirken mûmaklan. saldırdı hem Morthond'lu Duilin, hem de kardeşi çiğnenerek ölmüşlerdi. Ne zarif Hirluin dönebilmişti Pinnath Gelin'e, ne Grimbald Grims-

r

134

KRALIN DÖNÜŞÜ

lade'e, ne de bükülmez bilekli Halbarad Kuzey topraklarına. Ünü olmayan, isimsiz az insan göçmedi, ister komutan-olsun, ister er; çünkü bu çok büyük bir savaştı ve bu savaşta bütün olup bitenleri anlatan hiçbir öykü yazılmamıştır daha. Sonradan, çok zaman sonra Rohan'da bir destancı Mundburg Höyükleri'nden söz etti türküsünde:

Tepelerde çınlayan boruları duyduk, Güney krallığında parlıyordu kılıçlar. Küheylanlar sabah rüzgârı gibi Daldı Stoningland'a. Cenk oldu. Orada düştü Başkomutan Theoden, kudretli Thengeloğlu, dönmedi bir daha altın saraylarına ve Kuzey kırlarındaki yeşil otlaklara. Harding ve Guthldf, Dûnhere ve Deonvine, yiğit Grimbald Herefara ve Herubrand, Horn ve Fastred dövüşüp düştüler orada, o uzak ülkede: Mundburg Höyükleri altında, küfler içinde yatıyorlar şimdi yoldaşları Gondor bey teriyle. Ne zarif Hirluin dönebildi deniz kıyısındaki tepelere, ne de yaşlı Forlong döndü zaferle Arnach'a, ülkesinin çiçekli vadilerine; Derufin ve Duilin, uzun boylu okçular, dönemediler kara sulara, dağların gölgesindeki Morthond göllerine. Beyler ve erler kabul ettiler sabah vakti ve gün sonunda ölümü. Uzun zamandır uyurlar şimdi Ulu Nehir kıyısında, Gondor'un çimenleri altında. Şimdi gözyaşları gibi, parlayan gümüş gibi akan su, oO gün kıpkızıl güdüyordu: Günbatımıyla alevlenmişti kana boyalıKöpükler; işaret kuleleri gibi yanıyordu dağlar akşam vakti; Rammas Echor'a al al düşüyordu çiğ.

BÖLÜM VII

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

Cümlekapısı'ndaki kara gölge çekildikten sonra bile Gandalf kıpırdamadan durdu. Fakat Pippin, sanki üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi ayağa kalktı; boruları dinleyerek ayakta durdu ve kalbinin mutluluktan infilak edebileceğini hissetti. Bir daha hiçbir zaman, uzaktan gelen bir boru sesini gözleri yaşarmadan dinlemedi. Fakat o anda birden görevi geldi aklına ve ileri doğru koştu. Aynı anda Gandalf kıpırdadı ve Gölgeyle'yle konuştu; tam Cümlekapısı'ndan geçip gitmek üzereydi.

"Gandalf, Gandalf!" diye bağırdı Pippin; Gölgeyle durdu.

"Burada ne arıyorsun?" dedi Gandalf. "Siyah ve gümüş giyenlerin, efendileri izin vermedikçe Hisar'dan ayrılmamaları Şehir'in bir kuralı değil mi?"

"İzin verdi," dedi Pippin. "Beni salıverdi. Ama ben korkuyorum. Orada çok korkunç bir şey olabilir. Hükümdar aklını kaybetti, diye düşünüyorum. Korkarım hem kendini, hem de Faramir'i öldürecek. Bir şeyler yapamaz mısın?"

Gandalf açılan kapıdan baktı; daha şimdiden savaş alanında artmaya başlayan çatışma seslerini duyabiliyordu. Yumruklarını sıktı. "Gitmem lazım," dedi. "Kara Süvari ortalarda; hâlâ bize zarar verebilir. Hiç vaktim yok."

"Ama Faramir!" diye bağırdı Pippin. "O ölmedi, onu canlı canlı yakacaklar eğer biri onları durdurmazsa."

"Canlı canlı mı yakacaklar?" dedi Gandalf. "Neymiş bu hikâye böyle? Çabuk çabuk anlat!"

"Denethor Mezarlar'a gitti," dedi Pippin, "Faramir'i de götürdü ve hepimizin yanacağını söylüyor; beklemeyecekmiş, odunları çatıp kendini yaktıracak, Faramir'i de. Adamları odun ve yağ getirmeleri

136

KRALIN DÖNÜŞÜ

için gönderdi. Bunu Beregon'd'a söyledim ama korkarım o bulunduğu yerden ayrılmaya cesaret edemeyecek. Nöbetçiydi. Sonra zaten o ne yapabilir ki? Böyle çıktı Pippin'in öyküsü ağzından, bir yandan uzanıp titreyen ellerle Gandalf'ın dizine dokunurken "Faramir'i kurtaramaz mısın?"

"Belki kurtarabilirim," dedi Gandalf, "ama eğer onu kurtarırsam diğerleri ölecek korkarım. Evet, gelmem lazım geliyor, başka hiçbir yardım ona ulaşamaz. Fakat bu iş, kötülük ve hüznü neden olacak. Kalemizin içinden bile vurabiliyor. Düşman bizi. Çünkü şu anda işbaşında olan onun iradesi."

Sonra kararını verdikten sonra hızla harekete geçti Pippin. Yakalayıp önüne yerleştirerek tek bir sözle Golgeyele'yi dondurdu. Minas Tirith'ten tırmanan caddelerinden takırdayıp geçtiler arkalarındaki savaş sesleri yükselirken. Her yerde adamlar yelislerinden ve korkularından kurtularak silahlarını kapıyorlar, birbirlerine şöyle sesleniyorlardı: "Rohan geldi!" Komutanlar haykırıyor, bölükler toplanıyordu, çoğu Cumlekapis'inden çıkmaya başlamıştı bile.

Prens Imrahil ile karşılaştılar, Prens onlara seslendi: "Ne yana şimdi Mithrandir?" Rohirrim Gondor kırlarında dövüşüyor. Bulduğumuz bütün gücü bir araya getirmeliyiz."

"Daha da fazlasına ihtiyacınız var," dedi Gandalf. "Elinden geldiğince tez git. İlk fırsatta geleceğim. Fakat Hükümdar Denethor için yapmam gereken acil bir iş var. Hükümdar'ın yokluğunda kumandayı sen al. Yollarına devam ettiler, tırmanıp Hisar'a yaklaştıkça yüzlerine çarpan rüzgâr ve güney göğünde artmakta olan bir işi hissettiler, uzaktaki sabahın pırıltısını yakaladılar. Fakat önlerinde ne gibi bir kötülüğün olduğunu bilmediklerinden ve çok geç kalmış olmaktan korktuklarından bu onlara çok az bir ümit getirdi.

"Karanlık geliyor," dedi Gandalf, "ama Şehir'in uzerine hâlâ tüm ağırlığı) la çökmüş duruyor."

Hisarın kapısında nöbetçiye rastlamadılar. Demek ki Beregon'd sızdırmış, dedi Pippin biraz daha fazla ümitle. Dönerek Kapalı Kapı ya giden yol boyunca hızla ilerlediler. Kapı ağzına kadar açık duydular. Kapıcı yere serilmişti. Kapıcı öldürülerek anahtarı alınmıştı.

Düşman in işi dedi Gandalf. "Böyle işlere bayılır. Dostu dostu düşürmek, gonullerdeki kargaşa yüzünden bölünen sadakat." Attan

DENETHOR U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR 137

inerek Golgeyele'ye ahırına dönmesini söyledi. "Çünkü dostum," dedi, "sen ve ben çok önceleri kırlarda koşmalıydık, fakat başka işler beni alıyordu. Yine de eğer çağırırsam çabucak gel!"

Kapı'ya geçip dolambaçlı dik yoldan inmeye başladılar. Işık artmaya başlamıştı, yolun yanındaki uzun sütunlar ve yontular gri hayaletler gibi yavaş yavaş geçiyorlardı.

Aniden sessizlik bozuldu, altlarından bağırış sesleri, şakırdıyan kılıçlar duyuldu. Böyle sesler Şehir'in inşa edildiği zamanlardan beri kutsal yerlerde hiç duyulmamıştı. Sonunda Rath Dî'nin'e vardılar ve koca kubbesi altında alacakaranlıkta yükselen Vekilharçlar Evi'ne doğru seyrítettiler.

"Durun! Durun!" diye bağırdı Gandalf kapıların önünde bulunan taş merdivene doğru sıçrayarak "Durdurun bu deliliği!"

Çünkü orada, ellerinde kılıçları ve meşalelerle Denethor'un hizmetkârları vardı, fakat sundurmanın en üst basamağında Beregon'd tek başına durmuştu. Nöbetçilerin siyah ve gümüş renkleri içinde, kapıyı onlara karşı savunuyordu. Daha şimdiden ıksı, kutsal yerleri kanlarıyla kirleterek onun kılıcıyla düşmüştü, diğerleri de onu lanetliyorlar, yasalara karşı gelmekle ve efendisine hamlik etmekle suçluyorlardı.

Tam Gandalf ile Pippin ileri koşarken ölümlerin içinden Denethor'un şöyle bağırdığını duyuldu: "Çabuk, çabuk! Size emrettiğimi yapın! Bu hamı öldürün benim için! Yoksa bunu kendim mi yapmam gerekiyor?"

Bunun üzerine Beregon'd'un sol eliyle kapalı tuttuğu kapı zorla çevrilerek açıldı, tam arkasında uzun boyu ve

tüm kötülüğüyle Şehir'in Hükümdarı duruyordu, gözlennde alev gibi bir ışık vardı ve elinde kınından çekilmiş bir kılıç tutuyordu

Fakat Gandalf basamaklardan sıçradı, adamlar onun önünden kaçışarak gözlenni kapadılar, çünkü onun gelişi, karanlık bir yere giren beyaz bir ışık gibiydi, üstelik büyük bir öfkeyle geliyordu. Elini kaldırdı ve bu darbesiyle Denethor'un kılıcı havaya uçup elinden kurtularak arkasına, evin gölgeleri içine düştü, Denethor, Gandalf m önünde hayretlere düşmüş biri gibi geriledi

"Nedir bu beyim?" dedi buyucu Ölümlerin evlen yaşayanlar için değildir Ve neden adamlar burada, Kutsal Yerlerde dövüşüyorlar, Cumlekabısı nın önünde yeterince çatışma varken? Yoksa düşmanımız Rath Dînen e kadar bile geldi mi?

"Ne zamandan beri Gondor Hükümdarı sana karşı sorumlu oldu?" dedi Denethor "Yoksa kendi hizmetkârlarıma emir veremeyecek mi-

138 KRALIN DÖNÜŞÜ

yim?"

"Verebilirsin," dedi Gandalf. "Fakat delilik veya kötülüğe dönerse iraden, başkaları sana karşı çıkabilirler. Oğlun Faramir nerede?"

"İçeride yatıyor," dedi Denethor, "yanıyor, daha şimdiden yanıyor. Etlerini tutuşturmuşlar. Fakat kısa bir süre sonra her şey yanacak. Batı kaybetti. Her şey büyük bir yangına dönüşecek ve her şey bitecek. Kül! Rüzgârda savrulan kül ile duman!"

O zaman, ondaki deliliği gören Gandalf, kötü bir şey yapmış olmasından korktu ve Denethor içerdeki masanın yanında duruncaya kadar gerilerken o da ileriye doğru bir hamle yaptı, arkasında Bere-gond ve Pippin ile. Fakat burada Faramir'i yatakta, hâlâ ateşler içinde hayaller görürken buldular. Masanın altına ve etrafına yukarılara kadar odun istiflenmiş ve her şey yağ ile ıslatılmıştı, hatta Faramir'in giysileri ile örtüleri bile; fakat henüz hiçbirini tutuşturulmamıştı. Sonra Gandalf tıpkı gücünün ışığı gri pelerininin içinde nasıl gizliyse içinde öyle gizli kalmış kuvveti ortaya çıkartıverdi. İnce odunların üzerine zıpladı, hasta adamı kaldırarak yine kolaycacık yere sıçradı ve onu kapıya doğru taşıdı. Fakat o bunu yaparken Faramir homurdanarak rüyasında babasına seslendi.

Denethor trans halinden kurtulan biri gibi irkildi; gözündeki alev söndü ve ağlamaya başladı; şöyle dedi:

"Oğlumu benden ayırmayın! Bana sesleniyor."

"Sesleniyor," dedi Gandalf, "fakat sen henüz onun yanına varamazsın. Çünkü ölümün eşliğindeyken onun şifa araması gerek, bula-masa da. Senin görevine gelince, senin Şehir'inin savaşına çıkman lazım, orada ölüm seni bekliyor olabilir. Bunun böyle olduğunu sen de gönülden biliyorsun."

"Bir daha uyanmayacak," dedi Denethor. "Savaş boşuna. Neden daha fazla yaşamayı isteyelim? Neden ölüme yan yana gitmeyelim?"

"Hüküm sana verilmemiş Gondor'un Vekilharcı, kendi ölümünün saatini tesbit etmen için," diye cevap verdi Gandalf. "Ve sadece Karanlık Güç'ün etkisi altındaki kâfir krallar böyle yaparlar, kibir ve yeisle kendilerini yok edip kendi ölümlerini kolaylaştırmak için akrabalarını öldürürler." Sonra kapıdan geçerek Faramir'i bu ölümcül evden çıkardı; Faramir'i buraya taşımış olan ve o anda sundurmada duran sedyeye yatırdı. Denethor onu izleyip, yüzünde oğluna duyduğu hasret, titreyerek durdu. Ve bir an için herkes elem içindeki Hükümdarı sessiz ve hareketsiz seyrederken o duraksadı.

139

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

"Haydi!" dedi Gandalf. "Bize ihtiyaçları var. Senin yapabileceğin çok şey vardâla."

Sonra aniden güldü Denethor. Yeniden uzun boyuyla mağrur bir biçimde dikildi ve çarçabuk geriye, masanın yanına sıçrayarak, başının altına yastık etmiş olduğu şeyi aldı. Sonra kapıya gelerek örtüyü çekti ve o da ne! Elleri arasında bir palanır tutuyordu. Bunu yukarı kaldırdıkça, seyredenlere kürenin içi içten gelen bir alevle parlıyor gibi geldi, öyle ki Hükümdar'ın ince yüzü sanki kızıl bir ateşle aydınlatılıyordu; siyah gölgelerle kesin hatlara sahip yüzü sert bir taştan kesilmiş gibi soylu, mağrur ve korkunç duruyordu. Gözleri parladı.

"Kibir ve yeis!" diye haykırdı. "Ak Kule'nin gözlerinin kör olduğunu mu zannetmiştin? Hayır, senin bildiğinden daha çoğunu gördüm Gri Ahmak. Çünkü senin umudun cahillikten başka bir şey değil. Git o halde, şifa bulmaya çalış! Git de dövüş! Kibir. Çünkü bir günlüğüne, savaş alanında azıcık bir yerde bir zafer kazanabilirsin. Fakat şu anda uyanmakta olan Güç'e karşı zafer kazanılamaz. Bu Şehir'e sadece elinin ilk parmağı ulaşmıştır. Bütün Doğu hareket halinde. Şu anda sizi umutlandıran rüzgâr bile sizi arkadan vuruyor, Anduin'den kara yelkenli bir filoyu sürüklüyor. Batı kaybetti. Esir olmak istemeyenlerin ayrılma vakti geldi."

"Bu tür nasihatlerin Düşman'ın zaferini kesinleştireceğine kuşku yok," dedi Gandalf.

"Umutlanmaya devam et o halde!" diye güldü Denethor. "Seni tanımaz mıyım ben Mithrandir? Sen, benim yerime hüküm sürmeyi; kuzeyde, güneyde veya batıda bulunan bütün tahtların arkasında olmayı umuyorsun. Senin aklını ve aklının takip ettiği yolu okudum. Buradaki bu buçukluğa sessiz kalması için emirler verdiğini bilmiyor muyum? Onu buraya, benim odamda casusluk etsin diye getirdiğini? Yine de birlikte konuşurken yol arkadaşlarınızın hepsinin isimlerini ve amaçlarını öğrendim. Böyle işte! Sol elinle beni bir süre için Mor-dor'a karşı kalkan gibi kullanırken sağ elinle Kuzeyli bu Kolcuyu beni yerimden etmek için getireceksin.

"Fakat sana söylüyorum Gandalf Mithrandir, ben sana alet olmayacağım! Ben Andrion Hanedanı'nın Vekilharcı'yım. Bir zıppıktının bunak teşrifatçısı olmak için aşağıya adım atmam, iddiası bana kanıtlanmış olsaydı bile, yine de sadece İsilur'un soyundan geliyor, o kadar. Ben öyle birine, hükümlanlık ve asaletten çok önce yoksun kalmış düzensiz bir hanedanın son üyesine boyun eğmem."

141

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

140

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Ne yaparsın o zaman," dedi Gandalf, "eğer isteğine karışılmayacak olsaydı?"

"Her şeyin, yaşamım boyunca olduğu gibi olmasını isterdim," diye cevap verdi Denethor, "ve benden önceki atalarımın zamanında, barış içindeki bu Şehir'in Hükümdarı olmak ve tahtımı kendi kendinin efendisi olan, bir büyücünün çırağı olmayan oğluma bırakmak isterdim. Fakat eğer kader bunu bana vermiyorsa o halde hiçbir şey istemiyorum: ne sönük bir yaşam, ne bölünmüş bir sevgi, ne de eksilmiş bir onur."

"Bana, sadakatle görevini teslim eden bir Vekilharç ne sevgi, ne de onurda alçalmaz gibi geliyor," dedi Gandalf. "Ayrıca en azından, ölümü hâlâ kesin değilken oğlunun elinden seçeneğini çalmış olmazsın."

Bu sözlerle Denethor'un gözleri yeniden alevlendi; Taş'ı kolunun altına kıştırarak bir bıçak çekti ve tabuta doğru yürüdü. Fakat Bere-gond ileri doğru atılarak kendini Faramir'in önüne sürdü.

"Demek öyle!" diye haykırdı Denethor. "Daha şimdiden oğlumun sevgisinin yarısını kazanmıştın. Şimdi de silahşörlerimin kalplerini çalıyorsun ki sonunda onlar beni oğlumdan tamamiyle mahrum bıraksınlar. Fakat en azından şu konuda benim isteğime karşı koyamayacaksın: Kendi sonuma hükmetme isteğime."

"Buraya gelin!" diye bağırdı hizmetkârlarına. "Gelin, hepiniz de alçak değilsiniz ya, gelin!" Bunun üzerine ikisi, merdivenlerden onun yanına koştu. Çabucak birisinin elindeki meşaleyi kaparak eve geri sığırdı Denethor. Gandalf ona engel olamadan sobayı yakacakların arasına-soktu ve odunlar hemen çıtırdarak alevle gürlledi. Sonra Denethor masaya sıçrayarak orada durdu ve ateş ile duman etrafında çelenk olurken o, ayaklarının dibinde duran vekilharçlık asasını alıp dizinde kırdı. Parçalan alevlere atarak eğilip masanın üzerine uzandı ve palantir'i her iki eliyle iyice kavrayarak göğsünün üzerine koydu. Ve derler ki, ondan sonra Taş'a kim bakarsa baksın, eğer başka bir amaca çevirmek için büyük bir iradesi yoksa, sadece alevler içinde buruşup yok olan iki yaşlı el görmüş.

Gandalf acı ve dehşetle yüzünü çevirdi ve kapıyı kapattı. Bir süre için düşünceler içinde durdu sessizce eşikte, diğerleri içeriden gelen ateşin ağgözlü gürlleyişini dinlerken. Sonra Denethor'dan büyük bir haykırış duyuldu; daha sonra bir daha ne konuştu, ne de ölümlü insanlar arasında görüldü.

"İşte böylece gelip geçti Ecthelion oğlu Denethor," dedi Gandalf. Sonra Beregond'a ve Hükümdar'ın donakalmış hizmetkârlarına döndü. "Ve böylece bitiyor Gondor'un sizin bildiğiniz haliyle günleri; ister iyi, ister kötü olsun o günler geride kaldı. Burada kötü şeyler yapıldı; fakat gelin artık aranızdaki bütün husumeti bir kenara bırakın, çünkü bu husumet Düşman tarafından tertip edilmişti ve onun isteklerine hizmet ediyordu. Kendi dokumadığınız savaş görevlerinin ağında sıkışmış buldunuz kendinizi. Ama düşünün, siz, Hükümdar'ın körü körüne itaat eden hizmetkârları; eğer Beregond hainlik etmemiş olsaydı. Ak Kule'nin komutanı Faramir de yanmış olacaktı.

"ölen yoldaşlarınızı bu uğursuz yerden taşıyın. Biz de Gondor Vekilharcı Faramir'i huzur içinde uyuyabileceği ya da yazgısı o ise ölebileceği bir yere taşıyalım."

Bunun üzerine sedyeyi kaldıran Gandalf ile Beregond, arkalarında başını önüne eğmiş Pippin ile Şifa Evleri'ne doğru taşımaya başladılar Faramir'i. Fakat Hükümdar'ın hizmetkârları çarpılmış gibi ölü evinde duruyorlardı; tam Gandalf Rath Dfnen'in sonuna varmıştı ki büyük bir gürültü koptu. Arkalarına baktıklarında evin kubbesinin çabrdadığını ve içinden duman püskürdüğünü gördüler; sonra bina, hızla ve taşların büyük gürültüsüyle, telaşla yanan ateşin içine çöktü; fakat azalmayan alevler hâlâ yıkıntının etrafında dans etmeye, oynaşmaya devam ediyordu. Böylece hizmetkârlar korku içinde kaçarak Gandalf ı izlediler.

Zamanla Vekilharç'ın Kapısı'na vardılar ve Beregond hüzünle kapıcıya baktı. "Bu işten hep pişmanlık duyacağım," dedi; "fakat üzerime acele etmek için bir delilik gelmişti; o ise beni dinlemiyordu ve bana kılıç çekmişti." Sonra ölen adamdan dövüşerek aldığı anahtarı çıkartarak kapıyı kapattı ve kilitledi. "Bu artık Hükümdar Faramir'e verilmeli," dedi.

"Hükümdarın yokluğunda Dol Amroth Prensi komutayı aldı," dedi Gandalf; "fakat o da burada olmadığına göre, onu ben kendim almalıyım. Anahtarı alıp korumanı emrediyorum, Şehir yeniden bir düzene girinceye kadar."

Artık sonunda Şehir'in yüksek dairelerine geçmişlerdi ve sabah ışığında Şifa Evleri'ne doğru yollarına devam ettiler; bunlar, fena surette hasta olanlar için ayrılmış zarif evlerdi fakat şimdi çatışmalarda yaralanan ve ölmekte olanları tedavi etmek için hazırlanıyordu. Altın-

143

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

142

KRALIN DÖNÜŞÜ

cı dairede, Hisar Kapısından çok uzakta olmayan bir yerde, tam güney surunda bulunuyorlardı ve evlerin etrafında, Şehirde başka hiçbir yerde bulunmayan bir bahçe, ağaçlarla dolu bir çimenlik vardı. Burada, şifa verecek ya da tedavi edenlerin hizmetinde bulunabilecek yetenekte oldukları için Minas Tirith'te kalmasına izin verilmiş olan kadınlar oturuyordu.

Fakat tam Gandalf ile arkadaşları sedyeyi Evler'in ana kapısına taşıyıp getirdikleri sırada Cümlekapısı'nın önündeki alandan büyük bir haykırışın tiz bir şekilde yükselerek kulakları yırtarcasına göğşe vardığını, geçtiğini ve rüzgârda yitip gittiğini duydular. Haykırış o kadar korkunçtu ki bir an için hepsi kıpırdamadan durdu; ama ses geçip gittikten sonra Doğu'dan karanlık geleli beri tatmadıkları bir umutla gönülleri ferahladı; onlara öyle geldi ki, sanki ışık daha bir belirginleşmiş ve güneş bulutlar arasından görünmüştü.

Fakat Gandalf in yüzü sert ve üzgündü; Beregond ile Pippin'e Fa-ramir'i Şifa Evleri'ne götürmelerini emrederek yakındaki surların tepesine gitti; orada, yeni doğan güneş altında ak bir heykel gibi durarak etrafa bakındı. Ve kendisine bahsedilmiş olan görüş kuvveti ile olup biteni gördü; Eomer çenginin ön saflarından gelip savaş alanında yatanların yanında durduğu zaman iç geçirerek yeniden pelerinine sa-nndı ve surlardan aşağıya indi. Beregond ile Pippin dışarı çıktıklarında onu Evler'in önünde düşüncelere dalmış buldular.

Ona baktılar; bir süre sessiz kaldı. Sonunda konuştu. "Dostlarım," dedi, "ve bu şehrin ve bütün Batı ülkelerinin bütün ahalisi! Büyük üzüntüye ve şana yol açacak şeyler meydana geldi. Sevinecek miyiz, üzülecek miyiz? Hiç umulmadık bir biçimde düşmanlarımızın komutanı yok edildi; sizler de onun yeisinin son yankısını duydunuz. Fakat giderken eleme ve büyük kayıplara neden oldu. Ve eğer Denethor'un deliliği olmasaydı ben bunu engelleyebilirdim. Düşmanımızın eli çok uzadı! Heyhat! Fakat artık onun iradesinin Şehir'in kalbine kadar nasıl girebilmiş olduğunu biliyorum.

"Vekilharçlar bunun sadece kendileri tarafından bilinen bir sır olduğuna hükmetmiş oldukları halde çok önce, Yedi Gören Taş'ın en önemsizlerinden birinin burada Ak Kule'de saklandığını tahmin etmiştim. Dirayetli günlerinde, kendi gücünün sınırlarını bildiği için Denethor taşı kullanmaya veya Sauron'a meydan okumaya cesaret etmemişti. Fakat irfanı tükendi; ve korkarım ülkesinin içinde bulundu-

ğu tehlike arttıkça o da Taş'a baktı ve kandırıldı: Herhalde Boromir ayrıldığından beri oldukça sık baktı. Karanlık Güç'ün iradesine boyun eğmeyecek kadar büyük biriydi; bununla beraber sadece Güç'ün görmesine izin verdiği şeyleri görebildi. Elde ettiği bilgiler, kuşkusuz, genellikle işine yarıyordu; yine de ona gösterilmiş olan Mordor'un büyük kudretinin görüntüsü onun gönlünü ümitsizlikle doldurmuştu, ta ki sonunda aklını alaşağı edinceye kadar."

"Şimdi bana bu kadar garip gelen şeyin ne olduğunu anladım!" dedi Pippin konuşurken aklına gelenlerle ürpererek. "Hükümdar Fara-mir'in yattığı odadan ayrılmıştr, onun değiştiğini, yaşlandığını, kırıldığını ilk o zaman, geri döndüğünde düşünmüştüm."

"Tam Faramir'in Kule'ye getirildiği saat, birçoğumuz en üst odada garip bir ışık gördük," dedi Beregond.

"Fakat bu ışığı daha önce de görmüştük; uzun zamandır Şehir'de, Hükümdar'ın zihninde Düşman ile görüşebildiği söylentileri dolanıyordu."

"Heyhat! O halde doğru tahmin etmişim," dedi Gandalf. "Böylece girmiş Sauron'un iradesi Minas Tirith'e; ben de böylece alıkonuldum burada. Ve burada kalmaya zorlanmaya da devam edeceğim çünkü çok yakında başka işlerim de olacak, sadece Faramir değil.

"Şimdi gidip, gelenleri karşılamam lazım. Savaş meydanında kalbime çok dokunan bir şey gördüm; daha büyük üzüntüler de meydana gelebilir. Benimle gel Pippin! Fakat sen Beregond, Hisar'a geri dönüp Muhafız

başına olanları anlatmalısın. Seni muhafızlıktan almak, onun görevi olacak korkarım; fakat ona, eğer benim fikrimi dinleyecek olursa, seni, komutanının muhafızı ve hizmetkârı olman ve uyandığında -tabii bu mümkün olursa- başucunda bulunman için Şifa Evleri'ne yollamasını söyle. Çünkü onu ateşten kurtaran sen oldun. Git şimdi! Kısa bir süre sonra döneceğim."

Bunları söyledikten sonra ayrılarak Pippin ile birlikte alt şehre doğru inmeye başladı. Onlar aceleyle yol alırlarken rüzgâr gri bir yağmur getirdi ve önlerinden büyük bir duman yükseldi.

ŞİFA EVLERİ

145

BÖLÜM VIII

ŞİFA EVLERİ

Merry'nin gözlerinde yaşlardan ve yorgunluktan bir buğu vardı, Mi-nas Tirith'in yıkılmış Cümlekapısı'na yaklaştıklarında. Yıkıntılara ve etraftaki katliama pek kulak asmadı. Havada ateş, duman ve leş gibi bir koku vardı; çünkü orada burada büyük Güneyli canavarların yan yanmış, mancınıklarla oraları buraları kırılmış veya Morthond'un cesur okçuları tarafından gözlerinden vurulmuş leşleri yatarken, savaş aletlerinin ve katledilenlerin de çoğunluğu yanmış ya da ateş çukurlarına atılmıştı. Uçuşan yağmur bir ara durmuş ve güneş her şeyin üzerinde pırlıdamıştı; fakat bütün aşağı şehir hâlâ tütmede olan pis bir kokuyla sarılmıştı. Daha şimdiden adamlar muharebenin yıkıntılarından bir yol açmaya çalışıyorlardı; o anda da Cümlekapısı'ndan sedyeler taşıyan birileri girmişti. Kibarca yatırdılar Eowyn'i yumuşak minderler üzerine; fakat kraliçe bedenini altından büyük bir örtüyle örttüler ve etrafına meşaleler getirdiler; güneş ışığında soluk meşale alevlen rüzgârla dalgalandı.

Böylelikle Theoden ile Eowyn Gondor Şehri'ne gelmiş oldu; onları gören herkes başlarını açarak boyunlarını bükte; onlar ise yanmış dairenin kül ve dumanından geçerek taş caddelerden yukarı doğru götürüldüler Merry'ye tinnanış asırlar sürmüş gibi geldi, sanki sevilmeyen bir rüyadaki, hatıraların kavrayamadığı karanlık bir sona doğru durmadan giden anlamsız bir yolculuk gibi.

Yavaş yavaş önündeki meşalelerin ışıkları titreşerek söndü, o bir karanlıkta yürüyordu; şöyle düşündü: "Bu mezara uzanan bir tünel; sonsuza kadar orada kalacağız." Fakat aniden rüyasının içine canlı bir ses düştü. "Olur şey değil Merry! Şükürler olsun seni buldum!"

Başını kaldırıp baktı ve gözlerinin önündeki bulanıklık biraz açıl-

di. Pippin oradaydı işte! Dar bir yolda yüz yüze gelmişlerdi fakat onların dışında her yer bomboştu. Gözlerini ovuşturdu.

"Kral nerede?" dedi. "Ya Eowyn?" Sonra sendeledi, eşiğe oturarak yeniden ağılamaya başladı.

"Onlar Hisar'a çıktılar," dedi Pippin. "Galiba sen ayakta uyuyakalmışsın ve yanlış bir yola sapmışsın. Onlarla olmadığını görünce Gan-dalf seni bulmak için beni yolladı. Zavallı Merry'cik! Seni bir kez daha gördüğüme öyle memnunum ki! Fakat çok yorulmuşsun, seni konuşarak rahatsız etmeyeceğim. Ama söyle bana bir yerin acıyor mu, yaralı mısın?"

"Hayır," dedi Merry. "Yo hayır, zannetmiyorum. Ama sağ kolumu kullanamıyorum Pippin, onu bıçakladığımdan beri kullanamıyorum. Sonra kılıcım da bir odun parçası gibi yandı bitti kül oldu."

Pippin'in yüzü endişeliydi. "Bir an önce benimle gelsen fena olmayacak," dedi. "Keşke seni taşıyabilseydim. Daha fazla yürüyecek halde değilsin. Seni hiç yürütmemeliydiler; ama onları mazur görmen lazım. Şehir'de o kadar korkunç şeyler olup bitti ki Merry, savaştan gelen zavallı bir hobbit rahatlıkla gözden kaçabiliirdi."

"Gözden kaçmak her zaman talihsizlik olmuyor," dedi Merry. "Biraz önce o da beni gözünden kaçırdı... Yo yo, onun hakkında konuşamayacağım. Yardım et bana Pippin! Yine her yer kararmaya başladı ve kolum da çok soğuk."

"Yaslan bana Merry oğlum!" dedi Pippin. "Haydi! Adım adım. Uzak değil."

"Beni gömecek misin?" dedi Merry.

"Elbette ki hayır!" dedi Pippin, içi korku ve acıma duygusuyla bu-rulduğu halde neşeli görünmeye çalışarak.

"Şimdi Şifa Evleri'ne gidiyoruz."

Yüksek evler ile dördüncü dairenin dış surları arasında giden yoldan ayrılıp çıkarak Hisar'a doğru tırmanan ana yola döndüler. Merry uykuda gibi sallanıp mırıldanırken adım adım ilerliyorlardı.

"Onu oraya götüremeyeceğim," diye düşündü Pippin. "Bana yardım edecek kimse yok mu? Onu burada bırakamam." Tam o anda, hayretle bir çocuğun arkasından geldiğini gördü; tam yanlarından geçerken Beregond'un oğlu Bergil'i tanıdı.

"Hop Bergil!" diye seslendi. "Nereye gidiyorsun? Seni tekrar ve canlı olarak gördüğüm için çok memnun oldum!"

"Şifacılar için haber taşıyorum," dedi Bergil. "Oyalanamam." "Oyalanma," dedi Pippin. "Fakat onlara de ki yanımda hasta bir hobbit var, sava; alanından gelmiş bir penan, unutmama. Oraya kadar yürüyebileceğini zannetmiyorum. Eğer Mithrandir orada ise bu haberi duyduğuna memnun olacaktır." Bergil koşmaya devam etti.

"En iyisi burada bekleyeyim," diye düşündü Pippin. Böylece Merry'yi güneş alan bir yere, yolun üzerindeki döşemenin üzerine yavaşça bıraktı, başını kucağına yatırarak. Yavaş yavaş Merry'nin bedenine ve kollarına dokundu ve arkadaşının ellerini kendi ellerine aldı. Sağ eli, dokununca buz gibi gelmişti ona. Gandalf in bizzat onları aramaya gelmesi çok sürmedi. Merry'nin üzerine eğilerek alnını okşadı; sonra dikkatle kaldırdı onu. "Bu şehre şerefle taşınmalıydı," dedi. "Benim güvenimi fazlasıyla haklı çıkardı; çünkü eğer Elrond benim dediklerimi hürmeten kabul etmiş olmasaydı ikiniz de yola çıkamayacaktınız; o zaman bu günün kötülükleri çok daha hüzün verici olacaktı." içini çekti. "Yine de bana bir iş daha çıktı işte, bir yandan savaş da hep dengede dururken."

Böylece sonunda Faramir, Eowyn ve Meriadoc Şifa Evleri'ne yatırılmışlardı; orada güzel güzel bakılıyordu onlara. O son günlerde bütün irfanlarda eski zamanların yetkinliğinden bir düşüş olduğu halde Gondor'un hekimlik zanaatı hâlâ ferasetliydi, yaralanmışları berelenmişleri ve Deniz'in doğusunda ölümlülerin maruz kaldıkları bütün hastalıkları iyi etme konusunda hünerliydi. Yaşlılık hariç. Bunun için hiç çareleri yoktu; gerçekten de ömürleri artık diğer insanların ömürlerinden biraz fazla da olsa, azalmıştı ve elden ayaktan kesilmeden elli yaşı geçenlerin hikâyeleri de azalmaya başlamıştı artık - saf bir kana sahip birkaç sülale hariç. Fakat şimdi sanatları ve bilgileri aciz kalmıştı; çünkü iyileştirilemez bir illetten hastalanmış birçok hasta vardı; onlar buna Kara Gölge diyorlardı çünkü Nazgûl'den kaynaklanıyordu. Buna tutulan herkes yavaş yavaş, durmadan derinleşen bir rüyaya dalıyor ve sonra sessizliğe gömülüp ölümcül bir şekilde soğumaya başlayarak ölüyordu. Bu hastalara bakanlara Buçukluk ile Rohan'ın Hanımı'nda da aynı illet var gibi gelmişti. Yine de sabah vakti ilerlerken zaman zaman konuşuyorlar, rüyalarında mırıldanıyorlardı; onlara bakanlar, belki hastalıklarına bir faydası olacak bir şey duyuyorlar umuduyla bütün söylediklerini dinliyordu. Fakat kısa bir süre sonra karanlığa batmaya başladılar, gri gölgeler yüzlerinden ge-

çerken güneş batıya doğru dönüyordu. Yine de Faramir hafiflemeyen bir ateşle cayır cayır yanıyordu. Gandalf endişe içinde bir birine, bir diğerine gidip duruyor, hastaların başındaki nöbetçilerin bütün duydukları kendisine anlatılıyordu. Dışarıdaki büyük savaş değişen umutlarla ve garip haberlerle devam ederken, böylece geçti gün; Gandalf, kavuşan kızıl güneş bütün göğü doldurup, pencerelerden geçen ışık hastaların kül rengi yüzlerine düşünceye kadar orada bekleyip gözlemeye devam ederek bir yere ayrılmadı. Yakınlarda duranlara bu parlak ışık içinde hastaların yüzleri, sanki sağlıkları geri geliyormuşçasına hafifçe pembeleşmiş gibi geldi bir ara, ama bu umudun oynadığı bir oyundu sadece.

Sonra ebe loreth, o evde hizmet eden en yaşlı kadın, Faramir'in zarif yüzüne bakarak ağladı çünkü herkes onu çok severdi. Ve şöyle dedi: "Eyvah! Ya ölürse. Ah, Gondor'da krallar olaydı, bir zamanlar olduğu söylendiği gibi! Çünkü eski bir tekerlemede şöyle denir: Kralın elleri, bir şifacının elleridir. Böylece ne zaman olursa olsun hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilir."

Bunun üzerine yakında duran Gandalf şöyle dedi: "İnsanlar uzun süre senin sözlerini hatırlayabilirler loreth! Çünkü sözlerinde umut var. Belki de bir kral gerçekten de Gondor'a dönmüştür; yoksa sen Şe-hir'e gelen garip haberleri duymadın mı?"

"Bütün o bağışa çağırışa kulak veremeyecek kadar meşguldüm," diye cevap verdi kadın. "Bütün ümit ettiğim o katil şeytanların bu Ev'e gelip hastaları rahatsız etmemeleri."

Sonra Gandalf aceleyle ayrıldı; daha şimdiden kül rengi akşam kırlardan emekleyip gelirken, gökyüzündeki ateş sönmeye başlamış, tütmekte olan tepeler soluyordu.

Güneş aşağılara indiğinde Aragorn, Eomer ve Imrahil, komutanları ve silahşörleriyle Şehir'e iyice yaklaşmışlardı; Cümlekapısı'na vardıklarında Aragorn şöyle dedi:

"Büyük bir yangının içine batan Güneş'e bakın! Bu birçok şeyin sonu ve düşüşü, dünya akıntılarında değişiklik anlamına geliyor. Fakat bu Şehir, Vekilharçların yönetiminde uzun yıllar dinlendi ve korkarım davet edilmeden buraya girersem, savaş sırasında yaşanmaması gereken kuşkular ve tartışmalar çıkabilir. Galip olanın biz mi Mor-dor mu olduğu kesinleşmeden içeri girmeyeceğim, bir talepte de bulunmayacağım. Adamlar çadırlandı savaş alanına kurarlar; burada

"

Şehir'in Hükümdan'nın beni karşılamasını bekleyeceğim."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Kralların sancağını açtınız ve Elendil hanedanlarının nişanlarını gösterdiniz bile. Bunlara itiraz edilmesine izin mi vereceksiniz?"

"Hayır," dedi Aragorn. "Fakat zamanın daha ermediğini düşünüyorum; ayrıca Düşman ve onun hizmetkârlarından başka kimseyle didişmeye niyetim yok."

Prens İmrahil de şöyle dedi: "Sözleriniz akıllıca efendim, eğer Hükümdar Denethor'un bir akrabasının bu konuda fikir yürütmesine izin verecek olursanız. Denethor güçlü bir iradeye sahip, mağrur biridir ama yaşlıdır; oğlu yaralandığından beri hareketleri de bir garipleşti. Yine de ben olsaydım, kapıdaki bir dilenci gibi burada kalmazdım."

"Bir dilenci değil," dedi Aragorn. "Şehirlere ve taştan evlere alışık olmayan Kolcuların bir komutanı diyelim." Ve sancağını toparlamaları için emir verdi; Kuzey Krallığının Yıldızı'nı saklayarak bunu El-rond'un oğullarına emanet etti.

Sonra Prens İmrahil ile Rohan'lı Eomer onu bıraktılar, Şehir'i ve insanların yaygarasını geçerek Hisar'a tırmandılar ve Vekilharç'ı bulmak için Kule Binası'na geldiler. Fakat tahtı boş buldular ve kürsünün önünde Yurt Kralı Thëoden'in naaşının katafalka konmuş olduğunu gördüler; etrafında on iki meşale vardı; hem Rohan, hem de Gondor silahşörlerinden on iki de muhafız. Katafalkın örtüleri yeşil beyazdı ama göğsüne kadar altından büyük bir örtü örtülmüştü, bunun üzerinde kınından çıkmış kılıcı ve ayak ucunda kalkanı duruyordu. Meşalelerin ışığı ak saçlarında, fiskiyenin püsküren sularında oynayan güneş gibi pırıldıyordu, ama yüzü, gençliğin ulaşamayacağı bir huzurun varlığı bir yana bırakılacak olursa, genç ve zarifti; uyuyordu sanki. Kralın yanında bir süre sessizce durduktan sonra İmrahil dedi ki: "Velikharç nerede? Ya Mithrandir nerede?" Muhafızlardan biri cevapladı: "Gondor Vekilharcı Şifa Evleri'n-de."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Eowyn Hanım, kız kardeşim nerede, çünkü onun da kralın yanında uzanıyor olması, en az onun kadar saygı görmesi gerekmiyor mu? Ne yana koydular onu?"

Ve İmrahil şöyle dedi: "Ama onu buraya taşıdıklarında Eowyn Hanım daha yaşıyordu. Bilmiyor muydunuz?" Ümit öyle beklenmedik bir şekilde geldi ki Eomer'in gönlüne ve

ümitle birlikte endişe ve korkusu içini kemirmeye öyle bir başladı ki, daha başka bir şey söylemedi ama dönerek hızla binadan çıktı; Prens de onu izledi. Dışarı çıktıklarında akşam çökmüş, bir sürü yıldız gökyüzünü sarmıştı. Gandalf yayan olarak çıkageldi, yanında da grilere bürünmüş biri vardı; Şifa Evleri'nin önünde karşılaştılar. Gandalf ı selamlayarak dediler ki: "Vekilharç'ı arıyoruz, onun Ev'de olduğunu söylediler. Yaralandı mı acaba? Sonra Eowyn Hanım, o nerede?"

Gandalf cevap verdi: "Hanım içerde yatıyor, ölmedi ama ölüme çok yakın. Fakat Faramir Bey kötü bir okla yaralanmış sizin de duymuş olduğunuz gibi; artık Vekilharç da o; çünkü Denethor yok artık, evi küller içinde." Bunun üzerine onlar Gandalf in anlatmış olduğu hikâyeye keder ve merak içinde kaldılar.

Fakat İmrahil şöyle dedi: "Öyleyse bu zafer mutluluğu eksik ve pahalıya mal olmuş bir zafer, eğer aynı günde hem Gondor'u, hem de Rohan'lı hükümdarlarından mahrum ettiyse. Eomer Rohirrim'i yönetiyor. Bu arada Şehir'i kim yönetecek? Hâlâ Hükümdar Aragorn'u çağırmayacak mıyız?"

Pelerinli adam konuştu ve dedi ki: "Geldi." Kapının yanındaki lambanın ışığına bir adım atınca adamın, zırhlarının üzerine Lōrien'in gri pelerinini giymiş olan ve üstünde Galadriel'in yeşil taşından başka hiçbir nişan taşımayan Aragorn olduğunu gördüler. "Geldim çünkü Gandalf gelmem için yalvardı," dedi. "Fakat şimdilik Amor'lu Düne-dain'in Komutanı'yım; Faramir uyanıncaya kadar Şehir'i Dol Amroth Hükümdarı yönetecek. Fakat önümüzdeki günlerde ve Düşman ile yapacağımız bütün işlerimizde hepimizi Gandalf in yönetmesini öneririm." Bu konuda hepsi hemfikir oldular.

Sonra Gandalf dedi ki: "Gelin kapıda eğlenmeyelim, zamanımız çok sıkışık. Gelin girelim! Çünkü Ev'de yatan hastalar için tek ümit Aragorn'un gelmesindedir. Böyle söyledi İoreth, Gondor'un arif kadını: Kralın elleri, bir şif acının elleridir ve böylece hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilir." Önce Aragorn girdi içeri, diğerleri de onu izledi. Kapıda Hisar'ın özel üniforması içinde iki muhafız duruyordu: Biri uzun boyluydu fakat diğeri ancak bir oğlan çocuğu boyundaydı; onları gördüğünde hayret ve sevinçle yüksek sesle bağırdı.

" Yolgezer! Ne harika! Biliyor musun, o kara gemilerle gelenin sen olduğunu tahmin etmiştim. Fakat herkes korsanlar diye bağırıp duru-

151

ŞİFA EVLERİ

150

KRALIN DÖNÜŞÜ

yordu, beni dinleyen yoktu. Nasıl basardın bunu?"

Aragorn gülerек hobbitin elini tuttu. "Gerçekten de hoş bir karşılaşma!" dedi. "Fakat henüz seyyahların hikâyelerine ayıracak zaman yok."

Fakat trnrahil Eomer'e şöyle dedi: "Krallarla böyle mi konuşulur? Ama belki de otacını başka bir isimde giyecektir!"

Onu duyan Aragorn döndü ve dedi ki: "Çok doğru, çünkü eskinin yüce lisanında ben Elessar\m yani Elftaşı; aynı zamanda da Envinya-tar\m yani Yenileyici": göğsünde duran yeşil taşı kaldırdı. "Fakat hanedanımın ismi Yolgezer olacak eğer kurulabilecek olursa. Yüce lisanda bu o kadar kötü durmuyor, Telcontar olacağım ben ve bedenimin varisleri."

Bu sözle birlikte Ev'e geçtiler; onlar hastaların tedavi edildiği odalara doğru giderken Gandalf Eowyn ile Meriadoc'un yaptıklarını anlattı. "Çünkü," dedi, "uzun zamandır onların yanında duruyorum; ilk başlarda ölümcül karanlığa çökmeden önce rüyalarında çok konuştular. Ayrıca bana uzaktaki şeyleri görmek de bahşedilmiştir."

Aragorn önce Faramir'e gitti, sonra Fx>wyn Hanım'a ve en son olarak da Merry'ye. Hastaların yüzüne bakıp da hastalıklarını görünce iç geçirdi. "Burada bana bahşedilmiş olan bütün gücü ve beceriyi ortaya koymam gerekecek," dedi. "Keşke Elrond burada olsaydı çünkü o bizim soyumuzun en yaşlısıdır ve en büyük güce sahiptir."

Onun çok üzgün ve yorgun olduğunu gören Eomer dedi ki: "Önce dinlenmen, en azından biraz bir şeyler yemen gerekmez mi?"

Fakat Aragorn şöyle cevap verdi: "Hayır, çünkü bu üçü ve en çok da Faramir için zaman sona ermek üzere. Elimizden geldiğince acele etmeliyiz."

Sonra İoreth'e seslendi ve dedi ki: "Bu Ev'de şifalı otlar stoku var mı?"

"Evet beyim," diye cevap verdi kadın; "ama yeterince yok tahmi-nimce, ihtiyacı olan herkese yetecek kadar yok. Fakat dahasını nerede bulabileceğimizi bilmediğimizden eminim; çünkü bu korkunç günlerde ateşlerle yangınlarla, bu kadar az haber getirip götürülen delikanlılarla, tıkanan yollarla her şey karman çorman oldu. Baksanıza Lossar-nach'tan pazara bir taşıyıcı gelmeyeli kaç sene oldu! Fakat biz Ev'de elimizdekilerle, elimizden geleni yapıyoruz beyefendi hazretleri, sizin de bildiğiniz gibi mutlaka."

"Ancak gördükten sonra varabilirim bu hükme," dedi Aragorn.

"Az bulunan bir şey daha var; o da konuşacak zaman. Athelas var mı?"

"Bilmiyorum beyefendi emin olun," diye cevap verdi kadın, "en azından o isimle bilmiyorum. Gidip şifalı otlar ustasına sorayım; o bütün eski adları bilir."

"Kralfoyası da denir," dedi Aragorn; "belki bitkiyi bu isimle tanırsınız; çünkü köylüler son günlerde bu ismi kullanıyor."

"Hı o mu!" dedi Ioreth. "Eh beyefendi hazretleri baştan öyle söyleseydiniz size cevap verebilirdim. Hayır, ondan hiç olmadığından eminim. Tuhaf, bu bitkinin büyük bir tesiri olduğunu hiç duymamıştım; hemşirelerle yetiştiği ormanlarda ona rast geldiğimizde sık sık şöyle derdim: 'kralfoyası,' derdim, 'garip bir isim, acaba neden böyle bir isim takılmış; çünkü eğer ben bir kral olsaydım bahçemde çok daha parlak bitkiler yetiştirirdim.' Yine de ezildiğinde hoş bir koku çıkartır, öyle değil mi? Tatlı, yerinde bir deyim olabilir mi: Tekin, belki de daha yaklaşık bir sözcük."

"Tekin, gerçekten," dedi Aragorn. "Ve şimdi hatun kişi, eğer Hükümdar Faramir'i seviyorsan, dilin gibi seri koş da bana kralfoyası getir, eğer Şehir'de bir yaprakçık bile varsa."

"Eğer yoksa," dedi Gandalf, "Ioreth'i arkama alıp Lossarnach'a sürerim atımı; beni ormana götürür, kız kardeşlerine değil. Gölgeyle de ona acele etmenin ne demek olduğunu gösterir."

Ioreth gittiğinde Aragorn diğer kadınlara suyu iyice ısıtmalarını söyledi. Sonra Faramir'in elini eline aldı, diğer elini de hasta adamın alnına koydu. Alnı terden sırlıslıkladı; fakat Faramir ne kıpırdadı, ne de bir harekette bulundu; zorlukla nefes alıp veriyor gibiydi.

"Hemen hemen tükenmiş," dedi Aragorn Gandalf a dönerek. "Fakat bu yaradan kaynaklanmıyor. Bakın! Yara iyileşiyor. Sizin zannettiğiniz gibi Nazgûl'ün bir okuyla vurulmuş olsaydı, o gece ölürdü. Bu yara Güneyli bir okla açılmış tahminim. Kim çıkarttı oku? Ok saklandı mı?"

"Ben çıkardım oku," dedi İmrahil, "ve kanını durdurdum. Fakat oku alıkoymadım, çünkü yapacak çok işimiz vardı. Ok, hatırladığım kadarıyla, aynı Güneylilerin kullandıkları cinstendi. Yine de ben onun yukardaki Gölgelerden gelmiş olduğunu zannettim, çünkü ateşi ve hastalığı başka türlü açıklanmıyordu; yani yara fazla derin ve önemli olmadığı için. O halde bu meseleyi nasıl açıklıyorsun?"

"Yorgunluk, babasının durumuna duyduğu üzüntü, yara ve hepsi-

153

ŞİFA EVLERİ

152

KRALIN DÖNÜŞÜ

nin üzerine Kara Nefes," dedi Aragorn. "Hâlâ kuvvetli bir iradeye sahip, çünkü dış surlarda savaşmaya gitmeden önce Gölge'nin çok altına yaklaşmıştı. O mevkini korumaya çalışıp savaşırken yavaş yavaş karanlık üzerine çökmüş olmalı. Keşke daha önce buraya varabilsey-dim!"

Bu sırada şifalı otlar ustası geldi. "Beyefendi hazretleri kralfoyası istemiş, köylülerin deyimiyle," dedi; "ya da soylu dilde veya iyi kötü biraz Volinarca bilenler için athelas..."

"Ben biliyorum," dedi Aragorn, "ve şu anda buna asea aranion mu dersin kralfoyası mı umurumda değil, yeter ki sende biraz bulunsun."

"Affedersiniz beyim!" dedi adam. "Görüyorum ki siz bir irfan us-tasisınız, sadece savaşta bir komutan değil.

Fakat heyhat! Beyim, biz bu şeyi sadece çok ağır yaralıların veya hastaların bakıldığı Şifa Evle-ri'nde bulundurmuyoruz. Çünkü bizim bildiğimiz kadarıyla, kötü havayı yumuşatmak ya da gelip geçici bir ağırlığı uzaklaştırmaktan başka bir tesiri yok. Tabii eğer, bizim iyi yürekli toreth'imiz gibi kadınların hâlâ anlamadan tekrarladıkları, eski günlerden kalma tekerlemelere kulak asıyorsanız o başka.

Tüm ışıklar sönünce ölüm gölgesi büyüyünce üfleyince kara nefes gel athelas, gel athelas! Şifa kralın ellerinden Hayata döner ölen!

Bu sadece, korkarım, eski ebelerin hafızalarında zamanla bozulmuş, pek önemi olmayan ufak bir şiir.

Anlamını, takdir etmeniz için size bırakıyorum, tabii eğer bir anlamı var ise. Fakat eskiler hâlâ otun çayını baş ağrısına karşı içenler."

"O halde kral adına gidin de daha az irfan sahibi ama akli daha başında olan, evinde hâlâ biraz bu ottan bulunduran yaşlı bir adam bulun!" diye bağırdı Gandalf.

Aragorn Faramir'in yanına diz çökmüş, bir elini alnına koymuştu. Onu izleyenler büyük bir mücadelenin yaşanmakta olduğunu hissetti-

ler. Çünkü Aragorn'un yüzü yorgunluktan kül gibi olmuştu; arada sırada Faramir'in ismini sesleniyordu fakat sanki Aragorn da onlardan uzaklaşmıştı, sesi irak karanlık vadinin birinde, kaybolmuş birine ses-leniyormuş gibi her seferinde kulaklarına biraz daha belirsiz geliyordu.

Sonunda Bergil koşarak içeri girdi, bir bezin içinde altı tane yaprak taşıyordu. "Kralfoyası Beyim," dedi; "ama taze değil korkarım. En azından iki hafta önce toplanmış. Umarım bir işe yarar Beyim!" Sonra Faramir'e bakarak gözy aslan na boğuldu.

Fakat Aragorn gülümsedi, "işe yarayacak," dedi. "En kötüsü geçti. Kal burada, için rahatlasın!" Sonra iki yaprak alarak bunları elleri üzerine koydu ve üzerine nefes verdi, sonra yaprakları ufaladı; bunun üzerine hemen bütün odayı bir canlılık kapladı, sanki havanın kendisi uyanmış da kıpırdaşıyormuş, neşeyle parıldıyormuş gibi. Sonra yaprakları, kendisine getirilen dumanı tüten suyla dolu kaselere koydu ve koyar koymaz bütün yürekler ferahladı. Çünkü herkesin burnuna gelen rayiha; ilkbahardaki zarif dünyanın kendisinin de gelip geçici bir hatıra olduğu bir ülkedeki gölgesiz bir güneşin doğurduğu şebnemli sabahların hatırasına benliyordu. Fakat Aragorn canlanmış olarak ayağa kalktı; kâseyi Faramir'in hülyalar içindeki yüzüne doğru tutarken gözlerinin içi gülüyordu.

"Olur şey değil! Kim inanırdı?" dedi loreth yanında duran bir kadına. "Ot benim tahmin ettiğimden de iyi.

Genç kızlığımdaki İmloth Melui'nin güllerini hatırlattı; hiçbir kral da bundan fazlasını isteyemez."

Aniden Faramir kıpırdadı, gözlerini açtı ve üzerine eğilmiş olan Aragorn'a baktı; gözlerinde bir bilgi ve sevgi ışığı tutuştu ve yavaş yavaş konuştu. "Efendim beni siz çağırdınız. Geldim. Kralımız ne buyuruyorlar?"

"Artık gölgelerde dolanma, uyan!" dedi Aragorn. "Çok yorgunsun. Biraz dinlen, bir şeyler ye ve geri döndüğümde hazır ol."

"Olacağım efendim," dedi Faramir. "Kral döndüğünde kim aylak aylak yatmak ister!"

"O halde bir süre için hoşça kal!" dedi Aragorn. "Bana ihtiyacı olan diğerlerine gitmem gerek." Sonra Gandalf ve tırahil ile bölmeyi terk etti; fakat Beregon'da oğlu mutluluklarına hâkim olmadan arkada kaldılar. Gandalf ı takip eden Pippin kapıyı kapatırken loreth'in şöyle bağırdığını duydu:

154

KRALIN DÖNÜŞÜ

155

ŞİFA EVLERİ

"Kral! Duydunuz mu? Dememiş miydim? Bir şifacının elleri demiştım." Ve kısa bir süre içinde kralın gerçekten de aralarına gelmiş olduğu ve savaştan sonra şifa dağıttığı haberi Ev'den her yana yayıldı, bütün Şehir'i dolandı.

Fakat Aragorn Eowyn'in yanına giderek şöyle dedi: "Burada keder verici bir yara ve ağır bir darbe var. Kırılmış olan kol büyük bir hünerle tedavi edilmiş ve zamanla iyileşecek, eğer yaşayacak kadar gücü olursa. Sakatlanmış olan kalkanı tutan kolu. ama asıl kötülük kılıcı tutan kolundan kaynaklanıyor. Şu anda kırık olmadığı halde hiç hayat yok gibi görölüyor.

"Heyhat! Çünkü kendi zihin ve beden gücünün çok ötesinde bir düşmanla karşı karşıya gelmişti. Ve öyle bir düşmana karşı kılıç çekenlerin çelikten daha sert olmaları gerekir, tabii yaşadıkları şaşkınlığın kendisi onları mahvetmez de kılıcı çekebilirlerse. Onu bu yola sokan kötü bir yazgıymış. Çünkü o çok zarif bir kız, kraliçelerin çıktığı bir hanedana mensup güzel bir hanım. Yine de onunla nasıl konuşmam gerektiğini bilmiyorum. Ona ilk baktığımda mutsuzluğunu hissettim; dimdik duran, bir zambak kadar biçimli, mağrur ak bir çiçek görmüşüm sanki, ama yine de elf zanaatçılar tarafından çelikten yapılmış gibi sert olduğunu biliyordum. Belki de özünü buza çevirmiş olan bir kırağıydı; öyle duruyordu, tatlı-sert, yine de görünüşü çok zarifti ama kısa bir süre sonra düşecek veya ölecek şekilde yaralanmış gibi miydi desem? Onun derdi bugünden çok önce başlamıştı, öyle değil mi Eomer?"

"Bana sormanıza hayret ettim beyim," diye cevap verdi Eomer. "Çünkü ben sizi, diğer bütün konularda olduğu gibi suçsuz buluyorum; yine de kızkardeşim Eowyn'in size ilk baktığı ana kadar buz kesmiş olduğunu fark etmemiştim. Endişesi ve korkusu vardı ve bunu benimle paylaşıyordu Solucandil'li günlerde ve kralın büyülenmiş olduğu zamanlarda, krala artan bir korkuyla hizmet ediyordu. Ama bu sonucu doğuran o değildi!"

"Dostum," dedi Gandalf, "senin atların vardı, silahlarla yaptığın işler ve açık kırların; fakat bir kızın bedeniyle dünyaya gelen Eovvyn, en az seninkine denk bir ruha ve cesarete sahipti. Yine de babası gibi sevdiği yaşlı bir adama hizmet etmeye ve onun kötü, şerefsiz bir bunaklık içine düşmesini seyretmeye mecbur kalmıştı; ve ona, kendi oynadığı rol, yaşlı adamın dayandığı asadan bile daha şerefsiz geliyordu.

"Solucandil'in zehrinin sadece Theoden'in kulakları için olduğunu mu sanıyordun? Bunak! Eorl'un konağı, eşkıyaların pis kokular içinde içtiği, veletlerinin itlerle yerde yuvarlandığı bir yer değil de ne? Bu sözleri daha önce duymamış mıydın? Saruman, Solucandil'in hocası söylemişti bunları. Gerçi evde Solucandil'in bunların manalarını daha zekice terimlerle sarıp sarmaladığına hiç kuşum yok. Beyim, eğer kızkardeşinizin size olan sevgisi ve hâlâ görevine yönelmiş bulunan iradesi dudaklarını mühürlemiş olmasaydı, bu tür sözlerin o dudaklar arasından da kaçtığını duymuş olurdunuz. Fakat Eowyn tek basıyken, gece boyunca süren o acı nöbetlerde, bütün yaşamı eriyip gidiyormuş gibi gelirken, kulübesinin duvarları, vahşi şeyleri tuzağa düşürmek için kullanılan kafesler gibi üstüne üstüne gelirken karanlıklara neler söylediğini kim bilebilir?" Bunun üzerine Eomer sessizleşerek, sanki birlikte geçmiş olan yaşamlarına ait günler hakkında yeniden düşünürmüş gibi kızkardeşine bakmaya başladı. Fakat Aragorn şöyle dedi: "Ben senin görmüş olduğunu da gördüm Eomer. Şu dünyanın kör acıları arasında bu kadar zarif ve cesur bir hanımın karşılık veremeyeceğin aşkını görmek kadar acı ve utanç veren başka çok az keder vardır bir erkek için. Onu Dun-harrowv'da çaresizlikten deliye dönmüş bir halde bırakıp ölümlerin Yo-lu'na gittiğimden beri hüznün ve acıma duygusu yakamı bırakmadı; ve o yol üzerinde hiçbir korku, onun başına gelebileceklerin korkusu kadar baskın değildi. Ama yine de korner, sana şunu söyleyeyim ki seni benden daha büyük bir samimiyetle seviyor; çünkü seni hem seviyor, hem biliyor; ama bende sadece bir gölgeyi ve bir düşünceyi seviyor: Bir şanın ve büyük eylemlerin, Rohan'dan uzaktaki ülkelerin ümidini.

"Belki benim onun bedenini iyileştirme, onu karanlık vadiden geri çağırma gücüm vardır. Ama uyanınca ne halde olacak: Ümitli mi, unutmuş mu, ümitsiz mi bilemem. Eğer ümitsizlik içinde uyanırsa, benim veremediğim başka bir şifa bulmazsa o zaman ölür. Heyhat! Yaptıkları onu büyük şan sahibi kraliçelerin yanına kattı."

Sonra Aragom eğilerek kızın yüzüne baktı; gerçekten de yüzü bir zambak gibi beyaz, kırağılar gibi soğuk ve yontulmuş bir taş gibi sertti. Fakat eğilerek kızı alnından öptü ve ona hafifçe seslenerek şöyle dedi: "Gömünd kızı Eowyn, uyan! Çünkü düşmanın göçüp gitti!" Kız kıpırdamadı ama artık derin derin nefes almaya başlamıştı, göğsü beyaz ketenden örtüsü altında inip kalkıyordu. Aragom bir kez

157

156 KRALIN DÖNÜŞÜ

daha iki athelas yaprağını ezerek kaynar suya attı; kızın alnını ve örtülerin üzerinde soğuk ve hissiz yatan sağ kolunu bununla yıkadı.

Sonra, Aragorn gerçekten Bathlar'ın unutulmuş bazı güçlerine sahip olduğundan mı, yoksa onun Hanım Eovvyn için söylediği sözlerin üzerlerindeki etkisinden miydi bilinmez, şıfalı otun tatlı etkisi oda içine yayılırken, etrafta duranlara pencereden sert bir yel esmiş ve bu yel hiç koku taşımadığı halde daha önce canlı hiçbir şey tarafından solunmamış tamamen taze, temiz ve diri bir havaymış, yıldızlardan bir gök-kubbe altında yükselen karlı dağlardan veya köpükten denizler tarafından yıkanan uzakların gümüş kıyılarından yeni oluşmuş da gelmiş gibi geldi.

"Uyan Eovvyn, Rohan'ın Hanımı!" dedi Aragorn bir kez daha; kızın sağ elini eline aldığı anda can gelerek ısındığını fark etti. "Uyan! Gölge gitti ve bütün karanlık yıkanıp temizlendi!" Sonra kızın elini Eomer'in eline vererek kızın yanından uzaklaştı. "Seslen ona!" dedi ve sessizce odadan çıktı.

"Eowyn, Eovvyn!" diye seslendi Eomer gözyaşları arasında. Fakat kız gözlerini açarak dedi ki: "Gömer! Bu ne büyük mutluluk böyle? Çünkü senin öldürülmüş olduğunu söylemişlerdi. Yo, bu sadece rü-yamdaki karanlık seslerdi. Ne zamandır rüya soruyorum?"

"Çok uzun süre değil kızkardeşim," dedi Eomer. "Ama daha fazla düşünme bu konuda!"

"Garip bir şekilde yorgunum," dedi Eovvyn. "Biraz dinlenmem gerek. Fakat söyle bana Yurt'un Hükümdarı'na ne oldu? Heyhat! Bana onun da bir rüya olduğunu söyleme; çünkü öyle olmadığını biliyorum. Tıpkı önceden sezmiş olduğu gibi öldü."

"Öldü," dedi Eomer, "ama bana, onun için kızından da kıymetli olan Eovvyn'e veda etmemi söyledi. Artık Gondor'un Hisar'ında büyük bir gururla yatıyor."

"Bu keder verici," dedi kız. "Yine de, Eorl Hanedanı'nın herhangi bir çoban sülalesinden daha az bir şerefle çöküp gidecekmiş gibi görüldüğü o karanlık günlerde umut etmeye bile cüret edemediğim kadar güzel. Peki ya kralın silahtan Buçukluk'a ne oldu? Eomer onu At-çanyurt silahşoru yap, bunu hak ediyor!"

"O da bu Ev'de, yakınlarda bir yerde yatıyor, şimdi ona gideceğim," dedi Gandalf. "Eomer bir süre burada kalacak. Fakat henüz tamamen iyileşmeden savaşan ve düşmanlardan konuşmayın. Yeniden sıhhat ve ümit içinde uyanmış olman ne büyük bir mutluluk yiğit ha-

ŞİFA EVLERİ

mm!"

"Sıhhat içinde mi?" dedi Eovvyn. "Olabilir. Benim yerini doldurabileceğim, düşmüş olan bir Süvari'nin boş eyeri olduğu sürece yapılacak işler var demektir. Ama ümit? Onu bilemiyorum."

Gandalf ile Pippin Merry'nin odasına gittiler ve Aragorn'u yatağın yanında dururken buldular. "Zavallı Merry'cik!" diye haykırdı Pippin ve yatağın yanına koştu çünkü ona arkadaşı daha da kötüyümüş gibi gelmişti; yüzü kül rengiydi, üzüntü dolu yılların ağırlığı üzerine çökmüştü adeta; aniden Pippin'i bir korku aldı, sanki Merry ölecekmiş gibi.

"Korkma," dedi Aragorn. "Tam zamanında geldim ve onu geri çağırdım. Şimdi çok yorgun ve kederli; Eovvyn Hanım gibi bir yara almış o korkunç şeye vurmaya cesaret etmekle. Fakat bu kötülükler iyi-leştirilebilir; içinde öyle güçlü ve neşeli bir ruh var ki. Kederini hiç unutmayacak; ama bu onun gönlünü karartmayacak, tersine ona bir bilgelik verecek."

Sonra Aragorn elini Merry'nin başına koyarak hafifçe kahverengi bukleler arasında gezdirdi, gözkapaklarına dokundu ve ismini seslendi. Ve athelas'ın kokusu, bir mey ve bahçesinin veya üzeri anlarla dolu güneş altındaki bir fundalığın kokusu gibi odaya yayılınca, Merry aniden uyanarak şöyle dedi:

"Kamım acıktı. Saat kaç?"

"Yemek vaktini geçti artık," dedi Pippin; "gerçi sanırım sana bir şeyler getirebilirim, eğer bana izin verirlerse."

"Elbette verirler," dedi Gandalf. "Sırf yiyecek değil, adının şeref listesinde olduğu Minas Tirith'te bulunan Rohan'h bu Süvari'nin istediği her şeyi getirebilirsin hem de."

"Âlâ!" dedi Merry. "O halde önce yemek istiyorum, ondan sonra da pipo." Birden yüzü bulutlandı. "Hayır, pipo istemiyorum. Bir daha pipo içebileceğimi hiç zannetmiyorum."

"Nedenmiş?" dedi Pippin.

"Şey," diye cevap verdi Merry yavaş yavaş. "O öldü. Bana onu hatırlattı. Benimle pipoluk otlar konusunda konuşamadığı için çok üzgün olduğunu söyledi. Hemen hemen söylediği son sözler bunlardı. Bir daha onu, atını Isengard'a sürdüğü o günü ve ne kadar kibar biri olduğunu düşünmeden pipo içemem Pippin."

"O halde hem piponu iç, hem onu düşün!" dedi Aragorn. "Çünkü o

ŞİFA EVLER!

159

158

KRALIN DÖNÜŞÜ

çok iyi yürekliydi, büyük bir kraldı ve sözünü tutuyordu; son güzel sabahını görmek için gölgelerden çıkmıştı. Ona hizmetin kısa sürmüş olsa bile ömrünün sonuna kadar memnuniyetle ve şerefle hatırlayacağı bir anı olacak."

Merry gülümsedi. "Eh o halde," dedi, "eğer Yolgezer ihtiyacımız olan şeyleri tedarik eder ise ben de pipomu içer düşünürüm. Saru-man'ın en iyi otları dengimdeydi ama savaş sırasında başına neler geldiğini bilmediğim kesin."

"Efendi Meriadoc," dedi Aragorn, "eğer dağlardan, Gondor ülkesinden ve elimde kılıçla ateşler içinden eşyasını oraya buraya atan dikkatsiz bir askere otlar getirmek için geldiğimi zannediyorsan yanıyorsun. Eğer dengin bulunmadıysa bu Ev'in şifalı otlar ustasını çağır. O da sana senin istediğin otun bir faydası olduğunu bilmediğini ama o ota halk arasında batılıadamotu, soylular arasında galenas dendiğini, daha büyük ırfana sahip başka dillerde başka isimler verildiğini söyleyecek, anlamını anlayamadığı yan yanya unutulmuş birkaç tekerlemeden sonra üzülererek sana Ev'de bundan kalmadığını haber verecek ve senin dillerin tarihi hakkında düşüncelere dalmaya neden olacaktır. Ve artık benim de bunu yapmam gerek. Çünkü Dunharrov' dan ayrıldığımdan beri böyle bir yatakta yatmadım ve şafaktan önceki karanlıktan beri de yemedim."

Merry onun elini tutarak öptü. "Çok çok üzgünüm," dedi "Hemen git! Edoras'taki o geceden beri hep sana yük olduk. Fakat bu tür zamanlarda hafif sözcükler kullanıp, söylediklerinden daha azını kastetmek benim halkımın bir özelliği. Çok söz söylemeye korkuyoruz. Şaka yerinde olmayınca bizi kelimelerden yoksun bırakıyor."

"Bunu çok iyi bilirim, yoksa size aynı şekilde davranmazdım," dedi Aragorn. "Shire solmadan sonsuza kadar yaşasın!" Ve Merry'yi öperek dışarı çıktı; Gandalf da onunla birlikte gitti.

Pippin geride kaldı. "Onun gibi biri daha gelmiş midir dünyaya acaba?" dedi. "Gandalf hariç, tabii ki. Herhalde onların arasında bir bağ vardır. Eşek kafalı, dengin yatağının üzerinde ya; üstelik seninle karşılaştığımda da sırtındaydı. Dengi başından beri görüyordu mutlaka. Sonra benim de kendime ait biraz bir şeylerim var. Haydi! Uzun-dip Yaprakları bunlar. Ben gidip azıcık yiyecek bir şeyler bakarken sen de doldur pipoları. Sonra biraz kendimize zaman-ayıralım. Aman canını! Biz, Took'lar ve Brandybuck'lar uzun süre yükseklerde yaşa-

yamayız zaten."

"Yok," dedi Merry. "Ben yaşayamam. Şimdilik en azından. Fakat hiç olmazsa onları görebiliyoruz şimdi Pippin, ve takdir ediyoruz. Sanırım, ilk başta en iyisi kişinin sevmesi uygun olan birini sevmesi: Bir yerlerden başlayıp bazı köklerinin olması gerek; Shire'in toprağı da derindir. Yine de daha derin ve daha yüksek şeyler var; onlar olmayaydı babalıklardan hiçbiri bahçesini huzur dediği şey içinde ekip biçemez-di, onları tamsa da, tanımasa da. Ben onları, biraz da olsa tanıdığım için çok memnunum. Ama neden böyle konuştuğumu bilmiyorum. Yapraklar nerede? Sonra, kırılmadıysa pipomu da çıkar dengimden."

Aragorn ile Gandalf Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı'na gidip Faramir ve Eovvyn'in orada kalması ve daha uzun bir süre ihtimamla bakılmaları gerektiği hakkında talimat verdiler.

"Eowyn Hanım," dedi Aragorn, "kısa bir süre sonra ayağa kalkarak aynılmak isteyecek; lâkin buna izin verilmemesi gerekir, eğer elinizden gelirse en az on gün geçinceye kadar onu bırakmamız gerekir."

"Faramir'e gelince," dedi Gandalf, "en kısa zamanda babasının ölmüş olduğunu öğrenmesi lazım. Fakat Denethor'un deliliğinin bütün ayrıntıları anlatılmamalı ona iyice iyileşip, yapacak işlerinin başına geçinceye kadar. Dikkat edin de Beregon ile orada bulunan penan ona bu konuda bir şeyler söylemesinler daha!"

"Ya benim gözetimimde olan diğer perian Meriadoc, ona ne olacak?" diye sordu Şifacıbaşı.

"Yann ayağa kalkması muhtemeldir ama kısa bir süre için," dedi Aragorn. "Eğer isterse bırakın kalsın. Arkadaşlarının gözetiminde biraz yürüyebilir."

"Olağanüstü bir soy onlarinki," dedi Şifacıbaşı başını sallayarak. "Çok dayanıklı dokuları var tahminimce."

Evler'in kapılarında daha şimdiden birçok kişi Aragorn'u görmek için toplanmıştı, onun peşinden gittiler; sonunda yemeğini yedikten sonra yanına giderek yaralandıkları veya Kara Gölge'nin altında bulundukları için

hayatları tehlike içinde olan akrabalarını ve arkadaşlarını iyileştirmesi için ona yalvardılar. Aragorn ayağa kalkarak dışarı çıktı, Elrond'un oğullarına haber yolladı ve hep birlikte gece geç saatlere kadar çalıştılar. Ve bütün Şehir'i bir söylentidir aldı: "Gerçekten

KRALIN DÖNÜŞÜ

160

BÖLÜM IX

SON MÜZAKERE

de Kral geri dönmüş." Ve taşıdığı yeşil taştan dolayı ona Elftaşı adını taktılar; böylece doğumunda ilerde taşıyacağı kehanetinde bulunulan ismi, ona kendi halkı tarafından verilmiş oldu.

Artık daha fazla çalışamayacak hale gelince pelerinine sarınarak Şehir'den dışarı süzüldü ve şafaktan hemen önce çadırına giderek biraz uyudu. Sabah, mavi sular üzerindeki kuğu gibi beyaz bir gemi olan Dol Amroth sancağı Kule'de dalgalanıyordu; adamlar yukarı bakarak Kral'ın gelişinin bir rüya olup olmadığını merak etmeye başladılar.

Savaş gününün ertesinde sabah olmuştu, üstelik hafif bulutlar ve batıya dönen rüzgârla hoş bir sabahtı bu. Legolas ile Gimli erkenden ortalıkta dolanıp Şehir'e çıkmak için yalvardılar; çünkü Merry ile Pippin'i görmeyi çok arzu ediyorlardı.

"Onların hâlâ hayatta olduklarını öğrenmek çok hoş," dedi Gimli; "çünkü Rohan'dan geçişimizde bize çok zahmet vermişlerdi; o çabaların hepten boşa gitmesini istemezdim doğrusu."

Elf ile cüce birlikte Minas Tirith'e girdiler; onları gören halk böyle iki arkadaşın geçmekte olmasına çok hayret ettiler; çünkü Legos insanların ölçülerini çok aşan bir yüz zarafetine sahipti ve sabah vakti berrak sesiyle bir elf şarkısı söylerken Gimli yanında sakalını sıvazlayıp etrafına bakınarak azametle yürüyordu.

"Burada bazı yerlerde güzel taş işçiliği var," dedi surlara bakarken; "ama bazı yerlerde o kadar iyi değil, sonra caddeler daha güzel tertip edilebilirdi. Aragorn layık olduğu mevkie erişince ona Dağlar' m

taşustalannın hizmetinden yararlanmasını teklif edeceğim ve bu şehri övünülecek bir yer haline sokacağız."

"Daha çok bahçeye ihtiyaçları var," dedi Legolas. "Evler ölü ve burada yeşerip de halinden memnun olan çok az şey var. Eğer Aragorn layık olduğu mevkie erişirse Orman halkı ona şarkı söyleyen kuşlar ve ölmeyen ağaçlar getirecek."

Sonunda Prens tmrartU'in yanına vardılar; Legolas prense bakarak yerlere kadar eğildi; çünkü karşısında damarlarında gerçekten de elf kanı taşıyaa biri olduğunu görmüştü. "Selam sana beyim!" dedi. "Nimrodel halkı Lören ormanlarından ayrılmış çok oldu ama anlaşılın hepsi Amroth'un limanından denizi aşarak batıya gitmemiş."

"Böyle deniyor benim ülkemin irfan kitaplarında da," dedi Prens;

KRALIN DÖNÜŞÜ

"yine de unutulmuş yıllardan beri oralarda zarif halktan kimse görülmuş değil. Ve şimdi burada, üzüntüler ve savaşın ortasında onlardan birini gördüğüm için hayretler içindeyim. Ne arıyorsunuz burada?"

"Ben, Mithrandir ile birlikte tmladris'ten yola çıkan Dokuz Yolar-kadaşı'ndan biriyim," dedi Legolas; "ve dostum olan bu cüce ile birlikte Hükümdar Aragorn'la geldik. Ama şimdi bize söylendiğine göre sizin gözetiminiz altında olan arkadaşlarımız Meriadoc ile Peregrin'i görmeyi arzuluyoruz."

"Onları Şifa Evleri'nde bulabilirsiniz; sizi oraya ben götürürüm," dedi tmrakil.

"Bizi oraya götürecek birini bulmanız yeterlidir beyim," dedi Legolas. "Çünkü Aragorn size şu mesajı yolladı.

Bu vakitte tekrar Şe-hir'e girmek istemiyor. Yine de komutanların bir an önce toplantı yapması gerekiyor; sizin ve Rohan'lı Eomer'in ilk fırsatta onun çadırına gitmenizi rica ediyor. Mithrandir oraya gitti bile."

"Geleceğiz," dedi Imrahil; saygılı sözlerle birbirlerinden ayrıldılar.

"O insanların adil bir hükümdarı ve büyük bir komutan," dedi Legolas. "Eğer söndüğü bu günlerde böyle adamlara sahipse, Gondor'un yükselme günlerinde ihtişamı çok büyük olmalı."

"Ve belli ki iyi taş işçiliği eskiye ait ve Şehir ilk inşa edilirken ya-pılmış," dedi Gimli. "insanların başladıkları bütün işler böyledir: Ya baharda don olur, ya da yazın samyeli eser ve onlar da sözlerinde duramaz."

"Yine de tohumları pek yabana gitmez," dedi Legolas. "Ve hiç umulmadık bir zamanda ve zeminde yeşermek için tozun, küfün içinde gizlenirler, insanların yaptıkları bizden daha çok yaşayacak Gimli."

. "Yine de sonunda 'kçşke'lcrcdn başka bir şey olmayacak tahtni-nimce," dedi cüce.

"Bu sorunun cevabını cifler bilmiyor," dedi Legolas.

Bu sözle birlikte prensin hizmetkârı gelerek onları Şifa Evleri'ne götürdü; orada arkadaşlarını bahçede buldular; kavuşmaları çok neşeli oldu. Bir süre için Şehir'in yüksek ve rüzgârlı dairelerinde, sabahın altında

huzur ve sükûn dolu kısa bir zaman boyu konuştular, yürüdüler. Sonra Merry yorulunca, arkasında Şifa Evleri bulunan çimenlerin kenarındaki surlara giderek orada oturdular; önlerinde, güneyde tıza-

163

SON MÜZAKERE

ğa, Legolas'ın bile görüş alanının dışına, Lebennin'in ve Güney Ithili-en'in engin kumsallarına ve yeşil pusuna doğru aktıkça güneşte pırıldayan Anduin vardı.

Diğerleri konuşurken Legolas sessizleşmiş, güneşe doğru bakıyordu; baktıkça Nehir'den yukarı kanat çırpın beyaz deniz kuşlarını gördü.

"Bakın!" diye bağırdı. "Martılar! Karanın çok içlerine kadar uçmuşlar. Benim için hayret verici bir şey; gönlümü huzursuz ediyorlar. Bütün hayatım boyunca, Pelargir'e varncaya kadar onlarla hiç karşılaşmamıştım; orada da gemilerin savaşına doğru giderken onların çığlıklarını havada duymuştum. Sonra kıpırdamadan durmuştum Orta Dünya'daki savaşı unutarak; çünkü onların o sızlanan sesleri bana De-niz'i anlatmıştı. Deniz! Heyhat! Henüz denizi görmedim. Fakat benim soyumdan gelen herkesin gönlünde, derinlerde bir yerde deniz hasreti vardır ve bunu harekete geçirmek de çok tehlikelidir. Eyvah ki eyvah martılara! Artık ne kayın, ne karaağaç altında huzur bulamam."

"Böyle deme!" dedi Gimli. "Daha Orta Dünya'da görecektir sayısız şey, yapacak büyük işler var. Ama bütün zarif halk Limanlar'a giderse, burada kalmaya mecbur olanlar için çok sıkıcı bir dünya olur bu."

"Hem sıkıcı, hem kasvetli olur gerçekten de!" dedi Merry. "Limanlar'a gitmemelisin Legolas. Her zaman için sana ihtiyacı olan halklar bulunacaktır büyüklü küçüklü, hatta Gimli gibi birkaç bilge cüce bile... En azından öyle olacağını umuyorum. Yine de bu savaşın en kötü kısmının daha başlamadığını hissediyorum.

Sonuçlanmış olmasını, iyi sonuçlanmış olmasını o kadar çok isterdim ki!"

"Bu kadar karamsar olma!" dedi Pippin. "Güneş parlıyor ve burada en az bir iki gün birlikteyiz. Ben sizin hakkınızda daha çok şeyler duymak istiyorum. Haydi Gimli! Legolas'la sen, Yolgezer'le yaptığınız o garip yolculuğa en azından on kere değinmişsinizdir sabahdan beri. Ama bu konuda bana hiçbir şey anlatmadınız."

"Güneş burada parlıyor olabilir," dedi Gimli, "ama o yolla ilgili öyle anılarım var ki karanlıklardan çıkartıp hatırlamak istemiyorum. Eğer önümde ne olduğunu bilseydim, hiçbir dostluk uğruna ölümlerin Yolu'nu tutmazdım."

"Ölümlerin Yolu mu?" dedi Pippin. "Aragorn'un da bunu söylediğini duydum ve ne demek istiyor diye merak ettim. Bize biraz daha bir şeyler anlatamaz mısınız?"

"İsteyerek değil ama," dedi Gimli. "Çünkü o yol üzerinde çok

SON MÜZAKERE

165

164

KRALIN DÖNÜŞÜ

utanç duydum: Ben, kendini insanlardan daha sert ve yer altında bütün ciflerden daha dayanıklı sanan Glöin'in oğlu Gimli. Fakat her ikisinin de doğruluğunu kanıtlayamadım; ancak Aragorn'un iradesiyle kalabildim yolda."

"Ve ona duyduğün sevgiyle aynı zamanda," dedi Legolas. "Çünkü onu tanıyan herkes onu kendine göre seviyor; hatta o soğuk Rohirrim kız bile. Biz Dunharrow'dan ayrılmadan, sen oraya gelmeden önceki sabahın erken vaktiydi Merry ve halkın üzerinde öyle bir korku vardı ki kimse bizim ayrılışımızı seyrederken, şimdi aşağıdaki Ev'de yaralı yatan Eowyn Hanım'dan başka. Ayrılırken büyük keder yaşandı, seyrederken çok müteessir oldum."

"Heyhat! Ben sadece kendim için hisleniyordum," dedi Gimli. "Yo! O yolculuk hakkında konuşmayacağım." Sessizleşti; fakat Pippin ile Merry bir şeyler öğrenmek için o kadar hevesliyidiler ki sonunda Legolas: "Huzur bulmanız için yeterince şey anlatacağım; çünkü ben dehşeti hissetmedim, onları güçsüz ve zayıf addettiğim için insanların gölgelerinden korkmadım," dedi.

Sonra çabuk çabuk dağların altındaki hayaletli yolu, Erech'teki randevuyu, oradan Anduin üzerinde Pelargir'e yaptıkları doksan ve üç fersahlık büyük yolculuğu anlattı. "Dört gün ve geceyi aşan bir süre boyunca yolculuk yaptık Kara Taş'tan," dedi. "Ve o da ne! Mordor'un karanlığı içinde ümidim arttı; çünkü o karanlık içinde Gölge Ordu gitgide güçleniyor, bakılmayacak kadar korkunçlaşıyor gibiydi. Kimisinin ata bindiğini, kimisinin yürüdüğünü ama yine de hepsinin aynı hızda ilerlediklerini gördüm. Sessizdiler ama gözlerinde bir pırıltı vardı. Lamedon tepelerinde bizim atlarımıza yetiştiler, etrafımızı çevirdiler ve eğer Aragorn men etmeseydi bizi geçip gideceklerdi de.

"Onun emriyle geri kaldılar, 'insanların gölgeleri bile onun iradesine boyun eğiyor,' diye düşündüm kendi kendime. 'Ona yardımcı olabilirler!1

"Işıkli bir gün devam ettik yolumuza, sonra şafaksız gün geldi, biz yine yolumuza devam ettik ve Ciril ile Ringlô'yu geçtik; sonra üçüncü gün Gilrain'in ağzının biraz üzerindeki Linhir'e vardık. Ve burada La-medon'lular, nehir yukarı gelmiş olan Umbar ve Harad'ın zalim halkı ile çekişiyorlardı nehir geçitlerini korumak için. Fakat hem düşmanlar hem de geçitleri koruyanlar biz gelince, Ölülerin Kralı üzerimize geliyor diye kaçtılar. Sadece Lamedon Hükümdarı Angbor tahammül edebildi bize; ve Aragorfi kendisine, eğer cesaret edebilirlerse, Gri Ordu

geçip gittikten sonra halkını toplayıp arkasından gelmesini emretti.

"'Pelagir'de Isildur'un Varisi'nin size ihtiyacı olacak,' dedi.

"Böylece, Mordor'un müttefiklerini bozguna uğratarak, önümüzden sürerek Gilrain'i geçtik; sonra biraz dinlendik. Fakat kısa bir süre sonra Aragorn ayağa kalkarak şöyle dedi: İşte! Minas Tirith'e saldırıldı bile. Yardımına koşmadan düşmesinden korkuyorum.' Böylece gece geçip gitmeden yeniden atlarımıza binerek, atlarımızın tahammül edebildiği en büyük hızla Lebennin ovalarından geçtik."

Legolas durarak içini geçirdi ve gözlerini güneye doğru çevirerek hafifçe şarkı söyledi:

Celos'tan Erui'ye gümüş akar ırmaklar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Uzun olur otlar. Denizden esen rüzgârda

Salınır ak zambaklar,

Mallos ve alfirin'den dökülmüş altın çingiraklar çalar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Denizden esen rüzgârda!

"Yeşildir o kırlar halkının şarkılarında; fakat biz geçerken karanlıktılar, önümüzdeki siyahlıkta gri, çorak topraklar vardı. Ve o engin arazi üzerinde, otlar ve çiçekleri, hiç dikkat etmeden ezerek, sonunda Ulu Nehir'in acı nihayetine varıncaya kadar düşmanlarımızı bir gün ve bir gece boyu avladı.

"O zaman Deniz'e yaklaştığımızı gönülden hissettim; çünkü karanlıkta su engin duruyordu ve sayılamayacak kadar çok deniz kuşu kıyılarında çığlık atıyordu. Ah o martıların sızlanışı! Hanım bana onlara dikkat etmem gerektiğini söylememiş miydi? Ve artık onları unutamıyorum."

"Bana soracak olursanız, ben onlara hiç kulak asmadım bile," dedi Gimli; "çünkü o zaman, sonunda ciddi olarak savaşa varmıştık. Orada Pelagir'de Umbar'ın ana filosu duruyordu: Elli büyük gemi ve sayısız küçük tekne. Peşine düştüğümüz düşmanın çoğu limanlara bizden önce vardı ve korkularını da yanlarında götürdü; gemilerin bazılan Ne-hir'den aşağı doğru kaçıp uzak sahile varmak için yola koyuldu; küçük teknelerin çoğu tutuşturuldu. Fakat artık kıyıya kadar kovalanmış olan Haradrim sıkışıp kalmış ve çaresizlik içinde deliye dönmüştü; bize baktıklarında güldüler çünkü hâlâ çok büyük bir orduydular.

167

SON MÜZAKERE

166

KRALIN DÖNÜŞÜ

"Fakat Aragorn durarak yüksek sesle haykırdı: 'Şimdi gelin! Kara Taş'ın adına çağırıyorum sizi!' Ve aniden, en arkada kalmış olan Gölge Ordu gri bir sel gibi geldi ve önündeki her şeyi süpürdü. Uzaktan çığlıklar, belli belirsiz öten borular ve bir mırıltı, sanki uzaktaki sayısız sesteli geliyormuş gibi bir mırıltı duydum: Çok eskiden kalma unutulmuş bir muharebenin yankısı gibi. Soluk kılıçlar çekildi; ama bu kılıçların hâlâ işe yarayıp yaramadıklarını bilmiyorum, çünkü Ölü-ler'in artık korkudan başka bir silaha ihtiyaçları yoktu. Kimse onlara karşı koyamazdı.

"Kıyıdaki bütün gemilere çıktılar; sonra suyun üzerinden açıkta demirli olan gemilere gittiler; gemiciler, küreklere zincirlenmiş köleler hariç, korkudan delirmiş gibi güvertelerden aşağı atlıyorlardı. Kaçan düşmanlarımız arasından umursamazca yürüdük, onları yapraklar gibi sürükledik kıyıya varıncaya kadar. Sonra kalan her büyük gemi için Aragorn bir Dünedain yolladı, onlar gemide bulunan tutsakları avuttular; korkularını bir yana atmalarını, artık özgür olduklarını söylediler.

"O karanlık gün bitmeden bize karşı koyacak hiç düşman kalmamıştı; hepsi ya boğulmuş ya da kendi ülkelerini yayan bulabilecekleri umuduyla güneye kaçmışlardı. Mordor'un planlarının böyle korkuların ve karanlıkların hayaletleri tarafından bozulması bana hem çok tuhaf, hem de harika geldi. Kendi silahıyla vurulmuştu!"

"Tuhaf gerçekten de," dedi Legolas. "Tam o saatte Aragorn'a bakarak, eğer Yüzük'ü kendisine alıkoysaydı ne kadar ulu ve ne kadar korkunç bir Hükümdar olurdu diye düşündüm. Mordor boşu boşuna korkmuyor ondan. Fakat onun ruhu, Sauron'un anlayabileceğinden çok daha soylu; çünkü o Lüthien'in çocuğu değil mi? O soy hiç yok olmayacak, yıllar sayılmayacak kadar uzasa da."

"Böyle kehanetler cücelerin görüş menzillerinin dışında kalıyor," dedi Gimli. "Fakat gerçekten çok kudretliydi Aragorn o gün. Bir görseydiniz! Bütün kara filo avucunun içindeydi; kendisi için en büyük gemiyi seçti ve gemiye çıktı. Sonra düşmandan ele geçen bütün borazanları öttürttü ve Gölge Ordu kıyıya çekildi. Orada sessizce, yanan gemilerin ısıltısını yakalayan gözlerindeki kızıl ışık hariç belli belirsiz durdular. Aragorn yüksek sesle Ölü İnsanlar'la konuştu ve şöyle seslendi:

"Şimdi Isildur'un Varisi'nin sözlerini dinleyin! Sözüünüzü yerine getirdiniz. Dönün artık ve vadiyi bir daha hiç rahatsız etmeyin! Ayır-

lın ve huzur bulun!"

"Bunun üzerine Ölülerin Kralı ordunun önüne çıktı, mızrağını kırarak yere attı. Sonra eğilerek selam verdi ve arkasını döndü; bütün gri ordu hızla hareket ederek anı bir rüzgârla dağılan gri bir sis gibi yok oldu. Bana bir uykudan uyanıyormuşum gibi geldi.

"O gece, diğerleri çalışırken biz dinlendik. Çünkü serbest bırakılan bir sürü tutsak ve Gondor'a yapılan saldırılar sırasında yakalanıp esir edilmiş bir sürü adam vardı; sonra kısa sürede Lebennin ve Ethir' den bir sürü adam çıkagelip toplandı; Lamedon'lu Angbor da bir araya toplayabildiği kadar atıyla geldi. Artık Ölüler'in korkusunu üstlerinden atmış olduklarından bize yardım etmek ve Isildur'un Varisi'ni görmek için geldiler; çünkü o ismin söylentisi karanlıkta yangın gibi yayılmıştı.

"Bu da hemen hemen bizim öykümüzün sonu oluyor. Çünkü bütün o akşam ve gece boyunca birçok gemi hazırlanarak mürettebatı bindirildi; filo sabah yola çıktı. Şimdi çok geçmiş gibi geliyor ama dünden önceki günün sabahıydı, Dunharrow'dan çıkışımızın altıncı sabahı. Ama yine de Aragorn hâlâ çok geç olmasından korkuyordu.

"Talargir'den Harlond'daki iskelelere kırk ve iki fersah var," dedi. "Yine de yarına kadar Harlond'a varmamız gerek yoksa tamamen kaybederiz."

"Kürekler artık özgür insanlar tarafından çekiliyordu ve insanca çabalıyorlardı; yine de Ulu Nehir'i yavaş yavaş geçtik çünkü akıntıya karşı gitmeye çabalıyorduk, Güney'de akıntı çok hızlı olmadığı halde rüzgâr bize yardımcı değildi. Eğer Legolas aniden gülmeseydi limanlarda kazandığımız zafere rağmen gönlüm çok ağır olacaktı.

"Sakalınla çok yaşa Durin'in oğlu!" dedi. "Çünkü söylç denmişti: Ümit doğar genellikle, her şey ümitsizleştğinde ' Fakat uzaktan ne gibi bir ümit gördüğünü söylemiyordu. Gece geldiğinde karanlığı derinleştirmekten başka bir işe yaramadı; gönüllerimiz kor gibiydi çünkü Kuzey'de bulutların altında kızıl bir parlaklık görüyorduk ve Aragorn şöyle demişti: 'Minas Tirith yanıyor'

"Fakat geceyarısı gerçekten de ümidimiz yeniden belirdi. Ethir'in deniz ustası adamları, güneye doğru bakarak Deniz'den esen serin bir rüzgârla gelen bir değişiklikten söz ettiler. Gün ermeden çok önce direkli gemiler yelkenlerini açtı ve hızımız arttı, ta ki şafak vakti pruva-lardaki köpükleri aklaştıncaya kadar. Ve böylece, sizin de bildiğiniz gibi sabahın üçüncü saatinde mutedil bir rüzgârla, örtüsü açılmış Gü-

168

169

SON MÜZAKERE
KRALIN DÖNÜŞÜ

neş altında geldik ve savaşta büyük sancağımızı açtık. Bu çok büyük bir gün, çok büyük bir saatti, bundan sonra ne olursa olsun."

"Arkasından ne gelirse gelsin büyük olayların ehemmiyetini azaltmaz," dedi Legolas. "Bu konuda, gelecek günlerde şarkılar yakıp söyleyecek kimse kalmasa bile Gondor'da, Ölülerin Yolu'ndan geçmek büyük bir olaydı."

"Ve kalmayabilir de," dedi Gimli. "Çünkü Aragorn ile Gandalf in yüzleri asık. Orada, aşağıdaki o çadırlarda ne gibi bir fikir alışverişinde bulunuyorlar çok merak ediyorum. Bana soracak olursanız, Merry gibi ben de, zaferimizle savaşın bitmiş olmasını dilerdim. Yine de bundan sonra her ne yapılacaksa. Yalnız Dağ'ın halkının şerefi için, onda bir rolüm olmasını isterim."

"Ve ben de Büyük Orman'ın halkı adına," dedi Legolas, "ve Ak Ağaç'ın Hükümdan'na olan sevgimden dolayı." Bunun üzerine arkadaşlar sessizleşti ama bir süre orada, o yüksek yerde, Komutanlar aşağıda tartışırken her biri kendi düşüncelerine dalmış halde oturdu.

Prens tmrahil Legolas ile Gimli'den ayrıldıktan sonra hemen Eo-mer'i çağırttı; Gömer de ortuna birlikte Şehir'den aşağıya indi ve Ara-gorn'un savaş alanına, Kral Thoden'in düşmüş olduğu yere yakın bir yere kurulmuş çadırlarına gittiler. Ve burada Gandalf, Aragorn ve El-rond'un oğullarıyla fikir alışverişinde bulundular.

"Efendiler," dedi Gandalf, "Gondor'un Vekilharcı'nın ölmeden önceki son sözlerini dinleyin: Pelennor ovalarında bir gün için zafer kazanabilirsiniz ama artık uyanmış olan Güç'e karşı bir zafer kazanmak mümkün değildir. Ben, onun yapmış olduğu gibi ümitsizliğe kapılmanızı söylemiyorum size, ama bu sözlerdeki gerçekler hakkında düşünmenizi istiyorum.

"Gören Taşlar yalan söylemez; Barad-dûr Hükümdarı bile bunu yaptıramaz. Belki, kendi iradesiyle daha zayıf akıllarca görülmesi gerekenleri seçebilir veya onların gördüklerini yanlış anlamalarına neden olabilir. Her şeye rağmen Denethor, Mordor'da kendisine karşı hazırlanan ve hazırlanmaya devam eden büyük güçleri görünce gerçekleri görmüş oldu.

"İlk büyük saldırıyı karşılamaya ancak yetti gücümüz, ikincisi daha büyük olacaktır. Bu savaş için, Denethor'un da sezmiş olduğu gibi, kesin bir ümit yok o halde. Zaferi silahla kazanamayız^ burada oturup

bütün kuşatmalara dayanabilirsek veya Nehir'in gerisine baskın yapmak için yürüsek bile. Kötüler arasında bir seçim yapmanız lazım; ve akl-ı selim daha önce yapmış olduğunuz gibi sağlam yerleri daha da kuvvetlendirmenizi ve burada hücumu beklemenizi emreder; çünkü ancak böylelikle sonumuzun biraz gecikmesi sağlanabilir."

"O halde bizim Minas Tirith'e, Dol Amroth'a veya Dunharrovv'a çekilip orada, dalgaların gelip kumdan kalelerini yıkmasını bekleyen çocuklar gibi beklememizi mi öneriyorsunuz?" dedi tmrahil.

"Bu yeni bir nasihat olmazdı," dedi Gandalf. "Denethor zamanında bu ve bunun gibi şeyler yapmadınız mı hep? Lâkin hayır! Ben bunun akl-ı selim olduğunu söyledim. Ben akl-ı selim önermiyorum. Size zaferin silahlarla kazanılamayacağını söyledim. Ben hâlâ bir zafer olacağını ümit ediyorum ama silahlarla değil. Çünkü tam bu tedbirlerin ortasında ortaya Barad-dûr'un temelini oluşturan ve Sauron'un bütün ümidi olan Güç Yüzüğü çıkıyor.

"Bu şey hakkında efendiler, hem bizim hem de Sauron'un içinde bulunduğumuz kötü durumu kavrayacak kadar bilgisi var hepinizin. Eğer onu yeniden ele geçirirse sizin bütün yiğitlikleriniz boşa gider ve onun zaferi hem hızlanır hem de mükemmel olur: O kadar mükemmel olur ki, bu dünya ayaktayken kimse bu zaferin nihayetini göremez. Eğer bu şey yok edilirse, o zaman o düşecektir; o kadar aşağıya düşecektir ki kimse bir daha onun yeniden doğrulmasını göremeyecektir. Çünkü başlangıcında kendisi için tabii olan gücün en mükemmel kısmını kaybetmiş olacak ve o güçle yapılmış veya başlamış olan her şey uflanacak, o sonsuza kadar sakat kalıp kendi kendini gölgelerde kemiren önemsiz bir ruh halini alacak, ama bir daha ne büyüyecek ne de bir biçimi olacaktır. Ve böylece bu dünyanın büyük bir kötülüğü ortadan kaldırılmış olacak.

"Gelebilecek başka kötülükler de var; çünkü Sauron kendisi de bir hizmetkâr veya gizli bir casustan başka bir şey değildi. Yine de dünyanın bütün gelgitlerine hâkim olmak değil bizim rolümüz; bizim rolümüz içine bırakılmış olduğumuz yılan sıkıntıdan kurtarmak için elimizden geleni yapmak, bizden sonra yaşayanlar işlemek için temiz bir toprak bulabilsinler diye bildiğimiz tarlalardaki kötülüğü kökünden söküp atmak. Ama onların ne bulacakları bizim hükmümüze bağlı değil.

"Şimdi, Sauron bütün bunları ve kaybetmiş olduğu bu kıymetli şeyin yeniden bulunmuş olduğunu biliyor; ama henüz nerede olduğunu

171

170 KRALIN DÖNÜŞÜ

bilmiyor, ya da umarım öyledir O yüzden şu anda büyük bir kuşku içinde Çünkü eğer bu şeyi biz bulmuş olsaydık, aramızda onu kullanabilecek güce sahip bazıımız var Bunu da biliyor o Çünkü Ara gorn, senin kendini Orthanc Taşı ile ona gösterdiğim tahmin etmekte haklıyım değil mi?"

Borukentten atımı sürmeden önce öyle yapmıştım diye cevap verdi Aragorn Zamanın geldiğine ve Taş'ın da sadece bu maksatla bana ulaşmış olduğuna kanaat getirmiştim O zamanlar Yüzük Taşını cısı, Rauros tan doğruya gıdeli on gün olmuştu ve Sauron un Gözü, di ye düşünmüştüm, kendi ülkesinden uzaklara çevnlmeli Kule'sine döndüğünden ben çok nadiren ona meydan okuyan olmuştu Gerçi cevap vermek için bu kadar çabuk bir saldırıda bulunacağını önceden tahmin edebilmiş olsaydım, belki kendimi göstermeye cüret etmezdim Sızın yardımınıza gelebilmem için ucu ucuna zamanım oldu "

"Fakat bu nasıl olur?" diye sordu Gömer "Her şey boşuna, diyorsunuz eğer Yuzuk'u ele geçirirse Eğer yüzük bizdeyse neden bize saldırmanın boşuna olduğunu düşünmesin?"

"Henüz emin değil," dedi Gandalf, ' ve sonra bizim yaptığımız gibi, düşmanları kendilerini emniyete alıncaya kadar bekleyerek oluşturmadı gücünü Ayrıca biz de onu tüm gücüyle kullanmasını bir günde öğrenemezdik

Gerçekten de o sadece tek bir kış tarafından kullanılabilir, birkaç kış tarafından değil, o da aramızdaki büyüklerden bı-rının kendisini hâkim kılıp diğerlerini susturacağı bir didişme zamanı nı kollayacak Öyle bir zamanda Yüzük ona yardımcı olabilir, eğer derhal hareket edebilirse

'Kolluyor Çok şey görüyor ve çok şey duyuyor Nazgûlleri hâlâ ortalıkta Güneş doğmadan önce bu alanın üzerinden geçtiler, gerçi yorgun ve uykuda kişilerin çok azı onları fark etti işaretlen okuyor Onu yeniden yaptığı hazmeden mahrum eden Kılıç, bizim lehimize donen kaderin çarkları ve ilk saldırısında beklenmedik bir yenilgi, büyük komutanının olumu

"Biz burda konuşurken bile onun kuşkusı artıyor Gözü şu anda, hareket eden bütün diğer şeylere karşı kor, bütün gücüyle bize doğru donuyor Yanı gözünü bizden ayırmamasını sağlamamız lazım Bütün ümidimiz orada Benim öğüdüm şudur bu durumda Yüzük bizde değil Ya büyük bir ariflik ya da büyük bir ahmaklık sonucu yok edilmesi içm yollandı, o bizi yok etmesin diye Yüzük olmazsa onun gu cunu, sadece güç ile yenemeyiz Fakat her ne pahasına olursa olsun

SON MÜZAKERE

Goz'u kendisine yönelen gerçek tehditten uzak tutmalıyız Zaferi silahlarla kazanamayız ama silahlarla Yüzük Taşıyıcısı'na tek bir şans o tanıyabiliriz, az bir ihtimal de olsa

"Aragorn'un başlatmış olduğu gibi devam etmeliyiz Sauron'u son atışı içm zorlamalıyız Gızh kuvvetim ortaya çıkartmalıyız ki böylece o da topraklarını boşaltsın Onu karşılamak içm bir an önce yürüyüşe geçmeliyiz Onun dişlen üzerimize kapansa bile kendimizi yem yapmalıyız Ümitle ve ağgözlülükle o yemi yutacak, çünkü böylesi bir cürette yeni Yüzük Efendisi'nin gururunu görecektir Ve şöyle diyecek 'Demek öyle1 Boynunu çok çabuk ve çok ilenye uzattı Bırakayım gelsin de onu kaçamayacağı bir tuzağa düşüreyim Orada onu ezenim, onun küstahlıkla ele geçirmiş olduğu şey yeniden, sonsuza kadar benim olacak'

"O tuzağa gözlerimizi dört açıp girmeliyiz, cesaretle ama kendimiz içm pek bir şey ummadan Çünkü efendiler, biz kendimiz, yaşayan topraklardan çok uzakta bir yerde, kara bir savaşın içinde tamamen yok olabiliriz, böylece Barad-dûr yıkılsa bile, yeni bir çağı görecektir kadar yaşamayabiliriz Ama bu, kanaatimce, bizim görevimiz. Yine de, boşu boşuna yok olmaktan ve olurken yem bir çağın hiçbir zaman başlamayacağını bilmekten daha iyidir bu, eğer burada oturur-sak başımıza gelecek olan da budur "

Bir süre için sessiz durdular Sonunda Aragorn konuştu "Başladığım gibi devam edeceğim Işın tam kıyısına, ümit ile ümitsizliğin kardeş oldukları yere geldik Sendelemek düşmek anlamına gelir. Gelin hiçbirimiz, sonunda Sauron a karşı olan uzun gayretlerinin sınanma vakti gelen Gandalf m nasihatlarına karşı çıkmayalım Eğer o olmasaydı her şey çoktan yitip gitmişti En azından ben şimdilik insanları yönetmek içm bir talepte bulunmuyorum Diğerleri diledikleri seçimi yapsınlar"

Bunun uzenne şöyle dedi Elrohır 'Kuzey den bu gaye ile geldik ve pederimiz Elrond'dan da aynı öğütlen getirdik Gen dönmeyeceğiz "

"Bana gelince," dedi Gömer, "bu derin konular hakkında benim çok az bilgim var, ama bilgiye ihtiyacım da yok Dostum Aragorn benim ve halkımın imdadına yetişti, ne zaman isterse ben de onun yardımına giderim, bunu biliyorum ve bu bana yetiyor Gideceğim "

"Bense," dedi Imrahıl, "ben Hükümdar Aragorn'u, tabı olduğum

173

172 KRALIN DÖNÜŞÜ

hükümdamın olarak addediyorum, kendisi bunu talep etse de etmese de. Onun ricası benim için emirdir. Ben de gideceğim. Yine de bir süre için Gondor Vekilharcı'nın yerine bakıyorum, o yüzden öncelikle onun halkını düşünmek benim ilk görevimdir. Akl-ı selime de biraz hak tanınmalı, tster iyi, ister kötü her türlü ihtimale karşı hazırlanmamız icap eder. Bakarsınız zaferi biz kazanırız ve bu konuda hâlâ bir ümit varken Gondor korunmaı. Arkamızdan harabe haline sokulmuş bir Şehir'e ve tahrip edilmiş topraklara zafer kazanmış olarak dönmek istemem. Rohirrim'den kuzey cenahta hâlâ savaşmamış bir ordu olduğunu öğreniyoruz."

"Bu doğru," dedi Gandalf. "Size bütün Şehir'i savunmasız bırakmanızı öğütlemiyorum. Aslında doğruya yönlendireceğimiz gücün, bir savaş başlatacak kadar büyük olması yeterli, Mordor'a ciddi bir saldırıda bulunacak güçte olmasına gerek yok. En kısa zamanda harekete geçmesi gerek. O yüzden komutanlara şunu soruyorum: En kötü ihtimalle iki gün içinde ne büyüklükte bir güç toplayıp yola çıkartabiliriz? Ve bunların, içinde bulundukları tehlikeyi bilen, gitmeye kendiliklerinden gönüllü, dayanıklı adamlar olmaları gerek."

"Hepsi yorgun ve çoğunun hafif olsun acılı olsun, yaraları var," dedi Eomer. "Atlarımızın çoğunu kaybetmiş olmanın acısını da çekiyoruz ve bu katlanması zor bir durum. Eğer kısa bir süre sonra hareket edeceksek, iki bin adam toplamayı bile ümit edemem ama en az bir o kadarını şehri savunmak için bırakabilirim."

"Sadece bu cephede savaşanları hesaba katmak zorunda değiliz," dedi Aragorn. "Kıyılar temizlendiği için Güney topraklarından yeni kuvvetler yoldadır, iki gün önce dört bin kişiyi Pelargir'den, Lossar-nach üzerinden yola çıkarttım; Korkusuz Angbor da onlarla birlikte o geliyor. Eğer iki gün sonra yola çıkacaksak biz

ayrılmadan onlar buraya gelmiş olur. Üstelik çok daha fazlası, bulabildikleri teknelerle beni izleme emri aldılar; bu rüzgârla kısa bir süre sonra burada olurlar, aslında daha şimdiden birkaç gemi Harlond'a vardı bile. Kanaatimce yedi bin atlı ve yaya çıkartabiliriz yola ve buna rağmen Şehir'i saldırı başladığı zamandan daha iyi bir müdafaa ile bırakmış oluruz."

"Cümlekapısı yıkıldı," dedi Imrahil, "onu yeniden yapacak ve yerine yerleştirecek hüner kimde?"

"Dâin Krallığı'nda, Erebor'da böyle bir hüner mevcut," dedi Aragorn, "ve eğer bütün ümitlerimiz boş çıkmasa zamanla G16in oğlu Gimli'yi Dağ'ın ustalarını çağırması için yollarını. Fakat insanlar ka-

SON MÜZAKERE

pılardan daha önemli ve eğer onlar terk ederse Düşman'a hiçbir kapı dayanmaz."

Bu beylerin müzakeresinin sonu olmuştu: O günden sonraki ikinci günün sabahında, eğer bir araya getirebilirlerse yedi bin kişilik bir güçle yola çıkacaklardı; gitmeleri gereken toprakların kötülüğü yüzünden bu gücün büyük bir bölümü piyade olacaktı. Aragorn Güney'den iki bin kişi toplamaya çalışacaktı; ama Imrahil üç bin beş yüz; Gömer atsız kalmış ama kendileri son derece kıymetli savaşçı olan beş yüz Rohirrim'i bir araya getirecek, beş yüz atlıya da kendi kumanda edecekti; ayrıca aralarında Dünedain ile birlikte Elrond'un oğullarının ve Dol Amroth'un süvarilerinin bulunduğu atlı beş yüz kişilik bir bölük daha oluşturulacaktı: Hepsii toplam altı bin piyade ve bin atlı demek oluyordu. Fakat Rohirrim'in atlı kalan ve savaşabilen ana gücü, Elfmigferi'nin kumandası altındaki üç bin kişilik bir güç Anânen' de bulunan düşmana karşı Batı Yolu'nu bekleyeceklerdi. Hızlı sürücüler hemen kuzey taraflarından, Osgiliath'ın doğusundan ve Minas Morgul'a giden yoldan haber toplamak için yola koyuldular.

Bütün güçlerini hesaplayıp, yapacakları yolculuklar ve seçecekleri yollar hakkında düşündükten sonra Imrahil aniden bir kahkaha attı.

"Muhakkak," diye haykırdı, "bu bütün Gondor tarihindeki en büyük latifedir: Dağlara ve Kara Ülke'nin devrilmez kapısına saldırmak için yedi bin kişiyle, yani ancak onun yükseliş devirlerinde kullandığı öncü kolu kadar bir kalabalıkla yola koyulalım! Bir çocuk da zırhlara bürünmüş bir silahşöre yeşil söğüt ağacından yayı ve okuyla ancak böyle kafa tutabilirdi! Eğer Karanlıklar Efendisi, senin dediğin kadar çok şey biliyorsa Mithrandir, korkacağına tebessüm edip de kendisini sokmak isteyen bir sineğe yapacağı gibi serçe parmağıyla ezmez mi bizi?"

"Hayır, sineği tuzağa düşürüp iğnesini almaya çalışacaktır," dedi Gandalf. "Ve aramızda her biri bin zırhlı silahşöre bedel bir sürü isim var. Hayır, gülümsemeyecek."

"Biz de öyle," dedi Aragorn. "Eğer bu bir latifeyse bile gülünmeyecek kadar acı bir latife. Yo, çok zor bir durumda yapılan son hamle bu; ya o taraf ya da bu taraf için oyunun sonunu getirecek." Sonra Andürlil'i çekip pırl pınl parlarken güneşe doğru tuttu. "Son savaş olup bitinceye kadar sen tekrar kınına girmeyeceksin," dedi.

BÖLÜM V VEKİLHARÇ İLE KRAL

Gondor şehri üzerine kuşku ve büyük bir korku çökmüştü. Günleri pek az umut taşıyan ve her sabah bir kıyamet haberi bekleyen insanlara havanın güzelleşip güneşin açması anlamsız bir şaka gibi gelmişti. Hükümdarları ölmüş, yakılmıştı; Rohan Kralı hisarda ölü yatıyordu; gece gelen yeni kralları ise hiçbir kudretin veya yiğitliğin zaptedeme-yeceği kadar karanlık ve korkunç güçlerle savaşmak için gitmişti. Ve hiç haber gelmemişti. Ordu Morgul Vadisi'ni terk edip de dağların gölgesindeki kuzey yolunu tuttuktan sonra hiçbir haberci gelmemişti geri; beklemekte olan Doğu'da ne olduğuna dair hiçbir söylenti yayılmamıştı. Komutanlar gideli ancak iki gün olmuştu ki Hanım Eowyn ona bakan kadınlara esvaplarını getirmesini söylemiş, ne dendiye kendisine \ dinletilememiş ve ayağa kalkmıştı; giydirildikten ve kolu pamuklu bezden bir askıya alındıktan sonra Eowyn, Şifa Evleri'nin Şifacıbaşı-sı'na gitti.

"Beyim," dedi, "büyük bir rahatsızlık içindeyim, artık daha fazla aylaklık edemem."

"Hanımefendi," diye cevap verdi adam, "henüz iyileşmediniz ve size özel bir ilgi göstermem emredildi bana. Daha yedi gün yataktan çıkmamalıydınız; bana böyle emir verdiler. Size geri dönmeniz i<,m yalvarıyorum."

"Ben iyileştim," dedi kadın, "en azından bedenim iyileşti, sol kolum dışında; o da rahat artık. Ama eğer bir şeyler yapmazsam yeniden hastalanacağım. Cenkten hiç haber yok mu? Kadınlar bana bir şey demiyor."

"Hiç haber yok," dedi Şifacıbaşı, "bir tek Beylerin Morgul Vadisi'ne at sürdüklerini biliyoruz; Kuzey'den gelen yeni komutanın onlara başkanlık ettiği söyleniyor. Büyük bir bey o adam ve bir hekim; bana

264 KRALIN DÖNÜŞÜ

o kadar hünerli bir hekim elinin öyle kılıç kullanması tuhaf geliyor. Bu Gondor'da böyle değildir, gerçi bir zamanlar öyle imiş, eğer eskiden anlatılan öyküler doğruyu söylüyorsa. Fakat uzun yıllardır biz hekimler kılıç kullanan adamların açtıkları yaralara şifa vermeye baktık. Gerçi artık bu yaralar yetmeli: Dünya, savaşlar olmadan da yeterince acılara ve talihsizliklere sahip."

"Çengin olması için tek bir düşman yeterlidir, Efendi Şifacıbaşı, çift değil," diye cevap verdi Eowyn. "Ve kılıcı olmayanlar da kılıçla ölebilir. Karanlıklar Efendisi ordularını toplarken, siz Gondor halkının sadece şifalı ot toplamasını mı tercih ederdiniz? Ayrıca her zaman insanın bedeninin iyileşmiş olması o kadar hoş olmuyor. Ya da bir cenk sırasında ölmek de her zaman o kadar kötü değil; acı içinde bile olsa. Bu kara saatte seçme şansım olsaydı ikincisini seçerdim."

Şifacıbaşı ona baktı. Tüm endamıyla duruyordu orada, gözleri ak yüzünde parlıyordu; Doğu'ya açılan pencereden bakmak için dönerken yumruğunu sıkı. Adam içini çekerek başını salladı. Bir süre duraksadıktan sonra kız tekrar adama döndü.

"Yapabilecek bir şey yok mu?" dedi. "Şehir'de şimdi kim hüküm sürer?"

"Tam olarak bilemiyorum," diye cevap verdi adam. "Bu tür şeyler henüz beni pek ilgilendirmiyor. Rohan Süvarileri'nin başında bir komutan varmış; bana söylendiğine göre Hurin Bey de Gondor'lu adamlara kumanda ediyormuş. Fakat Hükümdar Faramir hakkı icabı Şe-hir'in Vekilharcı oldu."

"Onu nerede bulabilirim?"

"Bu evde hanımefendi. Çok fena yaralanmıştı ama artık iyileşme yolunda. Fakat bilemiyorum..."

"Beni ona götürmeyecek misiniz? O zaman bilirsiniz."

Hükümdar Faramir, Şifa Evleri'nin bahçesinde tek başına yürüyordu; güneş ışığı onu ısıtmıştı, yaşamın yeniden damarlarında akmaya başladığını hissediyordu; fakat gönlü ağırdı ve surlardan doğuya doğru bakıyordu. Şifacıbaşı yaklaşarak ona seslendi; dönünce Rohan'lı Hanım Eowyn'i gördü; içi büyük bir merhametle doldu, çünkü kızın yaralı olduğunu fark etti, ayrıca keskin bakışları kızın hüznünü ve huzursuzluğunu da yakalamıştı.

"Beyim," dedi Şifacıbaşı, "Rohan'lı Hanım Eovvyn burada. Kralla birlikte sürmüştü atını ve çok kötü biçimde yaralanmıştı; şu anda da

265

VEKILHARÇ İLE KRAL

benim nezaretim altında kalıyor. Fakat halinden memnun değil, Şe-hir'in Vekilharcı'yla konuşmak istiyor." "Sözlerini yanlış bellemeyin beyim," dedi Eowyn. "Beni üzen bana gösterilen ilginin azlığı değil, iyileşmeyi dileyenler için bu evlerden daha iyisi bulunmaz. Ama ben tembel tembel, işsiz güçsüz, kafese kapatılmış yatamam. Cenk alanında ölümü aradım ben. Ama ölmedim ve cenk devam ediyor."

Faramir'in bir işaretiyle Şifacıbaşı eğilip selam vererek ayrıldı. "Ne yapmamı arzu edersiniz hanımefendi?" diye sordu Faramir. "Ben de hekimlerin bir tutsağım." Kıza baktı; acıma duygularıyla derinden etkilendiği için, kızın o hüznün içindeki güzelliğinin kalbini paramparça edeceğini hissetti. Ve kız da ona bakarak gözlerinde ağırbaşlı bir şefkat gördü; yine de cenk eden adamlar arasında yetiştirilmiş olduğundan, karşısında hiçbir Yurtlu Süvari'nin bir savaşta boy ölçüşemeyeceği birinin durduğunu biliyordu.

"Ne diliyorsunuz?" dedi adam yine. "Eğer benim gücüm dahilindeyse yaparım."

"Bu Şifacıbaşı'na emredip beni bırakmalarını söylemenizi," dedi kız; fakat sözleri hâlâ mağrur olsa da gönlü duraksadı; ilk kez olarak kendinden o kadar emin değildi. Bu uzun boylu adamın, hem sert hem de yumuşak olan bu adamın, onun, tıpkı sıkıcı bir işin sonuna kadar gidecek sabrı olmayan bir çocuk gibi, tamamen dikbaşlı biri olduğunu sanabileceğini düşündü.

"Ben de Şifacıbaşı'nın gözetimi altındayım," diye cevap verdi Faramir. "Henüz Şehir'deki yetkilerimi de üstlenmiş değilim. Ama öyle olmuş olsaydı bile, yine de onun öğütlerini dinler ve mesleğiyle ilgili konularda istekleriyle Gelişmezdim, çok fazla gerekmedikçe."

"Ama ben iyileşmek istemiyorum," dedi kız. "Ağabeyim Gömer ya da Kral The'oden gibi atımı cenge sürmek istiyorum, çünkü o öldü ve hem şerefe, hem de huzura kavuştu."

"Artık komutanları izlemek için çok geç hanımefendi, gücünüz yerinde olsaydı bile," dedi Faramir. "Fakat savaşta ölmek daha hepimize nasip olabilir, istesek de istemesek de. Hâlâ zaman varken He-kim'in dediklerini yaparsanız, ölümü kendi usulünüzce karşılamak için daha hazırlıklı olursunuz. Siz ve ben, bu bekleyiş saatlerine sabırla birlikte katlanmalıyız."

Kız cevap vermedi, fakat adam ona bakarken içinde bir şeylerin yumuşamış olduğunu hissetti, sert buzların baharın ilk belli belirsiz

VEKILHARÇ İLE KRAL

267

266

KRALIN DÖNÜŞÜ

işaretine boyun eğmesi gibi. Kızın gözünde yaşlar belirip yanağından aşağı süzüldü, pırıltılı bir yağmur damlası gibi. Mağrur başı biraz eğildi. Sonra sessizce, sanki kendi kendine konuşmuş gibi: "Ama hekimler beni daha yedi gün yatakta yatıracaklarmış," dedi. "Sonra benim pencere doğuya bakmıyor." Sesi artık genç ve mahzun bir genç kızinki gibiydi.

Yüreği merhametle dolu olsa da Faramir gülümsedi. "Pencereniz doğuya bakmıyor mu?" dedi. "Bunun çaresine bakabiliriz. Bu konuda Şifacıbaşı'na emir verebilirim. Eğer evde, bizim gözetimimizde kalırsanız hanımefendi, o zaman dilerseniz güneş olduğu zamanlar bahçede yürüebilirsiniz istediğiniz gibi; bütün ümitlerimizin gitmiş olduğu yere, doğuya bakabilirsiniz. Beni de burada bulacaksınız, yürürken, beklerken ve sizin gibi doğuya bakarken. Eğer benimle konuşursanız veya bir süre benimle yürürseniz, içimi rahatlatmış olursunuz."

O zaman kız başını kaldırarak yeniden adamın gözlerinin ta içine baktı; ve solgun yüzüne bir renk geldi. "Sizin içinizi nasıl rahatlatabilirim beyim?" dedi. "Üstelik ben yaşayan insanların muhabbetini istemiyorum." "Benim samimi cevabımı duymak ister misiniz?" dedi adam. "İsterim."

"O halde Rohan'lı Eowyn size çok güzel olduğunuzu söyleyeyim. Tepelerde vadilerimizde zarif ve parlak çiçekler ve bu çiçeklerden de zarif genç kızlarımız vardır; fakat bu güne kadar Gondor'da bu kadar güzel ve bu kadar hüznü ne bir çiçek, ne bir genç kız gördüm. Belki de dünyamıza karanlık çökmesine sadece birkaç gün kalmıştır; o gün gelip çatığında buna metanetle karşı koymayı ümit ediyorum; fakat Güneş daha parıldarken sizi hâlâ görebileceğimi bilmek içimi rahatlatırdı. Çünkü hem siz, hem ben Gölge'nin kanatları altından geçtik ve aynı el bizi geri çekip aldı."

"Heyhat, beni değil beyim!" dedi kız. "Gölge hâlâ benim üzerimde. Benim iyileşeceğimi zannetmeyin! Ben cengâver bir kızım ve ellerim nazik değildir. Fakat size en azından şu konuda teşekkür edebilirim, artık odamda kalmak zorunda değilim. Şehir'in Vekilharcı'nın alıcenaplığı sayesinde dışarıda yürüebileceğim." Eğilerek ona selam verdi ve eve geri yürüdü. Fakat Faramir uzun bir süre bahçede yalnız başına yürümeye devam etti; bakışları artık doğudaki surlardan ziyade eve doğru kayıyordu.

Faramir odasına geri döndüğünde Şifacıbaşı'nı çağırttı ve Hanım Eovvyn hakkında bütün bildiklerini anlattı. "Fakat beyim hiç kuşum yok ki," dedi Şifacıbaşı, "bizimle burada bulunan Buçukluk'tan çok daha fazlasını öğrenebilirsiniz; çünkü o kralla birlikte gelmişti ve sonuna kadar da Hanım'la olduğu söyleniyor." Böylece Merry Faramir'e yollandı ve gün boyunca birlikte uzun uzun konuştular; Faramir çok, hatta Merry'nin söze dökmediği kadar çok şey öğrendi; artık Rohan'lı Eowyn'in üzüntüsü ve huzursuzluğu hakkında bazı şeyler anlamaya başladığını düşündü. Latif akşam saatlerinde Faramir ile Merry bahçede yürüdüler ama kız gelmedi.

Sabah tam Faramir Evler'den çıkıyordu ki, surların üzerindeki kızı gördü; tamamen beyazlara bürünmüştü ve güneşte parlıyordu. Adam kıza seslendi, kız indi; birlikte, bazen sessizlik içinde, bazen konuşarak, kâh çimlerin üzerinde yürüdüler, kâh yeşil ağacın altına birlikte oturdular. Sonra her gün aynı şeyi tekrarladılar. Penceresinden seyreden Şifacıbaşı'nın içi mutluluk doluydu, çünkü o bir hekimdi ve endişesi azalıyordu; o günlerin korkusu ve kötü bir şeyler olacağı endişesi insanların gönülleri üzerine ağır bir biçimde çökmüş olduğu halde, bakımı altında olan iki kişi iyileşiyor ve her geçen gün kuvvetleniyordu.

Böylece Hanım Eowyn'in Faramir'e ilk gidişinin üzerinden beş gün geçti; bir kez daha Şehir'in surlarında birlikte durmuş bakmıyorlardı. Henüz bir haber gelmemişti, bütün gönüller kararmıştı. Ve hava da eskisi kadar parlak değildi artık. Soğuktu. Gece çıkmış olan rüzgâr artık Kuzey yönünden şiddetle esiyor ve şiddeti gitgide artıyordu, ama etraftaki topraklar kurşunu renkli ve daha korkunç görünüyordu.

Kalın giysiler giymişler, ağır pelerinlere sarınmışlardı ve hepsinin üzerine Hanım Eowyn derin bir yaz akşamı renginde büyük, mavi, kolsuz bir manto giymişti; mantonun kenarları ve yakası gümüş yıldızlarla bezenmişti. Faramir kendi kaftanını getirip onunla da kızı güzelce sarıp sarmalamıştı; yanında dururken onun gerçekten de son derece zarif bir kraliçe gibi durduğunu düşünüyordu. Manto zamansız ölen annesi Amroth'lu Finduilas için yapılmıştı ve onun için uzak günlerin tatlı, ilk üzüntüsünün de acı bir anısıydı; kaftanı Eovvyft'in güzelliğine ve hüznüne uyan bir giysi gibi görünüyordu.

Fakat şimdi yıldızlı mantonun altında titriyordu kız; kuzeye, beri yandaki gri toprakların üzerine, uzakta gökyüzünün sert ve açık olduğu yerdeki soğuk rüzgârın ta gözbebeğine bakıyordu.

"Yedi gün," dedi Faramir. "Lâkin size şöyle dersem benim hakkımda kötü düşüncelere kapılmayın: O günler bana, hiçbir zaman aklımın köşesine gelmeyen bir sevinç ve acı getirdiler. Sizi görme sevinci; acıya gelince, artık bu kötü zamanların korkusu ve kuşkusu gerçekten iyice karardı. Eowyn, bu dünyanın şimdi bitmesini ya da bulduğum şeyi bu kadar çabuk kaybetmek istemezdim."

"Bulduğunuz şeyi kaybetmek mi beyim?" diye cevap verdi kız; fakat ona temkinli bir tavırla bakıyordu ve gözlerinde müşfik bir ifade vardı. "Bu günlerde, kaybedebileceğiniz ne gibi bir şey buldunuz bilemiyorum. Fakat haydi dostum, gelin bundan söz etmeyelim! Gelin hiç konuşmayalım! Ben korkunç bir şeyin kıyısında duruyorum, ayaklarımın önünde tamamen karanlık bir çukur var ama arkamda bir ışık var mıdır, yok mudur bilemem. Çünkü henüz arkama dönemem. Bir hükmün verilmesini bekliyorum."

"Evet bir hükmün verilmesini bekliyoruz," dedi Faramir. Ve başka bir şey söylemediler; onlara öyle geldi ki sanki onlar surun üzerinde beklerken rüzgâr durdu, ışık zayıfladı, Güneş karardı ve hem Şehir' deki hem de civardaki topraklardaki bütün sesler sustu: Ne bir rüzgâr, ne bir insan sesi, p.e bir kuş cıvıltısı, ne kıpırdayan bir yaprak, ne de kendi nefes sesleri duyulabiliyordu; kalp atışları dahi susmuştu. Zaman duraksadı.

Ve onlar böylece dururken elleri birleşti ve kenetlendi, onlar farkında olmasalar da. Ve hâlâ neyi beklediklerini bilmeden bekliyorlardı. Sonra hemen, uzaktaki dağların zirvelerinin gerisinde, karanlıktan oluşan başka bir koca dağ yükselmiş, bütün dünyayı kaplayan bir dalga halinde kabarmış gibi geldi onlara; dağın etrafında şimşekler çakıyordu; sonra toprakta bir titreme geldi geçti ve Şehir'in surlarının sarsıldığını hissettiler. Etraflarındaki topraklardan bir iç çekme sesi yükseldi; kalpleri aniden yeniden atmaya başladı. "Bu bana Nümenor'u hatırlattı," dedi Faramir ve konuştuğunu duyunca kendi kendine hayret etti. "Nümenor mu?" dedi Eowyn.

"Evet," dedi Faramir, "Batıllıların o çöken ülkesini, yeşil topraklarla üzerlerindeki tepelere tırmanan koca kara dalgayı ve yaklaşan kaçınılmaz karanlığı. Sık sık bunu canlandırırım hay alimde."

269

VEKİLHARÇ İLE KRAL

"O halde siz Karanlık'ın geldiğini düşünüyorsunuz?" dedi Eowyn. "Kaçınılmaz Karanlık'ın?" Birden adama sokuldu.

"Hayır," dedi Faramir, kızın yüzüne bakarak. "Bu zihnimdeki bir resimdi sadece. Neler olduğunu bilmiyorum. Uyanık zihnim bana büyük bir kötülüğün çıktığını ve son günlerimizi yaşadığımızı söylüyor. Fakat gönlüm hayır, diyor; kollarım bacalarım hafifledi ve üzerime öyle bir ümit ve sevinç geldi ki hiçbir akıl bunu inkâr edemez. Eowyn, Eowyn, Rohan'ın Ak Hanımı, şu saatte hiçbir karanlığın dayanabileceğine inanmıyorum!" Ve eğilerek kızı alından öptü.

Öylece durdular Gondor Şehri'nin surları üzerinde; sert bir rüzgâr çıkarak esti; birinin kuzguni, diğerinin sarı saçları rüzgârda akarak birbirine karıştı. Ve gölge ayrıldı, Güneş'in peçesi açıldı, ışık dışarı uğradı; Anduin'in sulan gümüş gibi parladı ve Şehir'in içindeki evlerden insanlar gönüllerinde biriken, kaynağını bilemedikleri bir neşeye şarkılar söylediler.

Ve Güneş öğle vaktini çok geçmeden Doğu'dan uçan büyük bir Kartal görüldü; kartal Batılı Komutanlar'dan umulmayan haberler taşıyor, söyle bağıırıyordu:

Söyleyin şarkılarınızı, Anor Kulesinin insanları, çünkü Sauron'un Hükmü ebediyen sona erdi, Karanlık Kule de devrildi.

Şarkı söyleyin, kutlayın, Muhafız Kulesi'nin insanları, çünkü boşa çıkmadı nöbetiniz, Kara Kapı yıkıldı, Kralınız geçti kapıdan ve zaferi kazandı.

Şarkı söyleyin, mutlu olun Batı 'nın çocukları, çünkü Kralınız yeniden geliyor, aranızda yaşamaya, hayatınız boyunca.

Ve kuruyan Ağaç yeniden boy verecek, Kral ağacı yükseklerle dikecek, ve kutsanacak Şehir.

Şarkı söylesin herkes! Ve insanlar Şehir'in bütün yollarında şarkılar söylediler.

KRALIN DÖNÜŞÜ _^ \

Bunu izleyen günler altın rengiydi; bahar ile yaz birbirine karıştı ve Gondor kırlarında birlikte cümbüş etti. Artık hızlı süvariler, bütün olup bitenler hakkında Cair Andros'dan haberler getiriyor ve Şehir Kral'ın gelişine hazırlanıyordu. Merry çağırılmıştı ve eşya götüren yük arabalarıyla Osgiliath'a, oradan da gemiyle Cair Andros'a gitmişti; fakat Faramir gitmedi çünkü artık iyileşmiş olduğu için, kısa bir süre için bile olsa yetkilerini ve Vekilharçlık görevini üstlenmişti; görevi de yerine geçecek kişi için hazırlıklar yapmaktı. Eowyn de gitmemişti, ağabeyi ona haber yollayıp Cormallen alanına gelmesi için rica ettiği halde. Faramir bu işe şaşırды ama çok iş olduğu için onu çok az görebiliyordu; kız hâlâ Şifa Evleri'nde kalıyor, bahçede tek başına geziniyordu, yüzü yine solmuştu ve görünüşe göre Şehir'de sıkıntılı ve üzgün olan tek kişi oydu. Şifa Evleri'nin Şifacıba-sısı üzülüyordu ve Faramir'le konuştu.

Bunun üzerine Faramir gelerek kızı aradı ve bir kez daha birlikte surlarda durdular; şöyle dedi Faramir: "Eowyn neden buralarda oyalanıyorsunuz da Cair Andros'un gerisindeki, ağabeyinizin sizi beklediği Cormallen'e gidip neşelenmiyorsunuz?" Kız ise şöyle dedi: "Bilmiyor musunuz?" Fakat o şöyle cevapladı: "Bunun iki nedeni olabilir ama hangisi doğru bilmiyorum."

Kız ise şöyle söyledi: "Bilmecelerle uğraşmaya hiç niyetim yok. Daha açık konuşun!"

"Madem öyle istiyorsunuz hanımefendi," dedi adam: "gitmiyorsunuz çünkü sizi çağıran yalnızca ağabeyiniz ve artık Elendil'in varisi Hükümdar Aragom'a bu zafer gününde bakmak sizi mutlu etmeyecek. Ya da ben gitmediğim için ve siz de benim yanımda kalmak istediğiniz için gitmiyorsunuzdur. Ya da belki de her iki neden de geçerlidir ve belki siz kendiniz de bunlar arasında bir seçim yapamıyordunuzdur. Eowyn, beni sevmiyor musunuz, ya da beni sevmeyecek misiniz?"

"Ben bir başkası tarafından sevlmeyi arzu etmiştim," diye cevap verdi kız. "Fakat hiçbir erkeğin bana acımasını istemem."

"Bunu biliyorum," dedi adam. "Hükümdar Aragorn'un sevgisini istiyordunuz. Çünkü o yüce ve kudretliydi; siz de şan, şeref ve dünyada sürünen kötü şeylerin çok üzerinde olmak istiyordunuz Ve genç bir askere büyük bir komutan nasıl görünürse, o da öylece kazandı si-

VEKILHARÇ İLE KRAL 271

zin gönlünüzü. Çünkü o öyle biri, insanlar arasında bir hükümdar ve günümüzün en büyük hükümdarı. Fakat o size sadece anlayış gösterip acıyınca o zaman savaşta yiğitçe ölmekten başka hiçbir şey istemediniz. Bana bakın Eovvyn!"

Ve Eovvyn Faramir'e uzun uzun ve gözlerini kaçırmadan baktı; Faramir şöyle dedi: "Kibar bir yüreğin armağanı olan acıma duygusuna kızmayın Eovvyn! Ama ben size acımiyorum. Çünkü siz hem yüce, hem yiğit bir hanımsınız, hem de kendi başınıza uzun yıllar unutulma-mayacak bir ün kazandınız; sonra çok güzel bir hanımsınız, bence elf lisanında bile kelimelere sığmayacak bir güzelliğiniz var. Ve ben sizi seviyorum. Bir kez hüznünüz karşısında size acımıştım. Fakat şimdi, hiç mahzun olmamış olsaydınız dahi, Gondor'un hiçbir şeyden korkmayan, hiçbir eksiği olmayan neşeli Kraliçesi olmuş olsaydınız dahi, sizi yine severdim. Eovvyn, beni sevmiyor musunuz?"

Bunun üzerine Eovvyn'in kalbi değişti ya da en sonunda o da anladı. Ve aniden kışı geçiverdi, içinde güneş parladı.

"Minas Anor'da, Güneş Kulesi'nde duruyorum," dedi; "ve bakın! Gölge gitti! Artık cengâver bir kız olmayacağım, büyük Süvariler'le de yarışmayacağım ve sadece kılıçtan geçirilenlerle ilgili sarkılan dinleyip zevk almayacağım. Bir hekim olacağım ve yetişen, kısır olmayan her şeyi seveceğim." Yine Faramir'e baktı. "Artık kraliçe olmak istemiyorum," dedi.

O zaman Faramir neşeyle güldü. "Bu iyi," dedi; "çünkü ben bir kral değilim. Yine de Rohan'lı Ak Hanım'la evlenirim, eğer onun da isteği bu olursa. Ve eğer isterse, gidip Nehir'i geçelim ve daha mutlu günlerde zarif İthilien'de yaşayıp orada kendimize bir bahçe yapalım. Orada her şey neşeyle büyüyecektir eğer Ak Hanım gelirse."

"Yani ben kendi halkımı bırakmak zorunda mı kalacağım Gon-dor'lu adam?" dedi kız. "Sonra mağrur halkınızın sizin için, 'Bakın işte Kuzeyli vahşi bir cengâver kızı ehlileştirmiş bir bey! Nûmenor soyunda kadın mı kalmamıştı?' demelerini mi istersiniz?"

"isterim," dedi Faramir. Ve kızı kollarına alarak güneşle aydınlanmış göğün altında öptü, üstelik birçok kişinin onları görebileceği şekilde surların tepesinde olmalarını da hiç umursamadı. Ve gerçekten de birçok kişi onları ve surlardan inip de Şifa Evleri'ne el ele giderken etraflarında parlayan ışığı gördü.

Faramir ise Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı'na şöyle dedi: "İşte Roban' ı Hanım Eovvyn, artık tamamen iyileşti."

VEKILHARÇ TLE KRAL

273

272

KRALIN DÖNÜŞÜ

Şifacıbaşı ise şöyle dedi "O halde onu gözetimimden çıkartıyorum ve ona hayırlı günler diliyorum, umarım bir daha ne yaralanır, ne de hastalanır Onu ağabeyi gelinceye kadar Şehir'in Vekılharcı'na emanet ediyorum "

Fakat Eowyn şöyle dedi "Ancak şimdi ayrılmak için iznim olduğu halde kalmayı diliyorum Çünkü bu Ev, tüm diğer evler arasında bana en kutlu gelem oldu ' Ve Kral Eomer gelinceye kadar da orada kaldı

Artık Şehirde her şey hazır edilmişti, büyük bir izdiham yaşanıyor çünkü Mın-Rimmon dan Pinnath Gelin e ve denizin uzak kıyılarına kadar Gondor'un dört bir yanına yayılmıştı haberler, Şehir'e gelebilecek olan herkes de oraya varmak için acele ediyordu Böylece Şehir yeniden çiçeklerle bezenmiş, evlerine dönen kadınlarla, çocuklarla dolmuştu, ayrıca Dol Amroth'tan bütün ülkenin en iyi harpçılar da gelmişti, vıyol çalgıcıları, flüt çalgıcıları, gümüş boru çalgıcıları ve Lebennın vadilerinden berrak sesli şarkıcılar da vardı Sonunda surlardan bakıldığında kırlarda çadırların görülebildiği bir akşam geldi ve insanlar şafağı beklerken bütün gece ateşler yandı Ve güneş artık uzennde gölgeler olmayan Doğu'daki dağlar üzerinden berrak sabah içinde yükseldiğinde bütün çanlar çaldı ve sancaklar açılarak rüzgârda dalgalandı, Ak Kule'nın hisarının uzennde Vekilharçların bayrağı, güneşteki kar gibi, parlak gümüş gibi, hiçbir alamet veya nişan taşımadan son kez olarak Gondor üzerine çekildi Batılı Komutanlar ordulannı Şehir'e götürüyorlardı, halk onların saflar halinde, güneş ışığında şimşekler çakarak ve kıvılcımlar saçarak, gümüş dalgacılar gibi yaklaştığını gördü Böylece Gıns'e vararak surlardan ıkyüz metre kadar bende durdular Henüz yeni kapılar yapılmamıştı ama Şehir'in gınsine bir barikat konmuştu, gümüş rengi ve siyahlar içinde uzun kılıçları çekilmiş adamlar duruyordu burada Bankatın önünde Vekilharç Faramır, Anahtarların Bekçisi Hunn, Gondor'lu diğer komutanlar, Yurttan birçok silahşor ve Başkumandan Elfmıgfen ile birlikte Rohan Hanımı Govvyn duruyordu, Cumlekapı-sı'nın her ıkyanında rengârenk gıy silen ve çiçek buketleri içinde zanf bir halk kalabalığı vardı Minas Tırth in surlannın önünde geniş bir alan vardır, bu alan şimdi Gondor ve Rohan'lı askerler, silahşorler ve Şehir ile ülkenin dört bir yanından gelen ahali tarafından çevrelenmişti Ordunun içm-

den gümüş ve gri renklere bürünmüş Dünedam çıkınca bir sessizlik oldu, önlerinde yavaş yavaş yürüyen Hükümdar Aragom ilerliyordu. Gümüş ile bezenmiş siyah kısa bir zırh ve uzaktan bile parlayan kocaman yeşil bir taş ile boynundan tutturulmuş saf beyaz, kolsuz bir manto giyiyordu, fakat başı, alındaki yıldızı taşıyan ince gümüş bir bant hariç, çıplaktı Yanında Rohan'lı Gömer, Prens tırahıl, tamamen beyazlar giymiş olan Gandalf ve birçok insanın hayretle baktığı dört küçük şekil vardı "Hayır kuzen, onlar oğlan çocuğu değil, dedi İoreth, İmloth Me-lui den gelen yanındaki akrabasına 'Onlar Penam, buçuklukları uzaktaki ülkelerinden geliyorlar, söylendiğine göre oralarda ünlü birer prensmişler Biliyorum tabu, çünkü bir tanesini Evler'de tedavi ettim Küçükler ama çok yiğitler Bir tanesi yanında tek bir hizmetkârıyla Karanlık Ülke'ye gitmiş ve tek başına Karanlıklar Efendisi'yle savaşmış Kulesini ateşe vermiş, düşünebiliyor musun kuzen1 En azından Şehir'de anlatılan öykü bu Bu bizim Elftaşı ile birlikte yürüyen olsa gerek Duyduğuma göre arkadaşmışlar Hayret venci biri şu Elftaşı Bey Konuşması pek yumuşak değil, uyarayım sem, ama altından bir kalbi var derler ya, aynen öyle, elleri insanları iyi ediyor 'Kralın elleri bir şifacının ellendir,' dedim ben her şey de öyle ortaya çıktı Mithrandir bana şöyle dedi 'İoreth, insanlar uzun süre senin sözlerini hatırlayacaklar,' ve " Fakat İoreth'in köyden gelen akrabasına daha fazla açıklama yapmasına fırsat kalmadı çünkü tek bir borazan çaldı ve bunu mutlak bir sessizlik izledi Sonra Cumlekapısı ndan yanında Anahtarların Hunn' inden ve arkalarında Hisarın miğferli ve zırhlı dört adamından başka kimse olmayan Faramır çıktı, adamlar gümüşle bağlanmış kocaman siyah lebethron'dan bir kutu taşıyorlardı Faramır orada toplananlar arasında duran Aragorn'u karşılayarak önünde diz çöktü ve şöyle dedi ' Gondor un son Vekilharçı görevimi iade etmek için izin istiyor" Ve beyaz bir sopa uzattı, fakat Aragom sopayı tutup tekrar geri verdi ve şöyle dedi Bu görev henüz sona ermedi, bu görev senin ve soyun devam ettikçe torunlarının olacaktır Şimdi görevim yenne getir1" Bunun uzenne Faramır ayağa kalkarak net bir sesle konuştu "Gondor İnsanları bu Ülke'nin Vekilharçı'na kulak venni1 Bakın1 Sonunda Kral, krallığını almaya geldi İşte Arathom oğlu Aragom, Ar-nor'lu Dünedam'ın reisi, Batı Ordusu'nun Komutanı, Kuzey Yıldız-

274 KRALIN DÖNÜŞÜ

zı'nın taşıyıcısı, Yeniden Dövülen Kılıç'ın kullanıcısı, savaşın galibi, elleri şifalar dağıtan, Elftaşı, Valandil soyundan Elessar, İisildur'un oğlu, Nümenor'lu Elendil'in oğlu. Kral olup Şehir'e girsini ve burada yaşasın mı?"

Bütün ordu ve bütün halk tek bir ses olup evet diye bağırdı.

Ve İoreth akrabası kadına dedi ki: "Bu bizim Şehir'de hep yaptığımız bir çeşit tören kuzen; sana demin anlattığım gibi o zaten Şehir'e girmişti; ve bana dedi ki..." Yine susmak zorunda kalmıştı çünkü Fa-ramir yeniden konuştu.

"Gondor insanları, ırfan sahipleri kralın tacı ölmeden önce babasından almasının âdet olduğunu söylemişlerdir; eğer bu mümkün olmazsa tek başına giderek, tacı babasının mezarından, bırakılmış olduğu

yerden almalıdır. Fakat şimdi durum farklı olduğundan, Vekilharç-lık yetkilerimi kullanarak bugün Rath Dinen'den eski dedelerimiz zamanında saltanat sürmüş olan son kral Eârnur'un tacını getirdim." Bunun üzerine muhafızlar öne çıktılar ve Faramir kutuyu açarak kadim tacı havaya kaldırdı. Taç, daha azametli olması bir yana, Hisar' in muhafızlarının miğferlerinin şeklindeydi, tamamen beyazdı ve her iki yanındaki kanatları inci ve gümüşle deniz kuşları kanatlarına benzetilerek yapılmıştı, çünkü bu Deniz'i aşarak gelen kralların bir alametiydi; tacın içine yedi adamantin taşı oturtulmuştu ve tam tepesinde, ışığı yukarıya bir alev gibi çıkan tek bir taş vardı. Bunun üzerine Aragorn tacı alarak havaya kaldırdı ve şöyle dedi: Et Eârello Endorena utûlien. Sinome maruvan ar Hildinyar tenn' Ambar-mettaf Bunlar Elendû'in rüzgârın kanatlan üzerinde Deniz'den geldiğinde söylediği sözlerdi: "Engin Deniz'den Orta Dünya'ya geldim. Bu yerlerde ikâmet edeceğim; hem ben, hem varislerim, dünyanın sonuna kadar."

Sonra çoğu kimseyi hayretler içinde bırakarak tacı başına koymayıp Faramir'e geri verdi ve şöyle dedi: "Birçok kişinin uğraşları ve yığılıkları sayesinde mirasıma kavuştum. Bunun bir göstergesi olarak tacı Yüzük Taşıyıcısı'nın bana getirmesini, eğer kabul ederse Mith-randır'in başıma koymasını isterim; çünkü bütün bu olanların başlatıcısı odur ve bu onun zaferidir."

Bunun üzerine Frodo ileri çıkarak tacı Faramir'den alıp Gandalf a taşıdı; ve Aragom diz çöktü, Gandalf da Ak Tacı onun başına yerleştirdi-

275

VEKILHARÇ İLE KRAL

rerek şöyle dedi:

"Artık Kral'ın günleri geldi, Valar'ın hâkimiyeti devam ederken o günler kutlu olsun!"

Fakat Aragorn ayağa kalkarken onu gören herkes sessizlik içinde seyretti, çünkü onlara öyle gelmişti ki Aragorn'u ilk kez gerçekten görüyorlardı. Eski zamanların deniz kralları gibi upuzun durdu yakında-kilerin yanında; yaşça büyük gibi göründü ama yine de erkekliğinin verimli çağındaydı; alnında bir bilgelik vardı, ellerinde güç ve şifa ve etrafında bir ışık. Ve o zaman Faramir bağırdı:

"işte Kral!"

Ve tam o anda bütün borazanlar öttü ve Kral Elessar ilerleyerek barikata geldi, Anahtarların Hurin'i barikatı açtı; harpların, viyolaların, flütlerin ve berrak seslerin ezgileri eşliğinde Kral çiçeklerle bezenmiş caddelerden geçerek Hisar'a vardı ve içeri girdi; en üst kulede Ağaç ve Yıldızların bayrağı açıldı ve Kral Elessar'ın hükümranlığı başladı birçok şarkının da anlattığı gibi.

Onun zamanında Şehir o güne kadar, hatta ilk şaşaalı zamanlarında dahi olmadığı kadar güzel olmuştu; ağaçlarla, çeşmelerle dolmuş, kapılan mithril ve çelikten yapılmış, caddeleri beyaz mermer döşenmişti; bu işlerde Dağ'ın Ahalisi çalışmıştı ve Orman'ın Ahalisi de buraya geldikleri için çok memnun olmuşlardı; her şey iyileştirilmiş, güzelleştirilmiş, evler, adamlar, kadınlar ve çocukların kahkahalarıyla dolmuştu, hiçbir pencere kör değil, hiçbir avlu boş değildi artık; Ve dünyanın Üçüncü Çağı'nın sona erip yeni bir çağa geçmesiyle geçip giden o yılların ihtişamı kaldı akıllarda.

Taç giymesini izleyen günlerde Kral, Krallar Odası'ndaki tahtına oturarak hükümlerini bildirdi. Birçok ülkeden ve halktan elçiler geldi, Doğu'dan, Güney'den, Kuyutorman sınırlarından, batıdaki Dunland' dan. Kral teslim olan Doğulular'ı affedip serbest bıraktı ve Harad halkıyla barış yaptı; Mordor'un kölelerini de serbest bırakarak Numen Gölü kıyısındaki toprakları onlara verdi. Ayrıca önüne yaptıkları yığılıklardan dolayı takdirini ve vereceği armağanları almak için getirilenler oldu; en son olarak da muhafızların komutanı yargılanması için Beregond'u getirdi.

Kral Beregond'a şöyle dedi: "Beregond, senin kılıcın ile kan dökülmesi yasak olan Kutsal Yerler'de kan döküldü. Ayrıca görev yerini de Hükümdar'ın veya Komutan'ın izni olmadan terk etmişsin. Eskiden

276 KRALIN DÖNÜŞÜ

işlediğin bu suçların cezası ölümdü. O yüzden şimdi senin hakkında bu hükmü vermem lazım gelir.

"Savaşta gösterdiğin yiğitlikten, ayrıca da Hükümdar Faramir'e olan sevginden dolayı yaptıkların yüzü suyu hürmetine cezaların affe-dilmiştir. Yine de Hisar'ın Muhafız alayından ayrılan ve Minas Ti-rith Şehri'nden uzaklaşman gerekiyor."

Bunun üzerine Beregond'un yüzünden kan çekildi, kalbinden yaralanmıştı, boynunu eğdi. Fakat Kral şöyle dedi:

"Bunun böyle olması gerekir, çünkü Ak Bölük'e, Ithilien Prensi Faramir'in Muhafızı olarak atandın; bölüğün komutanı olup şerefine huzur içinde Emyrn Arnen'de, ölümden kurtarmak için her şeyini riske attığın kişinin hizmetinde yaşayacaksın."

Ve Kral'ın merhametini ve adaletini gören Beregond memnuniyetle diz çöküp elini öptü ve neşe içinde, rahatlayarak yanından ayrıldı. Aragorn Faramir'e Ithilien prensliğini verdi ve Şehirden görünen Emyrn Arnen tepelerine yerleşmesini buyurdu

"Çünkü," dedi, "Morgul Vadisi'ndeki Minas tthil tamamen yok edilecek; zamanla burası temizlense bile uzun yıllar hiçbir insanın yaşamasına izin verilmeyecek."

Sonunda Aragorn Rohan'lı Eomer'i kabul etti, kucaklaştılar ve Aragorn şöyle dedi: "Aramızda almak, vermek veya armağan gibi şeylerin lafı olmaz; çünkü biz kardeşiz. En mutlu saatte sürdü Eorl atını Kuzey'den; insanların kurduğu başka hiçbir ittifak daha kutlu olamaz, çünkü hiçbir taraf diğerine ihanet etmedi ve etmeyecektir de. Şimdi, bildiğiniz gibi Şanlı Thöoden'i Kutsal Yerler'deki mezara yatırdık ve orada Gondor Kralları arasında yatmaya devam edecek eğer izin verirsiniz. Veya eğer arzu ederseniz, biz Rohan'a gelip, onu kendi halkı arasında son istirahatine getiririz."

Ve Eomer şöyle cevap verdi: "Yaylaların yeşil çimenleri arasından karşıma çıktığınız günden beri sizi seviyorum ve bu sevgi hiçbir zaman azalmayacaktır. Fakat şimdi bir süre için, iyileştirilmesi ve yoluna koyulması gereken birçok şeyin bulunduğu kendi ülkeme çekilmem gerek. Yalnız, Düşen'e gelince, her şey hazırlandığında onu almak için geri döneceğiz; ama bırakın bir süre burada uyusun."

Ve Eowyn de Faramir'e şöyle dedi: "Şimdilik kendi ülkeme dönüp! oraya bir kez daha bakmam, ağabeyime işlerinde yardımcı olmam ge-1 rek; fakat uzun zamandır öz babam gibi sevdiğim kişi huzura kavuştu-'rulduktan sonra geri geleceğim."

277

VEKİLHARÇ İLE KRAL

Böylece mutlu günler gelip geçti; Mayıs'ın sekizinci gününde Ro-han Süvarileri hazırlanıp Kuzey Yolu'ndan yola çıktılar; yanları sıra Elrond'un oğulları da gitmişti. Şehir'in Cümlekapısı'ndan Pelennor surlarına kadar bütün yol boyunca insanlar dizilerek onlara saygı gösterdi, övgüler yağdırdı. Sonra uzaklarda oturanlar sevinç içinde yuvalarına döndüler; fakat Şehir'de yeniden inşa etmek, yenilemek, savaşın izlerini ve karanlığın hatırasını silmek için yardım etmek isteyenlere bir sürü iş vardı.

Hobbitler Legolas ve Gimli ile birlikte hâlâ Minas Tirith'teydiler, çünkü Aragorn yol arkadaşlığının çözülmesi konusunda pek gönülsüzdü. "Sonunda bütün bu tür şeylerin bir son bulması gerekir," dedi, "lâkin ben sizin biraz daha beklemenizi arzu ediyorum: Çünkü paylaştığınız işlerin sonu henüz gelmedi. Bütün erkeklik çağım boyunca beklediğim gün yaklaşmakta ve o gün gelip çatığında siz dostlarımla yanımda olmanızı istiyorum." Böyle diyordu ama o gün hakkında başka bir şey söylemiyordu.

O günlerde Yüzük Yoldaşları Gandalf ile birlikte zarif bir evde hep birlikte oturuyorlardı ve gönüllerince dolaşıyorlardı. Frodo Gandalf a şöyle dedi: "Aragorn'un sözünü ettiği bu günün ne olduğunu biliyor musun? Çünkü burada çok mutluyuz, ben de gitmek istemiyorum ama günler akıp geçiyor ve Bilbo bekliyor; üstelik benim yuvam Shire."

"Bilbo'yu soruyorsan," dedi Gandalf, "Bilbo da aynı günü bekliyor ve seni neyin alıkoymadığını biliyor. Günlerin akıp gitmesine gelince, henüz mayıs ayındayız, daha yazın ortası olmadı; sanki dünyanın bir çağı geçip gitmiş, her şey değişmiş gibi görünse de ağaçlar ve otlar için siz aynalı daha bir yıl oldu."

"Pippin," dedi Frodo, "sen, Gandalf artık eskisine nazaran daha az ağzı sıkı demedi miydin? O zamanlar işlerinden yorgun düşmüştü galiba. Şimdi toparlanıyor."

Gandalf ise şöyle dedi: "Çoğunluk oturmadan önce sofrada önlerine neyin konulacağını bilmek ister; ziyafeti hazırlamak için uğraşan-larsa bunu bir sır gibi saklamak dileğindedirler; çünkü merak, yapılacak övgülerin daha yüksek sesle yapılmasını sağlar. Aragorn kendisi de bir işaret bekliyor."

Sonunda bir gün Gandalf ortalıklardan yok oldu ve yol arkadaşları bunun altından neler çıkacağını merak etmeye başladılar. Gandalf,

KRALIN DÖNÜŞÜ

27S

VEKİLHARÇ İLE KRAL

279

Aragorn'u gece çıkarmıştı Şehir'den ve onu Mindolluin Dağı'nın güney eteklerine götürmüştü; orada asırlar önce yapılmış, artık kimsenin gitmeye cesaret edemediği bir yol buldular. Çünkü yol, dağdan çıkarak sadece kralların gitmesi âdet olan, yüksekteki kutsal bir yere gidiyordu. Sonunda yüksek zirveleri kaplayan karların aşağısında yüksek bir kırığı varıncaya kadar dik yollardan geçtiler; burası Şehir'in gerisindeki uçuruma bakıyordu. Burada durarak toprakları gözden geçirdiler çünkü artık sabah olmuştu; çok aşağılarda Şehir'in

kulelerini günışığının aydınlatdığı kalemler gibi gördüler, Anduin Vadisi de bir bahçe gibiydi, Gölge Dağları altın renkli bir pusla örtülmüştü. Bir tarafta görüşleri Emyñ Muil'e kadar uzanıyordu ve Rauros'un parıltısı uzakta göz kırpan yıldızlara benziyordu; diğer yanlarında Nehir'i Pe-largir'e uzanan bir kurdela gibi gördüler, bunun gerisinde, gökyüzünün kenarında Deniz'i haber veren ışık vardı.

Gandalf şöyle dedi: "Burası senin ülken ve gelecekteki daha büyük ülkenin kalbi. Dünyanın Üçüncü Çağı sona erdi, yeni bir çağ başladı; çağın başlangıcını bir nizama sokup saklanabilen şeyleri saklamak senin görevin. Birçok şey kurtarılmış olduğu halde, birçok şey de geçip gidiyor; Üç Yüzük'ün gücü de bitti artık. Ve bütün gördüğün bu topraklar ve bu toprakların etrafında uzananlar, insanların yaşayacakları yerler olacak. Çünkü artık insanlığın Hâkimiyeti başlıyor ve Kadim Soy ya solacak, ya da ayrılacak."

"Böyle olacağını biliyorum sevgili dostum," dedi Aragorn; "lâkin yine de senin nasihatlarına ihtiyacım var."

"Artık bu pek uzun süremeyecek," dedi Gandalf. "Üçüncü Çağ benim çağım idi. Ben Sauron'un düşmanıydım; artık işim kalmadı. Yakında gideceğim. Yük senin ve akrabalarının omuzlarına yüklenmeli."

"Ama ben öleceğim," dedi Aragorn. "Çünkü ne olursam olayım, kanım hiç karışmadan Batı soyundan da gelmiş olsam, diğer insanlardan daha uzun yaşayacak da olsam ben ölümlü bir insanım. Ömrüm kısa bir süre olacaktır, ne zaman ki şimdi kadınların rahimlerinde olanlar doğup, büyüyüp, yaşlanıp ölecekler, ben de yaşlanacağım. O zaman Gondor'u kim yönetecek, kraliçelerine bakar gibi bu Şehir'e kim bakacak eğer benim arzum yerine getirilmeyecekse? Kaynak Av-kısu'ndaki Ağaç hâlâ kuru ve çıplak. Bunun aksinin işaretini ne zaman göreceğim?"

"Yüzünü yeşil dünyadan çevir ve her şeyin çıplak ve soğuk olduğu

yere bak!" dedi Gandalf.

Bunun üzerine Aragorn döndü, arkasında karlı eteklerden aşağıya inen taşlı bir yamaç vardı; bakarken, bu boş yerin ortasında tek başına yetişmekte olan bir şey olduğunu fark etti. Oraya tırmandı ve tam karların kenarında üç ayakdan daha uzun olmayan bir ağaç fidanının fışkırmış olduğunu gördü. Fidan daha şimdiden üstü kara, altı gümüş renkli uzun ve biçimli yapraklar sürmüştü ve körpe tepesinin tam üzerinde, üzerine güneş vurmuş kar gibi parlayan beyaz çiçeklerden minik bir öbek vardı.

Bunun üzerine Aragorn şöyle haykırdı: "Ye! utûvienyes! Buldum onu! işte! En Yaşlı Ağaç'ın yavrusu burada! Lâkin buraya nasıl gelmiş? Çünkü kendisi henüz yedi yaşında bile görünmüyor."

Ve yukarı gelip fidana bakan Gandalf şöyle dedi: "Gerçekten de zarif Nimloth'un soyundan gelen bir fidan; o da Galathilion'un bir fi-desiydi ve o da birçok ismi olan En Yaşlı Ağaç Telperion'un birmey-vasıydı. Kim onun buraya, tam bu anda nasıl geldiğini söyleyebilir? Fakat burası kadim zamanların kutsal yeri ve krallar daha yenilmeden veya avludaki Ağaç kurumadan buraya bir meyva bırakılmış olmalı. Ağaç'ın meyvası çok nadiren olgunlaşsa bile içindeki yaşamın uzun yıllar uykuya dalabileceği ve kimsenin onun ne zaman uyanacağını önceden bilemeyeceği söylenir. Bunu hep hatırla. Çünkü eğer bir meyvası olgunlaşacak olursa mutlaka dikilmeli, soy dünya üzerinden silinmesin diye. Burada dağın içinde gizlenmiş yatıyordu, tıpkı Elen-dil'in soyunun Kuzey'deki ıssız topraklarda gizlendiği gibi. Yine de Nimloth soyu, sizin soyunuzdan çok daha eskidir Kral Elessar."

Bunun üzerine Aragorn elini kibarca fidanın üzerine koydu ve o da ne! Fidan sanki toprağa hafifçe tutunuyormuş gibi hiç hasar görmeden sökülüverdi; Aragorn onu Hisar'a geri götürdü. Sonra kurumuş ağaç söküldü ama büyük bir hürmet ile; bu ağacı yakmadılar, Rath Dfnen'in sessizliğinde dinlenmesi için bıraktılar. Ve Aragorn yeni ağacı avludaki kaynağın başına dikti; büyük bir hızla ve memnuniyetle büyümeye başladı fidan; haziran ayı geldiğinde gelin gibi çiçek açmıştı.

"işaret geldi," dedi Aragorn, "artık o gün de pek uzak sayılmaz." Ve surlara gözcüler dikti.

Amon Dîn'den Şehir'e bir haberci geldiğinde Yazortası'na bir gün kalmıştı; Kuzey'den zarif halkın gelmekte olduğunu ve Pclennor sur-

İ

280 KRALIN DÖNÜŞÜ

larına yaklaştıklarını söylediler. Ve Kral şöyle dedi: "Sonunda geldiler. Haydi, Şehir'in hazırlıkları başlasın!"

Tam Yazortası Arifesi'nde, gökyüzü safirler kadar maviyken, Do-ğu'da beyaz yıldızlar açıyor olsa da Batı altın rengiyleyken ve hava serin ve mis kokuluymken, süvariler Kuzey'den çıkıp Miras Tirith kapılarına vardılar, tik önce Elrohir ile Elladan geldiler gümüşten bir bayrak ile; sonra Glorfindel, Erester ve bütün Yarmavadi hanedanı; onların ardından ak küheylanlara binen Galadriel Hanım ile Lothlórien'in Hükümdarı Celeborn geliyordu, yanlarında da ülkelerinin zarif halkından birçok kimse vardı, saçlarında beyaz taşlar, üzerlerinde gri pelerinlerle; en son olarak hem insanlar, hem de cifler arasında kudretli olan, Annûminas'ın asasını taşıyan Efendi Elrond geldi, yanında gri, küçük bir ata binen kızı Arwen, halkının Akşam yıldızı vardı.

Ve Frodo kızı alnında yıldızlar ve etrafında mis kokularla akşam vakti parıldarken görünce büyük bir hayranlıkla Gandalf a şöyle dedi: "Sonunda neden bu kadar beklediğimizi anladım! Bu son. Artık sadece günler güzel olmakla kalmayacak, geceler de güzel ve kutlu olacak ve bütün korkulan geçecek!" Derken Kral konuklarını karşıladı, onlar da atlarından indiler; Elrond asayı teslim etti, kızının elini Kral'ın eline bıraktı, hep birlikte Yüksek Şehir'e çıktılar ve gökyüzündeki bütün yıldızlar kemale erdi. Ve Aragorn, yani Kral Elessar, Arwen Undömiel'le, Kralların Şehir' inde, Yazortası günü evlendi ve uzun süren bekleyişleri ve çabalan böylece nihayete erdi.

BÖLÜM VI

NİCE AYRILIKLAR

Şenlik günleri geçtikten sonra, Yolarkadaşları kendi evlerine dönmeyi düşünmeye başladılar en sonunda. Frodo, kaynağın yanında Kraliçe Anven ile oturmakta olan Kral'ın yanına gitti; Kraliçe, Ağaç büyüyüp çiçekler açarken bir Valinor şarkısı söyledi. Frodo'yu hoşça karşılayıp, ayağa kaldılar; Aragorn şöyle dedi:

"Ne söylemeye geldiğini biliyorum Frodo: Yurduna dönmeyi arzu ediyorsun. Evet sevgili dostum, ağaçlar en iyi ataların topraklarında yetişip serpilir; lâkin sana bütün Batı toprakları her zaman için kucak açacaktır. Halkının büyük efsanelerde adı pek geçmese de, artık yerinde yeller esen geniş ülkelerden çok daha büyük şanlı olacak."

"Shire'a geri dönmeyi istediğim doğru," dedi Frodo. "Fakat ilkönce Yarmavadi'ye gitmem gerek. Çünkü böylesi kutlu bir zamanda bir şey dilenecek olsa, Bilbo'yu çok özlediğimi söyledim; Elrond'un ev halkı arasında onu görmeyince çok üzül müştüm."

"Bunun nedenini mi merak ediyorsunuz Yüzük Taşıyıcısı?" dedi Anven. "Artık yok edilmiş olan şeyin gücünü biliyorsunuz; o güç ile yapılmış her şey de geçip gidiyor. Lâkin akrabamız bu şeyi sizden daha uzun süre alıkoymuştu. Artık yıllar üzerinde çok birikti, kendi cinsi için; o sizi bekliyor çünkü artık uzun yolculuklara çıkamayacak; biri hariç."

"O halde bir an önce ayrılmak için izin istiyorum," dedi Frodo.

"Yedi gün içinde yola çıkacağız," dedi Aragorn. "Çünkü uzun bir süre, hatta Rohan ülkesine kadar aynı yolda ilerleyeceğiz. Üç gün sonra Gömer, Thöoden'i, Yurt'ta yatması için alıp götürmeye gelecek buraya; biz de, ölene saygımızı göstermek için onunla birlikte süreceğiz atımızı. Lâkin gitmeden önce Faramir'in sana söylemiş olduğu sözleri teyit etmek istiyorum; Gondor ülkesinde sonsuza kadar serbestsin; bu, bütün arkadaşların için de geçerlidir. Ve yaptığın işlere la-

283

NİCE AYRILIKLAR

282 KRALIN DÖNÜŞÜ

yık olabilecek, arzu ettiğin herhangi bir armağan var ise bunları vermek isterim; neyi arzu edersen yanına alabilirsin. Şerefle süreceksin atını, ülkenin bir prensi gibi."

Fakat Kraliçe dedi ki: "Ben bir armağan vereceğim size. Çünkü ben Elrond'un kızıyım. Limanlara giderken onunla birlikte ayrılmayacağım buradan; çünkü benim seçimim Lûthien'in seçimi gibi, ben de onun yaptığını yaptım, hem tatlı hem acıyı seçtim. Lâkin benim yerime siz gidebilirsiniz Yüzük Taşıyıcısı, eğer dilerseniz, zamanı geldiğinde. Eğer yaralarınız hâlâ size sıkıntı veriyorsa ve yükünüzün hatırası hâlâ ağırsa o zaman Batı'ya geçebilirsiniz, yaralarınız ve yorgunluğunuz iyileştirilinceye kadar. Fakat bunu yaşamlarınızın birlikte örülmüş olduğu Elftaşı ve Akşam yıldızı için takın!"

Ve göğsündeki gümüş bir zincirin ucuna asılmış yıldız şekilli beyaz bir taşı alarak, Frodo'nun boynuna astı.

"Korku ve karanlığın hatırası sizi rahatsız ettiğinde," dedi, "bu sizin yardımınıza koşacaktır."

Üç gün sonra, Kral'ın da söylemiş olduğu gibi Rohan'lı Eotner geldi Şehir'e, yanında Yurt'un en cesur silahşörlerinden oluşan bir atçan vardı. Eomer Şehirde hoş karşılandı; Sölenlerin Büyük Salonu Merethrond'da masaya oturduklarında etrafındaki hanımların güzelliğini görerek hayretler içinde kaldı.

Dinlenmeye çekilmeden önce de cüce Gimli'yi çağırttırdı ve ona şöyle dedi: "Glöin oğlu Gimli, baltan hazır mı?"

"Hayır beyim," dedi Gimli, "ama çabucak aliveririm eğer ihtiyaç varsa."

"Kararını sen ver," dedi Eomer. "Çünkü hâlâ aramızda Altın Or-man'ın Hanımı hakkında söylenmiş birkaç sert söz var. Artık onu kendi gözlerimle de gördüm."

"O halde beyim," dedi Gimli, "şimdi ne diyorsun?"

"Heyhat!" dedi Eomer. "Onun yaşayan en zarif hanım olduğunu söylemeyeceğim."

"O halde ben gidip baltamı alayım," dedi Gimli.

"Fakat önce şu özürümü söyleyeyim," dedi Eomer. "Eğer onu başkalarının yanında görmüş olsaydım, arzulağın şeyi derdim. Fakat şimdi Kraliçe Anven Akşamyıldızı'nı ilk sıraya koyuyorum ve artık kendi adıma bunu inkâr edecek herkesle dövüşmeye hazırım. Kılıcımı getirttiyeyim mi?"

Bunun üzerine Gimli yerlere kadar eğildi. "Hayır, benim açımdan

affedildin beyim," dedi. "Sen Akşam'ı seçtin, ama benim sevgim Sa-bah'a verildi. Ve gönlüm yakında onun ebediyen geçip gideceğini söylüyor." --_

Sonunda ayrılma günü gelip çatı ve Şehir'den kuzeye doğru at sürmesi için büyük ve cesur bir bölük hazırlandı. Sonra Gondor ve Rohan Kralları Kutsal Yer'e giderek Rath Dînen'deki mezarlara vardılar ve Kral Thoden'i altından bir tabut ile taşıdılar. Şehirden sessizlik içinde geçtiler. Sonra tabutu Rohan Süvarileri'nin çevresini sardığı büyük bir arabaya koydular; bayrağı önden gidiyordu ve Merry The'oden'in silahtan olduğu için arabaya binmiş kralın silahlarını taşıyordu.

Grup'un diğer üyeleri için endamlarına göre küheylanlar ayarlanmıştı; Frodo ile Samwise Aragorn'un yanında gidiyordu, Gandalf da Gölgeyele'ye binmişti, Pippin ise Gondor'lu silahşörlerle birlikteydi; Legolas ile Gimli de her zamanki gibi Tiz'in üzerindeydiler.

Bu yolculuğa Kraliçe Anven, Geleborn, Galadriel, zarif halkları, Elrond ile oğullan, Dol Amroth ve Ithilien prensleri ve birçok komutan ve silahşor de çıkıyordu. Thengel oğlu Thoden dışında hiçbir Yurt kralına toplulukla Yurt topraklarına gitmek nasip olmamıştı.

Hiç acele etmeden, barış içinde geçtiler Anören'i, Amon Dîn'in altındaki Gri Orman'a vardılar; burada tepelerde çalan davullann seslerini duydular, yaşayan canlı bir şey görünmese de. O zaman Ara-gorn borazanlan öttürttü; ve tellallar bağırdı:

"işte Kral Elessar geldi! Druadan Ormam'nı Ghân-buri-ghân'a ve halkına bahşediyor, sonsuza kadar; bugünden sonra onların*ızni olmadan kimse buraya girmesin!"

Bunun üzerine davullar daha güçlü vurdular ve sustular.

Nihayet, on beş gün süren bir yolculuktan sonra Kral Thöoden'in arabası yeşil Rohan çayırlannı geçerek Edoras'a vardı; burada hepsi dinlendiler. Altın Salon zarif duvar kumaşlan ile donatılmış, ışıklarla doldurulmuştu ve inşa edildiği günden beri eşi emsali yaşanmamış bir şölene tanık oluyordu. Çünkü üç gün sonra Yurtlu insanlar Theoden' in cenazesi için hazırlık yapmıştı; silahlan ve kendisine ait olan birçok başka zarif eşya ile taş bir eve yatırılıp üzerine yeşil çimenler ve ak hephatırlalarla örtülü büyük bir tepelik yükseltilmişti. Artık Hö-yökkın'nda yan yana sekiz höyük yükseliyordu.

Sonra Kral Hanendani'ndan Süvariler ak atlara binerek höyüğün

NİCE AYRILIKLAR

285

284 KRALIN DÖNÜŞÜ

etrafında döndüler ve ozanı G16owine'in Thengel oğlu Theoden hakkında yaktığı türküyü söylediler; G16owine bir daha türkü yakmadı. Süvarilerin ağır sesleri, o halkın dilini bilmeyenlerin bile içine dokundu; fakat türkünün sözleri, Kuzey'deki atların gökgürültüsü gibi nal şakırtılarını ve Eorl'un Celebrant Kırılan'nda savaşın üzerinden haykıran sesini yeniden duyururken Yurt halkının gözleri ışıdamıştı; kralların öyküsü devam etti, Miğfer'in borazanı dağlarda yüksek sesle çınladı. Karanlık gelinceye ve Kral Thoden kalkıp Gölge'den geçerek yangına atını sürünceye ve tıpkı, hiç umulmazken geri dönüp sabah Mindolluin üzerine parlayan Güneş gibi, şan içinde ölünceye kadar.

Kuşkudan, karanlıktan çıkıp günün doğuşuna kılıcını çekip geldi güneşte şarkı söyleyerek. Umut ışığını tutuşturdu yeniden, umut içinde bitti ölümden, kasvetten ve kıyametten geçerek kayıptan, hayattan çıkıp upuzun bir şana gitti.

Fakat Merry yeşil höyüğün ayakucunda durarak ağladı ve şarkı bittiğinde kalkarak şöyle seslendi:

"Th6oden Kral, Theoden Kral! Hoşça kal! Kısa bir süre için de olsa babam gibiydin. Hoşça kal!"

Defin işleri bitip kadınların gözyaşlan dinince ve Theoden sonunda höyüğünde tek başına bırakılınca, halk şölen için Altın Salon'da toplandı ve üzüntülerini bir yana bıraktı; çünkü Theoden dolu dolu yaşamıştı ve en ulu atalarından hiç de geri kalmayacak bir şerefle ölmüştü. Sonra Yurt âdetlerine göre kralların anısına içileceği zaman gelip çatı; güneş gibi altın, kar gibi ak renkli Rohan Hanımı Eowyn ileri çıktı ve dolu bir kupayı Eomer'e götürdü.

Sonra irfan sahibi bir ozan kalkarak bütün Yurt Hükümdarlarını sırasıyla isimlendirdi: Genç Eorl; Sarayın Yapıcısı Brego; Bahtsız Baldor'un kardeşi Aldor; ve Frea ve Fr6awine ve Goldvvin ve D6or ve Gram; ve Yurt

istila edildiğinde Miğfer Dibi'nde saklanan Miğfer ile batı yakasındaki dokuz höyük bitiyordu çünkü tam bu sırada bu soy bitmişti, bundan sonra doğu tarafındaki höyükler geliyordu: Miğfer'in kızkardeşinin oğlu Frdalaf ve L6ofa ve Walda ve Folca ve Fole-wine ve Fengel ve Thengel ve son olarak Theoden. Th6oden'in adı söylenince Gömer bütün kupayı boşalttı. O zaman Eowyn, hizmet

edenlere kupaları doldurmalarını söyledi; orada toplananların hepsi kalkarak yeni kral için içti ve şöyle bağırdı: "Selam olsun Gömer, Yurt Kralı!"

Sonunda şölen bitmek üzereyken Eomer kalkarak şöyle dedi: "Bu Thdoden Kral'ın cenaze şöleni; fakat ayrılmadan önce müjdeli haberler vermek istiyorum, çünkü o, kızkardeşim Flowyn'in babası sayılır, bu yüzden böyle yapmam onu kızdırmazdı. Dinleyin konuklarım, daha önce bu salonda hiç toplanmamış olan birçok ülkenin zarif halkı! Gondor Vekilharcı, Ithilien Prensi Faramir, Rohan Hanımı Gowyn'in eşi olmasını diliyor ve Gowyn de bunu tüm kalbiyle kabul ediyor. O yüzden hepinizin huzurunda nişanlanacaklar." Faramir ile Gowyn öne çıktılar, elleri kavuşturuldu; orada bulunan herkes onlar için kadeh kaldırarak mutlu oldu. "Böylece," dedi Gömer, "Yurt ile Gondor yeni bir bağ ile bağlanmış oluyor; buna daha da çok seviniyorum."

"Demek ki hiç pinti biri değilsin Eomer," dedi Aragorn, "(likendeki en zarif şeyi Gondor'a verdiğiğine göre." Bunun üzerine Eovvyn Aragorn'un gözlerinin içine bakarak dedi ki: "Bana mutluluk dileyin hükümdarım ve hekimim!"

Ve Aragorn şöyle cevap verdi: "Seni ilk gördüğüm andan beri sana mutluluk diliyorum. Seni şimdi mutluluk içinde görmek gönlümü onarıyor."

Şölen bittikten sonra yola koyulacak olanlar Kral Gömer'den izin istediler. Aragorn ile silahşörleri, Lören ve Yarmavadi halkı atlarını sürmek için hazırlandılar; fakat Faramir ile Imrahil Edoras'ta kaldı; Arwen Akşamyıldızı da kaldı ve oğlan kardeşleri ile vedalaştı. Onun babası Elrond ile son karşılaşmasını kimse görmedi çünkü tepelere çıkarak orada uzun uzun, tek başlarına konuştular; dünya hallerinin ötesinde bir tahammül gerektiren ayrılışları çok acı olmuştu.

Sonunda konuklar yola koyulmadan önce Eomer ve Iiovvyn Merry' ye gelerek şöyle dediler: "Hoşça kal Shire'lı Miadoc ve Yurtlu Hold-wine! iyi bir kadere sür atını ve kısa bir süre sonra hoşça karşılanmak üzere geri dön!"

Ve Eomer şöyle dedi: "Eski zamanların kralları seni Mundburg'da yaptıklarından dolayı bir yük arabasının taşıyamayacağı armağanlara boğarlardı; yine de sen, sana verilen silahlardan başkasını almayacağını söylüyorsun. Benim kederim de bu, çünkü gerçekten de sana la-

NİCE AYRILIKLAR

287

KRALIN DÖNÜŞÜ

286

yık olan bir armağanım yok ama kızkardeşim senden, Saklımiğfer'in ve sabahın gelişinde Yurt'ta çalınan boruların bir anısı olarak bu minik şeyi kabul etmeni rica ediyor."

Bunun üzerine Eowyn Merry'ye, zarif gümüşten büyük bir ustalikle yapılmış yeşil kayışlı kadim bir boru verdi; sanatçılar boruya, ağızlığından tepesine kadar dolana dolana giden bir dizi atlı kabartması yapmışlar, ayrıca büyük tesirleri olan rünler kazımışlardı.

"Bu bizim evimizin yadigârıdır," dedi Eowyn. "Cüceler tarafından yapılmış; Solucan Scatha'nın hazinesinden alınmıştı. Genç Eorl onu Kuzey'den getirmiş. Bunu ihtiyaç anında çalan biri düşmanlarının gönüllerine korku, dostlarının gönüllerine de neşe salarmış, böylece dostları da onu duyar ve gelirmiş."

Bunun üzerine Merry boruyu aldı çünkü bu reddedilemezdi; Eovvyn'in elini öptü; onlar da ona sarıldılar ve bu defalık ayrıldılar.

Artık konuklar hazırды, ata bindikten sonra veda kadehlerini kaldırdılar, övgülerle ve dostlukla ayrıldılar; sonunda Miğfer Dibi'ne vardılar ve burada iki gün dinlendiler. O zaman Legolas Gimli'ye verdiği sözü tutarak onunla birlikte Pırlıtlı Mağaralar'a girdi; geri döndüklerinde sessiz kaldı ve ancak Gimli'nin bu mağaralar hakkında söyleyecek sözler bulabileceğini söyledi. "Şimdiye kadar hiçbir cüce, bir elf karşısında sözcüklerle yapılan bir müsabakada üstünlük kazanamamıştı," dedi. "O yüzden, haydi şimdi de Fangorn'a gidelim de durumu eşitleyelim."

Dip Vadisi'nden Isengard'a sürdüler atlarını ve entlerin boş durmamış olduklarını gördüler. Taştan halka olduğu gibi yıkılarak temizlenmiş, içinde kalan topraklar meyva ağaçları ve fidelerle dolu bir bahçe haline getirilmişti ve bu bahçenin ortasından da bir dere akıyordu; fakat her şeyin tam ortasında berrak suyla dolu

bir göl vardı, gölün de tam ortasından tüm haşmetiyle, zaptedilmez Orthanc Kulesi hâlâ yükseliyor ve kara kaya göle yansıyor.

Yolcular bir süre, bir zamanlar Isengard'ın kapılarının olduğu yerde oturdular; şimdi ise burada iki uzun ağaç nöbetçi gibi Orthanc'a giden yeşille sınırlanmış yolun başında duruyorlardı; hayret içinde yapılmış olan işe bakakaldılar ama ne uzakta, ne yakında hiçbir canlı görünmüyordu. Derken hemen hum-ham, hum-ham seslerini duydular; Ağaçsakal, yanında Tezmertek ile birlikte koca adımlarla onları karşılamaya geliyordu.

"Orthanc'ın Ağaçavlu'suna sefalar getirdiniz!" dedi. "Gelişiniz hakkında malumatım var idi lâkin vadide de işim vardı; hâlâ yapacak çok iş var. Lâkin işittiğim kadarıyla sizler de güneyde ve doğuda pek boş durmamışsınız; bütün işittiklerim pek güzel şeyler, pek güzel." Sonra Ağaçsakal, hepsi hakkında tam bilgisi olduğu anlaşılan tüm maceralarını övdü ve son olarak da durup Gandalf a baktı.

"Eh haydi!" dedi. "En kudretli olduğunu ispat ettin ve bütün emeklerin de iyiye çıktı. Nereye gidiyorsun acaba? Ve ne için buraya vasil oldun?"

"Sizin işleriniz nasıl gidiyor diye görmek için dostum," dedi Gandalf, "ve bütün başarılı işlerde bize verdiğiniz yardım için size teşekkür etmek için."

"Hum, evet bu ziyadesiyle hoş," dedi Ağaçsakal; "çünkü mutlaka entler kendi üzerlerine düşen vazifeyi ifa ettiler. Ve sadece orada ikâmet eden, hum, o lanet olası ağaçkatiliyle değil. Çünkü o, burarum, o kemgözlü - karaelli - eğribacaklı - taşkalpli - pençeparmaklı - piskannlı - kanasusamışların, morimaitesincahonda, hum - madem sizler aceleci kişilersiniz onların isimlerinin tamamını telaffuz etmek sizler için yıllarca süren bir eziyet gibi olacağından kısa kesip o muzır orklar diyeyim- onların hücumu yaşandı; Nehir'i de aşp geldiler ve Laurelindö-renan ormanını kuşattılar; ama burada bulunan Ulu'lara şükürler olsun ki içine giremediler." Lörten Hanımı ile Hükümdarı'na eğilerek selam verdi.

"Ve aynı kötü mahluklar bize Dünya üzerinde tesadüf ettikleri için hayretler içinde kaldılar çünkü bizi daha önce hiç işitmemişler; gerçi aynı şey daha iyi olan ahali için de söylenebilir. Ve pek çoğu da haür-layamayacak bizi, çünkü elimizden canlı kurtulan pek olmadı, kurtulanların çoğunu da Nehir aldı. Lâkin bu sizler için iyi oldu çünkü eğer bize tesadüf etmemiş olsa idiler, o zaman çayırık yerlerin kralı fazla ilerleyemeyecekti veyahut geri dönebileceği bir yuvası olmayacaktı."

"Bunu gayet iyi biliyoruz," dedi Aragorn, "ve bu ne Minas Tirith' te, ne Edoras'ta hiç unutulmayacak."

"Hiç benim için dahi çok uzun bir süre," dedi Ağaçsakal. "Sizin krallığınız boyunca demek istediniz herhalde; fakat bunun da endere uzun gelmesi için hakikaten uzun sürmesi lazım gelir."

"Yeni Çağ başlıyor," dedi Gandalf, "ve bu yeni çağda, insanların krallıkları seninkini bile geçebilir dostum Fangorn. Fakat şimdi anlat bana: Sana verdiğim iş ne oldu? Saruman nasıl? Daha Orthanc'tan bık-

288 KRALIN DÖNÜŞÜ

madı mı? Çünkü herhalde penceresinden baktığında sizin yaptıklarınızı pek takdir etmiyor olsa gerek." Ağaçsakal Gandalf a uzun uzun baktı; kurnazca bir bakış, diye düşündü Merry. "Hı!" dedi. "Lafı buraya getireceğini biliyordum. Ort-hanc'tan bıkmak mı? Nihayet bıktı; lâkin kuleden, benim sesimden bıktığı kadar bıkmamıştır. Hum\ Ona biraz, uzun uzun masallar anlattım, daha doğrusu sizin lisanınızda uzun sayılacak masallar anlattım." "Madem öyle, neden dinlemek için burada kaldı? Orthanc'a girdiniz mi?" diye sordu Gandalf.

"Hum, yo, Orthanc'a girmedik!" dedi Ağaçsakal. "Lâkin o penceresine gelerek dinledi zira başka bir vesileyle havadis alamıyordu; havadisler ona hiç hoş gelmediği halde hırsla öğrenmek istiyordu onları; ben de hepsini duymasını sağladım. Lâkin havadislere, onun üzerinde kafa yormasının faydalı olacağını düşündüğüm birçok şey de ilave ettim. Sonunda bıkkınlık geldi. Her zaman çok aceleciydi zaten. Bu da onun yıkımı oldu."

"Görüyorum ki sevgili Fangorn," dedi Gandalf, "büyük bir dikkatle oturuyordu, idi, geldi, diyorsun. Şimdiki zamana ne oldu? Öldü mü yoksa?"

"Yo hayır, ölmedi, en azından benim bildiğim kadarıyla," dedi Ağaçsakal. "Lâkin gitti. Evet, yedi gün önce gitti. Onu bıraktım. Sürünerek dışarı çıktığında ondan pek eser kalmamıştı; o solucan mahlukuna gelince, o da soluk bir gölge gibiydi. Şimdi bana onu alıkoymak için sana söz vermiş olduğumu söyleme Gandalf; bunu biliyorum. Lâkin o zamandan bu zamana her şey değişti. Ve onu tehlike geçinceye kadar alıkoydum, onun bir zarar verme tehlikesi geçinceye kadar. Sen benim, canlı şeylerin kafese konmasından her şeyden çok nefret ettiğimi bilirsin; çok büyük bir ihtiyaç olmadıktan sonra bu tür mahlukları bile kafes arkasında tutmam. Zehirli dişi olmadıktan sonra yılan istediği yere gidebilir."

"Haklı olabilirsin," dedi Gandalf; "ama bu yılanın hâlâ bir dişi sağlam kaldı galiba. Sesinin zehiri vardı ve sanırım seni, seni bile etkiledi Ağaçsakal, kalbinin yumuşak noktasını bularak. Eh, gitmiş, söyleyecek başka

bir şey de yok. Fakat Orthanc Kulesi artık ait olduğu yere, Kral'a geri verilecek. Onun buraya ihtiyacı olmasa bile."

"ihtiyaç olup olmadığı daha sonra anlaşılacaktır," dedi Aragorn. "Fakat ben tüm bu vadiyi entlere veriyorum, dilediklerini yapmaları için, Orthanc'a gözcülük ettikleri ve benim iznim olmadan kimseyi

289

NİCE AYRILIKLAR

sokmadıkları sürece."

"Kule kilitli," dedi Ağaçsakal. "Saruman'a kuleyi kilitlettim ve anahtarları aldım. Anahtarlar Tezmertek'te."

Tezmertek rüzgârda esneyen bir ağaç gibi eğilerek selam verdi ve çelik bir halkaya tutturulmuş iki kocaman, kara ve girintili çıkıntılı anahtarı Aragorn'a uzattı. "Şimdi sana bir kez daha teşekkür ediyorum," dedi Aragorn, "ve veda ediyorum. Ormanın yeniden huzur içinde büyüsün. Bu vadi dolduğunda dağların batısında, bir zamanlar yürümüş olduğun yerlerde de yeterince yer var."

Ağaçsakal'ın yüzü hüzünlendi. "Ormanlar büyüyebilir," dedi. "Ormanlar yayılabilir. Lâkin entler hariç. Hiç entçik yok."

"Yine de belki artık araştırmalarınızda daha fazla ümit olabilir," dedi Aragorn. "Uzun zamandır size kapalı olan doğu toprakları da önünüzde açılacak."

Fakat Ağaçsakal başını sallayarak şöyle dedi: "Orası gidilemeyecek kadar uzak. Üstelik bu günlerde orada ziyadesiyle fazla miktarda insan var. Lâkin nezaket kurallarını unutuyordum! Burada biraz oya-lalanıp, biraz istirahat etmek ister misiniz? Sonra belki aranızda Fangorn Ormanı'ndan geçip de evlerine giden yolu kısaltmaktan memnuniyet duyacak olanlar vardır?" Celeborn ile Galadriel'e baktı.

Fakat Legolas hariç herkes müsaade isteyip güneye veya baaya gitmek için ayrıldı. "Haydi Gimli," dedi Legolas. "Artık Fangorn'un müsaadesiyle Entormanı'nın derinliklerini ziyaret edip Orta Dünya'nın hiçbir yerinde olmayan ağaçları göreceğim. Sen de benimle gelip sözünü tut; ve böylece Kuyutorman ve gerisindeki kendi ülkelerimize doğru yolculuk yapmış olacağız." Gimli buna razı oldu, gerçi görünüşe göre çok da gönüllü sayılmazdı.

"Burada, en azından Yüzük Kardeşliği bir son buluyor," dedi Aragorn. "Yine de çok vakit geçmeden topraklanma, sözünü vermiş olduğunuz yardımla dönmenizi umut ediyorum."

"Geleceğiz, eğer hükümdarlarımız izin verirlerse," dedi Gimli. "Evet, hoşça kalın sevgili hobbitlerim! Artık emniyet içinde kendi evlerinize gitmelisiniz; ben de artık sizin içinde olduğunuz tehlikeleri düşünüp uykusuz kalmayacağım, ilk fırsatta haber yollan ve bazılarımız zaman zaman toplanabilir de; ama korkanm bir daha hepimiz asla bir araya gelemeyeceğiz."

NİCE AYRILIKLAR

291

KRALIN DÖNÜŞÜ

200

Soma Ağaçsakal teker teker hepsine veda etti ve Celboin ile Galadriel'in kadısında uç kere >avaş yavaş ve büyük bu hürmetle eğildi Bı ağaç veya bir kaya başında karşılaşmaya! çok olmuştu, A \alı mar \ammalwn nostarı1' dedi "Sadece en sonunda böyle karşılaşmamı/ne hu/unlu 7ııa dünya değişiyor Bunu suda topiakta hisse debılıyoi havadan kokusunu alabiliyorum Bir daha karşılaşabilete ğımız zannında değilim Ve C eleborn şöyle dedi Bilemiyorum En Yaşlı Fakat Cıaladııcl dedi ki Orta Dünya'da değil, en azından su altındaki topraklar yem den yükseltihnceye kadar O zaman Tasarınan'ın soğut çayırlarında bahar vakti karşılaşabiliriz Hoşça kal"

En son olarak Merry ile Pippin vedalaştı yaşlı entle, ent onlara bakarken daha da keyiflendi "Evet benim neşeli ahalim, dedi, 'gitme den önce benimle bir içki daha içer mısınız?'

Elbette içeriz, dediler, o da onları ağaçların gölgesinde, yan tarafta bir yere götürdü, burada büyük taşın bir sürahinin bulunduğunu fark ettiler Ağaçsakal uç kâse doldurdu ve içtiler, ve onun garip göz lerinin kâsesinin kenarından kendilerine baktığını gördüler 'Dikkat edin, dikkat edin'" dedi "Çünkü sızı son gördüğümünden bu yana bile büyümüşsünüz " Ve kahkahalar atarak kâselerini boşalttılar

'Evet, elveda1' dedi "Ayrıca topraklarınızda enthanımlarla ilgili herhangi bir havadis işitecek olursanız bana haber yollamayı unutmayınız " Sonra bütün topluluğa o koca ellerim salladı ve ağaçların arasına doğru uzaklaştı

Artık daha hızlı yolculuk ediyorlardı, Rohan Geçidi ne doğru yol tutmuşlardı, sonunda Aragorn, Pippin m Orthanc Taşı'na bakmış olduğu yere çok yakın bir yerde diğerlerinden izin istedi Hobbitler onun ayrılmasına

çok kederlenmişlerdi, çünkü Aragorn onları hiç bı rakmamıştı ve birçok tehlikeden geçerken hep rehberlik etmişti
"Keşke butun arkadaşlarımızı görebileceğimiz bir Taş imiz olsay di,' dedi Pippin, ve keşke onlarla uzaktan da konuşabilseydik'
'Artık kullanabileceğiniz tek bir Taş kaldı,' dedi Aragorn 'çünkü Minas Tınth taşının size göstereceklerim görmek istemezsiniz Fakat Orthanc Palantı'r'ını Kral alıkoyacak, ülkesinde neler olup bittiğini, hizmetkârlarının neler yaptığını görmek için Çünkü unutm ki Pereg-nn Took sen bir Gondor silahşorusun ve sem hizmetimden azat etmiş değilim Şimdi izne gidiyorsun ama her an çağırabilirim seni Sonra

unutmayın Shire'lı sevgili dostlar, benim ülkem Kuzey'de aynı zamanda, bir gün oraya da geleceğim "
Sonra Aragorn Celeborn ve Galadriel'den de izin istedi, Hanım ona şöyle dedi "Elftaşı, karanlıklardan geçerek ümidine vardın, artık istediğin her şeye sahipsin Günleri iyi kullan"
Fakat Celeborn şöyle dedi "Hoşça kal akrabam1 Senin kaderin benimkinden farklı olsun ve hazinen sonuna kadar seninle kalsın1"

Bunları söyleyerek ayrıldılar, artık güneşin kavuşma vakti gelmişti, bir sure sonra durup gen baktıklarında Batı Kralfnın, etrafında sı-lahşorlen, atının uzennde oturuyor olduğunu gördüler, devrilen Güneş üzerlerinde parlıyor ve koşum takımlarını altın gibi yakıyordu, Aragorn'un beyaz pelerini bir aleve dönüşmüştü Sonra Aragorn yeşil taşı alarak havaya kaldırdı ve elinden yeşil bir ateş fıskırdı
Kısa bir sure sonra eksilen grup, işen'ı izleyerek batıya döndü ve atlarını Geçit'ten sürerek gendeki boş topraklara geçti, sonra da kuzeye dönerek Dunland sınırlarından geçti Dunlular kaçarak gizlendiler çünkü aslında daha önce ülkelerine çok az elf gelmiş olduğu halde, ciflerden korkmuşlardı, fakat yolcular onlara pek kulak asmadı, çünkü hâlâ hatırı sayılır bir gruptular ve yeterince tedarikliyidiler, diledikleri gibi devam ettiler yollarına, istedikleri zaman çadırlarını kurarak.

Kral'dan ayrıldıktan sonraki altıncı gün, artık sağ taraflarında uzanan Dumanlı Dağlar'ın eteğindeki tepelerden yukarı doğru tırmanan bir ormanda ilerliyorlardı Yeniden güneş batarken açık topraklara geldiklerinde, bir asaya yaslanmış olan yaşlı bir adama yetiştiler, adam gri ve kırlı beyaz renkte paçavralara bürünmüştü ve ayaklarının dibinde serseri gibi yürüyüp zırlayan bir dilenci daha vardı

"Ee Saruman" dedi Gandalf "Nereye gidiyorsun9"
"Sana ne7" diye cevap verdi Saruman "Hâlâ benim nereye gidip geleceğimi sen mı tayın edeceksin, benim mahvolmam sana yetmedi mP"

' Soruların cevaplarını biliyorsun, dedi Gandalf "hayır ve hayır. Fakat her halükârda, benim çabalarım sona eriyor Yükü Kral üstlendi Eğer Orthanc'ta bekleyeydin onu görebilirdin, o da sana irfanını ve merhametim gostenrdi"

"İşte bir an önce ayrılmam için bir neden daha," dedi Saruman; "çünkü ondan hiçbir şey istemiyorum Gerçekten de ilk soruna bir cevap bekliyorsan söyleyeyim, bu diyardan dışan çıkmak için bir yol arıyorum "

NİCE AYRILIKLAR

293

KRALIN DÖNÜŞÜ

292

"O halde bir kez daha yanlış yol üzerindesin," dedi Gandalf, "üstelik ben senin yolculuğunda hiçbir umut da görmüyorum. Ama bizim yardımımızı hakir mi göreceksin? Çünkü sana yardım elimizi uzatıyoruz."

"Bana mı?" dedi Saruman. "Yo, lütfen bana gülümseyerek bakmayın! Ben sizin çatık kaşlarınızı tercih ederim. Ve oradaki o Hanım'a gelince, ona güvenmiyorum: O her zaman benden nefret etti ve senin adına tertipler kurdu. Benim sefilliğim ile alay etmek zevkini tatmak için sizi bı taraftan getirdiğine hiç şüphem yok. Sizin beni izleyeceğiniz konusunda uyarılmış olsaydım size bu zevki tattırmazdım."

"Saruman," dedi Galadriel, "bizim seni avlamaktan daha acil görünen görevlerimiz ve endişelerimiz var. Şansının yaver gitmiş olduğunu söylesen daha doğru olur; çünkü şimdi son bir şansın daha var."

"Eğer bu gerçekten son şans ise çok sevindim," dedi Saruman; "böylelikle bir kez daha reddetme zahmetine girmem gerekmeyecek. Bütün ümitlerim yıkıldı ama sizinkileri paylaşıcağım değilim. Tabii ümidiniz varise."

Bir an için gözlerinde bir ateş tutuştu. "Gidin!" dedi. "Ben bu hususlarda boşu boşuna uzun uzun çalışmalar yapmadım. Kendi sonunuzu kendiniz hazırladınız ve bunu biliyorsunuz. Benim evimi harap ettiğinizde kendinizinkini de yıkmış olduğunuzu bilmek beni biraz rahatlatacak. Şimdi sizi o kadar geniş bir denizden hangi gemi taşıyacak?" diye alay etti. "Gri bir gemi olacak, hayaletlerle dolu." Kahkaha attı ama sesi çatlak ve korkunçtu.

"Kalk ayağa seni aptal seni!" diye bağırdı yere oturmuş olan diğer dilenciye; asası ile vurdu ona. "Dön! Eğer bunlar bizim yönümüzde gidiyorlarsa o zaman başka bir yön tutacağız. Devam et yoksa sana akşam yemeğinde ekmek kabuğu vermem!"

Dilenci dönerek yanlarından geçti zırlayarak: "Zavallı Grima! Zavallı Grima! Hep dayak yiyor, hep lanetleniyor. Ne kadar nefret ediyorum ondan! Keşke onu bırakabilseydim!"

"O halde bırak!" dedi Gandalf.

Fakat Solucandil sulu gözlerinden dehşet içinde bir bakış fırlattı Gandalf a, sonra da hızla Saruman'ın arkasına geçti. O sefil çift gruplarının yanından geçiyorlardı ki hobbitlere vardılar, Saruman durarak onlara baktı; fakat hobbitler ona acıyarak baktılar.

"Demek ki siz de halimle alay etmeye geldiniz afacanlar ha?" dedi. "Bir dilencinin neyi eksikmiş, neyi değilmiş umurunuzda değildir,

değil mi? Çünkü sizin bütün istedikleriniz elinizde; yiyecek, güzel güzel giyecekler, pipolarınız için en iyi otlar. A, evet biliyorum! Pipo otlarınızı nereden bulduğunuzu biliyorum. Dilencinin birine bir pipo dolusu ot vermezsiniz değil mi?"

"Eğer bende olsaydı verirdim," dedi Frodo.

"Bende kalanı alabilirsin," dedi Merry, "eğer biraz beklersen." Aşağıya inerek torbasının içini araştırdı. Sonra Saruman'a deri bir kese uzattı, "içindekileri al," dedi. "istediğin gibi kullanabilirsin, îsen-gard'daki su baskınından çıkmıştı."

"Benim, benim, evet, ne pahalara satın alınmıştı!" diye bağırdı Saruman keseye yapışarak. "Bu yapılan geri ödeme bir belirti aslında; çünkü hiç kuşum yok çok daha fazlasını aldınız. Yine de dilenciler müteşekkir olmalı, bir hırsız kendisine ait şeylerden bir lokma verecek bile olsa. Eh, eve vardığınızda Güney Topraklan'ını beklediğinizden daha kötü bulunca bunun karşılığını görmüş olacaksınız. Ülkeniz pipo yaprağından uzun süre yoksun olsun!"

"Teşekkür ederim!" dedi Merry. "Madem ki öyle, o zaman hiç de senin olmayan ve uzun bir süredir benimle yolculuk yapan kesemi geri rica edeyim. Otları kendi paçavralarından birine sar."

"Hırsız hırsız hak edermiş," dedi Saruman ve arkasını Merry'ye dönerek Solucandil'i tekmeledi ve ormana doğru uzaklaştı.

"Eh, bu pek hoşuma gitti!" dedi Pippin. "Hırsız ha! Peki ya bizim pusuya düşürülmemiz, yaralanmamız, orkları bizi Rohan boyunca sürüklemesinin hesabı ne olacak?"

"Ah!" dedi Sam. "Bir de 'satın alınmıştı' diyor. Nasıl alınmış merak ediyorum. Sonra Güney Topraklan hakkında söylediklerini de beğenmedim. Geri dönmemizin zamanı geldi."

"Evet bence de," dedi Frodo. "Ama daha çabuk gidemeyiz, eğer Bilbo'yu görmek istiyorsak. Ben önce Yarmavadi'ye gideceğim, ne olursa olsun."

"Evet, bence de öyle yapmanız daha iyi olacak," dedi Gandalf. "Fakat Saruman'a ne yazık! Korkarım onun için başka bir şey yapılamaz. Tamamen kurumuş. Her neyse, ben Ağaçsakal'ın haklı olduğundan pek emin değilim: Hâlâ ufak tefek de olsa kötülükler yapabileceğine inanıyorum."

Ertesi gün, yeşil ve hoş bir ülke olduğu halde artık hiçbir insanın yaşamadığı kuzey Dunland'ın içlerine girdiler. Eylül ayı altından günler ve gümüşten gecelerle geldi; onlar da Kuşufılosu nehrine varınca-

294

KRALIN DÖNÜŞÜ

ya kadar rahat rahat at sürdüler ve nehrin aniden aşağıdaki topraklara dökülüverdiği şelalelerin doğusundaki eski geçit yerini buldular. Batıda, uzakta bir pus içinde nehrin aralarından dolanıp Grisel'e doğru yollandığı göller ve minik adalar uzanıyordu: Bu kamış ülkesini sayısız kuğu kendisine yuva yapmıştı.

Böylece Eregion'u geçtiler ve sonunda güzel bir şafak söktü, pırıldayan sisin üzerinden titreşerek; alçak tepe üzerindeki kamp yerlerinden bakan yolcular, uzakta, doğuda güneşin gökyüzünde yüzen bulutlar arasından çıkmış olan üç zirveyi yakaladığını gördüler: Caradhras, Celebdil ve Fanuidhol. Moria Kapıları'na yaklaşmışlardı.

Burada yedi gün daha oyalandılar çünkü gönülsüzce yapılacak başka bir ayrılık daha gelip çatmıştı. Kısa bir süre sonra Celeborn, Galadriel ve halkı doğuya dönecekler, Kızılboynuz Kapısı'ndan geçip Bulanıkdere Basamaklan'ndan inerek Gümüşdamarı'na ve kendi ülkelerine gideceklerdi. Bu batı yollarından gitmişlerdi çünkü Elrond ve Gandalf ile konuşacak çok şeyleri vardı ve burada hâlâ dostlarıyla sohbet ederek oyalanıyorlardı. Genellikle hobbitler çoktan uykuya daldıktan sonra onlar yıldızların altında birlikte oturup geçip gitmiş olan çağlan, dünyada yaptıkları hizmetleri, mutluluklarını anıyor veya gelecek günler hakkında fikir alışverişinde bulunuyorlardı. Eğer herhangi bir gezgin geçecek olsa çok az şey görür \c>a duy aidi, una sadece taş üzerine kazılmış gri suretler, artık insansız kalmış topraklarda kaybolup gitmiş, unutulmuş şeylerin

hatıralarını görmüş gibi gelirdi. Çünkü ne kıpırdıyorlar, ne de ağızlarıyla konuşuyorlar, zihinden zihne bakıyorlardı; sadece parlak gözleri kımlıyordu, düşünceleri bir ileri bir geri giderken içten içe tutuşuyordu. Fakat zamanla her şey söylendi ve yine bir süre için ayrıldılar, Üç Yüzük'ün geçip gideceği zamana kadar. Lörrien'in kayalar ve gölgeler arasında hızla solan gri pelerinli halkı dağlara doğru sürdü atını; Yar-mavadi'ye gidenler tepede oturarak sonunda toplanmakta olan pustan bir şimşek çakıncaya kadar seyrettiler onları; ondan sonra da başka bir şey göremediler. Frodo Galadriel'in veda işareti olarak yüzüğünü havaya kaldırdığını biliyordu.

Sam dönerek içini çekti: "Keşke ben de Lörrien'e geri dönseydim!"

Sonunda bir akşam yüksek avlakilere vardılar, yolculara her zaman olduğu gibi onlara da derin Yarmavadi'nin kıyısına aniden gelivermişler gibi geldi; uzakta, aşağılarında Elrond'un evinin parlayan lambalarını görebiliyorlardı. Aşağı indiler, köprüyü geçtiler ve kapılara

295

NİCE AYRILIKLAR

vardılar; Elrond'un eve dönmesi şerefine bütün ev ışıkla ve neşeli şarkılarla dolmuştu.

Her şeyden önce, daha bir şeyler yemeden, yıkanmadan, hatta pelerinlerini bile üzerlerinden atmadan, hobbitler Bilbo'yu aramaya başladı. Onu bir başına kendi minik odasında buldular. Oda kâğıtlarla, kalemlerle, kursunkalemlerle darmadağın; fakat Bilbo küçük parlak bir ateşin önünde oturuyordu. Çok yaşlı ama huzur dolu ve uyuklu görünüyordu.

Onlar içeri girerken gözlerini açarak baktı. "Bakın hele, bakın hele!" dedi. "Demek geri döndünüz? Yarın da benim yağşünüim. Sizi gidi akıllı şeyler sizi! Biliyor musunuz yüz yirmi dokuz yaşında olacağım? Eğer nasip olur da bir yıl daha yaşayabilirsem Yaşlı Took'a yetişeceğim. Onu geçmek isterdim; ama göreceğiz bakalım." Bilbo'nun doğumgünü kutlamalarından sonra dört hobbit birkaç gün daha Yarmavadi'de kaldı; yemek vakitleri hariç zamanının çoğunu odasında geçiren eski dostlarıyla bol bol oturdular. Âdeti olduğu üzere hâlâ çok dakikti ve zamanında uyanmayıp yemek vakitlerini kaçırdığı çok enderdi. Ateş başında oturarak yolculuktan ve maceraları hakkında hatırladıkları herkes sırasıyla anlattı. Bilbo ilk başlarda not alıyormuş numarası yapıyordu; fakat sık sık uyuyup kaldı; uyandığı zaman da şöyle diyordu: "Ne mükemmel! Ne şahane! Ama nerede kalmıştık?" O zaman onlar da öyküye Bilbo'nun uyuklamaya başladığı noktadan devam ediyorlardı.

Onu gerçekten harekete geçiren ve dikkatini çeken bölüm Ara-gorn'un taç giymesi ve düğün merasimi olmuştu sanki. "Ben de düğüne davetliydim tabii ki," dedi. "Üstelik bu düğün için de uzun zamandır bekliyordum. Fakat her nedense, iş oraya vanca, burada yapacak çok işim olduğunu fark ettim; sonra toplanmak da çok büyük dert."

Neredeyse iki hafta geçmişti ki Frodo penceresinden bakınca gece don yapmış olduğunu gördü; örümcek ağları da ak renkli balık ağlarına benziyordu. O zaman aniden gitme ve Bilbo'ya veda etme zamanının geldiğini anladı. Hava insanların hatırladıkları en güzel yazlardan birinden sonra hâlâ sakın ve hoştu; fakat ekim gelmişti ve yakında hava bozacak, yeniden yağmur yağmaya, rüzgâr esmeye başlayacaktı. Üstelik daha gidecekleri uzun bir yollan vardı. Yine de onu asıl harekete geçiren hava olmamıştı aslında. Shire'a geri dönme zamanının

296

KRALIN DÖNÜŞÜ

geldiğini hissediyordu. Sam de bu fikri paylaşıyordu. Daha bir gece önce şöyle demişti:

"Evet Bay Frodo, uzaklara gittik, çok şeyler gördük, yine de buradan daha iyi bir yere rastladığımızı söyleyemem. Burada her şeyden bir parça var, bilmem anlatabildim mi: Shire'dan, Altın Orman'dan, Gondor'dan, kralların saraylarından, hanlardan, çayırardan ve dağlardan her şey burada karışmış. Yine de, her nasılsa, zaman geçirmeden gitmemiz gerektiğini hissediyorum. Babalık için endişeleniyorum, doğrusunu söylemek gerekirse."

"Evet, her şeyden bir parça var Sam, Deniz hariç," diye cevap verdi Frodo; şimdi de kendi kendine tekrarlıyordu: "Deniz hariç "

O gün Frodo, Elrond ile konuştu ve ertesi sabah ayrılımları kararlaştırıldı. Gandalf in da şöyle demesi onları çok memnun etti: "Galiba ben de geleceğim. En azından Bree'ye kadar. Kaymakpürüzü'nü görmek istiyorum."

Akşam, veda etmek için Bilbo'nun yanına gittiler. "Eh, gitmeniz gerekiyorsa, gitmeniz gerekiyordur," dedi. "Üzgünüm. Sizi özleyeceğim. Sizin buralarda olduğunuzu bilmek çok hoştu. Ama çok uykucu olmaya başladım." Sonra Frodo'ya mithril zırhı ile Sting'i verdi, zaten vermiş olduğunu unutarak; değişik zamanlarda

kendi incecik el yazısı ile yazmış olduğu ve al renkli sırtlarını Elfçe'den Çeviriler, B.B. diye etiketlemiş olduğu üç irfan kitabını da verdi.

Sam'e küçük bir kese altın verdi. "Hemen hemen Smaug haşatının son damlası," dedi. "Eğer evlenmeyi düşünüyorsan işine yarayabilir Sam." Sam kızardı.

"Sizlere verebileceğim pek bir şey yok gençler," dedi Merry ile Pippin'e, "nasihatten başka." Ve bu konuda onlara hatırı sayılır bir örnek verdikten sonra son maddeyi de Shire usulü ekledi: "Başlarınızı şapkalarınıza sığmayacak kadar büyütmeyin! Fakat bir an önce büyümeyi kesmezseniz şapka ve giysilerinizin çok pahalıya çıkacağını göreceksiniz."

"Ama madem sen yaşlı Took'u geçmek istiyorsun," dedi Pippin, "biz neden Boğakükreten'i geçmeye çalışmayalım anlayamıyorum."

Bilbo güldü ve cebinden inciden ağızlıktan olan, ince işlenmiş gümüşlerle tutturulmuş iki güzel pipo çıkarttı.

"Bunları kullandığınızda beni hatırlayın!" dedi. "Elfler bunu benim için yapmışlardı ama ben artık ot içmiyorum." Sonra aniden başı düşerek kısa bir süre uyukladı, sonra yeniden uyandığında şöyle dedi: "Şimdi, nerede kalmıştık? A,

297

NİCE AYRILIKLAR

evet, armağan veriyorduk. Dedim de aklıma ne geldi' Alıp götürdüğün yüzüğe ne oldu Frodo?"

"Kaybettim onu Bilbo'cuğum," dedi Frodo "Ondan kurtuldum, biliyorsun ya."

"Ne fena!" dedi Bilbo. "Bir daha görmek isterdim onu. Ama yo, ne aptalım! Zaten bu yüzden gitmiştin öyle değil mi: Ondan kurtulmak için? Fakat kafamı çok karıştırıyor, bir sürü başka olay da ona karışmış gibi: Aragorn'un işleri, Ak Divan, Gondor, Süvariler, Güneyliler ve fuller -gerçekten de ful gördün mü Sam?- sonra mağaralar, kuleler, altın ağaçlar ve daha neler neler.

"Belli ki ben yolculuğumdan biraz fazla düz bir yoldan geri dönmüşüm. Gandalf bana etrafı biraz gösterebilirdi. Ama o zaman ben geri dönmeden açık arttırma bitmiş ve başıma daha da fazla sorun açılmış olurdu. Her neyse, artık çok geç zaten; sonra burada oturup olan biteni dinlemenin daha rahat olduğunu düşünüyorum. Ocak başı burada çok rahat, yemekler çok güzel ve ne zaman arasanız etrafta elf buluyorsunuz. Daha ne istenir ki?"

Yol hiç bitmez, uzar gider

Başladığı kapıdan Az gittik, uz gittik, vardık uzağa

Ama artık başkası devam etsin yola! Başlasın yepyeni bir yolculuk

Ama ben yorgun bacaklarımla Döneceğim ışıklı hana

Dinlenip akşam uykumu almaya.

Ve Bilbo son sözleri mırıldanırken başı önüne düştü ve derin derin uyumaya başladı.

Akşam, odada koyulaştı, ocak ateşi daha canlı yanmaya başladı; Bilbo'yu uyurken seyrettiklerinde yüzünde bir tebessüm olduğunu gördüler. Bir süre sessizlik içinde oturdular; sonra odada çevresine ve duvarda oynayan gölgelere bakan Sam yavaşça dedi ki:

"Biz yokken fazla bir şeyler yazmış olduğunu zannetmiyorum Bay Frodo. Artık bizim hikâyemizi yazamaz."

Bu söz üzerine Bilbo gözlerini açtı, sanki duymuş gibi. Sonra doğruldu. "Görüyorsunuz ya çok uykucu oldum," dedi. "Yazacak zaman

KRALIN DÖNÜŞÜ

298

bulunca sadece şiir yazmaktan hoşlanıyorum. Sevgili Frodo'cuğum, acaba diyordum gitmeden önce biraz ortalığı toplamak ister miydin? Bütün notlarımı ve kâğıtlarımı topla, günlüğümü de, hepsini yanına al eğer istersen. Görüyorsun ya bir seçim yapıp, yazacaklarımı ayarlayacak pek vaktim olmadı. Sam de sana yardım etsin; işleri yoluna sokunca geri gel, ben bir kontrol edeyim. Çok tenkitçi olmam."

"Tabii yaparım bunu!" dedi Frodo. "Kısa süre sonra da gen gelirim mutlaka: Artık tehlike yok. Şimdi gerçek bir kral var; kısa süre sonra yollan da güzelce düzenleyecektir."

"Çok teşekkür ederim dostum!" dedi Bilbo. "Bu üstümden büyük bir yük kaldırdı." Ve bu sözle birlikte yeniden derin bir uykuya daldı

Ertesi gün Gandalf ile hobbitler dışarsı soğuk olduğundan odasına gidip Bilbo'ya hoşça kal dediler; sonra da Elrond ile ev halkına veda ettiler.

Frodo eşikte dururken Elrond ona iyi yolculuklar diledi ve onu kutsayarak şöyle dedi:

"Frodo, belki de geri dönmek zorunda kalmayabilirsin, eğer çok çabuk geri dönmezsen. Yılın tam yaprakların düşmeden önce altın olduğu bu zamanı, Shire'daki ormanlarda Bilbo'yu ara. Ben de onunla olacağım." Bu sözleri başka kimse duymadı ve Frodo da kendine sakladı.

BÖLÜM VII MEMLEKET YOLU

Sonunda hobbitlerin yüzü memleketlerine dönmüştü. Artık yeniden Shire'ı görmek için sabırsızlanıyorlardı; fakat ilk başlarda yavaş gittiler çünkü Frodo'nun içinde bir huzursuzluk vardı. Bruinen Geçitle-ri'ne geldiklerinde duraksadı, derenin içine girmeye gönülsüz gibiydi; ve bir süre için gözlerinin onları ve etrafındaki şeyleri görmediğini fark ettiler. Bütün o gün boyunca sessiz kaldı. Ekim'in altısıydı.

"İstirabın mı var Frodo?" dedi Gandalf sessizce Frodo'nun yanında at sürerken.

"Evet, var," dedi Frodo. "Omuzum. Yara ağrıyor ve karanlığın hatırası üzerime çok ağır bindi. Bugün tam bir yıl oluyor."

"Heyhat! Her zaman, tam manasıyla iyileştirilemeyen yaralar olmuştur," dedi Gandalf.

"Korkarım benimki öyle olacak," dedi Frodo. "Aslında geriye dönüş diye bir şey yok. Shire'a varsam bile hiçbir şey eskisi gibi olmayacak; çünkü ben aynı olmayacağım. Bir bıçak, zehirli bir iğne, bir diş ve uzun bir yüklerle yaralandım ben. Huzuru nerede bulacağım?"

Gandalf cevap vermedi.

Ertesi günün sonunda ıstırap ve huzursuzluk geçti; Frodo yeniden neşelendi, bir gün öncesinin siyahlığını hiç hatırlamıyormuşçasına neşeliydi. Bu olaydan sonra yolculukları güzel devam etti; günler çabuk geçiyordu; çünkü hayvanlarını rahat rahat sürüyorlar ve güz güneşiyle sararan ve kızaran yapraklarıyla, o güzel ormanlık alanlarda oyalanıyorlardı. Sonunda Fırtınatepesi'ne vardılar; akşam yaklaşmaya başlamıştı ve tepenin gölgesi yol üzerine kopkoyu düşüyordu. O zaman Frodo onlara acele etmeleri için yalvardı; ne olursa olsun tepeye doğru bakmıyordu; gölgesinin içinden başı önüne eğik, pelerinine sıkı sıkı sarınmış bir halde geçti. O gece hava değişti; Batı'dan yağ-

300 KRALIN DÖNÜŞÜ

mur yüklü bir rüzgâr esti; rüzgâr gürültüyle ve serin serin esti; sarı yapraklar havada kuşlar gibi döndüler. Tokay Ormanı'na vardıklarında dalların hemen hemen çıplaklaşmış olduğunu gördüler, kaim bir yağmur perdesi Bree Tepesi'ni gözlerden saklıyordu.

Yani böylece ekim ayının sonlarına doğru, fırtınalı ve ıslak bir akşamın sonuna yaklaşırken beş yolcu yukarı tırmanan yolu çıkarak Bree'nin Güney Kapısı'na vardılar. Kapı sıkı sıkı kapanmış, kilitlenmmişti; yağmur yüzlerine gözlerine geliyor, kararan gökyüzünde bulutlar aceleyle geçiyordu; içleri biraz sıkıldı çünkü daha iyi bir karşılama bekliyorlardı.

Birçok kez bağırdıktan sonra sonunda Kapıcı dışarı çıkınca, elinde koca bir sopa tuttuğunu gördüler. Kapıcı onlara korku ve kuşkuyla baktı; fakat Gandalf ı ve yol arkadaşlarının da hobbitler olduğunu görünce, garip kılık kıyafetlerine rağmen, yüzü aydınlandı ve onları buyur etti.

"Girin içeri!" dedi kapının kilidini açarak. "Burada, bu soğuk, ıslak ve acımasız havada havadis duymak için bekleyecek değiliz. Yaşlı Arpa sizi Midillide, içtenlikle karşılayacaktır; orada lazım gelen her şeyi de duyarsınız."

"Ve orada bizim anlatacaklarımızı, hatta fazlasını da duymak mümkün," diye güldü Gandalf. "Harry nasıl?" Kapıcı kaşlarını çatı. "Gitti," dedi, "Fakat Atpadam'a sorsan daha iyi. İyi akşamlar!"

"Sana da iyi akşamlar!" diyerek içeri geçtiler; sonra yol kenarında çitin yanına uzun ve alçak bir baraka inşa edilmiş olduğunu gördüler; içerden birkaç adam çıkmış, parmaklıkların üzerinden onlara bakıyordu. Bili Eyrelti'nin evine vardıklarında buradaki çitin parçalanmış ve darmadağın olduğunu, pencerelerinde kalasların çakılmış olduğunu gördüler.

"Onu o elmayla öldürmüş musundur acaba Sam?" dedi Pippin.

"Ben senin kadar ümitli değilim Bay Pippin," dedi Sam. "Ama o zavallı midilliyeye ne oldu merak ediyorum. Hep aklımdaydı; etrafta kurtlar uluyordu falan, yazık."

Sonunda Sıçrayan Midilliyeye vardılar; burası en azından dıştan bakınca değişmiş görünmüyordu; alt pencerelerde, kırmızı perdelerin ardından ışıklar sızıyordu. Zili çaldılar, Nob kapıya gelerek kapıyı azıcık araladı ve aralıktan dışarı baktı; lambanın altında duranları gö-

"Sahiden mi? Ben onlara sorarım," diye geldi Kaymakpürüzü'nün sesi ve içeriden fırlarcasına geldi; elinde de bir sopa vardı. Fakat onların kim olduğunu görünce hemen durdu, yüzünün aşıklığı yerini bir hayrete ve memnuniyete bıraktı.

"Nob, seni su katılmamış ahmak seni!" diye bağırdı. "Eski dostlarımızı adıyla haber veremez miydin? Böyle zamanlarda beni öyle korkutup durma. Âlâ, âlâ! iyi de nereden çıktınız siz? Bir daha içinizden birini göreceğimi hiç tahmin etmiyordum, gerçekten öyle: Etrafınızda o Kara Adamlar, yanınıza Yolgezer'le Yabanellere gittiydiniz. Ama sizi gördüğüme çok sevindim, en az Gandalf ı gördüğüme sevindiğim kadar. Girin içeri! Girin! Eski odalarınızda mı kalacaksınız? Odalar boş. Aslında bu günlerde odaların çoğu boş olduğunu sizden saklamama gerek yok, zaten siz de göreceksiniz. Bakalım akşam yemeği için en kısa zamanda neler yapabilirim; fakat şu anda elimde pek bir şey yok. Hey Nob, kağı arabası seni! Bob'a haber ver! Ama bak yine unuttum, Bob gitti: artık hava kararınca ailesinin yanına gidiyor. Neyse konukların midillilerini ahırlara götür Nob! Herhalde sen kendi atını ahıra kendin götürmek istersin Gandalf. Nefis bir hayvan, onu ilk gördüğümde de söylemişim ya. Evet, girin hadi! Rahatınıza bakın!"

Bay Kaymakpürüzü en azından konuşma alışkanlıklarını değiştirmemişti ve hâlâ eski nefes nefese telaşı içindeydi. Gerçi etrafta pek kimse de yoktu, her yan sakindi; büyük salondan ancak iki üç kişinin alçak sesli mırıltısı duyuluyordu. Yakıp taşıdığı iki mumun ışığında daha yakından bakınca, hancının yüzünün oldukça kırışmış ve endişeyle yıpranmış olduğu çıktı ortaya.

Onları koridordan geçirerek bir yıldan uzun bir süre önce o garip gecede oturdukları salona götürdü; onlar da biraz endişe içinde izlediler onu, çünkü belli ki Kaymakpürüzü bazı sorunları örtbas etmek için soğukkanlı davranmaya çalışıyordu. Hiçbir şey eskisi gibi değildi. Yine de hiçbir şey söylemeden beklediler.

Tahmin ettikleri gibi, akşam yemeğinden sonra Bay Kaymakpürüzü salona gelerek yemeği beğenip beğenmediklerini sordu. Gerçekten beğenmişlerdi: En azından Sıçrayan Midilli'nin birasında ve yiyeceklerinde bir değişiklik yoktu. "Şimdi, sizi bu gece büyük salona davet edecek kadar cesur değilim," dedi Kaymakpürüzü. "Yorgunsunuzdur,

302 KRALIN DÖNÜŞÜ

zaten bu akşam orada pek kimse de yok. Ama yatmadan önce bir yarım saatinizi bana ayırabilirseniz sizinle konuşmayı gerçekten çok arzu ederim, eskisi gibi."

"Biz de bunu yapmak istiyorduk zaten," dedi Gandalf. "Yorgun değiliz. Kendimizi pek yormadan yol aldık. İslanmış, üşümüş ve acıkmıştık ama sen onlara derman oldun zaten. Haydi, gel otur! Bir de pipo otun varsa sana duacı oluruz."

"Şey, başka bir şey istemiş olsaydınız daha memnun olurdu," dedi Kaymakpürüzü. "Ottan elimizde pek kalmadı; öyle olunca kendi yetiştirdiklerimizle idare etmeye başladık ama o da yeterli değil. Bu günlerde Shire'dan hiç gelmiyor. Ama elimden geleni yaparım." I

Geri geldiğinde onlara bir iki gün yetecek kadar kesilmemiş bir tutam yaprak getirdi. "Güneydingil," dedi, "elimizdeki en iyi yaprak; ama hep dediğim gibi Güney Topraklar'ınkiyle kabili kıyas değil, gerçi bilirsiniz her konuda Bree'yi tercih ederim ama."

Onu odun ateşinin yakınındaki büyük bir koltuğa oturtular, Gandalf ocak başının diğer tarafına, hobbitler de aralarındaki taburelere oturdu; ve yanın saat boyunca birçok kez konuşarak Bay Kaymakpürüzü'nün duymak veya vermek istediği haberlerin alışverişinde bulundular. Anlattıkları şeylerin çoğu evsahiplerini ya hayran bırakıyor, ya da dehşete düşürüyordu ve tahayyül dahi edemeyeceği şeylerdi; Bay Kaymakpürüzü'nün kendi kulaklarına inanmadığının bir göstergesi olarak söylediği "haydi canım!"lardan başka pek bir eleştiri alamadılar ağzından. "Haydi canım Bay Baggins, yoksa Bay Tepedibi mi desem? Öyle kafam karıştı ki. Haydi canım Efendi Gandalf! Yok canım! Kim bu zamanlarda böyle şeylerin olacağını düşünürdü!"

Fakat kendi öyküsüne gelince epey konuştu. Olanlar hiç iyi değildi, diyordu, tş ise öyle böyle değil, bal gibi kötüydü. "Artık kimse Dışardan Bree'ye gelmiyor," dedi. "Buralı halk da genellikle evinde kalıyor ve kapılarını sürgülüyor. Her şey, sizin de hatırlayacağınız gibi geçen sene Yeşil Yol'dan gelmeye başlayan o yeni gelenlerden, o serserilerden kaynaklanıyor; üstelik sonradan daha çok gelen oldu. Kimisi, beladan kaçan fukara kişilerdi; ama çoğu hırsızlık ve yaramazlıkla dolu adamlardı. Sonra tam burada, Bree'de bir sürü huzursuzluk oldu. Ne diyorsunuz, hakiki bir çarpışma yaşandı, ölenler oldu, öldürülenler! inanır mısınız bilmem."

"tnanınm," dedi Gandalf. "Kaç kişi?"

"İki, üç tane," dedi Kaymakpürüzü, hem büyük, hem de küçük

halkı kastederek. "Zavallı Hasır Fundayakparmağı ve Kürektik Elma-böce vardı, sonra Tepe'den Tom Sivridiken; sonra yukan mahalden Willie Bank ve Staddle'daki Tepedipleri'nden biri: Hepsi iyi kişilerdi, yoklukları hissediliyor. Batı kapısında duran Harry Keçiyaprağı ile o Bili Eyrelti yabancılarından yana çıktılar ve onlarla birlikte gittiler; bana soracak olursanız onları içeri alanlar da onlardı. Yani, dövüşün olduğu gece demek istiyorum. Bu da, onlara kapıyı gösterip dışarı attıktan sonra oldu: Yıl bitmeden önce yani; kavga da Yeni Yıl'ın başlarında olmuştu, o yoğun kar yağışından sonra.

"Artık haydut oldular ve dışarıda yaşıyorlar, Baştokay'ın ardındaki ormanlarda, kuzeyde, uzakta ıssız topraklarda gizleniyorlar. O eski zamanlara ait kötü hikâyelere benziyor biraz, bence. Yollar artık güvenli değil, kimse uzaklaşmıyor, millet erkenden kapılarını kilitliyor. Geceleri bütün çalıcı boyunca nöbetçiler ve kapılara da bir sürü adam koymamız lazım."

"Eh bizi kimse rahatsız etmedi," dedi Pippin, "biz hem yavaş yavaş geldik, hem de hiç dikkat etmedik. Bütün belayı arkamızda bıraktığımızı zannediyorduk."

"Ah bırakmadınız Efendi, durum çok daha acı," dedi Kaymakpürüzü. "Ama size bulaşmamış olmalarına şaşırmamak lazım. Onlar, kılıçları, miğferleri, kalkanları falan olan silahlı kimselere saldırmıyor. Bu, onların bir kere daha düşünmesine neden olur. İşin doğrusu ben bile sizi gördüğümde biraz çekindim."

O zaman hobbitler insanların onlara hayretle bakmalarının nedeninin sadece dönmüş olmalarına şaşırmaları değil, daha çok üzerlerindeki kılık olduğunu fark ettiler birdenbire. Onlar savaşa, iyi tertip edilmiş ordularla birlikte at sürmeye o kadar alışmışlardı ki, tuniklerinin altından çıkan parlak zırhları, Gondor ve Yurt miğferlerinin, kal-kanlırdaki zarif nişanların kendi memleketlerinde çok yabancı duracağı akıllarından çıkmıştı. Sonra Gandalf da artık büyük gri atına biniyor, mavi ve gümüşlü bir pelerinin altında beyazlar giyiyor ve yanında da uzun kılıcı Glamdring'i taşıyordu.

Gandalf güldü, "İyi iyi," dedi, "eğer sadece beşimizden korkuyor-larsa, yolculuklarımız sırasında daha kötü düşmanlarla karşılaştık demektir. Ama en azından biz burada olduğumuz sürece gece sizi rahat bırakırlar."

"Bu ne kadar sürecek?" dedi Kaymakpürüzü. "Sizi biraz buralarda görmekten memnun olacağımızı saklamam. Görüyorsunuz ya öylesi

KRALIN DÖNÜŞÜ

-,04

belalara alıştık artık sonra Kolcular da gitmiş, milletin bana söylediğine göre Sanırım şimdiye kadar onların bize yaptığı iyiliği tam ola rak anlayamamışız Çünkü etrafta hırsızlardan da kötülerini vardı Ge çen kış kurtları çitlerin dışında uluyup durdular Sonra ormanda kara suretler düşününce insanın kanını donduran korkunç şeyler vardı Anlayacağınız son derece rahatsız bir yıldır

Sanırım öyle imiş dedi Gandalf Bu günlerde hemen hemen bütün ülkeler huzursuz oldu çok huzursuz Fakat neşelen Arpadam1 Büyük belaların kıyısında dınız, daha fazla batmamış olmanıza se vındım Fakat daha iyi günler geliyor Belki de hatırladığınızdan! da iyi Kolcular gen dondu Onlarla birlikte geldik Ve artık yine bir/kral var Arpadam Kısa bir süre sonra bu tarafları da düşünmeye başlaya çak

O zaman Yeşil Yol yeniden açılacak ve haberciler kuzeye gele tek gelişler gidişler olacak ve kötü şeyler ıssız topraklardan surule çek Aslında ıssız topraklar zamanla ıssız olmaktan çıkacak ve bir za manlar vahşi yaşamın hüküm sürdüğü yerde insanlar ve tarlalar ola çak

Bay Kaymakpuruzu başını salladı Yollarda birkaç doğru dürüst saygın kışı olacaksa hiç fena olmaz,' dedi Ama artık seraseriler ya da canavar ruhlu insanlar istemiyoruz Sonra ne Bree de ne de Bree çevresinde yabancı istiyoruz Kendi halimizde olmak istiyoruz Bir sürü yabancıların oraya kamp kurmasını, buraya yerleşmesini kırılıkları ha rap etmesini istemem

Kendi halinize bırakılacaksınız Arpadam dedi Gandalf isen ile Grisel arasında veya Brendibadesi'nin kıyısı boyunca atla Bree den günlerce mesafe uzakta, yeni ülkeler için yeterince yer var Sonra eskiden kuzeyde buradan yüz milden daha uzakta Yeşil Yol'un diğer ucunda yaşayan çok kışı vardı Kuzey Yaylalarda veya Evendim Go lu kıyısında

Ta orda, Oluadamlar Hendeği'nde mır9 dedi Kaymakpuruzu, daha da kuşku duyarak Orası için hayaletli topraklar, derler Haydutlardan başka lemse gitmez oraya "

Kolcular gidiyor, dedi Gandalf ' Oluadamlar Hendeği diyor sun Evet, uzun zamandır öyle deniyor oralara, ama onun esas ismi Arpadam, Fornost Erain, yani Kralların Kuzeykabrıdır Ve Kral bir gün oraya gelecek o zaman kibar halkın oraya yolculuk ettiğini göreceksiniz '

"Eh bu daha ümit verici geliyor kulağa itiraf etmeliyim," dedi Kaymakpuruzu "Bu işler için de hayırlı olur kuşkusuz Bree'yi rahat bıraksın da "

' Birakacak,' dedi Gandalf Burayı iyi tanıyor ve çok seviyor " "Haydi canım"7" dedi Kaymakpuruzu aklı karışarak "Ntnden öyle olsun ki anlamadım, o yüzlerce mil ötedeki koskoca kalesinde tahtına kurulmuş olsun da Sonra altın kupalardan şarap içiyorsa hiç şaşımam Midilli'yi ne yapsın, ya da bir maşrapa birayı9 Benim biram gi-zel değil diye demiyorum Gandalf Geçen güz sen gelin de biraya uğurlu sözler söylediğinden ben inanılmayacak kadar güzel O da bu kadar sorun içinde insanı biraz rahatlatan bir şeydi bunu da söyleyeyim " "Ya1" dedi Sam "Ama o senin biranın her zaman güzel olduğunu söylüyor"

"Söylüyor mu9"

"Elbette öyle söylüyor Kral, Yolgezer Kolcuların reisi Daha bunu kafan almadı mı7"

Sonunda almıştı ve Kaymakpuruzu nün yüzü hayret konusunda inceleme yapmaya geçecek bir haldeydi Ablak yüzündeki gözlen yusuvarlak olmuş, ağzı da bir kanş açılmıştı, nefesi tıkanı "Yolgc-zer1" diye bağırđı tekrar nefes alabilince O, tacıyla, falanıyla filanıy-la, altın kupalarla1 Daha başımıza neler gelecek9"

"Daha güzel günler, Bree için en azından ' dedi Gandalf "Öyle olmasını umuyorum, herhalde, dedi Kaymakpuruzu "Eh bu pazartesi ayları içinde yaptığım en hoş sohbetti Sonra bu gece daha rahat ve içim daha ferah olarak uyuyacağımı da inkâr edemem Bana düşünecek bir suru şey verdiniz ama yarına kadar bunları bir yana bırakacağım Yatağa gidiyorum ve eminim siz de yataklarınızdan memnun kalacaksınız Hey Nob1" diye seslendi kapıya giderek "Nob, kağrı arabası1"

"Bak şimdi1" dedi kendi kendine alnına vurarak "Bu bana neyi hatırlattı9"

"Umarım unuttuğın başka bir mektup yoktur Bay Kaymakpuruzu," dediMerry

"Aman aman Bay Brandybuck, bana onu hatırlatıp durma' Ama bak, kafamı dağıttınız Ne diyordum9 Nob, ahır, hah, buldum1 Size ait bir şey var Bili Eyrelti ve at hırsızlarını hatırlarsanız Onun midillisini satın almıştınız hanı, işte midilli burada Kendi kendine gen geldi,

306 KRALIN DÖNÜŞÜ

geldi ya Fakat nerelerdeydi, herhalde benden daha iyi bilirsiniz Yaş lı bir köpek yıbı perişan, elbise askısı kaday sıska olmasına laönien canlıydı Nob ona bakıverdi

Ne1 Benim Bili un mı9' diye bağırđı Sam F,h demek ki anam

dan şanslı doğmuşum babalık ne derse desin Bak bu dileğim d/ha

gerçekleşti' Nerede1" Sam ı. Bili ı ahırda ziyaret etmeden \atiuimadi

Far /

Ertesi gün, yolcular gün boyunca Bree'de kaldılar, en azından Bay Kaymakpuruzu ertesi akşam yaptığı işten şikâyet edemezdi Merak butun korkulan bastırmıştı, evi dolup taşı Hobbitler akşam, kibarlık larmdan bir sure için büyük salonu ziyaret ederek birçok soruya cevap verdiler Bree'lilerin hafızaları kuvvetli olduğundan Frodo ya birçok kez kitabını yazıp yazmadığı soruldu

Henu/ yazmadım diye cevap verdi Frodo Artık, notlanımı bir araya getirmek içm eve gidiyorum " 'Uzakta güneyde ' olan ilgisiz ve pek de önemli olmayan olayları biraz ilginç kılmak için Breedc olan hayret verici şeyleri de kitaba katacağına söz verdi

Sonra gençlerden bin şarkı istedi Fakat bunun uzeınc bu sessiz lık çoktu, genç kaşlar çatılarak yerme oturtuldu \e bir daha bo\le bir istekte bulunmaması söylendi Belli ki büyük salonda \em bı esra rengız olay istemiyorlardı

Yolcular orada olduğu surece ne gündüz boyunca bir soıun ne ge ce içinde bir ses Brcenin huzurunu bozdu, takat ertesi sabah erken den kalktılar çünkü hava hâlâ yağmurlu olduğu için Shııea akşam çökmeden varmak istiyorlardı ve önlerinde u/un bir yol vardı Butun Bree halkı onların ayrılışını görmek için yollara döküldü, bir yıl önce kinden daha neşeli görünüyorlardı, yabancıları silahlarıyla görmemiş olanlar hayretler içinde kaldı Mavi pelerini güneşi örten bir bulut gibi sanki içinden gelen ışığı örtmeye çalışan, beyaz sakallı Gandalf a ve neredeyse unutulmuş masallardan fırlamış özel bir'maceraya atılmaya hazır süvarilere benzeyen hobbitlere bakakaldılar Kral ile ilgili ko nuşmalara gülenler bile belki de anlatılanlarda bir gerçek payı vardır diye düşünmeye başladı

"Eh, yolunuz açık olsun, memleketinize varışınızda bahtınız açık olsun1" dedi Bay Kaymakpuruzu "Sızı Shireda da gidişatın pek iyi olmadığı konusunda uyarmalıyım, eğer duyduklarımız doğru ise Tu hat şeyler oluyormuş, diyorlar Fakat bir şey bir başka şeyi silip ative

görünüyorsunuz Kısa /aman sonra her şeyi yoluna koyacağınıza kuşum yok iyi şanslar1 Ne kadar sık gelirseniz beni o kadar mutlu edersiniz "

Ona veda ederek ayrıldılar ve Batı kapısından geçerek Shire'a doğru yollandılar Midilli Bili de yanlarındaydı ve eskisi gibi üzerinde epey yük vardı ama Sam in yanı sıra seğırtiyor ve halinden memnun görünüyordu

"Acaba bizim Arpadam ne ima ediyordu17 dedi Frodo

"Ben birazını tahmin edebiliyorum, dedi Sam karamsarca "Ay-na'da gördüklerim Kesilen ağaçlar falan, benim babalık da Sıraevler' den çıkarılmış Daha çabuk dönmeye çalışmalıydım

'Güney Topraklarda da bir şeyler lers gidiyor belli ki," dedi Merry ' Genelde bir pipo otu açığı yaşıyor

1 Her ne ise,' dedi Pippin, 'her şeyin arkasında Lotho vardır Bundan emin olabilirsiniz

'Bulaşmıştır ama başında o yoktur dedi Gandalf "Saruman'ı unuttunuz O Mordordan önce Shire ile ilgilenmeye başlamıştı "

"Neyse yanımızda sen varsın, dedi Meirv, vanı her şey yakında yola girer

Ben şu anda sızınleyim, dedi Gandait ama yakında yanınızda olmayacağım Shire a gelmiyorum Oradaki işlen kendiniz halledeceksiniz, bu iş için eğitildiniz Hâlâ anlamadınız mı' Benim zamanım sona erdi Artık işleri yoluna koymak veya koymaya çalışanlara yardım etmek benim ısım değil Ve size gelince benim sevgili dostlarım, sızın yardıma ihtiyacınız yok Artık büyüdünüz Gerçekten de boyunuz çok uzadı, artık ulular arasındasınız ve artık hiçbiriniz adına korkmama gerek kalmadı

Ama merak ediyorsanız soyleyevim kısa bir süre sonra yoldan sapacağım Bombadil ile uzun uzun konuşacağım Butun yaşamım boyunca yapmaya fırsat bulamadağım kadai u/un O hep yosun tuttu, ben ise kaderi hep yuvarlanmak olan bir taş oldum Fakat yuvarlanma günlerim sona eriyor, artık birbirimize söyleyecek çok şeyimiz olacak "

308 KRALIN DÖNÜŞÜ ,

/

Kısa bir süre sonra Doğu Yolu'nda, Bombadil'e giden yol ayırımına vardılar; onlar geçerken Bombadil'in orada kavşakta durmuş bekliyor olmasını ümit ediyorlar, hatta bunu biraz da bekliyorlardı. Ama ortalıkta ondan bir iz yoktu; üstelik güney tarafındaki Höyük Yaylala-n'nda bir pus, uzaktaki Yaşlı Orman üzerinde de koyu bir örtü vardı.

Durdular, Frodo güneye doğru dalgın dalgın baktı. "O ihtiyarı bir daha görmeyi çok isterdim," dedi. "Nasıldır acaba9"

"Her zamanki kadar iyidir, emin olabilirsiniz," dedi Gandalf. "Pek rahatı kaçmamıştır ve tahminimce, belki entlere yaptığımız ziyaret hariç, yaptıklarımız veya gördüklerimizle pek ilgilenmeyecektir. Belki sizin sonra gidip onu ziyaret edeceğiniz bir zaman olur. Ama eğer ben sizin yerinizde olsaydım şimdi bir an önce eve gitmeye çalışırdım yoksa kapılar kapanmadan Brendibadesi Köprüsü'ne varamayacaksınız."

"Ama orada kapı yok ki," dedi Merry, "Yol'da yok; sen de bunu gayet iyi bilirsin. Bir Erdiyarı Kapısı vardır tabii ki; ama oradan benim her saatte geçmeme izin verirler."

"Eskiden yoktu demek istiyorsun," dedi Gandalf. "Sanırım şimdi kapı bulacaksınız. Ve Erdiyan Kapısı1 nda dahi tahmin ettiğinden daha büyük sorunlar yaşayabilirsiniz. Ama siz halledersiniz. Hoşça kalın sevgili dostlarım! Henüz elveda demiyorum. Hoşça kalın!"

Gölgeyle'i yoldan çıkarttı ve koca at, yolun kenarındaki hendekten bir sıçrayışta atladi; sonra da Gandalf in bir sözüyle gözlerden yok oldu, Höyük Yaylalan'na Kuzey'den gelen bir yel gibi eserek.

"Evet, işte baş başa kaldık; ilk başta yola çıktığımız gibi sadece dördümüz," dedi Merry. "Hepsini geride bıraktık, birbiri ardına. Sanki, yavaş yavaş kaybolan bir rüya gibi."

"Benim için değil," dedi Frodo. "Benim için yeniden uykuya dalmak gibi bir şey."

BÖLÜM VIII

SHIRE TEMİZLİĞİ

Ancak akşam köktükten sonraydı ki yolcular sırlıklam ve yorgun argın Brendibadesi'ne vardılar ve yolun kapatılmış olduğunu gördüler. Köprünün her iki ucunda koca çivili kapılar vardı; nehrin öte yanına da yeni bazı evlerin inşa edilmiş olduğunu gördüler tki katlı, dar, düz kenarlı pencereli olan, çıplak ve loş, hepsi do kasvetli, hiç Shire'vari olmayan evler.

Dış kapıyı yumruklayarak seslendiler fakat ilk başta hiç cevap veren olmadı; sonra onları hayretler içinde bırakan bir boru öttürüldü ve pencerelerdeki ışıldar söndü. Karanlıktan biri seslendi:

"Kim o? Gidin! içeri giremezsiniz. Levhayı okumadınız mı; Gün kavuştuktan, şafak alıncaya kadar girmek yasaktır, diyor."

"Tabii ki karanlıkta levha mevha okuyamıyorum," diye bağırdı Sam. "Üstelik eğer Shire'lı hobbitler böyle bir gecede sırlıklam dışarıda bırakılacaklarsa, o levhayı bulur bulmaz pamparpaça edeceğim."

Bunu demesiyle birlikte bir pencere çarpıldı ve bir yığın hobbit, ellerinde lambalarla sol taraftaki evden dışarı boşaldılar. Uzaktaki kapıyı açtılar ve bir kısmı da köprüye çıktı. Yolcuları görünce sanki korkmuşlardı. "Haydi!" dedi Merry hobbitlerden bir kısmını tanıyarak. "Eğer beni tanımadıysan Hob Samanlı, tanıman lazım. Benim, Merry Brandy-buck; buralarda neler olup bittiğini, senin gibi bir Erdiয়ারlı'nın buralarda ne aradığını bilmek istiyorum. Sen Saman Kapısı'nda dururdun." "Hayırdır! Bu gerçekten de Efendi Merry, üstelik bir dövüş için giyinmiş kuşanmış!" dedi yaşlı Hob. "Yahu, sizin için öldü dedilerdi! Yaşlı Orman'da kayboldu dediydi herkes. Ne olursa olsun sizi canlı gördüğüme sevindim!" "O zaman parmaklıkların arkasından ağzın bir karış açık bakaca-

311
SHIRE TEMİZLİĞİ
KRALIN DÖNÜŞÜ
İ10

gına kapıyı aç!" dedi Merry. "Üzgünüm Efendi Merry ama emir var." "Kimin emri'1" "Çıkın Çıkmazı'ndaki Şefin." "Şef mi? Ne şefi? Bay Lotho mu yani?" dedi Frodo. "Sanırım Bay Baggins; ama bugünlerde sadece Şef dememiz gerekiyor." "Ya demek öyle!" dedi Frodo. "En azından Baggins adını bıraktığına memnun oldum. Ama galiba ailenin onunla ilgilenip, haddini bildirme zamanı gelmiş de geçiyor." Kapının ardındaki hobbitler sessizleşti. "Öyle konuşmak doğru değil," dedi bin. "Mutlaka kulağına gider. Ve eğer çok gürültü yaparsanız Şefin Büyük Adamı'nı uyandırabilirsiniz." "Onu öyle bir uyandıracağız ki, hayretler içinde kalacak," dedi Merry. "Eğer demek isteğiniz, şu kıymetli Şefinizin yabanelerden alçak adamlar tuttuğu ise, o zaman biraz geç kalmışız demektir." Midillilerden aşağıya atladı, lambaların ışığında levhayı görünce yerinden sökülüp kapının üzerinden attı. Hobbitler geri çekildiler ama kapıyı açmak için hiç kıpırdamadılar. "Haydi Pippin!" dedi Merry. "İki kişi yeter." Merry ile Pippin kapıya tırmanınca hobbitler kaçıştı. Bir boru sesi daha duyuldu. Sağ taraftaki daha büyükçe evden, kapıdaki ışığın önünde iri, ağır bir suret belirdi. "Neler oluyor," diye homurdandı ilerlerken. "Kapıdan zorla geçmek isteyen biri mi var? Çekilin ayaklarınızı altından yoksa o minik pis boyunlarınızı kırırveririm!" Sonra durdu, çünkü kılıçların pırıltısını görmüştü. "Bili Eyrelti," dedi Merry, "eğer o kapıyı on saniye içinde açmazsan, pişman olacaksın. Eğer dediklerimi yapma/san, sana çelik kakmak /.orunda kalacağım. Ve kapıları açar açma/, çıkıp gideceksin ve bir daha da geri dönmeyeceksin. Sen vicdansız bir alçak, yol kesen bir haydutsun." Bili Eyrelti çekinerek kapıya doğru sürüdü ayaklarını ve kapıyı açtı "Anahtarını ver bana!" dedi Merry. Fakat vicdansız adam anahtarları onun kalasına atarak karanlığın içine doğru kaçtı Tam midillilerin yanından geçerken içlerinden biri bir çifte attı ve kaçan Kıydtı'yc isabet ettirdi. Kesik kesik havlayarak gecenin içine doğru uzaklaştı adam ve bir daha ondan haber alan olmadı.

"iyi iş becerdin Bili," dedi Sam, midilliyi kastederek. "Alın işte Büyük Adamınızı," dedi Merry. "Şefle daha sonra ilgileniriz. Bu arada geceyi geçirmek için bir yere ihtiyacımız var, gördüğüm kadarıyla Köprü Hanı'nı yıkıp yerine bu kasvetli yeri yaptığınıza göre bizi misafir etmeniz lazım." "Kusura bakmayın Bay Merry," dedi Hob, "fakat buna izin verilmiyor." "Neye izin verilmiyor?" "Dışardan gelen halkı böyle içeri alıp, fazladan yemek yedirmek falan," dedi Hob. "Buraya neler oldu?" dedi Merry. "Kötü bir yıl mı geçirdiniz, ne oldu? Hoş bir yaz ve iyi bir hasat oldu zannediyordum." "Yok hayır, gayet iyi bir yıl oldu," dedi Hob. "Bissürü yiyecek yetiştirdik ama bunlara ne oldu bildiğimiz yok. Hep bu, etrafta dolanıp sayan, ölçen ve saklamak için götüren 'toplayıcılar' ve 'ortakçılar' yüzünden galiba. Onlar ortaklıklardan çok toplayıcılık yapıyor ve malımızın çoğunu bir daha göremiyoruz." "Aman hadi!" dedi Pippin esneyerek. "Bu gecelik beni çok yordu bunlar. Çıknırlarımızda yemek var. Yatmamız için bir oda verin yeter. Şimdiki kadar gördüğüm bir sürü yerden daha iyidir herhalde." Kapıdaki hobbitler hâlâ huzursuz gibiydiler, belli ki öyle veya böyle birtakım kurallar çiğnenmişti; fakat hepsi silahlı ve iki tanesi anormal bir biçimde iri ve güçlü görünen, böylesine hâkim tavırlı dört yolcuya itiraz

edilemezdi. Frodo kapıların yeniden kapatılmasını emretti. En azından etrafta serseriler dolanırken nöbet tutmakta bir anlam vardı. Sonra dört arkadaş hobbitlerin muhafız evine gittiler ve ellerinden geldiğince rahat etmeye çalıştılar. Burası doğru dürüst ateş yakılamayan küçük, kötü bir ocağı olan, boş ve çirkin bir yerdi. Üst odalarda sert yataklardan kısa kısa sıralar vardı ve her duvarda bir uyan ve Kurallar listesi bulunuyordu. Gerçi bira yoktu ve yemek çok azdı; fakat yolcuların yanlarında getirip paylaştıklarıyla hepsi güzel bir yemek yemiş oldu; Pippin de ertesi günün oyunlarının çoğunu ocağa atarak 4. Kural'ı bozu verdi. "Evet, şimdi bize Shire'da neler olduğunu anlatırken biraz pipo tıttırmeye ne dersiniz?" dedi. "Artık hiç pipo otu yok," dedi Hob, "en azından sadece Şefin adamları için var. Bütün stok da yok oldu sanki. Yük arabaları dolusu

\\2 KRALIN DÖNÜŞÜ

otun, Güney Topraklar'dan, Sarn Geçitleri üzerinden eski yoldan gitti-/ ğini duyuyoruz. Bu, sizin "ittiğiniz geçen yılın sonuydu. Fakat ondan/ önce de sessi/ sessiz gidiyormuş, daha küçük bir yoldan. O Lotho..." / "Sus artık Hob Samanlı!" diye bağırdı diğerlerinden bazıları. "O tür konuşmalara izin verilmediğini biliyorsun. Şefin kulağına gider mutlaka, o zaman hepimizin başı derde girer." "Eğer içinizden biri gammaz olmayaydı duymazdı." diye cevap verdi Hob hararetle. "Tamam, tamam!" dedi Sam. "Bu kadarı yeter. Artık daha fazla bir şey duymak istemiyorum. Karşılayan yok, bira yok, pipo yok; bir sürü kural ile ork muhabbeti var onun yerine. Dinlenirim diyordum ama görüyorum ki önümüzde iş ve dert var. Gelin uyuyup, yarına kadar her şeyi unutalım!" Belli ki yeni "Şefin haber kaynakları vardı.-Çıkın Çıkmazı'ndan Köprü'ye rahat bir kırk mil vardı ama birisi aceleyle bir yolculuk yapmıştı. Yani Frodo ile arkadaşlarının varlığı kısa bir süre sonra ortaya çıkmıştı. Her hangi bir plan yapmamışlardı ama ilk önce, hep birlikte Çu-kurçay'a gidip orada biraz dinlenmek geçmişti akıllarından. Fakat artık olanları görünce, doğruca Hobbitkoy'e gitmeye karar verdiler. Böylece ertesi gün Yol'a çıkarak hızla ilerlemeye başladılar. Rüzgâr dinmişti ama gökyüzü kurşuni renkliydi. Topraklar hüznü ve yalnız görünüyordu; ama zaten kasım gelmişti, yani güzün son demlen Yine de normalden fazla ateş yanıyor gibiydi etrafta, birçok noktadan dumanlar yükseliyordu. Büyük bir öbek duman, Ormanlık Uç yönünden uzaklardan yükseliyor gibiydi. Akşam yaklaşırken onlarda tam Yol'un üzerinde olan, Köprü'den yirmi iki mil ötede bulunan Frogmorton'a yaklaşıyorlardı. Geceyi orada geçirmeyi planlıyorlardı; Frogmorton'daki Yüzen Kütük hanı iyi bir handı. Köyün doğu ucuna yaklaşırlarken üzerinde YOL BİTTİ yazan kocaman bir levhanın olduğu bir barikatla karşılaştılar; bunun gerisinde de ellerinde değnekler, keplerinde tüyler, hem önemli hem de daha /ı vade korkmuş görünen kalabalık bir Emniyet Şifi takımı vardı. "Nedir bütün bunlar?" dedi Frodo, içinden gülmek gelerek. "Neyse o Bay Baggins," dedi Emniyet Şiflerinin başı, iki tüylü bir hobbit: "Kapıyı Kırma, Kuralları Yırtma, Kapıcılara Saldırma, Hudutları İhlal Etme, tzin Almadan Shire Binalarında Uyumak ve

313

SHIRE TEMİZLİĞİ

Muhafızlara Yiyecekleri Rüşvet Olarak V'elemek suçlarından tutuklusunuz."

"E, başka?" dedi Frodo.

"Bu yeterli," dedi Emniyet Şifi lideri.

"Eğer isterseniz ben biraz daha ekleyebilirim," dedi Sam. "Şefinize isimler Takmak, onun o Çıbanlı Yüzü'ne Yumruk Atmayı Arzulamak, Emniyet Şiflerinin Ahmak Olduğunu Düşünmek."

"Tamam Beyim, bu kadarı yeter. Sizin sessiz sedasız gelmeniz Şefimizin emridir. Sizi Subaşı'na götürüp Şefin Adamları'na teslim edeceğiz; o sizin davanıza baktığında istediğinizi söyleyebilirsiniz. Ama Kilitlidelikler'de gereğinden fazla kalmak istemiyorsanız, sizin yerinizde olsaydım, kısa keserdim."

Emniyet Şiflerinin şaşkın ve hezimete uğramış bakışları altında Frodo ile arkadaşları kakhahalara boğuldular. "Komik olmayın!" dedi Frodo. "Nereye istersem oraya giderim, canım ne zaman isterse. Şu anda da bir iş için Çıkın Çıkmaz'na gidiyorum ama eğer siz de gelmekte ısrar ederseniz bu sizin bileceğiniz iş "

"Pekâlâ Bay Baggins," dedi lider, barikatı yana iterek. "Ama sizi tutuklamış olduğumu unutmayın."

"Unutmam," dedi Frodo. "Hiç. Ama seni affedebilirim. Şimdi, bugün daha ileriye gitmeyeceğim; o yüzden bana güzel güzel Yüzen Kü-tük'e kadar refakat ederseniz size çok minnettar olurum."

"Bunu yapamam Bay Baggins. Han kapandı Köyün öte yanında Emniyet Şifi evi var. Sizi oraya götürürüm "

"Tamam," dedi Frodo. "Sen git, biz izleriz."

Sam Emniyet Şiflerini yukarıdan aşağıya süzüyordu ki içlerinde tanıdığı birini buldu. "Hey, Bülbül Küçüksiğmak, buraya gel!" diye bağırdı. "Seninle bir iki kelime konuşmak istiyorum."

Hiddetli görünse de işe kanşmaya cesaret edemeyen üstüne sıkılğan bir bakış atan Emniyet Şifi Küçüksığmak geriye kalarak midillinden inen Sam'in yanından yürümeye başladı.

"Buraya bak Horoz-bülbül!" dedi Sam. "Sen Hobbitköy'de yetişmiş birisin, Bay Frodo'nun yolunu kesmeyecek kadar sağduyun olması gerekirdi. Sonra bu hanın kapatılması falan ne oluyor?"

"Bütün hanlar kapatıldı," dedi Bülbül. "Şef birayı tasvip etmiyor. En azından her şey öyle başlamıştıydı. Fakat artık bütün bira adamlarına gidiyor galiba. Sonra etrafta gezinen halkı da tasvip etmiyor; o yüz-

M /ı KRALIN DÖNÜŞÜ

den eğer ge/cceklerse veya buna mecburlarsa Hmniyet Şiflerinin evi/-
ne üileiek isla mi anlatmak /orundahu." /

"Böyle bir saçmalığa bulaştığın için kendinden utanmalısın," dedi Sam "Sen de eskiden hanların içini dışından daha çok scvcidin. Görev başında olsun olmasın, habire hanlara dalıp dururdun."

"Yine öyle yapardım Sam, elimde olsaydı. Ama bana çok yüklenme. Ben ne yapabilirim ki° Yedi yıl önce nasıl emniyet şifi olduğumu bilirsin, bütün bunlar başlamadan önce. Bu iş bana memleketi dolaşp halkla tanışmak, havadisleri öğrenmek ve iyi biranın nerede bulunduğunu keşfetmek için fırsat vermişti. Ama şimdi her şey değişti."

"Ama bu işi bırakabilirsin, madem artık saygın bir iş değil, Emniyet Şifliği yapmayı bırak," dedi Sam.

"Bunu yapmamıza izin yok," dedi Bülbül.

"Şu izin yok lafını çok duymaya başladım," dedi Sam, "tepem atacak artık."

"Fena olmazdı doğrusu," dedi Bülbül sesini alçaltarak. "Kğer hepimizin birden tepesi atarsa o zaman bir şeyler olabilir. Ama şu insanlar Sam, Şefin Adamları işi bozuyor. Onları her tarafa yolluyor ve eğer biz minik halktan biri hakkımızı aramak için karşlarına dikilecek olsak, onu Kilitlidelik'e tkiyorlar. Bizim Untopağı'nı, sonra eski Belediye başkanı Will Nebzeayak'ı götürdüler ilk önce, sonra daha bir sürü kişiyi götürdüler. Son zamanlarda işler daha da kötüleşti Artık on-lan sık sık dövüyorlar da."

"O zaman neden onların işlerini yapıyorsunuz?" dedi Sam hiddetle. "Seni Frognorton'a kim yolladı?"

"Kimse. Burada büyük Emniyet Şifleri evinde kalıyoruz. Biz ilk Güney Topraklar Bölüğü'yüz artık. Şimdi yüzlerce Emniyet Şifi var; bu yeni kurallarla bir sürü daha istiyorlar. Şiflerin çoğu istemeye istemeye girdi bu işe, ama hepsi değil. Shire'da bile burnunu diğer insanların işlerine sokmaktan ve büyük konuşmaktan hoşlananları var. Daha da kötüsü: Şef ve Adamları için casusluk edenler de var."

"Ha! Demek bizim hakkımızdaki haberleri böyle duydunuz, öyle mi?"

"Öyle. Bı/im artık kullanmamıza izin yok ama onlar eski Acele Posta servisini kullanıyorlar ve değişik noktalarda, (izci koşucular bulunduruyorlar Biri, dün gece Nebzekarık'tan 'gizli bir mesaj' ile geldi ve bir diğeri buradan alıp götürdü. Ve sizin tutuklanıp doğrudan Kilitlidelik'e değil de Suba.sına götürülmem/ emri de bu akşamüstü geldi

315

SHIRE TEMİZLİĞİ

Şef sizi bir an önce görmek istiyor anlaşılın "

"Bay Frodo'nun onunla işi bitince pek hevesi kalmayacak," dedi Sam.

Frodmorton'daki Emniyet Şifi evi, en az Köprü evi kadar kötüydü. Bu ev tek katlıydı ama aynı dar pencereleri vardı ve kötü bir şekilde dizilmiş, çirkin, soluk tuğlalarla inşa edilmişti, içerisi rutubetli ve neşesizdi; akşam yemeği haftalardır frçalanmamış uzun ve boş bir masanın üzerinde veriliyordu, ikram edilen yemek de daha matah değildi. Yolcular buradan ayrıldıklarında memnun oldular. Subağ'na daha on sekiz mil vardır ve sabah saat onda yola koyuldular. Daha erken de yola çıkabilirlerdi ama oyalanışlan Emniyet Şifi liderini öyle açıkça rahatsız etmişti ki... Batıdan esen rüzgâr kuzeye dönmüştü ve daha da soğuyordu ama yağmur dinmişti. Köyden ayrılan alay oldukça komikti; gerçi yolcuların "kalkışını" görmek için dışarı çıkan az sayıda kişi de gülmelerine izin olup olma-drğrndan pek emin olamıyordu. Bir düzine Emniyet Şifinin "tutsaklara" refakat etmesi söylenmişti; ama Frodo ve arkadaşları arkada midillilerine binerken Merry onları önden yürütüyordu. Emniyet Şifleri yüzleri asılmış, önemli kişiler gibi görünmeye çalışarak düşe kalka yürürlerken, Merry, Pippin ve Sam rahat rahat oturmuş gülüyorlar, konuşuyorlar, şarkılar söylüyorlardı. Bununla beraber Frodo sessizdi ve daha ziyade hüzünlü ve düşünceli görünüyordu.

Önüden geçtikleri son kişi, çitini budayan yaşlı bir babalıktı. "Bakın hele!" diye taş attı. "Şimdi kim kimi tutuklamış?"

Emniyet Şiflerinin ikisi derhal gruptan ayrılarak ona doğru ilerledi. "Lider efendi!" dedi Merry. "Hemen adamlarını eski yerlerine sok, eğer onlarla benim ilgilenmemi istemiyorsan tabii!"

Liderlerinden gelen sert bir sözle iki hobbit yüzlerini asarak geri döndü. "Şimdi devam edin!" dedi Merry ve yolcular işi hallettikten sonra midillilerini Emniyet Şiflerini önlerinde yürütebilecek hıza ayarladılar. Güneş çrkı; yürüyenler serin esen rüzgâra rağmen kısa bir süre sonra oflayıp puflamaya ve terlemeye başladılar. Üç Metelik Kayası'nda pes ettiler. Öğlen vakti verdikleri tek bir mola ile neredeyse on dört mil gelmişlerdi. Artık saat üç olmuştı. Acıkmışlardı, ayakları ağrıyordu, bu hıza dayanamayacaklardı. "Eh siz de kendi vaktinizi kendiniz ayarlayıp gelin!" dedi Merry. "Biz yolumuza devam ediyoruz."

İ16 KRALIN DÖNÜŞÜ

"Hoşça kul Horoz-bülbül!" dedi Sam. "Seni Yeşil Ejdernar\ın önünde bekleyeceğim, tabii eğer yerini unutmadıysan Yolda oyalan-mayın!"

"Siz tutukluluk halinizi ihlal ediyorsunuz, evet böyle yapıyorsunuz," dedi lider sıkıntıyla, "ve bundan ben mesul olamam."

"Daha ihlal edecek çok şeyimiz var ve bundan da seni sorumlu tutmuyoruz," dedi Pippin. "Sana iyi şanslar!" Yolcuları yollarına devam ettiler; güneş batıda, ufukta görünen Ak Yaylalar'a doğru batarken geniş göletin bulunduğu taraftan Subaşı'na vardılar; burada ilk gerçek ve acı şoklarını yaşadılar. Burası Frodo ile Sam'in kendi memleketleriydi; birden şu anda buraya dünyadaki bütün yerlerden daha çok önem verdiklerini fark ettiler. Bildikleri evlerin birçoğunun yerinde artık yeller esiyordu. Kimisi yakılmış gibi görünüyordu. Gölet'in kuzey kıyısında eskiden bulunan o hoş, dizi dizi hobbit oyukları artık terk edilmiş ve su kıyısına kadar tüm parlaklığıyla inen minik bahçelerinde ayıkotlan bitmişti. Daha da kötüsü, Hob-bitköy Yolu'nun su kıyısına yakın geçtiği yerde, Gölet boyunca bir dizi yeni ve çirkin ev vardı. Orada ağaçlarla dolu bir cadde bulunuyordu eskiden. Artık hepsi gitmişti. Ve kederle Çıkmaz Çıkma'na giden yola bakınca uzakta tuğladan yüksek bir baca gördüler. Akşam havasına kara bir duman kusuyordu.

Sam kendini kaybetmişti. "Ben hemen gidiyorum Bay Frodo!" diye bağırdı. "Neler oluyor bakacağım. Babalığı bulmak istiyorum."

"Önce neler dönüyor onu bir anlamamız lazım Sam," dedi Merry. "Herhalde 'Şef bir grup vicdansız adamını hazır etmiştir. En iyisi, bize burada olanları anlatacak birini bulmak."

Fakat Subaşı köyündeki evlerin ve çukurların hepsi kapalıydı ve onları karşılayan olmamıştı. Buna çok hayret ettiler fakat kısa bir süre sonra bunun nedenini anladılar. Hobbitköy tarafındaki son ev olan, artık cansız, kırık pencereli Yeşil Ejderha'ya vardıklarında yarım düzine çirkin insanın han duvarına aylakça dayanmış olduklarını gördüler; bunlar kısıp gözlü, soluk yüzlü adamlardı.

"Tıpkı Bree'deki Bili Eyrelti'nin arkadaşı gibi," dedi Sam.

"İşengard'da gördüklerimiz gibi," diye mırıldandı Merry.

Vicdansız serserilerin ellerinde sopalan, bellerinde boruları vardı fakat görüldüğü kadarıyla başka silahları yoktu. Yolcular yaklaşırken

317 SH1RE TEMİZLİĞİ

onlar da duvardan ayrılarak yolu kestiler.

"Nereye gittiğinizi zannediyorsunuz'1" dedi biri. içlerinden en irisi ve en kötü görünüşlüsü. "Sizin için yol burada bitiyor. Üstelik o kıymetli Emniyet Şifleri nerede'0"

"Güzel güzel geliyorlar," dedi Merry. "Belki biraz ayakları ağrı-yordur. Onları burada beklemeye söz verdik "

"Hah, demedim mi?" dedi vicdansız serseri arkadaşlarına. "Shar-key'ye* o ufak ahmaklara güvenmenin bir yararı olmadığını söylemiştim. Bizimkilerden göndermek lazımdı."

"İyi de bu neyi değiştirecekti, acaba"" dedi Merry. "Biz bu memlekette yol kesen eşkiyaya pek alışık değilizdir ama nasıl başa çıkacağımızı da biliriz."

"Yol kesen eşkiya ha?" dedi adam. "Yani siz bu telden öteceksiniz ha? Çabuk değiştirin yoksa ben değiştiririm. Siz minikler pek bir kibirli olmaya başladınız. Patron'un yufka yüreğine fazla güvenmeyin. Artık Sharkey geldi ve o da Sharkey ne derse onu yapar."

"Peki ne diyecektiniz?" dedi Frodo sessizce.

"Bu ülke uyandırılıp, düzene girmeyi bekliyor," dedi serseri, "ve Sharkey bunu başaracak; bunu da zorla yapabilir, eğer mecbur ederseniz. Sizin daha büyük bir Patron'a ihtiyacınız var. Ve yıl çıkmadan da daha iyi biri gelecek başınıza, eğer biraz daha sorun çıkarsa. O zaman alırsınız dersinizi, sizi minik sıçan halkı sizi."

"Demek öyle! Sizin planlarınızı duyduğuma memnun oldum," dedi Frodo. "Ben de tam Bay Lotho'yu ziyaret edecektim, belki bunları duymak onun da ilgisini çeker."

Vicdansız serseriler güldü. "Lotho'ymuş! O zaten biliyor. Hiç merak etmeyin O, Sharkey ne derse onu yapar. Çünkü eğer patronlardan biri sorun çıkaracak olursa yerine yenisini getiriveririz. Anladınız mı? Ve eğer minik ahali istenmediği yere girmeye çalışırsa, yaptığı yaramazlığın cezasını veriveririz. Anladınız mı?"

"Evet, anladım," dedi Frodo. "Ama tek bir şey var, gördüğüm kadarıyla siz burada zamanın ve havadislerin gerisinde kalmışsınız. Güney'den ayrıldığınızdan beri çok şeyler oldu. Sizin devriniz kapandı artık; diğer vicdansız serserilerin devri de öyle. Karanlık Kule düştü ve artık Gondor'da bir Kral var. Sonra Isengard ortadan kaldındı; sizin şu kıymetli efendiniz de artık yabanellerde bir dilenci. Buraya ge-

1 Köpekbalığı anlamında bir kelime, (ç.n.)

TİS KRALIN DÖNÜŞ U

inken yold ı kaisılastık Yeşil Yoldan artık Kralın habercileri çek Istıg ıd ıı kabadayıları değil '

\tl.im ona bak u ık sııltı Yabanellcrdc dilene lymıs1 diye ala\ elli Oyk mı ha'Alın atın minik baykuşlarım atın Ama bu bı/ın sı/ın u/Lin /amandı aylıklık ettiğiniz bu minik şışko ülkede yasama mı/a engel olmaz Sonra, - parmaklarını Frodonun suratının önünde sıkılatı- Kral m habercileriyimş' Hava alırlar1 Karşıma çıkacak olur larsa, gereken dikkati gösteririm onlara

Bu kadarı Pippin için fazlaydı Akı Cormallen Kırlarına gitti şimdi de burada kısık gözlü bir rezil, Yüzük Taşıyıcısı na minik bay kuş" diyordu Pelerinini gen savurdu, kılıcını çekip çıkarttı ve midilli smı ilen doğru sürerken üzerindeki Gondor'un gümüş ve samur renk lerı parladı

Ben Kral'ın bir habercisiyim,' dedi Sizler Kral'ın arkadaşı ve Batı nın en şanlı adamıyla konuşuyorsunuz Sen zalim, vicdansız ah inağın tekisin Yolun üzerine diz çöküp af dile yoksa bu trol katılım sana saplarım1'

Kılıç, batıya donen güneşte parladı Merry ile Sam de kılıçlarını çektiler ve Pippin ı desteklemek için midillilerini sürdüler, fakat Fro-do kıpırdamadı Serseriler gerilediler Bree Ülkesi nın köylülerim korkutup dehşete düşmüş hobbitlere kabadayılık etmekti onların bütün ışı Parlak kılıçlı ve asık yüzlü korkusuz hobbitler onlar için çok hayret vericiydi Ve bu yeni gelenlerin sesinde şimdiye kadar duymamış oldukları bir tını vardı Korkuyla urpermelerine neden oluyordu

Gıdın' dedi Merry Eğer bu koyu bir daha rahatsız edecek olur sanız pişman olursunuz ' Uç hobbit ilerledi, bunun üzerine serseriler dönerek Hobbitkoy Yolu na doğru kaçtılar ama kaçarken de borula mu otturdular

Evet, pek de erken gelmiş sayılmayı/ dedi Mcıv

Hiç erken gelmiş sayılmayız Belki de çok geç, kalmısı/dit en azından Lothoyu kurtaramayacak kadar geç, dedi Frodo /ı\allı ahmak, ama vine de onun için üzüldüm

Lotho y u kurtarmak mı9 Ne demek istiyorsun' dedi Pippin Işı nı bitirmek derdim ben olsaydım

Olanları anladığını pek zannetmiyorum Pippin dedi Pıodo

Lotho hiçbir zaman ışı buraya varmasını arzulamamıştır O ahma

ğın tekiydi ama şimdi tena yakalanmış Bu vicdansız serseriler tepe

sinde her şeyi ele geçiriyor, soyuyor, kabadayılık ediyorlar istedikle

319

SHIRE TEMİZL id

rı gibi dolanıp istediklerini yıkıyorlar onun adını kullanarak Yakında onun adını bile kullanmayı bıakacakları O da şimdi Çıkmaz Çıkmaşı nda tutsaktır ve çok korkuyordur sanının l lımı/dui geleni yapıp onu kurtarmaya çalışmalıyız "

"tıy vallahi, sersem gibi oldum1' dedi Pippin Yolculuğumuz için düşündüğüm bütün sonlar arasında bu, aklıma gelenlerin en sonuncusu olurdu Shire in içinde yan orklarla ve vicdansız serserilerle Lotho Çıban'ı kurtarmak için dövüşmek1'

"Dövüşmek mı9' dedi Frodo "Evet, sanırım iş oraya da varabilir Fakat şunu unutma Hiç hobbit öldürülmeyecek karşı tarafa geçecek olsalar bile öldürülmeyecek Gerçekten geçmiş olsalar bile, yani sadece korktukları için vicdansızların sözlerini dinlemekten öte Şimdiye kadar Shire'da hiçbir hobbit bir başka hobbiti kasten öldürmedi, şimdi de başlayacak değiliz buna Hiç kimse öldürülmemek, eğer mümkün olursa Sinirlerinize ve mümkün olan son ana kadar da ellerinize hâkim olun1'

"Ama eğer bu vicdansız serserilerden çok varsa, dedi Merry, "bu mutlaka dövüşmek anlamına gelecektir Lotho yu veya Shire'ı sadece hayrete düşüp üzgün görünerek kurtaramazsın sevgili Frodo'cuğum " "Hayır," dedi Pippin Onlan bir daha korkutmak kolay olmayacak Gafil avlanmışlardı O boru sesim duydunuz mu, o boru sesini9 Belli ki etrafta başka vicdansızlar da var Bir araya toplandıklarında çok da cesur olacaktırlar Gece başımızı sokacak bir yer bulmalıyız Sonuç olarak sadece dört kişiyiz, silahlı olsak da

1 Benim bir fikrim var,' dedi Sam Haydi Güney Sokağı'ndaki bizim Tom Pamuk'a gidelim' O yiğit bindir Oğulları da bemm arkadaşımıd ' "

"Hayır1" dedi Merry Gidip saklanmanın hiç faydası yok Bu zaten halkın yapmakta olduğu ve o vicdansızların bizim de yapmamızı beklediği şey Zor kullanarak üzerimize gelecekler veya bizi sıkıştıracaklardır, ya bizi dışarı sürecekler ya da içerde yakacaklardır Hayır, hemen bir şeyler yapmamız lazım ' Ne yapacağız7 dedi Pippin

"Shire'ı ayağa kaldıracamız1 dedi Merry Hemen1 Butun insanları uyandıracamız1 Hepsi butun bu olanlardan nefret ediyor, bunu görebilirsiniz Belki bir ıkı rezil ve önemli bir kışı olmayı arzu eden birkaç ahmak hariç hepsi, ama neler olup bittiğini anlayan yok Shire halkı o kadar uzun zamandır o kadar rahat yaşamaya alışmış ki, ne yapabile-

=120 KRALIN DÖNÜŞÜ

ccğını bilemiyor Bir tek kıvılcıma ihtiyaçları vat gerçi, o /aman atc^ alacakları Şefin adamları bunu biliyor olmalı Onlar da üzerimize basıp bu an önce bizi söndürmeye çalışacak Çok az bir zamanımız var Sam, sen Pamuk'ların çiftliğine koşabilirsin ıstıyotsan O butala ı in elebaşısıdır ve yiğit bindir Haydi1 Ben Rohan borusunu ottureceğim \e hiç duymadıkları bir ezgi dinleteceğim onlara ' "

Koyun ortasına dondulerı tekrar Burada Sam yana ayı ilip, güneye, Pamuk'larm oraya giden dar yoldan dört nala surdu midillisini Çok gitmemiştir ki, göğ e çınlayarak yükselen berrak bu boru sesi duydu Tepede uzaklarda, tarlalarda yankılandı ses, o kadar davetkâr bu çağ rıydı ki neredeyse Sam kendi de gen dönecekti Midillisi "enleyerek kışnedi

"Devam oğlum1 Devam1" diye bağırdı "Yakında geri döneceğiz ' Sonra Merry nın notayı değiştirdiğini duydu ve Erdiyan'nın çağn-sı yükseldi, havayı titreterek

Uyanın' Ucanın' Dehşet, Yangın, Düşmanlar' Uanın' Yangın, Düşmanlar' Uyanın' "

Sam ardında kalabalık sesler, koca bir patırtı, çarpan kapı seslen duydu Önünde, akşam karanlığında ışıklar peydahlandı, köpekler havladı, koşuşturan ayakların patırtısı duyuldu Daha yolun sonuna varmadan Çiftçi Pamuk ile uç oğlu Genç Tom, Neşeli ve Nick belirip ona doğru gelmeye başladılar Ellennde baltalan vardı ve yolu kapatılar

Yok' Vicdansızlardan biri değil,' dediğini duydu Sam çiftçinin 1 Boyuna poşuna bakacak olursanız bir hobbit ama çok garip giyinmiş Hey'1 diye bağırdı ' Kimsin sen, nedir bu olup bitenler"7" 'Benim Sam, Sam Gamgee Geri dondum " Çiftçi Pamuk yaklaşarak alacakaranlıkta ona baktı Hayret1' diye bağırdı "Sesin tamam, yüzün de eskisine göre daha kotu sayılmaz Sam Ama o kılık kıyafette, sokakta yanından geçerdim de tanıma/-dim Belli ki yabancı yerlere gitmişsin Oldun diye korktuyduk "

Ama ölmedim işte" dedi Sam 'Bay Prodo da ölmedi Burada, arkadaşlarıyla birlikte Olup biten bu işte Shire ı uyandırıyorlar Butun o vicdansızları temizleyeceğiz, o Şeflerini de tabu Başlıyoruz ' "Güzel, güzel' diye bağırdı Çiftçi Pamuk "Demek ki sonunda

321

SHIRE TEMİZLİĞİ

başladı' Butun bu geçen yıl boyunca bir olay yaratmak için kaşınıp durdum ama kimse bana yardımcı olmadı Düşünmem gereken bir karım ve Gül vardı Bu vicdansızlar hiçbir şeye sarılmıyor Fakat haydi çocuklar1 Subaşı ayağa kalktı1 Biz de dahil olalım1' "

"Bayan Pamuk ile Gul'e ne olacak17' dedi Sam ' Henüz onları yalnız bırakacak kadar güvenli değil

"Benim Nıbs onların yanında Ama eğer istersen sen de gidip ona yardım edebilirsin, dedi Çiftçi Pamuk sırtarak Sonra oğullarıyla birlikte köye doğru koşmaya başladı

Sam aceleyle eve gitti Geniş avludan çıkan merdivenlerin tepesindeki kocaman yuvarlak kapıdan Bayan Pamuk ile Gül bakıyordu; onlennde Nıbs bir yabayı sıkı sıkı tutmuş duruyordu

"Benim ben1" diye bağırdı Sam o tarafa seğırtirken "Sam Gamgee' O yüzden beni durtmeye kalkma Nıbs Zaten uzenimde zırh var "

Midillisinden aşağı atladı ve merdivenlerden çıktı Sessizce bakıyorlardı ona "İyi akşamlar Bayan Pamuk1 dedi Merhaba, Gül1"

"Merhaba Sam1" dedi Gül Nerelerdeydin9 Senin için öldü dedi-lerdi, ama ben bahardan ben seni bekliyordum Pek acele etmedin değil mı17"

"Belki de etmemişimdir,' dedi Sam mahcup olarak "Ama şimdi acelem var O vicdansızların deftenni duruyoruz ve benim Bay Frodo' nün yanına gen dönmem gerek Ama gelip Bayan Pamuk'un bir halini hatını sorsam iyi olur dedim, birde sizin Gül "

"Gayet iyiyiz, teşekkür edenm," dedi Bayan Pamuk "Ya da eğer o hırsız, vicdansız serseriler olmasaydı iyi olacaktık ' "

"Madem öyle git haydi!" dedi Gül "Madem bütün bu süre boyunca Bay Frodo'ya göz kulak oluyordun, şimdi tam tehlike anında onu niye bıraktın?"

İşte bu kadan Sam için çok fazlaydı Buna ya bir haftada cevap verildi, ya da hiç verilmezdi Arkasını donup midillisine bindi Fakat tam hareket ediyordu ki Gül merdivenlerden aşağıya koştu

"Bence çok iyi görünüyorsun Sam," dedi "Şimdi git! Ama kendine dikkat et ve o vicdansızların deftenni durmez doğruca buraya gel"

Sam gen döndüğünde bütün koyun ayağa kalkmış olduğunu gördü Daha şimdiden, genç delikanlılar bir yana, yüzden fazla kuvvetli hobbit baltalarıyla, uzun bıçaklarıyla ve kalın sopalarıyla toplanmış-

322

KRALIN DÖNÜŞÜ

323

SHIRE TEMİZLİĞİ

lardı; birkaç tanesinin de av yayları vardı. Dışarıdaki çiftliklerden daha gelenler oluyordu.

Köy halkının bir kısmı büyük bir ateş yakmıştı, sırf işi daha da canlandırmak ve aynı zamanda bu Şefin yasakladığı şeylerden biri olduğu için. Gece çöktükçe ateş daha parlak yanmaya başladı. Diğerleri, Merry'nin emrinde köyün her iki ucunda, yola barikatlar diziyordu. Emniyet Şifleri aşağı taraftaki barikata gelince dilleri tutulmuştu; fakat işlerin nereye vardığını anlar anlamaz çoğu tüylerini çıkartarak isyana katıldı. Diğerleri sıvıştı.

Sam, Frodo ile arkadaşlarını ateşin yanında yaşlı Tom Pamuk ile konuşurken buldu; Subaşı'ndan hatın sayılır bir kalabalık etraflarını almış onları seyrediyordu.

"Evet, bir sonraki hareket ne?" dedi Çiftçi Pamuk.

"Bilemem," dedi Frodo, "biraz daha bilgi almam lazım. Bu vicdansızlardan kaç tane var?"

"Tam olarak bilemiyorum," dedi Pamuk. "Etrafta dolanıp, gelip gidip dururlar. Bazen Hobbitköy yolundaki barınaklarında elli tane kadar olur; ama oradan çıkıp dolanırlar, çaralar ya da 'toplarlar' kendi deyimleriyle. Yine de, onların dediği kadarıyla, Patron'un yanında nadiren yirmiden az vicdansız bulunurmuş. O, Çıkmaz'nda, ya da öyle idi; ama artık dışarlara pek çıkmıyor. Aslında iki üç haftadır onu gören de olmadı ya; Adamlar kimseleri yaklaştırmıyor ki."

"Tek mekânları Hobbitköy değil, öyle değil mi?" dedi Pippin.

"Hayır, daha kötü ya," dedi Pamuk. "Güneyde Uzundip'te ve Sarn Geçitleri'nde de epey var diye duydumdu; kimisi de Ormanlık Uç'ta eyleşip durur; sonra Yolkavşağı'nda da barakaları var. Sonra Kilitlide-likler var, onların tabiriyle: Kendilerine karşı koyanları tıkmak için hapishaneye çevirdikleri Uluğ Kazın'daki eski depo tünelleri yani. Yine de, anlatılanlara göre tüm Shire'da üç yüzden fazla yoktur, belki de daha azdır. Onlarla baş ederiz, eğer birleşirsek."

"Hiç silahları var mı?" diye sordu Menry.

"Kırbaçlar, bıçakları, sopalar var, pis işlerine yetecek kadar yani: Şimdiye kadar gösterdikleri bunlardı en azından," dedi Pamuk. "Ama tahminime göre iş dövüşe gelirse, başka silahları vardır. Zaten kimisinin yayı var. Halktan birikişini vurdular."

"İşte buyur Frodo!" dedi Merry. "Dövüşmemiz gerekeceğini biliyordum. Eh, öldürmeyi onlar başlatmış."

"Tam olarak değil," dedi Pamuk. "En azından okla atışı onlar baş-

latmadı. Took'lar başlattı. Yani senin baban Bay Peregrin; onun bu Lotho'ya hiç tahammülü yoktu, ta başından beri: Eğer bu saatten sonra birinin Şeflik edeceği varsa bunun bir zıppıktının değil Shire Rei-si'nin hakkı olduğunu söyledi. Lotho adamlarını yolladı ama fikrini değiştiremediler. Took'lar şanslı; onların Yeşil Tepeler'de, Koca İyin-ler'de falan derin delikleri var; o vicdansızlar oralara giremiyor; onlar da o vicdansızların topraklarına ayak basmasına izin vermiyor. Eğer ayak basarlarsa Took'lar onları avlıyor. Took'lar üç tanesini gizli gizli dolaşmaktan ve hırsızlıktan vurdu. Bundan sonra vicdansızlar daha da kötüleşti. Ve Took Ülkesi'ni oldukça yakından gözlüyorlar. Artık kimse oraya girip çıkamıyor."

"Aferin Took'lara!" diye bağırdı Pippin. "Ama artık birileri içeri girecek, hem de hemen. Ben İyinler'e gidiyorum. Benimle Tıkışkaza-sı'na gelen var mı?"

Pippin, midillilere binmiş yarım düzine delikanlı ile uzaklaştı. "Yakında görüşürüz!" diye seslendi. "Tarlalardan gidersek sadece on dört mil kadardır. Sabah size Took'lardan bir ordu getireceğim." Merry onlar derinleşen gecenin içine doğru giderken arkalarından borusunu üfledi. Herkes neşelenip tezahürat yaptı.

"Her neyse," dedi Frodo yakınında duranlara, "ben kan dökülmesini istemiyorum; hatta o vicdansızların kanının bile, eğer hobbitlere bir ziyan vermemeleri için başka çare kalmazsa o başka."

"Tamam!" dedi Merry. "Ama Hobbitköy gangsterlerinin bizi ziyaretleri an meselesidir artık herhalde. Olanlan konuşmaya gelmeyeceklerdir. Onlarla güzel güzel baş etmeye çalışırız ama en kötüsüne hazırlanmamız lazım. Şimdi, benim bir planım var."

"Çok iyi," dedi Frodo. "Sen işleri ayarla."

Tam o sırada, Hobbitköy'e doğru yollanmış olan bazı hobbitler koşarak geldiler. "Geliyorlar!" dediler. "Yirmi kadar, ya da biraz fazlalar. Fakat iki tanesi batıya, kırlara gitti."

"Yolkavşağı'na herhalde," dedi Pamuk, "çetelerinden başkalarını da toplamak için. Eh, her iki tarafa da on beş mil var. Henüz onlar için endişelenmemize gerek yok."

Merry emirler vermek için aceleyle ayrıldı. Çiftçi Pamuk, ellerinde öyle veya böyle bir silahı olan daha büyük hobbitler hariç herkesi evlerine yollayarak caddeyi boşalttı. Çok uzun beklemelerine gerek kalmadı. Kısa bir süre sonra yüksek seslerini ve sonra da ağır ayak seslerini duymaya başladılar. Derken koca bir müfreze vicdansız yol-

SHIRE TEMİZLİĞİ 325

324 KRALIN DÖNÜŞÜ

dan yaklaşmaya başladı. Barikatları görerek güldüler. Bu minik ülkede onların yirmisine birden karşı koyabilecek bir şey olabileceğini hayal bile edemiyorlardı.

Hobbitler barikatı açarak yana çekildiler. "Teşekkür ederiz!" diye alay etti Adamlar. "Şimdi de sizi kırbaçlamadan doğru yataklarınıza koşun bakalım." Sonra cadde boyunca yürüyerek şöyle bağırdılar: "Söndürün o ışıkları! içeri girip orada kalın! Yoksa elli tanenizi bir yılığına Kilitlidelikler'e götürürüz, içeri girin! Patron'un sabrı taşmak üzere."

Kimse onların emirlerine kulak asmadı; fakat vicdansızlar geçtikçe onlar da arkalarından yaklaşıp, sıkıştırıyor ve onları izliyorlardı. Ateşin olduğu yere vardıklarında, Çiftçi Pamuk'u tek başına ellerini ateşte ısırtırken buldular.

"Kimsin sen; ne yaptığını zannediyorsun!" dedi vicdansızların lideri.

Çiftçi Pamuk ona yavaş yavaş baktı. "Ben de tam sana aynı soruyu soracaktım," dedi. "Burası sizin ülkeniz değil ve burada istenmiyorsunuz."

"Eh, en azından sen isteniyorsun," dedi lider. "Biz seni istiyoruz. Yakalayın onu çocuklar! Ona Kilitlidelikler yakışır; sessiz kalması için de bir şeyler yapın!"

Adamlar ileri doğru bir adım atarak donup kaldılar. Etraflarında koca bir gürültü kopmuştu ve aniden Çiftçi Pamuk'un yalnız olmadığını fark ettiler. Etrafları çevrilmişti. Ateş ışığının sınırı dışında, gölgelerden süzülüp gelmiş halka halinde hobbitler duruyordu. Hemen hemen iki yüz kadar vardı ve hepsi de silahlıydı.

Merry ileri bir adım attı. "Daha önce karşılaşmıştık," dedi lidere, "ve sizi geri dönmemeniz konusunda uyarmıştım. Yine uyarıyorum sizi: Tam ışık altında duruyorsunuz ve etrafınız okçularla dolu. Eğer bu çiftçiye parmağınızı değdirecek olsanız hemen vurulacaksınız. Elinizdeki silahları yere bırakın!"

Lider etrafına bakındı. Tuzağı düşmüştü. Ama korkmadı, arkasında yirmi kadar adamıyla korkmazdı.

Hobbitleri, içinde bulunduğu tehlikeyi anlayamayacak kadar az tanıyordu. Aptalca savaşmaya karar verdi.

Halkayı yarmak kolay olacaktı.

"Yakalayın onları çocuklar!" diye bağırdı. "Haydi onları haklayalım!"

Sol elinde uzun bir bıçak, diğer elinde bir sopayla ileriye koştu,

geriye Hobbitköy'e doğru halkayı yarmaya çalışarak. Yolunda duran Merry'ye acımasız bir darbe indirmek için nişan aldı. Saplanan dört okla ölüp yere serildi.

Bu diğerlerine yetti. Pes ettiler. Silahları ellerinden alındı, bir araya bağlanıp kendilerinin inşa etmiş olduğu boş kulübenin yolunu tuttular; burada elleri ve ayakları bağlandı, başlarına nöbetçi bırakılarak içeri kilitlendiler. Ölü lider sürüklenerek götürüldü ve gömüldü.

"Her şey olup bittikten sonra çok kolaymış gibi geliyor, değil mi?" dedi Pamuk. "Onlarla başa çıkabileceğimizi söylemiştim. Ama bir çağnya ihtiyacımız vardı. Tam zamanında geldin Bay Merry."

"Daha yapacak çok şey var," dedi Merry. "Eğer hesapların doğruysa daha onda biriyle bile baş etmedik. Ama artık karanlık. Sanırım bir sonraki darbe yann sabaha kadar bekleyecek. O zaman Şefe çağrıda bulunacağız."

"Neden şimdi değil?" dedi Sam. "Daha saat altıyı pek geçmiyor-dur. Sonra ben babalığı görmek istiyorum."

Ona ne olduğunu biliyor musun Bay Pamuk?"

"Ne çok iyi, ne çok kötü Sam," dedi çiftçi. "Çıkınsağması Sıraev-leri'ni kazdılar; bu onun için çok üzücü bir darbe oldu. Yakıp yıkmak ve hırsızlık etmekten başka işler de yaptıktan zamanlarda Şefin adamlarının yapmış

olduğu o yeni evlerden birinde artık: Subaşı'nın bitiminden bir mil kadar uzakta. Fakat fırsat buldukça bana geliyor, gördüğüm kadıyla diğer zavallılardan biraz daha iyi besleniyor. Tabii Kurallara aykırı olarak. Onu yanıma alacaktım ama buna izin verilmedi."

"Yine de teşekkürler Bay Pamuk, bunu hiç unutmayacağım," dedi Sam. "Ama onu görmek istiyorum. Sözüünü ettikleri Patron ile o Shar-key sabah olmadan orada bir yaramazlıklar yapabilirler."

"Tamam Sam," dedi Pamuk. "Yanına bir iki delikanlı seç ve gidip onu alarak benim eve bırak. Su'yun öte yanındaki Hobbitköy'e yaklaşmana gerek yok. Bizim Neşeli sana yolu gösterir."

Sam aynıldı. Merry bütün köyün etrafına gözcüler ve barikatların yanında nöbetçiler yerleştirdi. Sonra o ve Frodo Çiftçi Pamukla birlikte ayrıldılar. Pamuk'un ailesiyle birlikte sıcak mutfakta oturdular, Pamuk'lar onlara kibarlık olsun diye yolculuklarıyla ilgili bazı sorular sordular ama cevaplan pek dinlemediler: Shire'da olup bitenlerle çok daha ilgiliydiler.

326 KRALIN DÖNÜŞÜ

"Her şey, Çıban'la -biz ona öyle diyoruz- başladı," dedi Çiftçi Pamuk; "ve her şey siz gider gitmez başladı Bay Frodo. Çok komik fikirleri vardı o Çıban'ın. Her şeyi kendi sahiplenmek, diğerlerini de idare etmek istiyordu. Kısa bir süre sonra, aslında gerektiğinden fazla yere sahip olduğu çıktı ortaya; hep daha fazlasına el uzatıyordu, gerçi paranın nereden geldiği bir sırdı: Değirmenler, malthaneler, hanlar, yaprak tarlaları. Belli ki daha Çıkin Çıkmazı'na gelmeden Kumluki-ş'nin değirmenini almış.

"Tabii ki daha işin başında Güney Toprakları'nda, babasından kalan çok fazla malı mülkü vardı; görünüşe göre de en iyi yaprakların çoğunu satıyormuş ve bir iki yıldır bunları sessiz sessiz uzaklara yol-luyormuş Fakat geçen yılın sonlarında sadece yaprak değil bir sürü başka şey de yollamaya başladı. Her şeyin sıkıntısı çekiliyordu artık, üstelik kış da geliyordu. Millet kızmaya başladı ama onun cevabı hazır. Bir sürü insan, çoğu da vicdansızın teki, koca yük arabalarıyla geldiler; bir kısmı malları güneyden götürdü; geri kalanları burada kaldı. Ve biz daha neye uğradığımızı anlamadan bütün Shire'a yayıldılar; ağaçları kesiyorlar, kazıyorlar, kendilerine canlarının çektiği gibi barakalar ve evler yapıyorlardı, ilk başlarda malların parası ve verilen zarar Çıban tarafından ödeniyordu; fakat kısa bir süre sonra etrafta beylik satıp istediklerini almaya başladılar.

"O zaman biraz huzursuzluk çıktı ama yeterince değil. Bizim Belediye Başkanı Yaşlı Will protesto etmek için Çıkin Çıkmazı'na yollandı ama oraya hiç varamadı. Vicdansız serseriler onu ele geçirdi ve Ulu Kazın'daki bir deliğe tıktı; hâlâ da oradadır. Yeni Yılı yeni geçmişti ve artık bir Belediye Başkanımız yoktu; Çıban kendine Emniyet Şifleri'nin Şefi dedi, ya da sadece Şef, sonra da dilediğini yaptı; onları-nı deyimiyle biri 'kibirlenecek' olsa, o da Will'in peşinden deliğe tıklandı. Böylece her şey gitgide kötüleşti. Adamlar'a verilen hariç, hiç pipoluk kalmamıştı; sonra Şef kendi adamları hariç bira içilmesini de tasvip etmiyordu, bu yüzden bütün hanları kapattı; böylece Kurallar dışında her şey azaldı, azaldı; ancak serseriler 'adil bir dağılım' için elinizdekini toplamaya geldiğinde saklayabildikleriniz olursa o başka: 'Adil bir dağılım'da da her şeyi onlar alıyordu, biz bir şey almıyorduk, Emniyet Şifleri evlerindeki artıkları hariç, tabii onu da mideniz kaldırırsa. Her şey çok kötüydü. Fakat Sharkey geldiğinden beri açık açık bir yıkım başladı."

"Bu Sharkey kimin nesi?" dedi Merry. "O vicdansızlardan birinin

327

SHIRE TEMİZLİĞİ

ondan söz ettiğini duydum."

"Görünüşe göre çetede en büyük vicdansız," diye cevapladı Pamuk. "Son hasat zamanı sıralanıyordu, belki eylül ayı falan, o zaman onun adını duymaya başladık. Onu hiç görmedik ama Çıkin Çıkmazı'nda; sanırım artık asıl Şef o. Bütün vicdansızlar o ne dese yapıyor: Kıyıyorlar, yakıyorlar, yıkıyorlar; iş öldürmeye de vardı. Artık işin içinde iyi veya kötü hiçbir anlam, neden kalmadı. Ağaçları kesiyorlar, öylece bırakıyorlar ölsün diye, evleri yakıyorlar ve yenisini de inşa etmiyorlar.

"Kumlukişi'nin değirmeni mesela. Çıban, hemen hemen Çıkin Çıkmazı'na gelir gelmez onu yıktırdı. Sonra bir sürü pis görünüşlü insan getirip daha büyük bir değirmen inşa ettirdi ve içini bir sürü çarklar ve yabancı işi tertibatlarla doldurdu. O ahmak Ted ise bu işten memnun oldu; orada, bir zamanlar babasının değirmenci ve kendi kendinin patronu olduğu yerde, o insanların çarklarını temizleyerek çalışıyor. Çıban'ın amacı daha çok ve daha hızlı un öğütmektir, ya da öyle dedi. Buna benzeyen başka değirmenler de kurdu. Ama öğütmeden önce öğütülecek bir şeyler olması gerekir; yeni değirmenin eskisinin yaptığından fazla yapacak işi yoktu. Fakat Sharkey geldiğinden beri artık hiç dan öğütmez oldular. Durmadan çekiçler çalışıyor, duman ve kötü kokular salıyor; Hobbitköy'de artık geceleri bile huzur yok. Sonra mahsus pislik akıtip duruyorlar; bütün aşağı Su'yu kirllettiler ve kirlilik Brendibadesi'ne doğru gidiyor. Eğer Shire'ı bir çöle çevirmeyi arzuluyor iseler, doğru yoldalar. Bunların o salak Çıban'ın başının altından çıktığını zannetmiyorum."

"Doğru!" diye atıldı Genç Tom. "Hatta Çıban'ın yaşlı annesini, o Lobelia'yı bile aldılar; eğer sevdiği biri varsa, o da annesidir. Hobbit-köy sakinlerinin bir kısmı bunu görmüş. Kadın eski şemsiyesiyle yoldan iniyormuş. Vicdansızların bir kısmı da büyük bir arabayla yukarı gidiyormuş.

"Nereye gidiyorsunuz acaba?' demiş.

"Çıkın Çıkmazı'na/ demişler.

"Ne için?' demiş.

"Sharkey için birkaç baraka kurmaya,' demişler.

"Kim izin verdi size?' demiş.

"Sharkey,' demişler. 'O yüzden yolumuzdan çekilsen iyi olacak kocakan!'

"Ben size Sharkey'yi gösteririm sizi pis hırsız serseriler sizi!' de-

328 KRALIN DÖNÜŞÜ

mis kadın ve şemsiyesini kaldırarak kendisinin iki misli olan vicdansızlar liderine saldırmış. Böylece onu da almışlar. Kilitlidelikler'e sürümüşler, o yaşta. Özlemine daha çok çektiğimiz diğerlerini de aldılar ama onun birçoğundan daha cesur davrandığı inkâr edilemez."

Tam bu konuşmanın ortasında Sam çıkageldi, babalığı ile birlikte içeri daldılar. Yaşlı Gamgee çok yaşlanmış görünmüyordu ama biraz dahaşağırlaşmıştı.

"iyi akşamlar Bay Baggins!" dedi. "Sağ salim geri döndüğünü gördüğüme sevindim hakikaten. Ama seninle paylaşacak bir kozum var, öyle derler ya, eğer cesaretim olsaydı. Çıkın Çıkmazı'nı satmamalıydın, hep dediğim gibi. Bütün bu yaramazlıkları başlatan şey o oldu. Siz yabancı yerlerde dolaşıp dururken, Sam'in dediğine göre Kara Adamları dağlarda takip ederken de -gerçi neden öyle ettiğinizi de pek açıklamadı ya- gelip Çıkınsaçması Sıraevleri'ni kazıp benim pata-tislerimi mahvettiler!"

"Çok üzüldüm Bay Gamgee," dedi Frodo. "Ama geri döndüm işte, her şeyi telafi etmek için elimden geleni yapacağım."

"Eh bundan güzel konuşamazdın," dedi babalık. "Bay Frodo Baggins gerçek bir beyhobbit demişimdir hep, bu ismi taşıyan başkaları hakkında ne düşünürseniz düşünün, affedersiniz ama. Umarım Sam de oralarda terbiyesini takınıp seni memnun etmiştir?"

"Çok memnun etti Bay Gamgee," dedi Frodo. "Aslında, ister inanın ister inanmayın, artık bütün topraklarda en şanlı kişilerden biri oldu; buradan Deniz'e kadar bütün topraklarda ve Ulu Nehir'in ardında adına şarkılar düzüyorlar." Sam kızardı ama minnettar bir edayla Fro-do'ya baktı çünkü Gül'ün gözleri parlıyor ve ona gülümsüyordu.

"inanması azcık zor," dedi babalık, "gerçi garip arkadaşlar edindiğini görebiliyorum. Bunun cepkenine ne oldu? Benim aklım demirden eşyalar giymeyi almaz, ister yakışsın, ister yakışmasın."

Çiftçi Pamuk'un ailesi ve konukları ertesi sabaha kadar oturdular. Gece boyunca hiçbir şey duyulmadı ama gün bitmeden bir şeylerin olacağı kesindi. "Belli ki Çıkın Çıkmazı'nda vicdansızlardan kimse kalmamış," dedi Pamuk; "ama Yolkavşağı'ndan gelecek olan çete neredeyse buraya varır."

Kahvaltıdan sonra Tookdiyan'ndan bir haberci midillisini sürüp geldi. Morali çok yerindeydi. "Reis bütün ülkeyi ayağa kaldırdı," de-

329

SHIRE TEMİZLİĞİ

di, "ve haber ateş gibi her yana yayılıyor. Bizim toprakları gözleyen vicdansızlar güneye kaçtı, canlı olarak kaçabilenler yani. Reis onların peşine düştü, büyük çeteyi o taraftan uzak tutmak için; fakat ayırabildiği kadar kişiyle Bay Peregrin'i geri gönderdi."

Bir sonraki haber pek iyi değildi. Bütün gece dışarıda olan Merry saat on sularında geldi. "Dört mil ötede büyük bir grup var," dedi. "Yolkavşağı'ndan gelen yol boyunca ilerliyorlar ama dağılmış vicdansızların birçoğu onlara katıldı. Yüz kadar vardılar; ilerledikçe yangın çıkartıyorlar. Lanet olasıcalar!"

"Ya! Bu gelenler konuşmak için durmayacaklardır, ellerinden gelirse öldürürler," dedi Çiftçi Pamuk. "Eğer Took'lar daha çabuk gelmezlerse, saklanıp hiç tartışmadan oklamaya başlamamız lazım. Bu iş yola girmeden biraz dövüş olması gerekecek Bay Frodo."

Took'lar daha önce geldiler. Kısa bir süre sonra içeri girdiler, başlarında Pippin vardı, Tıkışkazası ve Yeşil Tepeler'den yüz kişilik bir güçle. Merry'nin artık o vicdansızlarla başa çıkacak kadar yiğit hobbi-ti vardı, izciler gelenlerin birbirlerinden ayrılmadıklarını söyledi. Bütün kırık yerlerin onlara karşı ayaklandıklarını biliyorlardı ve belli ki isyanı merkezinde, yani Subaşı'nda insafsızca bastıracaktı. Fakat ne kadar zalim olurlarsa olsunlar, içlerinde savaştan anlayan bir liderleri olmadığı kesindi. Hiç tedbir almadan geldiler. Merry çabucak bir plan yapıverdi.

Vicdansızlar Doğu Yolu'ndan ağır adımlarla geldiler ve hiç durmadan, bir süre üzerlerinde kısa çitlerin bulunduğu yüksek tepeler arasından yükselen Subaşı Yolu'na döndüler. Ana yoldan aşağı yukan iki yüz metre kadar ileride bir dönemeci dönünce, eski çift arabalarının ters çevrilmesiyle yapılmış sağlam bir barikatla karşılaştılar. Bu onları durdurdu. Aynı anda, her iki yanlarında da başlarının üzerindeki çitler boyunca hobbitlerin dizilmiş olduğunu gördüler. Arkalarından başka hobbitler tarlada saklanmış başka arabaları ittiriyorlardı, böylece geriye dönüş yolları da tıkanıp. Yukarıdan bir ses onlara şöyle seslendi: "Evet, tuzağa düştünüz," dedi Merry. "Hobbitköylü dostlarınız da aynı şeyi yaptı; şimdi biri öldü geri kalanları da hapiste. Silahlarnızı bırakın! Sonra yirmi adım geriye giderek yere oturun. Kaçmaya çalışsan vurulacaktır." Fakat serseriler artık kolay kolay korkutulacak gibi değildi. Birkaç

330 KRALIN DÖNÜŞÜ

tanesi söylenenleri yaptı ama derhal arkadaşları tarafından yeniden kışkırtıldılar. Yirmi kadarı geriye kaçıp yük arabalarına saldırdı. Altı tanesi vuruldu fakat geri kalanları kaçtı ve iki hobbiti öldürerek Ormanlık Uç istikametine dağıldı. Kaçarken iki tanesi daha devrildi. Merry yüksek sesle borusunu çaldı; uzaklardan cevap veren borular oldu.

"Uzaklaşamazlar," dedi Pippin. "Bütün o topraklar bizim avcılarla dolu artık."

Geride, yolda sıkışmış kalmış seksen kadar Adam, hâlâ tepelere ve barikatlara tırmanmaya çalışıyordu; hobbitler birçoğunu vurmaya veya baltayla biçmeye mecbur kaldılar. Fakat en güçlülerin ve en dehşete düşmüşlerin birçoğu batı tarafından çıkmayı başardılar ve artık kaçmaktan çok öldürmeye meylettiklerinden düşmanlarına şiddetle saldırdılar. Birkaç hobbit düştü, geri kalanlar da doğu tarafında bulunan Merry ile Pippin vanp vicdansızlara saldırıncaya kadar duraksadılar. Merry iri bir orka benzeyen koca kısıp gözlü bir hayvan olan lideri kendi elleriyle biçti. Sonra Adamların son kalan artıklarını geniş bir okçu halkasıyla çevreleyerek güçlerini geri çekti.

Sonunda her şey bitmişti. Hemen hemen yetmiş serseri alanda ölü yatıyordu, bir düzine kadan da esir alınmıştı. On dokuz hobbit öldürülmüş, otuzu da yaralanmıştı. Ölü serseriler yük arabalarına koyularak yakınlardaki eski bir kum çukuruna taşındı ve buraya gömüldü: Daha sonraları verilen adla Muharebe Çukuru'na. Ölen hobbitler hep birlikte tepe yanında, daha sonraları etrafına bir bahçe yapılan koca bir kayanın dikildiği bir mezara yatındı. Böylece yukarıda, uzakta Kuzey Topraklar'da yapılan 1147 yılındaki Yeşilçayırılar savaşından sonra Shire'da yapılan tek savaş olan 1419 yılındaki Subaşı Muharebesi de böylece bitmiş oldu. Sonuç olarak, seve seve verilen birkaç cana mal olsa da Kırmızı Kitap'ta koca bir bölüm tutar; ayrıca savaşa katılanların isimleri uzun bir Liste yapılarak bütün Shire tarihçileri tarafından ezberlenmiştir. Pamuk'lann ünleri ve şanlarındaki hatin sayılır yükseliş de bu zamana dayanır; fakat bütün hikâyelerde Liste'nin başında hep Komutanlar Meriadoc ile Peregryn'in ismi geçer.

Frodo da savaşa katılmıştı ama kılıcını hiç çekmedi; onun esas oynadığı rol, kayıplar karşısında hiddetlenen hobbitlerin silahlarını teslim etmiş olan düşmanlarını öldürmelerini önlemek olmuştu. Dövüş sona erip kalan işler de yoluna koyulduktan sonra Merry, Pippin ve Sam ona katıldılar ve Pamuklarla birlikte geri gittiler. Geç bir öğle

331

SHIRE TEMİZLİĞİ

yemeği yedikten sonra Frodo içini çekerek şöyle dedi: "Evet, sanırım artık 'Şef ile ilgilenmenin zamanı geldi." "Gerçekten de öyle, ne kadar çabuk gitsek o kadar iyi," dedi Merry. "Çok da kibar olma! Bu serserilerin buraya gelmelerinden ve bütün yaptıkları kötülüklerden o mesul."

Çiftçi Pamuk iki düzine kadar güçlü kuvvetli hobbitten oluşan bir refakatçi grubu topladı. "Çünkü Çıkın Çıkma'nda hiç serseri kalmamış olduğu sadece bir tahmin," dedi. "Emin değiliz." Sonra da yayan yola koyuldular. Frodo, Sam, Merry ve Pippin başı çekiyorlardı.

Bu hayatlarındaki en hüzünlü saatlerden biriydi. Koca baca önlerinde yükseldi; Su'yu geçip, yolun iki yanındaki yeni çirkin ev sıraları arasından eski köye yaklaştıkça, tüm kasveti ve pis çirkinliği içinde yeni değirmeni gördüler: Dumanları tüten ve leş gibi kokan bir akıntıyla pislettiği akarsuyu apışarasına almış kocaman, tuğladan bir bina. Bütün Subaşı Yolu boyunca, ne kadar ağaç varsa hepsi kesilmişti.

Köprüyü geçip Tepe'den yukan bakınca hepsinin nefesleri kesildi. Sam'in Ayna'da gördüğü görüntüler bile onu bu gördüklerine hazırlı-yamamıştı. Batı tarafındaki Eski Çiftçiler Birliği tamamen yıkılmış ve yerine sıra sıra katranlı barakalar yapılmıştı. Bütün kestane ağaçları gitmişti. Tepeler ve çalıcılar parçalanmıştı.

Çiğnenmekten ot bitmez bir tarlada yük arabaları geliş güzel bırakılmıştı. Çıkınsaçması Sıraevleri artık ağız açık duran bir kum ve çakıl ocağı olmuştu. Geride kalan Çıkın Çıkma, bir yığın iri kulübeden görünmüyordu.

"Kesmişler!" diye bağırdı Sam. "Davet Ağacı'nı kesmişler!" Altında Bilbo'nun veda konuşmasını yapmış olduğu ağacın durduğu yeri işaret etti. Tarlanın ortasında kesilmiş, ölü yatıyordu. Sanki bu bardağı taşıran son damlaymış gibi Sam gözyaşlarına boğuldu.

Bir kakhaha onları durdurdu. Değirmen avlusunun alçak duvarına uzanmış, aksi bir hobbit gördüler. Asık yüzü ve kara elliydi.

"Beğenmedin mi Sam?" diye dudak büktü. "Ama sen hep yumuşaktın. Ben de hep o atıp tuttuğun gemilerden biriyle yelken açıp gittin sandıydım. Ne halt etmeye geri döndün? Artık Shire'da yapacak çok işimiz var."

"Öyle olduğunu görüyorum," dedi Sam. "Yıkanacak zaman-bile yok ama duvarların üzerine sere serpe yatacak zaman var. Ama buraya bak Efendi Kumlukışı, bu köyde hesaplasmam gereken çok şey var; alay ederek bu işi fazla uzatma yoksa gücünün yetmeyeceği kadar büyük bir bedel ödemek zorunda kalırsın."

332

KRALIN DÖNÜŞÜ

Ted Kumlukışı duvarın üzerinden tükürdü. "Hır!" dedi. "Bana dokunamazsın. Ben Patron'un arkadaşayım. Ama o sana bir güzel dokunur, eğer biraz daha laf edecek olursan."

"O ahmağa daha fazla nefesini tüketme Sam!" dedi Frodo. "Umarım ortalıkta böyle hobbitlerden daha fazla kalmamıştır. Bu, bütün Adamların yapmış oldukları zarardan çok daha kötü bir sorun olurdu."

"Sen pisin, küstahın tekisin Kumlukışı," dedi Merry. "Sonra hesabını da çok şaşmışsın. Biz de tam Tepe'ye, senin şu kıymetli Patron'u-nu yerinden etmeye gidiyorduk. Adamlarının hakkından geldik."

Ted'in ağzı açık kaldı çünkü tam o anda Merry'nin bir işaretiyle köprüden yürüyüp gelen refakatçileri görmüştü. Değirmene koşarak elinde bir boruyla geri geldi ve yüksek sesle boruyu üfledi.

"Nefesini boşuna tüketme!" diye güldü Merry. "Bende daha iyisi var." Sonra gümüş borusunu kaldırarak üfledi; borudan çıkan berrak ses bütün Tepe'de çınladı; Hobbitköy'deki deliklerden, barakalardan, pejmürde evlerden hobbitler cevap verdi, akın akın dışarı çıktılar ve tezahürat yapıp yüksek sesle bağıarak Çıkmaz'na giden yolda grubu izlediler.

Yolun en başında topluluk durdu, Frodo ve arkadaşları yollarına devam ettiler; ve sonunda bir zamanlar çok sevdikleri yere vardılar. Bahçe kulübeler ve barakalarla dolmuştu; bazıları batıdaki pencerelere o kadar yaklaşmıştı ki bütün ışığı kesiyorlardı. Her yanda süprüntü yığınları vardı. Kapı çizik içindeydi; zilin zinciri boş boş sallanıyordu, zil çalmadı. Kapıyı çalsalarda bir cevap alamadılar. En sonunda kapıyı ittiler, açıldı, içeri girdiler. Ev kokuyordu, pislikle dolmuştu ve karmakarışık: Bir süredir hiç kullanılmıyor gibi duruyordu.

"O sefil Lotho nerede saklıyor?" dedi Merry. Bütün odaları aramışlar ama sıçanlarla farelerden başka canlı bulamamışlardı. "Diğerlerine barakaları arattırılmalı mı?"

"Burası Mordor'dan daha kötü!" dedi Sam. "Bir anlamda çok daha kötü. Nasıl derler, sanki kendi evimizdi; çünkü burası yuvamızdı ve mahvedilmeden önceki halini hatırlıyoruz."

"Evet, burası Mordor," dedi Frodo. "Onun marifetlerinden biri. Bu işi hep Saruman görüyordu, kendi adına çalıştığını düşündüğü zamanlar bile. Aynı şey Saruman'ın kandırdığı, Lotho gibi kişiler için de geçerli."

333

SHIRE TEMİZLİĞİ

Merry keder ve tiksinti ile etrafına bakındı. "Haydi, dışarı çıkalım!" dedi. "Eğer neden olduğu bu kötülükleri bilseydim kesemi Sanı-man'ın gırtlığına tıkdardım."

"Kuşkusuz, kuşkusuz! Ama öyle yapmayın ve ben de eve vardığınızda sizi karşılayabildim." Orada, kapıda Saruman'ın kendisi duruyordu, oldukça bakımlı ve mutlu görünüyordu; gözleri garaz ve zevkle parlıyordu. Frodo'nun zihninde ani bir şimşek çaktı. "Sharkey!" diye bağırdı.

Saruman güldü. "Demek ki bu ismi duydunuz, öyle mi? Sanırım Isengard'da bütün halkım bana böyle diyordu. Büyük bir ihtimalle bir saygı gösterisi olarak.* Ama belli ki siz beni burada görmeyi ummuyordunuz."

"Ummuyordum," dedi Frodo. "Ama tahmin edebildim. Hâlâ kötü yolda, biraz yaramazlık yapacağını yani: Gandalf beni senin hâlâ o kadarına muktedir olduğun konusunda uyarmıştı."

"Oldukça muktedirim," dedi Saruman, "az buz değil. Beni güldürdünüz sizi hobbit efendicikleri sizi; o büyük insanlarla birlikte sürdünüz atlarınızı, emniyet içinde, minik varlıklarınızla gurur duyarak falan. Bütün bu işten çok kârlı çıktığınızı düşünmüştünüz; artık dolana dolana evinize dönüp, ülkenizde hoş, huzurlu günler bulacaksınız. Saruman'ın evi enkaza çevrilecek, Saruman kapının önüne konacaktı ama kimse sizinkini ellemeyecekti. Yo, tabii! Gandalf sizin işlerinizle ilgilenirdi!"

Saruman yeniden güldü. "O bunu yapmaz! Aletleri işlerini bitirince onları bırakır. Ama siz onun ardından sürünürsünüz, oyalanarak, konuşarak, gerektiğinin iki misli uzun yol katederek. "Eh,1 diye düşündüm, 'madem o kadar ahlaksınız ben önden gideyim de şunlara bir ders vereyim. Bir kötülük bir başkasını hak edermiş.' Eğer bana biraz daha zaman ve biraz daha Adam bırakmış olsaydınız daha güzel bir ders olacaktı. Yine de yaşamınız boyunca onarmayı veya yeniden yapmayı zor başaracağınız şeyler yaptım. Bunu düşünmek ve gördüğüm zararın bedeli olduğunu kabul etmek bile pek hoş."

"Eh madem böyle şeylerden hoşlanıyorsun," dedi Frodo, "sana acıyorum. Korkarım, bu sadece anılarda kalan bir hoşnutluk olacak. Hemen git ve bir daha hiç geri dönme!"

Köyün hobbitleri Saruman'ın kulübelerden birinden çıktığını gör-

* Büyük bir ihtimalle kelimenin aslı Orkça'ydı: Sharkû, "yaşlı adam".

334 KRALIN DÖNÜŞÜ

müşler ve hemen Çıkin Çıkmazı'na doğru yığılmaya başlamışlardı

Frodo'nun emrini duyunca hiddetle mırıldandılar:

"Gitmesine izin verme! Öldür onu! O bir hain, bir katil. Öldür onu!"

Saruman onların düşmanca yüzlerine, bakarak gülümsedi. "Öldür ha!" diye alay etti. "Eğer gücünüzün yeteceğine inanıyorsanız öldürün onu benim cesur hobbitlerim!" Kendini toparlayarak onlara siyah gözleriyle kara kara baktı. "Ama sakın mallarımı kaybettiğimde bütün gücümü de kaybettiğimi zannetmeyin! Bana kim vurursa lanetle-necektir. Ve eğer kanım Shire'ı boyayacak olursa Shire kuruyacak ve bir daha da hiç iyileşmeyecektir."

Hobbitler irkildiler. Ama Frodo şöyle dedi: "Ona inanmayın! Bütün gücünü kaybetti, hâlâ eğer izin verirseniz sizi ayartıp aldatabilecek sesi hariç. Ama onun öldürülmesini istemiyorum. Öcü, oç ile karşılamak faydasızdır: Hiçbir şeye iyi gelmez. Git Saruman, en hızlı yoldan!"

"Solucan! Solucan!" diye seslendi Saruman; yakındaki kulübeden Solucandil çıktı, neredeyse bir köpek gibi iki büküm. "Yeniden yollara düşüyoruz Solucan!" dedi Saruman. "Bu iyi beylerle efendicikler bizi yeniden yollara terk ediyor. Haydi gel!"

Saruman gitmek için döndü ve Solucandil de peşine takıldı. Fakat tam Saruman Frodo'nun yakınından geçerken elinde bir bıçak parladı ve hızla bıçağı sapladı. Bıçağın ucu gizli zırha denk geldi ve kırıldı. Sam'in öncülüğünde bir düzine hobbit nara atarak ileri atıldılar ve ha in adamı yere yatırdılar. Sam kılıcını çekti. ,

"Hayır Sam," dedi Frodo. "Şimdi bile öldürme onu. Çünkü canımı yakmadı. Sonra her şeye rağmen onun bu kötü haleti ruhiye içinde öldürülmesini istemiyorum. Bir zamanlar büyük biriydi, elimizi kaldırmaya cesaret edemeyeceğimiz soylu bir kişi. Artık düştü ve onun iyileştirilmesi bizim gücümüzü aşar; ama ben yine de, olur da günün birinde iyileşir umuduyla ellenmemesi görüşündeyim."

Saruman ayağa kalktı ve Frodo'ya baktı. Gözlerinde hayret, saygı ve nefret karışımı garip bir bakış vardı. "Büyümüşsün Buçukluk," dedi. "Evet, çok büyümüşsün. Hem arif, hem de zalim olmuşsun. Beni alacağım öcün tadından mahrum ettin, artık acı içinde gideceğim, senin merhametine borçlu olarak. Bu durumdan ve senden nefret ediyorum! Evet, gidiyorum ve artık seni hiç rahatsız etmeyeceğim. Ama benden sana sağlık ve uzun bir yaşam dilememi bekleme. Her ikisine

335

SHIRE TEMİZLİĞİ

de sahip olamayacaksın. Ama bu benim kabahatim değil. Ben sadece geleceği söylüyorum."

Yürüyüp gitti; hobbitler onun geçmesi için bir yol oluşturdular; ama silahlarını kavradıkça parmaklarının boğumları bembeyaz kesiliyordu. Solucandil duraksadı, sonra efendisini takip etti.

"Solucandil!" diye seslendi Frodo. "Onu izlemene gerek yok. Senin hiçbir kötülüğünü görmedim. Burada bir süre dinlenip kamını doyurursun; daha kuvvetlenip kendi yoluna gidinceye kadar."

Solucandil durup arkasını dönerek ona baktı, kalmaya hazır gibiydi. Saruman döndü. "Hiç mi?" dedi çatlak bir sesle. "Yo tabii! Geceleri evin dışına süzülüyorsa bile bunu sırf yıldızlara bakmak için yapıyordur canım. Ama yoksa birilerinin zavallı Lotho'nun nerelerde saklandığını sorduğunu mu duydum? Sen biliyorsun, değil mi Solucan? Onlara anlatacak mısın?"

Solucandil sinerek zırlıdamaya başladı: "Yo, yo!"

"O zaman ben anlatayım," dedi Saruman. "Solucan Şefinizi öldürdü, o zavallı şeyi, sizin cici, minik Patron'unuzu. Öyle değil mi Solucan? Uyurken bıçaklamış sanırım. Gömdü sonra, umanmı; gerçi Solucan son zamanlarda pek bir açtı. Yo, Solucan gerçekten de iyi biri değil. Onu bana bıraksanız daha iyi edersiniz." Solucandil'in kızıl gözlerinde çılgın bir nefret ifadesi belirdi. "Sen yap demiştin; bunu bana sen yaptırdın," diye tısladı.

Saruman güldü. "Sen hep Sharkey'nin dediklerini yaparsın öyle değil mi Solucan? Eh o zaman şimdi de şöyle diyor: izle!" Yerde sürünen Solucandil'in yüzüne bir tekme attı ve dönerek yola koyuldu. Fakat bunun üzerine sanki bir şey aniden harekete geçti: Solucandil birden doğrulup kalktı, gizli tuttuğu bir bıçağı çekerek ve bir it gibi hırlayarak Saruman'ın sırtına sıçradı, başını geri çekti, gırtlığını kesti ve bir nara atarak yola doğru kaçtı. Daha Frodo kendini toparlayıp bir söz söyleyemeden üç hobbit oku vızıldadı ve Solucandil cansız yere düştü. Etrafta duranların dehşetli bakışları altında Saruman'ın bedeninin etrafında gri bir pus toplandı ve ateşten çıkan duman gibi yükseldi; soluk ve örtülü bir suret halinde Tepe'nin üzerinde toplandı. Bir an için Batı'ya bakarak dalgalandı; fakat Batı'dan serin bir yel geldi, onu çevirdi ve suret ah ederek yokluk içinde eridi gitti. Frodo cesede acıma ve dehşet duygularıyla baktı; çünkü o bakar-

336

KRALIN DÖNÜŞÜ

ken sanki aniden ölümün uzun yılları bedende kendini açığa çıkarmış, ceset çekmiş ve kuruyan yüzünde o iğrenç kafatasına gerilmiş deri parçalarından başka bir şey kalmamıştı. Yanına serilmiş olan pis pelerinin eteğini kaldırarak cesedi örttü ve döndü.

"Bunun sonu da böyle işte," dedi Sam. "Kötü bir son, keşke hiç görmeseydim; ama kurtulduğumuz iyi oldu."

"Ve umarım bu da Savaş'ın sonudur artık," dedi Merry.

"Umarım," dedi Frodo ve içini çekti. "En son darbe. Ama tam buraya, Çıkin Çıkmazı'nın kapısına denk geldiğini düşünün! En azından bütün ümit ve korkularımda bunu hiç aklıma getirmemişim."

"Bu dağınıklığı temizlemeden son demeyeceğim ben," dedi Sam karamsar karamsar. "Bu da hem zamanımızı alacak, hem de çok uğraştıracak."

BÖLÜM IX

GRI LİMANLAR

Temizlik için gerçekten çok uğraşmak gerekti ama Sam'in korktuğundan daha az zaman aldı. Dövüştten sonraki gün Frodo Uluğ Kazlın'a gitti ve tutsakları Kilitlidelikler'den kurtardı, ilk bulduklarından biri artık Tombiş'liği kalmamış Fredegar Bolger oldu. Vicdansızlar onun başkanlığında bir grup isyankârı Korkutan tepelerindeki Belgilide-lik'te saklandıkları yerde buldukları zaman içeri atılmıştı.

"Bizimle gelseydin daha iyi olacaktı demek ki zavallı Fredegar!" dedi Pippin, yüriyemeyecek kadar halsiz olduğundan onu dışan taşırlarken.

Bir gözünü açarak nazıkçe gülmeye çalıştı Fredegar. "Gür sesli bu genç dev de kim?" diye fısıldadı. "Bizim minik Pippin olamaz! Şapka numaran kaç oldu senin böyle?"

Sonra sırada Lobelia vardı. Zavalılık, onu karanlık ve dar hücrelerinden kurtardıklarında çok yaşlı ve zayıf görünüyordu. Kendi ayakları üzerinde ağır aksak yürümekte ısrar etti; Frodo'nun koluna yaslanmış, ama yine de eski şemsiyesini elinden bırakmadan dışan çıktığında o kadar büyük bir sevgiyle karşılandı, görüldüğünde o kadar çok tezahürat yapılarak alkışlandı ki, çok etkilendi ve gözyaşları içinde uzaklaştı. Daha önce hayatı boyunca hiç gözde birisi olmamıştı. Fakat Lotho'nun öldürülmesiyle ilgili haberi duyunca yıkıldı ve Çıkin Çıkmazı'na geri dönmedi. Burasını Frodo'ya geri verdi ve Kemerliku-şaklar'da Sertşişe'deki akrabalarının yanına gitti.

Ertesi bahar zavalılık öldüğünde -ne de olsa yüz yaşını geçmişti-Frodo hem hayretler içinde kalmış, hem de çok etkilenmişti: Kalan bütün parasını ve Lotho'nun bütün parasını, yaşanan sorunlar sırasında evsiz kalan hobbitlere yardım etmesi için Frodo'ya bırakmıştı. Yani böylece kan davası bitmiş oluyordu.

Yaşlı Will Nebzeayak Kilitlidelikler'de herkesten çok kalmıştı ve

KRALIN DÖNÜŞÜ

GRI LİMANLAR

338

339

kimisine nazaran daha az şiddet görmüş olsa da yeniden Belediye Başkanı'na birazcık benzeyinceye kadar epey bir beslenmesi gerekti; böylece oy birliğiyle Bay Nebzeayak yeniden toparlanıncaya kadar Frodo'nun Vekil olarak görev yapmasına karar verildi. Belediye Başkanı Vekili olarak Frodo'nun yaptığı tek iş Emniyet Şiflerini eski görevlerine döndürmek ve eski sayılarına indirmek oldu. Son kalan vicdansızları avlama işi Merry

ile Pippin'e verilmişti ve bu da kısa bir süre içinde başarılıydı. Güneyde bulunan çeteler Subaşı Muharebesi'ni duyunca ülkeden kaçarak Reis'e pek zorluk çıkarmadılar. Yıl Sonu'ndan önce hayatta kalan birkaç kişi de ormanlarda yakalanmış ve teslim olanlar sınır dışı edilmişti.

Bu arada tamirat işleri de süratle devam ediyordu, Sam çok meşguldü. Mecbur kalıp da keyifleri gelince hobbitler arılar gibi çalışabilir. Şimdi de, minik ama atik hobbit oğlanlarından ve kızlarından, yıpranmış ve nasırlı babalıklara ve kocakarlara kadar her yaştan binlerce gönüllü el vardı. Yıl Sonu'ndan önce yeni Emniyet Şifleri evlerinin tek bir tuğlası veya "Sharkey'nin Adamları"nın inşa etmiş olduğu tek bir şey bile kalmamıştı; ama tuğlalar eski delikleri tamir etmek, buraları daha rahat ve daha kuru hale getirmek için kullanılmıştı. Vcdansızlar tarafından barakalarda, ambarlarda, terk edilmiş deliklerde, özellikle de Uluğ Kazlın'daki tünellerde ve Korkutan'daki eski taş ocaklarında saklanmış olan mal, yiyecek ve bira stokları bulunmuştu; o yüzden o yıl Yıl Sonu kimsenin ummadığı kadar neşe içinde geçti.

Hobbitköy'de yapılan ilk şeylerden biri, hatta yeni değirmenin kaldırılmasından da önce yapılan ilk şey Tepe'nin ve Çıkmaz'ın temizlenmesi ve Çıkınşaçması Sıraevleri'nin yeniden inşasıydı. Yeni kum ocağının ölü bir hizaya getirilerek geniş ve korunaklı bir bahçe haline sokuldu ve güney yüzüne, yine Tepe'ye doğru yeni delikler kazılarak tuğlalarla bir hizaya sokuldu. Babalık yeniden Üç Numara'ya yerleştirildi; o da sık sık şöyle diyordu kimin duyup duymadığını umursamadan.

"Hep demişimdir ya, kem esen yelin kimseye bir faydası yok. Ve Sonu Fena Değilse, iyi Sayılır Her Şey." Yeni sıraevlere verilmesi gereken isim konusunda biraz tartışma çıkmıştı. Muharebe Bahçeleri veya Güzel İyiler düşünülmüştü. Fakat bir süre sonra, hobbitvari bir sağduyuyla sadece Yem Sıraevleri denmeye başladı. Fakat buraya Sharkey Çıkmazı demek tam bir Subaşı esprisi olmuştu.

En büyük zarar ve kayıp ağaçlardı çünkü Sharkey'nin emriyle Shi-re'in dört bir bucağındaki ağaçlar pervasızca kesilmişti; Sam de her şeyden çok bunlara yanıyordu. Her şeyden önce bu yaranın iyileşmesi uzun zaman alacaktı ve ancak torununun torunu Shire'i Shire gibi görebilecek diye düşünüyordu.

Sonra aniden bir gün Galadriel'in hediyesini hatırlayıverdi, çünkü haftalardır yaşadığı maceraları düşünemeyecek kadar meşguldü. Kutuyu çıkartarak bunları diğer Yolcular'a (çünkü artık herkes onları bu isimle çağırıyordu) gösterdi ve fikirlerini sordu.

"Onu ne zaman hatırlayacağını merak edip duruyordum," dedi Frodo. "Aç bakalım!"

Kutu, ortasında gümüş kabuklu minik bir cevize benzeyen tek bir tohumun bulunduğu, yumuşak ve ince, gri renkli bir toz ile doluydu.

"Rüzgârlı bir havada, havaya savur ve bırak kendi işini kendi görsün!" dedi Pippin.

"Neyin üzerine?" dedi Sam.

"Bir noktayı fidanlık olarak seç kendine ve oradaki bitkilere neler olduğunu izle," dedi Merry.

"Eminim ki Hanım, bu kadar kişi cefa çekerken, bunun hepsini kendi bahçem için kullanmamı istemezdi," dedi Sam.

"Bütün aklını ve bilgini kullan Sam," dedi Frodo, "sonra da armağanını yaptığın işe yardımcı olması ve iyileştirmesi için kullan. Ve idareli kullan. Burada çok fazla yok ve herhalde her bir zerrenin bile kıymeti vardır."

Böylece Sam, özellikle güzel ve hoş ağaçların tahrip edilmiş olduğu yerlere fidanlar dikti ve her birinin kökündeki toprağa kıymetli tozundan bir zerre bıraktı. Shire'da bir yukarı, bir aşağı dolaşarak bu işi yaptı; ama Hobbitköy ile Subaşı'na biraz iltimas geçtiyse bile kimse bunun için onu suçlamadı. Sonunda hâlâ elinde biraz toz kalmış olduğunu gördü; böylece aşağı yukarı Shire'in tam ortası olan Üç Metelik Kayası'na giderek kendi hayır duasıyla bunu havaya savurdu. Minik gümüş cevizi Davet Bahçesi'ne, bir zamanlar o ağacın durduğu yere dikti ve buradan ne çıkacağını merakla bekledi. Bütün bir kış boyunca elinden geldiğince sabırla bekleyip, durmadan gidip bir şeyler çıkmış mı çıkmamış mı bakmaktan kendini alıkoymaya çalıştı.

341

^40 KRALIN DÖNÜŞÜ

Bahar en çılgın beklentilerini bile geçmişti. Ağaçlar fışkırıp büyümeye başladı, sanki zamanın acelesi varmış da yirmi yılda yapacağını bir yılda yapıyormuş gibi. Davet Bahçesi'nde çok güzel bir fidan boy verdi: Gümüşten bir gövdesi, uzun yaprakları vardı ve nisan ayında altın renkli çiçeklerle dolmuştu. Bu gerçekten de bir mallorn idi ve bütün civarın ilgi odağıydı. Daha sonraki yıllarda tüm zarafet ve güzelliğiyle büyürken, uzak yakın bütün civara nam saldı ve herkes uzun yolculuklar yaparak onu görmeye geldi: Dağlar'ın batısında ve Deniz'in doğusundaki tek ve dünyadaki en güzel mallorn'Ga.

1420 yılı her şeyiyle Shire'da muhteşem bir yıl olmuştu. Sadece tam zamanında ve tam kararında çıkan harika bir güneş ve yağın nefis bir yağmur değil, sanki başka bir şey daha vardı: Bir zenginlik ve bereket havası, bu Orta Dünya üzerinden oynayıp geçen bütün ölümlü yazların ötesinde bir güzellik ışığı vardı. O yıl doğan veya rahme düşen bütün çocuklar -ve o yıl da çok çocuk olmuştu- hem seyretmeye doylulmayacak

kadar güzel, hem güçlü olmuştı ve çoğunun da daha önce hobbitler arasında ender rastlanan altın rengi saçları vardı. Mey-valar o kadar boldu ki genç hobbitler neredeyse çilek ve kaymak banyosu yapıyorlardı; daha sonraları da erik ağaçlarının altındaki çimlere oturarak, eski fatihlerin fethettikleri kalelerde kestikleri kellelerden yaptıkları yığınlar gibi çekirdeklerden minik piramitler yapıyorlar, sonra da yollarına devam ediyorlardı. Kimse hasta olmamıştı ve çimenleri biçmek zorunda olanlar haricinde herkes çok mutluydu. Güney Topraklar'da asmalar iyice yüklenmişti, "yaprak" rekoltesi şaşırtıcı boyutlardaydı; her yerde o kadar çok mısır vardı ki o Hasat'ta bütün ambarlar tıka basa dolmuştu. O yıl Kuzey Topraklar arpası o kadar kaliteli olmuştı ki 1420 maltından yapılan biralar uzun yıllar unutulmamış ve dillere destan olmuştı. Gerçekten de bir nesil sonra hanlardan birinde yaşlı bir babalığın, parasını hak etmiş yarı litrelik bir masrapa biradan sonra masrapasını masaya koyup içini çekerek şöyle dediği çok duyulmuştur: "Ah! Bu tam bir bin dört yüz yirmi idi vallahi!"

Sam ilk başlarda Frodo ile birlikte Pamuk'larda kalmıştı; ama Yeni Sıraevler biter bitmez Babalık'ın yanına taşındı. Bütün işlerinin ya-nısıra Çıkın Çıkmazı'nın temizlenmesi ve restorasyon işlerini de idare ediyordu; ama sık sık ağaç dikim işleri için Shire'da yolculuk yapıyor-

GRt LİMANLAR

du. Yani martın ilk günlerinde evde değildi ve Frodo'nun hastalandığından haberi olmadı. O ayın on üçünde Çiftçi Pamuk Frodo'yu yatağında yatarken buldu; boynunda asılı duran beyaz bir taşı avuçlamıştı ve sanki bir rüya içindeydi.

"Sonsuza kadar gitti," dedi, "artık her şey karanlık ve boş."

Fakat nöbet geçti; Sam ayın yirmi beşinde geri döndüğünde Frodo iyileşmişti ve kendisi hakkında hiçbir şey söylemedi. Bu arada Çıkın Çıkmazı hale yola girmiş ve Merry ile Pippin Çukurçay'dan bütün mobilyaları ve eşyaları taşımışlar, böylece delik kısa bir süre sonra eski halini almıştı.

Sonunda her şey hazır olunca Frodo şöyle dedi: "Ne zaman yanıma taşınıp bana katılacaksın Sam?"

Sam biraz garip bakıyordu.

"Eğer istemiyorsan hemen gelmene gerek yok," dedi Frodo. "Ama biliyorsun Babalık yakınlarda, sonra Dulhanım Gurultu ona gayet iyi bakar."

"Mesele o değil Bay Frodo," dedi Sam ve kıpkırmızı kesildi.

"Ee, ne öyleyse?"

"Gül, Gül Pamuk," dedi Sam. "Belli ki benim dışarılara gitmemden hiç hoşlanmamış zavallı kızcağız; fakat onunla konuşmamış olduğum için bunu bana söyleyememişti. Ben de onunla konuşmamış-tım çünkü önce yapmam gereken bir iş vardı. Ama artık konuştum; diyor ki: 'Zaten bir yılı boşu boşuna geçirdin, niye daha fazla bekleyelim?' 'Boşu boşuna mı?' deyiverdim ben de. 'Ben olsam öyle demezdim.' Yine de ne demek istediğini anladım tabii. Anlayacağınız, ikiye bölündüm."

"Anladım," dedi Frodo: "Evlenmek istiyorsun ama aynı zamanda benimle birlikte Çıkın Çıkmazı'nda oturmak istiyorsun, öyle mi? Ama Sam'ciğim, bu çok kolay! En kısa zamanda evlen, sonra da Gül ile birlikte buraya taşın. Çıkın Çıkmazı koca bir aileyi rahat rahat barındıracak kadar büyük."

Ve böylece her şey yoluna konmuştu. Sam Gamgee Gül Pamuk ile 1420 yılının (bu yıl düğünleriyle de ünlüydü) baharında evlendi ve Çıkın Çıkmazı'nda yaşamaya başladılar. Sam kendisini şanslı hissediyorsa, Frodo daha da şanslı hissediyordu; çünkü koca Shire'da onun kadar ihtimamla bakılan başka bir hobbit yoktu. Tamirat işleri planlanıp yoluna girdikten sonra o da kendine sessiz bir yaşam seçti, bol bol

M2 KRALIN DÖNÜŞÜ

yazdı ve yazdığı bütün notları kontrol etti Belediye Başkanı Vekili görevini o yaz ortasındaki Parasız Panayır gününde devretti ve sevgili Will Neb/cavak bir yedi yıl daha şöenlere başkanlık etme imkanı buldu Merry ile Pippin bir süre Çukurçay da birlikte yaşadılar Erdiyan ile Çıkın Çıkmazı arasında yoğun bir trafik vardı İki genç Yolcu şar kılan öyküleri sıkıkları ve harika davetleriyle Shire i birbirine katmıştı Bey gibi diyordu halk onlara iyi niyetle çünkü onları parlak zırlarıyla netis kalkaniarıyla şen şakrak, uzak diyarların şarkılarını söyleyerek midillilerini sürerken görmek herkesin için ısıtıyordu ar tık ırı ve görkemli görünüyorsa bile başka hiçbir değişiklikleri yoktu eskisine nazaran geçekten de biraz daha nazik, daha neşeli olmaları hariç

Öte yandan Frodo ile Sam normal kıyafetlerine geri dönmüşlerdi, sadece gerektiğinde ince dokulu, boğazlarından çok güzel broşlarla tutturdıkları uzun gri pelerinler giyiyorlardı Bay Frodo da sık sık ellediği bir zincire takılı beyaz bir mücevher taşıyordu boynunda

Artık her şey yolundaydı ve hep daha iyiye gitme umudu vardı Sam de bir hobbitin dileyebileceği kadar meşgul ve mutluydu Butun o yıl keyfini kaçıran hiçbir şey olmamıştı, efendisi için belli belirsiz hissettiği bir endişe dışında Frodo, yavaş yavaş butun Shire işlenn den elini ayağını çekmişti ve Sam onun kendi ülkesinden ne kadar az gurur duyduğunu üzüntü içinde izliyordu Çok az insan onun yapmış olduklarını ve maceralarını biliyordu veya öğrenmek istiyordu, onlar daha çok Bay Meriadoc ve Bay Peregrin ve (Sam bir bilseydi) kendi sine saygı duyuyorlardı Sonra sonbaharda eski sorunların bir gölgesi belirdi Bir akşam Sam çalışma odasına girdiğinde efendisinin çok garip görüldüğünü fark etti Yüzü çok solgundu ve gözleri çok u/aqlardaki bir şeyi görür gibiydi _ Neyin var Bay Frodo7 dedi Sam Yaralıyım diye cevap verdi Frodo, yaralı, asla tamamen iyileşmeyeceğim Fakat sonra ayağa kalktı, bunaltısı geçmiş gibiydi ve ertesi gün yi ne eski Frodo oldu Sam, o günün ekimin altısı olduğunu sonradan ha tırlayacaktı İki yıl önce o gün Fırtınatepesi nin altındaki çukurda her yer karanlıktı

343

GRI LiMANLAR

Zaman ilerledi ve 1421 yılı gelip çattı Frodo mart ayında yine hastalandı fakat büyük bir gayretle bunu sakladı çünkü Şam'ın düşünecek başka şeyleri vardı Sam ile Gül un ilk çocukları Mart'ın yirmi beşinde dünyaya gelmişti, Sam o günü bir kenara not etti 'ŞeyBayFrodo, dediSam Birazsıkıştım GulıleбірlikteonaFro-do ismini vermeyi kararlaştırmıştık, tabu ı/nınle ama oğlan olmadı, kız oldu Gerçi herkesin hayalini süsleyen bir kız çocuğu, neyse ki bana değil de Gül e benzemiş Yanı şimdi ne yapacağımızı bilemiyoruz " Eh Sam,' dedi Frodo, eski âdetlerin nesi var7 Gül gibi bir çiçek ismi seçin Shire dakı kız çocuklarının yarısının ismi böyledir, bundan güzel ne olabilir9 'Haklı olmasına haklısın Bay Frodo dedi Sam Yolculukların sırasında bazı güzel isimler duydum ama onlar gündelik yaşam için biraz abartılı kaçabilir Babalık şöyle diyor Kısa seçin de kullanırken kesip kısaltmak zorunda kalmayınız Ama eğer çiçek ismi olacaksa uzunluğu benim için dert olmaz çünkü, bilirsin ya, bence o çok güzel ve büyüdükçe daha da güzelleşecek Frodo bir an için düşündü Peki Sam, elanora, güneş yıldızına ne dersin, Lothlórien çimlen üzerindeki minik altın çiçekleri hatırlıyor-sundur herhalde7" Bu defada sen haklısın Bay Frodo1 dedi Sam mest olarak "Benim istediğim de böyle bir şeydi Minik Elanor hemen hemen altı aylıktı ve 1421 yılı güze girmişti bir gün Frodo Şam'ı çalışma odasına çağırdığında ' Perşembe günü Bilbo'nun Yaşgunu Sam, dedi ' Ve Yaşlı Took'u geçecek Yüz otuz bir yaşında olacak" "Olacak ya1" dedi Sam "Hanka bin1 "Şey Sam,' dedi Frodo, "senin Gül ile görüşüp bir süre sensiz idare edip edemeyeceğim sormanı istiyorum, tabu ki çok uzaklara veya çok uzun süre için değil," dedi biraz dalgın 'Şey, bu pek olmaz Bay Frodo "Tabu ki öyle Ama boş ver Bana yolda biraz refakat edersin Gul'e pek uzun sürmeyeceğini söyle, en fazla ıki hafta, sonra sağ salım dönersin " "Seninle birlikte Yarmavadi'ye kadar gelip Bay Bilbo'yu görmek isterdim Bay Frodo," dedi Sam ' Ama öte yandan buradan başka bir

345

GRT LiMANLAR

KRALIN DÖNÜŞÜ

Vi4

yerde de olmak istemiyorum. Öylesine ikiye bölündüm işte." "Zavallı Sam! Korkarım kendini tam bölünmüş gibi hissediyor-sundur," dedi Frodo. "Ama geçer. Senin sağlam ve kararlı olman gerekir; olacaksın da." Sonraki bir-iki gün Frodo evrakını ve yazılarını Sam ile birlikte gözden geçirdi ve anahtarları teslim etti. Düz kırmızı, deri kaplı koca bir kitap vardı; koca sayfaları artık neredeyse tamamen dolmuştu, ilk başlar, Bilbo'nun ince, dolaşık yazısıyla doluydu; fakat çoğu Fro-do'nun sıkı, akıcı yazısıydı. Kitap bölümlere ayrılmıştı fakat 80'inci Bölüm bitmemişti ve bu bölümün altında birkaç boş sayfa daha vardı. Başlığın bulunduğu sayfada birden çok başlık vardı birbirini geçersiz kılan; şöyle ki:

Günlüğüm. Beklenmeyen Yolculuğum. Gittim ve Geldim. Ve Sonra Olanlar.

Beş Hobbit'in Maceraları. Bilbo Baggins'in kendi gözlemlerinden ve arkadaşlarının anlattıklarından derlediği Muhteşem Yüzük'ün Öyküsü. Yüzük Savaşı'nda Neler Yaptık.

Burada Bilbo'nun el yazısı bitiyor ve Frodo'nun yazısı başlıyordu:

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ'NİN DEVRİLİŞİ

VE KRALIN GERİ DÖNÜŞÜ

(Küçük Halk tarafından görüldüğü şekliyle;

arkadaşlarının anlattıkları ve Ariflerin bilgileriyle

bütünlenmiş Shire'lı Bilbo ve Frodo'nun anılarıdır.)

Bilbo'nun Yarmavadi'de çevirmiş olduğu irfan Kitaplarının özetiyle birlikte.

"Vay, hemen hemen bitirmişsin Bay Frodo!" diye hayret etti Sam. "Eh, sebat etmiştin doğrusu."

"Ben bitirdim Sam," dedi Frodo. "Son sayfalar sana ait."

Eylül'ün yirmi birinde birlikte yola koyuldular, Frodo onu ta Mi-nas Tirith'ten taşımış olan ve artık Yolgezer dedikleri midillisinde,

Sam de sevgili Bill'i üzerinde. Hoş, altın renkli bir sabahı ve Sam nereye gittiklerini sormadı: Tahmin edebildiğini düşünüyordu.

Ormanlık Uç'a doğru Kütük Yolunu tuttular; midillilerini serbest bırakmışlardı. Yeşil Tepeler'de kamp kurdular ve Eylül'ün yirmi ikisinde akşam yaklaşırken yavaş yavaş ağaçların başladığı yere doğru inmeye başladılar.

"Şu Kara Süvari ilk ortaya çıktığında saklandığın ağacın ta kendisi değil mi Bay Frodo!" dedi Sam sol yanını işaret ederek. "Şimdi bir rüya gibi geliyor."

Akşam olmuştu, onlar tahrip olmuş meşeyi geçip dönerek fındık çalılarından aşağıya doğru inerken yıldızlar doğu göğünde pırıldamaya başlamıştı bile. Sam sessiz, anılarına dalmıştı. Derken, Frodo'nun alçak sesle kendi kendine şarkı söylediğini, eski yürüyüş şarkısını söylediğini duydu ama şarkının sözleri aynı değildi.

Şu dönemecin ardındadır belki

Yeni bir yol, gizli bir kapı; Bilmem kaç kez geçmişindir önünden,

Ama gün gelir saparım sonunda Ay'm Batısına, Güneş'in Doğusuna

Uzanan gizli yollara.

Ve sanki ona cevaben, aşağıdan, vadiden uzanan yoldan çıkıp gelen seslerin şarkısı duyuldu:

A'.ElberethGilthomel!

silivren penna mlriel

o menel ağlar elenath

Gilthoniël, Af Elbereth!

Biz bu uzak ülkede yaşayanlar, ağaçların altında Batı Denizleri üstündeki yıldız ışığını Unutmadık hâlâ.

Frodo ile Sam durarak yumuşak gölgelerin içinde oturdular, ta ki onlara doğru gelen yolcuların ısıltılarını görünceye kadar.

Gildor ile zarif elf halkından bir kalabalık vardı; Sam hayretler içinde Elrond ile Galadriel'in de gelmekte olduklarını gördü. Elrond gri renkli bir pelerin giymişti ve alnında bir yıldız, elinde gümüş bir

346 KRALIN DÖNÜŞÜ

harp vardı; parmağında da kocaman mavi taşlı bir yüzük: Vilya, Üçlerin en büyüğü. Fakat Galadriel küçük ak bir ata binmiş, tıpkı ayın etrafındaki bulutlar gibi pırl pırl beyaz giysilere bürünmüştü; kendisi de yumuşak bir ışıkla parlıyordu adeta. Onun parmağında da Nenyà, mithril'âen yapılan yüzük vardı ve bu yüzükte buzlu bir yıldız gibi parlayan tek bir beyaz taş bulunuyordu. Onların ardından küçük gri bir midilliye binmiş ve görünüşe göre de uyuklayıp duran Bilbo geliyordu.

Elrond onları vakarla ve samimiyetle selamladı, Galadriel de onlara gülümsedi. "Evet Efendi Samwise," dedi Galadriel. "İşittiğim ve gördüğüm kadarıyla armağanımı iyi kullanmışsınız. Shire artık her zamankinden daha kutlu, daha güzel olacak." Sam yerlere kadar eğilerek selam verdi ama söyleyecek söz bulamadı. Hanım'ın ne kadar güzel olduğunu unutmuştu.

Derken Bilbo uyanarak gözlerini açtı. "Bakın hele Frodo!" dedi. "E, bugün Yaşlı Took'u geçtim! Böylece o iş de halledilmiş oldu. Ve artık başka bir yolculuğa çıkmak için tamamen hazırım sanırım. Sen de geliyor musun?"

"Evet, geliyorum," dedi Frodo. "Yüzük Taşıyıcıları birlikte gitmeli."

"Nereye gidiyorsunuz Beyim?" diye bağırdı Sam, sonunda neler olduğunu anlamıştı.

"Limanlar'a, Sam," dedi Frodo.

"Ve ben gilemem öyle mi?"

"Evet Sam. Henüz gelemezsin en azından, Limanlar'dan öteye geçemezsin. Gerçi sen de Yüzük Taşıyıcısı olmuştun, kısa bir süre için de olsa. Senin zamanın da gelebilir. Hep ikiye bölünecek değilsin ya. Tek ve bütün olmalısın, uzun yıllar. Zevkini çıkartacağın, olacağın ve yapacağın o kadar çok şey var ki."

"Ama," dedi Sam ve gözleri yaşarmaya başladı, "ben sen de daha uzun uzun yıllar Shire'in zevkini çıkartacaksın zannetmiştim yaptıklarından sonra."

"Ben de öyle düşünüyordum bir zamanlar. Ama çok derinden yaralandım Sam. Shire'ı kurtarmaya çalıştım ve başardım ama kendim için değil. Bu hep böyle olmalı Sam, işler tehlikeli olunca: Birileri vazgeçmeli, kaybetmeli ki diğerleri kazanabilsin. Ama sen benim va-risimsin: Sahip olduğum ve olacağım her şeyi sana bıraktım Sonra senin Gül'ün ve Elanor'un var; daha minik Frodo, minik Gül ve Merry ve

347

GRI LIMANLAR

Altınbukle ve Pippin gelecek; belki benim göremediğim daha çokları da. Ellerine ve aklına her yerde ihtiyaç olacak. Belediye Başkanı olacaksın tabii ki, istediğin sürece; tarihteki en ünlü bahçıvan olacaksın; sonra Kırmızı Kitap'tan birçok şey okuyacak, geçip gitmiş olan çağın hatıralarını canlı tutacaksın ki halk Büyük Tehlike'yi hatırlasın ve sevgili ülkelerini daha da çok sevsin. Ve bunlar da seni, Öykü'nün sana ait bölümü sürdükçe mümkün olduğunca meşgul ve mutlu edecek. "Haydi, şimdi midillini sür yanımda!"

Bunun üzerine Elrond ile Galadriel yollarına devam ettiler; çünkü Üçüncü Çağ bitmiş, Yüzük'ün Günleri geçmişti; o zamanların öyküleri ve şarkıları sona ermişti. Artık Orta Dünya'da kalmak istemeyen Yüksek Soy Elfleri'nden birçoğu da onlarla birlikte geliyordu; Sam, Frodo ve Bilbo aralarında hem kutlu hem de acı yüklü olmayan bir hüznle sürüyordu midillilerini ve cifler onlara zevkle hürmet ediyorlardı.

Bütün bir akşam ve bütün bir gece Shire'in tam ortasından geçmiş olmalarına rağmen yabani hayvanlar hariç kimse onların geçtiklerini görmedi; ya da en fazla, orada burada gezginin biri Ay batıya doğru giderken ağaçların altında hızlı bir pırıltı veya otlar arasından akan bir ışık ile gölge görmüştü. Ve Shire'dan çıktıktan sonra. Ak Yaylalar'ın güney eteklerinden giderek Irak Yaylalar'a ve Kuleler'e vardılar ve uzaktaki Deniz'e baktılar; ve böylece sonunda Mithlond'a indiler, Lu-ne'un uzun halindeki Gri Limanlar'a vardılar.

Kapılara yaklaştıklarında Gemiustası Cırdan onları karşılamak için geldi. Çok uzun boyluydu ve sakalı çok uzundu, gri saçlı, yaşlı biriydi, gözleri hariç: Onlar yıldızlar kadar keskindi; gelenlere bakarak eğildi ve dedi ki: "Artık her şey hazır."

Sonra Cırdan onları Limanlar'a götürdü; burada beyaz bir gemi duruyordu; rıhtımda kocaman gri bir atın yanında beyazlara bürünmüş bir şekil onları bekliyordu. Dönüp onlara doğru gelirken Frodo, Gandalf in artık Üçüncü Yüzük olan Muhteşem Narya'yı açıkça elinde taşıdığını gördü; yüzüğün üzerindeki taş ateş gibi kıpkırmızıydı. O zaman, gidecek olanlar mutlu oldu çünkü Gandalf in da onlarla aynı gemiye bineceğini biliyorlardı.

Fakat Sam artık hüznü gönlünün derinliklerinde hissediyordu; ona öyle geldi ki ayrılış bu kadar acı olunca, eve yapacağı dönüş yolculuğu çok daha kederli olacak. Fakat daha orada öyle durmuş ciflerin ge-

KRALIN DÖNÜŞÜ

348

miye binişim seyrederken ve ayrılış için bütün hazırlıklar yapılırken, Merry ile Pippin çıkageldiler. Pippin gözyaşları arasında güldü.

"Daha önce de bizi atlatmaya çalışmış ama becerememiştin Fro-do," dedi. "Bu kez neredeyse başaracaktın da, ama yine olmadı. Gerçi bu kez seni ele veren Sam değil de Gandalf in ta kendisi oldu!"

"Evet," dedi Gandalf; "çünkü geriye bir kişi dönmektense üç kişi dönmek daha kolay. Evet, işte sevgili dostlar sonunda burada, De-niz'in kıyılarında Orta Dünya'daki yol arkadaşlığımız bitiyor Barışla gidesiniz1 Ağlamayın, demeyeceğim; çünkü bütün gözyaşları kotu değildir."

Sonra Frodo Merry ile Pippin'i ve son olarak da Sam'i öptü ve gemiye bindi; yelkenler açıldı, rüzgâr esti ve gemi yavaş yavaş uzun gri haliçten kaydı; Frodo'nun taşıdığı Galadriel'in şişeciği pırıldayarak gözden kayboldu. Ve gemi Yüksek Deniz'e çıktı ve sonunda yağmurlu bir gecede Frodo havada tatlı bir koku alıp su üzerinden bir şarkı sesi duyuncaya kadar Batı'ya gitti. O zaman ona, tıpkı Bombadil'in evinde gördüğü rüyadaki gibi gri yağmur perdesi, gümüşten bir cama dönüşüp kalkmış gibi geldi ve o zaman süratle atan bir şafakta ak sahilleri ve gerisindeki yemyeşil toprakları gördü.

Fakat Liman'da duran Sam'e akşam yerini karanlığa bıraktı gibi geldi; gri denize bakarken suların üzerinde hızla Batı'da kaybolan bir gölge gördü sadece. Orada, gecenin ilerleyen vakitlerine kadar durdu kaldı, Orta

Dünya'nın kıyılarında sadece dalgaların ah edişlerini ve mırıltılarını duyarak; bu sesler kalbinin derinlerine çöktü. Yanında Merry ile Pippin duruyordu ve hepsi sessizdi. Sonunda üç arkadaş geri döndüler, eve doğru giderken bir daha hiç geriye bakmadılar; Shire'a dönünceye kadar birbirlerine tek bir kelime bile etmediler ama her biri ayn ayn yanındaki arkadaşlarından büyük birteselli bulmuştu uzun, gri yollar boyunca. Sonunda yaylalardan inerek Doğu Yolu'nu tuttular, sonra Merry ile Pippin Erdiyan yoluna devam etti; daha yoldayken bile birlikte şarkı söylemeye başlamışlardı. Fakat Sam Subaşı'na dönüp Tepe'ye vardı, gün yine kavuşurken. Ve yoluna devam etti; içeride sarı bir ışıkla bir ateş vardı; akşam yemeği de hazırda tahmin ettiği gibi. Gül onu içeri aldı, koltuğuna oturtup minik Elanor'u kucağına verdi. Sam derin bir nefes aldı. "Eh, döndüm işte," dedi.

EKLER

Tolkien, Hobbit ile başlayıp Yüzüklerin Efendisi ile sürdürdüğü "Orta Dünya" tarihini hiçbir zaman tamamlayamadı. Ölümünden sonra oğlu Christopher Tolkien önce Orta Dünya'nın daha eski dönemlerine ait olan Sil-marillion'u, ardından da Tolkien'in yarım kalmış elyaz-malannın çoğunu yayımlayarak bize aşağı yukarı tamamlanmış bir "Orta Dünya Tarihi" vermeye çalıştı. Yüzüklerin Efendisinin İngilizce baskılanma so-nunda,yayınlanan "Ekler", bu tarihçenin tümüne ait bilgileri, yan öyküleri, geri planı, kronoloji ve soyağaçları-nı, ve Orta Dünya dilleri üzerine dilbilimsel açıklamaları içerir. Elinizdeki basımda, bu eklerin arasından doğrudan doğruya Yüzüklerin Efendisi "e ilgili olan bölümleri bir araya getirmeye çalıştık. (y.n.)

EK A

(V) BURADA ARAGORN İLE ARVVEN'İN ÖYKÜSÜNÜN BİR BÖLÜMÜ AKTARILMAKTADIR

"Arador Kral'ın dedesiydi. Oğlu Arathorn evlenmek için Aranarth soyundan gelen Dfrhael'in kızı olan Zarif Gilraen'e talip olmuştu. Bu evliliğe karşı çıkmıştı Dfrhael; çünkü Gilraen küçüktü ve Dtinédain âdetlerince evlilik yaşına ulaşmamıştı henüz.

"'Dahası,' demişti, 'Arathorn olgun yaşta, sert bir adamdır ve insanların umduklarından daha erken reis olacaktır; ama gönlüm bana 'onun kısa ömürlü olacağını söylüyor.'

"Fakat ileri görüşlü biri olan karısı şöyle cevap vermişti: 'İşte bu yüzden elimizi daha çabuk tutmamız gerekir ya! Fırtına önünde günler kararmakta, önemli şeyler olacak. Eğer bu ikisi evlenirse halkımız için bir ümit doğabilir; ama eğer oyalanırlarsa, o zaman ümit bu çağda ulaşmaz bize.'

"Ve gerçekten de Arathorn ile Gilraen evleneli ancak bir yıl olmuştu ki dağ trolleri Arador'u Aynkvadi'nin kuzeyindeki Soğuklar' da ele geçirip canına kıymışlardı; böylece Arathorn Dünédain'in Reisi olmuştu. Ertesi yıl Gilraen ona bir oğlan doğurmuş; adını Aragorn koymuşlardı. Fakat Arathorn, Elrond'un oğullarıyla birlikte orklara karşı atını sürerken gözünü parçalayıp giren bir ork okuyla öldüğünde, Aragorn iki yaşındaydı; yani kendi ırkına göre kısa ömürlü bir adam olmuştu Arathorn, yine de öldüğünde altmış yaşındaydı.

"Bunun üzerine artık Îsildur'un varisi olan Aragorn, annesiyle birlikte yaşamak için Elrond'un evine götürülmüştü; Elrond ona babalık etmiş ve onu kendi oğlu gibi sevmişti. Fakat ona Estel, yani 'Ümit' diyorlardı ve Elrond'un buyruğuyla gerçek ismi ve soyu bir sır olarak saklanıyordu; çünkü Arifler o zamanlardan Düşman'ın dünya üzerinde kalmış olabilecek Îsildur Varislerini aradığını biliyordu.

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

352

EK A

353

İ

"Fakat Estel henüz yirmi yaşına gelmişti ki Elrond'un oğullarıyla birlikte büyük işler başardıktan sonra Aynkvadi'ye döndü; Elrond ona bakınca içine mutluluk dolmuştu, çünkü onun zarif ve soylu biri olduğunu, daha bedenen ve aklen gelişeceği halde erkeklığe erken adım attığını görmüştü. O yüzden o günden itibaren Elrond ona gerçek ismiyle hitap etmiş, kim olduğunu, kimin oğlu olduğunu anlatmış ve ona sülalesinin yadigarlarını sunmuştu.

"İşte Barahir'in yüzüğü,' demişti, 'uzaktan akrabalığının bir nişanı; ve işte Narsil'in kırık parçaları. Bunlarla daha büyük işler başarabilirsin; çünkü başına bir felaket gelmezse, ya da sınavda başarısız olmazsan, ömrünün insanların ömürlerinden daha fazla olacağını görebiliyorum. Lâkin sınavın uzun ve zorlu olacak. Annûminas Saltanatı Asası'nı alıyoyuyorum çünkü onu hak etmen lazım gelir.'

"Ertesi gün tam güneşin kavuştuğu saatlerde Aragorn tek başına ormanda dolaşıyordu, içi neşe doluydu; kendisi umut dolu ve dünya da çok latif olduğundan şarkılar söylüyordu. Aniden, daha şarkısını söylerken, huş ağaçlarının beyaz gövdeleri arasında, yeşil çimenler üzerinde yürüyen bir kız gördü; bir rüyaya daldığını veya okudukları şarkıları dinleyenlerin gözleri önünde canlandıran Elf Ozanların kabiliyetlerini kazandığını düşünerek olduğu yerde hayretler içinde kalakaldı.

"Çünkü Aragorn tam o anda Lüthien ile Beren'in Neldoreth ormanında karşılaşmasını anlatan Lüthien gazelini okuyordu. Ve o da ne! Lüthien gözleri önünde, gümüşlere ve mavilere bürünüp bir elf yuva-sındaki alacakaranlığa benzeyen zarafetiyle Ayırıkvadi'de yürümeye başlamaz mı; kara saçları aniden çıkan yelde dağılmış, kirpikleri yıldızlar gibi taşlarla dolu.

"Bir an için Aragon sessizce seyretti fakat onun geçip gitmesinden ve bir daha onu görememekten korkarak ona Tinúviel, Tinúviel! diye seslendi, çok zaman önce, Eski Günler'de Beren'in yapmış olduğu gibi tıpkı.

"Bunun üzerine kız dönerek ona gülümsedi ve şöyle dedi: 'Kimsiniz siz? Ve niçin bana o isimle sesleniyorsunuz?'

"Aragorn da şöyle cevap verdi: 'Çünkü sizin gerçekten de biraz önce şarkısını söylediğim Lüthien Tinúviel'e benzediğinize inanıyorum. Ama eğer o değilseniz, gerçekten de onun suretinde dolaşıyorsunuz.'

"Öyle söyler birçokları,' diye cevap verdi kız ciddiyetle. 'Yine de onun adı değildir benim adım. Gerçi belki de kaderim onunkinden

pek farklı olmayacaktır. Ama siz kimsiniz?'

"Bana Estel derlerdi,' dedi Aragorn: 'ama Dûnedain'in Efendisi, İsilur'un varisi, Arathorn oğlu Aragorn'um ben'; yine de daha bunları söylerken, gönlünü bu kadar eğleyen bu soyun sopun, kızın asaleti ve güzelliğiyle karşılaştırılınca pek bir önem taşımadığını hissetti.

"Ama kız neşeyle gülerken şöyle dedi: 'O halde uzaktan akraba sayılırız. Çünkü ben Elrond'un kızı Arvven'im ve bana da Undömiel derler.'

"Sık sık,1 dedi Aragorn, 'tehlikeli günlerde insanların hazinelerini sakladıkları görülmüştür. Yine de Elrond'a ve ağabeylerinize hayret ediyorum; çünkü bu evde çocukluğumdan beri yaşadığım halde sizden söz edildiğini hiç duymamıştım. Nasıl oldu da hiç karşılaşmadık? Herhalde babanız sizi hazine dairesine kilitlememiştir?'

"Hayır,' dedi kız ve doğuda yükselen Dağlar'a baktı. 'Bir süre annemin akrabalarının topraklarında, uzaktaki Lothlórien'de yaşamıştım. Babamı ziyaret etmek için yeni döndüm, İmladris'te dolaşmayı çok oluyor.'

"O zaman Aragorn'un içine bir merak düştü, çünkü kız, Orta Dün-ya'da ancak yirmi yıldır yaşamış olan kendisinden daha büyük görünmüyordu. Fakat Anven onun gözlerine bakarak şöyle dedi: 'Hayret etme! Çünkü Elrond'un çocukları Eldar'ın yaşam süresine sahiptir.'

"Bunun üzerine Aragorn mahcup-oldu çünkü kızın gözlerindeki elf ışığını ve yılların getirdiği irfanı görmüştü; yine de o andan itibaren Elrond'un kızı Anven Undömiel'e âşık olmuştu.

"Bunu izleyen günlerde Aragorn sessizleşmiş, annesi üzerinde garip bir haller olduğunu anlamıştı; sonunda Aragorn annesinin sorularına bpyun eğdi ve ağaçların loşluğundaki karşılaşmadan bahsetti.

"Oğlum,' dedi Gilraen, 'meylin çok yüksek, kralların soyundan gelen biri için bile. Çünkü bu hanım şu anda dünya üzerinde yürüyen en soylu ve en zarif hanımdır. Sonra ölümlülerin elf kanı taşıyanlarla evlenmeleri münasip değildir.'

"Ama yine de o kanda bizim de bir parçamız var,' dedi Aragorn, 'eğer bana öğretilen atalarımın öyküleri doğru ise.'

"Doğrudur,' dedi Gilraen, 'lâkin bunlar çok önceleri, dünyanın başka bir çağında yaşamıştı, soyumuz henüz azalmadan önce. O yüzden korkuyorum; çünkü Efendi Elrond'un iyi niyeti olmasa İsilur'un Varisleri kısa bir süre içinde son bulur. Ama bu konuya El-

355

EK A

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

354

rond'un iyi niyetle bakacağını zannetmem.'

"O halde günlerim acı içinde geçecek ve yabanellerde bir başıma dolaşacağım,' dedi Aragorn.

"Senin kaderinde gerçekten de bu var,' dedi Gilraen; kendi halkına göre ileri görüşlü bir insan olmasına rağmen oğluna gelecekle ilgili neler gördüğünü söylemedi, hiç kimseye de oğlunun anlattıklarından söz etmedi.

"Fakat Elrond çok şey görür, birçok gönlü okurdu. O yüzden günün birinde, yıl henüz devrilmeden Aragorn'un odasına çağırıp şöyle dedi: 'Dûnedain Efendisi, Arathorn oğlu Aragon, beni dinleyiniz! Nasibiniz çok yüce; ya

Elendil zamanından beri gelip geçmiş atalarınızın çok üzerine yükseleceksiniz ya da soyunuzdan kalanlarla karanlıklar içine düşeceksiniz. Önünüzde yıllar sürecek olan bir sınav var. Zamanınız gelinceye kadar ve buna layık olduğunuz anlaşılınca kadar ne evleneceksiniz, ne de bir kadını söz ile kendinize bağlayacaksınız.'

"Bunun üzerine Aragorn'un akli karıştı ve şöyle dedi: 'Size bundan annem söz etmiş olabilir mi?'

"'Hayır, tabii ki hayır,' dedi Elrond. 'Kendi gözleriniz ele verdi sizi. Ama ben sadece kendi kızımdan söz etmiyorum. Henüz hiç kimsenin kızıyla nişanlanmayacaksınız. Lâkin tmladris ve Lören'in Hanımı, halkının Akşamyıldızı Zarif Anven'e gelince; o sizden daha yüce bir soya sahiptir ve bu dünyada o kadar yaşamıştır ki siz onun için birçok yaz geçirmiş genç bir huş ağacının yanındaki bir yıllık filiz gibisiniz. O sizin çok üzerinizde. Ve bence, bu ona da böyle görünüyordur. Lâkin öyle olmasaydı ve gönü size düşmüş olsaydı bile, yine de üzerimize düşmüş olan bu hükümden üzüntü duyardım.'

"'Nedir bu hüküm?' dedi Aragorn.

"'Ben burada ikamet ettiğim süre o da Eldar'ın gençleriyle birlikte yaşayacaktır,1 diye cevap verdi Elrond, Ve ben ayrıldığım zaman, eğer dilerse o da benimle gelecektir.'

"'Anlıyorum,' dedi Aragorn, 'görüyorum ki gözlerimi bir zamanlar Beren'in arzulamış olduğu Thingol hazinesinden hiç de daha küçük olmayan bir hazineye çevirmişim. Benim de nasibimde bu varmış.' Sonra aniden soyuna özgü bir öngörüyle şöyle demişti: 'Lâkin işte! Efendi Elrond, sonunda burada yaşadığınız yıllar azalmaya başladı ve kısa bir süre sonra çocuklarınız bir seçim yapıp ya size, ya da Orta Dünya'ya veda etmek zorunda kalacak.'

"'Doğru,' dedi Elrond. 'Bizim hesaplarımıza göre kısa bir süre son-

ra; gerçi bu insanlar için oldukça uzun bir süre. Lâkin Arwen'in önünde böyle bir seçim olmayacak Arathorn oğlu Aragorn, eğer siz, ya kendinizin ya da benim dünyanın sonundan önce acı bir ayrılığı tatmamıza neden olacak bir şekilde aramıza girmezseniz. Henüz benden ne istediğinizin farkında bile değilsiniz.' İçini çekti ve bir süre genç adama ciddi ciddi baktıktan sonra yine şöyle dedi: 'Yıllar getireceğini getirecek. Birçok yıl geçmeden bu konuda konuşmayalım. Günler kararıyor ve gelecek çok kötülük var.'

"Bundan sonra Aragorn Elrond'dan sevgiyle izin istedi; ertesi gün de annesine, Elrond'un sülalesine ve Arwen'e veda ederek yabanellere gitti. Otuz yıl kadar Sauron'a karşı çalıştı ve kendisinden çok şeyler öğrendiği Arif Gandalf ile dostluk kurdu. Onunla birlikte birçok tehlikeli yolculuğa atıldı fakat yıllar geçtikçe tek başına yolculuklara daha sık gitmeye başladı. Yollar zorlu ve uzun gibiydi ve gülümsediği zamanlar dışında görüntüsü de biraz suratsız olmaya başlamıştı; yine de gerçek suretini gözlerden gizlemediğinde insanlara sürgünde bulunan saygıdeğer bir kral gibi görünüyordu. Çünkü çeşitli kılıklarda geziyordu ve değişik isimlerde namlar salmıştı. Rohirrim ordusuyla at sürmüş, Gondor Hükümdarı için hem karada, hem denizde savaşmıştı; sonra tam zafer saatinde ortadan kaybolmuş, Doğu'ya, uzaklara ve Güney'in derinliklerine gitmiş, hem iyi hem kötü olan insanların yüreklerini araştırmış, Sauron'un oyunlarını ve hilelerini ortaya çıkartmıştı.

"Böyle böyle yaşayan insanların en serti olmuş, insanların hünerleri ve irfanlarını öğrenip iletmiş ve onlardan çok daha ileriye gitmişti; çünkü onda elf bilgeliği ve gözlerinde bir kez tuttuğu mu çok az kimsenin dayanabileceği bir ışık vardı. Üzerindeki hükümden dolayı yüzü hüznü ve sertti ama kalbinin derinliklerinde hep bir ümit bulunur ve zaman zaman buradan, kayadan kaynaklayan bir kaynak gibi neşe fışkırdı.

"Derken, Aragorn kırk dokuz yaşına geldiğinde, Sauron'un yeniden yerleştiği ve kötülüklerle uğraştığı Mordor'un karanlık sınırlarından, tehlikeler içinden geri döndü. Çok yorgundu ve Aynkvadi'ye gidip uzak ülkelere yapacağı yolculuktan evvel orada bir süre dinlenmeyi düşünüyordu; dönüş yolu üzerinde Lören'in sınırlarına vardı ve Galadriel Hanım tarafından gizli ülkeye kabul edildi.

"O bilmiyordu ama Anven Undömiel de oradaydı ve bir süre için

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

356

I
annesinin akrabalarıyla kalıyordu. Pek değişmemişti, çünkü ölümlü yıllar onun yanından gelip geçerd; yine de yüzü daha ciddiydi ve kahkahası artık nadiren duyulur olmuştu. Fakat Aragorn artık hem vücut hem de zihin açısından tamamen gelişmişti; Galadriel yollarda yıpranmış giysilerini bir kenara bırakmasını söyleyip onu gümüş ve beyaz rengine bürüdü, elf-grisinden bir pelerin giydirdi ve alnına da parlak bir taş yerleştirdi, işte o zaman Aragorn insan cinsinden daha âliymiş gibi göründü; sanki Batı Adaları'ndan bir Elf Hükümdarı'ydı. Ve işte böyle görmüştü Arwen onu ilk kez, o uzun ayrılıklarından sonra; ve Aragorn altın çiçeklerle dolu Caras Galadhon ağaçlarının altından Ar-wen'e doğru yürürken kız seçimini yapmış ve kaderi çizilmişti.

"Sonra bir mevsim boyunca, Aragorn'un ayrılık vakti gelinceye kadar, birlikte Lothlórien'de, ağaçlar arasındaki çimenliklerde dolaştılar. Ve Yazortası'nda bir akşam Arathorn oğlu Aragorn ile Elrond kızı Arwen o zarif tepeciğe, ülkenin ortasındaki Çerin Amroth'a gittiler ve ölmeyen çimlerin üzerinde, elanorlarla niphrediller ayaklarını çevrelerken, yalınayak gezindiler. Ve orada, o tepenin üzerinden doğudaki Gölge'ye, batıdaki Alacakaranlığa baktılar ve birbirlerine evlilik sözü verdiler, gönülleri mutlulukla doldu.

"Ve şöyle dedi Anven: 'Karanlık olmasına karanlık Gölge, lâkin benim gönlüm yine de neşe içinde; çünkü sen Estel, yiğitliklerinle bu karanlığı yok edecek olan büyükler arasında olacaksın.'

"Fakat Aragorn şöyle cevap verdi: 'Heyhat! Ben bunu önceden göremiyorum ve bunun nasıl olacağı benden gizli tutuluyor. Yine de senin ümidinle ümit edeceğim. Ve Gölge'yi kesinlikle reddediyorum. Lâkin hanımım, Alacakaranlık da benim için değil; çünkü ben bir ölümlüyüm ve Akşam Yıldızı, eğer sen bana bağlanacak olursan, senin de Alacakaranlıktan feragat etmen gerekecek.'

"Ve kız Batı'ya bakarak ak bir ağaç gibi kıpırtısız kalakaldı, sonunda şöyle dedi: 'Sana bağlanacağım Dünadan ve yüzümü Alacaka-ranlık'tan çevireceğim. Yine de halkımın toprakları orada; halkımın irak yurdu.' Kız babasını çok seviyordu.

"Elrond kızının seçimini işittiğinde, kalbi paramparça olduğu ve uzun zamandır korktuğu son hükümün katlanılması hiç de kolay olmadığını anladığı halde sessiz kaldı. Fakat Aragorn yeniden Ayırıkva-di'ye geldiğinde onu çağırarak şöyle dedi:

"Oğlum, ümidin solacağı yıllar erdi, bunların gerisindeki çok az

357

EK A

şey aşîkârdır bana. Artık aramızda bir gölge var. Belki de böyle olması gerekiyordu, benim kaybımla insanlığın krallığı yeniden kurulacaktır belki de. O yüzden, sizi sevdiğim halde şunu söylemek istiyorum: Arwen Undómîel, hayatının faziletini daha küçük bir amaçla alçalta-cak değildir. O, hem Gondor, hem Arnor'un Kralı'ndan başka kimsenin karısı olamaz. Benim için zaferimiz bile sadece hüznün ve ayrılık getirecek - lâkin size bir süre için ümit ve neşe. Heyhat oğlum! Korkarım sonunda Arwen'e insanların Yazgısı zor gelecektir.'

"Böylece kaldı bu mesele Elrond ile Aragorn arasında ve bir daha bu konuda hiç konuşmadılar; fakat Aragorn yeniden tehlikeler ve zorluklara daldı. Dünya kararıp Orta Dünya'ya korku düşerken, Sauron' un gücü büyümüş ve Barad-dûr eskisinden de daha fazla yükselirken, Arwen Aynkvadi'de kalmış ve Aragorn dışarılardayken onu düşünceleriyle seyretilmişti; ve ümit içinde onun için büyük ve krallara layık bir sancak yapmıştı, ancak Nümenor'lunun hükümdarlığını ve Elen-dil'in mirasını talep edecek birinin dalgalandırabileceği bir sancak.

"Birkaç yıl sonra Gilraen Elrond'dan izin isteyerek Eriador'daki kendi halkının yanına gitti ve orada tek başına yaşadı; oğlunu artık çok seyrek görüyordu, çünkü Aragorn zamanının çoğunu uzak ülkelerde geçiriyordu. Fakat günün birinde Aragorn Kuzey'e geldiği bir zamanda annesinin yanına gitti ve ayrılmadan önce annesi ona şöyle dedi:

"Bu bizim son ayrılışımız Estel, oğlum. Üzüntü beni sıradan insanlar gibi yaşlandırdı; Orta Dünya üzerinde toplanan, zamanımızın yaklaşmakta olan bu karanlığıyla yüzleşemeyeceğim. Yakında ayrılacağım.'

"Aragorn, 'Yine de karanlığın gerisinde bir ışık olabilir, eğer öyle ise siz/h bunu görüp mutlu olmanızı dilerim,1 diyerek onu teselli etmeye çal ıstı.

"Fakat o sadece şu linnod ile cevap verdi:

Önen i-Estel Edain, û-chebin estel anim.'

ve Aragorn da gönlünde bir ağırlıkla ayrıldı. Ertesi bahar ermeden Gilraen ölmüştü.

"Böylece Yüzük Savaşı'nda yıllar ilerledi; bu konuda başka yerlerde ayrıntılı bilgiler verilmiştir: Sauron'u devirmek için nasıl daha önceden görülemediği yolların bulunduğu ve ümidin ötesindeki bir ümi-

1. "Ümidi Ddnedain'e verdim ben, kendime hiç saklamadım."

<5H YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

din gerçekleştirildiği hakkında. Derken, tam yenilgi anında Aragorn denize ulaşmış, Arwen'in kendisi için yaptığı sancağı Pelennor Ovaları muharebesinde açmış ve ilk o gün bir kral olarak selamlanmıştı. Ve sonunda her şey olup bittikten sonra atalarının miras bıraktığı yere ayak basarak Gondor'un tacı ile Arnor'un saltanat asasını kabul etti; Sauron'un Düşüşü yılının Yazortası'nda Anven Undómîel'le evliliğe hak kazandı ve Kralların Şehri'nde evlendi.

"Üçüncü Çağ böylesine bir zafer ve ümitle bitmişti; yine de o Çağın hüznüleri arasında Elrond ile Anven'in ayrılışları vardı; çünkü Deniz ve dünyanın ötesinde bir hüküm ile birbirlerinden ayrılmışlardı. Alf Yüzük yok edilip üç yüzük de gücünden mahrum kaldığında Elrond artık yorulmuş ve o zaman Orta Dünya'yı bir daha

hiç geri dönmemesine terk etmişti. Fakat Arwen ölümlü bir kadın gibi olmuştu ama yine de kazanmış olduğu her şeyi yitirinceye kadar ölmeyecekti.

"Elflerin ve insanların Kraliçesi olarak Aragorn ile birlikte yüz yirmi yıl ihtişam ve saadet içinde yaşadılar; yine de sonunda Aragorn yaşlılığının yaklaştığını ve uzun da olsa ömrünün sonuna geldiğini hissetti. O zaman Aragorn Anven'e şöyle dedi:

"Dünyanın en zarıfı, en çok sevdiğim Akşamıyıldızı Hanım sonunda dünyam kararıyor, işte! Devşirdik ve devşirdiklerimizi harcadık; artık benim hesap günüm yaklaştı."

"Arwen onun niyetini gayet iyi biliyordu ve bunu çok öncelerden görmüştü; yine de kederle doldu. 'Yani efendim, sizin sözünüzle yaşayan halkınızı zamanından önce mi terk edeceksiniz?' diye sordu.

"Zamanından önce değil," diye cevap verdi Aragorn. 'Çünkü eğer şimdi gitmezsem, kısa bir süre sonra zorla gitmek durumunda kalacağım. Ayrıca oğlumuz Eldarion artık kral olacak kadar büyüdü.'

"Sonra, Sessiz ,Cadde'deki Kralların Evi'ne giderek, kendisi için hazırlanmış olan uzun yatağa uzandı. Burada Eldarion'a veda etti, ellerine Gondor'un kanatlı tacını ve Arnor'un saltanat esasını teslim etti; bunun üzerine Arwen hariç hepsi yanından ayrıldılar ve o da tek başına yatağının yanında durdu. Bütün irfanına ve soyluluğuna rağmen, biraz daha kalması için ondan istirahatda bulunmaktan kendini alıkoyamadı. O henüz günlerini eskitmemişti ve böylece üstlenmiş olduğu ölümlülüğün acısını da tadıyordu.

"Undömiel Hanım,' dedi Aragorn, 'gerçekten çok zor bir saat ama yine de, artık kimsenin yürümediği Elrond'un bahçesindeki ak huş

359

EK A

ağaçlarının altında karşılaştığımız gün yaratılmıştı bugün. Ve Çerin Amroth tepesinde hem Gölge, hem de Alacakaranlık'tan vazgeçtiğimiz gün bu hükmü kabul etmiştik. Kendine bir danış sevgili, ve sor bakalım, kuruyup adamlarımı ve aklımı yitirerek mi düşmemi isterdin tahtımdan. Hayır hanımım, ben Nümenor'luların sonuncusuyum, Eski Günler'in son kralıyım; bana aynı zamanda Orta Dünya'daki insanların ömürlerinin üç katı verildi ama yanı sıra kendi irademle kullanmam ve sonra bu armağanı iade etmem için bir kerem ihsan edildi. O yüzden artık uyuyacağım.

"Seni teselli etmek için konuşmuyorum çünkü dünyanın döngüsü içinde böyle bir acı için teselli yoktur.

Önünde nihai bir seçim var: Ya pişman olup Limanlar'a giderek ebede kadar yeşil kalacak ama hiçbir zaman bir hatıradan ileriye gidemeyecek olan anımızı Batı'ya taşırsın; ya da insanların Yazgısı'na tahammül edersin.'

"Hayır sevgili beyim,' dedi Arwen, 'o seçimi çok önce yapmıştım. Artık beni oraya taşıyacak hiçbir gemi yok ve gerçekten de insanların Yazgısı'na tahammül etmeliyim, ister gönüllü, ister gönülsüz: Kayıp ve sessizlik. Lâkin sana söyleyeyim Nümenor Kralı, şu ana kadar halkının öyküsünü ve ölümlerini anlamamışım. Sefil ahmaklar diye kızardım onlara, ama şimdi acıyorum. Eğer bu gerçekten de, Eldar'ın deyimiyle Tek'in insanlara verdiği bir armağansa, gerçekten de kabulü zormuş.'

"Öyle görünüyor,' dedi Aragorn. 'Lâkin hem Gölge'yi hem Yü-zük'ü reddettikten sonra son sınavda yıkılmayalım. Hüzünle gitmeliyiz ama yeisle değil. Bak! Sonsuza kadar dünyanın döngüleriyle bağlı değiliz ve bunların ardında hatıradan fazlası var. Elveda!'

"Estel, Estel!" diye ağladı Arwen ve bununla birlikte Aragorn daha onun elini tutup öperken uykuya daldı.

Sonra içinden çok büyük bir güzellik çıktı ortaya, öyle ki sonradan gelen herkes hayretle baktı; çünkü gençliğinin zarafetinin, olgunluğunun, yiğitliğinin ve yaşlılığının bilgeliği ve haşmetinin hep birbirine karıştığını gördüler. Ve uzun süre yattı orada; insanların Kralları'nın nurunun bir sureti olarak dünyanın parçalanmasından önce solmayan bir şan içinde.

"Fakat Arwen Ev'den ayrıldı; gözlerindeki ışık sönmüştü ve halkına, yıldızsız bir gecede çöken bir akşam gibi soğumuş ve grileşmiş görünüyordu. Sonra Eldarion'a, kızlarına ve sevdiği herkese veda ederek, Minas Tirith şehrinde ayrıldı, Lören ülkesine gitti ve kış gelinceye kadar solan ağaçlar altında tek başına yaşadı.

Galadriel göçüp

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

360

gitmişti, Celeborn da yoktu, ülke sessizdi.

"Orada, sonunda mallorn yaprakları dökülürken ve herüz bahar gelmeden dinlenmek için Çerin Amroth'a uzandı; ve orada durur yeşil kabri, dünya değişinceye ve yaşamının tüm günleri ondan sonra gelen insanlar tarafından tamamen unutuluncaya kadar. Ve Deniz'in doğusunda artık elanor ve niphredil hiç çiçek açmaz.

"Bu öykü Güney'den bize geldiği kadarıyla burada bitmiştir; Ak-şamyıldızı'nın solmasından sonra artık bu kitapta eski günler hakkında bir şey söylenmez."

EK B
YILLARIN ÖYKÜSÜ
(BATI ÜLKELERİNİN KRONOLOJİSİNDEN BİR BÖLÜM)
BÜYÜK YILLAR

3018
Nisan 12 Gandalf Hobbitköy'e gelir.
Haziran
20 Sauron Osgiliath'a saldırır. Aynı sırada Thranduil'e de saldırılır ve Gollüm kaçır.
Temmuz
4 Boromir Minas Tirith'ten yola çıkar, I O Gandalf Orthanc'da hapsedilir.
Ağustos
Gollum'un izi kaybedilir. Bu sıralarda hem cifler hem de Sau-ron'un hizmetkârları tarafından aranmakta olduğu için, Moria'da saklandığı tahmin edilir; ama tam Batı kapısına giden yolu keşfettiği sırada, dışarı çıkamaz.
Eylül
18 Sabahın erken saatlerinde Gandalf Orthanc'dan kaçır. Kara Süvariler isen Sığlıklar'ını geçerler.
19 Gandalf dilenci kılığında Edoras'a gelir, ama içeri alınmaz.
20 Gandalf Edoras'a girmeyi başarır. The'oden ona gitmesini söyler: "istediğin atı al, ama yarın gün kavuşmadan gitmiş ol."

363
162
EK B
YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

21 Gandalf Gölgeyele ile karşılaşır, ama at onun yanına sokulmasına izin vermez. Gandalf Gölgeyele'y i kırıklıklarda takip eder.
22 Kara Süvariler akşam vakti Sarn Sığlığı'na varırlar ve oradaki kolcuları püskürtürler. Gandalf Gölgeyele'y i yakalar.
23 Dört Süvari şafaktan önce Shire'a girer. Diğerleri kolcuları doğuya doğru takip eder, sonra da Yeşilyol'da nöbet tutmak üzere geri dönerler. Bir kara süvari akşam çökerken Hobbitköy'e girer. Frodo Çıkin Çıkmazı'nı terk eder. Gölgeyele'yi ehlileştiren Gandalf, Rohan'dan yola çıkar.
24 Gandalf Isen'i geçer.
26 Yaşlı Orman. Frodo Bombadil'in evine gelir.
27 Gandalf Grisell'i geçer. Bombadil'in evinde ikinci gece.
28 Hobbitler bir Höyükli kişi tarafından tutsak edilir. Gandalf Sarn Sığlığı'na vanr.
29 Frodo gece vakti Bree'ye vanr. Gandalf Babalık'ı ziyaret eder.
30 Sabahın erken saatlerinde Çukurçay'a ve Bree'deki hana baskın yapılır. Frodo Bree'yi terk eder. Gandalf Çukurçay'a gelir ve gece vakti Bree'ye vanr.
Ekim
I Gandalf Bree'den ayrılır.
3 Gandalf Fırtınabaşı'nda saldırıya uğrar.
6 Fırtınabaşı dibindeki kamp yeri saldırıya uğrar. Frodo yaralanır.
9 Glorfindel Yarmavadi'den ayrılır. 1 1 Glorfindel Mitheithel Köprüsü'ndeki Süvariler'i kovalar. 1 3 Frodo Köprü'yü geçer. 18 Glorfindel alacakaranlıkta Frodo'yu bulur. Gandalf Yarmava-di'ye varır. 20 Bruinen Sığlığı'ndan kaçır.
24 Frodo iyileşir ve kendine gelir. Boromir gece vakti Yarmava-di'ye varır.
25 Elrond'un Divanı.
Aralık 25 Yüzük Kardeşliği alacakaranlıkta Yarmavadi'den ayrılır.

3019
Ocak
8 Grup Hollin'e vanr. II,12Caradhras'takar.

13 Sabahın erken saatlerinde kurtların saldırısı. Grup akşam üzeri Moria'nın Batı kapısına varır. Gollüm Yüzük Taşıyıcısı'nı izlemeye başlar.
14 Yirmibirinci Salon'da gece.
1 5 Khazad-Dûm Köprüsü ve Gandalf m düşüşü. Grup gece geç vakti Nimrodel'e varır.
1 7 Grup akşam vakti Caras Galadhon'a varır. 23 Gandalf Balrog'u Zirak-zigill'in tepesine kadar izler. 25 Balrog'u devirir ve kendisi de bayılır. Gövdesi tepede kalır.
Şubat
4 Galadriel'in Aynası. Gandalf hayata döner ve trans halinde kalır. 1 6 Lören'e veda. Batı kıyısında gizlenen Gollüm aynışlanm izler. 1 7 Gwaihir Gandalf ı Lören'e getirir. 23 Kayıklar Sarn Gebir yakınlarında gece vakti saldırıya uğrar.
25 Grup Argonath'ı geçer ve Parth Galen yakınında kamp kurar. Birinci İsen Geçitleri Muharebesi; The'oden oğlu Theodred öldürülür.
26 Kardeşlik'in dağılışı. Boromir ölür; borusunun sesi Minas Tirith' ten duyulur. Meriadoc ve Peregrin tutsak düşerler. Frodo ve Samwise doğu Emyñ Muil'e girerler. Aragorn akşam vakti orkla-nın peşine düşer. Eomer ork çetesinin Emyñ Muil'den inişini duyar.
27 Aragorn güneş doğarken batı yamacına varır. Eomer, Thoden 'in emrine rağmen geceyansı Doğuağıl'dan çıkarak orklann peşine düşer.
28 Eomer orkları Fangorn Ormanı'nın hemen dışında yakalar.
29 Meriadoc ve Pippin kaçarak ve Ağaçsakağ'la karşılaşır. Gün doğarken Rohirrim saldırır ve orkları yok eder. Frodo Emyñ Muil'den çıkar ve Gollum'la karşılaşır. Faramir, Boromir'in cenaze kayığını görür.
30 Ent Meclisi başlar. Eomer Edoras'a dönerken Aragorn'la karşılaşır.

365
EK B

364
YÜZÜKLERİN EFENDİSİ
Mart I

1 Frodo şafakta Ölü Bataklıklar1! geçmeye başlar. Ent Meclisi devam eder. Aragorn Ak Gandalf la karşılaşır. Edoras'a doğru yola çıkarlar. Faramir Minas Tirith'ten ayrılıp bir görevle İthilien'e gider.
2 Frodo Bataklıklar'ın sonuna varır. Gandalf Edoras'a varır ve The'oden'i iyileştirir. Rohirrim Saruman'a karşı batıya doğru at sürer, ikinci isen Geçitleri Muharebesi. Erkenbrand yenilir. Öğleden sonra Ent Meclisi sona erer. Entler yola çıkarlar ve gece vakti Isengard'a varırlar.
3 The'oden Miğfer Dibi'ne çekilir. Hornburg Savaşı başlar. Entler Isengard'ı tamamen yıkarlar.
4 Theoden ve Gandalf Miğfer Dibi'nden Isengard'a doğru yola çıkar. Frodo Morannon'un insansız Topraklar'ının kıyısındaki kırık tepelere varır.
5 The'oden öğle vakti Isengard'a varır. Orthanc'daki Saruman'la pazarlık. Kanatlı Nazgûl Dol Baran'daki kampın üzerinden geçer. Gandalf Peregrin ile Minas Tirith'e doğru yola çıkar. Frodo Morannon önünde gizlenir ve alacakaranlıkta yola çıkar.
6 Dünedain sabahın erken saatlerinde Aragorn'a yetişir. Theoden Homburg'dan Tapanvadi'ye doğru yola çıkar. Aragorn bir süre sonra yola çıkar.
7 Faramir Frodo'yu Henneth Annûn'a götürür. Aragorn gece vakti Dunharrow'a varır.
8 Aragorn şafak vakti Ölülerin Yolu'na çıkar; gece yansı Erech'e varır. Frodo, Henneth Annûn'dan ayrılır.
9 Gandalf Minas Tirith'e varır. Faramir, Henneth Annûn'dan ayrılır. Aragorn Erech'ten ayrılır ve Calembel'e varır. Frodo alacakaranlıkta Morgul Yolu'na ulaşır. The'oden Dunharrow'a varır. Karanlık, Mordor'dan taşmaya başlar.
10 Şafağı Olmayan Gün. Rohan'ın Toplanması: Rohirrim Tapanva-di'den yola çıkar. Gandalf Şehir'in kapısının dışında Faramir'i kurtarır. Aragorn Ringlô'yu geçer. Morannon'dan çıkan bir ordu Cair Andros'u ele geçirir ve Anôrien'e geçer. Frodo Yol Kavşa-ğ'ını geçer ve yola çıkan Morgul ordusunu görür.
11 Gollüm Shelob'u ziyaret eder, ama uyuyan Frodo'yu görünce neredeyse pişman olur. Denethor Faramir'i Osgiliath'a yollar.

Aragorn Linhir'e varır ve Lebennin'e geçer. Doğu Rohan, kuzeyden istilaya uğrar. Lören'e ilk saldırı.
12 Gollüm Frodo'yu Shelob'un inine götürür. Faramir Geçit'e çekilir. The'oden Minrimmon eteklerinde kamp kurar. Aragorn düşmanı Pelargir'e doğru sürer. Entler Rohan'ı istila edenleri yenilgiye uğratırlar.

13 Frodo Cirith Ungol orkları tarafından yakalanır. Pelennor zapte-dilir. Faramir yaralanır. Aragorn Pelargir'e varır ve donanmayı ele geçirir. Th6oden Druadan Orman'nda.
14 Samwise Frodo'yu Kule'de bulur. Minas Tirith kuşatılır. Vahşi İnsanlar'ın yol gösterdiği Rohirrim Gri Orman'a vanr.
15 Sabahın erken saatlerinde Büyücü Kral Şehir'in Cümlekapısı'nı yıkar. Denethor kendini yakar. Horozlar öterken Rohirrim'in boru sesleri duyulur. Pelennor Savaşı. Th6oden öldürülür. Aragorn, Arwen'in sancağını yükseltir. Frodo ve Samwise kaçarak Morgai boyunca kuzeye doğru yola çıkarlar. Kuyutorman ağaçları altında savaş. Thranduil, Dol Güldür güçlerini püskürtür. Lören'e ikinci saldırı.
16 Komutanlar'ın müzakeresi. Frodo Morgai'deki kampın üzerinden Hüküm Dağı'na bakar.
17 Vadi Savaşı. Kral Brand ve Kral Dâin Demirayak ölür. Cüceler ve insanlar Erebor'a sığınır ve orada kuşatılırlar. Shagrat Frodo' nün pelerinini, zırh yeleğini ve kılıcını Barad-dûr'a getirir.
18 Batı Ordusu Minas Tirith'ten yola çıkar. Frodo Isenağzı'na vanr; Durthang'dan Udûn'a gitmekte olan orklar onlara yetişir.
19 Batı Ordusu Morgul vadisine vanr. Frodo ve Samwise kaçarak Barad-dûr yoluna koyulurlar.
22 Şer gecesi. Frodo ve Samwise yoldan aynılıp güneye, Hüküm Dağı'na dönerler. Lören'e üçüncü saldırı.
23 Batı Ordusu İthilien'den çıkar. Aragorn yüreksizleri geri yollar. Frodo ve Samwise silahlarını ve malzemelerini atarlar.
24 Frodo ve Samwise Hüküm Dağı'nın eteklerine son yolculuklarını yaparlar. Ordu Morannon'un insansız Topraklar'ında kamp kurar.
25 Ordu kink tepelerde kuşatılır. Frodo ve Samwise Sammath Na-ur'a vanrlar. Gollüm Yüzük'ü kapar ve Kıyamet Çatlağı'na düşer. Barad-dûr'un çöküşü ve Sauron'un sonu.

366 YÜZÜKLERİN EFENDİSİ BARAD-DÛR'UN ÇÖKÜŞÜNDEN ÜÇÜNCÜ ÇAĞ'IN SONUNA KADAR BAŞLICA GÜNLER 3019

Shire Takvimiyle 1419 {Ay ve Günler Shire Takvimiyle Verilmiştir)
Mart 27 Bard II ve Thorin III Taşmiğfer, düşmanı Vadi'den sürerler.
28 Celebom Anduin'i geçer. Dol Guldur'un imhasına başlanır. Nisan 6 Celeborn ile Thranduil'in buluşması.
8 Yüzük Taşıyıcıları Cormallen Çayın'nda onurlandırılır. Mayıs I Kral Elessar'ın taç giymesi; Elrond ve Anven Yarma-vadi'den yola çıkarlar. 8 Eomer ve Eowyn, Elrond'un oğullarıyla birlikte Rohan'dan ayrılırlar.
20 Elrond ve Anven, Lören'e gelirler. 27 Anven tören alayıyla birlikte Lören'den ayrılır. Haziran 14 Elrond'un oğulları Anven'in tören alayını karşılayıp Anven'i Edoras'a getirir. 16 Gondor'a doğru yola çıkarlar. 25 Kral Elessar Ak Ağaç'ın bir fidanını bulur. J. Esnek* Anven, Şehir'e vanr. Yılortası
Günü Elessar ve Anven'in düğünü.
Temmuz 18 Eomer Minas Tirith'e döner
19 Kral Th6oden'in cenaze alayı yola çıkar. Ağustos I Cenaze alayı Edoras'a vanr. 10 Kral Thdoden'in cenazesi.
* Shire hesabında aylar 30 gün olduğu için, artan beş günün üçü haziranla temmuz arasına, ikisi de eski yıl ile yeni yıl arasına yerleştirilir, bu günler hiçbir aya dahil edilmezdi. Haziran ve temmuz arasındaki günlere Esnekgünler adı verilir. Bu hesaplama, I Esnek, 30 Hazirandan sonraki gün oluyor, (y. n.)

367
EK B
14 Konuklar Kral Eomer'den izin alıp ayrılır.
18 Miğfer Dibi'ne vanrlar.
22 Isengard'a vanrlar; gün batımında Batı'nın Kralı'ndan ayrılırlar. 28 Yolda Saruman'a rastlarlar. Saruman yönünü Shire'a çevirir. Eylül 6 Moria Dağları'nın önünde dururlar.
13 Celeborn ve Galadriel ayrılırlar; diğerleri Yarmavadi'ye doğru yola çıkar.
21 Yarmavadi'ye vanrlar.
22 Bilbo'nun yüz yirmi dokuzuncu yaşgünü. Saruman

Shire'a gelir. Ekim 5 Gandalf ve hobbitler Yarmavadi'den ayrılır.

6 Bruinen Sığılığı'ndan geçerler. Frodo acının geri döndüğünü ilk kez hisseder. 28 Akşamüstü Bree'ye vanrlar.

30 Bree'den ayrılırlar. "Yolcular" karanlıkta Brendibadesi

Köprüsü'ne vanr. Kasım I Frogmorton'da tutuklanırlar.

2 Subaşı'na vanp Shire halkını ayaklandırırlar.

3 Subaşı Savaşı ve Saruman'ın sonu. Yüzük Savaşı'nın sonu.

3020 Shire Takvimiyle 1420: Büyük Bolluk Yılı

Mart

13 Frsdo, Shelob tarafından zehirlenmesinin yıldönümünde hastalanır.

Nisan 6 Parti alanında mallorn çiçekleri.

Mayıs I Frodo, Gül ile evlenir.

Yılortası

Günü Frodo Belediye Başkanlığından ayrılır. Yerine Will Nebzeayak gelir.

Eylül 22 Bilbo'nun yüz otuzuncu yaşgünü.

Ekim 6 Frodo yeniden hastalanır.

I

368

II

YÜZÜKLERİN EFENDISI

3021 Shire Takvimiyle 1421: Üçüncü Çağ'ınSon Yılı

Mart

13 Frodo yeniden hastalanır.

25 Samwise'm kızı Zarif Elanor'un doğumu.* Bu gün Gon-dor hesabıyla Dördüncü Çağ başlar.

Eylül

21 Frodo ve Samwise Hobbitköy'den ayrılırlar.

22 Ormanlık Uç'ta Yüzük Koruyucularının Son Yolculu-ğu'na katılırlar.

29 Gri Limanlar'a varırlar. Frodo ve Bilbo, Üç Yüzük Koruyucusu ile birlikte denize açılırlar. Üçüncü Çağ'ın sonu. Ekim 6 Sam Çıkmazı'na döner.

YÜZÜK KARDEŞLTĞİ'Nİ OLUŞTURANLARIN DAHA SONRA BAŞLARINA GELENLER

(Shire Takvimiyle)

1422 Bu yılın başında, Shire hesabıyla Dördüncü Çağ başladı, fakat yılların sayılmasında Shire Hesabı devam etti.

1427 Will Nebzeayak istifa eder. Yerine Samvise Shire Belediye Başkanı seçilir. Peregrin Took, Uzunaynk'h Elmas ile evlenir. Kral Elessar insanların Shire'a girmesini yasaklayan bir kanun çıkarır ve Shire'ı Kuzey esasının koruması altında bir Özgür Ülke ilan eder.

1430 Peregrin'in oğlu Faramir doğar.

1431 Samwise'in kızı Altınbukle doğar.

1432 "Muhteşem" Meriadoc, Erdiyan Hükümdarı olur. Kral Gömer ve İthilien Hanımı Eovvyn, Meriadoc'a hediyeler yollarlar.

1434 Peregrin Reis olur. Kral Elessar Reisi, Hükümdarı ve Belediye Başkanını Kuzey Krallığı'nın Danışmanlığına getirir. Efen-

* Elanor güzelliğinden dolayı "Zarif adıyla anılırdı; çoğu kişi onun bir hobbit-ten ziyade bir elf kazma benzediğini söylerdi. Altın rengi saçlıydı, ki bu Shire'da pek az gördlen bir şeydir; ama Samwise'in diğer iki kızı da alün saçlıydı, tıpkı o sıralarda doğan birçok çocuk gibi.

369

EK B

di Samvise ikinci kez Belediye Başkanı seçilir. 1436 Kral Elessar kuzeye gider ve bir süre Evendim Gölü kıyısında kalır. Brendibadesi köprüsüne gelerek dostlarıyla buluşur. Dünedain Yıldızı'nı Efendi Samwise'a verir ve Elanor Kraliçe Arvven'in şeref nedimesi olur.

1441 Efendi Samvise üçüncü kez Belediye Başkanı seçilir.

1442 Efendi Samvise, karısı ve Elanor Gondor'a giderek bir yıl orada kalırlar. Yokluğunda Samvise'a Efendi Tolman Pamuk vekalet eder.

1448 Efendi Samvise dördüncü kez Belediye Başkanı seçilir.

1451 Elanor, Irak Yaylalar'da, Greenholm'lü Fastred ile evlenir.

1452 Irak Yaylalar'dan Kule Tepeleri'ne (Emyn Beraid)* kadar olan Batısının, Kral tarafından Shire'a hediye edilir. Birçok hobbit bu bölgeye yerleşir.

1454 Elanor ile Fastred'in oğlu Elfstan Fairbairn doğar.

1455 Efendi Samvise beşinci kez Belediye Başkanı seçilir. Onun ricasıyla, Reis, Fastred'i Batısının Vekilharcı yapar. Fastred ve Elanor, Kule Tepeleri'ndeki Altkuleler'e yerleşirler. Çocukları ve torunları Kulelerin Fairbairn'leri olarak nesiller boyu burada yaşarlar.

1462 Efendi Samvise altıncı kez Belediye Başkanı seçilir.

1463 Faramir Took, Samvise'in kızı Altınbukle ile evlenir.

1469 Efendi Samvise yedinci ve son kez Belediye Başkanı seçilir. Görev süresi 1476'da, doksan altı yaşındayken sona erer.

1482 Yılortası gününde, Efendi Samvise'in karısı Gül Hanım ölür. 22 Eylül'de Efendi Samvise Çıkın Çıkmazı'ndan ayrılarak Kule Dağları'na gider. Onu son kez gören Elanor olur. Elanor'a Kırmızı Kitap'ı verir ve kitap bundan sonra Fairbairn'lerin gözetiminde kalır. Elanor'un anlattığına göre Samvise Kuleleri geçerek Gri Limanlar'a gider; son Yüzük Taşıyıcısı da böylece den ize açılır. 11 r.

1484 Baharda Rohan'dan Erdiyan'na Kral Eomer'in Efendi Holdvvi-ne'ı görmek istediği haberi gelir. Meriadoc o sırada yaşlı (102) fakat hâlâ sağlıklıdır. Dostu Reis ile görüştüktan sonra, görevlerini ve mallarını oğullarına devreder, Sarn Sığılığı'na doğru uzaklaşırlar; Shire'da onları bir daha gören olmaz. Daha sonra

* Bkz. I. Kısım, s. 22.

370 YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

Efendi Meriadoc'un Edoras'a gittiği ve o sonbahar Kral Gömer ölürken yanında olduğu duyulur. Sonra o ve Reis Peregrin Gondor'a giderek son yıllarını orada geçirirler; öldüklerinde Gondor'un ulularının yanına, Rath Dfen'e gömülürler. 1541 Bu yılın 1 Mart günü*, Kral Elessar göçüp gider. Denir ki, Meriadoc ve Peregrin'in mezarları büyük kralın mezarının yanına getirilmiş. Sonra Legolas İthilien'de gri bir gemi yapmış Anduin'den aşağı, Deniz'in ötesine yelken açmış; denir ki, cüce Gimli de yanındaymış. Ve o gemi de gittiğinde. Orta Dünya'da Yüzük Kardeşliği'nden kimse kalmamış.

* Dördüncü Çağ, Gondor takvimiyle 120.

EKE

YAZIM VE YAZIM KURALLARI

I

KELİMELEİN VE İSİMLERİN TELAFFUZLARI

Westron ya da başka bir deyişle Ortak Lisan, telaffuz açısından tamamen İngilizce karşılıklarına çevrilmiştir. Bütün hobbit isimleri ve özel isimler buna uygun olarak telaffuz edilmelidir: örneğin, Bolger' daki g harfi c sesi verir ve mathom, medhım diye okunur.

Kadim yazmaları kopya ederken, elden geldiğince titizlenerek özgün sesleri aktarmaya (tabii tespit edilebildikleri kadarıyla) ve çağdaş edebiyatta kulağa tuhaf gelmeyen kelimeler ve isimler uydurmaya çalıştım. Yüce Elf Quenya'sı, seslerinin elverdiğince Latin harfleriyle yazılmaya çalışıldı. Bu nedenle her iki Eldarin dilinde de k yerine c haru tercih edilmiştir.

Bu tür detaylara ilgi duyanlar, aşağıdaki noktaları inceleyebilirler:

SESSİZ HARFLER

C e ve i harflerinden önce gelse bile hep k sesi verir: "gümüş" anlamındaki celeb, keleb diye telaffuz edilmelidir.

CH harfleri İngilizce church'de olduğu gibi "f" sesini değil, (Almanca veya Gal dilindeki) bach'dz olduğu gibi "kh" sesini temsil eder. Kelimelerin sonunda ve f harfinden önce gelmediği takdirde bu ses Gondor lisanında h sesi olarak yumuşamıştır; bu değişim Rohan, Rohirrim gibi birkaç isimde fark edilebilir, (İmrahil bir Nümenor ismidir.)

DH İngilizce'deki these, clothes kelimelerindeki (yumuşak) th sesini temsil eder. Genellikle, Q. alda'ya. nazaran S. galadh (ağaç) kelimesindeki d ile eşleştirilir; fakat bazen caran-rass'dan türetilen "Kızılboynuz" anlamındaki Caradhras'da. olduğu gibi n+r sesini verir.

F kelimelerin sonunda olmadığı sürece /, kelime sonlarında da v

373

EK E

(av kelimesinde olduğu gibi) sesim temsil eder Nindalf, Fladrif

G gemi kelimesindeki g sesini verir Gildor, Giraen, Osgihath kelimelerindeki gıl (yıldız) koku gibi

H yanında başka sessiz bir harf olmazsa, tek başına hastane kelimesindeki sese sahip olur Quenya'da ht harflerinin birlikte kullanımı Almanca'daki echt acht gibi cht sesim verir Örneğin Te-lumehtar (Orion) isminde olduğu gibi ' Aynca bkz CH, DH, L, R,TO,W,Y

î kelime başında başka bir sesliden önce geliyorsa, sadece Sinda-nn'de yavaş, yarın kelimesindeki y sesini venr loreth, lanvain gibi, bkz Y

K diğer elf dillerinden alınmış isimlerde c ile aynı değerde kullanılır, aynı şekilde kh Orkça Grishnâkh veya (Nümenor dilindeki) Adûnca Adunakhor'daki eh sesini temsil eder Cüce dili (Khuz-dut) için bkz aşağıdaki not L aşağı yukarı, ingilizce let kelimesinin başındaki / sesim verir Bununla birlikte e, ı ve başka bir sessiz arasında veya e, ı harflerinden sonra kelime sonuna gelince bir dereceye kadar "damaksı" bir sese dönüşür (Eldar dilinde büyük bir ihtimalle ingilizce beli, fiil kelimeleri beol.fiol diye yazılırdı) LH sessiz olduğu zamanlarda bu sesi temsil eder (genellikle baştaki sl-'Acn türetilince) (Eski) Quenya'da bu ses M diye yazılırdı ama Üçüncü Çağ'da genellikle /gibi telaffuz ediliyordu

NG ingilizce'deki finger kelimesindeki ng sesini temsil eder, bir tek istisna ingilizce sing kelimesindeki gibi kelime sonuna gelmesidir. Üçüncü Çağ telaffuz kurallarına göre ikinci ses Quenya'da kelime başında da bulunur ama n olarak yazılırdı (Noldo'da olduğu gibi)

PH /ile aynı sese sahiptir (a) Kelimelerin sonunda/sesinin olduğu yerlerde kullanılır, 'kuğu" anlamındaki alph'ta olduğu gibi, (b) p sesiyle bir bağlantısı olduğunda veya p sesinden türetildiğinde kullanılır, "Buçukluklar" anlamındaki ı-Pheriannath'da (penan) olduğu gibi, (c) (pp'den) uzun ff sesim temsil ederken kelime içinde kullanılır, "dış çit" anlamındaki Ephetde olduğu gibi, (d) Adûnca ve Westron'da, Ar-Pharazon'da gibi ("altın" anlamındaki pharai), kullanılırdı

1. Genellikle Sindann de Menelvagor, Q 'da Menelmacar denir

QU cu yerme kullanılırdı, Quenya'da çok sık kullanılan bir bileşim olduğu halde Sindarin'de hiç rastlanmamıştır

R her yerde titretilir r sesini temsil eder, ses diğer sessizlerin önüne gelince kaybolmaz (ingilizce'de part kelimesinde olduğu gibi) Okların ve bazı cücelerin r sesim küçük dillerini kullanarak gırtlaktan çıkarttıkları söylenir, bu Eldar'ın beğenmediği bir sestir RH, (genellikle daha eski sr- harflerinden türemiş olan) sessiz bir r y ı temsil eder Quenya'da hr olarak yazılırdı

S ingilizce so geese kelimelerinde olduğu gibi her zaman sessiz dir, çağdaş Quenya veya Sindarin'de z sesi bulunmazdı West ron, Cüce Lisanı ve Ork Lısam'ndaki sh ingilizce deki v/2 [ş] sesine benzer

TH ingilizce deki thın ve cloth kelimelerinde olduğu gibi sessiz th sesini temsil eder Sözlü Quenya dilinde bu ses s sesine dönüş müştür ama yine de değişik bir harf ile yazılır Q Isıl, S Ithıl (ay) örneğinde olduğu gibi TY büyük bir ihtimalle ingilizce tüne kelimesindeki t sesine benzer bir sesi temsil etmektedir Daha çok c veya t+ den türemiştir Westron dilinde sık sık rastlanan ingilizce'deki eh sesi, bu dili konuşanlar tarafından sık sık diğer ses yerme kullanılmış Y sıkı altındaki HY ile kıyaslayınız

V İngilizce'deki v sesine sahiptir ama kelimelerin sonunda kullanılmaz Bkz F

W ingilizce'deki w sesine sahiptir HW, ingilizce white (kuzeyli nn telaffuz ettiği şekliyle) kelimesinde olduğu gibi sessiz bir w harfidir Quenya'da kelime başlarında rastlanmıyor değildi ama örneklerine bu kitapta rastlanmaz Hem v hem de w, ayrı kökenlerden de gelseler, dilde ayn ayn kullanıldıkları için, Latince ya zıma uyarlanmış olarak Quenya'nın yazımında kullanılmıştır

Y Quenya'da, ingilizce yon kelimesindeki y harfi gibi bir sese sahiptir Sindarin de y harfi sesli bir harftir (aşağıya bkz) HY ile v arasındaki ilişki, HW ile w arasındaki ilişki gibidir ve genellikle ingilizce'deki hew, huge kelimesindeki sesi temsil eder, Quen ya'daki h harfi de eht, iht kelimelerindeki sese sahiptir Westron dilinde sık sık kullanılan ingilizce'deki sh sesi genellikle bu dili konuşanlar tarafından onun yerine kullanılıyordu Kış yukarıdaki TY HY genellikle sy- ve kdy-'dcn türetilmiştir, her iki durumda da ilgili Sindann sözcüklerinde, "güney ' anlamına gelen,

374 YÜZÜKLERİN EFENDİST

Quenya dilindeki Hyarmen ve Sindarin dilindeki Harad gibi, öndeki h harfi gösterilir.

Yan yana yazılmış sessiz harflerin, tt, U, ss, nn gibi, uzun veya "çift" sessiz harfleri temsil ettiklerine dikkat edilmelidir. Birden fazla heceye sahip kelimelerin sonunda genellikle bunlar kısaltılmıştır: (Arkaik Rochand) Rochann'dan türeyen Rohariüz. olduğu gibi.

özellikle daha önceki saffhalarda Eldarin dillerinde tercih edilen, Sindarin dilinde bulunan ng, nd, mb kaynaşmaları bazı değişimlere maruz kalmış, her koşulda mb, m olmuştur, fakat vurguyu belirtmesi amacıyla hâlâ uzun bir sessiz harf olarak kabul edilmektedir (aşağıya bkz.); böylece vurgunun kesin olmadığı yerlerde mm olarak yazılır.2 Ng, sadece basit bir genzel ses (ingilizce sing kelimesindeki gibi) olarak bulunduğu

kelime başlan ve sonlan hariç, değişmeden kalmıştır. Nd genellikle, Quenya dilinde Endore olan "Orta Dünya" anlamındaki, Ennor'daki gibi nn olmuştur; fakat "kök" anlamındaki thond gibi tam vurgulu tek heceli kelimelerde ("Karakök" anlamındaki Mort-hond ile karşılaştınn) ve "uzun köpük" anlamındaki Andros'to r'den önce nd olarak kalmıştır. Bu nd sesi, Nargothrond, Gondolin, Beleri-and gibi eski zamanlardan kalmış bazı kadim isimlerde de görülmektedir. Üçüncü Çağ'da uzun kelimelerin sonunda bulunan ndler, tthili-en, Rohan, Anören'dcki gibi nn'den geçişerek n olmuştur.

SESİLİ HARFLER

Sesli harfler için i, e, a, o, u ve (sadece Sindarin dilinde) y kullanılmıştır. Belirlenebildiği kadıyla bu harfler tarafından (y hariç) temsil edilen sesler normal seslerdir; gerçi birçok bölgesel farklılığın gözden kaçtığından da kuşku yoktur. Yani sesler aşağı yukarı ingilizce'deki machine, were, father, for, brüte kelimelerindeki i, e, a, o, u sesleri gibidir; bu kelimelerdeki hece uzunlukları göz önüne alınmamalıdır.

Sindarin dilinde uzun e, a, o harfleri, nispeten yakın zamanlarda türetilmiş oldukları (eski e, a, o değişmiştir) kısa seslilerle aynı niteliklere sahiptir. Quenya dilinde uzun e ile o, Eldar'ınki gibi doğru bir

2. "Orta Dünya'nın ağaç örgülü toprakları" anlamındaki Galadhrimmin enno-rar/i'da olduğu gibi.

Remmirath'da "ağ gözü" anlamında rem bulunmaktadı, Quen-ya dilindeki rembe + mir (ziynet).

375

EK E

biçimde3 telaffuz edildiğinde, kısa seslilerden daha gergin ve "ağız daha çok kısılarak" söylenirdi.

Çağdaş diller arasında sadece Sindarin dilinde, aşağı yukarı Fran-sızca'daki lune kelimesindeki u gibi

"değişken", "ü" sesi veren u vardı. Aslında bu ses biraz da, kısmen eski çift sesliler eu ve i'u'dan türemiş olan o ile "nün bir değişimiydi. Bu ses için y harfi kullanılmıştır (eski ingilizce'de olduğu gibi): Quenya dilinde leuca olan "yılan" anlamına gelen lyg'de veya "tepe" anlamındaki amon'un çoğulu emyn'dt olduğu gibi.

Gondor'da bu y genellikle i gibi telaffuz edilirdi.

Bazı Feanor elyazmalarında olduğu gibi uzun sesliler genellikle "sert aksan" ile belirtilmiştir. Sindarin dilinde tek heceli vurgulu kelimelerdeki uzun sesliler, özellikle uzatılması gerektiğinde uzatma işaretiyle belirtilmiştir4; Dünedan ile karşılaştırılan dündaki gibi. Adûn-ca veya Cüce dilindeki uzatma işaretlerinin kullanımının özel bir önemi yoktur; bunlar sadece yabancı dillere ait olduğunu belirtmek için kullanılmıştır (tıpkı k harfinin kullanımında olduğu gibi).

Kelime sonunda bulunan e harfleri hiçbir zaman ingilizce'deki gibi sağır bir ses veya uzatılması gerektiğine dair bir işaret değildir. Bu kelime sonundaki e, belirgin olması açısından sık sık (ama devamlı olarak değil) e olarak yazılmıştır.

(Ya kelime sonunda bulunan ya da sessiz harflerden önce gelen) er, ir, ur kümelerinin ingilizce fern, fir, fiir gibi değil de daha çok ingilizce'deki air, eer, oor gibHullanılmaları düşünülmüştür.

3. Uzun e ve ri'nun ei ve ou olarak, az çok ingilizce'deki no kelimesinin söylen-mesindeki gibi yaygın telaffuzu, hem Westron dilinde, hem de Vestron dilini kullananlar tarafından Quenya isimlerinin söylenimlerinde ei, ou olarak (veya kullanılan zamanın yazı düzenindeki eşdeğer harfleriyle) gösterilmiştir. Fakat bu tür telaffuzlar yanlış veya kaba addedilirdi. Bunlar genellikle Shire'da doğal karşılanırdı. O yüzden "sayılamayacak kadar uzun yıllar" anlamındaki yeni ûnötîme'yi ingilizce okur gibi (aşağı yukarı yeyni unoatimi) okuyanlar Bilbo, Meriadoc veya Pereg-rin'den daha fazla hata yapmış sayılmazlar. Frodo'nun ise "yabancı seslere karşı büyük ustalık" gösterdiği söylenir.

4. ilgili bulunduktan "batı" anlamındaki dún ve "doğu" anlamındaki rhûn'un etkisiyle "Gündoğumu" anlamındaki Annûn, "günbatım" anlamındaki Amrûn da böyledir.

EK E

377

376

YÜZÜKLERİN EFENDİSt

Quenya dilinde ui, oi, ai ve iu, eu, au çift seslidir (yani tek bir hecede söylenirler). Bütün diğer sesli çiftleri iki hecelidir. Bunlar genellikle ea (Eâ), eo, oe şeklinde yazılarak belirtilmiştir.

Sindarin dilindeki çift sesliler ae, ai, ei, oe, ui ve au'dur. Diğer birleşimler çift sesli değildir. Kelime sonundaki flu'ların aw olarak yazılması ingilizce kurallarına göredir ama Feanor yazılımlarında da buna rastlanmıyor değildir.

Bütün bu çift sesliler5 "alçalan" çift seslilerdir, yani vurgusu ilk öğede bulunan, birlikte kullanılan basit seslilerden meydana gelmişlerdir. Böylece ai, ei, oi, "j'nin sırasıyla ingilizce'deki rye (ray değil), grey, boy,

ruin olarak ve au (avv)'un laud ve /lavv'daki gibi değil de lo-ud, Aow'daki gibi telaffuz edilmeleri amaçlanmıştır.

ingilizce'de ae, oe, euyu karşılayacak bir ses yoktur; ae ile oe, ai ve oi olarak telaffuz edilebilir. .

VURGU

Sözü geçen Eldarin dillerinde vurgunun yeri kelimenin biçiminden belirlendiği için "aksan işareti"nin, ya da başka bir deyişle vurgunun yeri belirtilmez, iki heceli kelimelerde vurgu, hemen hemen her durumda ilk heceye düşer. Daha uzun kelimelerde, son heceden önceki hece uzun bir sesli, bir çift sesli veya iki (ya da daha fazla) sessizden oluşuyorsa vurgu bu hecededir. Sonndan bir önceki hece bir (veya hiç) sessiz harfin izlediği kısa bir sesli olursa (ki genellikle öyle olur), vurgu ondan önceki heceye, yani sonndan üçüncü heceye düşer. Son anlatılan biçimdeki kelimeler Eldarin dillerinde, özellikle de Quenya dilinde çok rağbet görürlerdi. Aşağıdaki örneklerde vurgulu sesli harf büyük harfle belirtilmiştir: isİldur, Orome, erEssea, fEanor, ancAlima, elentAri, dEnethor, peri-Annath, ecthElion, pelArgir, sillvren. Seslilerin â, â, ö olduğu, "Yıl-dız-Kraliçe" anlamındaki elentAri tipi kelimeler (bu kelime de olduğu gibi) bileşik kelime olmaları durumu dışında, Quenya dilinde çok nadiren görülür; daha çok "günbatımı", "batı" anlamındaki andÜne'de olduğu gibi (, û seslilerine rastlanır. Sindarin dilinde, birleşik kelimeler dışında hiç görülmezler. Dh, th, eh harflerinin Sindarin dilinde tek

5. Aslen. Fakat Quenya dilindeki iu, Üçüncü Çağ'da genellikle ingilizce yule kelimesindeki yu gibi yükselen bir çift sesli olarak telaffuz edilmiştir.

bir sessiz harf olduğuna ve özgün metinlerinde tek harfle temsil edildiklerine dikkat edilmelidir.

NOT

Eldarin dışındaki dillerden alınmış isimlerde harfler için aynı değerler düşünülmüştür, yukarıda özellikle açıklanmamış olan Cüce dili hariç. Cüce dilinde, yukarıda gösterildiği şekilde bir sese sahip olmayan th ve eh (kh) seslerinde h sesi telaffuz edilir; yani az çok ingilizce back-hand, outhouse kelimelerindeki gibi t ve fc'den sonraki h sesi seslendirilir.

Z harfinin bulunduğu yerlerde, ingilizce'deki z sesi kastedilmiştir. Kara Lisan ve Orkça'daki gh "gğriden sürtünme sesi çıkartan" bir sesi temsil eder (bu ses g ile ilintilidir, dh'nin d ile ilintili olduğu gibi): ghâsh ve agh kelimelerinde olduğu gibi.

Cücelerin "dışarıklık" ya da insanca isimlerine Kuzey biçimleri verilmiştir ama harf değerleri tanımlanan şekliyledir. Aynı şekilde Ro-han'ın (modernize edilmemiş olan) kişi ve yer isimlerinde de durum aynıdır; sadece burada ea ve eo çift seslidir, ea ingilizce'deki bear ve eo da Theobald gibi söylenebilir; y nitelenmiş bir u harfidir Modernize edilmiş biçimler kolaylıkla fark edilebilir ve ingilizce'deki gibi telaffuz edilmeleri amaçlanmıştır. Bunlar genellikle yer isimleridir: Gölgeyele ve Solucandil hariç Dunharro\ (ya da Dûnharg) gibi.

II YAZIM

Üçüncü Çağ'da kullanılan yazı düzenleri ve harflerin hepsi sonuç olarak Eldarin kökenliydi ve o zamanlarda bile çok eski sayılıyordu. Alfabetik gelişimleri tamamlanmış olsa da sadece sessizlerin tam harflerle belirtildiği tarzda yazımlarda hâlâ kullanılıyordu.

Alfabeler, iki ana ve aslen bağımsız çeşide ayrılıyordu: Burada Tengvvar veya Tîw "harfler" olarak, Certarveya Cirth ise "rünler" olarak çevrilmiştir. Tengwar fırça veya kalemle yazılacak biçimde oluşturulmuştu; yazıların köşeli biçimleri, bu durumda yazılı biçimlerinin türevidir. Certar daha çok sadece kitabelere kazınmak veya hakkedilmek için kullanılmış ve oluşturulmuştur.

378

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

EK E

379

Tengwar daha eskidir; çünkü sürgünden çok önceleri Eldar'ın bu tür konularda son derece yetenekli olan akrabaları Noldor tarafından geliştirilmiştir. En eski Eldar yazılan Rûmil'in Tengvvar'ı Orta Dünya' da kullanılmıyordu. Daha sonraki yazılar, Feanor'un Tengvvar'ı, Rumil harflerine bir şeyler borçlu olsalar da, büyük ölçüde yeniden türetilmişti. Orta Dünya'ya sürgündeki Noldor tarafından getirilmiş ve böylece Edain ve Nümenor'lulara takdim edilmişti. Üçüncü Çağ'da kullanımları, aşağı yukarı Ortak Lisan'ın bilindiği aynı alana yayılmıştı.

Cirth, Beleriand'da ilk kez Sindar tarafından oluşturulmuş ve uzun süre sadece isimleri ve kısa anılan ahşap veya taş üzerine hakketmek için kullanılmıştı. Çok benzeseler de ayrıntılan açısından bunlardan aynlaa ve dizilimlerinde tamamen farklı olan zamanımız rünlerine benzeyen bu rünler köşeli biçimlerini bu kökene

borçludurlar. Daha eski ve daha basit formuyla Cirth ikinci Çağ'da doğuya doğru yayılmış, kendisini, her biri kendi amaçlarına ve yetenek veya yeteneksizliklerine göre değiştiren birçok halk tarafından yani insanlar, cüceler ve hatta orklar tarafından öğrenilmişti. Bu tarzda basit bir biçim, Vadi insanları ve benzer bir tanesi de Rohirrim tarafından hâlâ kullanılmaktaydı.

Fakat Birinci Çağ'ın bitiminden önce Beleriand'da, kısmen Nol-dor'un Tengwar'ı etkisi altında yeniden düzenlenerek daha da geliştirilmiştir. En zengin ve en düzenli biçimi Daeron Alfabeti olarak bilinir; Elf âdetlerinde alfabenin Doriath Kralı Thingol'un ozanı ve irfan ustası olan Daeron tarafından tasarlandığı söylenmektedir. Elfler yazıda Fëanor harflerini kullandıkları için Eldar arasında Daeron Alfabeti gerçek anlamda el yazısı biçimleri kazanmamıştır. Batı Elfleri gerçekten de çoğunlukla rünleri tamamen bırakmışlardı. Öte yandan Eregion ülkesinde Daeron Alfabeti kullanımı korunmuş, oradan cüceler en itibar ettikleri alfabe olarak, Moria'ya geçmiştir. Bundan sonra, alfabe cüceler arasında sürekli olarak kullanılmış ve onlarla birlikte Kuzey'e geçmiştir. Daha sonraki zamanlarda burada, Angert-has Moria, başka bir deyişle Moria'nın Uzun Rün Dizileri ismini almıştır. Lisanelerde olduğu gibi cüceler güncel yazı düzenlerini uygulamışlar ve birçok Fëanor harflerini büyük bir beceriyle kullanmışlardı; fakat kendi dilleri için Cirth'e bağlı kalmışlar ve Cirth için hat biçimleri geliştirmişlerdi.

TENGVA/AR CETVELİ

1 II III IV

, 2 3 ı

p p- Cf q

5 t 7 8

P p "["ı

'h " h " d 11 d

"k> " b. " ccl 'd

17 18 ı" 20

m m- ccf ta

21 22 13 24

O n. cı tr

25 2i 27 21

y .* oç ^

30 32

"t 9 " 6 3

"\ " "L 35K UO

(i)

FëANOR HARFLERİ

Cetvelde, resmi kitap yazısı şekliyle, Üçüncü Çağ'da Batı toprakların-da çoklukla kullanılan bütün harfler gösterilmektedir. Düzenleme, o zamanlarda kullanılan en alışılmış ve harflerin genellikle isimleriyle nakledildikleri biçimiyle gösterildiği düzenlemelerden biridir.

380

I / (k. ! [KİN EFENDİSİ

Bu yazı düzeni aslen bir alfabe' değildir, yani, her bin kendine has bağımsız bir değere sahip ne biçimi ne de işleviyle bir ilgisi olma yan geleneksel bir sıralı e/beie söylenen gelişigü/el bir harf dizisi değildir6 Bu daha çok istendiğinde veya elverdiğinde Eldar tarafından kaydedilen (ve\ a düzenlenen) dillerin sessizlerini temsil etmeleri içm uyarlanabilen, benzer biçimlerde ve stilde olan sessiz işaretlerin bir sistemiydi Hartleim hiçbirinin kendilerine ait sabit değerlen yoktur, fakat aralarındaki bclı lı bazı bağıntılar zamanla fark edilmiştir Sistemde, dört tenuı (sen) şeklinde düzenlenmiş, her birinde altı tyeller (derece) olan vıımı dört ana harf vardır 1-24 Aynı zamanda "ilave harfler" de vardı 2^ ile 16 arasında örnekleri görülebilir Bunlar arasında tam manasıyla bağımsız yegane harfler 27 ile 29'dur, gen kalanlar diğer harflerin bira? değişiklik göstermiş halleridir Ayrıca değişik kullanımları olan bir miktar da tehtar (işaretler) vardı Bunlar cetvelde gösterilmemiştir7

Ana harfler bir telco (sap) ile tuva dan (kavis) oluşurdu I ile 4 arasında görünen formlar normal kabul edilirdi Sap, 9-16 arasındaki gibi yükseltilebilir, 7-24 arasında görüldüğü gibi de indirilebilirdi Kavis I ve III Dizilen nde olduğu gibi açık veya II ve IV'de olduğu gibi kapalı olabilirdi, her ıkı durumda da bunlar çiftli kullanılabılırdi, 5-8 arasında olduğu gibi

Uygulamada varsayılan özgürlük Üçüncü Çağ'da, giderek, I Dizi genellikle dişsel sessizler veya f-dizilerine (tincotemad) ve II Dizi dudaksız sessizler veya p-dizilerine (parmatema) uygulanacak biçimde değiştirilmişti III ve IV Dizi'nin uygulaması farklı dillenn gereklerine göre değişiyordu

8 Buradaki seslerin ifadelen çevrüyazımlarıyla ve yukarıda açıklanan şekille aynıdır, sadece burada eh ingilizce church kelimesindeki ch'yı (ç) temsil eder J, ingilizce'deki /yi, z de azure ve occasion kelimelerinde duyulan sesi verir

9 Moria'nın Batı Kapısı'ndaki yazıt Sindann dilinin yazımı için kullanılan usule örnek teşkil etmektedir, bu yazımda 6 Derece basit genzel sesleri 5 Derece Sindann dilinde sık sık kullanılan çiftli veya uzun genzel seslen temsil ederdi $17 = nn \text{ amali} = n$

Ek harfler. 27 numara her yerde / için kullanılırdı. Aslen 21 'in değiştirilmiş bir şekli olan 25 numara "tam" titrek r için kullanılırdı. 26 ve 28 numaralar bunların değişik halleriydi. Sık sık, sırasıyla sessiz r (rh) vs l (Ih) için kullanılırdı. 29 j sesini, (çifte kavisli) 31, gerekli olduğu dillerde z sesini temsil ederdi. Ters kullanılan biçimler olan 30 ve 32 ayrı işaretler olarak kullanma olanağı sağlasa da yazının uygunluğuna göre sadece 29 ile 31'in değişkenleri olarak, örneğin, üzerine bir tehtar alarak kullanılırdı.

33 numara aslında 11'in (daha zayıf) bir çeşidini temsil ederdi; Üçüncü Çağ'da en çok rastlanan kullanımı h idi. 34, (o da kullanılacak olursa) sessiz w (hw) için kullanılırdı. 35 ile 36 sessiz olarak kullanıldığında genellikle, sırasıyla v ve w için kullanılırdı.

Sesli harfler, birçok örnekte tehtar tarafından temsil edilir ve genellikle sessiz bir harfin üzerine konurdu. Kelimelerin çoğu sesli harf ile biten Quenya gibi dillerde tehta önündeki sessiz harfin üzerine konurdu; Sindarin gibi kelimelerin çoğu sessiz harfle biten dillerde arkasındaki sessiz harfin üzerine konurdu. Gerekli konumda bir sessiz harf yoksa tehta en yaygın kullanımı "i" harfine benzeyen bir form olan "kısa taşıyıcı"nın üzerine konurdu. Değişik dillerde sesli işaretle-

EK E 18İ

ri olarak kullanılan asıl tehtar sayılamayacak kadar çoktu Genellikle e, i, a, o, u (çeşitlerine) uygulanan en yaygın olanları, verilen örneklerde gösterilmiştir En yaygın biçimiyle a sesinin yazımında kullanılan uç nokta, daha hızlı stillerde, sık sık kullanılan kısaltma işareti gibi bir formda değişik biçimlerde kullanılmıştır IO Tek bir nokta ile "sert aksan işareti" sık sık i ve e (fakat bazı yazılım çeşitlerinde e ve i) için kullanılırdı. Kıvrımlı çizgilere ve u için kullanılırdı. Yüzük Yazı-sı'nda sağa doğru açılan kıvrımlı çizgi u için kullanılıyordu; fakat başlangıç sayfasında o yerine, sola açılan kıvrımlı çizgi ise u yerine kullanılır. Sağa açılan kıvrım tercih edilirdi ve kullanım da ilgili dile bağlıydı: Kara Lisan'da o çok az kullanılırdı.

Uzun sesliler genellikle tehta'yı, yaygın kullanımı noktasız bir j harfine benzeyen "uzun taşıyıcı"nın üzerine koymakla belirtilirdi. Fakat aynı amaçla tehtar çiftleştirilebilirdi. Ancak bu işlem en sık kıvrımlı çizgiler ve bazen de "aksan işaretlerinde tekrarlanırdı. Noktalar daha çok /yi izleyen işaretlerde kullanılırdı.

Batı Kapısı'ndaki yazıt, seslilerin ayn birer harfle temsil edildikleri "tam yazım" adı verilen bir usulü göstermektedir. Sindarin dilinde kullanılan bütün sesli harfler gösterilmiştir. Görüldüğü gibi 30 numara sesli y için kullanılmış ve aynı zamanda çift sesliler, sesli harfi izleyen y harfinin üzerine tehta konulması ile ifade edilmiştir (Au ve flvv'nin ifadesi için gerekli olan) vv'yu izleyen işaret bu usulde "-kıvrımı ya da bunun değişik bir biçimiydi. Fakat çift sesliler, yazıtta olduğu gibi, genellikle tam olarak yazılırdı. Bu usulde seslilerin uzunlukları genellikle, "uzun işaret" anlamında andaith adı verilen "sert aksan işareti" ile belirtilirdi.

Biraz önce açıklanmış olan tehtar'dan başka, daha çok yazıyı kısaltmak ve özellikle de sık sık tekrarlanan sessiz kombinasyonlarında uzun uzun yazmaktan kurtulmak için kullanılan daha birçok işaret vardı. Bunların arasında, sessizlerin üzerine konan bir çizgi (ya da ts-panyolca'daki tilde [~] gibi bir işaret) genellikle bu sessizin aynı seriden bir genzel sesle izleneceğini belirtirdi (nt, mp. nk gibi); öte yandan harfin altına konan benzer bir işaret daha çok sessizin uzun veya

10 A sesinin çok sık kullanıldığı Quenya dilinde sesli işareti tamamen atlanıyordu Yani "lamba" anlamındaki çalma, cim diye yazılırdı Quenya dilinde kelime başlangıcında Cl gibi çift sessiz hiç olmadığından ve m hiçbit /aman kelime sonun da kullanılmadığından, cim sadece çalma olarak okunabilirdi Cim, çalama olarak da okunabilir, ama böyle bir kelime zaten yoktur

i

384

YI't'KI.İİRİN EFENDİSİ

çift olduğunu belirtmek içm kullanılırdı. Kavise tutturulmuş aşağıya doğru bakan bir kanca (başlangıç sayfasındaki son kelime olan hob-bits'de olduğu gibi) harfi takıp eden bir i sesini belirtmek için kullanılırdı; özellikle de Quenya dilinde tercih edilen ts, ps, ks (x) kombinasyonlarında olduğu gibi.

Elbette ingilizce'yi temsil edecek bir "usul" yoktu. Böyle bir usul fonetik olarak Feanor sisteminden kurulabilir. Başlangıç sayfasındaki kısa örnekte bunu gözler önüne sermeye yellenilmez. Bu daha çok, kendi "usulü"nün tanıdık harf değerleri ile ingilizce'nin geleneksel yazım biçimi arasında tereddüde düşen bir Gondor'lunun yapabileceği bir şeydir. (Bir kullanımı da zayıf, belirtisiz seslileri belirtmek olan) aşağıya konan noktalar burada vurgusuz ve'yi temsil etmek için kullanılmıştır fakat aynı şey here kelimesinin sonundaki sessiz e için de kullanılmıştır; the, of ve ofthe kısaltmalarla ifade edilmiştir (uzatılmış dh, uzatılmış v ve sonuncusu alt-çizgi ile ifade edilmiştir).

Harflerin isimleri. Bütün usullerde bütün harflerin ve işaretlerin isimleri vardı fakat bunlar her usuldeki fonetik kullanımlara uyacak biçimde veya onları açıklayacak şekilde tasarlanmıştı. Öte yandan genellikle ve özellikle de diğer usullerdeki harflerin kullanımlarını betimlerken, harflerin biçimsel olarak her birinin ayrı bir ismi olması isteniyordu. Bu amaçla, Quenya dilindeki kullanımlarda tuhaf da kaçsa genellikle Quenya dilindeki "tam isimler"e başvurulurdu. "Tam isim", sözü geçen harfi de içinde barındıran Quenya dilindeki gerçek bir kelime olurdu. Mümkün olduğu yerlerde bu kelimenin ilk sesi olurdu; fakat ses veya kombinasyon kelime başında bulunmuyorsa, hemen ilk sesliyi izlerdi. Cetveldeki harflerin isimleri şöyleydi: (1) metal anlamında tıncó, kitap anlamındaparma, lamba anlamında çalma, tüy anlamında qesse, (2) kapı anlamında ando, kader anlamında umbar, demir anlamında atğa, örümcek ağı anlamında ungwe; (3) ruh anlamında thûle

(Mile), ku/ey anlamında/örmen, hazine anlamında harma (veya hiddet anlamında aha), meltem anlamında hwesta; (4) ağız anlamında anto, kanca anlamında ampa, çene anlamında anca, boşluk anlamında unque; (5) batı anlamında numen, altın anlamında malta, Noldor soyu anlamında noldo (daha eskiden ngoldo), eziyet anlamında nvvalme (daha eskiden ngwalme); (6) gönül (iç akıl) anlamında öre, meleksi güç anlamında vala, armağan anlamında anna,

EK E 185

hava, gökyüzü anlamında vilya (daha eskiden wilva); doğu anlamında mrnen, bölge anlamında arda, dil anlamında lainbe, ağaç anlamında alda; yıldız ışığı anlamında silme, (ters s) sj/me nuquerna, güneş ışığı anlamında a're (veya isim anlamında esse), are nuquerna; güney anlamında hyarmen, hwesta sindarinwa, köprü anlamında yanta, ısı anlamında üre. Başka örneklerinin olması, bazı değişikliklerin Sürgünler'in konuştukları şekliyle Quenya dilini etkilemeden önce verilmiş olan isimlerden kaynaklanmaktadır. Her pozisyonda sürtme sesli eh sesini temsil ettiğinde 11 numaraya harma adı veriliyordu fakat kelime başında1 ' nefes gibi çıkan h sesi olduğunda (kelime içinde de kullanılsa) aha ismi kullanılıyordu, âre aslında âze idi fakat bu z 21 numara ile kaynaştığında oluşan işaret, Quenya dilinde çok sık geçen ss için kullanılırdı ve esse ismini alırdı. Hwesta sindarinwa ya da diğer adıyla "Gri Elf /ıvv'si", Quenya dilinde 12'nin hw sesine sahip olmasından kaynaklanıyordu ve chw ile hw için ayrı işaretlere ihtiyaç duyulmuyordu. En yaygın şekilde bilinen ve kullanılan harf isimleri 17 n, 33 hy, 25 r, 9/idi: numen, hyarmen, römen, formen = batı, güneş, doğu,, kuzey (Krş. Sindarin dilindeki dün veya annûn, harad, rhun veya am-rûn,forod). Bu harfler çoğunlukla, tamamen değişik terimlerin kullanıldığı dillerde bile Doğu, Batı, Kuzey, Güney noktalarını belirtmek için kullanılırdı. Bunlar Batı ülkelerinde, bu sırayla ve batıdan başlayarak, batıya doğru söylenirdi; hyarmen ve formen gerçekten de sol taraftaki bölge ve sağ taraftaki bölge anlamına gelirdi (birçok insansı dillerdeki düzenlemenin tam tersi).

CIRTH

Certhas Daeron aslında sadece Sindarin seslerini temsil etmesi için tasarlanmıştı. En eski cirth l, 2, 5, 6; 8, 9, 12; 18, 19, 22; 29, 31; 35, 36; 39,42,46, 50; certh ise 13 ila 15 arasında değişiyordu. Değerlerin tayini sistematik değildi. 39, 42,46, 50 sesliydi ve daha sonraki bütün gelişimlerde de öyle kalmıştır. 35'in 3 veya /ı için kullanımına göre

11. Nefes gibi çıkan h için Quenya dilinde aslında, "uzun" anlamında halta adı verilen yayı olmayan yükseltilmiş basit sap kullanılırdı. Bu bir sessiz harfin önüne bu harfin sessiz olup nefes gibi çıkartıldığını belirtmek için konurdu; sessiz r ve / de genellikle bu şekilde belirtilir ve hr. hl olarak uyarlanırdı Daha sonraları 33 bağımsız h sesi için kullanılmaya başlandı ve hy'rim değen (eski değen) bunu izleyen y harfine bir tehta ekleyerek gösterildi.

386

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

13,15 numaralar h veya .v için kullanılırdı. 5 ve /ı'ye bir değer vermek konusundaki bu tereddüt daha sonraki düzenlemelerde de devam etmiştir. Tek bir "sap"tan ve "dal"dan oluşan karakterlerde, yani 1-31 numaralarda, dal tek bir taraftan tutturulacaksa genellikle sağ taraftan tutturuluyordu. Ters de yok değildi ama bunun hiçbir fonetik önemi olmuyordu.

v

Kadim cirtie yapılan eklemeler ve yeniden teşekkülü Daeron'a atfedildiğinden bu cerihasın genişletilmesi ve işlenmesinin eski biçimine Angerthas Daeron deniliyordu. Bununla beraber Sindarin'de bulunmayan seslerin ifadesi için kullanıldıklarından ana ekler yani iki yeni seri, 13-17 ve 23-28 büyük bir ihtimalle Eregion'lu Nolder'ın icadıydı.

Angerthas'm yeniden düzenlenmesinde (anlaşıldığı kadarıyla Fganor sisteminden esinlenerek) aşağıdaki prensipler izlenir: (1) dala bir işaret eklemek "ses" ekler; (2) bir certh'i ters-yüz etmek "sürtme sesi çıkartan bir harfe" açıldığını gösterir; (3) sapın her iki yanına da dal eklemek hem ses, hem de genzellik ekler. Bu prensipler, bir nokta hariç düzenli olarak uygulanırdı. (Arkaik) Sindarin'de sürtme sesi ihtiva eden m (veya genzel v) için bir işarete ihtiyaç vardı ve bunu m için kullanılan işareti ters yüz etmekle sağlayabildiklerinden 6 numaranın ters yüzüne de m değeri verilmişti, fakat 5 numaraya hw değeri verilmişti.

Teorik olarak değeri z olan 36 numara, Sindarin veya Quenya yazımında ss için kullanılıyordu: Krş. Feanorca 31. 39 numara ya ı, ya da y (sessiz) için kullanılırdı; 34, 35 bir fark gözetmeden s için kullanılırdı; biçim bakımından kesin bir biçimde dişsillerle bir ilgisi olmasa da 38 sık sık ardışık sesler nd için kullanılırdı.

Değerler Cetveli'nde soldakiler - ile ayrıldıklarında kadim Angerthas'm değerlerini bildirir. Sağdakiler ise Cüce dili olan Angerthas Moria'yı temsil eder.12 Görüldüğü gibi Moria Cüceleri bazı yeni cirth'in yanı sıra

değerlerde sistematik olmayan bazı değişimler başlatmışlardır: 37, 40, 41, 53, 55, 56. Değerlerdeki bozulma başlıca iki nedene dayanmaktadır. (1) 34, 35, 54'ün değerlerindeki sırasıyla h 12. () içinde olanlar sadece Elfçe kullanımlarda bulunan değerlerdir; * ise sadece cüceler tarafından kullanılan cirih'i belirtir.

EK E ^S7

(Khızdul'da görünen, kelime başında kullanılan bir sesliyle başlayan açık veya gırtlaksı başlangıç) ve .s'ye göre gösterdiği değişiklik; (2) Cücelerin 29 ve 30 yerine kullandıkları 14 ve 16'nın terk edilmiş olması. Sonuç olarak 12'nin r için kullanımı, 53'ün n için icadı (ve 22 ile karıştırılması); 17'nin z olarak ve s değerindeki 54 ile birlikte kullanımı ve yine 36'nın sonuç olarak n için kullanımı, ng için kullanılan yeni certh 37'de görülebilir. Yeni 55 ve 56 aslında 46'nın ikiye bölünmüş biçimleridir ve Cüce dili ile Westron dilinde sık sık rastlanan İngilizce'deki butter kelimesindeki sesler gibi sesler için kullanılmıştı. Zayıf veya kaybolanlarda sadece sapı olmayan bir işaret olarak belirtilirdi. Bu Angerthas Moria mezar kitabesinde gösterilmiştir.

Erebor Cüceleri, Erebor usulü diye bilinen ve Mazarbul Kitabı'nda örnekleriyle gösterilen, bu sistemin daha da değiştirilmiş bir biçimini kullanmışlardır. En büyük özellikleri şunlardı: 43 z olarak, 17 ks (x) olarak kullanılıyordu; ps ve ts için 57 ve 58 olmak üzere iki yeni drth icat edilmişti. Aynı zamanda 14 ile 16'yı ve zh değerleri olarak yeniden takdim etmişlerdi; fakat 29 ile 30'u, g ve gh veya 19 ile 21'in önemsiz değişiklikleri olarak kullanıyorlardı. Öze! Erebor cırtlı 57 ve 58 hariç bu özellikler cetvele dahil edilmemiştir.

EK F
391

ELFLER

EK F
Elfler, daha Eski Günler'de iki ana dala ayrılmıştı: Batı Efleri (Eldar) ve Doğu Elfleri. İkinci tür Kuyutorman ve Lören'de yaşayan cıflerin çoğunluğunu oluştururdu; fakat onların dilleri, bütün elf isimleri ve kelimelerinin Eldarin formunda kullanıldığı bu tarih kitabında yer almaz.

I ÜÇÜNCÜ ÇAĞ DİLLERİ VE HALKLARI

Bu tarih kitabında sunulan dil, Üçüncü Çağ'da, Orta Dünya'nın Batı Toprakları'nda kullanılan Westron ya da diğer bir deyişle "Ortak Li-sarT'dır. O çağın gereklerine göre bu dil, kadim Arnor ve Gondor krallıkları sınırları içinde yaşayan, hemen hemen bütün konuşan halkların (cıfler hariç) ana dili haline almıştı; bu da kıyı boyunca Umbar'dan kuzeye doğru Forochel Körfezi'ne kadar, iç kısımlarda ise Dumanlı Dağlar ve Ephel Düath'a kadar olan bir alanı kapsadı. Nehir'in batısında kalan ve Ferah Çayırlar'a kadar uzanan dağların doğusundaki toprakları da kapsayarak Anduin'in kuzeyine de yayılmıştı. Eriador'un büyük bir bölümü terk edilmiş ve Ferah ile Rauros arasında Anduin kıyısında çok az sayıda insan yaşıyor olsa bile, çağın sonundaki Yüzük Savaşı sırasında Ortak Lisan'ın, ana dil olarak kullanıldığı toprakların sınırları hâlâ buralandı.

Auören'deki Drüadan Ormanı'nda hâlâ gizli gizli dolaşan az sayıda kadim Vahşi insan vardı; Dunland tepelerinde de Gondor'un büyük bir bölümünün eski sakinleri olan kadim bir halkın arta kalanları yaşıyordu. Bunlar kendi dillerine sıkı sıkıya bağlıydı; öte yandan Ro-han ovalarında Kuzeyli bir halk ve yöreye beş yüzyıl kadar önce gelmiş olan Rohirrim yaşıyordu. Fakat kendi lisanslarını koruyan bütün halklar, hatta cıfler tarafından, sadece Amor ve Gondor'da değil bütün Anduin vadisinde ve Kuyutorman'ın doğu eteklerine kadar uzanan bir alanda Westron dili anlaşmak için ikinci dil olarak kullanılıyordu. Diğer halklardan sakınan Vahşi insanlar ve Dunlendingler'de bile, zorlukla da olsa bu dili konuşabilenler bulunuyordu.

Bu kitapta Eldarin dilleri arasından iki tanesi bulunmaktadır: Yüksek Elfçe, ya da diğer adıyla Quenya, ve Gri Elfçe ya da diğer adıyla Sindarin. Yüksek Elfçe, Deniz'in ötesindeki Eldamar'ın kadim, yazıya dökülen ilk lisaniydı. Artık anadil olarak kullanılmıyordu; daha ziyade Birinci Çağ'ın sonunda Orta Çağ'a sürgüne gelen Yüksek Elfler'ce törenlerde, ilim, irfan ve şarkılarda hâlâ kullanılan bir tür "Elf Latince-si" olmuştu. Gri Elfçe, kökeninde Quenya'nın bir akrobasiydi: Çünkü bu, Orta Dünya'nın sahillerine gelerek Deniz'i geçmeyip Beleriand ülkesinin kıyılarında yerleşen Eldar'ın lisaniydı. Burada Doriath'lı Thingol Gri-pelerin

hüküm sürüyordu ve uzun süren kasvetli yıllarda dilleri, ölümlü toprakların değişkenliğiyle değişmiş ve Deniz'in ötesindeki El-dar'ın dilinden çok farklılaşmıştı.

Daha kalabalık olan Gri Elfler'in yanında yaşayan Sürgünler gündelik yaşamlarında Sindarin'ı kullanıyorlardı; bu yüzden Sindarin bütün o ciflerin ve bu tarih kitabında görülen bütün elf beylerinin lisanı olmuştu. Çünkü Bunların hepsi Eldarin soyundandı; hatta yönettikleri halk daha alt seviyedeki akrabalarından oluşuyor olsa bile. En soyluları, Finarfin hanedanından gelen, Nargothrond Kralı Finrod Fela-gund'un kız kardeşi olan Galadriel Hanım'dı. Sürgünlerin gönüllerinde-deki Deniz özlemi hiç dindirilemeyecek bir huzursuzluktu; bu özlem Gri Elfler'in gönüllerinde uyuyordu ama bir kez uyandırıldığında da bir daha yatışmazdı.

1. Bu devirde sakinlerinin çoğu Silvan kökenli olduğu için Lören'de, "aksanlı" da olsa Sindarin dili konuşuluyordu. Bu "aksan" ve Sindarin ile kendi sınırlı tanışıklığı (Gondor'lu bir yorumcu aracılığıyla Thain'in Kitabı'nda da belirtmiş olduğu gibi) Frodo'yu yanlış yönlendirmiştir. I. Kitap'ta kısım ii, 6., 7. ve 8. bölümlerde geçen bütün kelimeler ve yer ile kişi isimlerinin çoğu, gerçekten de Sindarin dilindedir. Fakat Lören, Caras Galadhon, Amroth, Nimrodel büyük bir ihtimalle Silvan kökenli olup Sindarin diline uyarlanmıştı.

EK F

393

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

392

İNSANLAR

etkisiyle zenginleştirilmiş ve yumuşatılmış olsa da bir İnsan lisanıydı. Aslında, özellikle de tik Çağ'da batıya, Beleriand'a gelen Elf Dostları'nın Üç Hanedanı olan ve Kuzey'deki Karanlık Göç'e karşı Büyük Taş Savaşı'nda Eldar'a yardım eden, Eldar'ın Atanı veya Edain yani "insanların Ataları" dediği kimselerin lisanıydı.

Karanlık Güç devrildikten sonra Beleriand'm büyük bir bölümünün .sular altında kalıp yıkılmış olması nedeniyle Elf Dostları'na da Eldar gibi Deniz'i aşip Batı'ya gitme imkânı bahsedilmişti. Fakat Ölmeyen Diyar onlara yasak olduğu için, bütün ölümlü toprakların en batısı olan büyük ada onlara ayrılmıştı. Bu adanın adı Nümenor (Batı-il) idi. O yüzden Elf Dostları'nın çoğu ayrılarak Nümenor'da yaşama-ytLbaalamış ve burada namlı denizciler ve gemi ustaları olarak büyüüp güçlenmişlerdi. Açık kumral ve uzun boylu olan bu insanların ömürleri Orta Dünya'daki insanların ömürlerinin üç katıydı. Bunlar cJ/mA'Dûrudain dedikleri, insanların Kralları Nümenor'lular idi.

insan soyları arasında sadece Dûnedain elf dilini bilir ve konuşurdu; çünkü ataları Sindarin dilini öğrenmiş ve yıllarla hafifçe değişikliğe uğrasa da bunu çocuklarına bir irfan olarak aktarmıştı. Ve irfanla uğraşanları Yüksek Elfçe Quenya'yı da öğrenmiş ve buna tüm diğer dillerin Üzerinde kıymet vermiş; ünlü, saygın yerlerin ve soylu, büyük şöhet sahibi kişilerin birçoğunun isimleri bu dilden verilmişti.2

Fakat Nümenor'luların ana dilleri büyük ölçüde kendi eski insan dilleri olan Adûnca olarak kalmıştı ve mağrur günlerinde krallar ve beyler bu dile dönmüşler, Eldar ile eski dostluklarını hâlâ sürdüren birkaç tanesi hariç, elf dillerini bırakmışlardı. Güçlü zamanlarında Nömenorlular, gemileri için Orta Dünya'nın batı kıyılarında birçok kale ve liman bulunduruyordu; bunların en önemlilerinden biri de An-dran'in ağana yakın olan Pelargir idi. Burada Adûnca konuşuluyordu; bu dil, daha alt seviyedeki insanların dillerindeki sözlerle kanş-a-

2. örneğin Nümenor (ya da tam haliyle Nümenore), Elendil, tsildur, Andrion, Oettar yani "Hftajı" dahil Gondor'un bütün kraliyet isimleri hepsi Quenya dilin-Geu&a.Aragom, Denethor. Gilraen gibi diğer Dûnedain adamların ve kadınların ço-İMn imi. Stadarın formundaydı; bunların çoğu şarkılardan ve tarih kitaplarından tmırianm Ok Çağ'daki (Beren, Hurin gibi) ciflerin ve insanların isimleriydi. Az sayıda isim, Boromir gibi, karışık kökenlidir.

rak ve buradan Batıl ile irtibatı olan bütün.kıyılar boyunca yayılarak, Ortak Lisanı meydana getirmişti. Niimenor'un düşüşünden sonra Elendil Elf Dostları'nı yeniden Orta Dünya'nın kuzey batı kıyılarına götürmüştü. Burada zaten ya tama-, men, ya da yan yarıya Nümenor kanı taşıyan insanlar yaşıyor fakat çok azı elf dilini hatırlıyordu. Dûnedain daha ilk başından beri, birlikte yaşadıkları ve uzun bir yaşam, büyük bir güç ve irfan sahibi oldukları için beyleri oldukları alt seviyedeki insanlardan sayıca çok daha azdı. O yüzden diğer halklarla konuşurken ve engin ülkelerinin hükümet işlerinde Ortak Lisan'ı kullanıyorlardı; elf dillerinden aldıkları birçok kelime ile bu dili genişletmişler ve zenginleştirmişlerdi. Nümenor kralları sırasında geliştirilmiş olan bu Vvestron dili dört bir yana, hatta düşmanları arasına bile yayılmış ve gün geçtikçe Dûnedain'in kendileri tarafından da daha çok kullanılmaya başlamıştı; böylece Yüzük Savaşı sırasında elf dili Gondor halkının çok az bir kısmı tarafından biliniyor, gündelik olarak ise daha da az insan tarafından kullanılıyordu. Bunlar daha çok Minas Tirith'te, civarındaki taşrada ve Dol Amroth bağımlı prensliğinin topraklarında yaşıyorlardı. Yine de Gondor ülkesindeki bütün yer ve şahıs isimleri elf formunda ve anlamındaydı. Bazılarının

kaynağı unutulmuş ve kuşkusuz Nûmenor'lulann gemilerinin Deniz'den yelken açmasından önceki günlerden kalmıştı. Bunlann arasında Umbar, Arnach ve Erech, dağ isimleri olan Eilenach ve Rim-mon vardır; Forlong da aynı tür isimlerden biriydi.

Batı Topraklan'nın kuzey bölgelerinde oturan insanların çoğu tik Çağ'da yaşamış olan Edain veya onların yakın akrabalarının soyundan geliyordu. O yüzden bunların lisanları Adûnca ile ilintiliydi ve kimisi hâlâ Ortak Lisan'la benzerlik taşımaktadır. Bunlar Anduin'in üst vadilerinde yaşayan insanlardı: Batı Kuyutorman'da yaşayan Ormanlı Kocoğlanlar; daha kuzey ve batıda bulunan Uzun Göl ve Vadi insanları. Ferah ile Carrock arasındaki topraklardan gelen, Gondor'da, At Ustaları Rohirrim olarak bilinen insanlar. Onlar hâlâ kendi atalanna ait dili kullanıyorlar, yeni ülkelerindeki hemen her yere yeni isimler veriyorlardı; kendilerine Atçanyurt tnsanlan, ya da Eorloğullan diyorlardı. Fakat bu halkın beyleri Ortak Lisan'ı rahatlıkla, hatta Gondor'daki müttefikleri kadar soylu bir tarzda konuşabiliyorlardı; çünkü Westron çıkmış olduğu Gondor'da hâlâ büyük bir zarafetle ve eski usulde kullanılıyordu.

Tamamen yabancı olan, Dniadan Ormanı'nda yaşayan Vahşi tn-

394

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

395

EK F

İİP

sanlar'ın lisanıydı. Dunlendingler'in dili de yabancı ya da çok uzaktan akrabaydı. Bu insanlar Ak Dağların vadilerinde asırlar önce yaşayan halklardan arda kalanlardı. Fakat Karanlık Yıllar'da diğerleri Duman-, h Dağlar'ın güney vadilerine çekilmişlerdi; buradan da bazıları Höyük Yaylaları kadar kuzeyde kalan boş topraklara gitmişti. Bunlardan Brec halkı gelmişti; fakat bu, Bree'liler Arnor'un Kuzey Krallığı buyruğuna geçmeden ve Westron dilini kullanmaya başlamadan çok önce olmuştu. Sadece, bu ırktan gelen insanların Dunland'da yaşayanları eski lisanlarını ve örflerini muhafaza etmişti: Bunlar Dünedain'e düşmanca yaklaşan ve Rohirrim'den nefret eden gizli bir halktı.

Onların diline ait, Rohirrim'e verdikleri bir isim olan Forgoil (kelimenin Samankafa anlamına geldiği rivayet edilir) hariç, bu kitapta hiçbir bilgi yoktur. Dunland ile Dunlending, Rohirrim'in onlara verdikleri isimdir çünkü bu insanlar esmer ve kara saçlı insanlardı; yani bu isimlerdeki dunn kelimesi ile "batı" anlamındaki Gri Elfçe kelime Dûn arasında bir bağ yoktur.

HOBBİTLER

Shire ve Bree'li Hobbitler'in bu zamanlarda Ortak Lisanı kullanmaya başlamaları belki de bir bin yılı bulmuştu. Dili kendi usullerince, serbestçe ve umursamazca kullanıyorlardı; gerçi aralarında biraz daha eğitim görmüş olanları gerektiğinde daha resmi konuşabilecek kadar bu dile vakıftı.

Hobbitlere özgü bir lisanın kaydına rastlanmamıştır. Eski günlerde, yakınlarında veya birlikte yaşadıkları insanların dillerini kullanıyor oldukları anlaşılmaktadır. Böylece Eriador'a girdikten sonra Ortak Li-san'a çabucak uyum sağlayabilmişlerdir; Bree'ye yerleşmeye başladıkları zaman, eski dillerini unutmaya başlamışlardı bile. Görüldüğü kadarıyla bu yukarı Anduin'e ait, Rohirrim'e akraba olan bir insan diliydi; gerçi güneydeki Ülkenler'in kuzeye, Shire'a gelmeden önce Dunlend-ce'ye benzer bir dili kullanıyor oldukları ortaya çıkmıştır.3

Frodo'nun zamanında, çoğu Vadi'de veya Rohan'da bulunanlarla yakından benzeşen yöresel kelimelerde ve isimlerde hâlâ bunlara ait bazı izler bulunuyordu. En dikkat çeken günler, aylar ve mevsimler-

3. Yabaneller'e dönen Angle'lı Dikenler Ortak Lisan'ı çoktan devralmıştı; fakat Diagolüc Smiagol, Ferah yakınlarındaki bölgedeki insan dilinde isimlerdir.

di; çoğu Bree ve Shire'daki yer isimleri olarak muhafaza edilse de bu cinsten birkaç kelime daha (mathom ve smial gibi) hâlâ kullanılıyordu. Hobbitlerin özel isimleri de oldukça garipti ve çoğu kadim günlerden kalmaydı. Hobbit, Shire halkı tarafından kendi cinslerinden herkese söylenen bir sözdü, insanlar buçukluk, cifler ise periannath diyorlardı. Hobbit kelimesinin kaynağı çoğu kişi tarafından unutulmuştur. Bununla beraber, ilk başlarda Samanpostlar ve Ülkenler tarafından Kılacaklar'a verilen bir isim ve Rohan dilinde daha iyi korunmuş olan bir kelimenin yıpranmış biçimi olduğu sanılmaktadır: holbytla; İngilizcesi "çukur inşa eden" anlamında" hole-builder."

DiĞER IRKLAR

Entler. Üçüncü Çağ'a kalmış en kadim halk, Onodrim ya da Enydler idi. Ent, isimlerinin Rohan dilindeki biçimiydi. Entler kadim günlerde Eldarlar tarafından biliniyorlardı; Eldarlar entlere kendi dillerini vermemiş, onun yerine konuşma arzusu aşlamışlardı. Onların yarattıkları lisan başka hiçbir lisana benzemiyordu: Ağır,

yankılı, toplu, tekrar-lamalı, gerçekten uzun soluklu; Eldar'lı irfan sahiplerinin bile hiç yazıya dökme girişiminde bulunmadıkları, sesliler arasındaki nüans çeşitliliğine, niteliklerinde ve tonlamalardaki yükselme ve alçalmaya dayanan bir fontia sahip bir dildi. Bu dili sadece kendi aralarında kullanıyorlardı ama bunu gizli tutmak zorunda değillerdi, zaten başka kimse öğrenemezdi.

Öte yandan entler, diller konusunda çok yetenekliydi; çabuk öğrenirler ve hiç unutmazlardı. Fakat eldar dillerini tercih ederler, en çok da kadim Yüksek Elf dilini severlerdi. Yani Ağaçsakal ve diğer entle-rin kullanmış oldukları, hobbitlerin kaydettiği yabancı kelimeler ve isimler Elfçe'dir ya da elf lisanından ent usulünce bir araya getirilmiş kelimelerdir.4 Bazıları Quenya dilindendir: "Çokgölgeliorman-kara-derinvadi Derinvadiormanı Kasvetlitoprak" şeklinde çevrilebilecek olan Taurelilömeea-tumbalemorna Tumbaletaurea Lömeanor gibi;

4. Bazı yerlerde hobbitler entler tarafından çıkartılan daha kısa süreli mırıltıları ve seslenişleri örneklemek için bazı girişimlerde bulunmuşlardır: a-lalla-lalla-rumba-kamanda-lindor-burûme de Elfçe değildir ve gerçek Entçe'den bir parçayı örneklemek için (büyük ihtimalle son derece hatalı biçimde) bugüne kadar gelen tek girişimdir.

EK F
397
396
YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

bununla da Ağaçsakal'ın aşağı yukarı anlatmak istediği şöyle bir şeydir: "Ormanın derin vadilerinde kara bir gölge var." Bazıları da Sinda-rin dilindendir: "Ağacın sakalı" anlamındaki Fangorn veya "narın kayın" anlamındaki Fimbrethil gibi.

Orklar ve Kara Usan. Orklar, diğer ırkların, Rohan dilinde kötü halklara verdikleri ismin bir biçimidir. Sindarin dilinde orch idi. Hiç kuşkusuz Kara Lisan'daki uruk kelimesinin de bununla bir ilgisi vardı; gerçi genellikle bu kelime o sıralarda Mordor ve Isengard'dan yayılan büyük asker orklara veriliyordu. Daha alt seviyede olanlara, özellikle de Uruk-hai tarafından, "köle" anlamında snaga denirdi.

Orklar Eski Günler'de, Kuzey'in Karanlık Gücü tarafından üretilmişti. Kendilerine ait bir dilleri olmadığı söylenir; onun yerine diğer dillerden alabildiklerini almışlar ve kendi zevklerine göre saptırmışlardır, yine de bunlar, küfür veya sövüp saymak için kullanıldıkları zaman dışında kendi gereksinimleri için bile pek yeterli olmayan, sadece kaba anlaşılabilir sözlerdi. Bu yaratıklar garaz ile dolu, kendi cinslerinden bile nefret eden varlıklar olduklarından kısa sürede kendi ırklarına ait kaç grup veya yerleşim merkezi varsa o kadar barbar lehçe geliştirmişlerdi; böylece değişik kabileler arasında Orkça kullanmak onlara pek bir fayda sağlamıyordu. Böylece Üçüncü Çağ'da orklar, soyları arasında Westron dilini kullanıyorlardı; hâlâ Kuzey'de ve Dumanlı Dağlar'da dolaşanlar gibi eski kabilelerin birçoğu Westron'u ana dilleri olarak kullanıyorlardı ama bunu öyle bir şekilde kullanıyorlardı ki Orkça'dan daha sevimli sayılmazdı. Bu dilde "Gondor'lu insan" anlamındaki tark, Westron'da kullanılan bir Quenya kelimesi olan Nümenor'lulann soyundan biri olan anlamında kullanılan tarkiFdcn bozulmuştu; bkz. s. 200.

Kara Lisan'ın Karanlık Yıllar'da Sauron tarafından icat edildiği ve bunu kendisine hizmet edenlerin dili haline getirmeyi arzuladığı söylenmektedir ama bu arzusuna hiç ulaşamamıştır, öte yandan Kara Li-san'dan, "ateş" anlamına gelen ghash gibi Üçüncü Çağ'da orklar arasında çok yaygın olan birçok kelime çıkmıştır fakat Sauron'un ilk yenilgisinden sonra, eski formundaki bu dil Nazgûl hariç herkes tarafından unutulmuştu. Sauron bir kez daha ayağa kalktığında, Kara Lisan bir kez daha Barad-dûr'un ve Mordor'un komutanlarının lisanı olmuştu. Yüzük'ün üzerindeki yazı kadim Kara Lisan'dı; ikinci Kısım s. 49'daki Mordor orklannın küfürü ise bu dilin Grishnâkh'ın komuta-

sındaki Karanlık Kule askerleri tarafından kullanılan daha avam bir şekliydi. Sharku, o dilde yaşlı adam anlamına geliyordu.

Troller. Trcll, Sindarin dilindeki^Tdrog'un karşılığı olarak kullanılmıştır. Başlangıçlarında, ta Eski Günler'in alacakaranlığında, kalın kafalı ve aptal yaradılışı olan bu yaratıkların, hayvanlardan farklı bir dillen yoktu. Fakat Sauron onları kullanmış, öğrenebilecekleri kadarını öğretmiş, zekâlarını kötülükle bilemişti. O yüzden troller hâkim olabildikleri kadarıyla dillerini orklardan öğrenmişlerdi; Batı Toprak-ları'nda Taş Trolleri Ortak Lisan'ın bozulmuş bir şeklini kullanıyorlardı.

Fakat Üçüncü Çağ'ın sonunda güney Kuyutorman'da ve Mordor' un dağ sınırlarında daha önce hiç rastlanmamış bir trol ırkı görülmeye başladı. Kara Lisan'da bunlara Olog-hai deniyordu. Bunları, hangi soydan olduğunu bilmeseler de, Sauron'un üretmiş olduğuna kimsenin kuşkusu yoktu. Kimisi bunların trol değil de dev orklar olduğunu kabul ediyordu; fakat Olog-hai hem bedensel açıdan, hem de zihinsel açıdan, irilik ve

güç açısından çok daha ileri oldukları en iri ork cinsinden bile çok farklıydı. Trolldüler trol olmasına ama efendilerinin kötü niyetiyle doluydular: Güçlü, çevik, hiddetli, zeki olmakla birlikte bir taştan bile daha sert korkunç bir soy. Alacakaranlık'ın eski ırkının aksine, Sauron'un iradesi kendilerine yöneltilmiş olduğu sürece Güneş'e dayanabiliyorlardı. Çok az konuşuyorlardı; bildikleri tek dil Barad-dûr'un Kara Lisanı idi. Cüceler. Cüceler tamamen ayn bir ırktır. Garip başlangıçları ve insanlar ile ciflere neden hem benzeyip, hem benzemedikleri Silma-rülion'da anlatılır; fakat bu öyküyü Orta Dünya'nın daha alt seviyedeki cifleri bilmiyorlardı; öte yandan daha sonra yaşayan insanların öyküleri, diğer ırkların hatıralarıyla karışmıştır. Gizemli, çalışkan, uğradıkları haksızlıkları (ve çıkarlarını) kolay kolay unutmayan, değerli değersiz tüm taşları ve kendi halinde yaşayan şeyleri değil de bir ustanın elleri altında biçim değiştirebilen şeyleri çok seven, genellikle dayanıklı, aksi tabiatlı bir soydu. Fakat kötü yaradılışlı değillerdi; insanların anlattıkları hikâyeler ne derse desin aralarında kendi nzasıyla Düşman'a hizmet eden çok azdı. Çünkü eski insanlar onların zenginliklerini, el ustalıklarını arzularlardı ve iki ırk arasında bir düşmanlık vardı.

398

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

Fakat Üçüncü Çağ'da birçok yerde insanlar ile cüceler arasında sıkı bir dostluğa rastlanıyordu; kadim konakları yıkıldıktan sonra yap-tıklan gibi, ülkeler arasında yolculuk etmek, çalışmak, alışverişte bulunmak cücelerinin yapısına uyduğundan, aralarında yaşadıkları insanların lisanlarını kullanmak zorundaydılar. Yine de gizli gizli (ciflerin aksine onlar bunu dostlarına bile gönül nzasıyla açmıyorlardı) yıllarla biraz değişmiş olan, kendi garip dillerini kullanıyorlardı; çünkü bu dil bir masal dili değil, bir irfan lisanı olmuştu; cüceler de bunu geçmişten kalan bir hazine gibi koruyup, bakıyorlardı. Diğer ırklardan çok az kişi bunu öğrenmeyi başarmıştı. Bu tarih kitabında, sadece Gimli'nin arkadaşlarına yer ismi olarak verdiği kelimelerde ve Borukent'teki kuşatma sırasında attığı savaş çığlığında kendini göstermektedir. En azından bu bir sır değildi ve dünyanın ilk günlerinden beri birçok savaş alanında duyulmuştu. Baruk Khazâd! Khazâd aimenu! "Cüceler Baltalan! Cüceler geldi!"

öte yandan Gimli'nin ismi, diğer akrabalarının isimleri gibi Kuzey (tnsanca) kökenlidir. Kendi gizli ve "iç" isimlerini, gerçek isimlerini yabancı ırktan kimseye açıklamazlardı. Mezarlarına dahi bu ismi ka-zımazlardı.